

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi alueiden kehittämisestä ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan toimeenpanosta sekä alueiden kehittämisen ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan hankkeiden rahoittamisesta ja niihin liittyviksi laeiksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki alueiden kehittämisestä ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan toimeenpanosta sekä laki alueiden kehittämisen ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan hankkeiden rahoittamisesta. Laki alueiden kehittämisestä ja rakennerahastotoiminnan hallinnoinnista, laki alueiden kehittämisen ja rakennerahastohankkeiden rahoittamisesta ja laki ulkorajan ylittävistä yhteistyöstä kumottaisiin. Lisäksi esityksessä ehdotetaan teknisiä muutoksia eräisiin muihin lakeihin.

Esityksen tavoitteena on sovittaa yhteen kansallista ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikkaa tehokkaaksi kokonaisuudeksi. Tavoitteena on uudistaa alueiden kehittämisen tavoitteita, suunnittelua ja toimintatapoja vastaamaan toimintaympäristön muutoksia sekä Euroopan unionin ja kansallisia tavoitteita. Tavoitteena on myös tukea ja edistää vaikuttavaa vuorovaikutusta ja sopimuksellisuutta alueiden kehittämisessä sekä selkeyttää sääntelyä sekä vähentää tuen saajien ja viranomaisten hallinnollista taakkaa.

Alueiden kehittämisen ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan hankkeiden rahoittamisesta annettavassa laissa täsmennettäisiin ja täydennettäisiin Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan rahastojen ohjelmakauden 2021–2027 sääntelykokonaisuuden soveltamista kansallisesti. Ehdotettuja lakeja sovellettaisiin Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan rahastojen ohjelmakauden 2021–2027 hankkeisiin. Lisäksi lakeihin ehdotetaan koottaviksi kaikki Interreg-ohjelmia ja Interreg-ulkorajaohjelmia koskevat kansalliset erityissäännökset.

Alueiden kehittämisen suunnittelujärjestelmä toimijoineen ja viranomaisten tehtävät ja toimivalta säilyisivät pääosin ennallaan, mutta suunnittelujärjestelmää ehdotetaan kevennettäväksi. Vastuu alueiden kehittämisestä olisi nykyistä sääntelyä vastaavasti valtiolla ja kunnilla. Maakuntien liittojen aluekehittämistehtävän kokonaisuutta on selkeytetty. Aluekehittämisen yhteistyörakenteiden ja menettelytapojen osalta sääntelyä on joiltain osin uudistettu.

Alue- ja rakennepolitiikan rahastojen hallinnoinnissa maakuntien liittojen ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten toimivaltaan tai keskinäiseen työnjakoon välittävänä toimeksiantajana ei esitetä muutoksia. Interreg-ohjelmien hallinnolliset tarkastukset suorittaisivat jatkossa maakuntien liitot. Lisäksi Interreg-ohjelmissa kansallisen vastinrahoituksen sääntely yhdenmukaistuisi eri ohjelmien välillä siten, että vastinrahoituksen hallinnointitehtävää hoitaisivat yksinomaan maakuntien liitot. Alueiden kehittämisen ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan hankkeiden tukimenettelyyn ei esitetä merkittäviä muutoksia.

Ehdotukseen sisältyvien varojen myöntövaltuus on otettu vuoden 2021 talousarvioon ja tällä hallituksen esityksellä saatettaisiin voimaan myöntöpäätösten edellyttämä kansallinen lainsäädäntö.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.9.2021.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
PERUSTELUT	4
1 Asian tausta ja valmistelu	4
1.1 Tausta	4
1.2 Valmistelu	5
2 EU-säädösten tavoitteet ja pääasiallinen sisältö	9
3 Nykytila ja sen arviointi.....	13
3.1 Nykytila.....	13
3.1.1 Laki alueiden kehittämisestä ja rakennerahastotoiminnan hallinnoinnista (7/2014, hallintolaki).....	13
3.1.2 Laki alueiden kehittämisen ja rakennerahastohankkeiden rahoittamisesta (8/2014, rahoituslaki)	18
3.2 Nykytilan arviointi	26
3.2.2 Rakennerahastot	32
4 Tavoitteet	39
5 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	40
5.1 Keskeiset ehdotukset.....	40
5.2 Pääasialliset vaikutukset.....	44
5.2.1 Taloudelliset vaikutukset	44
5.2.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan.....	46
5.2.3 Ympäristövaikutukset ja ilmastovaikutukset	51
5.2.4 Muut yhteiskunnalliset vaikutukset.....	53
6 Muut toteuttamisvaihtoehdot	54
6.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset.....	54
6.2 Ulkomaiden lainsäädäntö ja muut ulkomailla käytetyt keinot	55
6.2.1 Aluekehittämisjärjestelmien kansainvälinen vertailu.....	55
7 Lausuntopalaute.....	61
8 Säännöskohtaiset perustelut	69
8.1 Laki alueiden kehittämisestä ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan toimeenpanosta.....	69
8.2 Laki alueiden kehittämisen ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan hankkeiden rahoittamisesta	111
8.3 Laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista	169
8.4 Laki eurooppalaisesta alueellisen yhteistyön yhtymästä	169
8.5 Laki yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmästä	169
8.6 Laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista	170
8.7 Laki Harmaan talouden selvitysyksiköstä	170
8.8 Laki julkisen hallinnon yhteispalvelusta	171
8.9 Laki liikennejärjestelmästä ja maanteistä	171
8.10 Laki Ruokavirastosta	171
9 Lakia alemman asteinen sääntely	172
10 Voimaantulo	176

11 Toimeenpano ja seuranta	176
12 Suhde muihin esityksiin.....	176
12.1 Esityksen riippuvuus EU-asetusten valmistelusta	176
12.2 Esityksen riippuvuus muista esityksistä	177
13 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys	178
LAKIEHDOTUKSET	189
1. Laki alueiden kehittämisestä ja Euroopan unionin alue- ja rakennepoliitiikan toimeenpanosta.....	189
2. Laki alueiden kehittämisen ja Euroopan unionin alue- ja rakennepoliitiikan hankkeiden rahoittamisesta	206
3. Laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annetun lain muuttamisesta	236
4. Laki eurooppalaisesta alueellisen yhteistyön yhtymästä annetun lain 9 §:n muuttamisesta.....	237
5. Laki yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmästä annetun lain 2 §:n muuttamisesta ..	238
6. Laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain 143 §:n muuttamisesta.....	239
7. Laki Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:n muuttamisesta	240
8. Laki julkisen hallinnon yhteispalvelusta annetun lain 10 a §:n muuttamisesta	241
9. Laki liikennejärjestelmästä ja maanteistä annetun lain 15 c §:n muuttamisesta	242
10. Laki Ruokavirastosta annetun lain 2 §:n muuttamisesta	243
LIITE	244
RINNAKKAISTEKSTIT	244
3. Laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annetun lain muuttamisesta	244
4. Laki eurooppalaisesta alueellisen yhteistyön yhtymästä annetun lain 9 §:n muuttamisesta.....	246
5. Laki yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmästä annetun lain 2 §:n muuttamisesta ..	247
6. Laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain 143 §:n muuttamisesta.....	248
7. Laki Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:n muuttamisesta	249
8. Laki julkisen hallinnon yhteispalvelusta annetun lain 10 a §:n muuttamisesta	250
9. Laki liikennejärjestelmästä ja maanteistä annetun lain 15 c §:n muuttamisesta	251
10. Laki Ruokavirastosta annetun lain 2 §:n muuttamisesta	252

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Tämä hallituksen esitys annetaan EU:n alue- ja rakennepolitiikan rahastojen 2021–2027 ohjelmakauden sääntelykokonaisuuden kansallisen soveltamisen täsmentämiseksi ja täydentämiseksi sekä EU:n alue- ja rakennepolitiikan ja kansallisen aluepolitiikan yhteen sovittavan järjestelmän rakentamiseksi. Suomen osalta ohjelmakausi on järjestyksessä viides.

EU:n alue- ja rakennepolitiikalla (koheesiopolitiikka) lisätään jäsenmaiden taloudellista ja sosiaalista yhteenkuuluvuutta sekä vähennetään alueiden välisiä merkittäviä kehityseroja. Koheesiopolitiikan oikeusperusta on Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 174–178 artikloissa taloudellisesta, sosiaalisesta ja alueellisesta yhteenkuuluvuudesta.

Lainsäädännön uudistaminen liittyy myös kansallisiin tarpeisiin sekä pääministeri Rinteen ja pääministeri Marinin hallituksien ohjelman tavoitteisiin. Hallitusohjelman Elinvoimainen Suomi -kokonaisuuden mukaan tavoitteena on rakentaa menestystä alueiden ja kaupunkien vahvuuksien ja erityispiirteiden ympärille eri toimijoiden yhteistyöllä. Tavoitteena on elinvoiman lisääminen, poikkihallinnolliseen toimintaan kannustaminen ja alueellisten voimavarojen koostaminen yhdessä määriteltyjen tavoitteiden edistämiseksi. Hallitusohjelman mukaan kaikilla alueilla kehittämisen lähtökohtana ovat alueiden ominaispiirteet ja vahvuudet sekä paikallisten mahdollisuuksien hyödyntäminen. Paikkaperustaisessa aluekehittämisessä aluetalouden perustana on älykäs erikoistuminen. Aluetalouden uudistumista ja elinkeinorakennetta monipuolistamalla vahvistetaan alueiden muutosjoustavuutta ja mahdollisuuksia selviytyä rakennemuutoksista.

Paikkaperustainen aluekehittäminen on strategista politiikkaa, jossa tunnistetaan paikallisia ongelmia ja voimavaroja, ja jossa kehitetään aluetta poikkihallinnollisesti laajassa kumppanuudessa alueen toimijoiden kanssa.¹ Alueiden tasapainoinen paikkaperustainen kehittäminen on ollut Suomessa jo pitkään tavoitteena kansalaisten yhdenvertaisen kohtelun turvaamiseksi. Muuttuva elinkeinorakenne ja demografiset muutokset kuten väestön keskittyminen ja ikääntyminen ovat ilmiöitä, joilla voi olla alueita erilaistavia ja eriarvoistavia vaikutuksia. Tämän vuoksi on tärkeää, että mahdolliset kehityskulut tunnistetaan ja että aluekehittämisjärjestelmä ja resurssit muodostavat toimivan ja vaikuttavan kokonaisuuden alueiden elinvoiman vahvistamiseksi ja eriarvoistumisen ehkäisemiseksi.

Hallitusohjelman mukaan luodaan alue- ja/tai teemälähtöisesti sopimusperustaisuuteen ja kumppanuuteen perustuva aluekehittämisen toimintamalli, joka vastaa kunkin alueen erityispiirteisiin. Alueelliset sopimuskokonaisuudet ovat osa Suomen ekosysteemipolitiikan ja kasvuohjelman kokonaisuutta sekä sopimusperusteista kehittämistyötä kaupunkien ja alueiden tarpeista ja yhteistyöstä nousevilla sisällöillä ja painopisteillä positiivisen rakennemuutoksen edistämiseksi.

¹ Luoto, Ilkka ja Virkkala, Seija: Paikkaperustainen aluekehittäminen strategisena ohjenuorana. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 2/2017.

Hallitusohjelman mukaan päättyneen maakunta- ja sote-uudistuksen valmistelutyön tuloksia hyödynnetään mahdollisimman laajasti mukaan lukien yhteistyökokeilut. Nyt annettavassa hallituksen esityksessä on hyödynnetty työ- ja elinkeinoministeriössä valmistellun ja rauenneen hallituksen esityksen HE 35/2018 vp valmistelutyötä. Esitys koski lakia alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista ja eräitä siihen liittyviä lakeja. Lisäksi nyt annettavassa hallituksen esityksessä on soveltuvin osin hyödynnetty työ- ja elinkeinoministeriössä valmistellun ja rauenneen hallituksen esityksen HE 93/2018 vp valmistelutyötä alueiden kehittämisen rahoittamisen osalta.

1.2 Valmistelu

Esitykseen liittyvän Euroopan unionin sääntelyn valmistelu

Osana kansallista ennakkoarkkivarkuttamista EU:n monivuotisen rahoituskehityksen uudistamiseksi annettiin E-kirjeenä selvitys E 34/2017 vp jatkokirjeineen, joka sisälsi myös koheesiopolitiikan alustavat linjaukset https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/KasittelytiedotValtiopaivaasia/Sivut/E_34+2017.aspx. Suuri valiokunta otti asiaan kantaa lausunnossaan https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/Lausunto/Sivut/SuVL_9+2017.aspx.

Euroopan komissio antoi 2.5.2018 ehdotuksen EU:n seuraavaksi monivuotiseksi rahoituskehitykseksi vuosiksi 2021–2027. Komissio antoi 29.–30.5.2018 seuraavaa EU:n alue- ja rakennepolitiikan rahastojen ohjelmakautta koskevia lainsäädäntöehdotuksia, joilla ohjattaisiin EU:n tulevaisuuden koheesiopolitiikan toimeenpanoa jäsenvaltioissa ja jotka sisältävät lisäksi ehdotuksia eräiden yhteistyössä hallinnoitavien rahastojen yhteiseksi sääntelyksi. Komissio antoi 27.5.2020 ehdotuksen elpymispaketista, jolla on tarkoitus vastata covid-19-pandemian talousvaikutuksiin. Osana elpymispakettia komissio antoi muutetut ehdotukset yleisasetuksesta, Euroopan aluekehitys- ja koheesiorahasto -asetuksesta sekä Euroopan sosiaalirahasto plus -asetuksesta.

Koheesioasetuspakettiin sisältyy kaikkiaan viisi asetusehdotusta (ml. elpymispaketin yhteydessä muutetut ehdotukset):

- 1) Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi Euroopan aluekehitysrahastoa, Euroopan sosiaalirahasto plussaa, koheesiorahastoa ja Euroopan meri- ja kalatalousrahastoa koskevista yleisistä säännöksistä ja rahoitussäännöksistä sekä turvapaikka- ja maahanmuuttorahastoa, sisäisen turvallisuuden rahastoa ja rajaturvallisuuden ja viisumipolitiikan rahoitusvälinettä koskevista rahoitussäännöksistä COM(2018) 375 lopullinen (EU/2018/1141, yleisasetusehdotus), asetusehdotus ja käsittelyn eteneminen: https://eur-lex.europa.eu/procedure/FI/2018_196; Muutettu ehdotus, COM/2020/450 final: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?qid=1592917895696&uri=CELEX:52020PC0450>;
- 2) Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi Euroopan aluekehitysrahastosta ja koheesiorahastosta COM(2018) 372 lopullinen (EU/2018/1140, EAKR-asetusehdotus), asetusehdotus ja käsittelyn eteneminen: https://eur-lex.europa.eu/procedure/FI/2018_197; Muutettu ehdotus, COM/2020/452 final: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?qid=1592917996878&uri=CELEX:52020PC0452>;

- 3) Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi Euroopan sosiaalirahasto plussasta COM(2018) 382 lopullinen; (EU/2018/1145, ESR+-asetusehdotus), asetusehdotus ja käsittelyn eteneminen: https://eur-lex.europa.eu/procedure/EN/2018_206; Muutettu ehdotus COM/2020/447 final: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?qid=1592918339563&uri=CELEX:52020PC0447>;
- 4) Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi Euroopan aluekehitysrahastosta ja ulkoisista rahoitusvälineistä tuettavaa Euroopan alueellinen yhteistyö -tavoitetta (Interreg) koskevista erityissäännöksistä COM(2018) 374 lopullinen (EU/2018/1143, Interreg-asetusehdotus), asetusehdotus ja käsittelyn eteneminen: https://eur-lex.europa.eu/procedure/EN/2018_199; sekä
- 5) Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi rajanylisissä tilanteissa esiintyvien oikeudellisten ja hallinnollisten esteiden poistamismekanismista COM(2018) 373 final (EU/2018/1142, ECBM-asetusehdotus), asetusehdotus ja käsittelyn eteneminen: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/HIS/?uri=CELEX:52018PC0373>.

Lisäksi Euroopan komissio antoi 14.6.2018 ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi naapurisuus-, kehitys- ja kansainvälisen yhteistyön välineen perustamisesta COM/2018/460 lopullinen (EU/2018/0243, NDICI-asetusehdotus), asetusehdotus ja käsittelyn eteneminen: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/HIS/?uri=CELEX:52018PC0460&qid=1582626479896>.

Euroopan komissio antoi 14.1.2020 osana Euroopan vihreän kehityksen ohjelmaa (Green deal) ehdotukset oikeudenmukaisen siirtymän rahaston (Just Transition Fund, jäljempänä JTF) perustamisesta (KOM(2020) 22 lopullinen, asetusehdotus ja käsittelyn eteneminen: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/HIS/?uri=COM:2020:22:FIN>) ja jaetun hallinnon ohjelmien yleisasetuksen muuttamisesta (KOM(2020) 23 lopullinen, asetusehdotus ja käsittelyn eteneminen: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=COM%3A2020%3A23%3AFIN>). Komissio antoi muutetun esityksen oikeudenmukaisen siirtymän rahaston perustamisesta elpymispaketin yhteydessä 28.5.2020: COM/2020/460 final: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?qid=1592917731243&uri=CELEX%3A52020PC0460>

Valtioneuvoston koheesioasetuspakettia koskevat ensivaiheen kannat sisältyvät U 78/2018 vp -kirjelmään https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/KasittelytiedotValtiopaivaasia/Sivut/U_78+2018.aspx Valtioneuvoston kannan mukaan Suomi tukee kumppanuusperiaatetta sekä komission ja jäsenvaltioiden välillä jaettua hallintoa ja ohjelmien toimeenpanon yksinkertaistamista ja tehostamista. Valtioneuvosto tukee komission ehdotuksia EU-rahoituksen osuuden vähentämisestä ja kansallisten omarahoitusosuuksien kasvattamisesta. Suuri valiokunta on ottanut asiaan U 78/2018 vp kantaa käsitellessään EU:n rahoituskehyksiä koskevaa kokonaisuutta, SuVL 6/2020 vp https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/Lausunto/Sivut/SuVL_6+2020.aspx

Valtioneuvoston alustavat kannat elpymispaketin yhteydessä annettuihin koheesiopolitiikan ehdotuksiin sisältyvät U 25/2020 vp - UJ 18/2020 vp kirjelmiin https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/KasittelytiedotValtiopaivaasia/Sivut/U_25+2020.aspx, vaiteliaisuusmääräys kumottu 20.8.2020: <https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/Liiteasiakirja/Documents/EDK-2020-AK-311734.pdf>. Taloudellista elpymistä ja kilpailukykyyn vahvistamista tukisivat varsinkin panostukset vihreään kasvuun, digitalisaatioon ja TKI-toimintaan. Uudistusten jatkovalmistelussa

tulee ottaa huomioon kestävä kehitys ja ilmastomuutoksen hillintään ja siihen sopeutumiseen liittyvät tavoitteet. Lisäksi toimitaan ottaa huomioon taloudellinen ja sosiaalinen kestävyys, joihin alue- ja rakennepolitiikan rahastojen varoilla myös pyritään. Suuri valiokunta hyväksyi eduskunnan kannan SuVEK 61/2020 vp: Viitaten lausuntoonsa SuVL 7/2020 vp suuri valiokunta yhtyy erikoisvaliokunnan lausunnon mukaisesti valtioneuvoston kantaan. https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/Lausunto/Sivut/SuVL_7+2020.aspx

Valtioneuvoston kannat koskien oikeudenmukaisen siirtymän rahastoa (JTF) sisältyvät U-kirjelmään U 2/2020 vp jatkokirjelmiseen https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/Kasittelytiedot/Valtiopaivaasia/Sivut/U_2+2020.aspx. Suomi tukee tavoitetta siirtymisestä ilmastoneutraaliin talouteen Euroopassa vuoteen 2050 mennessä. Oikeudenmukaisen siirtymän rahastosta saatavan tuen tulisi olla ehdollista sille, että tukea saava jäsenvaltio on sitoutunut toimiin 2050 ilmastoneutraaliustavoitteen saavuttamiseksi. Asiasta U 2/2020 vp on annettu Suuren valiokunnan lausunto SuVL 3/2020 vp https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/Lausunto/Sivut/SuVL_3+2020.aspx

Komission ehdotusten rahoituksen mitoittamiseen on otettu erikseen kantaa kirjelmässä E 29/2018 vp jatkokirjeineen (erityisesti EJ 24/2018 vp ja EJ 1/2020 vp), sekä E 64/2020 vp. Elpymisvälinekokonaisuuteen liittyvät valtioneuvoston kannat on annettu kirjelmässä U 27/2020 vp https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/Kasittelytiedot/Valtiopaivaasia/Sivut/U_27+2020.aspx ja U 30/2020 vp jatkokirjelmiseen https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/Kasittelytiedot/Valtiopaivaasia/Sivut/U_30+2020.aspx

Suuri valiokunta hyväksyi eduskunnan kannan SuVEK 82/2020 vp: Viitaten suuren valiokunnan lausunnoissa SuVL 6/2020 vp ja SuVL 7/2020 vp asioista UJ 27/2020 vp - U 27/2020 vp ja UJ 28/2020 vp U 30/2020 vp esitettyyn, suuri valiokunta yhtyy valtiovarainvaliokunnan kannanoton mukaisesti valtioneuvoston kantaan https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/Lausunto/Sivut/SuVL_6+2020.aspx ja https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/Lausunto/Sivut/SuVL_7+2020.aspx

Edellä mainittujen lisäksi komissio antoi 25.12.2020 Eurooppa-neuvoston toimeksiannosta ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi brexit-mukautusvarauksen perustamiseksi (COM (2020) 854 final) Yhdistyneen kuningaskunnan eron aiheuttamien haitallisten vaikutusten torjumiseksi <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020PC0854&from=EN>. Ehdotuksesta on annettu 4.2.2021 valtioneuvoston kirjelmä U 4 /2021 vp: https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/Kasittelytiedot/Valtiopaivaasia/Sivut/U_4+2021.aspx

Valtioneuvosto tukee komission ehdotusta Brexit-mukautusvarauksen perustamiseksi ja korostaa varauksen luonnetta poikkeuksellisen ja määräaikaisena erityisvälineenä. Brexit-mukautusvarauksesta olisi tarpeen säätää myöhemmin EU-säädöksiä täydentävästi kansallisessa lainsäädännössä, muun ohella nimeämällä hallinnosta vastaava elin ja riippumaton tarkastuselin. Komission ehdotuksen mukaan jäsenvaltiot voisivat käyttää kansallisissa täytäntöönpanossa koheesiopolitiikan rahoituksen täytäntöönpanemiseksi jo olemassa olevia elimiä sekä hallinto- ja valvontajärjestelmiä. Brexit-mukautusvarauksen kansallinen toimeenpano ei sisälly tähän hallituksen esitykseen. Tarkoituksenmukainen ajankohta arvioida täydentävän kansallisen lainsäädännön sisältöä on EU-säädöksen sisällön täsmennyttyä asetusneuvotteluissa. Asetus on tarkoitettu tulemaan voimaan viimeistään kesäkuussa 2021.

Esityksen valmistelu Suomessa

Esitys on valmisteltu virkатыönä työ- ja elinkeinoministeriössä. Virkamiesvalmistelua on tukenut 2.10.2019 asetettu poikkihallinnollinen lainsäädäntötyöryhmä. Työryhmä toimii alueiden uudistumisen neuvottelukunnan (AUNE) jaostona. Alueiden kehittämistä sekä alue- ja rakennepolitiikan rahastoja koskevan lainsäädännön uudistamista on käsitelty neuvottelukunnassa.

Alue- ja rakennepolitiikan rahastoista tuettavaa toimintaa, hallinnointia ja varainhoitoa koskevien säännösten uudistamista on käsitelty lisäksi Koheesio 2021+ -työryhmässä ja sen alaisessa hallintojaostossa. Koheesio 2021+ -työryhmä on työ- ja elinkeinoministeriön 9.11.2018 asettama alue- ja rakennepolitiikan rahastojen Suomen ohjelmavalmistelun kumppanuustyöryhmä. AUNE ja sen jaostoina toimivat lainsäädäntötyöryhmä ja Koheesio 2021+ -työryhmä on koottu Euroopan unionin kumppanuussäännösten mukaisesti. Jäsenet edustavat laajasti ministeriöitä, valtion aluehallintoa, maakuntien liittoja, kaupunkia ja järjestötoimijoita.

Suomenkielinen esitys oli lausuntopalvelu.fi-verkkopalvelussa lausuntokierroksella 7.4.–19.5.2020. Esityksen ruotsinkielinen käännös valmistui myöhemmin ja oli lausuntopalvelu.fi-sivustolla lausuntojen antamista varten 17.4.–29.5.2020. Lausunnot pyydettiin yli 90 eri taholta, joihin kuuluivat ministeriöt, valtion keskusvirastot, alueiden kehittämisen kannalta keskeisiä neuvottelukuntia, aluehallintovirastot, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset (ELY-keskukset), maakuntien liitot, maakuntien keskustaupungit, seutukaupungit, saamelaiskäräjät sekä elinkeinoelämää ja kansalaisyhteiskuntaa edustavia järjestöjä kuten ammattijärjestöjä.

Työ- ja elinkeinoministeriö järjesti sidosryhmille avoimen informaatio- ja kuulemistilaisuuden lakiuudistuksesta 12.9.2019. Toinen kuulemistilaisuus järjestettiin 23.4.2020 lausuntokierroksen käynnistyttyä lausunnonantamisen helpottamiseksi.

Esityksestä neuvoteltiin saamelaiskäräjien kanssa 27.4.2020, 4.6.2020 ja 15.6.2020 saamelaiskäräjästä annetun lain (974/1995) 9 §:ssä tarkoitetun neuvotteluvetoituksen mukaisesti.

Esityksestä on käyty kuntalain (410/2015) 11 §:n mukainen neuvottelumenettely ja esitys on käsitelty kuntatalouden ja hallinnon neuvottelukunnassa 16.2.2021.

Valmisteluun liittyvät aineistot ovat julkisesti saatavilla valtioneuvoston internetsivuilla <https://tem.fi/hankesivu?tunnus=TEM035:00/2019>

Täytäntöönpanovaiheen yhteistyö komission ja muiden jäsenvaltioiden kanssa

Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman täytäntöönpanovaiheen yhteistyötä jäsenvaltion viranomaisten, kumppanien ja Euroopan komission välillä tehdään erityisesti ohjelman seurantakomiteassa, josta säädetään yleisasetuksen 33–35 artikloissa. Komission edustajat osallistuvat seurantakomitean työhön yleisasetuksen 34 artiklan mukaisesti neuvonantajina. Seurantakomiteaa koskevat kansalliset täydentävät säännökset sisältyvät tähän hallituksen esitykseen. Lisäksi komission ja jäsenvaltion välillä järjestetään vuosittain yleisasetuksen 36 artiklaan perustuva vuotuinen arviointikokous, jossa tarkastellaan ohjelman tuloksellisuutta.

Täytäntöönpanovaiheen yhteistyötä komission ja muiden jäsenvaltioiden kanssa tehdään myös Euroopan komissiota avustavissa komitologiakomiteoissa sekä asiantuntijatyöryhmissä. Keskeisiä komiteoita ja työryhmiä ovat:

- Euroopan rakenne- ja investointirahastojen yhteensovittamisesta vastaava komitea (COESIF) jäsenvaltioiden suorittamaa valvontaa varten komission hyväksyessä EUT-sopimuksen artiklassa 291 tarkoitettuja täytäntöönpanosäädöksiä;
- Euroopan rakenne- ja investointirahastojen asiantuntijaryhmä (EGESIF), jonka tehtävänä on avustaa komissiota EU-lainsäädännön ja -politiikan sekä EU:n ohjelmien täytäntöönpanossa ja koordinoida toimia jäsenvaltioiden kanssa sekä osallistua näkemyksenvaihtoon;
- ESR-komitea, joka perustuu Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (jäljempänä SEUT-sopimus) 163 artiklaan. Komitea avustaa komissiota rahaston hallinnoinnissa. Komission edustaja toimii puheenjohtajana ja mukana on kunkin jäsenvaltion hallituksen, työntekijäjärjestön sekä työnantajajärjestön edustaja. ESR-komitean alaisuudessa toimii ohjelman täytäntöönpanoa tukeva ESR:n tekninen työryhmä (TWG);
- Erilaiset täytäntöönpanoa tukevat, esimerkiksi viestintä-, arviointi ja rahastojen toimeenpanon yksinkertaistamista koskevat asiantuntijaverkostot, jotka muodostuvat komission ja jäsenvaltioiden edustajista.

Euroopan unionin komiteamenettelystä säädetään yleisasetuksen 109 artiklassa. Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) N:o 182/2011 säädetään yleisistä säännöistä ja periaatteista, joiden mukaisesti jäsenvaltiot valvovat komission täytäntöönpanovallan käyttöä. ESR+ -yhteistyössä hallinnoitavan toimintalohkon komiteamenettelystä säädetään uuden ESR+ -asetuksen 39 artiklassa. Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien osalta yhteistyö komission ja ohjelmiin osallistuvien maiden kesken tapahtuu kunkin ohjelman seurantakomiteassa.

2 EU-säädösten tavoitteet ja pääasiallinen sisältö

Perussopimusten mukaisesti EU toimii taloudellisen, sosiaalisen ja alueellisen yhteenkuuluvuuden lujittamiseksi. EU pyrkii erityisesti vähentämään alueiden välisiä kehityseroja sekä tukemaan muita heikommassa asemassa olevia alueita. EU:n politiikan ja toiminnan suunnittelussa ja täytäntöönpanossa sekä sisämarkkinoiden toteuttamisessa otetaan huomioon nämä SEUT-sopimuksen 174 artiklassa tarkoitettut tavoitteet ja osallistutaan niiden toteuttamiseen muun ohella rakennerahastojen kautta.

Samalla EU:n alue- ja rakennepolitiikkaa koskevat EU-säädökset ovat osa laajempaa toimenpidekokonaisuutta, jonka tarkoituksena on varmistaa, että jäsenvaltioiden taloudellinen, hallinnollinen ja oikeudellinen toimintaympäristö tukee EU-varojen asianmukaista ja tuloksellista käyttöä. Tähän kokonaisuuteen kuuluvat muun muassa varainhoitoasetuksen (EU) N:o 1046/2018² säännökset ja asetus yleisestä ehdollisuusjärjestelmästä EU:n talousarvion suojaamiseksi (EU) N:o 2092/2020.

² EUROOPAN PARLAMENTIN JA NEUVOSTON ASETUS (EU, Euratom) 2018/1046, annettu 18 päivänä heinä-kuuta 2018, unionin yleiseen talousarvioon sovellettavista varainhoitosäännöistä, asetuksen (EU) N:o 1296/2013, (EU) N:o 1301/2013, (EU) N:o 1303/2013, (EU) N:o 1304/2013, (EU) N:o 1309/2013, (EU) N:o 1316/2013, (EU) N:o 223/2014, (EU) N:o 283/2014 ja päätöksen N:o 541/2014/EU muuttamisesta sekä asetuksen (EU, Euratom) N:o 966/2012 kumoamisesta

Euroopan komission keskeisenä tavoitteena koheesiopolitiikan säädösten uudistamisessa on ollut tuen saajien ja viranomaisten tarpeettoman hallinnollisen rasitteen vähentäminen siten, että samalla säilytetään laillisuuden ja sääntöjenmukaisuuden korkea varmuustaso. Yhteisiä säännöksiä koskeva yleisasetus kattaa kahdeksan EU:n rahastoa, joissa sovelletaan yhteistyöhön perustuvaa hallinnointia. Tavoitteena on luoda yhteiset yksinkertaistetut ja kootut säännöt, joilla kevennettäisiin ohjelmasta vastaavien viranomaisten ja tuen saajien hallinnollista taakkaa.

Yleisasetuksen tavoitteena on tukea olemassa olevien hallinto- ja valvontajärjestelmien säilyttämistä, jotta ohjelmien toimeenpano voisi käynnistyä nopeammin. Hallinto- ja valvontajärjestelmän suhteutettuja järjestelyjä on tarkoitus lisätä, mikä tarkoittaa, että jäsenvaltio saa mahdollisuuden uuteen kevennettyyn menojen varmentamista ja tarkastuksia koskevaan menettelyyn, jos sen ohjelmien virhetaso on matala.

Keskeisiin tavoitteisiin sisältyy myös yksinkertaistettujen kustannusmallien käyttäminen ja maksujen suorittaminen tulosten tai ehtojen täyttymisen perusteella. Hallinto- ja valvontajärjestelmästä, siihen kuuluvista viranomaisista, kustannusten tukikelpoisuudesta sekä käytettävistä tukimuodoista ja kustannusmalleista säädettäisiin EU-lainsäädäntöä täydentävästi kansallisessa lainsäädännössä kuten nykyisinkin.

Yleisasetuksen tarkoituksena on luoda perusta yhteistyöhön perustuvan hallinnoinnin ja kumppanuuden korostamiselle. Yhteistyössä hallinnoitavilla rahastoilla on toisiaan täydentäviä tavoitteita, ja niitä hallinnoidaan samaa hallinnointitapaa käyttäen. Yleisasetuksessa vahvistetaan joukko yleisiä tavoitteita ja periaatteita, kuten kumppanuus ja monitasoinen hallinto. Yleisasetuksen 5 artikla muodostaa perustan yhteistyöhön perustuvalla hallinnoinnilla, 6 artikla puolestaan luo pohjan kumppanuudelle alue- ja paikallisviranomaisten, kaupunki- ja julkisviranomaisten, talouselämän osapuolten ja työmarkkinaosapuolten, kansalaisyhteiskunnan ja sellaisten toimijoiden kanssa, jotka edistävät sosiaalista osallisuutta, perusoikeuksia, sukupuolten tasa-arvoa, syrjimättömyyttä ja vammaisten oikeuksia.

Yleisasetuksen 11 artiklassa säädetään mahdollistavista edellytyksistä, joiden on täyttyttävä ennen kuin komissio käsittelee jäsenvaltion maksupyyntöjä. Jäsenvaltion on varmistettava, että mahdollistavat edellytykset täyttyvät ja että niitä sovelletaan koko ohjelmakauden ajan. Jäsenvaltion on ilmoitettava komissiolle kaikista mahdollistavien edellytysten täyttymiseen vaikuttavista muutoksista. Yleisasetuksen liitteessä III säädetään horisontaalisista mahdollistavista edellytyksistä, joiden on täyttyttävä kaikkien ohjelmaan sisältyvien erityistavoitteiden osalta. Uusina horisontaalisina ehdollisuuksina yleisasetuksen liitteessä III otetaan käyttöön EU:n perusoikeuskirjan ja vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan YK:n yleissopimuksen (jäljempänä vammaisyleissopimus) noudattamista koskevat ehdollisuudet.

EU:n alue- ja rakennepoliitiikan rahastojen täytäntöönpanossa olisi noudatettava Euroopan unionista tehdyn sopimuksen (jäljempänä SEU-sopimus) 3 artiklassa ja SEUT-sopimuksen 10 artiklassa määrättyjä horisontaalisia periaatteita sekä SEU-sopimuksen 5 artiklassa vahvistettuja toissijaisuus- ja suhteellisuuseriaatteita.

EAKR-asetus

Euroopan aluekehitysrahaston (EAKR) tarkoituksena on EU:n toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) mukaisesti myötävaikuttaa keskeisimmän alueellisen epätasapainon poistamiseen unionissa osallistumalla kehityksessä jälkeen jääneiden alueiden kehittämiseen ja rakenteelliseen mukauttamiseen sekä taantuvien teollisuusalueiden uudistamiseen.

EAKR:n tuella voidaan lähtökohtaisesti rahoittaa kaikkia yleisasetuksen 4 artiklassa määritellyjä viittä toimintapoliittista tavoitetta (TO) sen mukaan, mitkä niistä sisältyvät kansalliseen alue- ja rakennepoliittikan rahastojen ohjelmaan:

- Älykkäämpi Eurooppa (innovaatiot ja älykäs talouden murros)
- Vihreämpi vähähiilinen Eurooppa (puhtaat energiaratkaisut, tuki vihreille ja sinisille investoinneille, kiertotalous, sopeutuminen ilmastomuutokseen ja riskienhallinta)
- Verkostoituneempi Eurooppa (liikkuvuus, alueelliset ICT-yhteydet)
- Sosiaalisempi Eurooppa (sosiaalisten oikeuksien pilari)
- Kansalaisten Eurooppa (kestävä ja yhdenmety kaupunki – maaseutu - rannikkoalueiden paikallinen kehittäminen)

Kunkin tavoitteen alle on määriteltä erityistavoitteet EAKR-asetuksen 2 artiklassa ja niistä voidaan tukea kansalliseen ohjelmaan sisällytettyjä erityistavoitteita.

EAKR-asetuksen mukaan vähintään 6 prosenttia kansallisella tasolla osoitetuista EAKR:n resursseista on kohdennettava kestäväan kaupunkikehitykseen joko yhdenmetyjen alueellisten investointien (ITI), yhteisölähtöisen paikallisen kehittämisen tai muun alueellisen välineen muodossa toimintapoliittisen tavoitteen 5 (Kansalaisten Eurooppa) mukaisesti.

ESR+ -asetus

Euroopan sosiaalirahasto plussassa (ESR+) on kolme toimintalohkoa. Tällä esityksellä täydennetään ja täsmennetään ESR+ -asetuksen yleisten säännösten ja ensimmäistä toimintalohkoa koskevien säännösten kansallista toimeenpanoa. Ensimmäinen toimintalohko, joka toteutetaan yhteistyöhän perustuvalla hallinnoinnilla, kattaisi aiemman ESR:n, joka perustuu SEUT-sopimuksen 162 ja 164 artikloihin, ja vähävaraisimmille perushyödykkeinä annettavan avun SEUT-sopimuksen 175 artiklan 3 kohdan mukaisesti.

ESR+ on EU:n tärkein väline ihmisiin investoimiseksi ja Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin toteuttamiseksi. ESR+:n tärkein toimintapoliittinen tavoite on auttaa luomaan suorituskykyisempi ja sopeutumiskykyisempi ”sosiaalinen Eurooppa” ja toteuttaa Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilari ja Euroopan talouden ohjausprosessissa hyväksytyt sosiaali- ja työllisyyspolitiikan prioriteetit.

ESR+:lla myötävaikutetaan SEUT-sopimuksen 121 artiklan mukaisesti hyväksytyjen yhdenmetyjen suuntaviivojen ja 148 artiklan 4 kohdan mukaisesti talouspolitiikan eurooppalaisen ohjausjakson puitteissa hyväksytyjen asiaa koskevien maakohtaisten suositusten täytäntöönpanoon sekä tuetaan YK:n kestäväan kehityksen tavoitteen mukaista älykästä, kestäväa ja osallistavaa kasvua vuoden 2030 jälkeen -yleisen tavoitteen saavuttamista ja ylöspäin tapahtuvaa lähtymistä.

ESR+:lla pyritään myös lisäämään työllisyysmahdollisuuksia ja työvoiman liikkuvuutta, nostamaan elintasoja ja lujittamaan taloudellista, sosiaalista ja alueellista yhteenkuuluvuutta SEUT-sopimuksen ja EU:n perusoikeuskirjan mukaisesti. ESR+:lla pyritään myös tukemaan Euroopan

uutta osaamisohjelmaa ja kolmansien maiden kansalaisten kotouttamista. ESR+:n erityistavoitteista on säädetty ESR+ -asetuksen 4 artiklassa ja niistä voidaan tukea kansalliseen ohjelmaan sisällytettyjä erityistavoitteita.

Interreg-asetus

EAKR-varoista tuetaan Euroopan alueellinen yhteistyö -tavoitteen (Interreg) mukaisesti rajat ylittävää yhteistyötä, valtioiden välistä yhteistyötä, syrjäisimpien alueiden yhteistyötä ja alueiden välistä yhteistyötä. Interreg-asetuksella annetaan erityissäännökset Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien toimeenpanoon. Erityissäännöksillä varmistetaan Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien tehokas ohjelmasuunnittelu ja annetaan seurantaa, arviointia, viestintää, tukikelpoisuutta, hallinnointia ja valvontaa sekä varainhoitoa koskevia säännöksiä.

Interreg-ulkorajaohjelmia rahoitetaan EAKR-varojen lisäksi naapuruus-, kehitys- ja kansainvälisen yhteistyön välineestä. Komission tavoitteena on yksinkertaistaa merkittävästi EU:n ulkorajat ylittävää yhteistyötä. Tavoitteeseen pyritään yhdenmukaistamalla toimeenpanoa sisärajoilla toteutettavien Interreg-ohjelmien ja ulkorajoilla toteutettavien Interreg-ulkorajaohjelmien välillä.

JTF-asetus

Oikeudenmukaisen siirtymän rahaston (JTF-rahasto tai JTF) tarkoituksena on sellaisten alueiden tukeminen, joihin kohdistuu vakavia sosioekonomisia haasteita sen vuoksi, että Euroopan unioni siirtyy ilmastoneutraaliin talouteen vuoteen 2050 mennessä. JTF-rahastosta myönnettäisiin tukea pääasiassa alueille, joiden talouteen ja työllisyyteen siirtyminen pois fossiilisten polttoaineiden tuotannosta ja kasvihuonekaasuja tuottavista teollisuuden prosesseista vaikuttaa kielteisimmin.

Kukin jäsenvaltio määrittelee yhdessä kumppanien kanssa alueellisissa oikeudenmukaisen siirtymän suunnitelmissa siirtymän negatiivisten vaikutusten kohteena eniten olevat alueet ja niillä toteutettavat toimet joko maakuntatasolla (NUTS3) tai pienemmällä paikallistasolla. Tukea annettaisiin vain alueille, joilla tapahtuu todellista siirtymää kohti vähähiilistä taloutta, minkä vuoksi näiltä tuettavilta alueilta edellytetään yksityiskohtaista suunnitelmaa ja aikataulua siirtymälle. Siirtymäsuunnitelmissa olisi yksilöitävä tavoitteet, jotka on tarkoitus saavuttaa vuoteen 2030 mennessä ja jotka liittyvät kasvihuonekaasuvaltaisen toiminnan muuttamiseen tai lopettamiseen. Siirtymäsuunnitelmiin on sisällytettävä myös toimet, joita on tarkoitus esittää rahoitettavaksi InvestEU-instrumentin oikeudenmukaisen siirtymän järjestelystä ja toimet, joihin haetaan tukea julkisoikeudellisesta lainainstrumentista. Tuen maantieteellisestä kohdentamisesta ja valituilla alueilla toteutettavista toimista neuvoteltaisiin komission ja jäsenvaltion välillä.

Toimet voidaan toteuttaa kolmelle rahastolle yhteisessä ohjelmassa Investoinnit työpaikkoihin ja kasvuun -tavoitteeseen kuuluvan erillisen toimintalinjan puitteissa. Jäsenvaltiolla olisi vaihtoehtoisesti mahdollisuus perustaa JTF-rahaston tuelle oma erityisohjelmansa.

JTF-rahaston erityistavoitteesta säädetään JTF-asetuksen 2 artiklassa. Tukikelpoiset toimet luetaan tyhjentävästi JTF-asetuksen 8 artiklassa. Ne vastaavat pääosin toimia, joita voidaan tukea myös EAKR- ja ESR+ -varoilla, mutta ovat rajoitetumpia. Rahastosta voitaisiin tukea myös laitos- ja maa-alueiden kunnostusta ja ennallistamista. Keskeisenä erona EAKR- ja ESR+ -toi-

miin verrattuna on se, että perustettavasta rahastosta voitaisiin tukea myös suuryritysten tuotannollisia investointeja alueellisten valtiontukikarttojen kattamalla SEUT-sopimuksen 107 artiklassa tarkoitetuilla a- ja c-alueilla sekä myös päästökauppasektorilla toimivaa teollisuutta, jos nämä investoinnit ovat perusteltuja ja ne on yksilöity komission hyväksymässä oikeudenmukaisen siirtymän suunnitelmassa. Suunnitelmia tarkasteltaisiin ohjelman väliarvioinnissa vuonna 2024 ja varmistettaisiin johdonmukaisuus edellisenä vuonna päivitettyjen kansallisten energia- ja ilmastosuunnitelmien (NECP) kanssa.

3 Nykytila ja sen arviointi

3.1 Nykytila

3.1.1 Laki alueiden kehittämisestä ja rakennerahastotoiminnan hallinnoinnista (7/2014, hallintolaki)

Lain tavoitteena on luoda vuorovaikutukseen ja eri toimijoiden työnjakoon ja yhteisiin tavoitteisiin perustuva alueiden kehittämisen järjestelmä. Alueiden kehittäminen on ministeriöiden, maakuntien liittojen, kuntien ja muiden toimijoiden vuorovaikutukseen perustuvaa laaja-alaista ja monitasoista toimintaa, joka pyrkii edistämään hyvinvointia maan eri alueilla. Vastuu alueiden kehittämisestä on määritelty sekä kuntien että valtion tehtäväksi.

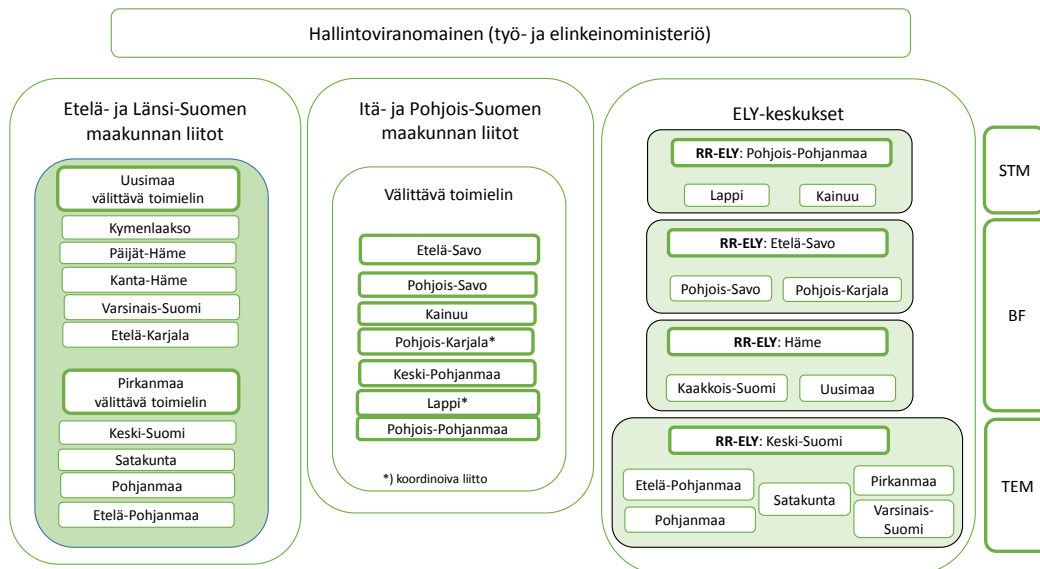
Laissa määritellään alueiden kehittämisen tavoitteet, joilla pitkäjänteisesti suunnataan eri aluekehittämiseen osallistuvien hallinnonalojen ja viranomaisten alueiden kehittämistoimintaa. Alueiden kehittämisen menettelyjä koskevia säännöksiä soveltavat laajasti eri hallinnonalat. Vakiintuneita aluekehittämiseen vaikuttavia yhteiskuntapolitiikan osa-alueita ovat elinkeinot ja työllisyys, hyvinvointi, osaaminen, kulttuuri, elinympäristö, saavutettavuus ja turvallisuus sekä kotouttaminen. Myös kestävyiden eri näkökulmat painottuvat aikaisempaa vahvemmin.

Lain 2 luvussa on säännökset alueiden kehittämisen ja rakennerahastojen hallinnoinnin viranomaisista ja niiden tehtävistä. Työ- ja elinkeinoministeriö vastaa ministeriöiden väliseen työnjakoon perustuen alueiden kehittämisestä ja siihen liittyvästä suunnittelusta. Työ- ja elinkeinoministeriö vastaa Kestävää kasvua ja työtä 2014–2020 -toimenpideohjelman (rakennerahasto-ohjelma) hallintoviranomaisen ja todentamisviranomaisen tehtävistä. Työ- ja elinkeinoministeriö vastaa lisäksi maakuntaohjelmien ja muiden laissa tarkoitettujen ohjelmien ja suunnitelmien valmistelun ja toimeenpanon yhteensovittamisesta. Rakennerahasto-ohjelman tarkastusviranomaisen tehtävää hoidetaan valtiovarainministeriössä valtiovarain controller -toiminnon yhteydessä.

Työ- ja elinkeinoministeriö voi lain nojalla siirtää osan hallintoviranomaisen ja todentamisviranomaisen tehtävistä välittävälle toimielimille. Työ- ja elinkeinoministeriö on siirtänyt hallintoviranomaisen tehtäviä välittävälle toimielimille, jotka vastaavat EU:n rakennerahastojen aluekehittämislain mukaisten tukien myöntämiseen, maksamiseen ja seurantaan sekä valvontaan liittyvistä tehtävistä (kuva 1).

Rakennerahastojen alueellista toimeenpanoa ja hallintomallia on kuvattu Rakennerahasto-ohjelman arvioinnin ensimmäisessä väliraportissa Hallinnon monet kasvot – Kestävää kasvua ja työtä rakennerahasto-ohjelman toimeenpanon ja hallinnon arviointi sivuilla 11–16, <http://www.rakennerahastot.fi/arviointi>

Kuva 1: Rakennerahasto-ohjelman 2014–2020 rakennerahasto-ohjelman alueellinen hallintomalli (välittävät toimielimet on merkitty vahvennetuin kehyksin)

Työ- ja elinkeinoministeriö vastaa vähävaraisimmille suunnatun eurooppalaisen avun rahaston (FEAD) jäsenvaltiolle kuuluvista tehtävistä. Ohjelman hallintoviranomaisen tehtävistä vastaa Ruokavirasto (vuoteen 2019 asti nimellä Maaseutuvirasto), jolla on jo aiempaa kokemusta EU:n ruoka-avun jakamisesta. Ohjelman todentamisviranomaisen tehtävistä vastaa työ- ja elinkeinoministeriö. Tarkastusviranomainen toimii valtiovarainministeriössä valtiovarain controller -toiminon yhteydessä.

Alueiden kehittämiselle ominaista yhteistyötä varten on EU:n 2014–2020 yleisasetuksen (EU)1303/2013 5 artiklan edellyttämää kumppanuutta varten perustettu lain 13 §:n mukainen alue- ja rakennepolitiikan neuvottelukunta (AUNE). Neuvottelukunnan asettaa valtioneuvosto ja sen puheenjohtajana on työ- ja elinkeinoministeri. Jäseninä ovat edustettuina maakuntien liitot, aluekehittämisen kannalta keskeiset ministeriöt, valtion aluehallintoviranomaiset sekä keskeiset järjestöt ja pääministeri Sipilän hallituskaudella myös suurten kaupunkien edustus.

Rakennerahasto-ohjelman ja pienten ja keskisuurten yritysten (pk-yritysten) takausohjelman täytäntöönpanon, vaikuttavuuden ja tuloksellisuuden seurantaa varten toimii yksi yhteinen seurantakomitea. Se toimii alue- ja rakennepolitiikan neuvottelukunnan jaostona. Puheenjohtaja on valtioneuvoston nimeämä työ- ja elinkeinoministeriön edustaja. Jäsenmuutoksista päätetään työ- ja elinkeinoministeriössä. Seurantakomitea on laatinut työjärjestyksensä ja kokoontunut kahdesti vuodessa käsittelemään sille EU-lainsäädännössä määrätty tehtävät ja muut ajankohtaiset ohjelmaa koskevat tai siihen liittyvät asiat. Seurantakomitean jäseninä ovat kumppanuusperiaatteen mukaisesti keskeiset rakennerahastoministeriöt, rakennerahastojen välittävänä toi-

mieliminä toimivat ELY-keskukset (RR-ELY-keskukset), niin sanotut koordinoivat maakuntaliitot sekä keskeiset työmarkkina- ja elinkeinojärjestöt ja kansalaisyhteiskuntaa edustavat järjestöt. Seurantakomitean valmistelu-, esittely- ja toimeenpanotehtävää hoitaa sihteeristö. Sihteeristössä ovat edustettuina tasapuolisesti seurantakomitean jäsenistössä olevat viranomaiset.

Aluekehittämisen yhteistyöryhmillä tarkoitetaan valtioneuvoston erityisohjelmien ja muiden aluepoliittisesti merkittävien kokonaisuuksien valmistelun sekä ennakointia, seurantaa ja arviointia varten perustettavia yhteistyöryhmiä. Yhteistyöryhmiä on perustettu maaseutu- ja kaupunkipolitiikkaa sekä aikaisemmin osaamiskeskus-erityisohjelmaa varten. Valtioneuvosto on asettanut yhteistyöryhmät hallituskauksi tai erityisohjelman toteuttamisajaksi.

Maakuntien liittojen alueiden kehittämisen tehtävissä korostuu tehtävien monipuolisuus ja niiden hoitaminen yhteistyössä useiden eri tahojen kanssa. Yhteistyökumppanit määräytyvät kulloinkin käsiteltävän asian ja teeman mukaisesti eri tahoista ja tasoilta. Keskeisimpiä ovat valtion viranomaisista ELY-keskukset, mutta myös aluehallintovirastot. Keskuskaupunkien vaikutus kehittämiseen on merkittävä ja yhteistyö välttämätöntä molempien tehtävien hoitamiseksi. Osaamista painottava aluekehittäminen merkitsee sitä, että korkeakoulut ja muut oppilaitokset ovat tärkeitä yhteistyötahoja. Lapin maakunnassa saamelaiskäräjillä on perustuslaillinen mahdollisuus vaikuttaa omaa kieltään ja kulttuuriaan koskeviin asioihin.

Hallintolaissa (7/2014) säädetään maakunnan liittojen yhteistoiminta-alueista, joista jokaiseen kuuluu 2 tai 3 maakuntaa. Maakuntien liittojen yhteistoiminta-alueiden tarkoituksena on ollut muodostaa toiminnallisesti ja taloudellisesti tarkoituksenmukainen kokonaisuus yhteistoiminnan kohteena olevien tehtävien hoitamiseksi.

Laissa säädetään, että maakunnissa on alueen kehittämiseen vaikuttavien suunnitelmien ja sopimusten sekä kansallisten ja EU:n osarahoittamien ohjelmien toimeenpanon yhteensovittamista varten maakunnan yhteistyöryhmä. Sen asettaa maakunnan liiton hallitus ja se toimii 2014–2020 yleisasetuksen 5 artiklan mukaisena kumppanuuselinä maakunnassa. Yhteistyöryhmän toimikaudesta ja kokoonpanosta, jäsenten asemasta, sihteeristöstä, päätöksenteosta ja hallintomenettelystä sekä tehtävistä säädetään kattavasti 24–28 §:ssä.

Lain 3 luvussa säädetään aluekehittämisen ohjelmatyöstä. Alueiden kehittämisen suunnittelu- ja järjestelmään kuuluu valtioneuvoston hallituskauksi tekemä päätös valtakunnallisista alueiden kehittämisen tavoitteista (aluekehittämispäätös). Päätös ohjaa eri hallinnonalojen ja maakuntien alueiden kehittämistä ja niiden toimenpiteiden yhteensovittamista. Sen osaksi ministeriöt ovat määritelleet omaa hallinnonalaansa varten alueiden kehittämisen tavoitteet ja toimenpiteet. Lisäksi hallituksen päätöksen toteuttamiseksi on ollut mahdollista laatia useampaa kuin yhtä hallinnonala koskevia erityisohjelmia.

Maakuntien suunnitteluun kuuluvat maakäyttö- ja rakennuslain mukainen pitkän aikavälin kehittämisen tavoitteita koskeva maakuntasuunnitelma, muuta maankäytön suunnittelua ohjaava maakuntakaava sekä maakunnan kehittämisen lähivuosien tavoitteita koskeva maakuntaohjelma ja sen toimeenpanosuunnitelma.

Maakuntaohjelmien ja niiden toteuttamissuunnitelmien asemaa ja vaikuttavuuden vahvistamiseksi viranomaisten tulee ottaa toiminnassaan huomioon maakuntaohjelmat ja niiden toteuttamissuunnitelmat ja edistää niiden toteuttamista. Lisäksi viranomaisten on pyydettävä maakun-

nan liitolta lausunto sellaisista alueen kehittämisen kannalta merkittävistä suunnitelmista ja toimenpiteistä, jotka eivät sisälly maakuntaohjelmaan tai poikkeavat siitä merkittävästi. Jos viranomainen aikoo poiketa maakunnan liiton lausunnosta, sen on perusteltava poikkeaminen neuvoteltuaan sitä ennen asiasta maakunnan liiton kanssa.

Maakuntaohjelman toimeenpanon varmistamiseksi säädetään kahden vuoden välein laadittavasta toimeenpanosuunnitelmasta, jonka hyväksyy maakunnan yhteistyöryhmä. Suunnitelma sisältää ohjelmaa tarkemman kuvauksen sitä toteuttavista toimenpiteistä ja sopimuksista, kansallisen rakennerahasto-ohjelman valtakunnallisista teemoista ja alueen osallistumisesta niihin sekä painopisteet, joihin kansallista ja EU:n rahoitusta maakunnassa on tarkoitus kohdentaa.

Hallintolaissa (7/2014) säädetään EU:n rakennerahasto-ohjelmaan liittyvän kumppanuussopimuksen laatimisesta ja rakennerahasto-ohjelmista osarahoitetun kansallisen toimenpideohjelman sekä kestävästä kaupunkikehittämisestä koskevan suunnitelman valmistelusta ja Euroopan alueellisen yhteistyö -ohjelmien hallinnoinnista.

Kumppanuussopimuksessa määritellään, miten Euroopan rakenne- ja investointirahastoilla (ERI-rahastot) edistetään Eurooppa 2020 -strategian älykkään, kestävän ja osallistavan kasvun päämääriä ja tavoitteita. ERI-rahastoihin kuuluvat EAKR, ESR, koheesiorahasto, Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahasto (maaseuturahasto) ja Euroopan meri- ja kalatalousrahasto (EMKR). EAKR-varoista ja ESR-varoista osarahoitetun kansallisen toimenpideohjelman valmistelusta vastaa työ- ja elinkeinoministeriö. Ohjelmakauden 2014–2020 ohjelma-asiakirja on saatavissa osoitteesta <https://www.rakennerahastot.fi/documents/10179/43217/Ohjelma-asiakirja+valmis.pdf/>. Lisätietoa ohjelman toimeenpanosta osoitteesta <https://www.rakennerahastot.fi/kestavaa-kasvua-ja-tyota-2014-2020-ohjelma>.

Hallintolain (7/2014) luvussa 4 on erityissäännökset jäsenvaltioiden välisten rakennerahasto-ohjelmien eli Euroopan alueellinen yhteistyö -tavoitteen (Interreg) mukaisten ohjelmien hallinnoinnista. Työ- ja elinkeinoministeriö vastaa näissä ohjelmissa jäsenvaltiolle kuuluvista tehtävistä. Ohjelmien seurantakomiteoiden suomalaisten jäsenten nimeämisestä ja suomalaisesta ohjelmien hallinto- ja todentamisviranomaisesta sekä tarkastusviranomaisesta säädetään lain 37–39 §:ssä. Hallintoviranomainen, todentamisviranomainen ja tarkastusviranomainen nimetään ohjelma-asiakirjassa ja niiden tehtävät perustuvat Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseen EU 1299/2013 (EAY-asetus). Lain 40 §:ssä tarkoitettu tarkastajaryhmä avustaa Interreg-ohjelman tarkastusviranomaista. Kaikkien hankkeiden tuen saajille on myös nimettävä valvoja, joka tarkastaa tuen saajan kirjanpidon ja toteutuksen sekä raportoi tästä työstä ohjelmaviranomaisille. Työ- ja elinkeinoministeriö vastaa suomalaisten valvojien nimeämisestä ja järjestelmän toiminnasta Suomessa. Käytännössä ensimmäisen tason valvojana (FLC, first level control) hankkeissa toimivat yksityiset tilintarkastajat. Nykyisellään FLC-tilintarkastus toteutetaan pääsääntöisesti hankkeissa jokaisen tuen saajan ja jokaisen yksittäisen hankeraportin yhteydessä erikseen. Laissa on lisäksi säädetty valtion velvollisuudesta suorittaa rakennerahastojen tuki ohjelman hallintoviranomaiselle, ellei johtava tuen saaja ole saanut perittyä sitä takaisin. Vaatimus perustuu EAY-asetukseen.

Interreg-ohjelmia toteutetaan EU:n sisärajoilla. Suomi osallistuu ohjelmakaudella 2014–2020 yhdeksään Interreg-ohjelmaan: <http://www.rakennerahastot.fi/web/eay/ohjelmakohtaiset-sivut>. Hankkeissa on aina oltava mukana kumppaneita useammasta ohjelmaan osallistuvasta maasta. Suomi toimii hallintoviranomaisena yhdessä Interreg-ohjelmassa eli Central Baltic -ohjelmassa. Hallintoviranomainen toimii Varsinais-Suomen liitossa.

Ulkorajayhteistyöohjelmia (European Neighbourhood Instrument Cross-Border Cooperation, ENI CBC -ohjelmia) toteutetaan EU:n ulkorajoilla. Suomi osallistuu nykyisellä ohjelmakaudella kolmeen Venäjän kanssa toteutettavaan ENI CBC -ohjelmaan: <http://www.rakennerahastot.fi/web/eni-cbc/ohjelmakohtaiset-sivut>. Ohjelmat perustuvat tasavertaiseen kumppanuuteen. Ulkorajayhteistyöohjelmia rahoitetaan sekä Euroopan aluekehitysrahastosta (EAKR) että ulkosuhderahoituksella (ENI). Ohjelmakauden 2014–2020 kolmen ENI CBC -ohjelman hallintoviranomaiset toimivat Lapin liitossa, Pohjois-Pohjanmaan liitossa sekä Etelä-Karjalan liitossa.

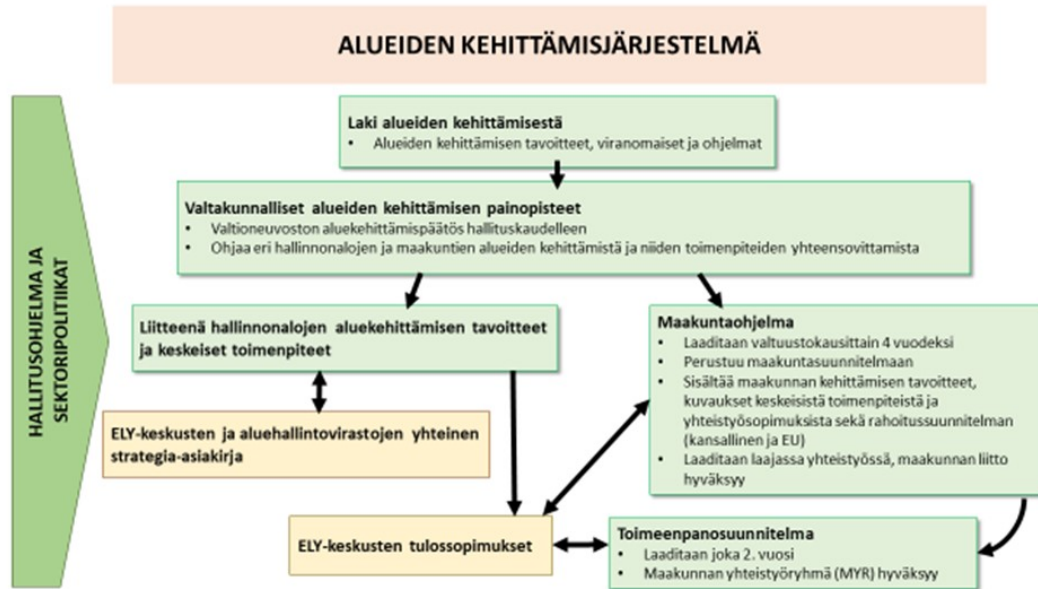
Ohjelmakaudella 2014–2020 ENI CBC -ohjelmien kansallinen lainsäädäntö on ollut koottuna erilliseen lakiin ulkorajan ylittävstä yhteistyöstä (657/2015, ENI-laki). Laissa säädetään ohjelmaviranomaisista, ohjelmatyöstä, tukimenettelystä ja toimintaohjelmien valvonnasta. Lailla täydennetään ja täsmennetään Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksia Euroopan naapuruusvälineen perustamisesta (EU) N:o 232/2014 ja EU:n toiminnan rahoitusvälineiden täytäntöönpanoa koskevista yhteisistä säännöistä ja menettelyistä (EU) N:o 236/2014 sekä EU:n yleiseen talousarvioon sovellettavista varainhoitosäännöistä ja neuvoston asetuksen (EY, Euratom) N:o 1605/2002 kumoamisesta (EU, EURATOM) N:o 966/2012.

Hallintolain (7/2014) 5 luvussa on säädetty määräaikaaisista yhteistyösopimuksista, joita laaditaan alueiden kehittämiseen liittyvien ohjelmien tai suunnitelmien toteuttamiseksi. Lain mukaisia sopimuksia ovat muun muassa eräiden kaupunkien kanssa tehdyt kasvusopimukset. Sopimusten valmistelussa tulee varmistaa niiden yhteensopivuus aluekehittämispäätöksen ja alueen maakuntaohjelman tavoitteiden kanssa.

Lain mukaisten ohjelmien seuranta ja arviointia koskeva säännös koskee sekä valmistelu- että toteuttamisvaiheita. Aluekehittämispäätöksen toteutumisen seurantavastuu on työ- ja elinkeinoministeriöllä yhteistyössä muiden ministeriöiden kanssa. Maakuntaohjelmien arvioinnista vastaavat maakuntien liitot. Niiden ja lain mukaisten erityisohjelmien arviointi tulee tehdä vähintään kerran ohjelmakauden aikana ulkopuolisen arvioitsijan toimesta. EU:n rakennerahasto-ohjelmien arvioinnista säädetään erikseen 2014–2020 yleisasetuksessa.

Aluejakoja koskevassa pykälässä säädetään valtioneuvoston mahdollisuudesta määrätä maan heikoimmin kehittyneet alueet kehittämistarpeiden perusteella I tai II -tukialueiksi. Jako tehdään pääasiassa kokonaisten kuntien tai tarvittaessa kunnan osien muodostamien alueiden pohjalta. Lisäksi säädetään määrittämisen yhteydessä huomioon otettavista seikoista, joita tarkentavista yleisistä perusteista säädetään valtioneuvoston asetuksella. Valtioneuvosto voi myös määrätä äkillisiksi rakennemuutosalueiksi sellaiset alueet, joihin on kohdistunut tai arvioidaan kohdistuvat voimakkaita työpaikkavähennyksiä tai muita äkillisiä alueen talouteen vaikuttavia seikkoja. Valtioneuvoston voi määrätä saaristokunnaksi määrätyn kunnan tai sellaisen muun kunnan saaristo-osan, johon se on päättänyt soveltaa saaristokuntaa koskevia säännöksiä, I tai II -tuki-alueeseen. Saaristokuntia koskevan päätöksen valmistelun yhteydessä tulee kuulla saaristoasiain neuvottelukuntaa.

Kuva 2 Alueiden kehittämisen osatekijät

3.1.2 Laki alueiden kehittämisen ja rakennerrahastohankkeiden rahoittamisesta (8/2014, rahoituslaki)

Rahoituslakia sovelletaan alueiden kehittämistä koskevien ohjelmien ja hankkeiden rahoittamiseen. Lakia sovelletaan kansallisiin tukiin sekä tukiin, jotka myönnetään EU:n rakennerrahastovaroista (EAKR, ESR) rahoitettavan Kestävää kasvua ja työtä 2014–2020 -ohjelman toimeenpanoon. EU ohjaa lainsäädännöllään rakennerrahastovarojen käyttöä, mutta edellyttää jäsenvaltiolta myös kansallista toimeenpanoa tämentävää lainsäädäntöä. Lakia sovelletaan myös Euroopan alueellisen yhteistyön ohjelmien (Interreg) toimeenpanoon. Vuonna 2015 lakiin lisättiin säännökset FEAD-toimenpideohjelmasta. Laissa säädetään kohteista, joihin kansallisia ja rakennerrahastovaroja voidaan käyttää sekä tuen myöntämistä ja maksamista koskevasta menettelystä, käytön valvonnasta ja takaisinperinnästä.

Tuen myöntäjät ja määrärahat

Kansallista alueiden kehittämistä myöntävät työ- ja elinkeinoministeriö ja maakuntien liitot. Kansallista alueiden kehittämistä on rahoitettu alueellisten innovaatioiden ja kokeilujen käynnistämisen määrärahasta (AIKO) vuosina 2016–2019. AIKO oli pääministeri Juha Sipilän hallituksen kilpailukykykärkihankkeen toimenpide, jonka rahoitukseen valtio kohdensi yhteensä 33,3 miljoonaa euroa. AIKO-toimenpiteellä tuettiin ennakkoidun rakennemuutoksen toteuttamista maakunnissa sekä toteutettiin valtion ja kaupunkiseutujen, kasvuvyöhykkeiden ja temaattisten verkostojen kasvusopimuksia. Kasvusopimusten tavoitteena oli elinkeinoelämän kasvun ja kilpailuvyöhykkeiden vahvistaminen. Ennakoidun rakennemuutoksen (ERM) toimilla vauhditettiin alueiden rakennemuutosta, toteutettiin nopeita ja kokeiluluonteisia uusia toimenpiteitä sekä vahvistettiin kykyä sopeutua elinkeinorakenteen muutoksiin.

Vuoden 2020 alusta voimaan tulleella rahoituslain muutoksella (1550/2019) AIKO-määräraha korvattiin alueiden kestävä kasvun ja elinvoiman tukemisen määrärahalla (AKKE-määräraha, 32.30.40). Määrärahalla edistetään erilaisten alueiden ja kaupunkien kestävä kasvua ja elinvoimaa. Määrärahalla tuetaan maakuntien omaehtoista kehittämistä, uudistetaan elinkeinorakennetta ja vastataan rakennemuutostilanteisiin. Lisäksi tuetaan sopimuksellista yhteistyötä alueiden ja kaupunkien kanssa, toteutetaan aluelähtöisiä nopeita ja joustavia kokeiluhankkeita sekä toimeenpannaan aluekehittämiseen liittyviä linjauksia.

Rahoituslain mukaisia rakennerahastojen tukia voivat myöntää työ- ja elinkeinoministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, maakuntien liitot, ELY-keskukset ja Innovaatiorahoituskeskus Business Finland, vuoteen 2018 asti Innovaatiorahoituskeskus Tekes. Nämä viranomaiset toimivat tällöin valtionavustuslaissa (688/2001) tarkoitettuina valtionapuviranomaisina. Välittävänä toimieliminä näiden viranomaisten on noudatettava asiaa koskevaa EU:n ja kansallista lainsäädäntöä sekä niihin perustuvia varojen osoittamispäätöksessä asetettuja varojen käytön ehtoja. Tuen saajia voivat olla julkisoikeudelliset tai yksityisoikeudelliset oikeushenkilöt joko yksin tai yhdessä. Euroopan alueellisen yhteistyön hankkeissa tukea ei voida myöntää yhdelle yksittäiselle tuen saajalle muutoin kuin teknisen tuen hankkeissa.

Rakennerahastoista rahoitettavan hankkeen on toteutettava jotakin Kestävää kasvua ja työtä 2014–2020 -Suomen rakennerahasto-ohjelman tavoitetta. Alueellisen hankkeen on lisäksi tuettava alueellisia painopisteitä. Rakennerahasto-ohjelman EU-rahoitus kaudelle 2014–2020 on lähes 1,3 miljardia euroa. Kansallisen vastinrahoituksen (50 prosenttia) kanssa julkista rahoitusta on käytössä noin 2,6 miljardia euroa. Rakennerahasto-ohjelmassa tavoitteet kuvataan toimintalinjojen ja erityistavoitteiden avulla. Keskeisiä tavoitteita ovat innovoinnin ja uuden luomisen edistäminen, työpaikkojen ja yritysten kehittäminen sekä kasvun tukeminen, osaamisen ja ammattitaidon kehittäminen sekä osallisuuden lisääntyminen. Valtakunnallisista ohjelmista rahoitettaville hankkeille on asetettu omat eri teemojen mukaiset tavoitteensa. Ohjelma-asia-kirja määrittelee mahdolliset tuen saajat toimintalinjoittain.

Maakuntien liitot voivat myöntää maakunnan omaehtoiseen kehittämiseen tarkoitettua AKKE-määrärahaa sekä välittävänä toimielimenä EAKR-varoista myönnettäviä tukia ja niitä vastaavia kansallisia varoja. Maakunnan liitto ei voi myöntää rakennerahastoista tukea yksittäisen yrityksen kehittämiseksi, mikä kuuluu ELY-keskuksen toimivaltaan. Maakunnan liitto ei myöskään voi myöntää rahoitusta ESR-varoista.

Liitot voivat myöntää tukea

- alueiden kehittämistä ja alueen kuntien välisen elinkeinopoliittisen yhteistyön edistämistä koskeviin kehittämishankkeisiin (alueellinen kehittämistuki). Tuella tulee olla yksittäistä yritystä laajempi aluekehittämisaikutus.
- käyttöomaisuuden hankkimiseen tai sen muutos- ja parannustöihin perusrakenteen kehittämistä varten (perusrakenteen investointituki).
- opetus- ja kulttuuriministeriön toimialaan kuuluviin ainoastaan EAKR-varoista osarahoitettaviin kehittämis- ja investointihankkeisiin.

Alueellista kehittämistukea voi myöntää sekä kansallisissa että rakennerahasto-ohjelmissa. Tukea voidaan myöntää myös useampaa kuin yhtä aluetta koskeviin tai valtakunnallisesti tärkeisiin alueiden kehittämishankkeisiin. Tukea voidaan myöntää myös alueiden kehittämistä koskevien ohjelmien rahoittamiseen. Euroopan alueellisen yhteistyön ohjelmissa maakunnan liitto voi myöntää tukea toisen maakunnan alueelle ja myös ohjelma-alueella sijaitsevalle ulkomaiselle tuen saajalle, mikä on poikkeus viranomaisten työnjakoa koskevasta pääsäännöstä. Maakuntien liitot voivat myöntää alueellista kehittämistukea myös maakunnan liiton itse toteuttamiin hankkeisiin, kuten rakennerahastojen teknisen tuen hankkeisiin. Alueellisen kehittämistuen avulla on lisätty alueen kuntien elinkeinopoliittista yhteistyötä ja alueen elinkeinoelämän edellytyksiä. Esimerkiksi kuntien elinkeinopoliittisen yhteistyön edistämiseksi on tuettu alueellisten kehittämissyhtiöiden perustamista ja kehittämistä.

Perusrakenteen investointitukea voi myöntää kunnille investointeihin perusrakenteen kehittämiseksi. Tuki voi olla esimerkiksi tiestöön, satamiin tai toimitiloihin kohdistuvia toimenpiteitä, joita kunnat itse toteuttavat. Tuella voidaan myös rahoittaa esimerkiksi yritystoiminnan kehittämiseksi rakennettujen toimitilojen käyttötarkoituksen muuttamiseen liittyvää peruskorjausta. Tuen tulee olla perusteltua aluekehityksen kannalta.

Maakuntien liitot voivat myös tukea opetus- ja kulttuuriministeriön toimialaan kuuluvia EAKR-varoista osarahoitettavia hankkeita. Maakunnan liiton tulee pyytää merkittävimmistä hankkeista lausunto opetus- ja kulttuuriministeriöltä sen varmistamiseksi, ettei hankkeessa poiketa laista, asetuksesta, toimialoja koskevista eduskunnan tai valtioneuvoston päätöksistä eikä opetus- ja kulttuuriministeriön tai opetushallituksen ratkaisuvallasta kuuluvasta lakiin perustuvasta päätöksestä. Opetus- ja kulttuuriministeriöltä on aina pyydettävä lausunto rakennerahasto-ohjelman hankkeista, jotka koskevat korkeakoulututkintoon johtavan koulutukseen aloittamista tai korkeakouluverkon muutoksia. Maakunnan liiton on pyydettävä ministeriöltä lausunto myös sellaisista ministeriön hallinnonalan valtakunnallisesti merkittävistä investointihankkeista, joilla voi olla olennaista vaikutusta valtion talousarvioon. Lausunto on toimitettava tiedoksi työ- ja elinkeinoministeriölle.

ELY-keskukset voivat myöntää avustusta yrityksille yritystoiminnan kehittämiseen sekä kansallisista että rakennerahastovaroista. Avustusmuodoista säädetään laissa valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi (9/2014, yritystulaki) ja sen nojalla annetussa valtioneuvoston asetuksessa valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi (716/2014). Yritystulain mukaisia tukiohjelmia on käytetty ensisijaisesti EU:n rakennerahasto-ohjelmien toimeenpanoon.

Rahoituslain nojalla ELY-keskukset voivat myöntää tukea EAKR-varoista rahoitettaviin ympäristöön ja luonnonvaroihin liittyviin kehittämishankkeisiin sekä rakennerahasto-ohjelmaa toteuttaviin liikenteeseen sekä infrastruktuuriin liittyviin kehittämis- ja investointihankkeisiin. Lisäksi ELY-keskukset voivat myöntää tukea ESR-varoista rahoitettaviin työllisyyden ja osaamisen edistämiseen ja sosiaaliseen osallisuuteen liittyviin kehittämishankkeisiin. ESR-tukea voi myöntää myös ELY-keskuksen itse toteuttamiin työllisyyden ja osaamisen edistämiseen sekä sosiaaliseen osallisuuteen liittyviin kehittämishankkeisiin.

Itä- ja Pohjois-Suomen alueella on ohjelmakaudella 2014–2020 rahoitettu ESR-varoin hankkeita, joihin sisältyy julkisia työvoima- ja yrityspalveluja (TE-palvelut). ESR-rahoituksella on voitu tarjota palkkatukea, ammatillista työvoimakoulutusta, kotoutumiskoulutusta työvoimakoulutuksena, perusopetusta työvoimakoulutuksena sekä työnhakuvalmennusta, uravalmennusta ja työhönvalmennusta. Osallistujia ESR-osarahoitteisissa TE-palveluissa oli vuoden 2020

loppuun mennessä ollut noin 10 000 henkilöä (TEM Työnvälitystilasto). Vuositasolla TE-palveluihin on käytetty ESR-rahoitusta noin 10 miljoonaa euroa.

Työ- ja elinkeinoministeriö voi myöntää kansallista tukea alueiden kehittämistä tukeville tutkimus-, selvitys- ja verkostohankkeille. Ministeriö voi myöntää rahoitusta ulkopuoliselle toteuttajalle tai ministeriön itse toteuttamaan hankkeeseen. Työ- ja elinkeinoministeriö voi myöntää Euroopan aluekehitysrahaston ja Euroopan sosiaalirahaston varoja vain itse toteuttamiinsa rakennerahastojen teknisen tuen hankkeisiin.

Sosiaali- ja terveysministeriö on myöntänyt sen käyttöön osoitetuista ESR-varoista tukea valtakunnallisesti merkittäviin, useampaa kuin yhtä aluetta koskeviin rakennerahasto-ohjelman mukaisiin kehittämishankkeisiin.

Innovaatorahoituskeskus Business Finland on myöntänyt rakennerahastovaroista tukea elinkeinon elämässä verkottuneisiin tutkimus-, kehittämis- tai investointihankkeisiin sekä osaamis- ja innovaatioverkostot -teemaan liittyviin tutkimus-, kehittämis- tai investointihankkeisiin.

Yleisenä edellytyksenä rakennerahasto-ohjelmasta rahoitettaville hankkeille on, että tuella on merkittävä vaikutus hankkeen toteuttamiseen. Tukea ei saa käyttää yleisenä toimintatukena ja tuen saajalla tulee olla riittävät taloudelliset ja muut edellytykset toteuttaa hanke. Rahoitettavissa hankkeissa kiinnitetään huomiota myös hankkeella aikaansaadun toiminnan jatkuvuuteen. Vaikka hanke on määräaikainen, tarkoitus on, että hankkeilla saadaan pysyvää hyötyä. Kehittämishankkeiden tulosten on oltava yleisesti hyödynnettävissä.

Lisätietoja toteutetuista hankkeista rakennerahastojen tietopalvelusta
<https://www.eura2014.fi/rttiepa/>

Taulukko 1: Rakennerahasto-ohjelmasta 2014–2020 rahoitetut hankkeet toimintalinjoittain (28.2.2021)

	Rahoitetut hankkeet 2014–2020 (lkm)	Toteutunut julkinen rahoitus (milj. €)	Ohjelmaan kohdistetut eurot (kehys), julkinen rahoitus (milj. €)
KAIKKI HANKKEET	9 203	1 704	2 570
Rahasto ja toimintalinja:			
EAKR/Pk-yritystoiminnan kilpailukyky	4 217	424	643
EAKR/Uusimman tiedon ja osaamisen tuottaminen ja hyödyntäminen	2 605	553	845
EAKR/Tekninen tuki	15	35	52
EAKR-hankkeet, yhteensä	6 837	1 012	1 539

HE 47/2021 vp

ESR/Työllisyys ja työvoiman liikkuvuus	1 009	288	467
ESR/Koulutus, ammattitaito ja elinikäinen oppiminen	860	239	330
ESR/Sosiaalinen osallisuus ja köyhyyden torjunta	494	131	200
ESR/Tekninen tuki	3	34	34
ESR-hankkeet, yhteensä	2 366	692	1 031

Taulukko 2: Rakennerahasto-ohjelman 2014–2020 hankkeiden määrä tuen saajan organisaatiotyyppin ja rahoituslähteen mukaan (28.2.2021)

Organisaatiotyyppi	EAKR	%	ESR	%	Hankkeita yhteensä	%
	6 837		2 366		9 203	
Ammatillinen oppilaitos	38	0,6	98	4,1	136	1,5
Ammattikorkeakoulu	643	9,4	596	25,2	1 239	13,5
Yliopisto	492	7,2	187	7,9	679	7,4
Muu oppilaitos	3	0,04	26	1,1	29	0,3
Tutkimuslaitos	110	1,6	10	0,4	120	1,3
Mikroyritys	2 356	34,5	21	0,9	2 377	25,8
Pieni yritys	1 673	24,5	53	2,2	1 726	18,8
Keskisuuri yritys	519	7,6	12	0,5	531	5,8
Suuryritys	34	0,5	3	0,1	37	0,4
Muu yksityisoikeudellinen oikeushenkilö	174	2,5	39	1,7	213	2,3
Kunta	293	4,3	317	13,4	610	6,6
Kuntayhtymä	181	2,7	211	8,9	392	4,3
Seurakunta	0	0,0	13	0,6	13	0,14
Valtion viranomainen	64	0,9	194	8,2	258	2,8
Muu julkisoikeudellinen oikeushenkilö	140	2,1	37	1,6	177	1,9
Kansalaisjärjestö	4	0,1	207	8,8	211	2,3
Työmarkkinajärjestö	0	0,0	4	0,2	4	0,04
Muu järjestö tai yhdistys	81	1,2	214	9,1	295	3,2
Säätiö	32	0,5	124	5,2	156	1,7

Kansallisen vastinrahoituksen osalta rahoituslain 7 a §:ssä kuvataan Euroopan alueellinen yhteistyö -tavoitteen mukaisen tuen myöntäminen. Sen mukaan yhteistyöohjelmassa hallintoviranomaisena toimiva maakunnan liitto myöntää Euroopan aluekehitysvaroista maksettavan tuen yhteistyöohjelman mukaisiin hankkeisiin koko ohjelma-alueella. Niissä Interreg-ohjelmissa, joissa hallintoviranomainen toimii toisessa jäsenvaltiossa, ohjelma-alueen maakunnan liitto myöntää kansallisen vastinrahoituksen yhteistyöohjelman mukaisille hankkeille myös muissa maakunnissa. Ulkorajayhteistyöohjelmien osalta rahoittamiseen liittyvät kysymykset sisältyvät erilliseen lakiin ulkorajan ylittävistä yhteistyöstä ja pääasiassa sen lukuun 3 (tukimenettely).

Maakunnan liitot ovat vastanneet kansallisen vastinrahoituksen myöntämisestä tuen saajille rajat ylittävien Interreg-ohjelmien (ns. A-ohjelmat) sekä Interreg-ulkorajaohjelmien osalta. Työ- ja elinkeinoministeriö on puolestaan vastannut kansallisen vastinrahoituksen myöntämisestä tuen saajille valtioiden välisissä (ns. B-ohjelmat) ja alueiden välisissä Interreg-ohjelmissa (ns. C-ohjelmat).

Tukimenettely

Rahoituslaissa annetaan tuen käyttöä koskevat yleiset ehdot sekä tuen hakemista, myöntämistä ja maksamista koskevat perussäännökset. Rahoituslain 3 luku sisältää erityissäännökset, jotka koskevat kaikkia rakennerahastotoimijoita. Rakennerahasto-ohjelmasta osarahoitettavaan hankkeeseen on muun muassa oltava rakennerahasto-ohjelman mukainen ja sen on edistettävä toiminnalle ohjelmassa asetettuja tavoitteita. Hankkeen tavoitteet eivät saa poiketa hallintolaissa (7/2014) tarkoitetun kumppanuussopimuksen mukaisesta varojen käyttötarkoituksesta. Muissa kuin yksittäisten yritysten liiketoimintaa koskevissa kehittämishankkeissa on hankkeen tulosten oltava yleisesti hyödynnettävissä. Yleistä hyödynnettävyyttä toteutetaan muun muassa siten, että hankkeiden tulokset julkaistaan.

Pääsääntö rahoituslain mukaisissa tuissa on, ettei tuki voi kattaa hankkeesta aiheutuvia kustannuksia kokonaan. Hakijan pitää osallistua itse hankkeen rahoittamiseen (omarahoitusosuus). Kansallisessa alueiden kehittämisen tuessa osaksi omarahoitusta voidaan hyväksyä vastikkeetta tehty työ tai luovutetut tuotantopanokset taikka vastikkeellista työtä tai vastikkeellista hyödykkeen luovutusta. Rakennerahasto-ohjelman hankkeissa luontoissuorituksia ei hyväksytä.

Tuki voidaan myöntää ja jälkikäteen maksaa viranomaisen hyväksymän kustannusmallin mukaan tai hankkeesta aiheutuvien hyväksyttävien kustannusten mukaan. Ennakkoa voidaan maksaa tietyissä tapauksissa, jos rahoittava viranomainen arvioi sillä olevan myönteisen vaikutuksen hankkeen käynnistymiseen. Kustannusten on oltava kohtuullisia, mikä on perusvaatimus kaikessa hanketoiminnassa kaikilla hallinnonaloilla. Rakennerahasto-ohjelmassa tuki myönnetään tuen myöntävän viranomaisen hyväksymän kustannusmallin mukaan tai hankkeesta aiheutuvien hyväksyttävien, todellisten, tarpeellisten ja määrältään kohtuullisten kustannusten perusteella. Rakennerahasto-ohjelmassa rahoitussuunnitelman mukaiset rahoitusosuudet on suoritettava rahallisena korvauksena lukuun ottamatta hankkeen omarahoitusosuutta tai Euroopan sosiaalirahaston hankkeissa muun kuin tuen saajan sellaisia palkkakustannuksia, joihin ei myönnetä tukea.

Hyväksyttävien kustannusten korvaamiseen voidaan käyttää perinteisen todellisiin toteutuneisiin kustannuksiin perustuvan maksamisen sijaan prosenttiperusteista korvausta sekä kertakor-

vausta. Hyväksyttävistä kustannuksista säädetään tarkemmin rahoitusasetuksessa ja tukikelpoisuusasetuksessa. Rakennerahasto-ohjelmassa noudatetaan joiltakin osin tiukempia säännöksiä hyväksyttävistä kustannuksista kuin kansallisissa ohjelmissa. Sääntelyssä huomioidaan, mitä EU-lainsäädännössä hyväksyttävistä kustannuksista säädetään.

Rahoituslaissa säädetään tulojen vähentämisestä hankkeesta aiheutuvista kustannuksista. Hankkeen hyväksytyn rahoitus suunnitelman ja kustannusarvion tulee vastata toisiaan. Hanke ei saa tuottaa voittoa ja jos tuloja ei vähennettäisi, hanke saisi enemmän tukea kuin sillä on kustannuksia.

Rakennerahasto-ohjelmaan kuuluvien hankkeiden tuki- ja maksatushakemukset sekä päätökset on tehtävä lain edellytykset täyttävässä tietojärjestelmässä, jolla tarkoitetaan ohjelmakaudella 2014–2020 EURA 2014 -järjestelmää. Vuodesta 2015 alkaen rakennerahasto-ohjelman hakemus- ja päätös menettely on toiminut digitaalisesti. Muut hakemukset ja päätökset voidaan tehdä verkkopalvelussa tai lomakkeella. Tukipäätöksen tulee sisältää säädetty vähimmäistiedot ja tukipäätöksellä hyväksytään hanketta koskeva hankesuunnitelma. Jos hankkeen toteuttamiseen tulee olennaisia muutoksia, hankesuunnitelmaa ja tukipäätöstä on muutettava.

Rakennerahasto-ohjelman mukaisissa kestävän kaupunkikehityksen hankkeissa viranomaisen on myönnettävä hankkeelle tuki, jos hanke on sitä koskevan lainsäädännön ja ohjelman mukainen. Kestävän kaupunkikehityksen hankkeissa kyseessä olevilla kaupungeilla on tarkoituksen mukaisuusharkinta ja viranomaisella laillisuusharkinta. Vastaava malli on käytössä muun muassa maakunnan yhteistyöryhmän ja maaseudun kehittämisen Leader-ryhmien päätöksenteossa.

Tuen saajan on mahdollista siirtää osa tuesta toiselle yhteisölle. Siirtämiseen tulee olla perusteltu syy ja sen tulee olla hankkeen toteuttamisen kannalta tarkoituksenmukaista. Tukipäätöksessä mainittu tuen saaja vastaa aina kaikista tuen saajalle asetetuista velvoitteista.

Laajoissa hankekokonaisuuksissa voidaan käyttää yhteishankemenettelyä, jossa tuen saajia on enemmän kuin yksi ja ne vastaavat hankkeen toteuttamisesta yhdessä. Jokaisen yhteishankkeen hakijoista on täytettävä tuen saajille asetetut edellytykset ja kaikkien tuen saajien on pääsääntöisesti osallistuttava hankkeen rahoittamiseen. Yhteishankkeessa tuen saajat vastaavat yhteisvastuullisesti myös tuen palauttamisesta takaisinperintätilanteessa. Yhteishankkeen tuen saajien on tehtävä hankkeen toteuttamisesta sopimus, jossa määritellään osapuolten oikeudet ja velvollisuudet. Lisäksi sopimuksessa on määriteltävä se osapuoli, joka vastaa yhteydenpidosta tuen myöntäneen viranomaisen kanssa. Tuen myöntävä viranomainen voi päätöksellään velvoittaa tämän osapuolen myös ilmoittamaan vähämerkityksisen tuen määrästä jokaisen hankkeen osapuolen osalta.

Rakennerahastovarojen käytön seuranta ja valvonta

Tukien käytön seurantaa tehdään hankkeen koko toteuttamisen ajan eri tavoin. Hankkeiden hyväksytyn hankesuunnitelman mukaista toteutumista valvotaan maksatusten yhteydessä, lisäksi tehdään hallinnollisia valvontakäyntejä ja varsinaisia tarkastuksia. Tarkastusoikeuksista säädetään yksityiskohtaisesti eri viranomaisten tarkastusoikeuksien osalta.

Kaikilla välittävillä toimielimillä ja hallintoviranomaisella on velvollisuus ilmoittaa rakennerahasto-ohjelman todentamisviranomaiselle havaituista sääntöjenvastaisuuksista sekä takaisinperintää koskevista ja muista toimenpiteistä, joihin todettujen virheellisyyksien oikaisemiseksi on

ryhdytty. Todentamisviranomainen ilmoittaa komissiolle menoilmoituksessaan rakennerahasto-ohjelmasta aiheutuneet menot, ja todentamisviranomaisen on varmistuttava siitä, että menot ovat sekä kansallisen että EU-lainsäädännön mukaisia. Todentamisviranomainen voi velvoittaa välittävän toimielimen tai hallintoviranomaisen ryhtymään tarvittaviin toimenpiteisiin, joille se voi asettaa määräajan. Myös hallintoviranomaisen tulee varmistua sääntöjenvastaisuuksien, takaisinperintää koskevien ja muiden toimenpiteiden, joihin todettujen virheellisyyksien oikaisemiseksi on ryhdytty, lainmukaisuudesta. Hallintoviranomaisella on 2014–2020 yleisasetuksen mukaan velvollisuus varmistua siitä, että rakennerahasto-ohjelman toimeenpano on lainmukaista.

Tuen saajan on palautettava tuki, jonka tämä on saanut liikaa, virheellisesti ja perusteetta. Vastaava säännös on valtionavustuslaissa. Laissa säädetään takaisinperinnän perusteista sekä määritellään tilanteet, joissa viranomaisen on lopetettava maksatukset hankkeelle.

Takaisinperittävää määrää voidaan kohtuullistaa tietyissä tapauksissa. Työ- ja elinkeinoministeriö voi periä takaisin maakuntien liitoilta rakennerahastovaroja ja niitä vastaavia valtion varoja, jos liitto on käyttänyt varat muuhun tarkoitukseen kuin ne on myönnetty tai jos liitto on olennaisesti rikkonut varojen käyttämistä koskevia säännöksiä tai osoittamispäätöksessä asetettuja ehtoja. Välittävistä toimielimistä muut kuin maakuntien liitot ovat valtion organisaatioita. Niiden toimiessa virheellisesti laissa kuvatulla tavalla, välittävälle toimielimelle ei aiheudu taloudellisia seuraamuksia. Maakuntien liittojen osalta varat ovat siirtyneet pois valtion budjettitaloudesta, joten valtiolla on oltava mahdollisuus periä väärin käytetyt varat takaisin. Takaisinperintäoikeus on kuitenkin rajattu vain olennaisiin rikkeisiin ja sellaisiin tapauksiin, joissa varat on käytetty eri tarkoitukseen kuin ne on myönnetty kuten esimerkiksi niin, että rakennerahastovaroja olisi käytetty kansallisiin alueiden kehittämisen hankkeisiin.

Maakunnan liiton rahoituslain nojalla tekemään päätökseen haetaan muutosta siten kuin kunta-laissa säädetään oikaisuvaatimuksen tekemisestä ja kunnallisvalituksesta. Työ- ja elinkeinoministeriön ja ELY-keskuksen rahoituslain nojalla tekemään päätökseen sovelletaan hallintolakia (434/2003).

Rakennerahastojen tietojärjestelmät

Rakennerahastohankkeiden hallinnointi on Suomessa digitalisoitua. Ohjelmakaudella 2014–2020 rakennerahastohankkeiden hallinnointiin käytetään hajautettua selainpohjaista tietojärjestelmäkokonaisuutta, joka koostuu neljästä erillisestä tietojärjestelmästä: EURA 2014-, TUKI2014- ja Eval-järjestelmästä sekä ESR Henkilö -palvelusta. EURA 2014 -järjestelmä toimii koko rakennerahastotoiminnan hallinnoinnin pääjärjestelmänä, joka ohjaa tietyiltä osin muiden järjestelmien (TUKI2014, Eval) toimintaa ja johon kootaan kaikkien rakennerahastohankkeiden tiedot raportoitavaksi sekä kansallisiin tarkoituksiin että Euroopan komission tietotarpeita varten. Järjestelmistä on lisäksi integraatiot muun muassa kirjanpito- ja maksuliikennejärjestelmiin. Järjestelmän ensimmäinen versio otettiin käyttöön heti ohjelmakauden toimeenpanon alettua Suomessa toukokuussa 2014. Järjestelmän kehitystyö on jatkunut koko 2014–2020 -ohjelmakauden ajan.

Hallintoviranomainen vastaa EU-säädösten nojalla kansallisen seurantajärjestelmän toteuttamisesta ja siitä, että seurantajärjestelmä täyttää sille EU:n ja kansallisessa lainsäädännössä säädetyt edellytykset. EURA 2014 -järjestelmän omistaa työ- ja elinkeinoministeriö, joka vastaa myös järjestelmän kehittämisestä.

Järjestelmäkokonaisuuden avulla kerätään, tallennetaan ja säilytetään digitaalisesti kaikista hankkeista tietoja, jotka ovat tarpeen seurantaan, arviointia, varainhoitoa, varmennuksia ja tarkastamista varten ja joihin kuuluvat tarvittaessa myös tiedot yksittäisistä osallistujista ja sukupuolen mukaan eritellyt tiedot indikaattoreista.

Suomen rakennerahasto-ohjelman mukaista ESR-rahoituksen kohdentumista ja ohjelma-asia-kirjassa Suomelle asetettujen tavoitteiden toteutumista seurataan keräämällä tietoja hankkeisiin osallistuneista henkilöistä. Tietojen raportointia varten hallintoviranomainen on toteuttanut ESR Henkilö -nimisen palvelun. Työ- ja elinkeinoministeriö on henkilörekisterin rekisterinpitäjä. Ohjelmakauden 2014–2020 ESR-asetus ja yleisasetus velvoittavat jäsenvaltiota keräämään ja käsittelemään luonnollisten henkilöiden henkilötietoja ohjelman toteutumisen seurantaan, arviointia, varainhoitoa ja tarkastamista varten. Osallistujista rekisteröityjä henkilötietoja ei käytetä eikä luovuteta mihinkään muihin tarkoituksiin. Palveluun kirjatut osallistujien henkilötiedot muodostavat henkilörekisterin. Henkilötietojen käsittelijänä toimii hankkeen toteuttaja eli tuen saaja. Käsittelijä eli tuen saaja vastaa ESR-hankkeen osallistujatietojen keräämisestä ja tallentamisesta.

3.2 Nykytilan arviointi

3.2.1 Kansallinen aluekehittäminen

Aluekehittämisyjärjestelmä ja aluekehittämisen tavoitteet

Aluekehittämisyjärjestelmää ja sen toimivuutta koskevaa kattavaa tutkimustietoa ei viime vuodelta ole saatavissa. Käytännön työssä on noussut esille tarve aluekehittämisen toimintatapojen uudistamiseksi, vaikka aluekehittämisyjärjestelmä on pääsääntöisesti edelleen toimiva. Keskeisimmät tarpeet liittyvät vuorovaikutuksen vahvistamiseen toimijoiden kesken.

Työ- ja elinkeinoministeriö on syksyllä 2019 teettänyt uuden aluekehittämispäätöksen valmistelua varten Aluekehitys monivärikuvassa -selvityksen, jonka ovat laatineet tutkimusprofessori Hilka Vihinen, professori Ari Hynynen, tutkimusjohtaja Jari Kolehmainen ja professori Sami Moisio. Selvitys taustoittaa aluekehittämispäätöksen 2020–2023 valmistelua ja esittää keinoja aluekehittämisen toimintamallien uudistamiseen ja tietoperustan vahvistamiseen.³

Aluekehittämisen toimintamallin vahvistaminen edellyttäisi tutkijoiden mukaan paikallisen ja alueellisen toimintavallan vahvistamista myös sopimusperusteisessa kehittämisessä. Tämän tulee tapahtua kuitenkin niin, ettei valtion keskushallinnon koordinaatiovalta oleellisesti heikenny. Paikkaperusteista kehittämistä voidaan edesauttaa sopimuksilla, jotka siirtävät seuduille sekä valtaa että resursseja, mutta joissa valtion koordinaatiovalta säilyy eritoten suhteessa pitkän aikavälin yhteiskunnallisiin kokonaistavoitteisiin (kuten ilmastonmuutoksen hillitseminen). Aluekehittämisen paikkaperustaisuus ei tarkoita valtion keskusvallan murentamista, vaan pikemminkin uudenlaisten kumppanuuksien kehittämistä eri aluetasojen välillä.

³ Aluekehitys monivärikuvassa: https://tem.fi/documents/1410877/2212317/tem.fi_Aluekehitys+moniv%C3%A4rikuvassa+8_2019.pdf/ad188d2d-4181-e2be-ce0b-9111b1e81a6e/tem.fi_Aluekehitys+moniv%C3%A4rikuvassa+8_2019.pdf

Alueiden monimuotoisuuden ja erityispiirteet tunnistavan alue- ja kaupunkikehittämisen ja siihen liittyvän johtajuuden tueksi tarvitaan vahvaa tietopohjaa. ”Kovien”, kuten taloutta ja työllisyyttä kuvaavien aluekehityksen mittareiden ohella tietopohjaa pitäisi kehittää tunnistamaan myös ”pehmeämpiä”, elinympäristöjen laatua, sosiaalista pääomaa ja hyvinvointia indikoivia tekijöitä. Riittävän monipuolinen aluekehityksen kuvausjärjestelmä tukisi myös sopimusperusteisen yhteistyön toimeenpanoa.

Tutkijat suosittelevat aluekehityksen muutoksen hallinnan suunnittelustrategiaksi resilienssiä. Tämä tarkoittaa, että hyväksytään jatkuvan muutoksen ja uusien laadullisten ominaisuuksien syntyminen, ja hyödynnetään niitä uudistumisen lähteenä sekä kestävien tavoitteiden, kuten esimerkiksi resurssitehokkuuden saavuttamiseksi.

Valtioneuvosto päättää valtakunnallisista alueiden kehittämisen painopisteistä hallituskautensa alussa (29 §). Aluekehittämispäätös on valtioneuvoston näkemys siitä, mikä alueiden kehittämisessä on tärkeää ja tavoiteltavaa. Aiempien kokemusten perusteella aluekehittämispäätöksen valmistelussa tulee painottaa sen ohjaavuutta ja strategisuutta, käsiteltävien teemojen fokusointia sekä toimeenpanon vaikuttavuutta ja seurantaa. Lisäksi pääministeri Marinin hallitusohjelmassa annettiin päätöksen yhteydessä toimeksi tehdä ehdotus aluekehittämisen toimintatapojen uudistamiseksi (uusi toimintamalli). Päätöksen valmistelussa vuoden 2019 aikana on ollut esillä muun muassa vuorovaikutukseen ja kumppanuuteen perustuvan toimintatavan vahvistaminen, poikkihallinnollisuuden vahvistaminen ministeriöiden välisellä yhteistyöllä sekä päätöksen aikajänne eli myös pidemmän aikavälin strategisen suunnittelun vahvistaminen.

Pääministeri Sipilän hallitus antoi vuonna 2016 hallituksen esityksen (HE 54/2016), jossa esitettiin alue- ja rakennepolitiikan neuvottelukunta muutettavaksi uudeksi alueiden uudistumisen neuvottelukunnaksi. Neuvottelukunnan tehtävistä esitettiin, että ne olisivat strategisempia kuin aiemmin eikä se enää käsitelisi esimerkiksi erilaisiin ohjelmiin liittyviä hallinnollisia asioita. Hallituksen esitys ei tullut eduskunnassa käsiteltyä, mutta neuvottelukunta on käytännössä toiminut uudella nimellä ja tehtäväkuvalla siitä lähtien. Pääministeri Rinteen hallituksen asettaman neuvottelukunnan kokoonpanoa täydennettiin seutukaupunkien, keskisuurten kaupunkien, pienten kuntien sekä kaksikielisten kuntien edustajilla. Neuvottelukunta asetettiin 6.2.2020 uudelleen pääministeri Marinin toimikaudeksi. Neuvottelukunnan puheenjohtajana on toiminut elinkeinoministeri.

Aluekehittämisen tavoitteet on määritelty laissa pitkälle aikavälille ja poikkihallinnollisesti, siten että aluekehittämisen toimijat eri sektoreilla tunnistavat ja toteuttavat niitä omalta osaltaan aluekehittämiseen liittyvässä toiminnassaan. Viime aikoina on yhä lisääntyvissä määrin tullut tarve nostaa kestävä kehitys sekä ilmastonmuutoksen hillintää koskevat asiat huomioon alueiden kehittämisessä. Kestävä kehitys on huomioitu voimassa olevassa aluekehittämisen tavoitteissa kytkettynä se alueen elinvoiman ja elinkeinorakenteen vahvistamiseen sekä voimavarojen täysimääräiseen käyttöön. Ilmastonmuutoksen hillintä ei ole tavoitteissa erikseen kirjattu.

Viranomaiset ja niiden tehtävät

Laajapohjainen, eri hallinnonalojen, aluekehittämistoimijoiden ja sidosryhmien edustajista koostuva alue- ja rakennepolitiikan neuvottelukunta (ARNĖ, myöhemmin AUNE) on käsitelty

laajasti alueiden kehittämiseen ja rakennerrahastoihin sekä niiden hallinnointiin liittyviä kysymyksiä. Alue- ja rakennepolitiikan neuvottelukunnan laajaa asiantuntemusta on käytetty myös esimerkiksi alueiden kehittämiseen liittyvässä lainvalmistelussa.

Alueiden kehittämiseen liittyvässä yhteistyössä on kuitenkin huomattu tarve vahvistaa ministeriöiden välistä yhteistyötä ja sitoutumista aluekehittämistehtävään. Jäsenistöön esitetään ministeriöiden edustajiksi kansliapäällikkö, osastopäällikkö tai muu johtoryhmän jäsen, jonka tehtäväkenttään aluekehittäminen oleellisesti liittyy ja muidenkin tahojen osalta toivotaan jäsenen olevan sellainen, jolla on keskeisessä asemassa aluekehittämiseen liittyvissä kokonaisuuksissa organisaatiossaan. Maakuntien sekä eri kokoisten kuntien edustus olisi perusteltua erityyppisten alueiden näkökulmien huomioimiseksi aluekehittämisessä.

Maakuntien liittojen aluekehittämistehtäviä koskeva nykyinen säännös (17 §) on laaja ja monen eri laajuisia ja tasoisia tehtäviä sisältävä. Pykälästä ei kuitenkaan saa käsitystä maakunnan liiton aluekehittämismääräyksien tehtävän kokonaisuudesta siltä osin kuin siihen liittyvistä tehtävistä säädetään muualla lainsäädännössä. Esimerkiksi maankäyttö- ja rakennuslaissa säädetään aluekehittämiseen liittyvästä maakunnan maankäytön suunnittelusta, jolla on merkittävä kytkentä ja vaikutus aluekehittämiseen. Pykälässä säädetään monista aluekehittämiseen liittyvien laajojen suunnitteluprosessien käynnistämisestä ja yhteistyön johtamisesta sekä yhteensovittamisesta muuhun maakunnan suunnitteluun. Tehtävät otettiin säännökseen valtion aluehallinnon uudistamisen yhteydessä 2010 alussa. Toimeenpanossa on osittain jäänyt epäselväksi, mitä suunnitteluprosesseja ja asiakirjoja sääntely koskee. Toisaalta pykälässä säädetään sellaisista yksityiskohtaisista tehtävistä, joista säädetään muualla lainsäädännössä. Näitä ovat esimerkiksi osallistuminen ELY-keskusten ja tarvittavin osin aluehallintovirastojen strategiseen suunnitteluun sekä alueellisten liikuntaneuvostojen asettaminen ja julkisen hallinnon yhteispalvelun edistäminen. Maakuntien liittojen aluekehittämiseen liittyvät tehtävät ovat monipuolisia ja niitä on toteuttamassa useat eri tahot. Siksi on tärkeää, että kehittämistyötä tehdään yhdessä eri toimijoiden kanssa. Nykyisessä säännöksessä kuvataan yhteistyön tarvetta ja tahoja monessa kohdassa. Säännöksen rakenteellista ja sisällöllistä selkeyttämistä pidetään yleisesti tarpeellisena.

Maakuntien yhteistoiminta-alueet ja muu yhteistyö

Eduskunnan lausuman edellyttämä selvitys maakuntien yhteistoiminta-alueiden yhteistoiminnan toimivuudesta annettiin 2013 hallituksen vuosikertomuksen yhteydessä vuodelta 2012. Siinä todettiin maakuntien liitoille tehdyn kyselyn perusteella, että liittojen mielestä maakuntien yhteistoiminnasta ei ole havaittavissa suoranaista haittaa muulle alueiden yhteistyölle. Kritiikkiä esitettiin lähinnä siitä, että valtion tulisi päätöksissään huomioida jo olemassa olevat vakiintuneet yhteistyöalueet eikä uusilla päätöksillä pirstoa niitä (esimerkkinä mainittiin vaalipiirijako). Lisähaastetta yhteistoimintaan toi myös se, että alueet eivät olleet kaikilta osin yhteneväiset ELY-keskusten toimialueiden kanssa.

Maakuntien yhteistoiminta-alueiden tehtävistä, toiminnasta ja sen tarpeesta (18–22 §) jatkossa kysyttiin uudelleen maakuntien liitoilta syksyllä 2019. Vastausten mukaan toiminnan alkuvuosina yhteistyö on ollut tiiviimpää ja muodollisempaa, kuten maakuntahallitusten yhteiskokouksia, sittemmin yhteistoiminta on muuttanut muotoaan entistä käytännöllisempään suuntaan tai hiipunut kokonaan. Yhteistyön aiheina ovat olleet maakuntaohjelmien yhteisten kärkitavoitteiden edistäminen, suunnittelu- ja edunvalvontayhteistyö niin teemallisesti kuin resursseihin liittyen, älykäs erikoistuminen, yhteistyö vaalipiirin kansanedustajien kanssa sekä yhteistyö ELY-

keskuksen kanssa. Yhteistyö niin virkamiesten kuin luottamushenkilöiden osalta on ollut kaikilla yhteistoiminta-alueilla organisoitua. Pisimmällä ovat olleet Kymenlaakson ja Etelä-Karjalan liitot, joiden alueelle perustettiin erillinen yhteistoimintaa hoitava elin, yhteistoimintaryhmä. Sopimus purettiin kuitenkin vuonna 2016. Muut alueet ovat hoitaneet yhteistoimintaa koskevan päätöksenteon maakuntien yhtäpitävin päätöksin, joita valmistelevat erilaiset maakuntahallitusten tai vastaavien neuvottelukokoukset tai työvaliokunnat. Yleensä yhteistoiminnan vetovastuu kiertää maakuntien kesken ja vaihtuu vuosittain.

Kysymykseen vastaavan yhteistoiminnan säätelyn tarpeellisuudesta jatkossa vastattiin kieltävästi yhtä poikkeusta lukuun ottamatta. Perusteluina tuotiin esiin, että yhteistoiminnan tulee perustua aitoon tarpeeseen ja yhteistyösuunnat voivat vaihdella teemasta riippuen. Säätelytarvetta muutoin kuin mainintana liittojen välisestä yhteistyöstä niiden tehtäviä koskevassa säännöksessä ei pidetty tarpeellisena.

Maakuntien muu yhteistyö (23 §) on ollut esimerkiksi yhteishankkeita, yhteisiä kannanottoja, virkamiesten yhteistyötä, yhteisiä kehittämissopimuksia laajemmin maakuntien toimijoiden kanssa. Lisäksi on järjestetty Brysselissä tapahtuvaa edunvalvontayhteistyötä, kuten alueelliset toimistot ja yhteinen edunvalvonta, yhteistä maakuntaohjelmien arviointia sekä tehty yhteistyötä koulutustarpeen ennakoinnissa.

Maakuntien yhteistyöryhmiä ja niiden sihteeristöjä koskeva sääntely

Maakuntien yhteistyöryhmiä ja niiden sihteeristöjä koskevaan sääntelyn toimivuutta (24–28 §) selvitettiin pienimuotoisesti talvella 2020 lakiehdotusta valmistelevan työryhmän maakuntien liittoja ja ELY-keskuksia edustavien jäsenten kautta. Tiedusteluun saatiin melko kattavasti vastauksia maakuntien liitoista ja kootusti ELY-keskuksista.

Nykyistä sääntelyä pidettiin yleisesti ottaen toimivana ja hyvänä sitä, että yhteistyöryhmiä koskeva sääntely on kattavasti koottuna yhteen lakiin. Eniten korjattavaa nähtiin 27 §:n 5 momentin säännöksen suhteen. Sen mukaan liike- ja ammattisalaisuuden piiriin kuuluvia yksittäisiä yrityshanke-esityksiä ei voida käsitellä yhteistyöryhmässä. Saapuneista yritystukihakemuksista tulee kuitenkin antaa yhteenvetotiedot yhteistyöryhmälle ennen päätöksentekoa. Ennen päätöksentekoa olevaa menettelyä pidettiin kommentteissa käsittelyprosessia hidastavana ja tulkinnanvaraisena. Nykyisen 28 §:n 2 momentin mukaista valtakunnallisten teemojen hankkeiden tietojen saantia etukäteen kritisoitiin myös käytännössä toimimattomaksi. Tiedonsaantia ja mahdollisuutta vaikuttaa valtakunnallisten teemojen valmisteluun pidettiin tärkeänä.

Maakunnan yhteistyöryhmän kokoonpanoa koskevan sääntelyn haluttiin olevan nykyistä yleisemmällä tasolla, jotta siinä voitaisiin ottaa huomioon erilaiset alueelliset yhteistyön tarpeet. Maaseutuohjelman rahoituksen yhteensovittamisen tärkeyttä rakennerahastotoimintaan korostettiin kommentteissa sekä yhteistyöryhmän, että sen sihteeristön työskentelyssä. Maakuntaohjelman toteuttamissuunnitelmaan sisältyvän rakennerahastovarojen alueellisen kohdentamisen käsittelyä maakunnan yhteistyöryhmässä pidettiin myös tärkeänä.

Ohjelmatyö

Maakuntaohjelma (32 §) on keskeisin keskipitkän aikavälin maakuntien suunnitteluasiakirja. Sen keskeinen tavoite ja perussisältö on säilynyt ennallaan. Alueellinen valmistelu ottaa huomioon maakunnan erityispiirteet ja luo pohjan eri toimijoiden sitoutumiselle myös ohjelman

toteuttamiseen. Maakuntaohjelmien merkitys valtionhallinnon aluekehittämistä koskevien linjausten ja politiikkatoimien valmisteluun on jäänyt melko hajanaiseksi ja ehkä vähäiseksikin. Osittain syynä on valtion aluekehittämiseen liittyvän hallituskausiin sidotun suunnittelun ja maakuntien kunnallisvaalikausiin sidotun suunnittelun eriaikaisuus. Myös valtion ja maakuntien säännöllisen vuorovaikutusmenettelyjen puutumisen on koettu haittaavan keskustelua maakuntaohjelman tavoitteista ja niiden toteuttamista.

Kahden vuoden välein laadittavan maakuntaohjelman toimeenpanosuunnitelman (33 §) merkitys valtionhallinnon suuntaan on viime vuosina menettänyt merkitystään kansallisten aluekehittämisresurssin vähenemisen myötä. Alkuvuosina suunnitelmien hankekokonaisuuksia käsiteltiin ja kommentoitiin eri hallinnonalojen toimesta ja joistakin yksittäisistä hankkeista käytiin erillisneuvotteluja. Monet valtion ja maakunnan yhteistyötä vaatineet hankekokonaisuudet etenevät käytännössä kuitenkin luontaisesti muiden suunnittelu- ja rahoitusprosessien kautta eikä erillisiä neuvotteluja ja käsittelyjä ole pidetty tarpeellisena. Toimeenpanosuunnitelman osana on ollut maakunnan rakennerahastovarojen käytön suunnittelu seuraaville vuosille ja sen jakautumisen rahoittajien käyttöön. Tämä voidaan tehdä jatkossa erillisenä maakunnan yhteistyöryhmän hyväksymänä EU:n alue ja rakennepolitiikan ohjelman alueellisena rahoitussuunnitelmana. Lisäksi ehdotettavilla alueiden kehittämistä koskevilla keskusteluilla korvataan aikaisempi hankekohtainen käsittelytarve. Lisäksi ehdotettavilla alueiden kehittämistä koskevilla keskusteluilla korvataan aikaisempi hankekohtainen käsittelytarve.

Äkillisen rakennemuutoksen alueiden nimeäminen ja yhteistyösopimukset

Valtioneuvosto on voinut määrätä äkillisiksi rakennemuutosalueiksi (ÄRM) alueita, joihin on kohdistunut voimakkaita työpaikkavähennyksiä tai muita äkillisiä alueen talouteen vaikuttavia seikkoja (47 §). Samalla alueelle on osoitettu lisämäärärahoja. Erillisten ÄRM-valtuuksien poistuminen talousarviosta vuoden 2016 jälkeen vaikutti merkittävästi nimeämismenettelyn tarkoituksenmukaisuuteen ja vaikuttavuuteen. 2010-luvulla äkilliset negatiiviset rakennemuutokset olivat levinneet koko maahan ja vuosikymmenen loppupuolella vaihtuneet positiiviksi eli pulaksi osaavasta työvoimasta. Nimeämismenettely ei tämän vuoksi ole ollut käytössä vuoden 2016 jälkeen, eikä sille arvioida enää olevan tarvetta. Aluetalouden voimakkaisiin heilahteluihin on mahdollista reagoida kohdentamalla uudelleen käytössä olevia valtion ja alueen omia kehittämispanoksia.

Hallintolain (7/2014) mukaisten ohjelmien ja suunnitelmien toteuttamiseksi laadittavia yhteistyösopimuksia (45 §) on solmittu sekä kaupunkien että maakuntien kanssa (positiivisen rakennemuutoksen niin sanotut siltasopimukset). Kansallisen aluekehittämisen välineenä yhteistyösopimukset ovat korvaamassa aiempaa ohjelmaperusteita kehittämistä. Gaia Consulting Oy:n toteuttamassa kasvusopimusmenettelyn arvioinnissa⁴ todetaan kaupunkien tarpeista lähtevän strategisen suunnittelun olleen onnistunutta. Arvioinnin mukaan yhteistyösopimuksissa valtion tahtotila ja aluekehittämispäätöksen painopisteet tulisi huomioida selkeämmin ja sopimusten sisällöstä sopia tarkemmin jo sopimusvaiheessa. Sopimuksellisen yhteistyön vaikuttavuuden ja

⁴ Kortesoja et al. (2020). Alueelliset innovaatiot ja kokeilut (AIKO) -toimenpiteen (2016–2018) arviointi. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 2020:2. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/162078>

seurannan parantamiseksi kaivataan paljon vahvemmin aitoon kumppanuuteen liittyvää vuoropuhelua valtion, maakuntien ja kaupunkien välillä.

Alueiden kehittämisen keskustelut

Maakuntauudistuksen valmistelun yhteydessä vuonna 2018 kokeiltiin uutta valtion ja maakuntien välistä vuoropuhelun menettelyä. Ehdotus menettelystä sisältyi aluekehittämistä koskevan lain uudistamiseen ja liittyi hallituksen esitykseen HE 35/2018. Talvella 2018 käytiin valtioneuvoston ja maakuntien väliset aluekehittämiskeskustelut. Niistä saatiin myönteisiä kokemuksia.

Valtion ja maakuntien aluekehittämiskeskustelujen oli tarkoitus olla uusi toimintatapa, jossa valtio ja maakunta tiiviissä vuoropuhelussa käsittelevät yhdessä aluekehityksen tilannetta, tavoitteita ja toimenpiteitä. Keskustelussa pyrittiin yhdessä maakunnan ja valtioneuvoston kesken tunnistamaan tärkeimmät strategiset kehittämiskohteet, ja toimet niiden edistämiseksi. Keskustelut koskivat laajoja, aluekehittämiseen vaikuttavia horisontaalisia teemoja ja ilmiöitä. Tämän vuoksi ne vaativat poikkihallinnollista huomiota. Keskustelujen sisältö, laajuus ja eri hallinnonalojen osallistuminen oli tarkoitus vaihdella eri vuosina. Hallituksen vaihtuessa keskustelut olisivat todennäköisesti laajemmat ja niihin liittyisi aluekehittämispäätöksen valmistelun ja toimenpanon pohjustaminen.

Keskustelujen pohjana käytettäisiin muun muassa aluekehityksen valtakunnallista ja maakuntakohtaista tilannekuvaa, hallitusohjelmaa, hallituksen aluekehittämispäätöstä, ministeriöiden aluekehittämiseen vaikuttavia keskeisiä strategioita sekä maakuntastrategiaa ja -ohjelmaa. Ilmiöpohjainen lähestymistapa vaatii asioiden tarkastelua samanaikaisesti useista näkökulmista. Alueen näkökulmasta keskustelut mahdollistaisivat aluekehittämiseen keskeisesti vaikuttavien haasteiden, pullonkaulojen tai uusien avausten läpikäymiselle yhteisesti valtioneuvoston kanssa. Aluekehittämiskeskusteluissa käsiteltäisiin aluekehittämisen kannalta keskeisiä asioita alueen – ei maakuntaorganisaation – näkökulmasta, riippumatta siitä, ovatko asiat maakuntaorganisaation päätösvallassa. Keskustelujen johtopäätöksiä ja tilannekuvan oli tarkoitus toimia osaltaan valtion ja maakunnan taloutta koskevien neuvottelujen valmisteluaineistona ministeriöissä ja maakunnissa.

Alueelliset innovaatiot ja kokeilujen käynnistäminen toimenpide

Kansallisesta alueellisten innovaatioiden ja kokeilujen käynnistämisen määrärahasta (AIKO) on toteutettu arviointi, jonka mukaan rahoituksella on ollut kokoonsa verrattuna jopa yllättävän suuri vaikutus. AIKO on kannustanut maakuntia kokeilutoimintaan ja edistänyt eri toimijoiden keskustelua ja yhteistyön syntymistä. Vahvuuksiin on kuulunut AIKO:n tarjoama mahdollisuus käynnistää nopeasti ja kevyellä hallinnolla alueiden omista tarpeista lähteviä innovatiivisia hankkeita.

Maakuntien ja kaupunkien tarpeista lähtevä strateginen suunnittelu on koettu onnistuneeksi. Jatkossa lähtökohtana suunnittelussa tulee olla vahvemmin myös valtion tahtotila ja uusi aluekehityspäätös. Kasvusopimusten sisällöistä pitää sopia paremmin sopimusvaiheessa. Sopimuksellisen yhteistyön vaikuttavuuden ja seurannan parantamiseksi kaivataan paljon vahvemmin aitoon kumppanuuteen liittyvää vuoropuhelua valtion, maakuntien ja kaupunkien välillä.

Arvioinnissa todetaan AIKO:n jääneen ohjelman ja verkostomaisen toiminnan välimuodoksi, ja tämän vuoksi yhtenä suosituksena on jäänyt eräänlaiseksi välimuodoksi ohjelman ja verkostomaisen toiminnan välillä. Jatkoa varten olisi kriittistä satsata vahvemmin verkostojen hallintaan ja johtamiseen eri tasoilla (valtion ja maakuntien välillä, maakuntien sisällä sekä esim. maakunnan ja kuntien välillä).

AIKO:n onnistumisen haasteena ja jatkon kehityskohteena on ollut sen lyhytjänteisyys ja jatkuvuuden puute suhteessa aiempiin aluekehitystoimiin. Etenkin vaikuttavuuden mittaamisen kannalta lyhyt aikajänne on haastava.

3.2.2 Rakennerahastot

EU-säädökset

Koheesioasetuspakettiin kuuluvien EU-säädösehdotusten perusteluosassa on esitetty yhteenveto vaikutustenarvioinnista ja sidosryhmäkuulemisista. EU-säädösehdotusten valmisteluun liittyviä keskeisiä arviointeja ovat:

- Euroopan sosiaalirahastoa 2007–2013 koskeva jälkiarviointi: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=celex:52018SC0289>; ja
- EAKR/KR- ja Interreg-asetusehdotuksiin sekä rajanylisissä tilanteissa esiintyvien oikeudellisten ja hallinnollisten esteiden poistamismekanismista annettuihin asetusehdotuksiin liittyvä vaikutustenarviointi: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/PIN/?uri=CELEX%3A52018PC0372>.

Euroopan komissio järjesti julkisen kuulemisen EU:n rahoitusvälineistä koheesion alalla 10.1.–9.3.2018; yhteenveto kuulemisesta: https://ec.europa.eu/info/consultations/public-consultation-eu-funds-area-cohesion_fi. Komissio on lisäksi hyödyntänyt säädösehdotusten valmistelussa ERI-rahastojen yksinkertaistamista edunsaajien kannalta tarkastelleen korkean tason asiantuntijaryhmän suosituksia: https://ec.europa.eu/regional_policy/en/information/publications/reports/2017/esif-simplification-hlg-proposal-for-policymakers-for-post-2020

Edellä mainitussa EAKR/KR-asetuksen vaikutustenarvioinnissa tarkasteltiin myös haasteita, joita on käsiteltävä seuraavassa monivuotisessa rahoituskehyksessä ja koheesiopolitiikassa. Siinä vahvistettiin – komission julkisen kuulemisen tulosten mukaisesti – tarve tukea puhdasta ja oikeudenmukaista energiasiirtymää asiaa koskevilla poliittisilla tavoitteilla ja vastaavalla temaattisen keskittämisen mekanismilla (arvioinnin luvut 2.2 ja 3.2). Vaikutustenarvioinnissa esitettiin myös päätelmiä, jotka koskevat tarvetta tukea älykkäitä teollisuuden muutoksia (arvioinnin luku 2.2) ja energiasiirtymän epätasaisia vaikutuksia (arvioinnin luku 3.3). Siinä korostettiin haasteita, joita siirtymästä eniten kärsivillä alueilla on, koska ne ovat riippuvaisia kiinteiden polttoaineiden tuotannosta ja kiinteillä polttoaineilla on suuri osuus niiden sähköntuotantoon käytetyssä energialähteiden yhdistelmässä.

Komissio esitti JTF-asetuksen perusteluissa, että arvioinnin pohjalta on perusteltua keskittää oikeudenmukaisen siirtymän rahaston käyttö alueille, joihin vaikutukset kohdistuvat voimakkaimmin ja jakaa kansalliset määrärahat ehdotetulla tavalla. Perustelujen mukaan edellä esitetyt analyysit ja vaikutustenarviointiin liittyvät tekijät tukevat oikeudenmukaisen siirtymän rahaston

tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä. JTF-asetukseen liittyen ei ole tehty erillistä vaikutustenarviointia. Komission mukaan se olisi viivästyttänyt asetuksen hyväksymistä ja hidastanut neuvotteluja monivuotisesta rahoituskehyksestä.

Kansallinen sääntely

Voimassa olevassa hallintolaissa (7/2014) tai rahoituslaissa ei säädetä rakennerrahasto-ohjelman sisällöstä eikä käsillä oleviin lakiehdotuksiin sisälly 2021–2027 ohjelmakauden alue- ja rakennepolitiikan ohjelman sisältöä koskevia säännöksiä. Rakennerrahasto-ohjelman hallinnointia koskevat säännökset ovat muodostaneet kehyksen ohjelman toimeenpanolle. Ohjelman onnistumisen arvioinnin perusteella voi tarkastella toimeenpanojärjestelmän toimivuutta.

Työ- ja elinkeinoministeriö on teettänyt Kestävää kasvua ja työtä 2014–2020 -rakennerrahasto-ohjelman yleisen tuloksellisuustarkastelun, EAKR- ja ESR-toimenpiteiden pidemmän aikavälin vaikuttavuusarvioinnin ja ohjelman horisontaalisten periaatteiden arvioinnin. Arvioinnin suoritti konsortio MDI Public Oy kumppaneinaan Alue- ja kuntatutkimuskeskus Spatia, Kuntoutussäätiö ja TK-Eval. Arvioinnin tulokset raportoitiin neljässä raportissa, joista kolme ensimmäistä ovat väliraportteja ja neljäs arvioinnin loppuraportti. Väliraportit koskevat ohjelman hallintoa ja toimeenpanoa, tuloksellisuutta sekä vaikuttavuutta. Raportit on julkaistu <http://www.rakennerrahastot.fi/arvointi>. Arvioinnit ovat valmistuneet ajankohtana, jolloin covid-19-pandemian mahdollisia vaikutuksia ei vielä ole voitu ottaa huomioon.

Toimintaympäristön muutoksista huolimatta Suomen ohjelmastrategia on arvioijien mukaan toiminut toivotulla tavalla. Strategian sisällölliset painotukset ovat tukeneet toimintaympäristöstä nousevia tarpeita ja EU:n strategisten linjausten mukaista toimintaa. Ohjelmakokonaisuus on myös joutanut alueellisten tarpeiden mukaisesti. Koheesiopolitiikka on edelleen vahvistanut suunnitelmallista, alueiden vahvuuksiin perustuvaa ohjelmallista kehittämistä. Haasteena on edelliskausien tapaan ollut rahastojen toimenpiteiden yhteensovittaminen ja niitä yhdistävien strategisten kokonaisuuksien synnyttäminen.

Ohjelmakauden 2014–2020 aikana Suomen talouskasvu on parantunut ja työllisyys kasvanut. Talouskasvu ja supistuva työvoima ovat kuitenkin vaikeuttaneet osaavan työvoiman saatavuutta niin kasvukeskuksissa kuin pienemmillä paikkakunnilla. Rakennerrahastot ovat tukeneet uudelleen koulutusta, maahanmuuttajien kotouttamista ja työperäistä maahanmuuttoa. Arvioinnin mukaan työllisyyttä ja työvoiman liikkuvuutta edistävillä toimenpiteillä on saatu hankkeisiin osallistuneiden keskuudessa parempia työllistymistuloksia verrattuna työnhakijoihin, jotka eivät ole osallistuneet ESR-toimenpiteisiin.

Arvioinnissa esitetään, että työllisyyden edistämisessä valtakunnallinen ja alueellinen hanketoiminta eivät ole toimineet parhaalla mahdollisella tavalla yhteen. Ohjelmakaudella 2021–2027 yhteensovittamista on tarkoitus kehittää niin, että alueet osallistuisivat valtakunnallisen toiminnan sisältöjen suunnitteluun, toimeenpanon ohjaukseen ja seurantaan sekä toteuttavat valtakunnallisten teemojen mukaisia toimia.

Hankkeet ovat onnistuneet vahvistamaan digitaalisessa yhteiskunnassa tarvittavaa osaamista sekä kehittämään digitaalisia oppimisympäristöjä ja koulutusmalleja. Älykkään erikoistumisen toimintamallin arvioidaan vakiintuneen kaikissa maakunnissa. Rahoitetuilla toimenpiteillä ei ole kuitenkaan edistetty riittävästi Eurooppa 2020 -strategiassa tavoitteena olevaa elinikäisen oppimisen vahvistamista. Aikuisväestön osalta osaamisen kehittämistoimista ovat päässeet

osallisiksi erityisesti työssä olevat. Jotta koulutuksellinen tasa-arvo ja elinikäinen oppiminen toteutuisi koko aikuisväestön osalta, tarvitaan lisää työelämän ulkopuolella olevien ja ikääntyvien osaamista ja kouluttautumista edistäviä toimenpiteitä.

Pk-yritykset ovat pystyneet hyödyntämään rakennerahastojen tukea täsmällisesti omaan tarpeeseensa, mikä näkyy liiketoimintavaikutuksina. Merkittävimmät vaikutukset ovat kohdistuneet liikevaihdon kasvuun sekä tuotteiden ja palveluiden tuotteistamiseen. Harvaan asutuilla alueilla pienimuotoisilla liikenneinfrastruktuurihankkeilla on ollut paikallisesti tärkeä merkitys yritysten saavutettavuudelle.

Pk-yritysten toiminnan, tuotteiden ja palveluiden energia- ja resurssitehokkuus on parantunut uusien energiatehokkuutta parantavien ratkaisujen käyttöönoton avulla. Ilmastomuutoksen hillintä ja vähähiilisen talouden edistäminen ovat jatkossa entistä keskeisemmässä asemassa yritysten liiketoiminnan kehittämisessä. Viranomaisen ja tuen saajien ymmärrystä vähähiilisyyden sisällöistä ja ilmastotoimista on arvioinnin mukaan edelleen kasvatettava.

Tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan (t&k&i tai t&k) osalta ohjelman vaikutus jää arvioinnin perusteella vähäiseksi Suomen t&k-toiminnan kokonaismenoihin verrattuna. Rakennerahastojen rahoitus näyttäytyy kuitenkin rakenteellisesti tärkeänä kahdessa suhteessa: sen avulla Suomeen on juurrutettu alueellisia t&k-keskittymiä sekä innovaatioekosysteemejä koskevaa alueellista innovaatiopolitiikkaa. Rakennerahastot ovat lisänneet ja suunnanneet t&k-toimintaa erityisesti niissä maakunnissa, joissa yritysten t&k-intensiteetti on alhainen. Pk-yritysten innovaatiotoiminta ei ole kehittynyt toivotulla tavalla, eivätkä yritykset ole riittävästi hyödynneet oppilaitosten käytössä olevaa t&k-infrastruktuuria. Erityishuomiota olisi kiinnitettävä yhteistyön laatuun sekä yritysten mahdollisuuksiin päästä käyttämään tuettua t&k-infraa.

Köyhyysriskissä olevien henkilöiden määrä on lisääntynyt Suomessa etenkin kaupunkiseuduilla. Rahoitetuissa ESR-hankkeissa on kehitetty kokonaan uusia sosiaalisen kuntoutuksen palveluita nuorille, maahanmuuttajille ja osatyökykyisille. Hankkeissa on saatu myös hyviä työllistymistuloksia.

Hyviä kokemuksia on saatu myös kansalaislähtöisestä kehittämisestä, joissa mukaan on saatu uusia järjestötoimijoita työelämävalmiuksia kehittäviin hankkeisiin. Valtakunnalliset koordinaatiohankkeet ovat olleet merkittävässä roolissa sosiaalisen osallisuuden hankkeiden onnistumisessa. Arvioijien mukaan osallisuuden edistäminen tarvitsee kuitenkin nykyistä parempia yhteyksiä työllistymistä ja kouluttautumista edistävään kehittämistyöhön sekä yritys- ja elinkeinopolitiikkaan.

Hallinnon ja toimeenpanojärjestelmän arviointi

Ohjelman arvioinnin yhtenä osa-alueena tarkasteltiin yleisellä tehokkuus- ja tuloksellisuustarkastelulla ohjelman hallintoa ja toimeenpanoa sekä hallinnon erilaisia toimintatapoja. Tarkastelu keskittyi ohjelman alueelliseen toimeenpanoon, joten valtakunnalliset välittävät toimieliimet (Innovaatiorahoituskeskus Tekes, sosiaali- ja terveysministeriö ja työ- ja elinkeinoministeriö) jäivät vähemmälle huomiolle. Tarkastelussa pyrittiin selvittämään hallinnon toimintatapojen vaikutusta ohjelmaan tuloksiin.

Linkki väliraporttiin Hallinnon monet kasvot – Kestävää kasvua ja työtä rakennerahasto-ohjelman toimeenpanon ja hallinnon arviointi <http://www.rakennerahastot.fi/documents/10179/1700053/Hallinnon+monet+kasvot+-+v%C3%A4lira-portti+5.1.2018.pdf/8d645e41-9aa1-4da1-848a-a709cfd05120>. Raportti on julkaistu 5.1.2018

Ohjelmakauden 2014–2020 hallintomalliin on osaltaan vaikuttanut pyrkimys varojen käytön tehostamiseen. Hallinnollisia tehtäviä (päätoksenteko- ja maksatustehtävät, koordinaatiotehtäviä) keskitettiin aiemman viidentoista ELY-keskuksen sijasta valtakunnallisesti neljään ELY-keskukseen sekä Etelä- ja Länsi-Suomessa kahteen maakunnan liittoon. Tehtävien keskittämällä on myös pyritty parantamaan asiakkaan tasalaatua kohtelua sekä haettu kustannussäästöjä. Tarve kustannussäästöjen hakemiseen on osaltaan syntynyt siitä, että teknisen tuen suhteellinen osuus väheni neljästä prosentista kolmeen prosenttiin ohjelmakauden alussa.

Toimintojen keskittäminen jakaa ohjelman hallintotyötä tekevien viranomaisten mielipiteitä. Arvioinnin mukaan keskittämisen koetaan edistävän yhtenäisiä käsittelytapoja ja asiakkaiden tasalaatua kohtelua sekä vahvistavan viranomaisten asiantuntemusta. Keskittäminen ja toimijoiden väheneminen on lisännyt edustuksellisuutta ohjelman seurantakomiteassa ja sihteeritöissä, mikä voidaan kokea osallistumisen ja päätöksenteon etäntymisenä alueilta. Lähempänä asiakkaita toimivan hallinnon etuna pidetäänkin parempaa mahdollisuutta alueellisten erityispiirteiden huomioimiseen.

Erikokoiset hankkeet voivat arvioinnin havaintojen perusteella olla yhtä tehokkaita ja tuloksellisia. Hankkeen onnistumisen kannalta avainasemassa ovat huolellinen suunnittelu, sitoutuminen, asiantuntemus ja kokemus. Hanketoimijoiden ydinjoukko on arvioijien mukaan kokoonpanoltaan vakiintunut ja keskenään tiiviisti verkottunut. Kokemusta rakennerahastovaroin toteutetuista hankkeista on erityisesti niin sanotuilla sarjatoteuttajilla, jotka sijaitsevat pääasiassa maakuntien keskustaajunissa ja niiden ydinalueilla. Kokeneille toimijoille hankkeiden hakemus- ja toteutusvaiheen vaatimukset eivät arvioijien mukaan aiheuta vaikeuksia.

Hallinnointia on ohjelmakaudella 2014–2020 keventänyt siirtyminen yhteen valtakunnalliseen ohjelmaan aiemman viiden ohjelman sijaan. Keventämisestä huolimatta ohjelman hallinto näyttäytyy kuitenkin edelleen osin vaikeaselkoisena ja hankalana, mikä voi arvioijien mukaan karskuttaa uusia hankehakijoita.

Rahoituksen hakemusvaiheen viranomaistoiminta ja koko hankkeen ajan tarjottava neuvonta ja tuki myötävaikuttavat hankkeen onnistuneeseen toteutukseen. Hallinnon resurssien supistaminen ohjelmakaudella 2014–2020 on arvioijien mukaan johtanut siihen, että viestintään, markkinointiin ja neuvontaan ei ole riittänyt resursseja tarpeelliseksi koetulla tavalla. Siten säästöillä on voinut olla epäedullisia vaikutuksia hankkeiden toteutukseen. Arviointitulosten perusteella hanketoteuttajat ovat kuitenkin pääosin tyytyväisiä ohjelman toteutukseen ja hallintoon.

Yksinkertaistettujen kustannusmallien käyttäminen hankkeissa on vähentänyt viranomaisten ja tuen saajien hallinnollista työtä. Uusia kustannusmalleja hyödyntää ESR-hankkeissa noin 90 prosenttia hankkeista ja EAKR-hankkeissa noin 70 prosenttia. Pienten toimijoiden mahdollisuutta osallistua hanketoimintaan on helpotettu ottamalla käyttöön ennakoiden maksaminen perustelluista syistä. Lisäksi kertakorvausmallia on joillakin alueilla voitu tuloksellisesti käyttää pienten toimijoiden hankkeissa ja siten tutustuttaa esimerkiksi yhdistystoimijoita rakennerahastotoimintaan. Yksinkertaistettujen kustannusmalleja hyödyntävien hankkeiden suuresta osuudesta huolimatta kustannusmallien osuus myönnettyistä tukimääristä on pieni. Ohjelmakaudella

2021–2027 näiden käyttöä on tarkoitus merkittävästi lisätä niin, että erityisesti ESR-rahoitteissa toiminnassa suurin osa hanketuesta myönnettäisiin ja maksettaisiin yksinkertaistettujen kustannusmallien mukaisesti.

Arvioijien näkemyksen mukaan hallinto itsessään toimii varsin tehokkaasti. Arvioijien mukaan hallinnolla on hyvät edellytykset parantaa omalla toiminnallaan laadukkaiden ja vaikuttavien hankkeiden syntymistä ja toteutusta, ja sitä kautta edesauttaa ohjelman strategisia päämääriä. Hakemusten tai maksatushakemusten käsittelyajoissa ei vaikuttaisi olevan merkittäviä eroja eri hallintomallien välillä. Maksatusaikoja on pystytty lyhentämään ja EU-tason tavoite käsittelyajoissa (enintään 90 päivää) alittuu keskimääräisesti tarkastellen hyvin vaihdellen tukitoimista riippuen 13 ja 44 päivän välillä.

Hallintojärjestelmän toimivuudesta ja tehokkuudesta kertoo sekin, että Suomi on EU-tason maksatusastevertailun mukaan kärkisijoilla molempien rahastojen osalta. Suomi oli myös yksi niistä neljästä jäsenmaasta, jossa rakennerahasto-ohjelmien tulosperusteinen 6 prosentin suoritussuoritusvaraus voitiin jakaa sataprosenttisesti ohjelmakauden alussa laadittujen ohjelmakehysten mukaisesti.

Hallintoviranomaisen tekemä ohjaus ja valvonta

Hallintoviranomainen tekee ohjaus- ja valvontakäyntejä välittäviin toimielimiin, jolloin muun muassa arvioidaan hallinto- ja valvontajärjestelmän toimivuutta, välittävien toimielinten toimintaedellytyksiä sekä välittävälle toimielimelle delegoitujen hallintoviranomaisen tehtävien asianmukaista hoitamista. Käynnit toteutetaan samalla rakenteella, mutta rakenteen sisällä on mahdollista huomioida kunkin välittävän toimielimen tarpeet ja toiveet. Ohjelmakaudella 2014–2020 hallintoviranomainen teki yhden koko päivän ohjaus- ja valvontakäynnin kuhunkin välittävään toimielimeen, minkä lisäksi muutaman kanssa käynnistettiin neuvottelumenettely ja muita keskusteluja hallinto- ja valvontajärjestelmän toiminnan asianmukaiseksi saattamiseksi. Hallintoviranomaisen arvion mukaan ohjaus- ja valvontakäynneillä hallintorakenteiden ja -menettelyjen käsittely on vienyt aikaa hankkeiden tulosten ja sisällön käsittelyltä. Käynnit eivät siten ole toteutuneet niin ohjauksellisina kuin mihin hallintomalli parhaimmillaan antaisi mahdollisuuden.

Ohjaus- ja valvontakäyntien lisäksi hallintoviranomainen kouluttaa välittäviä toimielimiä rakennerahasto-ohjelman toimeenpanoon liittyvistä teemoista sekä ohjaa välittäviä toimielimiä toimeenpanoon liittyvissä tulkintakysymyksissä. Ohjelmakaudella 2014–2020 hallintoviranomaisen toiminta on painottunut valvontaan, jolloin ohjauksellinen vuorovaikutus välittävien toimielimien kanssa on käytännössä ollut koulutuksia, ohjekirjeitä sekä sähköpostitse tai puhelimitse tapahtunutta ohjausta.

Ohjaus- ja valvontakäyntien yleisin havainto on ollut päätösten perustelujen puuttuminen ja muutenkin puutteellinen dokumentointi. Tulosten raportointi on ollut osittain puutteellista. Välittävän toimielimen työn näkyväksi tekeminen on keskeistä, jotta tarvittaessa voitaisiin todentaa esimerkiksi millä perusteella hankkeet on valittu rahoitettavaksi tai kustannuksia hylätty tukikelpoisuustarkastuksessa. Tietojärjestelmät antavat mahdollisuuden perustelujen dokumentointiin, joten toimintatapoihin tulee tältä osin vielä kiinnittää huomiota.

Hallintoviranomaisen havaintojen perusteella välittävien toimielimien menettelytavat ja osaaminen vaihtelevat. Hallintoviranomainen on valvonnassaan havainnut eroja esimerkiksi hankintamenettelyihin ja valtioneuvoston päätöksiin liittyvässä osaamisessa. Ensisijaisesti välittävän toimielimen tulee itse varmistaa riittävä resursointi ja osaaminen sille delegoitujen tehtävien hoitamisessa. Tehtävien hoitamisessa tulee myös varmistaa tuen hakijoiden ja tuen saajien yhdenvertainen kohtelu. Hallintoviranomaisen havaintojen perusteella käytännöissä ja menettelyissä on eroja sekä välittävien toimielimien sisällä että välillä, mikä voi vaarantaa yhdenvertaisen kohtelun.

Rakennerahastovarojen käytön keskeisiin periaatteisiin kuuluvassa tehtävien eriyttämisessä hallintoviranomainen on havainnut haasteita. Esimerkiksi maakuntahallituksen rooli suhteessa välittävän toimielimen päätöksentekoon vaatii selkeyttämistä. Voimassa olevassa lainsäädännössä rooli näyttää epäselvänä ja osin ristiriitaisena, minkä myös osa maakunnan liittojen edustajista on tuonut esille.

Rakennerahastojen täysin sähköinen asianhallinta ja hallinnointiprosessit ovat muutos aiempiin ohjelmakausiin verrattuna. EURA 2014 -järjestelmän digitaalinen palvelu mahdollistaa tuen saajille ja viranomaisille täysin sähköisen asioinnin. Euroopan komission DG REGIO mainitsee EURA 2014 -järjestelmän petosten ja väärinkäytösten hyviä käytäntöjä esittelevässä raportissaan.

Kuluvan kauden tietojärjestelmäratkaisu (niin sanottu hybridimalli) on osoittautunut haasteelliseksi. Toimintamalli, jossa liitännäisjärjestelmät TUKI2014-järjestelmä (ELY-keskusten yritystuet) ja Business Finlandin Eval on kytketty rakennerahastojen EURA 2014 -järjestelmään, on aiheuttanut järjestelmäkehitykselle lisäkustannuksia ja sitonut työpanosta ennakoitua enemmän. Osa hallinto- ja valvontajärjestelmään kohdistuneista tarkastushavainnoista on seurausta hybriditoimintamallista. Ohjelmakaudella 2021–2027 hybridimallista luovutaan.

Osana tietojärjestelmäratkaisua EURA 2014 -järjestelmän yhteyteen toteutettu ESR Henkilö -palvelu on osoittautunut hallinnollisesti työlääksi ratkaisuksi ja tämän vuoksi ohjelmakaudella 2021–2027 ESR-hankkeiden osallistujien henkilötietojen kerääminen toteutetaan uuden digitaalisen palvelun avulla.

Hallintoviranomaisen näkemyksen mukaan sähköisen asianhallinnan prosessien ja hallintomenettelyjen hallinnassa on välittävissä toimielimissä jonkin verran haasteita. Tuen saajille vuonna 2019 tehdyn käyttäjäkyselyn mukaan kuitenkin puolet käyttäjistä antaa järjestelmälle vähintään arvosanan hyvää. Kaikki käyttäjät pitävät tietojärjestelmää edeltäjänsä parempana, mutta kyselyvastauksissa viestitettiin monista kehittämistarpeista. Tietojärjestelmää on edelleen kehitetty koko ohjelmakauden ajan ja toimivuutta on voitu parantaa. Ohjelmakauden 2021–2027 tietojärjestelmää rakennetaan hyödyntäen käyttäjien palautetta.

Tarkastusviranomaisen tarkastusten havainnot

Tarkastusviranomainen tekee vuosittain järjestelmä- ja hanketarkastuksia rakennerahasto-ohjelmaa toimeenpaneviin viranomaisiin tarkastussuunnitelman mukaisesti. Tarkastusviranomaisen järjestelmätarkastusten tulosten perusteella hallinto- ja valvontajärjestelmä toimii pääosin hyvin, mutta joitakin parannuksia tarvitaan. Hanketarkastusten perusteella kokonaisvirhetaso on alle kahden prosentin, mikä tarkoittaa, että virhetaso alittaa olennaisuusrajan eikä hallinto- ja valvontajärjestelmässä ole merkittäviä puutteita.

Merkittävimmät havainnot tarkastusviranomaisen tarkastuksissa ovat koskeneet puutteita hankkeiden valintamenettelyssä. Lisäksi tarkastusviranomaisen on kiinnittänyt huomiota työajan seurannan oikeellisuuteen sekä hallintomenettelyjen puutteisiin. Hallintoviranomaisen kehittää välittävien toimielimien ohjausta tarkastusviranomaisen havaintojen perusteella.

Interreg-ohjelmat ja Interreg-ulkorajaohjelmat

Interreg-ohjelmat ja ENI CBC -ohjelmat (ohjelmakaudella 2021–2027 ”Interreg-ulkorajaohjelmat”) ovat keskeinen väline Suomen alueille kansainväliseen, rajat ylittävään aluekehittämistyöhön. Suomalaistoimijat ovat perinteisesti osallistuneet ohjelmiin erittäin aktiivisesti ja Suomen rahoitussuunta näistä ohjelmista on ollut positiivinen. Alueet ovat sitoutuneita ohjelmiin, ja niiden rooli on keskeinen sekä ohjelmien valmistelussa, toimeenpanossa että seurannassa. Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien kautta voidaan edistää myös laajempien strategioiden toimeenpanoa, kuten arktisen politiikan tai EU:n Itämeristrategian käytännön toimeenpanoa. Kunkin Interreg-ohjelman vaikuttavuutta arvioidaan ohjelmakauden aikana pakollisen vaikuttavuusarvioinnin avulla (Impact Evaluation). ENI CBC -ohjelmia on viimeksi arvioitu komission toimeenpanemassa väliarvioinnissa vuonna 2018: https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/180611_eni_cbc_-_mid-term_review.pdf

Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien hallinnon keventäminen ja yksinkertaistaminen ovat Interreg-asetuksen mukaan komission tärkeimpiä tavoitteita uudella ohjelmakaudella. Yksinkertaistamiseen pyritään muun muassa lisäämällä yksinkertaistettujen kustannusmallien hyödyntämistä sekä vähentämällä varmennusten määrää ja siten valvonnan aiheuttamaa hallinnollista taakkaa.

Komissio esittää myös merkittäviä toimia EU:n ulkorajat ylittävän yhteistyön yksinkertaistamiseksi. Uudella ohjelmakaudella rajat ylittävien ulkorajaohjelmien, Suomen tapauksessa Venäjän kanssa toteutettavien Interreg-ulkorajaohjelmien, toimeenpanoa ohjaa Interreg-asetus. Erillistä asetusta Interreg-ulkorajaohjelmille ei enää anneta. Komission mukaan yhden toimeenpanoasetuksen odotetaan johtavan sovellettavien säännösten yksinkertaistumiseen ja keventämiseen sekä viranomaisten että tuen saajien näkökulmasta. Koska sekä Interreg-ohjelmia että Interreg-ulkorajaohjelmia koskeva EU-lainsäädäntö on koottu kokonaisuudessaan toimeenpanon osalta Interreg-asetukseen, myös kansallisessa lainsäädännössä ehdotetaan kumottavaksi erillinen laki ulkorajan ylittävästä yhteistyöstä.

Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien hallintoviranomaiset toimivat Suomessa hyvin ja niihin ei esitetä muutoksia. Tarkastusviranomaisena on Suomessa toiminut nykyisellä ohjelmakaudella valtiovarainministeriön valtiovarain controller -toiminto kaikissa muissa ohjelmissa, paitsi Interreg Central Baltic -ohjelmassa, jonka tarkastusviranomaisena on toiminut Varsinais-Suomen liitto. Myös Central Baltic -ohjelman hallintoviranomainen on toiminut Varsinais-Suomen liitossa. Tehtävien eriyttämisen näkökulmasta voisi olla perusteltua siirtää myös tämän ohjelman tarkastusviranomaisen valtiovarainministeriön valtiovarain controller -toimintoon. Siirrolla voitaisiin lisäksi varmistaa menettelyjen yhdenmukaisuus kaikissa niissä ohjelmissa, joissa hallintoviranomainen sijaitsee Suomessa.

Työ- ja elinkeinoministeriö vastaa Interreg-ohjelmissa valvojien nimeämisestä ja toimii Interreg-ulkorajaohjelmissa valvonnan yhteyspisteenä. Lisäksi työ- ja elinkeinoministeriö vastaa kansallisen vastinrahoituksen hallinnoinnista. Tavoitteena on parantaa näitä prosesseja tulevalle ohjelmakaudella nyt käsillä olevan uudistetun lainsäädännön avulla.

Työ- ja elinkeinoministeriö teetti tarkastuksen ensimmäisen tason valvonnan (FLC) hallinta- ja valvontajärjestelmästä ja yksittäisten ensimmäisen tason tarkastusten asianmukaisuudesta Euroopan alueellinen yhteistyö -tavoitteen ohjelmissa kaudella 2014–2020. Tarkastuksen teki BDO Auditor syksyllä 2019. Tarkastuksen tuloksena valvojien sertifiointimenettelyn sekä ensimmäisen tason valvonnan todettiin olevan toimivalla tasolla. Työ- ja elinkeinoministeriön seurannan ja valvontamenettelyjen todettiin olevan vakiintuneita sekä pääasiallisesti asianmukaisia. Työ- ja elinkeinoministeriön ohjeistuksen todettiin olevan joiltakin osin vanhentunutta ja vaativan päivittämistä. Lisäksi sertifiointiin hakemiseen toivottiin automatisointia.

FLC-menettely on tuen saajien kannalta kallis, sillä hankkeet joutuvat maksamaan tilintarkastuskustannukset osana hankkeen kuluja. FLC-tilintarkastajilla ei nykyisellään kaikissa tapauksissa ole kokonaiskuva tuen saajan koko toiminnasta, vaan tilintarkastus keskittyy yksittäiseen hankkeeseen. Interreg-ulkorajaohjelmissa hallintoviranomaiset ovat vastanneet valvonnasta nykyisellä ohjelmakaudella. Valvonta niissä on toiminut hyvin, eikä tarkastushavaintoja ole raportoitu.

Kansalliseen vastinrahoitukseen liittyvät menettelyt eroavat ohjelmittain. Työ- ja elinkeinoministeriön tavoitteena on turvata tuen saajien tasavertainen kohtelu yhdenmukaistamalla menettelytapoja. Kansallisen vastinrahoituksen sääntely nykyisessä rahoituslaissa on epäselvä ja osin puutteellinen.

4 Tavoitteet

Esityksen tavoitteena on uudistaa alueiden kehittämisen tavoitteita, suunnittelua ja toimintatapoja vastaamaan toimintaympäristön muutoksiin sekä EU:n ja kansallisten tavoitteiden mukaisesti. Esityksen tavoitteena on myös lakien rakenteen selkeyttäminen ja sääntelyn keventäminen tuen saajaan nähden.

Hankkeiden rahoittamisen osalta esityksessä täsmennetään ja täydennetään EU:n alue- ja rakennepolitiikan rahastojen 2021–2027 ohjelmakauden sääntelykokonaisuuden kansallista soveltamista. Tavoitteena on uudistaa käytettävät tukimuodot ohjelmasisältöjen pohjalta ja vähentää viranomaisten ja tuen saajien hallinnollista taakkaa.

EU:n alue- ja rakennepolitiikka on modernia investointipolitiikkaa, jolla tavoitellaan siirtymistä älykkääseen ja vähähiiliseen talouteen. Suomi tulee panostamaan ilmastonmuutokseen hillintään entistä vahvemmin ja vastaamaan muihin keskeisiin tunnistettuihin haasteisiin: työn murrokseen ja työllisyysasteen nostoon, tutkimus- ja kehittämistoiminnan lisäämiseen, digitalisaatioon ja eriarvoistumiseen. EU:n alue- ja rakennepolitiikan tulee olla yksinkertaista, joustavaa ja dynaamista. Alue- ja rakennepolitiikkaa toteutetaan kumppanuudessa, mistä huolehditaan toimeenpanon kaikissa vaiheissa. EU:n alue- ja rakennepolitiikan tulee tukea kaikkia alueita.

Lakiuudistuksen tavoitteena on, että kansallinen ja EU:n alue- ja rakennepolitiikka integroitaisiin tehokkaaksi kokonaisuudeksi. Olisi tärkeää varmistaa, että kansalliset alueiden kehittämisen linjaukset ja EU:n alue- ja rakennepolitiikan rahastojen varat vaikuttaisivat samansuuntaisesti. Tarkoituksena olisi, että EU:n alue- ja rakennepolitiikalla täydennetään ja tuetaan kansallista aluekehittämistä.

5 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

5.1 Keskeiset ehdotukset

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki alueiden kehittämisestä ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan toimeenpanosta (toimeenpanolaki) ja laki alueiden kehittämisen ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan hankkeiden rahoittamisesta (rahoituslaki). Lisäksi esitykseen sisältyy ehdotukset eräiden muiden lakien muuttamiseksi.

Esityksessä ehdotetaan, että nykyinen alueiden kehittämisen suunnittelujärjestelmä toimijoi-
neen säilyisi pääosin entisellään kuitenkin siten, että alueiden kehittämisen tavoitteita, suunnit-
telua ja toimintatapoja uudistettaisiin toimintaympäristön muutosten sekä EU:n ja kansallisten
tavoitteiden mukaisesti. Hankkeiden rahoittamisen osalta viranomaisten toimivalta ja tukime-
nettely säilyisi pääosin ennallaan ja siihen tehtäisiin tarvittavat EU:n asetusten mahdollistamat
muutokset ja täsmennykset. Sekä toimeenpanoa että rahoitusta koskevien lakien rakennetta on
pyritty selkeyttämään nykyisestä.

Alueiden kehittämisen tavoitteita tarkistettaisiin vastaamaan toimintaympäristön pitkän aikavä-
lin muutoksia ottamalla huomioon erityisesti kestävä kehityksen sekä ilmastonmuutoksen hil-
linnan vaatimukset aluekehittämisessä. Alue- ja rakennepolitiikan neuvottelukunnan sijaan eh-
dotetaan työ- ja elinkeinoministeriön yhteyteen alueiden uudistumisen neuvottelukuntaa, jonka
tehtävät olisivat aikaisempaa strategisempia. Myös neuvottelukunnan kokoonpanoa uudistetta-
isiin. Neuvottelukunta toimisi edelleen EU:n alue- ja rakennepolitiikan kumppanuuselimenä
kansallisella tasolla.

Maakuntien liittojen tehtävistä säädettäisiin nykyistä yleisemmin, mutta kuitenkin niin, että
säännöksessä kuvattaisiin liiton aluekehittämisen ja siihen liittyvien tehtävien kokonaisuus sekä
tarkemmin aluekehittämistehtävät ja niihin liittyvät yhteistyön tarpeet ja keskeiset tahot. Esi-
tyksessä ehdotetaan, että maakuntien liittojen yhteistoiminta-alueiden muodostamisesta, tehtä-
vistä ja menettelyistä luovuttaisiin tarpeettomana. Maakuntien liittojen välisen vapaaehtoisen
yhteistyön järjestämisestä säädettäisiin nykyistä vastaavasti.

Maakuntien yhteistyöryhmien (MYR) asettamisesta, kokoonpanosta ja tehtävistä sekä päätök-
senteko- ja hallintomenettelyistä säädettäisiin nykyistä yleisemmin. Yhteistyöryhmät olisivat
kuitenkin edelleen keskeinen aluekehittämistoiminnan toimeenpanon yhteensovittamisen
kumppanuuselin maakunnassa.

Aluekehittämisen suunnittelujärjestelmää ehdotetaan kevennettäväksi. Valtioneuvoston aluei-
den kehittämisen painopisteet (aluekehittämispäätös) olisi edelleen keskeinen eri hallinnonalo-
jen ja maakuntien alueiden kehittämistä ohjaava asiakirja. Nykyisestä menettelystä, jossa aluei-
den kehittämisen kannalta keskeiset ministeriöt määrittelevät osana aluekehittämispäätöstä hal-
linnonalaansa varten aluekehittämisen tavoitteet ja toimenpiteet, ehdotetaan luovuttavan. Sa-
moin ehdotetaan luovuttavan tarpeettomana aluekehittämispäätöksen toteuttamiseksi valtioneu-
voston erikseen käynnistämien erityisohjelmien käytännöstä. Erityisohjelmia ei ole toteutettu
vuoden 2013 jälkeen.

Aluejakoja koskevassa säännöksessä ehdotetaan luovuttavan äkillisten rakennemuutosalueiden määrittelystä. Valtioneuvoston toimintamalli äkillisen rakennemuutoksen hoidossa on uudistettu lokakuussa 2020. Äkillisten rakennemuutosten ennakkoiva ja reaktiivinen toimintamalli alueilla on vakiintunut toimintatapa.

Maakuntatason alueiden kehittämisen suunnittelussa säädettäisiin nykyistä yleisemmin pitkän aikavälin strategisten linjausten ja maakuntaohjelman laatimisesta sekä luovuttaisiin maakuntaohjelmien toimeenpanosuunnitelmien laatimisesta. Maakunnan liiton yhteistyöryhmän tehtäviin kuitenkin sisältyisi EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelman varojen kohdentamista koskevan alueellisen rahoitus suunnitelman valmistelu hyväksyminen. Myös maakuntaohjelman asemasta säädettäisiin nykyistä yleisemmin. Uutena aluekehittämisen toimintamallina ehdotetaan valtion ja maakuntien välisen säännöllisen vuorovaikutuksen menettelyn, alueiden kehittämisen keskustelujen, käyttöönottamista.

EU:n alue- ja rakennepolitiikan osalta täsmennettäisiin ja täydennettäisiin ohjelmakautta 2021–2027 koskevan EU-lainsäädännön kansallista soveltamista ja toimeenpanoa siltä osin kuin EU-sääntely edellyttää täsmentävää kansallista sääntelyä tai täsmentäminen on muutoin selkeyden vuoksi välttämätöntä.

Jäsenvaltioiden hallinto- ja valvontajärjestelmien on täytettävä yleisasetuksessa asetetut vaatimukset ja edellytykset. Hallinto- ja valvontajärjestelmän eri toimielinten tehtävät ja vastuut esitetään aiempaa selkeämmin yleisasetuksessa. Ohjelmakaudella 2014–2020 edellytyksenä ollut viranomaisten nimeämismenettelyn käynnistäminen ja siihen liittyvää tarkastusviranomaisen tarkastuskertomusta- ja lausuntoa ei enää edellytetä, vaan EU-säännöksillä pyritään edistämään olemassa olevien hallinto- ja valvontajärjestelmien säilyttämistä, jotta ohjelmien toteutus käynnistyisi nopeasti. Hallintoviranomaisen ja välittävien toimielinten väliset järjestelyt olisi edelleen vahvistettava kirjallisesti. Välittävien toimielimien nimeämismenettelystä luovutaan, mutta jäsenvaltioiden on laadittava hallinto- ja valvontajärjestelmän kuvaus siihen mennessä, kun ensimmäisen tilivuoden loppumaksupyyntö esitetään komissiolle ja viimeistään 30.6.2023 mennessä.

Varainhoitoasetuksen 63 artiklan ja yleisasetuksen 65 artiklan soveltamiseksi toimeenpanolaissa yksilöitäisiin EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelman hallinnoinnista, valvonnasta ja tarkastuksesta vastaavat hallintoviranomainen, kirjanpito toiminto ja tarkastusviranomainen. Yleisasetuksen 65 artiklan mukaan hallintoviranomainen voi nimetä yhden tai useamman välittävän toimielimen, joka suorittaa tehtäviä sen vastuulla. Välittävällä toimielimellä tulee olla sekä EU:n että kansallisen lainsäädännön mukaiset edellytykset tehtävän hoitamiseen. Toimeenpanolaissa todettaisiin ne viranomaiset, joita hallintoviranomainen voisi nimetä välittaviksi toimielimiksi edellytysten täytyessä. Näitä olisivat maakuntien liitot, ELY-keskukset ja Ruokavirasto. Maakuntien liittojen ja ELY-keskusten toimivaltaan tai keskinäiseen työnjakoon välittävinä toimieliminä ei esitetä muutoksia. Muutoksena ohjelmakauteen 2014–2020 nähden sosiaali- ja terveysministeriö sekä Business Finland eivät enää toimisi välittävinä toimieliminä ohjelmakaudella 2021–2027.

Yleisasetuksen sääntelyn lähtökohtana on nykyistä huomattavasti laajempi tukeutuminen kansallisiin hallinto- ja valvontajärjestelmiin sekä -menettelyihin. Tämä tarkoittaa muun muassa tarkastusten määrän vähentämistä ja yhden tarkastuksen periaatteen laajentamista.

Yleisasetuksen 77 ja 78 artiklan mukaiset niin kutsutut laajennetut suhteutetut järjestelyt antavat jäsenvaltiolle mahdollisuuden uuteen kevennettyyn menojen varmentamista ja tarkastuksia koskevaan menettelyyn. Laajennettuja suhteutettuja järjestelyjä sovellettaessa EU:n alue- ja rakennepolitiikan rahastojen hankkeissa aiheutuvat menot on mahdollista varmentaa kansallisia menettelyjä soveltaen, tarkastusviranomaisen voi rajoittaa ohjelman tai ohjelmaryhmän tarkastukset 30 otantayksikköä käsittävään tilastolliseen otokseen ja komissio rajoittaisi tarkastuksensa ainoastaan tarkastusviranomaiseen. Keskeisenä edellytyksenä laajennettujen suhteutettujen järjestelyiden soveltamiselle on, että komissio on vahvistanut kahden edeltävän vuoden osalta julkaisemissaan vuotuisissa toimintakertomuksissa, että ohjelman hallinto- ja valvontajärjestelmä toimii tehokkaasti ja että kokonaisvirhetaso on kunkin vuoden osalta alle kaksi prosenttia. Tässä esityksessä ehdotetaan, että EU:n alue- ja rakennepolitiikan rahastojen hallinto- ja valvontajärjestelmässä voidaan soveltuvin osin hyödyntää yleisasetuksen mukaisia laajennettuja suhteutettuja järjestelyjä, mikäli kaikki edellytykset täyttyvät.

Yleisasetus edellyttää digitaalisen palvelujärjestelmän käyttöä tuen saajien ja rahoittavan viranomaisen sekä hallinto- ja valvontajärjestelmän eri viranomaisten välillä. Vastaavat edellytykset ovat olleet voimassa ja rakennerahastoissa on ollut käytössä täysin digitaalinen palvelujärjestelmä jo ohjelmakaudella 2014–2020. Tähän esitykseen sisältyvät säännökset EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelman sähköisestä asioinnista ja digitaalisista palveluista. Keskeisenä muutoksena on digitaalisten palveluiden kokoaminen entistä kattavammin yhteen hallintoviranomaisen seurantajärjestelmään. Tietojärjestelmää koskevaa sääntelyä on täsmennetty.

Alueiden kehittämisen ja EU:n alue- ja rakennepolitiikan hankkeiden tukimenettelyyn ei esitetä merkittäviä muutoksia. Esitettävillä muutoksilla pyritään selkeyteen, hallinnollisen taakan vähentämiseen ja tuen saajien ja tuenhakijoiden yhdenmukaisen kohtelun varmistamiseen.

Uutena säännöksenä ehdotukseen on lisätty hakuilmoituksen julkaisemista koskeva säännös. Ehdotukseen on lisätty myös muutoshakemusta ja tukipäätöksen muuttamista koskevat säännökset. Käytännössä kyse on nykyistä selkeämmästä menettelystä hankesuunnitelman muuttamiseksi.

Tuen siirrosta toisen toimijan käyttöön esitetään luovuttavan erittäin vähäisen käytön perusteella. EU:n alue- ja rakennepolitiikan rahastoista rahoitettavien useamman toteuttajan hankkeiden (ryhmähanke) hallinnointimallia esitetään muutettavaksi. Ohjelmakaudella 2021–2027 sekä maakunnan liitto että elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus soveltaisivat EU:n alue- ja rakennepolitiikan rahastoista myönnettävän tuen muutoksenhakuun hallintolain oikaisuvaatimusta koskevia säännöksiä ja oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettua lakia (808/2019). Rahastoista tuettavien hankkeiden viestintävelvoitteiden laiminlyönnin vaikutuksesta tuen myöntämiseen ja takaisinperinnän perusteena sekä laiminlyönnissä noudatettavasta menettelystä säädettäisiin nykyistä tarkemmin.

Takaisinperintää koskevien säännösten osalta ehdotetaan säädettäväksi nykyistä tarkemmin suhteessa valtionavustuslakiin. Tavoitteena on tältäkin osin selkeyttää sääntelyä ja varmistaa hankehakijoiden yhdenmukainen kohtelu. Liikaa maksetun ja palautettavan tai takaisinperittävän tuen alarajaksi esitetään 250 euroa nykyisen 100 euron sijaan. Kuittaus olisi palauttamisen tai takaisinperinnän sijaan tietyin edellytyksin mahdollista. Kohtuullistaminen olisi tietyin edellytyksin mahdollista, kuitenkin niin että EU:n alue- ja rakennepolitiikan rahastojen sekä Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien osalta kohtuullistaminen koskisi vain korkoa.

Interreg-ulkorajaohjelmien osalta ehdotetaan kumottavaksi erillinen laki ulkorajan ylittävistä yhteistyöstä. EU-lainsäädännössä Interreg-ohjelmia ja Interreg-ulkorajaohjelmia koskeva sääntely on koottu kokonaisuudessaan toimeenpanon osalta Interreg-asetukseen eikä kansallisessa lainsäädännössä ole enää tarvetta erilliselle laille. Kaikki Interreg-ohjelmia ja Interreg-ulkorajaohjelmia koskevat erityissäännökset ehdotetaan koottavaksi nyt käsillä oleviin lakiehdotuksiin. Sääntely olisi nykyistä kattavampaa erityisesti kansallisen vastinrahoituksen osalta.

Interreg-ohjelmien osalta toimeenpanolaissa ehdotetaan, että ohjelman tarkastusviranomaisena voisi jatkossa toimia Suomessa ainoastaan valtiovarainministeriön valtiovarain controller -toiminto. Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien osalta toimeenpanolaissa ehdotetaan, että maakuntien liitot toimisivat Interreg-asetuksen mukaisina valvojina Suomessa ja hallinnollisten tarkastusten suorittamisesta vastaisivat jatkossa maakuntien liitot niissä tapauksissa, joissa ohjelmien hallintoviranomaiset eivät suorita näitä tarkastuksia. Toimeenpanolakiin ehdotetaan otettavaksi asetuksenantovaltuus, jonka nojalla valtioneuvosto voisi antaa tarkempia säännöksiä valvojalle asetettavista vaatimuksista, tehtävistä, noudatettavista menettelyistä ja tehtävien kokoamisesta hallinnollisissa tarkastuksissa. Tavoitteena on siirtää nykyisin yksityisten tilintarkastajien suorittama ensimmäisen tason valvonta (FLC) asetuksella nimettävien maakuntien liittojen tehtäväksi.

Pääasiallisena perusteena siirrolle on edellä mainitun ensimmäisen tason valvonnan tehtävän sisällön ja toiminnan luonteen muuttuminen ohjelmakaudelle 2021–2027 yksinkertaistettujen kustannusmallien käyttöönoton myötä. Kustannusmallien käyttöönotto tulee merkittävästi helpottamaan kirjanpidon kustannusten tarkastusta, koska merkittävä osa kustannuksista korvattaisiin prosenttimääräisesti, kiinteähintaisina tai kertakorvauksena, jolloin kustannuksia ei tarkisteta kirjanpidosta eikä jäljitysketjua kirjanpidon kustannuksiin tarvitse todentaa. Tarkastuksen kohde siirtyy käytetyn kustannusmallin laskentamenetelmän, käytettyjen mallien tuottamien tulosten oikeellisuuteen ja tuloksellisuuden seurantaan. Samalla ohjelmarahoitus saataisiin täysimääräisemmin tuen saajien käyttöön, kun näiden ei tarvitsisi varata rahoitusta hallinnollisiin tarkastuksiin. Tuen saajien osalta tilintarkastuskustannukset siis säästyisivät ja olisivat käytettävissä hankkeen varsinaiseen toimintaan. Interreg-hankkeiden valvonta tehostuisi myös riskienhallinnan näkökulmasta, sillä toimivaltaisilla maakuntien liitoilla olisi tehtävänä sekä hallinnollisten tarkastusten tekeminen että kansallisen vastinrahoituksen hallinnointi. Interreg-ulkorajaohjelmien osalta hallinnolliset tarkastukset ehdotetaan ensi sijassa hallintoviranomaisen tehtäviksi, kuten nykyisinkin. Yksinkertaistettujen kustannusmallien hyödyntäminen ei todennäköisesti tule olemaan näissä ohjelmissa yhtä laajaa.

Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien kansallisen vastinrahoituksen osalta sääntelyä ehdotetaan yhdenmukaistettavaksi eri ohjelmien välillä. Toimeenpanolaissa ehdotetaan kansallisen vastinrahoituksen hallinnointitehtävän siirtämistä kokonaan maakuntien liitoille, myös niissä ohjelmissa, jossa tehtävästä nykyisellä ohjelmakaudella vastaa työ- ja elinkeinoministeriö. Kansallisen vastinrahoituksen myöntämisen edellytyksenä jatkossa olisi, että ohjelman seurantakomitea on hyväksynyt hankkeen rahoitettavaksi. Myöntämisen edellytyksenä olisi myös, että hallintoviranomainen on hyväksynyt hankkeen ohjelmasta rahoitettavaksi. Sääntelyn selkeyttämiseksi Interreg- ja Interreg-ulkorajaohjelmien osalta rahoituslakiin ehdotetaan otettavaksi kokonaan uusi, erillinen luku kansallisesta vastinrahoituksesta. Kansallista vastinrahoitusta koskevien sääntöjen täysimääräinen noudattaminen Interreg-ulkorajaohjelmissa varmistetaan näiden ohjelmien hallinnointia varten solmittavalla rahoitussopimuksella (toimeenpanolain 32 §:ssä tarkoitettu rahoitussopimus).

5.2 Pääasialliset vaikutukset

5.2.1 Taloudelliset vaikutukset

Vaikutukset julkiseen talouteen

Lakiesityksen mukaisia tukia on tarkoitus rahoittaa valtion talousarvion määrärahoista ja EU:n alue- ja rakennepolitiikan rahastoista saatavilla varoilla. Lain mukaisia tukia varten valtion talousarvioon otettaisiin vuosittain myöntämisvaltuus lakiesityksen mukaisten tukien myöntämiseen ja arviomääräraha kyseisen vuoden ja aikaisempien vuosien päätöksistä aiheutuvien menojen maksamiseen.

Esitys liittyy valtion vuoden 2021 talousarvioon. Esitykseen sisältyvät EU:n alue- ja rakennepolitiikan toimenpiteet rahoitetaan valtion talousarvion momentilta 32.30.64 (EU:n ja valtion rahoitusosuus EU:n alue- ja rakennepolitiikan ja muihin koheesiopolitiikan ohjelmiin.). EU:lta saatavat rahoitusosuudet budjetoidaan valtion talousarvioon tuloina momentille 12.32.50 (EU:n rakennerahastoista ja muista koheesiopolitiikan rahastoista saatavat tulot). Puhtaasti kansallisin varoin rahoitettava aluekehittämisen rahoitus on valtion talousarviossa momentilla 32.30.40 (alueiden kestävän kasvun ja elinvoiman tukeminen). Vuonna 2021 saa uusia myöntämispäätöksiä tehdä yhteensä 351 789 000 eurolla sen jälkeen, kun ohjelmakauden 2021–2027 Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset ja niiden perusteella annettava kansallinen lainsäädäntö on voimassa. Kansallinen lainsäädäntö saatettaisiin voimaan tällä hallituksen esityksellä. Poikkeuksellisesta talousarviomenettelystä huolimatta määrärahojen alueellinen jako tehdään normaalin menettelynä valtioneuvoston ohjesäännön 4 §:n mukaisesti valtioneuvoston yleisistunnossa. Valtioneuvoston ohjesäännön mukaan valtioneuvoston yleisistunto käsittelee ja ratkaisee yhteiskuntapoliittisesti merkittävien määrärahojen jaon tai jakoa koskevat periaatteet samoin kuin määrärahojen alueellisen jaon, elleivät jakoperusteet ole säädöksissä tai määräyksissä taikka valtion talousarvion perusteluissa eikä kyse ole virastojen ja laitosten toimintamenoihin tarkoitetuista määrärahoista.

Lakiehdotukseen sisältyviin yksinomaan kansallisiin toimenpiteisiin varataan kansallista rahoitusta. Vuoden 2020 alusta voimaan tulleella voimassa olevan rahoituslain muutoksella alueiden kehittämiseen on käytettävissä alueiden kestävän kasvun ja elinvoiman tukemisen määrärahaa (32.30.40). Hallituksen esityksen mukaan määrärahaa on mahdollista käyttää maakuntien omaehtoiseen kehittämiseen, sopimukselliseen yhteistyöhön sekä Talent Hub -toimiin. Vuoden 2020 talousarviossa määrärahaa on yhteensä 21 miljoonaa euroa. Lisäksi IV lisätalousarviossa lisärahoitusta koronakriisin elvytystoimiin 20 miljoonaa euroa.

Alue- ja rakennepolitiikan kautta saatavan rahoituksen ja sitä vastaavan kansallisen rahoituksen arvioidaan kasvavan ohjelmakaudella 2021–2027. Tämä johtuu oikeudenmukaisen siirtymän rahaston (JTF) sisällyttämisestä ohjelmaan uutena rahastona Euroopan aluekehitysrahaston ja Euroopan sosiaalirahaston lisäksi. Ohjelmakaudella 2014–2020 Suomen saama rahoitus rakennerahastoista (EAKR ja ESR) on käyvin hinnoin ilmoitettuna noin 1,5 miljardia euroa ja ohjelmakaudella 2021–2027 EU:n alue- ja rakennepolitiikan rahastoista (EAKR, ESR ja JTF) noin 2,1 miljardia euroa, josta uuden JTF-rahaston osuus on 466 miljoonaa euroa. Kansallinen julkinen vastinrahoitus mukaan lukien ohjelmarahoitusta olisi käytettävissä yhteensä noin 3,3 miljardia euroa.

Hallinnointiin tarvittavista voimavaroista osoitetaan noin puoliksi ohjelmien teknisestä tuesta ja puolet viranomaisten kansallisten määräraha- ja htv-kehyksen sisäisin kohdennuksin. ESR+-ohjelmaan sisältyvän vähävaraisimmille suunnatun perushyödykkeinä annettavan aineellisen avun toimeenpanoa varten arvioitu määrärahatarve vastaa 3 henkilötyövuoden (htv) kustannuksia. Ohjelmakauden alussa Ruokaviraston resurssitarve on tätä suurempi johtuen siitä, että samanaikaisesti tarvitaan henkilöresursseja sekä uuden järjestelmän suunnitteluun, että FEAD-ruoka-apuohjelman viimeisten vuosien toimeenpanoon ja ohjelman sulkemiseen. Lisäksi järjestelmän käyttöönottovaiheessa syntyy kustannuksia tietojärjestelmiin tehtävistä muutoksista. Lisäkustannusten tarkka arvioiminen ei ole tässä vaiheessa mahdollista, koska toimineenpantavan ohjelman sisällöstä ei ole vielä päätöksiä. Tämän vuoksi hallituksen esityksessä lähdetään siitä, että muutokset toteutetaan valtiontalouden kehyspäätösten ja valtion talousarvioiden mukaisten määrärahojen ja henkilötyövuosimäärien puitteissa. Mahdollisiin myöhemmin täsmentyneisiin lisäresursointitarpeisiin otetaan tarvittaessa erikseen kantaa normaalein valtiontalouden kehys- ja talousarviopäätöksiin.

EAKR-rahoitukseen sisältyvät Interreg-määrärahat ovat uudella ohjelmakaudella arviolta käyvin hinnoin noin 162 miljoonaa euroa. EU:n kokonaisrahoituskehyksessä Interreg-rahoituksen osuus laskee jonkin verran nykyiseen ohjelmakauteen verrattuna. Interreg-ohjelmien hallinnollisten tarkastusten siirtäminen yksityisiltä tilintarkastajilta maakuntien liitoille sekä kansallisen vastinrahoituksen hallinnoinnin siirtäminen työ- ja elinkeinoministeriöstä maakuntien liitoille tulevat jonkin verran lisäämään kansallisen rahoituksen määrärahatarvetta. Tarkempi arvio on mahdollista tehdä asetusvalmistelun yhteydessä.

Esityksellä ei ole suoraa vaikutusta valtionosuusjärjestelmän valtion ja kuntien välisiin rahoitussuhteisiin. Kunnat vastaavat kuitenkin osaltaan EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelman kansallisesta vastinrahoituksesta yhdessä valtion kanssa. Kuntien osuus vastinrahoituksesta on keskimäärin 25 prosenttia.

Kunnat ja valtio voivat toimia myös itse hanketoteuttajina, jolloin aluekehittämisen toimet mahdollistavat aktiivisen roolin kehittämistoiminnassa. Maakuntien liitot rahoittavat EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelman ja kansallisen alueiden kehittämisen hallintotehtäviä osittain toimintamenoillaan eli kuntien rahoituksella. Hallintotehtävän hoitaminen on maakuntaliitolle vapaaehtoinen.

Vaikutukset henkilöiden tulotasoon

Esityksellä voi olla välillisiä myönteisiä vaikutuksia henkilöiden tulotasoon, koska hankkeilla pyritään vaikuttamaan henkilöiden työmarkkinakelpoisuuteen kehittämällä osaamista, työstä työhön siirtymiä, opintojen jälkeistä nopeaa työllistymistä ja elämänhallintaa. Onnistuessaan hankkeet vähentävät maksettavien etuuksien määrää henkilöiden siirtyessä etuuksilta ansiotyöhön tai yrittäjyyteen. Esityksellä ei ole vaikutusta sosiaaliturvan tasoon henkilötasolla.

Vaikutukset kansantalouteen

Esityksellä on välillisiä vaikutuksia kansantalouteen. Esitys päivittää alueiden kehittämisen järjestelmän, jonka tavoitteena on maan eri alueiden tasapainoinen kehitys eli työllisyyden, yrittäjyyden, saavuttavuuden, hyvän elinympäristön ja hyvinvoinnin kehittäminen toimijoiden yhteistyönä. Kansallisen alueiden kehittämisen ja EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelmien ta-

voitteet liittyvät keskeisesti uusien innovaatioiden, uusien liiketoimintamallinen, yritysten kansainvälistymisen ja viennin lisäämiseen. Näillä kaikilla on vaikutusta elinkeinorakenteen uusiutumiseen ja edelleen kansantalouden kokonaisuuteen. Lisäksi toimet henkilöiden työllistymisen, elinikäisen oppimisen ja syrjäytymisessä ovat tärkeitä osatekijöitä työllisyysasteeseen vaikuttaessa.

Vaikutukset yrityksiin

Ehdotuksella ei vaikuteta suoranaisesti yritysten toimintaan, mutta ehdotuksella on välillisesti vaikutuksia yritystoiminnan kehittämisen edellytyksiin viranomaisten ja muiden toimijoiden välisen vuorovaikutuksen, yhteistyön ja työnjaon selkeyttämisen kautta. Eri toimijoiden yhteisiin tavoitteisiin perustuvien, tarkemmin kohdennettujen toimenpiteiden ja valtion rahoituksen kautta tavoitellaan resurssien tehokkaampaa käyttöä. Ehdotuksella ei muuteta varsinaisesti alueiden kehittämiseen vaikuttavan rahoituksen kohdentamisen perusteita. Aluekehittämisyjärjestelmän selkeyttämisellä, viranomaisten yhteistyön vahvistamisella ja toimenpiteiden paremmalla yhteen sovittamisella voidaan välillisesti vaikuttaa positiivisesti yritysten investointeihin ja tutkimus- ja kehittämistoimintaan sekä innovaatioihin ja samalla vahvistaa yritysten edellytyksiä kansainvälistymiseen ja alueiden elinvoiman vahvistamiseen.

Ehdotuksen sisältämissä alueellisen kehittämistuen hankkeissa voi olla mukana pk-yrityksiä. Ehdotus vähentää esimerkiksi erilaisissa verkostohankkeissa mukana oleville yrityksille aiheutuvaa hallinnollista taakkaa, koska toiminnassa on tarkoitus laajentaa EU:n yksinkertaistettujen kustannusmallien käyttöä. Tähän lakiesitykseen ei sisälly suoriin yritystukiin liittyviä sisällöllisiä ehdotuksia, vaan niistä säädetään työ- ja elinkeinoministeriön ja maa- ja metsätalousministeriön yritystukilainsäädännössä.

Interreg-ohjelmien hallinnollisten tarkastusten siirtämisellä yksityisiltä tilintarkastajilta maakuntien liitoille olisi vähäistä vaikutusta yksityisten tilintarkastusyhtiöiden liiketoimintaan.

5.2.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Ehdotuksessa säädetään viranomaisten tehtävistä alueiden kehittämisen ja EU:n alue- ja rakennepolitiikan toimeenpanossa sekä toimivallasta alueiden kehittämisen hankkeiden rahoittamisessa. Ehdotuksen mukaan nykyinen alueiden kehittämisen suunnittelujärjestelmä toimijoihin säilyisi pääosin entisellään.

Ehdotuksella ei muuteta valtion ja kuntien välistä tehtävänjakoa alueiden kehittämiseen ja EU:n alue- ja rakennepolitiikan toimeenpanoon liittyvissä asioissa. Maakuntien liitot toimisivat edelleen aluekehittämisen viranomaisina ja EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelman välittävänä toimieliminä. Ohjelmakaudella 2014–2020 käyttöön otettu ELY-keskusten alue- ja rakennepolitiikan tehtävien keskittäminen neljään ELY-keskukseen jatkuu myös ohjelmakaudella 2021–2027. Ehdotus ei muuta kuntien (maakuntien liittojen) ja valtion aluehallinnon välisiä toimivaltasuhteita EU:n alue- ja rakennepolitiikan varoilla tuettavan toiminnan rahoittamisessa.

Ehdotetun mukaiset alueiden kehittämisen keskustelut (aluekehittämiskeskustelut) säännönmukaistavat maakuntien ja valtion vuorovaikutusta. Maakuntaohjelmien toimeenpanosuunnitelmista luopuminen keventää osaltaan viranomaisten menettelytapoja. Maakuntien yhteistyöryhmien tehtäviin ehdotetaan kuitenkin sisällytettäväksi EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelman alueellisen rahoitussuunnitelman ja siihen liittyvän rahoituksen painopisteiden hyväksyminen,

jolla maakuntien liittojen näkemyksen mukaan vahvistettaisiin rahoitussuunnittelun aluelähtöisyyttä. Sopimuksellisuus valtion, maakuntien liittojen ja kaupunkien välillä toteutuu paitsi sopimuksellisena yhteistyönä, myös toimintatapana. Valtio tekee sopimuksellista yhteistyötä kaupunkien kanssa osana EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelman kestävästä kaupunkikehittämistä osaamisperustaisten ekosysteemien kehittämiseksi. Positiivisen rakennemuutoksen edistämiseksi valtio on solminut niin sanotut siltasopimukset Kainuun, Pirkanmaan ja Pohjois-Savon kanssa. Nämä sopimukset ovat voimassa vuoden 2020 loppuun asti. Ehdotus mahdollistaa sopimuksellisen yhteistyön myös jatkossa.

Interreg-ohjelmien osalta toimeenpanolaissa ehdotetaan, että ohjelman tarkastusviranomaisena voisi jatkossa toimia Suomessa ainoastaan valtiovarainministeriön valtiovarain controller -toiminto. Maakunnan liitto ei voisi enää jatkossa toimia Interreg-ohjelman tarkastusviranomaisena. Tarkastusviranomaisen työn kustannukset voitaisiin kattaa ohjelmarahoituksella.

Interreg-ohjelmien hallinnollisten tarkastusten siirtämisellä yksityisiltä tilintarkastajilta maakuntien liitoille olisi vaikutusta asetuksella nimettävien maakuntien liittojen tehtäviin. Hallinnollisten tarkastusten tekemisestä aiheutuvat palkka- ja hallintokulut katettaisiin valtion talousarviosta.

Interreg-ohjelmien kansallisen vastinrahoituksen sääntelyä ehdotetaan yhdenmukaistettavaksi rahoituslaissa. Työ- ja elinkeinoministeriö ei enää jatkossa myöntäisi kansallista vastinrahoitusta suoraan tuen saajille, vaan tehtävästä vastaisivat toimivaltaiset maakuntien liitot kaikissa ohjelmissa. Tehtävien siirto työ- ja elinkeinoministeriöstä maakuntien liitoille lisäisi asetuksella nimettävien maakuntien liittojen tehtäviä. Interreg-ulkorajaohjelmien osalta hallinnolliset tarkastukset ja kansallisen vastinrahoituksen hallinnointi pysyisivät pääsääntöisesti hallintoviranomaisten tehtävinä.

EU:n alue- ja rakennepolitiikan välittävät toimet

Ehdotuksen mukaan välittävinä toiminiminä toimisivat maakuntien liitot, Ruokavirasto ja ELY-keskukset. Hallintoviranomainen nimeää välittävät toimet näiden täyttäessä yleisasetuksen välittävää toimielintä koskevat vaatimukset. Edellytysten täyttymisen arviointi tehdään yleisasetuksen aikataulun puitteissa.

ELY-keskuksista välittävän toimielimen tehtävää hoitaisivat samat neljä ELY-keskusta kuin ohjelmakaudella 2014–2020. Maakuntien liittojen osalta ohjelmakaudella 2014–2020 toteutetut liittojen yhteistyömenettelyt Etelä- ja Länsi-Suomen liittojen osalta ovat osittain purkautumassa, minkä jälkeen aikaisempaa useampi liitto hoitaisi välittävän toimielimen tehtävää itsenäisesti. Ehdotus mahdollistaa maakuntien liittojen tehtävien kokoamisen, joten jokainen maakunnan liitto ei välttämättä hoitaisi kaikkia välittävän toimielimen tehtäviä. Mahdollisista käytöön otettavista koordinaatiomalleista säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella.

Maakuntien liittojen yhteistyömenettelyjen purkautuminen selkeyttää maakunnan päätöksentekojärjestelmää, lisää alueiden vaikutusmahdollisuuksia ja vahvistaa aluelähtöistä kehittämistä. Muutokset kuitenkin lisäävät hallinnollista pirstaloitumista ja nostavat EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelman toimeenpanon hallinnollisia kustannuksia. Välittävien toimielimien määrän lisääntyminen voi lisätä hakijoiden epätasa-arvoista kohtelua sekä epävakauttaa ohjelman toimeenpanojärjestelmää. Välittävien toimielinten määrän lisääntyminen lisää myös riskiä tuki-

kelvottomien kustannusten synnylle. Riski kohdistuu valtion talousarvioon ja toteutuu, jos toteutuneita kustannuksia ei voida sisällyttää Euroopan unionille tehtäviin maksupyyntöihin ja ne jäisivät kansallisesti maksettaviksi. Riskin pienentämiseen voidaan vaikuttaa ylläpitämällä ja tarvittaessa lisäämällä välittävälle toimielimille suunnattua ohjausta ja koulutusta sekä toteuttamalla riittävästi valvontatoimia.

Ruokavirasto olisi uusi välittävä toimielin, mutta se on toimeenpannut vastaavia tehtäviä aiemmin vähävaraisimmille suunnatun eurooppalaisen avun rahaston (FEAD) hallintoviranomaisena. Vähävaraisten aineellisen avun hankkeita varten ei olisi enää erillistä ohjelmaa ohjelmakaudella 2021–2027 vaan aineellisen avun hankkeet olisivat osana EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelmaa. Ruokavirasto voisi välittävänä toimielimenä myöntää tukea Euroopan sosiaalirahaston varoista vähävaraisten aineellisen avun hankkeisiin. Käytännössä apu olisi pääosin ruoka-apua. Vähävaraisten aineellisen puutteen torjumiseen myönnettävästä tuesta säädetään ESR+ -asetuksen III luvussa. Aineellisen avun kohteet ja tuettavat alueet määritellään tarkemmin EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelman ohjelma-asiakirjassa.

Sosiaali- ja terveysministeriö ei enää toimisi välittävänä toimielimenä, vaan tehtävää valtakunnallisissa sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan hankkeissa hoitaisi yksi neljästä välittävän toimielimen tehtävää hoitavasta ELY-keskuksesta. Ehdotus vähentää sosiaali- ja terveysministeriön tehtäviä ja lisää ELY-keskuksen tehtäviä. Tehtäviin ministeriölle osoitettu teknisen tuen yhden henkilötyövuoden rahoitus siirtyisi ELY-keskukselle. Sosiaali- ja terveysministeriöllä säilyisi merkittävä rooli varmistaa sosiaali- ja terveysministeriön osaamisen hyödyntäminen sekä hallinnonalan strategisten tavoitteiden ja hallitusohjelman tavoitteiden toteutuminen ohjelma- ja rahoitusteemoissa, hankehauissa ja rahoitettavissa hankkeissa. Hankkeiden valinnassa ministeriöllä olisi tarkoituksenmukaisuusharkinta, mikä edellyttää tiivistä yhteistyötä välittävänä toimielimenä toimivan ELY-keskuksen kanssa. Ministeriössä säilyvien tehtävien hoito katetaan sosiaali- ja terveysministeriön toimintamenoista.

Innovaatorahoituskeskus Business Finland (BF) ei jatka välittävän toimielimen tehtävässä, mikä selkeyttää sen rahoitusprosessin hallintaa, koska EU-varojen myöntäminen on vaatinut perustoiminnasta poikkeavia toimintaprosesseja. BF jatkaa yhteistyötä välittävinä toimieliminä toimivien ELY-keskusten kanssa.

Henkilöresurssit

Ehdotuksen mukaisen EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelman hallinnoinnin henkilövuositarpeiden arviointia vaikeuttaa se, että viranomaisilla ei ole vielä tietoa tulevasta kokonaisrahoituksen määrästä ja sen jakaantumisesta eri alueille. Myöskään EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelmakokonaisuuden tehtävät eivät kaikilta osin ole tiedossa. Henkilövuositarpeiden arviointia hankaloittaa myös ohjelmakausien päällekkäinen toteutus. Teknisen tuen osuuksia voidaan täsmällisemmin määritellä vasta kun kokonaisrahoituksesta sekä maakuntien välisistä osuuksista on päätetty. Koska Suomen EU-rahoitus tulee tämän hetkisten tietojen mukaan kasvamaan jonkin verran, myös henkilötyövuositarve hieman kasvaa.

ELY-keskukset ja maakuntien liitot ovat ilmoittaneet työ- ja elinkeinoministeriöön vuoden 2019 henkilötyövuositoteumasta ohjelmakauden 2014–2020 rakennerahastojen hallinnointiin sekä arvioineet vuoden 2020 alun tilanteen näkökulmasta tulevien vuosien henkilötyövuositarpeita ohjelmakausien 2014–2020 ja 2021–2027 hallinnointiin. Hallinnointiin kohdistettavat resurssit

koostuvat teknisen tuen resursseista sekä viranomaisten omista toimintamenoista tai vastaavasta rahoituksesta, maakuntien liittojen osalta kuntarahoituksesta.

Vuodesta 2021 lähtien hallinnointiin käytettävää resurssia kohdistuu molemmille ohjelmakausille 2014–2020 ja 2021–2027 siten, että vuonna 2021 ohjelmakauteen 2021–2027 kohdistuva osuus on vielä pieni, mutta vuonna 2023 osuus olisi jo noin 70 prosenttia. Tilanne vaihtelee kuitenkin viranomaiskohtaisesti johtuen muun muassa siitä, että osa välittävistä toimitelmistä on käyttänyt ohjelmakauden 2014–2020 rahoitusta etupainotteisesti, kun osalla välittävistä toimitelmistä suuri osa rahoituksesta ei ole vielä toteutunut maksatuksina, jolloin maksatuksiin ja varmennuksiin tarvittava työpanos on vielä ohjelmakauden 2014–2020 loppuvuosina suuri. Ohjelmakausi 2014–2020 kestää pääsääntöisesti vuoden 2023 loppuun.

Vuonna 2019 maakuntien liittojen rakennerahastotehtäviä hoidettiin noin 73 henkilötyövuodella, josta teknisen tuen osuus oli keskimäärin 50 prosenttia. Jos kaikki maakuntien liitot toimivat välittävinä toimitelminä, tehtävät lisääntyisivät niissä liitoissa, jotka eivät tällä hetkellä toimi välittävinä toimitelminä. Suurin muutos ohjelmakausien välillä on Länsi-Suomen maakuntien liittojen koordinaatiomallin purkaminen, minkä johdosta näiden liittojen henkilötyövuositarve kasvaa yli kaksinkertaiseksi vuodesta 2021 alkaen. Etelä-Suomessa koordinaatiomalli säilyisi osittain, mikä lisää jonkin verran resurssitarvetta. Lopullinen tarvittava henkilötyövuosimäärä tarkentuu, kun välittävän toimitelimen tehtävää hakeneiden maakuntien liittojen prosessi etenee ja tehtävään tarvittavaa resursointia täsmennetään.

Välittävänä toimitelminä toimivissa ELY-keskuksissa tehtäviä hoidettiin vuonna 2019 yhteensä noin 132 henkilötyövuodella, josta teknisen tuen osuus oli keskimäärin 55 prosenttia. ELY-keskusten resurssitarvetta lisää sosiaali- ja terveystieteiden hallinnon alan välittävän toimitelimen tehtävän siirtyminen ELY-keskusten hoidettavaksi ohjelmakaudella 2021–2027. Lisäksi BF:n luopuminen välittävän toimitelimen tehtävästä voi näkyä lisääntyneenä kysyntänä ELY-keskuksissa.

Ruokavirasto toimi ohjelmakaudella 2014–2020 vähävaraisimmille suunnatun eurooppalaisen avun rahaston (FEAD) hallintoviranomaisena. Suomessa Vähävaraisten avun toimenpideohjelmassa on keskitytty lieventämään vähävaraisimpien ihmisten ruoan puutetta. Ohjelmakaudella 2021–2027 Ruokavirasto myöntäisi tukea vähävaraisten aineellisen avun hankkeisiin välittävänä toimitelminä. Välittävänä toimitelminä toimiminen voi jonkin verran lisätä Ruokaviraston henkilöresurssitarvetta.

Työ- ja elinkeinoministeriössä hoidettiin rakennerahastoihin liittyviä tehtäviä vuonna 2019 noin 28 henkilötyövuodella, josta teknisen tuen osuus oli noin 12 henkilötyövuotta. Ohjelmakaudella 2021–2027 hallintoviranomaisen ohjaus- ja valvontatehtävien arvioidaan lisääntyvän välittävien toimitelmien määrän kasvun johdosta. Ohjelmakauden alussa hallintoviranomaisen työssä painottuvat välittävien toimitelmien toimintaedellytysten varmistaminen sekä uuden ohjelmakauden toimeenpanoon liittyvä ohjaus- ja koulutus. Ohjauksella ja koulutuksella voidaan merkittävästi vähentää tukikelvottomuusriskiä. Osa ohjauksesta voidaan järjestää etäkoulutuksina ja videotallenteina, mikä mahdollistaa nykyistä laajemman koulutukseen osallistumisen sekä vähentää koulutuksen järjestämis- ja osallistumiskustannuksia.

Hankehallinnointi

EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelman hallinnointiin käytettävien määrärahojen, kuten henkilöstön palkkaukseen käytettävän EU:n alue- ja rakennepolitiikan rahastojen teknisen tuen määrän ennakoidaan kasvavan aiempaa suuremman kokonaisrahoituksen sekä korkeamman teknisen tuen osuuden myötä. Ohjelmakauden 2021–2027 teknisen tuen osuus vaihtelee rahastoittain 3,25 ja 4 prosentin välillä, kun se on ohjelmakaudella 2014–2020 ollut 3,34 prosenttia.

Ohjelmakaudella 2014–2020 teknisen tuen osuus on vaihdellut huomattavasti eri viranomaisten välillä. Ohjelmakaudelle 2021–2027 teknistä tukea pyritään jakamaan eri viranomaisten kesken nykyistä tasapuolisemmin siten, että teknisen tuen rahoitus kattaisi jokaisessa välittävässä toimielimessä tarvittavista hallinnointikustannuksista enintään puolet. Teknisen tuen kokonaistaso ei kuitenkaan riitä kattamaan kokonaisuudessaan hallinnointiin tarvittavia resursseja, vaan välittävänä toimielimenä toimivien viranomaisten olisi edellisten ohjelmakausien tapaan kohdentettava tehtävien hoitoon myös toimintamenomäärärahoja.

Teknisen tuen hallinnointi muuttuu ohjelmakaudelle 2021–2027 siirryttäessä. Muutoksen myötä teknisen tuen hankehallinnointiin liittyvät toimenpiteet poistuvat, mikä vähentää hallinnollista työtä ja resurssitarvetta. Komissio maksaa Suomelle teknisen tuen osuuden kiinteämääräisinä prosentteina ohjelmarahasta maksettujen tukikelpoisten, komission maksupyyntöön sisällytettyjen kustannusten perusteella. Muutoksen myötä teknistä tukea ei enää hallinnoida hankkeina, ja tekniseen tukeen kohdistuva tukikelpoisuusriski poistuu. Riski on sen sijaan siinä, että ohjelmarahasta ei syntyisi täysimääräisesti kustannuksia tai että näitä kustannuksia todetaan tukikelvottomiksi. Aiempien ohjelmakausien kokemusten perusteella ohjelmat ovat toteutuneet miltei täysimääräisesti ja virhetasot ovat olleet matalia, joten riski olisi vähäinen.

EU:n alue- ja rakennepolitiikan varoista myönnettävissä tuissa käyttöön otettava maakuntien liittojen maksunvälitystoiminto ei aiheuta muutoksia maakuntien liittojen toimivaltaan. Maksunvälitystoiminnon myötä maksu tuen saajalle siirtyy suoraan tietojärjestelmäavusteisesti maakunnan liiton tekemän maksuspäätöksen perusteella työ- ja elinkeinoministeriön tililtä. Muutoksella varmistetaan muun muassa jäljitysketjun toimivuus sekä vähennetään hallinnollista työtä, kun tällä hetkellä manuaalisesti hoidetut työvaiheet sekä ohjelmarahan tilisiirrot työ- ja elinkeinoministeriöltä maakuntien liitoille poistuvat.

Osana tukimenettelyä ehdotuksessa esitetään otettavaksi nykyistä laajemmin käyttöön EU:n yksinkertaistetut kustannusmallit sekä uudet rahoitusmuodot, minkä arvioidaan vähentävän välittävinä toimieliminä toimivien viranomaisten hallinnollista taakkaa ja helpottavan hankehallinnointia. Käyttöön otettavat mallit lisäävät kuitenkin etukäteissuunnittelun tarvetta. Hankerahoituksen osalta kyse olisi pitkälti perinteisen ajattelutavan muutoksesta ja siirtymisestä seuraamaan hankkeiden tuloksia ja tuotoksia hankkeista aiheutuneiden kustannusten sijasta. Uusien rahoitusmuotojen käyttöönoton myötä olisi myös mahdollista toteuttaa hankkeita, jotka vastaisivat entistä paremmin yhteiskunnan tarpeisiin ja haasteisiin.

EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelman varoista rahoitettavan ryhmähankehankemallin arvioidaan lisäävän hallinnollista työtä ja kustannuksia välittävän toimielimen rahoittajatehtävissä, mutta toteutustapa helpottaisi hankehallinnointia hakijaorganisaatioissa sekä välittävän toimielimen maksatustehtävissä.

EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelman tukien hallinnointi toteutetaan yhdessä tietojärjestelmässä aiemman kolmen järjestelmän sijaan, mikä yhdenmukaistaa hankehallinnointia. Kustan-

nussäästöjä on saavutettavissa kopioimalla ohjelmakauden 2014–2020 rakennerahastotietojärjestelmän toimivaksi tunnistetut ominaisuudet mahdollisimman kattavasti ohjelmakauden 2021–2027 tietojärjestelmään sekä rakentamalla tietojärjestelmä osakokonaisuuksittain siten, että mahdolliset tarvittavat muutokset olisivat nykyistä helpommin toteutettavissa. Tietojärjestelmää parannetaan myös siten, että järjestelmän hallinta olisi nykyistä sujuvampaa ja käyttäjien tarpeet huomioivaa. Käyttäjälähtöisyydellä ja järjestelmän läpinäkyvyydellä on mahdollista vahvistaa hankkeiden hyvää hallinnointia ja vähentää sekaannuksia tukien hallinnoinnissa. Käyttäjät ovat pitäneet ohjelmakauden 2014–2020 tietojärjestelmän ratkaisuja joiltain osin vaikeina.

5.2.3 Ympäristövaikutukset ja ilmastovaikutukset

Ympäristövaikutukset

Lakiehdotuksella ei ole välittömiä ympäristövaikutuksia, mutta välillisiä positiivisia ympäristövaikutuksia: Ehdotus parantaa viranomaisten yhteistyötä ja suunnittelun koordinoitua, millä voi olla luonnonvarojen käyttöä vähentäviä vaikutuksia. Suunnittelun tehostumisella voidaan myös vähentää maaperään, vesiin, ilmaan, luonnon monimuotoisuuteen ja kasvillisuuteen sekä eliöihin kohdistuvia uhkia. Suunnittelun tehostumisella voidaan välillisesti vaikuttaa positiivisesti myös yhdyskuntarakenteen kehittymiseen, rakennusten ja maiseman sekä kaupunkikuvan ja kulttuuriperinnön hoitamiseen.

Esityksen ja sitä koskevien ohjelmien tarkoituksena on kehittää alueita myös ympäristön kannalta kestävällä tavalla. Alueiden kehittämisen tavoitteisiin (2 §) on aikaisempaa vahvemmin nostettu esiin alueiden kestävä kehityksen, ilmastonmuutoksen hillinnän ja siihen sopeutumisen edistäminen. Lakiehdotuksen mukaisten ohjelmien laatimisessa ja toimeenpanossa on ympäristöön liittyviin näkökohtiin kiinnitetty huomiota. Maakuntaohjelmista, EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelmasta ja muista ohjelmista on tehtävä ympäristöarvioinnit, joilla pyritään jo ohjelmien valmisteluvaiheessa huomiomaan elinkeinotoiminnan ja liikenteen ympäristöön kohdistamat vaikutukset.

EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelmasta tehdyn ympäristöselosteen mukaan ohjelman tavoitteilla ja toimenpiteillä on edellytykset vaikuttaa myönteisesti erityisesti ihmisten elinoloihin ja terveyteen sekä rakennettuun ympäristöön. Ohjelman toimet vahvistavat kansallisten tavoitteiden edistämistä sekä lisäävät toimenpiteisiin volyymia ja resursseja tuottamalla uusia toimintamalleja, menetelmiä ja verkostoja kansallisten tavoitteiden saavuttamiseksi. Etenkin vähähiilisen ja vihreän talouden edistämiseen suunnatut toimet lisäävät kansallisen ympäristöpolitiikan vaikuttavuutta.

Kokonaisvaikutusten suunta ja merkittävyys riippuvat siitä, miten konkreettiset toimet suunnataan, millä kriteereillä rahoituspäätökset tehdään ja erityisesti se, millä painoarvolla vihreämman vähähiilisen Euroopan tavoitteet toteutuvat konkreettisesti hanketoiminnassa. Ihmisten hyvinvointi ja luonnonvarojen hyvinvointi voivat osassa toimintaa olla myös ristiriidassa, esimerkiksi niin sanotun oikeudenmukaisen siirtymän osalta. Tämä koskee etenkin siirtymää fossiilisesta taloudesta vähähiiliseen kiertotalouteen. Uusi oikeudenmukaisen siirtymän rahasto tuo merkittäviä resursseja hallita energiasiirtymän negatiivisia vaikutuksia alueiden elinkeinorakenteeseen ja ihmisten hyvinvointiin. Oikeudenmukaisen siirtymän rahaston toimenpiteet ovat turvetuotantoalueiden ennallistamista lukuun ottamatta samoja kuin EAKR- ja ESR-varoin tuetta-

vat toimet, ja kyseessä on huomattava lisäresurssi näihin toimiin. JTF-rahoitusta koskevat linjaukset ovat osin kesken EU-tasolla, minkä vuoksi yksityiskohtaisemman arvion tekeminen vaikutuksista on hankalaa.

Rahoitettavien hankkeiden osalta selvitetään niiden sisällöstä riippuen mahdolliset ympäristövaikutukset ja tarve erityiselle ympäristöluvalle. Hanketukien avulla voidaan toteuttaa ympäristön tilaa parantavia hankkeita sen mukaisesti kuin asiaa koskevassa ohjelmassa tarkemmin ohjataan. Ympäristövaikutuksiltaan negatiivisia hankkeita ei tueta.

Ilmastovaikutukset

Esityksen ja sitä koskevien ohjelmien tarkoituksena on kehittää alueita ilmaston kannalta kestäväällä tavalla. Ohjelmilla tavoitellaan hiilineutraalisuutta edistäviä vähähiilisiä ja resurssiviisaita ratkaisuja, uusiutuvan energian osuuden lisäämistä sekä kasvihuonekaasupäästöjen vähentämistä. Ehdotuksen ilmastovaikutukset ovat pääosin välillisiä ja tässä vaiheessa vain yleisesti arvioitavissa. Positiivisten välillisten vaikutusten arvioidaan vahvistuvan nykyisestä.

Ehdotuksen mukaisen aluekehittämisen tavoitteena on muun muassa vahvistaa kestävä kasvua ja ilmastomuutoksen hillintää sekä edistää ilmastomuutokseen sopeutumista. Tästä tavoitteesta ehdotuksessa säädetään myös toimijatasolla. Ilmastomuutoksen hillitsemiseksi kaikessa alueiden kehittämiseen vaikuttavassa toiminnassa tulee siten otettavaksi huomioon päästöjen vähentäminen ja tarpeen mukaan hiilinielujen kasvattaminen.

Ilmastomuutokseen sopeutumiseksi alueiden kehittämisessä tavoitellaan keinoja ja menettelyjä, joilla voidaan edistää ilmastokestävyyttä ja ilmastoriskien hallintaa.⁵

Ehdotetussa toimeenpanolaissa säädetään aluekehittämisen suunnittelujärjestelmästä, sen toimijoiden tehtävistä sekä menettelyistä, joilla tavoitteita edistetään. Ehdotus vahvistaa toimijoiden aluekehittämistehtävää ja roolia sekä korostaa yhteistyötä aluekehittämisen tavoitteiden edistämiseksi. Siten ehdotus parantaa suunnittelun koordinoitua ja toimien vaikuttavuutta. Suunnittelun koordinoitua edistää myös ilmastoriskien hallintaa. Viranomaisten yhteistyön parantaminen ja suunnittelun tehostuminen kautta ehdotuksella voi olla välillisiä vaikutuksia myös aluerakenteen tiivistymiseen ja liikenteen vähentämiseen. Sitä kautta ehdotuksella voi olla positiivisia vaikutuksia jätteiden sekä liikenteen päästöjen määrään.

Ehdotetun toimeenpanolain mukainen aluekehittämispäätös ohjaa kansallisista politiikkatavoitteista käsin alueiden elinvoimapolitiikkaa. Valtioneuvosto päättää hallituskausittain valtakunnallisista alueiden kehittämisen painopisteistä, ja päätös ohjaa eri hallinnonalojen ja maakuntien

⁵ Ilmastokestävyydellä voidaan yksinkertaistettuna tarkoittaa ekologisen systeemin palautumiskykyä häiriöstä. Käsitettä on käytetty muun muassa kansallisessa sopeutussuunnitelmassa (MMM 2014), jossa ilmastokestävyys käsittää tietoisien ja ennakoivien toiminnan häiriötilanteissa ja kyvyn toipua ja kehittyä niiden jälkeen. Ilmastokestävässä toiminnassa sopeutumistoimet suunnitellaan ja toteutetaan ottaen huomioon ilmastoriskit ja niiden ehkäisy ja lieventäminen (toimialojen, ihmisten ja luonnon haavoittuvuuden vähentäminen ja sopeutumiskyvyn vahvistaminen). Ilmastoriskien ja ilmastokestävyuden käsitteet siten linkittyvät toisiinsa. Ilmastoriskien käsitteeseen tulee sisällyttää myös luontoon ja kulttuuriin sisältyviä riskejä. Lisäksi ilmastoriskien arvioinnissa on tärkeää huomioida poikkisektoriaalisuus, koska ilmastomuutoksen haitalliset vaikutukset ja siten sopeutumisen tarve ylittävät sektorirajat. Erityisen tärkeä sektorirajojen tunnistaminen on biodiversiteetin turvaamisen kannalta ja toimialojen keskinäisen riippuvuuden havaitsemisessa

alueiden kehittämistä ja toimenpiteiden yhteensovittamista. Valtioneuvoston 19.3.2020 hyväksymän vuosien 2020–2023 aluekehittämispäätöksen yhtenä painopisteenä on ilmastomuutoksen hillintä ja luonnon monimuotoisuuden turvaaminen. Maakuntaohjelmiin kirjattavat tavoitteet muodostavat yhdessä aluekehittämispäätöksen kanssa viitekehyksen alueiden kehitystoiminnalle. Uudistettava ilmastolaki tarkentaa olennaisesti kehittämisen viitekehystä ilmastovaiikutusten huomioon ottamisessa.

Kaikessa ohjelmatyössä ja kehittämisessä ilmastovaiikutusten huomioon ottaminen vahvistuu. Kehittämistoimet konkretisoituvat rahoitettavissa hankkeissa. Tuettavien hankkeiden on oltava Pariisin sopimuksen tavoitteiden ja Euroopan vihreän kehityksen ohjelman mukaisen vahingon välttämisen periaatteen mukaisia. Toimenpiteiden vaikuttavuus riippuu pitkälti siitä, miten ne täsmällisemmin toteutetaan rahoituskriteereissä ja rahoituspäätöksen harkinnassa. Etenkin vähähiilisen ja vihreän talouden edistämiseen ja ilmastomuutoksen hillintään suunnatut toimet lisäävät kansallisen ilmastopolitiikan vaikuttavuutta ja tukevat myös toimialojen tiekarttoja hiilineutraalisuuteen. EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelman rahastoista oikeuden mukaisen siirtymän rahaston varoilla tuettava toiminta kohdentuu lähtökohtaisesti kokonaisuudessaan ilmastomuutoksen taloudellisten ja sosiaalisten vaikutusten hillintään ja ilmastomuutokseen sopeutumiseen.

EU:n alue ja rakennepolitiikan ohjelman ympäristöselosteessa tarkastellaan omana osa-alueenaan ilmastomuutoksen vaikutuksia Suomessa sekä nostetaan esille, mihin osa-alueisiin ohjelman toimeenpanossa tulisi kiinnittää huomiota. Ohjelman toimet vahvistavat kansallisten ilmastotavoitteiden edistämistä sekä lisäämällä toimenpiteisiin volyymia ja resursseja vastaavasti kuin myönteisiin ympäristövaikutuksiin pyrittäessä. Ilmastomuutoksen hillintään ja muutoksen sopeutumiseen voidaan vaikuttaa hankerahoitusta suuntaamalla ja kiinnittämällä huomiota hankkeiden valintakriteereihin.

Hanketoiminnan valintakriteereillä vahvistetaan ohjelmasisältöjen positiivisia vaikutuksia ja minimoidaan negatiiviset tuomalla näkyväksi vaikutusten merkitys ja antamalla työkaluja sen seurantaan. Monitorointiin ja seurantaan tarkoitettujen työkalujen kehittämisen tukeminen tekee näkyväksi toiminnasta saatavat hyödyt ja auttaa tulevaisuudessa kohdistamaan hiilineutraali-suustavoitteeseen liittyviä toimenpiteitä tuloksellisesti.

5.2.4 Muut yhteiskunnalliset vaikutukset

Vaikutukset alueiden kehittämiseen, työllisyyteen ja työelämään

Ehdotuksen keskeisenä tavoitteena on alueiden kehittämisen suunnittelujärjestelmää kehittämällä ja viranomaisten yhteistyötä selkeyttämällä vaikuttaa positiivisesti alueiden tuotantoon ja työllisyyteen ja sitä kautta niiden kilpailukykyyn. Tavoitteena on parantaa kehittämistyön vaikuttavuutta ja sitä kautta alueiden elinkeinotoiminnan edellytyksiä ja työllisyyttä. Suunnittelujärjestelmällä pyritään vaikuttamaan rahoituksen kohdentamiseen alueiden vahvuudet ja erityispiirteet huomioiden niiden kilpailukykyyn kehittämiseksi, ja sitä kautta parantamaan niillä toimivien yritysten toimintaedellytyksiä. Samoin suunnittelujärjestelmällä pyritään turvaamaan palvelut, mukaan lukien tietoliikennepalvelujen saatavuus, erityisesti heikoimmin kehittyneillä alueilla sekä harvaan asutulla maaseudulla ja saaristossa.

Aluekehityksen tilannekuvatyötä vahvistamalla on mahdollista tunnistaa erilaisia kehityspolkuja niin maakunta-, seutukunta- kuin kuntatasollakin ja kiinnittää näihin huomiota. Valtion ja

maakuntien väliset säännöllisesti toteutettavat aluekehittämisen keskustelut perustuvat ajantasaiseen tilannekuvaan ja tarjoavat mahdollisuuden tarkastella kehittämistoimien kokonaisuutta ja tuloksia.

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusvaikutukset

Ehdotuksella ei puututa yksittäisten kansalaisten asemaan ja toimintaan yhteiskunnassa. Siten ehdotuksella ei ole vaikutuksia perusoikeuksien ja oikeusturvan toteutumiseen.

Ehdotuksella ei ole suoria vaikutuksia yhdenvertaisuuteen ja sukupuolten tasa-arvoon. Alueiden kehittämisen suunnittelujärjestelmässä otetaan huomioon eri väestöryhmien tarpeet alueiden kehittämisen kokonaisuudessa ja pyritään turvaamaan väestöryhmien tarvitsemat palvelut. Sukupuolten tasa-arvon toteuttamisen varmistamiseksi erityistä huomiota kiinnitetään molempien sukupuolten osallistumisen turvaamiseen suunnittelujärjestelmään kuuluvien toimielinten toiminnassa.

Alueiden kehittämiseen liittyvässä ohjelmatyössä kiinnitetään huomiota molempien sukupuolten tarpeiden ja mahdollisuuksien tarkasteluun. Ohjelmien valmistelussa on otettava huomioon sekä kansallisen että EU:n lainsäädännön asettamat vaatimukset naisten ja miesten tasa-arvon edistämiseksi. Lakiehdotuksen mukaisten ohjelmien tasa-arvovaikutuksia arvioidaan sekä ohjelmien valmisteluvaiheessa, että myös niiden toteuttamisen osalta. Lisäksi ministeriöissä huomioidaan ohjelmien valmistelussa hallituksen laatima tasa-arvo-ohjelma.

Ehdotuksella turvataan yhdistysten ja järjestöjen mahdollisuudet osallistua alueiden kehittämisen suunnitteluun ja sitä kautta ylläpidetään kansalaisten mahdollisuuksia osallistua ja vaikuttaa heitä ja heidän elinympäristöään koskeviin asioihin.

Tuen hakijoita ei voi asettaa eriarvoiseen asemaan hankkeen vastuutahojen sukupuolen vuoksi. Tämä koskee myös muuta henkilöön liittyvää yhdenvertaisuutta, kuten uskontoa tai syntyperää. Ehdotetussa rahoituslaissa esitetty EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelman sähköisen hakumenettelyn tehostuminen, muun muassa hakukierrosta koskevien tietojen sisällyttäminen järjestelmään, edesauttaa hakijoiden tasapuolista kohtelua hankevalinnassa.

Ehdotuksella ei ole suoria sosiaalisia ja terveysvaikutuksia, mutta EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelmaa suuntaamalla on mahdollista muun muassa parantaa kansalaisten sosiaalista osallisuutta ja edistää hyvinvointia.

6 Muut toteuttamisvaihtoehdot

6.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset

Alueiden kehittämistä ja EU:n alue- ja rakennepolitiikan rahastojen toimeenpanoa koskevan sääntelyn yhdistämistä on pidetty pääosin hyvänä ratkaisuna. Myös vaihtoehtoa, jossa kansallisesta alueiden kehittämisen järjestelmästä olisi säädetty erikseen, omalla laillaan, on ehdotettu. Molemmat toiminnot toimeenpanevat hallituksen aluekehityspäätöstä ja maakuntaohjelmien sisältöä ovat vahvasti toisiinsa linkittyneitä ja näihin liittyviä tehtäviä tekevät sekä keskushallinnossa että erityisesti alueilla pääosin samat toimijat. EU:n alue- ja rakennepolitiikan rahoituksen kannalta on selkein vaihtoehto, että ohjelmien toteuttamista koskevat rahoitussäädökset koot-

taisiin yhteen lakiin, jota sovellettaisiin toteuttavasta viranomaisesta riippumatta. ELY-keskusten myöntämiin yritystukihankkeisiin sovellettaisiin kuitenkin nyt ehdotettujen lakien ohella erillistä yritystukilainsäädäntöä.

Hankkeiden rahoittamisessa käytettävät tukimuodot ovat pääosin samoja sekä kansallisesti että EU-varoilla rahoitettujen hankkeiden osalta. Tukimuodoista, viranomaisten välisestä työnjaosta ja rahoitusinstrumenttien käytöstä säädetään kansallisesti asetettavien tavoitteiden pohjalta. EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelma on valtakunnallinen ja suuralueiden omista ohjelmista luovuttiin jo edellisellä ohjelmakaudella. Alueiden erityispiirteet voidaan valtakunnallisessa ohjelmassa toteuttaa ohjelma sisällä maakunnan yhteistyöryhmien suunnatessa toimintaa maakuntaohjelmansa mukaisesti. Yksinkertainen ohjelmarakenne vähentää osaltaan hallintokustannuksia ja helpottaa vaikutusten seuranta.

EU:n alue- ja rakennepolitiikan hallintorakenne on vakiintunut ja hioutunut neljän ohjelmakauden aikana. Siihen esitetään vain vähäisiä muutoksia, sillä kokonaisuutena ohjelman toimeenpanojärjestelmä on toiminut pääosin hyvin. Ohjelman toimeenpanon tehokkuuden ja hakijoiden tasapuolisen kohtelun kannalta maakuntien liittojen yhteismenettelyjen purkautuminen muodostaa riskin hyvän hallinnon toteutumiselle ja siksi uudenlaisten yhteistyömenettelyjen kehittäminen on välttämätöntä.

Kansallisen alueiden kehittämisessä on ohjelmaperusteisesta kehittämisestä siirrytty kohti sopimusperusteista kehittämistä. Laista ehdotetaan poistettavaksi maininnat erityisohjelmista. Alueiden kehittämisen sopimusperusteisesta yhteistyöstä on saatu hyviä kokemuksia kasvu- ja silta-sopimusmenettelyiden kautta, jotka perustuvat osapuolten yhteiseen näkemykseen ja tahtoon toimia yhteisten päämäärien eteen. Sopimusperusteinen kehittäminen ei kuitenkaan voi olla vastaus kaikkeen alueiden kehittämisen yhteistyöhön. Alueiden kehittämisen keskustelujen ottaminen osaksi suunnittelujärjestelmää tukee yhteisten tavoitteiden asettamista ja niiden seuranta. Keskusteluista saatiin hyviä kokemuksia aiemmin osana niin sanotun maakuntauudistukseen valmistautumista.

6.2 Ulkomaiden lainsäädäntö ja muut ulkomailla käytetyt keinot

Muiden maiden aluekehittämisjärjestelmistä vertailuun on valittu Alankomaat, Ruotsi, Saksa, Tanska ja Viro. Vertailussa on kuvattu aluekehittämisen suunnittelujärjestelmiä, vastuita, tehtäviä ja tavoitteita sekä keinoja.⁶

6.2.1 Aluekehittämisjärjestelmien kansainvälinen vertailu

Alankomaat

⁶ Kansainvälisen vertailun lähteinä on käytetty seuraavia julkaisuja ja aineistoja: European Regional Policy Research Consortium (2018), Country reports and fiches (unpublished). OECD (2019), OECD Regional Outlook 2019: Leveraging Megatrends for Cities and Rural Areas, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/9789264312838-en>

Alankomailla ei tällä hetkellä ole eksplisiittistä kansallista aluepolitiikkaa, vaan alueulottuvuus on viety osaksi eri politiikkasektoreita. Alueulottuvuuden voidaan kuitenkin katsoa vahvistuneen vuodesta 2015 lähtien. Kansallisella tasolla eniten vastuuta aluekehittämisestä on elinkeino- ja ympäristöministeriöllä, mutta sisä- ja kuningaskunnan asioiden ministeriön rooli eri sektoreiden yhteen sovittajana on vahvistunut.

Järjestelmässä aluetaso korostuu suhteessa kansalliseen tasoon. Aluetasolla vastuu on 12 provinssilla, joiden toimia koordinoidaan kansallisten politiikkatoimien kanssa, ja paikallistasolla 390 kunnalla. Provinssit ja kunnat vastaavat aluepolitiikan toimeenpanosta. Kunnilla ja provinssilla on periaatteellinen itsehallinto, mutta valtio säätelee ja ohjaa niiden päätöksentekoa eri tavoin. Kunnilla ja provinssilla on varsin tiukasti rajattu verotusoikeus, ja suuren osan niiden resursseista muodostavat valtion korvamerkityt määrärahat. Valtion rahoitusohjaus on aluekehittämiseen liittyen huomattavaa. Noin vajaat kolme neljännestä kaikista kuntien ja provinssien tuloista kanavoituu valtiolta. Valtion rahoitus suosii suuria kaupunkiseutuja.

Perustuslaillisesti provinssien asema on vahva, mutta käytännössä niiden asema on rajattu vahvan valtion ja vahvojen kuntien sekä niiden liittojen suhteen. Provinssilla on kuitenkin aluekehittämisjärjestelmässä oleellinen rooli alueellisten kehitysvisioiden sekä rakenteellisten suunnitelmien laadinnassa sekä varsinaisia kehitystoimenpiteitä suorittavien kuntien ohjaamisessa. Provinssit valvovat kuntien budjetteja ja toimivat tärkeinä välittävinä toimijoina ja yhteistyön fasilitoijina valtion ja edustamiensa alueiden sekä kuntien välissä. Provinssilla ei ohjaus- ja valvontatehtävistään huolimatta ole tosiasiasa keinoja määrätä kuntia toimimaan haluamallaan tavalla.

Alankomaissa aluekehitykseen liittyy monimutkainen politiikkojen yhdistelmä, jota sovelletaan useilla maantieteellisillä alueilla. Alueellisia erityispiirteitä pyritään huomioimaan, ja tämä näkyy viime vuosina tehdyssä instrumenttien uudistamisessa. Talouden kilpailukykyyn parantaminen on kansallisesti keskeinen tavoite, jota on edistetty Top Sector -ohjelmalla. Ohjelma oli alun perin alueneutraali, mutta vuonna 2015 sitä tarkistettiin vastaamaan paremmin alueellisia olosuhteita. Toimeenpanossa on mukana provinssija ja muita aluetoimijoita. Maatalous-, luonto- ja elintarvikelaadun ministeriö otti vuonna 2017 käyttöön alueellisen talousarvion keinona erityisten haasteellisten alueiden käsittelemiseksi ja eri tahojen yhteistyön vahvistamiseksi. Sisä- ja kuningaskunnan asioiden ministeriö koordinoi kansallista kaupunkipolitiikkaa ja vastaa kaupunkipolitiikan keskeisimmästä välineestä eli vuonna 2015 käynnistyneestä City Deals -kokonaisuudesta.

Ruotsi

Kansalliset aluekehittämisen tavoitteet määritellään viisivuotiskausittain laadittavassa strategiassa, joista viimeisin Kestävän aluekehityksen ja vetovoimaisuuden strategia on laadittu kaudelle 2015–2020. Siinä määritellään, kuinka alueilla saavutetaan aluepolitiikan ensisijainen tavoite: kestävä kehitys kaikissa maan osissa, joka pohjautuu paikalliseen ja alueelliseen kilpailukykyyn. Hallitus on myös määritellyt kolme priorisoitua tavoitetta: Ruotsin työttömyys on EU:n alhaisin vuonna 2020, kansalliset ympäristötavoitteet sekä naisten ja miesten välisen tasa-arvon saavuttaminen.

Aluekehittämistoimissa hallitus kannustaa panostamaan innovaatioiden ja yrittäjyyden edistämiseen, vetovoimaisten toimintaympäristöjen luomiseen ja saavutettavuuteen, osaavaan työvoim-

maan sekä kansainväliseen yhteistyöhön. Alueellinen kasvupolitiikka nähdään useiden sektoreiden, hallinnon tasojen ja eritaustaisten toimijoiden yhteistyönä. Sitä rahoitetaan valtion budjetin eri menoluokista, EU:n määrärahoista sekä alueiden keräämistä verotuloista.

Ruotsin hallinnolliselle järjestelmälle on ollut tyypillistä epäsymmetrinen hajauttaminen. Tämä tarkoittaa sitä, että eri alueilla on ollut muun muassa kantokyvystä riippuen erilaisia tehtäviä. Epäsymmetrisyys on näkynyt myös aluekehittämisessä, jossa vastuu ja toimijuus ei ole viime vuosikymmeninä ollut yhdenmukaisesti järjestetty kautta maan vaan vastuita on ollut niin maapäivillä, lääninhallituksilla kuin kunnillakin. Ruotsissa valmisteltiin uudistusta, jossa oltiin yhdistelemässä maakunnista ja aluekunnista niin kutsuttuja suuralueita. Suunnitelmat suuralueisiin siirtymisestä kuitenkin keskeytettiin vuoden 2016 lopulla. Vuoden 2019 alussa tuli voimaan lakimuutos, jonka myötä järjestelmää yhdenmukaistettiin ja vastuu aluekehittämisen strategiasta johtamisesta ja kehittämisestä siirtyi 21 alueelle (region). Alueet muodostettiin aikaisemmista maakäräjistä (landsting). Niillä on verotusoikeus ja vaaleilla valittava valtuusto. Alueiden kehittämisvastuu oli aikaisemmin lääninhallituksilla, jotka hoitavat edelleen monia muita valtion alueellisia tehtäviä.

Aluekehittämistehtävään kuuluu aluekehittämisstrategian laatiminen, sen toimeenpano, alueellisen kasvutyön varojen käytöstä päättäminen, kasvutyön tulosten seuranta, arviointi ja raportointi hallitukselle, EU:n rakennerahasto-ohjelmiin liittyviä tehtäviä sekä liikenneinfrastruktuuria koskevien linjausten laatiminen. Nämä tehtävät ovat valtion velvoittamia ja alueellisen kehittämisvastuun ytimessä. Alueilla on yleisen toimivaltansa puitteissa mahdollisuus ottaa myös muita tehtäviä. Tästä johtuen aluekehittämisen käytännöt voivat yhtenäisestä järjestelmästä huolimatta vaihdella ja valtion rooli on edelleen keskeinen. Aluekehityksen määrärahat koostuvat valtion, EU:n sekä alueen omista verotuloista, joiden kohdentamisesta aluekehitykseen päättää valtuusto. Näiden uusien tehtävien lisäksi alueet vastaavat myös niistä tehtävistä, jotka aikaisemmin kuuluivat maakäräjille. Näitä ovat muun muassa terveyden- ja sairaanhoito, julkinen liikenne ja kulttuuri. Alueet voivat myös päättää koordinoida muita tehtäviä, jotka ne näkevät tarpeellisiksi, kuten matkailua.

Aluekehitystehtävän lisäksi alueet vastaavat aiemmin maakäräjille (landsting) kuuluneista tehtävistä kuten mm. terveyden- ja sairaanhoidosta, joukkoliikenteestä sekä kulttuurista. Valtion aluehallinnosta vastaa 21 lääninhallitusta, joilla on laaja ja poikkihallinnollinen tehtävä. Lääninhallitusten tulee edistää kansallisten tavoitteiden vaikuttavuutta läänissä alueelliset olosuhteet ja edellytykset huomioon ottaen.

Ruotsissa valmistellaan parhaillaan uutta aluekehittämisen strategiaa. Samalla ratkotaan haasteita, joita uusi aluekehittämisjärjestelmä on tuonut mukanaan. Näitä ovat esimerkiksi siirtymien terveyden- ja sairaanhoidon kysymyksistä kokonaisvaltaiseen kehitykseen sekä kansallisen tason ohjauksen vaikutus alueiden pitkäjänteiseen kehitystyöhön. Yhteistyö kansallisen ja alue-tason välillä ei ole sujunut ongelmitta.

Saksa

Aluekehittämisen suunnittelusta vastaavat yleensä osavaltiot. Paikallishallinnot ja erilaiset kuntayhtymät laativat omia visioitaan ja rakenteellisia suunnitelmiaan, mutta nämä ovat alisteisia osavaltioiden suunnittelulle. Jotkin osavaltiot antavat tilaa kuntayhtymien omalle suunnittelulle, mutta tällaiset järjestelyt ovat hyvin vaihtelevia. Aluekehittämisen suuremmat linjat laaditaan

osavaltioiden ja liittovaltion keskinäisissä neuvotteluissa. Etenkin suuremmilla kaupunkiseuduilla paikallishallinnot muodostavat voimakkaita yhteenliittymiä. Osa näistä yhteenliittymistä on osavaltioiden toimesta asetettu virallisiksi metropolihallinnoiksi, ja niiden tehtäväsäällöt ovat keskenään hyvin vaihtelevia. Monesti paikallishallintojen suunnitteluliitot vastaavat esimerkiksi maankäytöstä, kun taas liikenteen suunnittelusta vastaavat yleensä erilliset liikenneyhdistykset.

Osavaltiot ovat Saksassa keskeisimpiä aluekehittämisen toimijoita, mutta ne toimivat yhteistyössä liittovaltion kanssa, jotta perustuslaillinen tavoite yhdenvertaisista asuinolosuhteista eri puolilla maata toteutuisi. Osavaltiot ja liittovaltio laativat laajoja aluekehittämishojelmia, joihin liittyy rahoituskomponentteja. Esimerkiksi metropolialueilla laadittavat rakennesuunnitelmat ovat alisteisia osavaltiotason suunnitelmille. Osassa liittovaltioita on Suomen nykyisiä aluehallintovirastoja vastaavia aluekehitystoimijoita, jotka jakavat myös taloudellisia resursseja. Saksassa maakunnallinen suunnittelu on heikkoa.

Alue- ja paikallishallinnoilla on periaatteellinen itsemääräämisoikeus, ja etenkin kunnat ovat oman alueensa kehittämisen suhteen varsin itsenäisiä. Kunnilla ja maakunnilla on kuitenkin eräänlainen kaksoisrooli. Paikallishallintojen asemaa ei ole turvattu perustuslaissa. Samalla, kun ne ovat nimellisesti itsehallintoja, toimivat ne osavaltioiden toimeenpanevina aluehallintoina. Muutamissa osavaltioissa on yhä erillisiä heikkoja osavaltion aluehallintoja, mutta yleisesti kunnat ja maakunnat ovat velvoitettuja toteuttamaan osavaltioiden päätöksiä. Monesti paikallishallinnot muodostavat erilaisia yhteishallintoalueita toteuttaakseen niille määrättyjä tehtäviä, kuten liikenteen ja maankäytön suunnittelua.

Tanska

Tanskan aluekehitykseen soveltamassa lähestymistavassa asetetaan etusijalle sen kaikkien alueiden kilpailukyky. Kansallista strategista asiakirjaa ei ole aluekehityksestä sinänsä, mutta koko maan tasapainoinen kehitys on keskeinen tavoite. Maaseudun kehittäminen on viime vuosina noussut vahvemmin esille.

Tanskan kolmiportaisessa hallintojärjestelmässä vastuu aluekehityksestä on annettu aluehallinnoille (5 kpl). Aluehallinnot ovat kuitenkin hyvin heikkoja ja vastaavat lähinnä aluekehittämisen organisoinnista. Tanskan kunnat ovat hyvin voimakkaita, ja niillä on vahva aluekehittämiskompetenssi alueiden periaatteellisesta kehittämisvastuusta huolimatta. Tanskassa aikaisempien maakuntien pohjalta muodostetut alueet (region) ovat rahoitusperustaltaan täysin valtion rahoituksen varassa. Ne käyttävät suuren osan varoistaan terveydenhuoltoon, minkä tehtävän hoitamiseen ne saavat rahoitusta myös kunnista. Kunnilla on verotusoikeus, verokannan tason asettaa valtio. Kunnat ovat rahoituksen käytön suhteen kuitenkin huomattavan itsenäisiä.

Tanskan alueet laativat pitkän aikavälin aluekehittämismisioita, mutta eivät itse käytännössä lainkaan toimeenpane suunnitelmiaan. Niiden pääasiallinen tehtävä aluekehittämiseen liittyen on aiemmin ollut niin kutsuttujen alueellisten kasvuforumien organisointi. Foorumeissa alueen kunnat, yritykset, tutkimuslaitokset sekä muut oleelliset sidosryhmät laativat aluehallintojen kehitysvisioiden pohjalta strategisia ja toimeenpanevia suunnitelmia. Valtio on tehnyt kasvuforumien kanssa rahoitussopimuksia ja foorumit ovat jakaneet EU:n rakennerahastovaroja. Heikoilla aluehallinnoilla ei omista vaaleistaan huolimatta ole omaa verotusoikeutta eikä myöskään yleistä toimialaa.

Vuonna 2019 aluehallinnon tehtäväkenttää muokattiin siten, että alueelliset kasvufoorumit lakkautettiin tavoitteena selkeyttää ja yhdenmukaistaa monimutkaista ja päällekkäisiä tehtäviä ja palveluita. Alueelliset foorumit korvattiin valtakunnallisella mallilla perustamalla elinkeinoelämän kehitystä ja kasvua tukemaan kansallinen johtoryhmä. Näin ollen alueilla ei ole enää elinkeinoelämän tai matkailun kehittämiseen tai rahoittamiseen liittyviä tehtäviä. Sen sijaan uusi johtoryhmä laatii kansallisen elinkeinoelämän edistämisen strategian ja toimii alue- ja paikallistason projektien rahoittajana. Johtoryhmän muodostavat yrityselämän edustajat ja paikallispolitiikot eri puolilta Tanskaa. Johtoryhmän tueksi on perustettu seitsemän paikallistason ryhmää, jotka toimivat tiiviissä yhteistyössä kansallisen johtoryhmän kanssa ja vastaavat paikallisten kehittämistoimien yhteensopivuudesta kansallisen strategian kanssa. Uudessa strategiassa korostuu klusterikehittäminen.

Viro

Viron aluekehittämisjärjestelmä on melko keskitetty ja kansallisvetoinen, vaikka toimeenpanossa tehdäänkin yhteistyötä paikallistason kanssa. Kansallisella tasolla aluekehittämisestä ja -suunnittelusta vastaa valtiovarainministeriö. Vuoteen 2018 asti aluekehittämiseen ja suunnitteluun liittyviä tehtäviä oli valtioneuvostolla, valtion aluehallinnolla ja kunnilla. Vuoden 2018 alussa voimaan tulleessa hallinnon uudistuksessa valtion aluehallinto lakkautettiin, ja sen tehtävät jaettiin kunnille, ministeriöille ja muille julkisille toimijoille. Uudistuksen seurauksena kuntien rooli vahvistui. Paikallistason tehtäviin kuuluvat mm. alueellisten kehityssuunnitelmien laatiminen, joukkoliikenne, terveyden edistäminen ja kulttuuri. Näiden tehtävien hoitamiseksi kunnat ovat muodostaneet kuntayhtymiä. Valtio on myöntänyt kunnille lisärahoitusta uusien tehtävien hoitamiseksi. Maankäytön suunnittelun vastuu sen sijaan on kansallisella tasolla.

Valtion aluehallinnon lakkauttamisen lisäksi toinen merkittävä muutos kunta- ja aluehallinnon uudistuksen yhteydessä oli kuntien määrän väheneminen 213:sta 79:än. Uudistuksen tavoitteena on ollut parantaa julkisen hallinnon tehokkuutta ja vahvistaa kuntien hallinnollista ja kehittämiskyvykkyyttä. Kunta- ja aluehallintouudistuksen jatkoksi ollaan toteuttamassa koulutus- ja terveydenhuoltojärjestelmien uudistamista.

Viron aluekehittämisen keskeiset tavoitteet määritellään aluekehittämisen strategiassa, joka laaditaan määrääjäksi. Eri hallinnonalojen, kuntien ja niiden muodostamien yhteenliittymien sekä muiden toimijoiden tulee huomioida strategian linjaukset omassa toiminnassaan. Vuosien 2014–2020 strategian yleisenä tavoitteena on varmistaa eri alueiden tasapainoinen kehitys siten että kaikki alueet ovat asumisen ja yritystoiminnan kannalta houkuttelevia. Painotus onkin siirtynyt infrastruktuurista ja julkisista palveluista selkeämmin alueiden vahvuuksiin perustuvaan elinkeinoelämän ja työllisyyden kehittämiseen. Tavoitteena on vahvistaa kansainvälisesti kilpailukykyisiä aluetalouksia ja osaamista. Alueiden saavutettavuuden ja niiden välisten yhteyksien ja yhteistyön edistäminen on tärkeää. Alueellisesti tasapainoista kehitystä haastaa kaupungistuminen, väestö on tavoitteista huolimatta keskittymässä suurimpiin kaupunkeihin. Ohjelmallisella aluekehittämisellä tähdätään mm. alueiden kilpailukyyn ja kyvykkyyksien vahvistamiseen sekä yrittäjyyden ja työllisyyden edistämiseen. Maaseudun kehittämisessä painopiste on paikallisessa kehittämisessä ja palveluiden saavutettavuudessa, kaupunkipolitiikassa taas muun muassa kestävässä liikkumisessa.

Muiden jäsenvaltioiden suunnittelemat tai toteuttamat keinot

Taulukko 3: Eri maiden aluekehittämisen keskeiset tavoitteet, järjestelmä ja vastuut, rakenne-
rahastojen viranomaistehtävien toimivaltajako ja ohjelmarakenne sekä keskeiset tukimuodot

	<i>Alankomaat</i>	<i>Ruotsi</i>	<i>Saksa</i>	<i>Tanska</i>	<i>Viro</i>
Tavoite	Talouden kansainvälinen kilpailukyky ja kasvu	Kaikkien alueiden kehittäminen, alueiden välisten kehittyneisyserojen kaventaminen	Alueiden välisen taloudellisen kehittyneisyserojen vähentäminen	Kaikkien alueiden kehitys, paikkaperustainen kehittäminen alueiden sisäisten kehittyneisyserojen kaventamiseksi	Tasapainoinen alueellinen kehitys
Suunnittelu-järjestelmä ja vastuut	Pääasiallinen vastuu on alueilla (provinssit), aktiivinen kansallinen koordinaatio. Useilla ministeriöillä roolia toimeenpanossa ja rahoituksessa.	Kansallisella tasolla vastuu aluekehittämisen koordinaatiosta elinkeinoministeriöllä, toimeenpanossa sen alaisella virastolla Tillväxtverketillä keskeinen rooli. 21 aluetta vastaavat oman alueensa kehittämissuunnitelmien laadinnasta ja toimeenpanosta.	Vastuu pääosin osavaltioilla, mutta perustuslain mukaan aluekehittämisessä myös liittovaltiota tarvitaan toimien koordinoimiseksi kansallisella tasolla. Myös paikallisella tasolla on roolia toimeenpanossa.	Vastuuta sekä valtiolla että alueilla. Alueet vastaavat aluekehittämisen suunnittelusta, toimivat valtion ja kuntien rahoituksen varassa. Kunnilla vahva kompetenssi ja resursseja. Elinkeinoelämän kehittämisessä valtakunnallinen toimintamalli.	Vastuu kansallisesta aluekehittämisestä valtiolla, toimeenpanossa mm. valtiovarainministeriön alueellisilla toimipisteillä, kunnilla ja niiden yhteenliittymillä
Rakennerahastojen viranomaistehtävien toimivaltajako	Valtiovarainministeriöllä koordinoiva rooli (esim. seuranta-järjestelmä, tarkastus). Neljä alueellista hallintoviranomaista, kolme kaupunkiseutua, jotka toimivat yhdenmukaisesti alueellisten investointien (integrated territorial investment, ITI) välittävänä toimieliminä	Tillväxtverket toimii kansallisen ohjelman ja sen alueelliset organisaatiot alueellisten EAKR-ohjelmien hallintoviranomaisena, ESR-neuvosto ESR-ohjelman hallinnointiviranomaisena.	Liittovaltion elinkeino- ja energiaministeriö koordinoi koheesiopolitiikan kokonaisuutta. Työministeriö toimii kansallisen ESR-ohjelman hallintoviranomaisena. Osavaltioiden ministeriöt EAKR- ja ESR-ohjelmien	Aiemmin hallintoviranomainen Danish Business Authority ja alueelliset kasvufoorumit välittävänä toimieliminä. Vuodesta 2019 lähtien nämä lakkautettiin ja tehtävät siirtyivät kansalliselle	Valtiovarainministeriö hallinto- ja tarkastus- ja todentamismisviranomaisen, vastaa ohjelmatyöstä (valmistelu, toimeenpano, seuranta). Kahden tason välittäviä toimielimiä: 7 ministeriötä sekä 9 valtion virastoa ja valtio-omisteista säätiötä.

			hallintoviranomaisina (toimivaltajako vaihtelee). Välttävänä toimieliminä ministeriöiden alaiset yksiköt.	Danish Business Promotion Boardille.	
Koheesiopoliitiikan toimeenpano ja ohjelmaraakenne	Neljä alueellista EAKR-ohjelmaa (NUTS I -alueet), yksi kansallinen ESR-ohjelma	Kolme kansallista ja kahdeksan alueellista ohjelmaa.	15 alueellista ESR-ohjelmaa ja 15 EAKR-ohjelmaa, yksi alueellinen ESR- ja EAKR-ohjelma ja valtakunnallinen ESR-ohjelma	Kansalliset EAKR- ja ESR-ohjelmat	Yksi kansallinen ohjelma
Tukimuotoja	Tuki taloudellisissa vaikeuksissa oleville alueille (esim. rakennemuutokset), sopimuksellinen yhteistyö kaupunkien ja alueiden kanssa	Yritystuet harvaan asutuilla alueille (keskeisimpiä alueellinen investointituki, kuljetustuki ja sosiaaliturvamaksun alennukset). Kansallinen alueellinen kasvupoliittikka kattaa koko maan (instrumentteja mm. pk-yritysten investointiavustus ja kehittämisavustus).	Laaja valikoima erilaisia tukimuotoja, esim. investointi- ja korkotuki, palkkatuki, yritysten toimintaympäristötuki, omaehtoisen kehittämisen ja klusterikehittämisen tuki. Kansallinen rahoitus on huomattavaa. Osa toimista on kohdistettu vain itäisille osavaltioille.	Yritystuki (avustukset, muu kehittämistuki), spesifejä tukia ja lainoja Bornholmille ja muille saarille. Sekä kansalliset että EU-toimet kattavat koko maan.	Yritystuki, tuki innovaatiotoimintaa, infrastruktuuriin ja vähemmän kehittyneille alueille

7 Lausuntopalaute

Lausuntoja esityksestä alueiden kehittämistä ja EU:n alue- ja rakennepoliitiikan rahastoja koskevan lainsäädännön uudistamisesta annettiin yhteensä 89. Lausuttavina olivat muistio uudistuksen keskeisistä ehdotuksista sekä lakiluonnokset toimeenpano- ja rahoituslaeista perusteluineen.

Ministeriöistä lausunnon antoivat liikenne- ja viestintäministeriö, maa- ja metsätalousministeriö, oikeusministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö, sisäministeriö, sosiaali- ja terveysministe-

riö, työ- ja elinkeinoministeriön työelämä- ja toimivat markkinat -osasto, ulkoministeriö, valtiovarainministeriö, ympäristöministeriö sekä valtiovarainministeriön controller -toiminto. Puolustusministeriö ilmoitti, ettei sillä ole lausuttavaa.

ELY-keskuksista lausuiivat Etelä-Pohjanmaan, Etelä-Savon, Hämeen, Kaakkois-Suomen, Kainuun, Keski-Suomen, Lapin, Pirkanmaan, Pohjois-Karjalan, Pohjois-Pohjanmaan, Pohjois-Savon, Satakunnan, Uudenmaan ja Varsinais-Suomen ELY-keskukset. Pohjanmaan ELY-keskus ei antanut lausuntoa.

Muista valtion viranomaisista rahoituslakiluonnoksesta lausuiivat Innovaatiorahoituskeskus Business Finland, Lapin aluehallintoviranomainen (aluehallintovirastojen yhteinen lausunto), Etelä-Suomen aluehallintovirasto, oikeuskanslerinvirasto, Ruokavirasto, Suomen Metsäkeskus, Tietosuojavaltuutetun toimisto, Tilastokeskus, Valtion tarkastusvirasto ja Väylävirasto.

Maakuntien liitoista lausuiivat Etelä-Karjalan liitto, Etelä-Pohjanmaan liitto, Etelä-Savon maakuntaliitto, Hämeen liitto, Kainuun liitto, Keski-Pohjanmaan liitto, Keski-Suomen liitto, Kymenlaakson liitto, Lapin liitto, Pirkanmaan liitto, Pohjanmaan liitto–Österbottens förbund, Pohjois-Karjalan maakuntaliitto, Pohjois-Pohjanmaan liitto, Pohjois-Savon liitto, Päijät-Hämeen liitto, Satakuntaliitto, Uudenmaan liitto ja Varsinais-Suomen liitto. Lisäksi lausunnon antoi Pohjois-Pohjanmaan liitto/Karelia ENI CBC ohjelman 2014–2020 hallintoviranomainen.

Kunnista lausuiivat Espoo, Helsinki, Joensuu, Jyväskylä, Kuopio, Lappeenranta, Mikkeli, Oulu, Parkano, Pori, Seinäjoki, Tampere, Turku, Vaasa ja Vantaa sekä seutukaupunkiverkosto antoi seutukaupunkien yhteisen lausunnon. Lisäksi lausunnon antoi Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymä (HSL).

Järjestöistä lausunnon antoivat Akava ry, Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene, Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry, Invalidiliitto, Kansalaisareena, Keskuskauppakamari, Maa- ja metsätaloustuottajien keskusliitto MTK ry, Opettajien ammattijärjestö OAJ ry, STTK, Suomen ammattiliittojen keskusjärjestö SAK ry, Suomen Kuntaliitto, Suomen sosiaali- ja terveys SOSTE ry, Suomen Kuntaliitto, Suomen luonnonsuojeluliitto, Suomen Yrittäjät ry, Svenska lantbruksproducenternas centralförbund SLC r.f. sekä Työttömien keskusjärjestö ry. Lisäksi lausunnon antoi saamelaiskäräjät.

Lausuntoaineisto on saatavilla julkisessa palvelussa osoitteessa tem.fi/hankkeet tunnuksella TEM035:00/2019 (asiakirjat-kohdasta) tai lausuntopalvelusta: Suomenkieliset: [Lausuntopalvelu.fi](https://lausuntopalvelu.fi) ja ruotsinkieliset: [Utlåtande.fi](https://utlatande.fi).

Pääasiassa uudistusesitystä ja sen tavoitteita kannatettiin. Ehdotettujen muutosten perustumista toimintaympäristön muutoksiin sekä EU:n ja kansallisiin tavoitteisiin pidettiin onnistuneina. Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien sisällyttäminen kokonaisuuteen koettiin myönteisenä ja selkeyttävänä kokonaisuuden kannalta. Erillisen ENI-lain kumoamista pidettiin oikeana ratkaisuna. Uudistuksen avointa ja osallistavaa valmistelua kiitettiin. Asetusluonnosten puuttumisen mainittiin haittaavan lausunnonantoa jossain määrin.

Toimeenpanolaki

Lain tavoitteita ja soveltamisalaa pidettiin lausunnoissa yleisesti selkeinä ja kestävinä. Lisäksi pidettiin perusteltuna sitä, että nykyinen alueiden kehittämisen suunnittelujärjestelmä toimijoi-neen säilyisi lähtökohtaisesti entisenään. Alueiden kehittämisen tavoitteet nähtiin pääosin on-nistuneesti määriteltynä. Uutta aluekehittämisen keskustelumenettelyä kannatettiin, mutta kes-kustelujen tavoitteellisuutta haluttiin lisätä ja prosessia kehittää valtioneuvoston aluekehittämis-päätöksen ja maakuntaohjelman vaikuttavan toimeenpanon edistämiseksi. Esitystä on täsmen-netty keskustelujen tavoitteen ja aluekehittämisen keskeisiin asiakirjoihin kytkeytymisen osalta.

Maakuntien liittojen aluekehittämiseen liittyvien tehtävien kokonaiskuvaus sai kiitosta, mutta myös ristiriitaista palautetta. Maakuntaohjelman toimeenpanosuunnitelmasta voitiin lausunnon-antajien mielestä luopua (pl. Lapin liitto). Useat maakuntien liitot, Kuntaliitto sekä useat ELY-keskukset totesivat kuitenkin, ettei sen poistaminen laista saa heikentää alue- ja rakennepolitiikan rahoitussuunnittelun aluelähtöisyyttä. Toimeenpanosuunnitelman sijaan maakunnassa laa-dittaisiin 19 §:n 2 kohdassa tarkoitettu EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelman alueellinen rahoitussuunnitelma, jonka maakunnan yhteistyöryhmä hyväksyisi. Lisäksi aluekehittämisen keskusteluissa käsiteltäisiin aluekehittämiseen liittyviä, horisontaalisesti merkittäviä, eri hallin-nonaloja koskevia ajankohtaisia, sisällöllisesti ja taloudellisesti merkittäviä asioita ja tavoitteita, joita aikaisemmin on tuotu esiin maakuntaohjelmien toimeenpanosuunnitelmissa. Äkillisten ra-kennemuutosalueiden nimeämisestä luopumista pääosin kannatettiin, mutta erityisesti maakun-tien liitot ja Kuntaliitto korostivat, että on edelleen oltava välineitä äkillisten muutosten hallin-taan alueilla. Toisaalta monet ELY-keskukset totesivat, että globaalin ja kansallisen epävarmuu-den lisääntymisen vuoksi äkillisen rakennemuutosalueiden määrittely tulisi jättää lainsäädän-töön. Yhteistyösopimuksen määrittelyä koskemaan nimenomaan alueiden kehittämistä kiittivät erityisesti liikenne- ja viestintäministeriö ja ympäristöministeriö. Maakuntien liitot halusivat vahvistaa liittojen roolia sopimusten laatimisessa. Ehdotuksessa on täsmennetty maakuntien liit-tojen kuulemista. Valtionvarainministeriö piti hyödyllisenä maakuntien liittoja velvoittavan yh-teistyön säilyttämistä lainsäädännössä liittyen sosiaali- ja terveyshuollon uudistukseen.

Kehitettävää lakiehdotuksessa nähtiin vielä seuraavissa asiakokonaisuuksissa:

Aluekehittämisen määritelmä 1 §:ssä kaipasi joidenkin lausujien mielestä täsmennystä tai pa-laamista voimassa olevaan säännökseen. Ehdotuksessa on täsmennetty lain tarkoitusta kuvaavaa 1 §:ä ja siirretty aluekehittämistä koskeva määritelmä ehdotuksen 2 §:n 1 momentiksi. Sään-nökseen haluttiin näkyviin myös maakuntien liitot, mikä on lisätty esitykseen. Alueiden kehit-tämisen tavoitteissa (2 §) kestävän kehityksen tavoitetta haluttiin yleisesti vahvistaa, mikä muu-tos on otettu huomioon johtolauseessa. Ilmastonmuutoksen hillinnän lisäksi haluttiin siihen so-peutuminen esiin. Sopeutuminen on lisätty 2 §:n 2 momentin 3 kohtaan. Lausunnoissa haluttiin esiin alueiden älykkään erikoistumisen strategia ja innovaatioihin perustuva kasvu, jotka on li-sätty 1 kohtaan. Saavutettavuuden sisältöä haluttiin täsmentää ainakin perusteluissa siten, että sen sisältää myös laajakaistainfran sekä palvelujen saavutettavuuden sekä esteettömyyden. MTK:n lausunnossa haluttiin tuoda maaseutujen ja kaupunkien symbioottista suhdetta esiin pa-remmin perusteluihin. Perusteluja on näiltä osin täydennetty.

Lausunnot kaupunkien roolista aluekehittämisestä olivat ristiriitaisia. Vastuu alueiden kehittä-mistä koskevasta 6 §:stä maakuntien liitot ja Kuntaliitto totesivat, että valtion ja kunnan roolien täsmällisempi kirjaaminen ei saa johtaa maakunnan liiton roolin hämärtämiseen. Lausunnoissa pidettiin parempana nykyisen lain säännöksen muotoilua, joka on palautettu pykälän 3 moment-tiin ja maakunnan liittoja koskevaa sääntelyä on koottu 7 §:ään. Kaupunkien lausunnoissa ni-

den roolin nähtiin olevan liian korostetusti määritelty maakuntien liittojen kautta. Lisäksi todettiin, että on tunnistettava kaupunkien rooli suoraan valtion kanssa toimivana osapuolena. Esityksen säännöskohtaisissa perusteluissa on pyritty selkeyttämään kaupunkien roolia keskeisinä toimijoina ja maakuntien liittojen yhteistyötahoina.

Eri toimijoiden rooleja ja tehtäviä pidettiin lausunnoissa yleensä selkeästi määriteltyinä. Kehittämistarvetta nähtiin kuitenkin esimerkiksi opetus- ja kulttuuriministeriön ja ympäristöministeriön lausunnoissa. Ne pitivät maakuntien liittojen ja TEM:n vastuun ja tehtävän määrittelyesityksiä epäselvinä (6 ja 8 §). Pykälä on täsmennetty näiltä osin. ELY-keskusten ja maakuntien liittojen välisiä rooleja haluttiin täsmentää erityisesti osaamisen kehittämisen ja luonnonverojen kestävä käytön ja ilmastomuutokseen liittyvien tehtävien (luonnos 15 §:n 1 mom. 3 ja 6 kohdat) osalta, mitä onkin korjattu (17 §). Aluehallintovirastot ja valtionvarainministeriö halusivat, että niiden rooli maakuntien suunnittelussa määritellään tarkemmin. Asiaa on tuotu esiin säännöskohtaisissa perusteluissa. Lisäksi alueiden uudistumisen neuvottelukunnan ja työ- ja elinkeinoministeriön tehtävien todettiin valtionalouden tarkastusviraston lausunnossa olevan osittain päällekkäisiä aluekehittämispäätöksen valmistelun ja erityisesti sen seurannan osalta. Säännöksiä on muokattu lausunnon perustella siten, että työ- ja elinkeinoministeriö vastaa aluekehittämispäätöksen valmistelusta neuvottelukunnan ohjauksessa. Maakuntien liittojen tehtäviä koskevaan pykälään kiinnitettiin edellä mainitun lisäksi ainakin Väyläviraston, Uudenmaan ELY-keskuksen ja Uudenmaan liiton lausunnoissa huomiota liikennejärjestelmäsuunnittelun päällekkäisyyteen Uudenmaan alueella. Asiasta säädetään kuitenkin pääkaupunkiseudun kuntien jätehuoltoa ja joukkoliikennettä koskevasta yhteistoiminasta (829/2009) annetussa laissa. Valtiovarainministeriön lausunnon perusteella maakunnan liiton tehtäviin on lisätty nykyisen säännöksen mukainen yhteispalvelujen edistämistä koskeva tehtävä.

Maakuntien yhteistyöryhmien tehtäviin lisättiin lausuntojen perusteella EU:n alue- ja rakennepolitiikan alueellisen rahoitussuunnitelman ja siihen liittyvän rahoituksen painopisteiden hyväksyminen, kuten edellä on todettu. Ohjelman sekä rahoitussuunnitelman alueellinen valmisteluvastuu lisättiin maakuntien liittojen tehtäväksi (29 §). Yhteistyöryhmien kokoonpanoon esitettiin useita lisätoiveita, mutta sääntelyssä on haluttu jättää joustavuutta alueellisten tarpeiden huomioimiseksi. Yhteistyöryhmän sihteeristöstä säättäminen laissa tai asetuksessa esitettiin erilaisia näkemyksiä. Ehdotuksen 19 §:n 5 momentin mukaan sihteeristöstä ja sen tehtävistä säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella. Samoin eräissä lausunnoissa esitetään EU:n alue- ja rakennepolitiikan seurantakomitean sihteeristöstä säädettäväksi laissa. Sääntelyn keventämistavoitteen mukaisesti esityksessä myös seurantakomitean sihteeristöstä esitetään säädettävän valtioneuvoston asetuksella. Yhteistyöryhmän tiedonsaantia koskevaan pykälään esitettiin muutosehdotuksia koskien yritysten tukihakemuksista tiedottamista ja pykälää on täsmennetty.

Lausuntomenettelyn aikana sosiaali- ja terveysministeriön sekä Ruokaviraston roolien määrittely välittävänä toimieliminä oli osin keskeneräinen, mikä aiheutti kyseisten tahojen varsin kriittiset näkemykset ehdotetuista rooleista. Sosiaali- ja terveysministeriön kanssa neuvoteltiin ja neuvotteluissa sekä EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelmavalmistelussa päädyttiin siihen, että sosiaali- ja terveysministeriö ei toimi välittävänä toimielimenä ohjelmakaudella 2021–2027. Ruoka-avun sisällyttämisestä ohjelmakauden 2021–2027 toteutukseen neuvoteltiin ohjelmata-solla vielä alkuvuonna 2021. Ruoka-apu säilyy osana EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelmaa ohjelmakaudella 2021–2027 ja Ruokavirasto toimii aineellisen avun osalta välittävänä toimielimenä.

Lakiluonnoksen 3 lukua koskevissa lausunnoissa esitettiin eräitä täsmennystarpeita. Valtiontalouden tarkastusvirasto toteaa lausunnossaan, että aluekehittämispäätöksen toimeenpanoa konkretisoivan toimeenpanosuunnitelman laatimisesta ei säädetä pykäläluonnoksessa. Toimeenpanosuunnitelman laatimista on kuvattu säännöskohtaisissa perusteluissa ja tarkoitus on säätää tarkemmin sen valmistelusta valtioneuvoston asetuksella (24.2 §). Lausunnoissa toivottiin täsmennystä maakunnan pitkän aikavälin strategian ja maakuntaohjelman laadintaan, onko kyseessä sama dokumentti vai kaksi eri aikajaksoille laadittua suunnitelmaa. Asiaa on pyritty selvittämään perusteluissa siten, että monissa maakunnissa jo vakiintuneen käytännön mukaisesti maakuntaohjelmat voivat sisältää maakunnan pitkän aikavälin kehittämisen strategiset linjaukset tai ne voidaan laatia erillisenä asiakirjana ja tarvittaessa tarkistaa maakuntaohjelman laatimisen yhteydessä. Maakuntaohjelma on tärkein aluekehittämisen strateginen suunnitelma maakuntatasolla ja sen roolia haluttiin eräissä lausunnoissa edelleen korostaa. Sen johdosta 26 §:n 2 momenttiin on lisätty viranomaisten velvollisuus pyytää lausunto maakuntien liitoilta, jos ne suunnittelevat toimenpiteitä, jotka voisivat heikentää palvelujen saatavuutta, työllisyyttä tai elinvoimaa alueella. Älykkään erikoistumisen strategian sisällyttämistä maakuntaohjelmaan pidettiin yleisesti kannatettavana ratkaisuna.

Maakuntaohjelman toimeenpanosuunnitelman laatimisesta luopumista kannatettiin yleisesti Lapin liittoa lukuun ottamatta. Sen korvaamista osittain aluekehittämistä koskevilla keskusteluilla ja EU:n alue- ja rakennepolitiikan alueellisella rahoitussuunnittelulla on täsmennetty 25 ja 26 §:n säännöskohtaisissa perusteluissa. Alueellisen rahoitussuunnitelman laatiminen on säädetty maakunnan liiton tehtäväksi 29 §:ssä ja hyväksyminen on lisätty maakunnan yhteistyöryhmän tehtäviin edellä mainitulla tavalla 20 §:ssä. Alueiden kehittämisen keskusteluja kannatettiin lausunnoissa yleisesti, tosin niiden tavoitteellisuutta ja vaikuttavuutta haluttiin lisätä. Pykälää (27 §) ja sen perusteluja on muotoiltu lausuntojen perusteella. Maakuntien liittojen esityksestä niiden vastuu EU:n alue- ja rakennepolitiikan alueellisesta valmistelusta on lisätty lain 29 §:ään.

Lakiluonnoksen 4 lukua koskevissa lausunnoissa kiinnitettiin huomiota lähinnä Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien tarkastusviranomaista ja tarkastajaryhmää koskevien pykälien yhdenmukaistamiseen, mikä on huomioitu jatkotyössä. Ulkoministeriö kiinnitti huomiota Interreg-ulkorajaohjelmien toimeenpanoon liittyviin rahoitussopimuksiin. Viranomaisten sopimuksetekoaaltoa on käsitelty esityksen säätämisjärjestystä koskevissa perusteluissa.

Lakiesityksen 5 luvussa on lausuntojen perusteella täsmennetty ohjelmien arviointia ja seuranta koskevan pykälän 2 momenttia siten, että työ- ja elinkeinoministeriön ja toisaalta alueiden uudistumisen neuvottelukunnan roolia aluekehittämispäätöksen seurannassa on selkeytetty. Lisäksi on täsmennetty muutoksenhakua koskevaa 44 §:ää muun lisäksi maakunnan yhteistyöryhmän eräiden päätösten ja EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelman seurantakomitean päätösten osalta.

Rahoituslaki

Lausunnonantajat pitivät lakiehdotuksen tavoitteita kannatettavina sekä lain rakennetta, tarkoitusta ja soveltamisalaa pääosin selkeinä. Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien kansallisen vastinrahoituksen säännösten ottaminen lakiin nykyistä kattavammin nähtiin myönteisenä. Kannatettavana pidettiin myös, että hankkeiden rahoittamisen osalta viranomaisten toimi-

valta ja tukimenettely säilyisi pääosin ennallaan. Viranomaisten toimivallan määrittelyä pidettiin pääosin selkeänä, usea lausunnonantaja esitti kuitenkin toimivaltasäännöksiin sisällöllisiä tarkennuksia. Hyvänä pidettiin pyrkimystä hallinnollisen taakan keventämiseen.

Rakenteen edelleen selkeyttämiseksi lain 4 luvun Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien kansallisen vastinrahoituksen toimeenpanoa koskevia säännöksiä sekä lain 5 luvun Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien tarkastusta koskevia säännöksiä on jatkovalmistelussa muotoiltu vastaamaan lain muiden lukujen rakennetta. Säännöskohtaista myönteistä palautetta annettiin muun muassa tuen myöntämisen esteiden tuomisesta lain tasolle, mahdollisuudesta maakunnan liiton tehtävien kokoamiseen, maksatushakemuksesta säättämisestä, tuen maksamisesta ennakkona, takaisinperimisestä kuittaamalla, takaisinperittävän määrän alarajan nostamisesta sekä muutoksenhaun menettelyn selkeyttämisestä. Näihinkin säännöksiin on tehty joitakin sisällöllisiä tarkistuksia.

Oikeusministeriö kiinnitti lausunnossaan huomiota siihen, että EU-oikeuden täytäntöönpanon yhteydessä perusteluissa on selostettava, miltä osin kansalliset säädösehdotukset johtuvat EU-oikeuden velvoitteista ja vastaavasti miltä osin kansallista sääntelyä ehdotetaan puhtaasti kansallisten tarpeiden vuoksi. Ehdotusta on täydennetty ja täsmennetty tältä osin. Oikeusministeriö toi esille myös, että ehdotetun rahoituslain perusteluista ei käy ilmi se, onko takaisinperintää koskevia säännöksiä aiemmin arvioitu perustuslakivaliokunnan tukien takaisinperintää koskevan käytännön valossa. Jatkovalmistelussa takaisinperintää koskevia säännöksiä on arvioitu tästä näkökulmasta ja säännöksiä sekä perusteluita on tarkennettu ja osin täydennetty.

Oikeusministeriö kiinnitti EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelman osalta huomiota myös tarkastusta ja tietojen luovuttamista koskevaan sääntelyyn. Yleisenä huomiona oikeusministeriö totesi, että luonnoksen säännöskohtaisissa perusteluissa on monessa kohdassa tyydytty toistamaan pykälässä esitetty. Jatkovalmistelussa kaikkien rahoituslähteiden osalta on tehty täsmennyksiä tarkastusoikeuksiin, tietojen luovuttamista koskevia säännöksiä on koottu ja perustelutekstejä täydennetty.

Usea lausunnonantaja piti takaisinperinnän alarajan nostamista nykyisestä 100 eurosta 250 euroon kannatettavana ja oikeasuhtaisena perinnän hallinnolliseen työhön ja kustannuksiin verrattuna. Valtiontalouden tarkastusvirasto piti euromäärää korkeana. Alaraja esitetään pidettävän 250 eurossa. Alarajan noston taloudellinen vaikutus arvioidaan vähäiseksi.

Maakuntien liitot kiinnittivät huomiota alueellisen kehittämistuen käyttötarkoitukseen, jonka lausunnolla olleen luonnoksen perusteella nähtiin kaventuneen. Säännöstä on tarkennettu siten, että siitä käy selkeästi ilmi, että kehittämistuki voi sisältää myös investointeja kuten voimassa olevassa laissa.

Usea maakunnan liitto ja osa ELY-keskuksista kiinnitti huomiota siihen, että EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelman varoista rahoitettavien tukien käyttötarkoituksissa ei mainita laajakaistainvestointeja. Valtiovarainministeriö toi myös esille, että ehdotetussa laissa infrastruktuurin sisältö tulee määritellä tarkasti. Jatkovalmistelussa perusteluita on täsmennetty maakuntien liittojen toimivaltaan kuuluvan perusrakenteen investointituen osalta. Tuen käyttökohteista säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Usea ELY-keskus piti maakunnan liiton rahoittamia opetus- ja kulttuuriministeriön toimialaan kuuluvia kehittämis- ja investointihankkeita koskevien säännösten muotoilua epäselvänä. Jatkovalmistelussa säännöksiä on täsmennetty.

Lähes kaikki maakuntien liitot esittivät lausuntomenettelyn poistettavaksi maakunnan liiton rahoittamista opetus- ja kulttuuriministeriön toimialaan kuuluvista hankkeista. Sen sijaan opetus- ja kulttuuriministeriö, Opettajien ammattijärjestö sekä osa ELY-keskuksista pitivät lausuntomenettelyä tarpeellisenä. Opetus- ja kulttuuriministeriö esitti lisäksi säännökseen täsmennyksiä ministeriön antaman lausunnon osalta ja esitti lausuntomenettelyä lisättäväksi ELY-keskusten Euroopan sosiaalirahaston varoista rahoittamiin opetus- ja kulttuuriministeriön toimialaan kuuluihin hankkeisiin. Lausuntomenettely on säilytetty maakuntien liittojen rahoittamisessa opetus- ja kulttuuriministeriön toimialaan kuuluvissa hankkeissa ja lisätty ELY-keskusten rahoittamiin opetus- ja kulttuuriministeriön toimialaan kuuluihin hankkeisiin. Pykälän tekstiä on tarkennettu opetus- ja kulttuuriministeriön hankkeista antaman lausunnon osalta.

Osa järjestöistä, yksi maakunnan liitto ja yksi ELY-keskus eivät kannattaneet voimassa olevan alueiden kehittämisen ja rakennerrahastohankkeiden rahoittamisesta annetun lain 12 §:ssä tarkoitetusta tuen siirto -menettelystä luopumista. Lausujien näkemysten mukaan tuen siirto -menettelystä luopuminen heikentäisi pienten toimijoiden mahdollisuuksia osallistua hanketoimintaan. Säännöstä tuen siirto -menettelystä ei kuitenkaan esitetä, koska menettelyä on käytetty erittäin vähän.

Pienten toimijoiden osallistumismahdollisuuksia hanketoimintaan tuettaisiin muun muassa yksinkertaistetuilla kustannusmallivaihtoehdoilla, joita ovat esimerkiksi 40 prosentin prosenttimääräinen korvaus hankkeen muista kuin palkkakustannuksista sekä kertakorvaus, jonka euroääräinen enimmäismäärä nousee nykyisestä. Nykyisin kertakorvauksen julkisen rahoituksen osuus on enintään 100 000 euroa. Jatkossa kertakorvaushankkeen kokonaiskustannusten enimmäismäärä olisi 200 000 euroa. Yksinkertaistetuista kustannusmalleista säädetään rahoituslain nojalla annettavalla valtioneuvoston asetuksella.

Ennakkoa koskeva menettely olisi voimassa myös ohjelmakaudella 2021–2027, kuten nykyisinkin. Hankkeen omarahoitusosuutta koskevasta edellytyksestä voitaisiin poiketa erityisestä syystä. Erityisenä syynä voitaisiin rahoittavan viranomaisen harkinnan mukaan pitää myös sitä, että tuen hakija on pieni toimija, esimerkiksi järjestö tai yhdistys, joka ei toteuta euromääräiseltä arvoltaan merkittävää ja vaikutuksiltaan laajaa hanketta.

Pienten toimijoiden on myös mahdollista osallistua EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelman varoista rahoitettavaan ryhmähankkeeseen, joka ei edellytä taloudellista yhteisvastuuta hankkeen toteuttamisessa.

Lausunnoissa tuotiin esiin usean lausunnonantajan toimesta, että yhteishankkeista säädetään lakiluonnoksessa epäselvästi. Usea maakunnan liitto piti hyvänä EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelman yhteishankkeen hallinnoinnin helpottamista, mutta toi esille, että toteutusmalli voi vähentää toimijoiden halukkuutta yhteistyöhön. Usea ELY-keskus ei kannattanut ehdotusta kahdesta erilaisesta rahoituslähteestä riippuvasta yhteishankkeen toteuttamistavasta. Lausunnonantajien näkemysten mukaan EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelman yhteishankkeen toteutus lisäisi rahoittajana toimivien viranomaisten hallinnollista taakkaa. Ehdotuksen asiasisältöä ei muutettu, mutta säännöksiä on selkeytetty nimeämällä EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelman

varoista rahoitettava useamman tuen saajan hanke ryhmähankkeeksi. Kansallisista alueiden kehittämisen varoista rahoitettava useamman tuen saajan yhdessä toteuttama hanke on nimetty yhteishankkeeksi.

Euroopan sosiaalirahaston hankkeisiin osallistuvien luonnollisten henkilöiden henkilötietojen käsittelyn keventämistä pidettiin lausunnoissa yleisesti kannatettavana. Lausunnolla olleen lakiehdotuksen mukaan hankkeisiin osallistuvilta luonnollisilta henkilöiltä kerättäisiin henkilötunnus. Henkilötunnuksista syntyvä henkilörekisteri olisi osa EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelman tietojärjestelmää. Työ- ja elinkeinoministeriö olisi henkilörekisterin rekisterinpitäjä.

Oikeusministeriö kiinnitti lausunnossaan huomiota kansallisen liikkumavaran käyttöön ja erityissääntelyn tarpeellisuuteen. Kansallista liikkumavaraa käytettäessä on oleellista, että lakiluonnoksesta käy selkeästi ilmi, millä tavoin esitys täydentää tai täsmentää luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) 2016/679 (yleinen tietosuoja-asetus, jäljempänä tietosuoja-asetus).

Lausunnossaan oikeusministeriö viittasi perustuslakivaliokunnan lausuntoon (PeVL 14/2018 vp), jossa perustuslakivaliokunta on korostanut, että erityislainsäädännön tarpeellisuutta on arvioitava tietosuoja-asetuksenkin edellyttämän riskiperustaisen lähestymistavan mukaisesti kiinnittämällä huomiota tietojen käsittelyn aiheuttamiin uhkiin ja riskeihin. Oikeusministeriö toi lausunnossaan esille, että esitysluonnosta tulisi täydentää perusteluilla siitä, miksi Euroopan sosiaalirahaston osalta henkilötietojen käsittelystä tulisi säätää erikseen ja toisaalta, miksi muilta osin henkilötietojen käsittely voidaan toteuttaa tarkoituksenmukaisesti yleislainsäädännön nojalla.

Tietosuojavaltuutetun toimisto katsoi lausunnossaan, että digitaalinen järjestelmä on kuvattu lakiluonnoksessa hyvin. Tietosuojavaltuutetun toimisto katsoi kuitenkin, että lakia olisi tarpeellista täsmentää rekisterinpitäjyyttä koskevalla määritelmällä ja että lopulliseen esitykseen olisi perusteltua sisällyttää perustuslain 10 §:n edellyttämä tarkempi arvio henkilötietojen suojan toteutumisesta erityisesti eduskunnan perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännön pohjalta.

Oikeuskanslerinvirasto totesi lausunnossaan, että henkilötietojen käsittelystä kansallisesti säädettyä määritelmät eivät voi poiketa tietosuoja-asetuksen määritelmistä. Tietosuoja-asetuksen edellyttämissä tai sallimissa kansallisissa säädöksissä voi olla myös määritelmäsäännöksiä, mutta näiden suhde tietosuoja-asetuksen määritelmiin tulee tällöin olla selkeä. Lausunnossaan oikeuskanslerinvirasto viittasi perustuslakivaliokunnan lausuntoon (PeVL 17/2016 vp), jossa perustuslakivaliokunta on arvioinut viranomaisen tietojen saamista ja luovuttamista salassapitovelvollisuuden estämättä koskevaa sääntelyä perustuslain 10 §:n 1 momentissa säädetyn yksityiselämän ja henkilötietojen suojan kannalta ja kiinnittänyt huomiota muun muassa siihen, mihin ja ketä koskeviin tietoihin tiedonsaantioikeus ulottuu ja miten tiedonsaantioikeus sidotaan tietojen välttämättömyyteen. Viranomaisen tietojensaantioikeus ja tietojenluovuttamismahdollisuus ovat voineet liittyä jonkin tarkoituksen kannalta "tarpeellisiin tietoihin", jos tarkoitetut tietosisällöt on pyritty luettelemaan laissa tyhjentävästi. Jos taas tietosisältöjä ei ole samalla tavoin luetteloitu, sääntelyyn on pitänyt sisällyttää vaatimus "tietojen välttämättömyydestä" jonkin tarkoituksen kannalta.

Jatkovalmistelussa henkilötietoja koskevia säännöksiä on arvioitu edellä mainittujen lausuntojen pohjalta ja säännöksiä sekä perusteluita on tarkennettu ja täydennetty.

Usea lausunnonantaja toi esille, että EU:n alue- ja rakennepoliitiikan ohjelmaa koskevia säännöksiä tulisi joustavoittaa siten, että voitaisiin ottaa huomioon toimintaympäristön äkilliset häiriöt tai muutokset. Jatkovalmistelussa ei tehty muutoksia tältä osin. EU:n alue- ja rakennepoliitiikan ohjelman sisältö on joustava ja sitä voidaan suunnata eri tilanteissa uudelleen tarpeen mukaan.

8 Säännöskohtaiset perustelut

8.1 Laki alueiden kehittämisestä ja Euroopan unionin alue- ja rakennepoliitiikan toimeenpanosta

1 luku Yleiset säännökset

1 §. Lain tarkoitus. Pykälässä säädettäisiin lain tarkoituksesta. Pykälän mukaan laissa säädetään kansallisen aluepolitiikan ja Euroopan unionin alue- ja rakennepoliitiikan toimeenpanosta ja yhteensovittamisesta. Lailla on tarkoitus säätää alueiden kehittämisen yhteisistä tavoitteista sekä kansallista ja Euroopan unionin alue- ja rakennepoliitiikkaa toimeenpanevien viranomaisten tehtävistä ja työnjaosta sekä niiden välisen yhteistyön ja vuorovaikutuksen menettelyistä. Lisäksi säädettäisiin kansallisia ja Euroopan unionin alue- ja rakennepoliitiikkaa koskevien suunnitelmien, ohjelmien ja sopimusten laatimisen ja hallinnoinnin menettelyistä. Tavoitteena olisi luoda kansallisen aluepolitiikan ja Euroopan unionin alue- ja rakennepoliitiikan yhteen sovitettu suunnittelun ja toimeenpanon kokonaisuus. Vastaava tavoite on voimassaolevan lain 1 §:ssä.

2 §. Alueiden kehittäminen ja kehittämisen tavoitteet. Pykälässä määriteltäisiin, mitä tarkoitetaan alueiden kehittämisellä ja kehittämisen yhteiset pitkän aikavälin tavoitteet. Tavoitteita tarkennettaisiin vastaamaan sekä kansallisen että kansainvälisen toimintaympäristön muutoksia. Keskeisiä myös alueiden kehittämiseen vaikuttavia muutoksia ovat ilmastonmuutos, sen hillintä ja siihen sopeutuminen sekä kestävä kehityksen tavoitteet. Sisällöllisesti alueiden kehittämisen tavoitteet vastaisivat pääosin kuitenkin edelleen alueiden kehittämisestä ja rakennerahastojen hallinnoinnista annetun lain (7/2014) 4 §:n tavoitteita. Aluekehittämisen tavoitteita tarkennettaisiin käytännön toiminnan tasolle ja toteutettaisiin valtakunnallisissa ja maakuntien aluekehittämiseen liittyvissä päätöksissä, ohjelmissa ja sopimuksissa, joista säädettäisiin tarkemmin ehdotuksen 3 ja 4 luvuissa.

Pykälän 1 momentin mukaan alueiden kehittämisellä tarkoitettaisiin valtion, maakuntien liittojen, kuntien ja muiden toimijoiden vuorovaikutukseen perustuvaa, hallinnonalojen välistä yhteistyötä ja monitasoista toimintaa, joka perustuu kansallisiin ja alueiden erilaisiin vahvuuksiin ja tarpeisiin. Alueiden kehittäminen on monia erilaisia toimijoita, esimerkiksi ministeriöitä, muita valtion viranomaisia, maakuntien liittoja, kuntia, järjestöjä, yrityksiä sekä korkeakouluja ja muita oppilaitoksia, koskevaa yhteistyötä ja vuorovaikutusta maan eri osien kehittämiseksi. Aluekehittämisen näkökulma sisältää eri hallinnonalojen ja maakuntien tavoitteiden ja toimien tarkastelemisen kokonaisuutena sekä valtakunnallisesta että alueiden näkökulmasta. Se sisältää sekä erityiset aluekehittämisen toimet ja resurssit, että näkökulman siitä, että yhteiskunnallisella päätöksenteolla on vaikutuksia aluekehittämiseen. Alueiden kehittämisen menettelyjä koskevia säännöksiä soveltavat laajasti eri hallinnonalat. Vakiintuneita aluekehittämiseen vaikuttavia yhteiskuntapolitiikan osa-alueita ovat elinkeinot ja työllisyys, hyvinvointi, osaaminen, kulttuuri, elinympäristö, saavutettavuus ja turvallisuus sekä kotouttaminen. Myös ilmastopolitiikan ja kestävyys eri näkökulmat painottuvat entistä vahvemmin.

Valtakunnallisella tasolla yhteistyötä tehdään keskeisten aluekehittämiseen osallistuvien ministeriöiden välillä työ- ja elinkeinoministeriön koordinoimana. Tehtävästä on säädetty valtioneuvoston ohjesäännön (262/2003, VNOS) 21 §:n 3 kohdassa. Tarkemmin ministeriön aluekehittämistehtävistä ja yhteistyön tahoista säädetäisiin ehdotuksen 9 §:ssä. Alueatasolla aluekehittämismisviranomaisina toimivat kuntien muodostamat kuntayhtymät eli maakuntien liitot. Niiden aluekehittämistehtävistä ja yhteistyön keskeisistä tahoista säädetäisiin 17 §:ssä.

Alueiden kehittäminen perustuisi ehdotuksen mukaan alueiden erilaisiin vahvuuksiin ja tarpeisiin. Aluekehittämisen toimenpiteitä kohdennettaisiin eri alueille ottaen huomioon niiden luonnon olosuhteiden, elinkeinotoiminnan ja väestön muodostamat tarpeet ja vahvuudet. Valtakunnalliset alueiden kehittämisen linjaukset määriteltäisiin hallituskausittain laadittavassa valtioneuvoston aluekehittämistä koskevassa päätöksessä, joka on jo usean hallituskauden ajan valmisteltu hallituskauden alussa ministeriöiden sekä maakuntien liittojen yhteistyönä. Niiden soveltamisessa eri alueilla otettaisiin huomioon alueelliset olosuhteet. Kukin maakunta määritteli lähivuosien kehittämisen tarpeet ja vahvuutensa maakunnan pitkän aikavälin strategisiin linjauksiin perustuen maakuntaohjelmassa, josta säädetäisiin tarkemmin ehdotuksen 24 §:ssä. Maakunnan eri osien tarpeet ja vahvuudet tulisi ottaa ohjelmassa myös huomioon. Lisäksi Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan toimia ja rahoitusta kohdennettaisiin maakuntien kehittyneisyys ja olosuhteet huomioon ottaen.

Pykälän 2 momentissa kuvattaisiin niitä aluekehittämisen toimenpiteitä, joilla momentissa määriteltyjä yleisiä tavoitteita edistettäisiin. Pykälän 2 momentin mukaan alueiden kehittämisen tavoitteena olisi edistää alueiden kestävä kehitystä, kasvua ja kilpailukykyä, asukkaiden hyvinvointia ja elinympäristön laatua. Alueiden uudistuminen ja erityisesti tasapainoinen kehittäminen niiden erityispiirteet huomioon ottaen on ollut pitkään aluekehittämisen tavoitteena. Ehdotuksessa alueiden kehittämisen tavoitteissa korostettaisiin aikaisempaa enemmän alueiden kestävä kehityksen, kasvun ja kilpailukykyyn tavoitetta. Kestävällä kehityksellä tarkoitettaisiin kestävä kehitys sen laajassa merkityksessä. Kestävään kehitykseen kuuluvat ekologinen, sosiaalinen, kulttuurinen ja taloudellinen kestävyys. Alueiden kasvulla ja kilpailukyvyllä tarkoitettaisiin tässä yhteydessä alueen taloutta, inhimillistä pääomaa, elinkeinorakenteen ja tutkimus- ja innovaatiotoiminnan monipuolisuutta tai erikoistumista ja innovatiivisuutta sekä saavutettavuutta. Toisena alueiden kehittämisen elementtinä korostettaisiin asukkaiden hyvinvointia. Asukkaiden hyvinvointi koostuu ainakin elinoloista, toiminta- ja työkyvystä sekä osallisuudesta yhteiskunnassa. Kolmas elementti olisi elinympäristön laatu. Laadukas elinympäristö muodostaa kokonaisuuden, jossa eri väestöryhmillä on mahdollisuus jokapäiväisen elämänsä sujuvaan järjestämiseen, asumiseen, työssäkäyntiin, palveluiden käyttämiseen, kulttuuriin ja harrastuksiin, ulkoiluun sekä myös yksityisyyteen. Elinympäristö tarkoittaisi ehdotuksessa sekä luonnon- että rakennettua ja kulttuuriympäristöä.

Pykälän 2 momentin 1 kohdan mukaan alueiden kehittämisellä vahvistettaisiin kasvua tukevaa elinkeino- ja innovaatorakennetta, älykästä erikoistumista ja taloudellista tasapainoa, kestävää alue- ja yhdyskuntarakennetta sekä saavutettavuutta. Älykkäällä erikoistumisella tarkoitetaan toimintatapaa, jossa alueet tunnistavat omat tulevaisuuden kasvu- ja vahvuusalueensa julkisen, yksityisen ja tutkimussektorin yhdessä etsimän ja tuottaman tiedon pohjalta. Yhteistyöllä pyritään innovaatioihin, investointeihin, kasvuun ja työpaikkoihin, sekä julkisen ja yksityisen sektorin välisen monitasoisen yhteistyön kehittämiseen. Alueiden kestävä kasvua ja kilpailukykyä edistettäessä olennaista on kestävä kehitykseen perustuvan kasvun aikaansaaminen elinkeino- ja innovaatorakennetta monipuolistamalla ja uudistamalla. Elinkeinorakenteen vahvistamisella

ja monipuolistamisella turvataan myös alueiden taloudellista kehitystä ja sen tasapainoa nopeastiin muuttuvissa olosuhteissa. Elinkeinorakenteessa palvelujen merkitys on kasvanut voimakkaasti. Myös uusia kuten bio- ja cleantech -toimintaan, hyvinvointiin, kulttuuriin, luoviin aloihin, matkailuun ja ympäristöön liittyviä kasvavia aloja on tuettava Suomen elinkeinorakenteen vahvistamiseksi ja monipuolistamiseksi. Taloudelliseen tasapainoon pyritään edistämällä talouden, työllisyyden ja yritystoiminnan vakaata kehitystä. Kestävä kehittäminen on kaikessa toiminnassa lähtökohtana. Tärkeää on myös parantaa yrittäjyyteen ja yritystoimintaan liittyviä toimintaedellytyksiä. Tämä edellyttää uudenlaisia yhteistyömuotoja, alueiden toimijoiden kansainvälistä ja kansallista verkottumista sekä Suomen kilpailukykyyn kannalta keskeisten vahvuuksien parempaa hyödyntämistä. Suomen kansantalous ja yritykset toimivat kansainvälisessä ympäristössä. Aluekehittämiseen käytettävien voimavarojen vähentyessä on eri toimenpiteiden vaikuttavuutta parannettava. Suurten kaupunkiseutujen rooli kansallisen innovaatiostrategian toteuttajina ja innovaatioiden kasvualustoina on keskeinen. Alueiden kilpailukykyä lisääviä tekijöitä ovat muun muassa tuottavuus, inhimillinen pääoma, innovatiivisuus sekä alueen saavutettavuus. Alueen saavutettavuutta vahvistetaan alueen infrastruktuurin, erilaisten palvelujen saatavuuden, esteettömyyden ja riittävien tieto- ja liikenneyhteyksien sekä logistiikan kehittämisellä.

Momentin 2 kohdassa todettaisiin, että alueiden kehittämisellä tuettaisiin asukkaiden työllisyyttä, osaamista, yhtäläisiä mahdollisuuksia ja sosiaalista osallisuutta sekä maahanmuuttajien kotoutumista. Asukkaiden työllisyyteen pyritään vakauttamalla työvoiman kysyntää ja tarjontaa huomioiden muun muassa kasvavat haasteet osaavan työvoiman saatavuudesta sekä työvoiman kansainvälinen liikkuvuus. Monipuolisella ja korkeatasoisella koulutuksella luodaan edellytyksiä osaamisen, innovatiivisuuden, luovuuden ja uudistumisen vahvistamiselle. Elinkeinorakenteen uudistumisen aiheuttamat muutokset osaamisen laadulle, että määrälle asettavat koulutuksen järjestämiselle suuria vaatimuksia. Tämän vuoksi on tärkeää vahvistaa koulutuksen järjestämisestä vastaavien ja alueiden viranomaisten, yliopistojen ja muiden oppilaitosten sekä yrityselämän välistä yhteistyötä. Osaamis- ja koulutustarpeiden ennakointi on entistä merkittävämässä asemassa. Aluekehittämisen kaikkien toimien tavoitteena on edistää kaikkien oikeutta osallistua, kehittyä ja saada palveluita sekä vähentää eriarvoisuutta ja syrjäytymistä. Erilaisuuteen perustuva monimuotoisuus olisi nähtävä hyödynnettävissä olevana voimavarana. Sosiaaliin osallisuuteen kuuluu yhteisöön osallistuminen ja siinä osallisena eläminen. Sosiaalinen osallisuus aluekehittämisen tavoitteena tarkoittaa muun muassa osallisuutta työelämään. Sosiaalisen osallisuuden käänköpuolena on sosiaalinen syrjäytyminen. Syrjäytymisellä tarkoitetaan yhteisöllisen toiminnan ulkopuolelle joutumista. Osallisuuden lisääminen voi olla sekä yksilön aktivointia, että yhteisöllisen osallisuuden ja osallistumisen mahdollisuuksien lisäämistä. Rakennetun ympäristön esteettömyydestä ja digitaalisten palvelujen saavutettavuudesta huolehtimalla voidaan lisätä kaikkien yhdenvertaisia osallistumismahdollisuuksia.

Maahanmuuttajien kotouttamisen tarkoituksena on edistää maahanmuuttajien yhdenvertaista osallisuutta yhteiskunnan eri osa-alueilla sekä vahvistaa maahanmuuttajien osaamisen hyödyntämistä elinvoimatekijänä. Maahanmuuttajalla tarkoitetaan kotoutumisesta annetun lain (1386/2010) 3 §:n 3 kohdan mukaisesti Suomeen muuttanutta henkilöä, joka oleskelee maassa muuta kuin matkailua tai siihen verrattavaa lyhytaikaista oleskelua varten myönnettyllä luvalla tai jonka oleskeluoikeus on rekisteröity taikka jolle on myönnetty oleskelukortti. Osana kotoutumista edistetään myös kansainvälistä suojelua saavien kuntiin ohjaamista. Kotouttaminen sisältää eri viranomaisten ja kolmannen sektorin aktiivisia toimia, kuten suomen tai ruotsin kielen opetusta, aktiivisia työllistymistä ja osaamisen kehittämistä tukevia toimia sekä terveyden ja hyvinvoinnin edistämistä.

Momentin 3 kohdan mukaan alueiden kehittämisen tavoitteena olisi parantaa elinympäristön laatua sekä hillitä ilmastonmuutosta ja edistää siihen sopeutumista. Elinympäristön laadun parantaminen tarkoittaa luonnon monimuotoisuuden turvaamista, luonnonvarojen kestävästä käytöstä, vesien, ilman ja maaperän hyvää tilaa sekä rakennetun ympäristön viihtyisyyttä, terveellisyttä ja turvallisuutta. Elinympäristöön kuuluvat myös sosiaaliset ja toiminnalliset, elämän laatuun ja elinolosuhteisiin vaikuttavat tekijät. Ilmastonmuutoksen hillintä tarkoittaa, että kaikessa alueiden kehittämiseen vaikuttavassa toiminnassa otetaan huomioon päästöjen vähentäminen ja tarpeen mukaan kasvatetaan hiilinieluja. Ilmastonmuutokseen sopeutumisella tarkoitetaan keinoja ja menettelyjä, joilla voidaan varautua ilmastonmuutoksen haitallisiin vaikutuksiin ja hyödyä mahdollisista eduista.

Momentin 4 kohdan mukaan alueiden kehittämisellä vähennettäisiin alueiden välisiä ja sisäisiä kehityseroja. Alueen kehittyneisyseroja vähentäviä toimenpiteitä voisivat olla alueen infrastruktuuriin, erilaisten palvelujen saatavuuden ja riittävien tieto- ja liikenneyhteyksien turvaaminen. Myös alueelle sopivan yritystoiminnan kehittäminen ja tarvittavan koulutuksen tarjoaminen ovat keskeisiä keinoja alueiden välisten kehityserojen pienentämiseksi. Alueilla, jotka ovat jääneet tai jäämässä jälkeen muun maan kehityksestä, vaikeimpia ongelmia ovat työttömyys ja syrjäytyminen. Erilaisten voimavarojen käyttöönottoa tulee tehostaa.

Momentin 5 kohdan mukaan alueiden kehittämisellä parannettaisiin alueiden omia vahvuuksia ja erikoistumista sekä edistämällä niiden kulttuuria. Alueet ovat erilaisia ja tuloksekkainta alueen kehittämistä on tunnistaa kunkin alueen omat vahvuudet ja vahvuusalueisiin perustuva erikoistuminen. Alueen erikoistuessa sellaiseen osaamiseen ja osaamisen hyödyntämiseen, johon sillä on elinkeinorakenteensa ja edellytystensä perusteella kasvupohjaa, se vahvistaa kilpailukykyään. Saamelaisen kotiseutualueella tavoitteen toteuttamisessa on huomioitava, että toimet edistävät saamelaisen oikeuden toteutumista omaan kieleensä ja kulttuuriinsa.

3 §. Soveltamisala. Pykälässä säädettäisiin lain soveltamisalasta. Soveltamisala pysyisi voimassa olevaan lakiin nähden muuten ennallaan, mutta siihen ehdotetaan otettavaksi mukaan uusi rahasto, oikeudenmukaisen siirtymän rahasto, ja säännöksen muotoilua tarkennetaan nykyisestä.

Oikeudenmukaisen siirtymän rahasto on osa Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikkaa, mutta se ei ole rakennerahasto, kuten Euroopan sosiaalirahasto ja Euroopan aluekehitysrahasto. Pykälän mukaan ehdotettua lakia sovellettaisiin alueiden kehittämiseen, alueiden kehittämistä koskevien suunnitelmien ja ohjelmien valmisteluun, hallinnointiin, arviointiin, seurantaan ja yhteensovittamiseen eri hallinnonaloilla ja maakunnissa. Ohjelmilla tarkoitetaan sekä kansallisia alueiden kehittämisohjelmia, että Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelmia. Lähtökohtaisesti kukin hallinnonala vastaisi itse ohjelman toteutuksesta siltä osin, kuin ohjelmassa edellytetään käytettäväksi kyseiselle hallinnonalalle valtion talousarviossa osoitettuja määrärahoja. Kansallisen alueiden kehittämisen varoilla ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan rahastoista rahoitettavien hankkeiden rahoittamisesta säädetään erikseen.

Lain soveltaminen Ahvenanmaalla määräytyy Ahvenanmaa itsehallintolain (1144/1991) perusteella. Lakia ei sovelleta asioihin, joissa lainsäädäntövalta kuuluu itsehallintolain 18 §:n mukaan Ahvenanmaan maakunnalle. Tämä todettaisiin lain 5 §:n 1 kohdassa. Lakiehdotuksen mukaiset ohjelmat koskevat aloja, joissa lainsäädäntövalta kuuluu pääosin Ahvenanmaan maakunnalle. Tältä osin ehdotettu laki ei tulisi sovellettavaksi Ahvenanmaan maakunnassa. Toisaalta valta-

kunnan lakia sovelletaan asioissa, joissa lainsäädäntövalta itsehallinnon mukaan kuuluu valtakunnalle. Mahdollisiin valtakunnan lainsäädäntövallan piiriin kuuluvien ohjelmiin lakia sen sijaan sovellettaisiin myös Ahvenanmaan maakunnassa. Jos tällaisiin ohjelmiin liittyviä hallinto-tehtäviä halutaan antaa maakunnan itsehallintoviranomaisille, tehtävien siirrosta maakunnan vi-ranomaisille tulisi säätää itsehallintolain 32 §:ssä tarkoitetulla sopimusasetuksella.

Pykälän 2 momentissa todettaisiin informatiivisuuden vuoksi Euroopan unionin alue- ja raken-nepolitiikan rahastot. Niitä ovat Euroopan aluekehitysrahasto (perusteluissa myös *aluekehitys-rahasto tai EAKR*), Euroopan sosiaalirahasto plussa (*Euroopan sosiaalirahasto, perusteluissa myös sosiaalirahasto tai ESR tai ESR+*) ja oikeudenmukaisen siirtymän rahasto. Puhekielessä oikeudenmukaisen siirtymä rahastosta käytetään myös lyhennettä JTF (Just Transition Fund).

Pykälän 3 momentin mukaan Euroopan aluekehitysrahastosta tuettavien Interreg-ohjelmien hal-linnointiin sovellettaisiin lain 4 lukua. Lukua sovellettaisiin myös Interreg-ulkorajaohjelmien hallinnointiin. Interreg-ulkorajaohjelmia tuetaan Euroopan aluekehitysrahaston lisäksi Naapuruus-, kehitys- ja kansainvälisen yhteistyön välineestä.

4 §. Suhde Euroopan unionin lainsäädäntöön. Pykälässä selvennetään lain suhdetta Euroopan unionin lainsäädäntöön. Pykälä olisi informatiivinen. Pykälässä lueteltaisiin Euroopan parla-mentin ja neuvoston kansallisesti suoraan sovellettavat asetukset, joita tällä lailla täsmennettäi-siin ja täydennettäisiin niiden asioiden osalta, jotka asetuksissa jäävät kansallisen sääntelyn va-raan ja kansalliseen liikkumavaraan. Nämä olisivat Euroopan aluekehitysrahastoa, Euroopan sosiaalirahasto plussaa, koheesiorahastoa, oikeudenmukaisen siirtymän rahastoa ja Euroopan meri- ja kalatalousrahastoa koskevista yleisistä säännöksistä ja rahoitussäännöistä sekä turva-paikka- ja maahanmuuttorahastoa, sisäisen turvallisuuden rahastoa ja rajaturvallisuuden ja vii-sumipolitiikan rahoitusvälinettä koskevista rahoitussäännöistä annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) / (*yleisasetus*); Euroopan aluekehitysrahastosta ja koheesiorahastosta an-nettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) / (*EAKR-asetus*); Euroopan sosiaalira-hasto plussasta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) / (*ESR-asetus*); Oikeu-denmukaisen siirtymän rahaston perustamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) / (*JTF-asetus*); Euroopan aluekehitysrahastosta ja ulkoisista rahoitusvälineistä tu-ettavaa Euroopan alueellinen yhteistyö -tavoitetta koskevista erityissäännöksistä annettu Euroo-pan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) / (*Interreg-asetus*); Naapuruus-, kehitys- ja kansain-välisen yhteistyön välineen perustamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) / (*NDICI-asetus*).

5 §. Määritelmät. Pykälään koottaisiin lain kannalta merkityksellisten käsitteiden määritelmät. Pykälän 1 kohdan mukaan alueella tarkoitettaisiin maakuntajakolaissa (1159/1997) tarkoitettu-jen maakuntien alueita lukuun ottamatta Ahvenanmaan maakuntaa.

Pykälän 2 kohdan mukaan kansallisilla alueiden kehittämisen varoilla tarkoitettaisiin valtion talousarvioon otettua alueiden kehittämisen, alueiden kestävä kasvun ja elinvoiman tukemisen määrärahaa. Pykälän 3 kohdan mukaan Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelmalla tarkoitettaisiin rakennerrahastoista (EAKR ja ESR) ja oikeudenmukaisen siirtymän rahastosta rahoitettavaa Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027 -ohjelmaa. Ohjelma on kansallinen ja se toteutetaan ja hallinnoidaan Suomessa.

Pykälän 4 kohdan valtakunnallisilla teemoilla tarkoitettaisiin Euroopan unionin alue- ja rakennepoliittikan ohjelmaan perustuvia valtakunnallisia tavoitteita ja toimintaa, joita ohjataan ja rahoitetaan keskitetysti ja joiden valmistelu on tehty ministeriöiden keskeisten strategioiden pohjalta ja niiden johdolla yhteistyössä alueiden kanssa. Valtakunnallisten teemojen valmistelusta säädettäisiin lain 29 §:ssä.

Pykälän 5 kohdan mukaan Euroopan unionin alue- ja rakennepoliittikan ohjelman varoilla tarkoitettaisiin valtion talousarvioon otettuja Euroopan unionin talousarviosta Suomelle myönnettyjä aluekehitysrahaston, sosiaalirahaston ja oikeudenmukaisen siirtymän rahaston ja niitä vastaavia Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027 -ohjelman valtion rahoitusosuuksia. Määrärahat ovat valtion talousarviossa samalla momentilla.

Pykälän 6 kohdan mukaan Interreg-ohjelmilla tarkoitettaisiin Euroopan alueellinen yhteistyö -tavoitteen mukaisia Euroopan unionin sisärajat ylittäviä yhteistyöohjelmia. Suomi toteuttaa näitä ohjelmia yhteistyössä naapurimaidensa, esimerkiksi Ruotsin kanssa. Ohjelmakaudella 2014–2020 Suomi osallistuu yhdeksään Interreg-ohjelmaan. Pykälän 7 kohdan mukaan Interreg-ulkorajaohjelmilla tarkoitettaisiin Euroopan alueellinen yhteistyö -tavoitteen mukaisia Euroopan unionin ulkorajat ylittäviä yhteistyöohjelmia, joita rahoitetaan myös 4 §:n 6 kohdassa tarkoitettusta Naapuruus-, kehitys- ja kansainvälisen yhteistyön välineestä. Suomi toteuttaa ohjelmakaudella 2014–2020 kolmea Interreg-ulkorajaohjelmaa yhteistyössä Venäjän kanssa. Interreg-ulkorajaohjelma -käsite on uusi. Laissa ulkorajan ylittävistä yhteistyöstä ohjelmatyypin viitataan käsitteellä Euroopan unionin ulkorajat ylittävän yhteistyön yhteinen toimintaohjelma. Vakiintuneesti Interreg-ulkorajaohjelmiin on viitattu ohjelmakaudella 2014–2020 myös käsitteellä ENI-ohjelmat. ENI viittaa Euroopan naapuruusvälineeseen, jota ei enää ohjelmakaudelle 2014–2020 erillisenä välineenä ole. Edellä todettujen pykälän 6 ja 7 kohdassa tarkoitettujen ohjelmien hallinnoinnista säädettäisiin lain 4 luvussa.

Pykälän 8 kohdan mukaan kansallisella vastinrahoituksella tarkoitettaisiin valtion talousarvioon otettua valtion rahoitusosuutta Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien hankkeiden tukemiseksi, joista säädettäisiin lain 4 luvussa. Pykälän 9 kohdan mukaan teknisen tuen kansallisella rahoitusosuudella tarkoitettaisiin Suomen kansallista rahoitusosuutta Interreg-ohjelman ja Interreg-ulkorajaohjelman teknisestä tuesta. Interreg-ohjelmiin ja Interreg-ulkorajaohjelmiin osallistuvat maat rahoittavat teknistä tukea kansallisista varoista jokaisessa ohjelmassa erikseen sovittu mukaisesti.

Pykälän 10 kohdan mukaan välittävällä toimielimellä tarkoitettaisiin hallintoviranomaisen yleisasetuksen 65 artiklan 3 kohdan mukaisesti nimeämää viranomaista, joka suorittaa säädetyn delegoinnin perusteella eräitä hallintoviranomaisen tehtäviä hallintoviranomaisen lukuun ja vastuulla. Hallintoviranomainen tekee eri päätöksen välittävien toimielinten nimeämisestä, kun edellytyksistä hoitaa tehtävä on voitu varmistua. Välittävästä toimielimestä säädettäisiin lain 10 §:ssä.

Pykälän 11 kohdan mukaan jatkotoimenpiteillä tarkoitettaisiin tuen palauttamista, takaisinperintää, maksatuksen keskeyttämistä ja lopettamista koskevia päätöksiä.

2 luku Viranomaiset ja niiden tehtävät

6 §. Vastuu alueiden kehittämisestä. Pykälässä säädettäisiin alueiden kehittämisen vastuusta, joka 1 momentin mukaan kuuluisi valtiolle ja kunnille. Pykälän sisältö vastaa asiallisesti voimassa olevan lain 5 §:ää. Pykälän 2 momentin mukaan valtio vastaisi valtakunnallisesta alueiden kehittämisestä kuten nykyisin. Alueiden kehittämiseen liittyviä tehtäviä kuuluu kaikille ministeriöille. Lisäksi todettaisiin, että aluekehittämisen suunnittelu, yhteensovittaminen ja seuranta kuuluvat työ- ja elinkeinoministeriölle. Asiasta säädetään valtioneuvoston ohjesäännön 21 §:n 3 kohdassa.

Pykälän 3 momentissa aluekehittämisen vastuusta aluetasolla ehdotetaan, että alueiden kehittämiseen liittyvien tehtävien hoitamisesta kussakin maakunnassa vastaa 7 §:ssä tarkoitettu maakunnan liitto aluekehittämisen viranomaisena. Ehdotus vastaa pääministeri Marinin hallitusohjelman linjausta siitä, että maakuntien liittojen rooli aluekehittämisen viranomaisena jatkuu. Maakunnan liitto vastaa siten edelleen maakunnan kehittämisen tavoitteista ja linjauksista hyväksyessään maakunnan pitkän aikavälin strategiset linjat ja niitä tarkentavan maakuntaohjelman. Kunnilla on myös itsenäistä toimivaltaa aluekehittämisessä ja kunta voi olla osapuolena esimerkiksi valtion kanssa laadittavassa 28 §:ssä tarkoitetussa yhteistyösopimuksessa. Lapin maakunnassa viranomaisten tulee saamelaiden kotiseutualueella aluekehittämiseen liittyviä tehtäviä hoitaessaan ottaa huomioon alueen saamelaisesta identiteetistä ja saamen kieltä ja kulttuuria koskevat saamelaiden oikeudet.

Pykälän 4 momentissa todettaisiin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten (ELY-keskus) rooli aluekehittämisen toimeenpanossa viittauksella elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksesta annettuun lakiin (897/2009, ELY-laki). ELY-keskukset edistäisivät alueellista kehittämistä hoitamalla niille säädettyjä ja erikseen määrättyjä valtionhallinnon toimeenpano- ja kehittämissuhteita omilla toimialueillaan. Säännös vastaa asiallisesti nykyistä sääntelyä ja viranomaisten välistä työnjakoa ja on luonteeltaan informatiivinen. ELY-keskusten rooli on määritelty ELY-lain 2 §:ssä.

7 §. Maakunnan liitto. Pykälässä säädettäisiin maakunnan liitosta. Liitoista on aiemmin säädetty alueiden kehittämisen vastuuta koskeva säännöksen yhteydessä, mutta sääntelyn selkiyttämiseksi liitoista otettaisiin lakiin oma perussäännös.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että jokaisessa maakunnassa on oltava maakunnan liitto ja että maakunnan liiton jäsenyys on maakunnan alueella oleville kunnille pakollista. Ehdotus vastaa nykyisen 5 §:n 2 momenttia. Maakunnan liiton aluekehittämiseen liittyvistä tehtävistä säädettäisiin ehdotetun lain 17 §:ssä.

Pykälän 2 momentissa todettaisiin, että maakunnan liitto on oikeudelliselta muodoltaan kuntayhtymä. Kuntayhtymistä säädetään kuntalaissa, jota sääntelyä 55 §:n 1 momenttia lukuun ottamatta sovellettaisiin maakunnan liittoihin.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin maakunnan liiton toimielinten kokoonpanosta. Säännös vastaisi voimassa olevaa 17 a §:ssä säädettyä. Maakunnan liiton toimielimiin sovellettaisiin kuntalain 58 §:n 3 momenttia, mutta liiton ylimmän päättävän elimen eli maakuntavaltuuston jäsenten osalta kokoonpanosta säädettäisiin tässä laissa. Maakuntavaltuuston jäsenten tulisi olla liiton jäsenkuntien valtuutettuja. Maakuntavaltuustossa edustettuina olevien ryhmien ääniosuuksien tulisi maakuntavaltuustoon valittaessa vastata jäsenkuntien valtuustoissa edustettuina olevien eri ryhmien kuntavaaleissa saamaa ääniosuutta maakunnan alueella vaalilaissa

(714/1998) säädetyin suhteellisuusperiaatteen mukaisesti. Lisäksi säädettäisiin, että joka tapauksessa maakuntavaltuustossa jokaisella jäsenkunnalla tulisi olla vähintään yksi edustaja.

8 §. Alueiden kehittämisen suunnittelu. Pykälässä kuvattaisiin alueiden kehittämisen suunnittelun kokonaisuus yleisellä tasolla. Pykälä on luonteeltaan informatiivinen. Suunnittelulla sovitaan yhteen kansallisen aluepolitiikan ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan toteuttamista toimivaksi kokonaisuudeksi. Suunnittelu loisi edellytykset ehdotuksen 2 §:ssä säädettävien alueiden kehittämisen tavoitteiden edistämiseksi, joita ovat alueiden kestävä kehitys, kasvun ja kilpailukyky, asukkaiden hyvinvoinnin ja elinympäristön laadun edistäminen.

Pykälän 1 momentissa kuvattaisiin aluekehittämisen suunnittelun keskeistä valtakunnan tasolla tehtävää asiakirjaa. Momentin mukaan valtioneuvosto päättäisi hallituskaudella toteutettavista valtakunnallisista alueiden kehittämisen painopisteistä laatimalla aluekehittämispäätöksen. Päätöksestä säädettäisiin tarkemmin ehdotuksen 24 §:ssä. Alueiden kehittämisen kannalta keskeiset ministeriöt ja muut valtion viranomaiset edistäisivät aluekehittämispäätöksen toimeenpanoa omalla hallinnonalallaan. Nykyisestä laista poiketen ministeriöt eivät enää erikseen laatisi asiakirjoja, joissa ministeriöt määrittelevät hallinnonalaansa varten alueiden kehittämisen tavoitteita ja toimenpiteitä. Eri hallinnonalojen rooli alueiden kehittämisessä täsmentyisi aluekehittämispäätöksen laatimisen jälkeen valmisteltavan päätöksen toimeenpanosuunnitelman yhteydessä. Sen laatimisesta säädettäisiin tarkemmin 24 §:n 2 momentin mukaisesti valtioneuvoston asetuksella. Vastaavasti maakuntien liitot ja kunnat edistäisivät aluekehittämispäätöksen tavoitteita omassa toiminnassa kuten nykyisin.

Aluekehittämispäätöksen toteutumisen edistäminen ja seuranta olisi alueiden uudistumisen neuvottelukunnan yksi keskeisin tehtävä. Tehtävästä säädettäisiin ehdotuksen 15 §:n 2 momentin 2 kohdassa. Lisäksi ehdotetaan, että jatkossa luovuttaisimme tarpeettomana aluekehittämispäätöksen painopisteiden tarkentamiseksi ja toteuttamiseksi laadittavista erityisohjelmista. Sellaisia ovat aikaisemmin olleet osaamiskeskus- ja aluekeskusohjelmat sekä koheesio- ja kilpailukykyohjelma. Erityisohjelmia ei ole ollut käytössä sen jälkeen, kun osaamiskeskusohjelman toimeenpano päättyi vuoden 2013 lopussa.

Pykälän 2 momentissa kuvattaisiin aluekehittämisen suunnittelua maakuntatasolla. Momentin mukaan maakuntien liitot edistäisivät alueidensa kehittämistä laatimalla maakunnan pitkän aikavälin strategiaan linjauksiin perustuvan maakuntaohjelman. Maakuntaohjelmasta säädettäisiin ehdotuksen 25 §:ssä. Alueen kehittämisen suunnittelusta kussakin maakunnassa vastaisivat maakuntien liitot yhteistyössä kuntien, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten ja muun valtion aluehallinnon sekä muiden aluekehittämiseen osallistuvien tahojen kanssa. Strategisia linjauksia koskevia asiakirjoja maakuntaohjelman lisäksi ovat maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) 25 §:ssä tarkoitettu maakuntasuunnitelma ja muuta alueiden käytön suunnittelua ohjaavan maakuntakaava. Niitä ei enää mainittaisi tässä laissa erillisinä asiakirjoina. Maakunnan liitto voisi laatia pitkän aikavälin kehittämisen tavoitteensa joko erillisenä asiakirjana tai maakuntaohjelman yhteydessä tarkistettavina pitkän aikavälin strategisina linjauksina.

Pykälän 3 momentissa todettaisiin, että alueiden kehittämisen tavoitteiden toteuttamiseksi voitaisiin laatia ohjelmia ja yhteistyösopimuksia. Ohjelmia voivat laatia valtioneuvosto, ministeriöt, maakuntien liitot ja muut viranomaiset. Ohjelmien ja yhteistyösopimusten laatimisesta säädettäisiin tarkemmin lain 3 ja 4 luvuissa.

9 §. Työ- ja elinkeinoministeriön tehtävät. Pykälään ehdotetaan otettavaksi säännökset työ- ja elinkeinoministeriön tehtävistä alueiden kehittämisessä ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan tehtävissä. Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan ministeriö yhteen sovittaisi alueiden kehittämisen suunnittelun, toteuttamisen ja seurannan kokonaisuutta. Sen tehtävään kuuluisi myös Euroopan unionin ja kansallisten politiikkojen yhteensovittaminen Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikassa. Momentin 2 kohdan mukaan ministeriö valmistelisi valtioneuvoston aluekehittämispäätöksen. Aluekehittämisen kokonaisuuteen kuuluvat kaupunkipolitiikka sekä maaseutu- ja saaristopolitiikka. Kaupunkipolitiikkaa hoitavat osaltaan työ- ja elinkeinoministeriön lisäksi ympäristöministeriö ja valtiovarainministeriö. Maaseutu- ja saaristopolitiikkaa hoitaa maa- ja metsätalousministeriö. Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikasta työ- ja elinkeinoministeriön tehtävänä säädetään työ- ja elinkeinoministeriöstä annetun valtioneuvoston asetuksen (1024/2007) 1 §:n 4 kohdassa.

Momentin 3 kohdan mukaan ministeriö hoitaisi Suomen tavoitteiden edistämistä Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikassa. Momentin 4 kohdan mukaan ministeriö laatisi yleisasetuksen 7 artiklassa tarkoitetun kumppanuussopimuksen Euroopan komission kanssa Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan rahastojen ja Euroopan meri- ja kalatalousrahaston ohjelmien rahoituksen kohdentamisesta, tavoitteista ja toteutustavasta. Kumppanuussopimus koskisi myös Ahvenanmaata. Kumppanuussopimus laaditaan kumppanuudessa erityisesti maa- ja metsätalousministeriön ja Ahvenmaan maakuntahallituksen kanssa. Momentin 5 kohdan mukaan ministeriö myös laatisi yleisasetuksen 16 artiklan mukaisen ohjelman Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan rahastojen osalta. Tällä ohjelmalla tarkoitetaan Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027 -ohjelmaa, jota on valmisteltu laajassa kumppanuudessa keskushallinnon ja alueiden sekä järjestöjen yhteistyönä.

Edelleen 1 momentin 6 kohdan mukaan ministeriö päättäisi Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan varojen osoittamisesta välittävälle toimielimille sekä kansallisten alueiden kehittämisen varojen osoittamisesta maakuntien liitoille valtion talousarvioon otettujen määrärahojen puitteissa. Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan varat otettaisiin valtion talousarvioon. Valtioneuvosto päättäisi määrärahan jakamisesta valtioneuvoston ohjesäännön mukaisesti ja varojen osoittamisesta työ- ja elinkeinoministeriö. Alue- ja rakennepolitiikan varojen budjetointi, määrärahojen osoittaminen ja valtuusseuranta olisivat Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman hallintoviranomaisena toimivan työ- ja elinkeinoministeriön vastuulla. Teknisen tuen hallinnointi ohjelmakaudella 2021–2027 poikkeaisi ohjelmakauden 2014–2020 menettelyistä. Yleisasetuksen 30 artiklan mukaan jäsenvaltion olisi mahdollista käyttää menettelyä, jossa Euroopan komissio korvaisi ohjelman teknisen tuen kiinteämääräisenä prosenttiosuutena kuhunkin komission maksupyyntöön sisältyvistä tukikelpoisista kustannuksista. Uudessa menettelyssä ei enää edellytettäisi teknisen tuen menojen tukikelpoisuuden tarkastamista, jolloin nykyistä hanke- ja maksatushakemusmenettelyä ei enää tarvittaisi. Komissio maksaisi teknisen tuen osuudet jälkikäteen ohjelmärahaan kohdistuneiden maksatusten perusteella, mutta kansallisesti tekninen tuki budjetoidaisiin etupainotteisesti. Kokonaiskuva alue- ja rakennepolitiikan rahastojen rahoituksesta, tekninen tuki mukaan lukien, säilyisi alue- ja rakennepolitiikan rahastojen momentilla. Työ- ja elinkeinoministeriön tehtävästä kansallisen vastinrahoituksen jakamisesta ja osoittamisesta Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien mukaisiin hankkeisiin säädetään lain 38 §:ssä.

Momentin 7 kohdassa säädettäisiin, että työ- ja elinkeinoministeriö toimisi edelleen yleisasetuksen 65 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuna Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjel-

man hallintoviranomaisena ja hoitaisi mainitun asetuksen 66 artiklassa tarkoitetut tehtävät. Hallintoviranomaisen tehtävät ovat pääosin samat kuin ohjelmakaudella 2014–2020. Hallintoviranomainen vastaa alue- ja rakennepolitiikan ohjelman hallinnoinnista, jotta ohjelman tavoitteet voidaan toteuttaa. Hallintoviranomainen vastaa muun muassa hankkeiden valintaperusteiden ja -menettelyiden asettamisesta yleisasetuksen 67 artiklan mukaisesti. Lisäksi hallintoviranomainen vastaa ohjelman hallinnointiin liittyvistä tehtävistä yleisasetuksen 68 artiklan mukaisesti, seurantakomitean työn tukemisesta 69 artiklan mukaisesti sekä välittävien toimielinten valvonasta. Hallintoviranomainen vastaa myös siitä, että sähköiseen järjestelmään kirjataan ja tallennetaan kustakin hankkeesta tiedot, joita tarvitaan seurantaan, arviointia, varainhoitoa, varmenuksia ja tarkastuksia varten, ja tietojen turvallisuuden, eheyden ja luottamuksellisuuden varmistamisesta sekä tietojen käyttäjien todentamisesta. Uutena vastuuna hallintoviranomaisella on yleisasetuksen 68 artiklan mukaisen riskienhallintastrategian laatiminen. Hallinnon tarkastusten, eli menojen varmentamisen, on perustuttava riskeihin ja oltava oikeassa suhteessa riskienhallintastrategiassa määriteltyihin riskeihin.

Lisäksi 8 kohdan mukaan ministeriö toimisi Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman kirjanpitoa hoitavana viranomaisena ja hoitaisi Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman kirjanpitoa hoitavien viranomaisten mainitun asetuksen 70 artiklassa tarkoitetut tehtävät. Kirjanpitoa hoitavien viranomaisten tehtävät vastaisivat pääosin aiemman todentamisviranomaisen tehtäviä. Keskeisimpänä erona on, että kirjanpitoa hoitavalla ei olisi yleisasetuksen 70 artiklan mukaan oikeutta tehdä tarkastuksia tuen saajien tasolla, mihin todentamisviranomaisella on ollut oikeus. Hallinto- ja valvontajärjestelmää on tältä osin yksinkertaistettu yleisasetuksessa ja poistettu mahdolliset päällekkäiset toiminnot, jotta voitaisiin vähentää riskiä siitä, että tuen saajiin kohdistetaan eri tasoilla päällekkäisiä tarkastuksia. Kirjanpitoa hoitavien viranomaisten tehtäviin kuuluu muun muassa maksupyyntöjen laatiminen ja toimittaminen Euroopan komissiolle yleisasetuksen 85 artiklan mukaisesti sekä tilityksen laatiminen 92 artiklan mukaisesti ja kaikkia tilityksen osatekijöitä koskevien tietojen säilyttäminen sähköisessä järjestelmässä.

Pykälän 2 momentin mukaan työ- ja elinkeinoministeriö hoitaisi 1 momentin 1–5 kohdassa tarkoitettuja tehtäviä yhteistyössä ministeriöiden, maakunnan liittojen, kuntien, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten, ja muiden toimijoiden kanssa. Yhteistyön tekemiseen ohjaa alueiden kehittämisen luonne sekä sen toimijoiden laaja-alaisuus ja monitasaisuus, jota kuvataan lain 2 §:n 1 momentissa. Kumppanuusperiaate koskee kaikkea työ- ja elinkeinoministeriön toimintaa ja kumppanuutta sekä monitasoisista hallintoa koskevista periaatteista säädetään yleisasetuksen 6 artiklassa. Keskeisiä tahoja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman osalta ovat erityisesti Euroopan unionin kumppanuusperiaatteen mukaiset yhteistyötahot.

Pykälän 3 momentissa todettaisiin Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan hallinto- ja valvontajärjestelmän peruseräisiin kuuluva tehtävien eriyttämisen vaatimus. Työ- ja elinkeinoministeriö toimisi nykyiseen tapaan sekä ohjelman hallintoviranomaisena että hoitaisi ohjelman kirjanpitoa hoitavien viranomaisten (voimassa olevassa laissa todentamisviranomaisena) Suomessa. Hallintoviranomaisen ja kirjanpitoa hoitavien viranomaisten tehtävät on eriytettävä toisistaan ministeriön sisällä yleisasetuksen 65 artiklan 4 kohdan mukaisesti ja moitteettoman varainhoidon periaatetta noudattaen. Eriyttämisvaatimuksen mukaisesti tarkastusviranomaisen tehtävää hoitaisi nykyiseen tapaan lain 14 §:n mukaan valtiovarainministeriö. Kuten nykyisinkin kirjanpitoa hoitavien viranomaisten tehtävät olisi sijoitettu organisatorisesti ministeriön henkilöstö- ja hallintoyksikön yhteyteen ja hallintoviranomaistehtävä taas alueet ja kasvupalvelut -osastolle.

Pykälän 4 momentissa ehdotetaan, että valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä 1 momentin 5–8 kohdassa tarkoitetuista tehtävistä.

10 §. *Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman välittävä toimielin.* Pykälään ehdotetaan otettavaksi säännökset hallintoviranomaisen tehtävien osittaisesta hoitamisesta välittävissä toimielimissä.

Pykälän 1 momentin mukaan välittäviä toimielimiä olisivat elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset, Ruokavirasto ja maakuntien liitot. Hallintoviranomainen voisi yleisasetuksen 65 artiklan 3 kohdan nojalla nimetä maakuntien liittoja, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksia ja Ruokavirastoa suorittamaan osan hallintoviranomaisen tehtävistä hallintoviranomaisen vastuulla, mikäli yleisasetuksen ja erityisesti sen liitteessä X säädetyt vaatimukset täyttyisivät. Vaatimusten täyttämistä seuraisi hallintoviranomainen. Tätä tehtävää varten hallintoviranomaiselle annettaisiin 11 §:stä ilmenevällä tavalla toimivalta esimerkiksi velvoittaa välittävää toimielintä toimenpiteisiin.

Pykälän 2 momentin mukaan välittävä toimielin hoitaisi hallintoviranomaisen tehtäviä hallintoviranomaisen lukuun ja sen vastuulla. Välittävälle toimielimelle delegoitaisiin tehtäviä, joista säädettäisiin rahoituslaissa. Välittävä toimielin suorittaisi tuen myöntämiseen, maksamiseen, seurantaan ja jatkotoimenpiteisiin liittyvät tehtävät hallintoviranomaisen lukuun siten kuin niistä rahoituslaissa ja sen nojalla annetussa valtioneuvoston asetuksessa erikseen säädetään. Välittävä toimielin päättäisi rahoituksen myöntämisestä sekä maksatushakemuksen tukikelpoisuustarkastuksesta, maksamispäätöksestä ja tuen saajalle maksettavasta summasta. Välittävä toimielin vastaisi myös jatkotoimenpiteiden tekemisestä koskien myönnettyä ja maksettua tukea. Välittävien toimielinten toimivalta, oikeudet ja vastuut säilyisivät nykyisellään, mutta tekninen maksuliikenne kulkisi myös maakuntien liittojen osalta suoraan valtion tililtä tuen saajalle eikä likvidejä määrärahojen siirtoja työ- ja elinkeinoministeriöltä maakuntien liitoille enää jatkossa tarvittaisi. Tuen maksamista koskevan päätöksen ratkaisisi välittävä toimielin, jonka jälkeen maksutapahtuma välitettäisiin EURA 2021 -järjestelmän ohjaamana automatisoituna maksun välitystoimintona valtion maksuliikenteen kautta ajantasaisesti tuen saajan tilille ilman työ- ja elinkeinoministeriön toimenpiteitä. Välittävä toimielin vastaisi siitä, että maksut kulkeisivat vain EURA 2021 -järjestelmän kautta. Siirrettävien maksutiedostojen määrän väheneminen parantaisi järjestelmän eheyttä ja samalla vähentäisi prosessiriskejä. Näin vältettäisiin ohjelma-kaudella 2014–2020 käytössä olleet manuaaliset prosessin vaiheet ja taattaisiin jäljitysketjun katkeamattomuus Euroopan komission jäljitysketjuvaatimusten mukaisesti.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin edellytyksistä koota maakuntien liittojen välittävän toimielimen tehtäviä. Tehtäviä voitaisiin koota siten, että jokin maakunnan liitto hoitaa liitolle säädettyjä tehtäviä toisen maakunnan liiton toimialueella. Tehtäviä voitaisiin koota, jos näin voidaan turvata tehtävissä tarvittavan erityisasiantuntemuksen saatavuus, moitteeton varainhoito tai tehtäviä koskeva eriyttämisvaatimus. Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman välittävän toimielimen tehtävien eriyttämiseen sovelletaan, mitä yleisasetuksen 65 artiklan 4 kohdassa säädetään. Maakunnan liiton tehtävien kokoaminen voisi olla tarkoituksenmukaista myös muun vastaavan syyn vuoksi. Tehtävien kokoamisen olisi perustuttava 18 §:ssä tarkoitettuun maakuntien liittojen väliseen sopimukseen.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin edellytyksistä koota välittävän toimielinten tehtäviä elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskuksissa. ELY-keskusten osalta rakennerrahastotehtävien koostamisesta säädetään niistä annetussa valtioneuvoston asetuksessa (1373/2018, ELY-asetus).

Kuitenkin ehdotetun lain nojalla annettavassa asetuksessa voitaisiin säätää rakennerahastotehtäviä ELY-asetuksen mukaan hoitavien ELY-keskusten mahdollisista tehtävän kokoamisesta 29 §:ssä tarkoitettujen valtakunnallisen teeman hankkeiden välittävinä toimitelimen tehtäviä kokoamisesta yhdelle tai useammalle ELY-keskukselle.

Pykälän 5 momentin mukaan kaikki välittävien toimitelinten tehtävien kokoamista koskevat järjestelyt edellyttäisivät hallintoviranomaisen hyväksyntää. Tämä perustuu siihen, että välittävät toimitelimet hoitavat tehtäväänsä 2 momentissa todetulla tavalla hallintoviranomaisen lukuun ja vastuulla. Kun välittävät toimitelimet ovat osoittaneet täyttävänsä niille asetetut vaatimukset ja tehtävien kokoamisen edellytykset, hallintoviranomainen tekisi päätöksen, jossa se nimeäisi välittävät toimitelimet.

Pykälän 6 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä välittävälle toimitelimelle asetettavista vaatimuksista, niille annettavista tehtävistä ja tehtävien kokoamisesta. ELY-keskusten tehtävien kokoamisesta säädettäisiin tämän lain nojalla annettavan asetuksen lisäksi myös nykyiseen tapaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annetussa valtioneuvoston asetuksessa.

11 §. *Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman hallintoviranomaisen suhde välittävään toimitelimeen.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi ohjelmakauden 2021–2027 hallintoviranomaisen suhteesta välittävään toimitelimeen. Pykälä on uusi ja siinä esitetty luettelo mahdollisista toimenpiteistä ei olisi tyhjentävä.

Pykälän 1 momentin 1 kohdassa säädettäisiin hallintoviranomaisen oikeudesta asettaa varojen osoittamispäätöksessä välittävän toimitelimen noudatettavaksi asiaa koskevaan Euroopan unionin tai kansalliseen lainsäädäntöön perustuvia sitovia ehtoja ohjelman hallinnoinnista, tuen myöntämisestä, maksamisesta, seurannasta, valvonnasta ja jatkotoimenpiteistä. Ehtojen asettamisoikeus olisi vastaava kuin ohjelmakaudella 2014–2020. Momentin 2 kohdan mukaan hallintoviranomainen voisi velvoittaa välittävän toimitelimen määräajassa ryhtymään asianmukaisiin toimenpiteisiin, joilla sääntöjenvastaisuudesta johtuva virhe oikaistaan tai sen toistuminen estetään.

Momentin 3 kohdan mukaan hallintoviranomainen voisi jättää osoittamatta 9 §:n 1 momentin 6 kohdassa tarkoitetun välittävän toimitelimen määrärahan, jos välittävä toimitelin ei hoida asianmukaisesti 10 §:ssä tarkoitettuja tehtäviä tai täytä yleisasetuksen liitteen X mukaisia tai tässä laissa säädettyjä edellytyksiä. Jos pykälän 2 momentin mukaiset neuvottelut hallintoviranomaisen ja välittävän toimitelimen välillä eivät johtaisi kohtuullisessa ajassa sellaiseen ratkaisuun, jonka perusteella hallintoviranomaisen olisi mahdollista varmistua välittävälle toimitelimelle asetettujen velvoitteiden noudattamisesta ja toimeenpanosta, hallintoviranomaisella olisi velvollisuus esittää kyseisen välittävän toimitelimen määrärahojen osoittamiseen muutosta. Tämä tarkoittaisi, että välittävälle toimitelimelle ei jaettaisi vuotuisia valtuuksia. Hallintoviranomaisella olisi oikeus perustellusta mainitusta syystä esittää, että välittävän toimitelimen määräraha-valtuuksia tai osa niistä jätetään toistaiseksi jakamatta. Valtuuksien jakamisesta kyseiselle välittävälle toimitelimelle voitaisiin tarvittaessa päättää jo neuvotteluiden käynnissä ollessa, mikäli hallintoviranomainen katsoisi välittävän toimitelimen velvoitteiden toteutuvan riittävällä tavalla. Valtuuksien jakamisesta tai jakamatta jättämisestä päätettäisiin viimeistään, kun hallintoviranomainen on tehnyt päätöksen neuvotteluiden lopettamisesta. Myös tässä tapauksessa 2 momentin mukaiset neuvottelut aloitettaisiin ja ratkaisua haettaisiin kohtuullisessa ajassa.

Momentin 4 kohdan mukaan hallintoviranomainen voisi määrätä 9 §:n 1 momentin 6 kohdassa tarkoitetuista Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman varoista välittävälle toimielimelle osoitetut varat kokonaan tai osittain takaisin perittäviksi, jos välittävä toimielin on käyttänyt varoja muuhun tarkoitukseen kuin ne on osoitettu tai on varoja käyttäessään olennaisesti rikkonut lakia tai hallintoviranomaisen asettamia varojen käytön ehtoja. Koska välittävä toimielin suorittaa tehtäviään yleisasetuksen 65 artiklan 3 kohdan mukaisesti hallintoviranomaisen vastuulla ja hallintoviranomainen on siten viimekädessä vastuussa moitteettoman varainhoidon periaatteen toteutumisesta Euroopan komissiolle, hallintoviranomaisella olisi oikeus perustelusta mainitusta syystä esittää, että välittävän toimielimen määrärahat tai osa niistä peritään takaisin.

Momentin 5 kohdan mukaan hallintoviranomainen voisi siirtää välittävän toimielimen tehtävän toiselle, jos välittävä toimielin ei hoitaisi asianmukaisesti 10 §:n mukaisia tehtäviä tai täyttäisi yleisasetuksen liitteen X mukaisia tai tässä laissa säädettyjä vaatimuksia. Varmistaakseen vastuunsa moitteettoman varainhoidon periaatteen toteutumisesta Euroopan komissiolle, hallintoviranomaisella olisi velvollisuus siirtää välittävän toimielimen tehtävät toiselle, mikäli kohtuullisen ajankaan jälkeen välittävä toimielin ei olisi kyennyt suoriutumaan tehtävistään tai täyttämään sille asetettuja edellytyksiä.

Pykälän 2 momentin mukaan hallintoviranomaisen olisi ennen 1 momentin 3 ja 5 kohdassa tarkoitettuja toimenpiteitä neuvoteltava välittävän toimielimen kanssa puutteiden korjaamisesta ja annettava sille kohtuullinen määräaika puutteiden korjaamiseksi. Välittävän toimielimen ja hallintoviranomaisen väliset erimielisyydet olisi ensisijaisesti pyrittävä ratkaisemaan neuvottelemalla. Kuitenkin vakavissa tilanteissa hallintoviranomainen voisi ryhtyä mainittuihin toimenpiteisiin myös välittömästi ilman neuvottelua.

12 §. *Työ- ja elinkeinoministeriön toimivalta kansallisten alueiden kehittämisen varojen hallinnoinnissa.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi työ- ja elinkeinoministeriön toimivallasta suhteessa maakunnan liittoon kansallisen alueiden kehittämisen varojen käytön ehtojen asettamiseksi, käytön valvonnassa ja seurannassa. Pykälä olisi uusi.

Pykälässä tarkoitettu määräraha on rahoituslain 1 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettua valtion talousarvioon otettua alueiden kehittämiseen, alueiden kestävä kasvun ja elinvoiman tukemiseen tarkoitettua kansallista määrärahaa. Valtion vuoden 2020 talousarviossa alueiden kehittämiseen tarkoitettu määräraha on momentilla 32.30.40 nimeltään Alueiden kestävä kasvun ja elinvoiman tukemisen määräraha (AKKE-määräraha).

Valtioneuvosto myöntää vuosittain työ- ja elinkeinoministeriön esityksestä kansallisen alueiden kehittämiseen tarkoitettua määrärahan työ- ja elinkeinoministeriön sekä maakuntien liittojen käytettäväksi nykyisen rahoituslain 6 §:n ja 7 §:n mukaisiin toimenpiteisiin. Uudessa rahoituslaissa liittojen ja työ- ja elinkeinoministeriön vastaavasta toimivallasta säädettäisiin 9 ja 16 §:ssä. Työ- ja elinkeinoministeriön tehtävästä osoittaa kansallisen alueiden kehittämisen määräraha maakuntien liitoille nykyistä vastaavasti säädettäisiin lakiehdotuksen 9 §:n 6 kohdassa. Maakuntien liitot voivat käyttää määrärahaa maakuntien omaehtoiseen kehittämiseen maakuntaohjelmassa määriteltujen alueiden kehittämistavoitteiden toteuttamiseksi. Lisäksi liitot voivat käyttää määrärahaa myös sen hallinnoimisesta aiheutuviin kohtuullisiin kulutusmenoihin. Lisäksi määrärahaa voidaan käyttää aluekehittämiseen liittyvän sopimuksellisen yhteistyön toimeenpanoon hallitusohjelman ja aluekehittämispäätöksen mukaisesti. Käyttökohteita ovat esi-

merkiksi osaamispuhjan ja kyvykkyysien vahvistaminen, elinkeinoelämän uudistuminen positiivisten ja äkillisten rakennemuutosten ennakoimiseksi ja hallitsemiseksi, osaavan työvoiman saatavuuden edistäminen, ilmastomuutoksen hillintä, sopeutuminen ja varautuminen sekä ekosysteemikehittäminen. Sopimukselliseen yhteistyöhön suunnattava määräraha jaetaan maakunnittain perustuen maakuntien liittojen johdolla toteutettavassa aluekehittäjätoimijoiden yhteisessä prosessissa laadittaviin suunnitelmiin, joissa aluekehityksen tilannekuvaan perustuen kuvataan maakunnan ja sen eri seutukuntien kehittämishaasteet ja tarvittavat toimenpiteet.

Pykälän 1 kohdan mukaan työ- ja elinkeinoministeriö voisi kansallisen alueiden kehittämiseen tarkoitetun määrärahan osalta asettaa varojen osoittamispäätöksessä maakunnan liitolle tuen myöntämistä, maksamista, seuranta, valvontaa ja jatkotoimenpiteitä koskevia sitovia ehtoja. Työ- ja elinkeinoministeriö vastaa alueiden kehittämiseen tarkoitetun määrärahan kokonaisuusrannasta. Määrärahan käytön ja sen vaikuttavuuden seuraamiseksi maakuntien liittojen tulee toimittaa työ- ja elinkeinoministeriölle vuoden alussa tiivis yhteenveto edellisestä vuonna määrärahaalla rahoitetuista hankkeista ja niiden tuloksista sekä hankkeiden julkiset tiivistelmät. Hankkeiden päätyttyä maakuntien liittojen tulee toimittaa työ- ja elinkeinoministeriölle loppuraportit kunkin toimenpiteen osalta. Lisäksi alueiden kehittämisen rahoituskokonaisuudesta on tarkoitus tehdä erillinen loppuarviointi. Ehdotettavan 1 kohdan tarkoituksena olisi varmistaa, että maakuntien liitot käyttävät niille osoitetun määrärahan osoituspäätöksen ehtojen mukaisesti ja toimittavat ministeriölle sen tarvitsemat tiedot määrärahan käytön seuraamiseksi.

Pykälän 2 kohdan säätämisellä varmistettaisiin ministeriön toimivalta periä maakunnan liitolle osoitetut kansalliset alueiden kehittämisen varat kokonaan tai osittain takaisin tilanteesta, jossa maakunnan liitto käyttäisi varat muuhun tarkoitukseen kuin ne on liitolle osoitettu tai on käyttänyt niitä muuhun tarkoitukseen kuin ne on osoitettu tai on varoja käyttäessään olennaisesti rikkonut lakia tai varojen käytön ehtoja. Ennen varojen takaisinperintää kokonaan tai osittain työ- ja elinkeinoministeriön tulisi käytännössä pyytää selvitys varojen käytöstä ja antaa liitolle mahdollisuus korjata määrärahan käytön epäselvyydet. Tarpeen mukaan ministeriö voisi antaa neuvontaa ja käydä maakunnan liiton kanssa neuvotteluja määrärahan käytön oikaisemiseksi takaisinperinnän välttämiseksi.

13 §. Euroopan unionin alue- ja rakennepoliitiikan ohjelman kirjanpito toiminnon suhde välittävään toimielimeen. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi ohjelmakauden 2021–2027 alue- ja rakennepoliitiikan ohjelman kirjanpito toiminnon suhteesta välittävään toimielimeen.

Pykälän 1 momentissa ehdotetaan, että työ- ja elinkeinoministeriössä toimivat kirjanpito toiminto ja hallintoviranomainen voisivat yhdessä asettaa 9 §:n 1 momentin 6 kohdan mukaiseen varojen osoittamispäätökseen välittävien toimielinten noudatettaviksi sellaisia sitovia ehtoja, jotka ovat välttämättömiä kirjanpito toiminnon tehtävien hoitamiseksi. Työ- ja elinkeinoministeriö toimii sekä hallintoviranomaisena että kirjanpito toimintoa hoitavana viranomaisena. Tehdävät on eriytetty ministeriön eri toimintayksiköihin moitteettoman varainhoidon periaatteita noudattaen.

Pykälän 2 momentin mukaan kirjanpito toiminto voisi velvoittaa hallintoviranomaisen ja välittävän toimielimen määrääjässä ryhtymään asianmukaisiin toimenpiteisiin, joilla sääntöjenvastaisuudesta johtuva virhe oikaistaan tai sen toistuminen estetään.

14 §. *Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman tarkastusviranomainen.* Pykälässä ehdotetaan nimettäväksi ohjelmakauden 2021–2027 alue- ja rakennepolitiikan ohjelman tarkastusviranomainen. Tarkastusviranomaisena toimisi valtiovarainministeriön valtiovarain controller -toiminto (VVC), kuten nykyisinkin. Tarkastusviranomaisen tehtävistä säädetään yleisasetuksessa, pääosin 71 artiklassa. Olennaisimpana muutoksena tarkastusviranomaisen tehtävissä ohjelmakauteen 2014–2020 nähden on, että ohjelmien viranomaisten nimeämismenettelyyn liitettävää tarkastuskertomusta ja -lausuntoa ei enää vaadita.

Tarkastusviranomaisen keskeisenä tehtävänä on suorittaa järjestelmätarkastuksia, hanketarkastuksia ja tilintarkastuksia, jotta se voi antaa Euroopan komissiolle riippumattoman varmuuden hallinto- ja valvontajärjestelmän tehokkaasta toiminnasta ja komissiolle toimitettuun tilitykseen sisältyvien menojen laillisuudesta ja sääntöjenmukaisuudesta. Tarkastustyö on toteutettava kansainvälisesti hyväksytyjen tilintarkastusstandardien mukaisesti. Tarkastusviranomaisen olisi myös toimitettava komissiolle vuotuinen tarkastuslausunto ja -kertomus vastaavasti kuin ohjelmakaudella 2014–2020. Tarkastusviranomaisen on lisäksi laadittava riskinarviointiin perustuva tarkastusstrategia, jossa otetaan huomioon ohjelman hallinto- ja valvontajärjestelmän kuvaus ja joka kattaa järjestelmätarkastukset sekä hanketarkastukset.

Tarkastusviranomaisen olisi otettava huomioon yleisasetuksen 74 artiklan mukaiset yhden tarkastuksen periaatteen mukaiset järjestelyt, joiden soveltamista on laajennettu ohjelmakauteen 2014–2020 verrattuna. Lisäksi yleisasetuksen 77 ja 78 artiklan mukaiset laajennetut suhteutetut järjestelyt antavat tarkastusviranomaiselle mahdollisuuden rajoittaa ohjelman tai ohjelmaryhmän tarkastukset 30 otantayksikköä käsittävään tilastolliseen otokseen, mikäli ohjelma täyttää 78 artiklan mukaiset järjestelyiden soveltamisedellytykset ja jäsenvaltio on ilmoittanut ennalta Euroopan komissiolle järjestelyiden soveltamisesta seuraavan tilivuoden alusta alkaen. Keskeisenä edellytyksenä laajennettujen suhteutettujen järjestelyiden soveltamiselle on, että komissio on vahvistanut kahden edeltävän vuoden osalta julkaisemissaan vuotuisissa toimintakertomuksissa, että ohjelman hallinto- ja valvontajärjestelmä toimii tehokkaasti ja että kokonaisvirhetaso on kunkin vuoden osalta alle 2 prosenttia. Arvioidessaan ohjelman hallinto- ja valvontajärjestelmän tehokasta toimintaa komissio ottaa myös huomioon jäsenvaltion osallistumisen Euroopan syyttäjänvirastoa koskevaan tiiviimpään yhteistyöhön.

Pykälän 2 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä tarkastusviranomaisen tehtävistä.

15 §. *Alueiden uudistumisen neuvottelukunta.* Pykälän 1 momentin mukaan työ- ja elinkeinoministeriön yhteydessä toimisi alueiden uudistumisen neuvottelukunta. Voimassa olevan lain 13 §:ä ehdotetaan muutettavaksi siten, että alue- ja rakennepolitiikan neuvottelukunta korvattaisiin alueiden uudistumisen neuvottelukuntaa koskevilla säännöksillä. Koska neuvottelukunnan tarkoitus on olla eri hallinnonalojen ja maakuntien liittojen ja muiden toimijoiden välinen yhteistyöelin, on perusteltua, että sen nimittäisi valtioneuvoston yleisistunto. Valtioneuvosto asettaisi neuvottelukunnan hallituskaudekseen. Neuvottelukunnalla ei olisi itsenäistä päätösvaltaa, mutta se olisi merkittävä yhteistyömuoto hallintorakenteessa.

Alue- ja rakennepolitiikan neuvottelukunnan toiminta on lakannut syksyllä 2015 ja sen tilalla on toiminut alueiden uudistumisen neuvottelukunta pääministeri Sipilän hallituskaudesta alkaen. Alueiden uudistumisen neuvottelukunnan tehtävien on tarkoitus olla huomattavasti strategisempia kuin jo lakkautetun alue- ja rakennepolitiikan neuvottelukunnan, joka käsitteli myös esimerkiksi erilaisia ohjelmien hallintoon ja muuhun käytännön toimeenpanoon liittyviä asioita.

Myös neuvottelukunnan kokoonpanoa uudistettaisiin. Alue- ja rakennepolitiikan neuvottelukunta toimi yleisasetuksen 6 artiklan kumppanuusperiaatteen mukaisena alue- ja rakennepolitiikan kumppanuuselimenä ja jäsenistössä oli edustajia tasapuolisesti keskus- ja aluehallinnosta sekä järjestöistä. Koska neuvottelukunnan tehtäviin on kuulunut runsaasti muita kuin strategisia asioita, on jäsenistö koostunut maakunta- ja valtion aluehallinnon johtajia lukuun ottamatta esittelijä- ja asiantuntijatason virkamiehistä. Alueiden kehittäminen on luonteeltaan eri hallinnonalojen yhteistyötä ja toimenpiteiden koordinaatiota vaativaa ja siksi neuvottelukunnan jäsenen tulisi olla asemaltaan sellaisia henkilöitä, että he pystyvät kattavasti arvioimaan ja tuomaan esiin edustamansa organisaation tai tahon näkökulmia ja toiminnan vaikutuksia aluekehittämisen kokonaisuuteen. Tarkoituksena olisi, että alueiden uudistumisen neuvottelukunnan puheenjohtajan tehtävää hoitaisi elinkeinoministeri ja jäsenistössä olisi ministeriöiden, maakuntien liittojen ja erityyppisten kuntien, valtion aluehallinnon ylempää virkamiesjohtoa sekä keskeisten yhteistyöorganisaatioiden johtoa. Tarkemmin neuvottelukunnan kokoonpanosta säädetäisiin valtioneuvoston asetuksella. Uutena tahona neuvottelukunnan jäsenistöön olisi tarkoitus esittää saamelaiskäräjien edustajaa.

Työ- ja elinkeinoministeriö päättäisi neuvottelukunnan jäsenistön muutoksista. Neuvottelukunta voisi asettaa jaostoja käsittelemään esimerkiksi tarkempaa valmistelua vaativia aiheita. Sellaisia ovat esimerkiksi Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelmakausiin tai aluekehittämistä koskevan lainsäädännön uudistamiseen liittyvät asiat.

Pykälän 2 momentissa lueteltaisiin neuvottelukunnan tehtävät. Momentin 1 kohdan mukaan sen tehtävänä olisi sovittaa yhteen ja seurata alueiden kehittämisen strategista kokonaisuutta ja sen vaikuttavuutta. Tarvittaessa neuvottelukunta voisi tehdä aluekehittämistä koskevia esityksiä, jos tavoitteet ja toimenpiteiden vaikuttavuus eivät vastaa alueiden kehittämiseksi asetettuja tavoitteita. Alueiden kehittämiseen liittyviä ja siihen keskeisesti vaikuttavia yhteiskuntapolitiikan osa-alueita ovat elinkeinot ja työllisyys, hyvinvointi, osaaminen, kulttuuri, elinympäristö, saavutettavuus ja turvallisuus sekä kotouttaminen. Pykälän 2 momentin 2 kohdan mukaan neuvottelukunnan tehtävänä olisi ohjata valtioneuvoston aluekehittämispäätöksen valmistelua sekä edistää ja seurata sen toteuttamista. Aluekehittämispäätöksestä säädetäisiin ehdotuksen 24 §:ssä. Alueiden kehittämisen kannalta keskeiset ministeriöt edistäisivät aluekehittämispäätöksen toimeenpanoa omalla hallinnonalallaan ja maakuntien liitot oman alueensa kehittämissä.

Momentin 3 kohdan mukaan neuvottelukunnan tehtävänä olisi edistää valtakunnallisten ja alueellisten toimijoiden yhteistyötä. Näillä tarkoitetaan erityisesti alueiden kehittämisen kannalta keskeisiä ministeriöitä sekä maakuntien liittoja. Yhteistyön edistämiseen kuuluisi muun ohella 27 §:ssä tarkoitettujen keskustelujen valmistelu, toimeenpano ja keskustelujen seuranta. Pykälän 1 momentin 4 kohdan mukaan neuvottelukunta ennakoi ja seuraisi aluekehitystä ja välittäisi tietoa kehittämistarpeista. Aluekehittämistä koskevien 2 §:n mukaisten tavoitteiden toteuttamisen valtakunnallisessa seurannassa ja arvioinnissa käytettävät vaikuttavuustavoitteet ja mittarit määriteltäisiin tarkemmin aluekehittämispäätöksessä ja niitä sovellettaisiin myös muiden tämän lain mukaisten ohjelmien seurannassa.

Momentin 5 kohdan mukaan lainsäädännön yhteensovittamiseksi sekä normien purkamiseksi neuvottelukunta käsittelee myös alueiden kehittämiseen liittyviä keskeisiä uudistuksia. Uudistusten käsittelemisellä tarkoitetaan, että neuvottelukunta saisi tiedoksi eri toimijoiden valmistelamia alueiden kehittämiseen vaikuttavia uudistuksia, keskustelisi niistä ja neuvottelukuntaan kuuluvat eri toimijat edistäisivät osaltaan niiden toimeenpanoa.

Pykälän 3 momentissa olisi neuvottelukuntaa koskeva asetuksenantovaltuus. Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa säännöksiä neuvottelukunnan kokoonpanosta ja tarkempia säännöksiä sen 2 momentissa tarkoitetuista tehtävistä.

16 §. *Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman seurantakomitea.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin yleisasetuksen 33 artiklassa tarkoitettusta Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman seurantakomiteasta sekä sen puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan nimeämisestä.

Seurantakomiteasta, sen tehtävistä ja kokoonpanosta säädetään yleisasetuksen 33–35 artiklassa. Seurantakomitealle tulee yleisasetuksen mukaan laatia työjärjestys. Seurantakomitean tehtävänä on seurata Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman edistymistä ja tavoitteita yhdessä hallintoviranomaisen kanssa. Seurantakomitea myös hyväksyisi ohjelmassa käytettävät valintaperusteet, rahastojen tuloksellisuuskertomuksen ja arviointisuunnitelman ja ohjelman merkittävät muutokset. Seurantakomitean tehtävät ovat luonteeltaan sellaisia, että niitä voidaan pitää perustuslain 124 §:n mukaisena julkisen vallan käyttönä. Kyse ei kuitenkaan olisi perustuslaissa tarkoitettua merkittävän julkisen vallan käyttämisestä, koska seurantakomitean päätökset vahvistaa aina joko hallintoviranomainen tai valtioneuvosto. Seurantakomitea olisi perustettava yleisasetuksen 33 artiklan mukaisesti kolmen kuukauden kuluessa päivästä, jolloin jäsenvaltiolle ilmoitetaan ohjelman hyväksymispäätöksestä. Seurantakomitean toimikausi olisi koko ohjelmakausi. Seurantakomitea voisi olla yhteinen useammalle ohjelmalle. Valtioneuvosto asettaisi seurantakomitean, kuten nykyisinkin. Valtioneuvosto nimeäisi myös seurantakomitean puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan, jotka olisivat työ- ja elinkeinoministeriöstä. Jäsenistössä tapahtuvista muutoksista voisi asetuksen mukaan päättää työ- ja elinkeinoministeriö. Seurantakomitea voi kutsua myös asiantuntijoita.

Pykälän 2 momentin mukaan seurantakomitean olisi työskentelyssään pyrittävä yksimielisyyteen. Jos yksimielisyyteen ei päästäisi, päätökseksi tulisi se kanta, jota kaksi kolmannelle äänestäneistä on kannattanut.

Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan otettavaksi perustuslain 124 §:ssä tarkoitettujen hyvän hallinnon ja oikeusturvan toteuttamiseksi tarvittavat säännökset. Seurantakomitean jäsenen sovellettaisiin rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä. Tällä tarkoitetaan rikoslain 40 luvun säännösten soveltamista. Jäsenen sovelletaan myös mitä vahingonkorvauslaissa (412/1974) säädetään vahingonkorvausvastuusta seurantakomitean tehtäviä hoidettaessa aiheutetun vahingon korvaamiseen.

Pykälän 4 momentissa esitetään, että valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa säännöksiä seurantakomitean tehtävistä ja sihteeristöstä sekä tarkempia säännöksiä kokoonpanosta ja toimikaudesta.

17 §. *Maakunnan liiton tehtävät.* Pykälässä säädettäisiin maakunnan liiton aluekehittämistehtävistä. Maakuntien liittojen toisella keskeisellä tehtäväkokonaisuudella maakunnan suunnittelun ja merialuesuunnittelun tehtävällä on merkitystä myös alueiden kehittämisen tehtävän kannalta. Maakunnan suunnittelun ja merialuesuunnittelun tehtävästä säädetään maankäyttö- ja rakennuslain 19 §:ssä.

Pykälän 1 momentissa kuvattaisiin maakunnan liiton vastuu aluekehittämisen strategisesta kokonaisuudesta ja luettelaisiin tarkemmin aluekehittämiseen liittyvät keskeiset tehtävät. Momentissa säädettäisiin nykyistä yleisemmin eräistä liiton tehtävistä, mutta kuitenkin niin, että pykälässä olisi kuvattu liiton keskeiset ja merkittävimmät tehtävät. Lisäksi lakiesityksen eräissä muissa pykälissä säädettäisiin liiton aluekehittämistehtävistä, joita ei tässä pykälässä toistettaisi. Sellainen on esimerkiksi maakuntaohjelman laatimista koskeva 25 §.

Pykälän 1 momentin 1 kohdassa säädettäisiin maakunnan liiton tehtävästä valmistella ja toimeenpanna maakunnan pitkän aikavälin strategiaa. Kohta vastaa nykyisen lain 17 §:n johtolauseessa tarkoitettua maakunnan liiton keskeisen roolin ja vastuun kuvausta maakunnan aluekehittämisen strategisesta kokonaisuudesta suunnittelussa. Strategisella suunnittelulla tarkoitetaan aluekehittämisen kokonaisuutta, jonka prosessista ja yhteistyön koordinoinnista maakunnan liitto vastaa. Lisäksi maakunnan liitto huolehtisi osaltaan suunnittelussa asetettujen tavoitteiden toimeenpanosta. Maakuntien liitot vastaavat strategisesta suunnittelusta osana myös aluetasolla älykkään erikoistumisen strategioista. Toimeenpanossa maakunnan liitto muun muassa rahoitaisi tavoitteita toteuttavia hankkeita, josta säädettäisiin momentin 3 kohdassa.

Momentin 2 kohdassa mainittu maakunnan liiton tehtävä edistää alueensa elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä vastaa voimassa olevan säännöksen 2 kohtaa. Tehtävällä tarkoitetaan maakunnan liiton toimia, joilla parannetaan yritystoiminnan edellytyksiä vastata toimintaympäristön muutoksiin sekä vahvistetaan yritysten kilpailukykyä, uusiutumista ja kasvua. Maakunnan liitto kehittää elinkeinoelämän rakenteita yritysten ja työpaikkojen luomiseksi ja turvaamiseksi. Kehittämisessä otetaan huomioon kunkin alueen luontaisesti vahvat toimialat ja kohdennetaan toimia niiden vahvistamiseen ja uusiutumiseen, mutta myös uusien toimialojen luomiseen. Lisäksi kohdassa esitetään, että liiton tehtävänä olisi edistää alueensa älykästä erikoistumista. Älykkään erikoistumisen strategiat valmistellaan maakunnan liiton johdolla yhteistyössä ELY-keskusten ja muiden aluekehittämisen toimijoiden kanssa. Käytännössä maakuntien liitot ovat vastanneet strategioiden laatimisesta tähänkin asti, mutta vastuu määritellään nyt selkeästi. Lisäksi strategioiden liittymisestä maakuntaohjelmaan säädetään esityksen 25 §:ssä. Maakuntien liittojen tulisi johtaa alueellaan kumppanuusyhteistyötä, jossa alueet tunnistavat omat tulevaisuuden kasvu- ja vahvuusalueensa julkisen, yksityisen ja tutkimussektorin yhdessä etsimän ja tuottaman tiedon pohjalta. Keinovalikoimalla pyritään vaikuttamaan mm. osaavan työvoiman saatavuuteen ja osaamis- ja innovaatorakenteiden ja muiden ekosysteemien systemaattiseen kehittämiseen.

Momentin 3 kohdassa todettaisiin liiton tehtävä aluekehittämistehtävän toimeenpanossa eli kehittämistavoitteita toteuttavien hankkeiden rahoittaminen sen mukaan kuin siitä säädetään rahoituslaissa. Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan rahastojen hankkeiden rahoittaminen on yleisasetuksen mukaan hallintoviranomaisen tehtävä. Hallintoviranomainen voi delegoida tehtävän välittävänä toimielimenä toimivalle maakunnan liitolle, jolla on edellytykset ja tahto tehtävän hoitamiseen. Tästä säädettäisiin lain 10 §:ssä. Maakunnan liiton olisi tehtävä vastaanottaessaan sitouduttava huolehtimaan hallinnoinnin kustannuksista ohjelman teknisen tuen lisäksi, kuten nykyisinkin. Työ- ja elinkeinoministeriön välittävälle toimielimelle ohjelmasta maksama tekninen tuki kattaa hallintokuluista noin puolet.

Momentin 4 kohdassa säädettäisiin maakunnan liiton tehtävästä edistää saavutettavuutta ja vastuuta maakunnan liikennejärjestelmäsuunnittelun johtamisesta ja sen yhteensovittamisesta maakunnan muiden suunnitelmiin ja valtakunnalliseen liikennejärjestelmäsuunnitelman kanssa muualla kuin Helsingin seudulla. Tehtävä vastaa nykyisen lain 17 §:n 6 kohtaa. Maakunnan

liitto vastaisi maakunnan yleisestä kehittämisestä ja osana tätä tehtävää maakunnan liitto voisi vastata maakunnan liikennejärjestelmäsunnittelun johtamisesta ja kyseisen suunnittelun yhteensovittamisesta maakunnan muun suunnittelun sekä valtakunnallisen liikennejärjestelmäsunnittelun kanssa. Lain liikennejärjestelmästä ja maanteista (503/2005) 15 a §:ssä säädetään liikennejärjestelmäsunnittelun tavoitteista, jotka tulisi huomioida myös maakunnan liikennejärjestelmäsunnittelussa. Pykälässä säädetään, että liikennejärjestelmäsunnittelu on jatkuvaa ja vuorovaikutteista vaikutusten arviointiin sekä viranomaisten ja muiden toimijoiden yhteistyöhön perustuvaa suunnittelua. Lain liikennejärjestelmästä ja maanteista 15 b §:ssä säädetään valtakunnallisesta liikennejärjestelmäsunnittelusta. Maakunnan liikennejärjestelmäsunnittelu tulisi valmistella vuorovaikutuksessa valtakunnanallisen tason liikennejärjestelmäsunnittelun kanssa. Helsingin seudulla liikennejärjestelmäsunnittelusta (laki pääkaupunkiseudun kuntien jätehuolto- ja joukkoliikennettä koskevasta yhteistoiminnasta 829/2009) vastaa kuntayhtymä Helsingin seudun liikenne (HSL). HSL vastaa liikennesuunnittelusta 14 kunnan alueella (Helsinki, Espoo, Vantaa, Kauniainen, Kerava, Sipoo, Kirkkonummi, Nurmijärvi, Vihti, Hyvinkää, Tuusula, Mäntsälä, Pornainen, Järvenpää), ei ainoastaan jäsenkuntiensa alueella. Maakunnallista liikennejärjestelmäsunnittelua tulisi tehdä vuorovaikutuksessa maakunnan kaupunkiseutujen liikennejärjestelmäsunnittelun kanssa, jotta eri aluetasolla tehtävä suunnittelu olisi yhteneväistä.

Momentin 5 kohdassa säädettäisiin liiton tehtävästä edistää luonnonvarojen kestäväää käyttöä ja ilmastomuutoksen hillintää ja siihen sopeutumista sekä laadukkaan elinympäristön tilaa koskevan suunnittelun yhteistyötä ja vastata suunnittelun yhteensovittamisesta maakunnan muun suunnittelun kanssa. Tehtävä vastaa käytännössä voimassa olevan säännöksen 7 kohtaa, mutta käsitteitä on modernisoitu vastaamaan muuta nykyisessä ilmastotyössä suositeltua terminologiaa. Käytännössä liitot laativat eri tahojen kanssa yhdessä esimerkiksi vapaaehtoisia maakunnan energia- ja ilmastostrategioita tai -selvityksiä, joilla edistetään kestäväää ja hiilineutraalin kehityksen tavoitteita. Tehtävä liittyy myös maakunnan liiton maankäytön tehtävän hoitamiseen.

Momentin 6 kohdassa säädettäisiin maakunnan liiton velvollisuudesta edistää monipuolisesti eri tahojen yhteistyötä maakunnan kehittämiseksi. Maakunnan liiton tulisi edistää sekä jäsenkuntiensa keskinäisen, että kuntien ja maakunnan välistä yhteistyötä. Maakuntien välisestä yhteistyöstä säädetään voimassa olevassa laissa velvoittavasti ja tarkasti lain 18–22 §:ssä. Syksyllä 2019 tehdyn selvityksen mukaan sen tyyppistä sääntelyä ei pidetä enää tarpeellisena. Maakuntien vapaaehtoisen yhteistyön järjestämisestä säädettäisiin lakiehdotuksen 18 §:ssä nykyistä lainsäädäntöä vastaavasti. Lisäksi kohdassa säädettäisiin maakunnan kansallisista ja kansainvälisistä yhteyksistä. Kansallisilla yhteyksillä tarkoitettaisiin muun muassa maakunnan ja valtion välisten aluekehittämiskeskustelujen muodossa tapahtuvaa vuorovaikutusta, joista säädetään lakiehdotuksen 27 §:ssä. Maakunnan liiton moniin tehtäviin liittyy kansainvälisen yhteistyön tarvetta, josta niin ikään säädettäisiin 6 kohdassa.

Momentin 7 kohdassa säädettäisiin maakunnan liiton tehtävästä seurata ja ennakoida aluekehitystä sekä toimintaympäristön ja osaamistarpeiden muutoksia. Tehtävä tarkoittaa, että maakunnan liitto tuottaa ja ylläpitää aluekehityksen tilannekuvaa maakunnan ja sen osien aluekehityksen ilmiöistä ja kehityksestä. Käytännössä liitto kerää, analysoi ja välittää ajantasaista tietoa maakunnan toimintaympäristöstä ja kehityksestä sekä ennakoii muutoksia, mukaan lukien maakunnan pitkän aikavälin osaamistarpeiden ennakointi. Osaamisella on yhä suurempi rooli osana alueiden kehitystä ja niiden uudistumista. Maakunnan alueella tehtävä tutkimus-, koulutus- ja innovaatiotoiminnalla on yhteys maakunnan veto-, pito- ja elinvoimaan. Siksi maakuntien liitot

edistävät osaltaan alueen osaamisen kehittämistä mm. osaamistarpeiden ennakkoinnin, älykkään erikoistumisen strategioiden ja EU- ja kansallisen rahoituksen toimeenpanon kautta. Tehtävällä on yhteys lakiehdotuksen 27 §:n mukaisten alueiden kehittämisen keskustelujen valmisteluun ja valtakunnallisen tilannekuvan tuottamiseen. Maakunnan liitto vastaisi omalta osaltaan aluekehityksen tilannekuvan laatimisesta keskusteluja varten ja valtakunnallisesti tehtävästä vastaisi työ- ja elinkeinoministeriö. Ennakointitehtävää liitto hoitaisi vastaavasti kuin voimassa olevan säännöksen 11 kohdassa säädetään.

Momentin 8 kohdassa säädettäisiin maakunnan liiton tehtävästä edistää kulttuuria osana maakunnallista strategiatyötä, saamelaisten kotiseutualueella heidän oikeuttaan omaan kieleensä ja kulttuuriinsa sekä maakunnallista identiteettiä ja asukkaiden osallistumista maakunnan kehittämiseen. Kulttuuriin liittyvä edistämistehtävä vastaa sisällöllisesti nykyisen säännöksen 5 kohtaa. Kulttuuritoiminnan järjestäminen on kunnan tehtävän (laki kuntien kulttuuritoiminnasta 166/2019, 3 §), jonka toteuttamiseksi kunnan tulee muun muassa edistää kulttuurin ja taiteen yhdenvertaista saatavuutta ja monipuolista käyttöä. Laissa säädetään myös kunnan tehtävästä edistää kulttuuria ja taidetta osana asukkaiden hyvinvointia ja terveyttä, osallisuutta ja yhteisöllisyyttä sekä paikallista ja alueellista elinvoimaa. Maakunnan liitto vastaisi myös kulttuuria koskevien suunnitelmien ja kehittämistoimenpiteiden yhteensovittamisesta. Tämä yhteensovitus on osa maakuntaohjelman toteuttamista. Maakuntaohjelmatyössä tulisi tehdä yhteistyötä myös valtion viranomaisten, kuten Taiteen edistämiskeskuksen kanssa ja alueellisten vastuuseurojen kanssa. Lapin maakunnassa maakunnan liiton velvollisuutena olisi edistää saamelaisten oikeuden kieleensä ja kulttuuriinsa -toteutumista, mikä tulee ottaa huomioon tässä laissa tarkoitettujen alueiden kehitystä tukevien, suunnitelmien valmistelun sekä toimeenpanon yhteydessä.

Esityksessä säädettäisiin lisäksi maakunnallisen identiteetin edistämisestä, jolla lisätään alueen tunnettuutta ja sitä kautta vahvistetaan alueen elinvoimaa ja asukkaiden hyvinvointia. Asukkaiden osallistumista maakunnan kehittämiseen haluttaisiin vahvistaa nykyisestä. Osallistuminen on käytännössä usein välillistä erilaisten yhteistyöfoorumien kautta, mutta voisi jatkossa olla laajempia ryhmiä kiinnostavaa osallistamisen keinojen kehityssä. Nykyisiä aluekehittämisen yhteistyöfoorumia ovat esimerkiksi nuorisovaltuustot.

Momentin 9 kohdassa säädettäisiin maakuntien liittojen tehtävästä edistää julkisen hallinnon yhteispalvelusta annetussa laissa (223/2007) tarkoitettua yhteispalvelua alueellaan. Tehtävästä säädetään vastaavasti nykyisen säännöksen 10 kohdassa.

Momentin 10 kohdassa olisi yleinen säännös maakunnan liiton vastuusta hoitaa muita sille erikseen säädettyjä tai jäsenkuntien sille osoittamia tehtäviä. Näillä tarkoitettaisiin muualla lain säädännössä maakuntien liitoille säädettyjä tehtäviä. Esimerkiksi sellaisia ovat maakunnan liiton tehtävä nimetä alueelliset liikuntaneuvostot liikuntalain (390/2009) 7 §:n mukaisesti. Tehtävästä säädetään nykyisen säännöksen 9 kohdassa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin maakunnan liiton tehtävien hoitamisen tavoista sekä yhteistyön keskeisistä tarpeista ja tahoista. Maakuntien liittojen aluekehittämiseen liittyvät tehtävät ovat monipuolisia ja niitä on toteuttamassa useat eri tahot. Siksi on tärkeää, että kehittämistyötä tehdään yhdessä eri toimijoiden kanssa. Momentin 1 kohdassa kuvattaisiin aluekehittämisen yhteistyön laajuutta ja keskeisiä tahoja. Alueella keskeisiä tahoja ovat kunnat ja erityisesti keskustaajamat, valtion eri viranomaiset ja muut tahot kuten esimerkiksi korkeakoulut ja muut oppilaitokset. Valtion aluehallintoviranomaisista keskeisin aluekehittämistä toimeenpaneva taho on elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. Myös aluehallintovirastot (AVI) hoitavat

eräitä aluekehittämiseen liittyviä tehtäviä, esimerkiksi edistämällä tervettä ja toimivaa taloudellista kilpailua, kuluttajansuojan ja kansalaisten taloudellisen turvallisuuden toteutumista sekä elinkeinonharjoittajien tasapuolisia toimintaedellytyksiä. Kaupunkien ja kuntien kanssa yhteistyötä toteutetaan esimerkiksi kuntien elinvoimatehtävää ja kuntien välistä yhteistyötä tukemalla. Muita tahoja on Lapin maakunnassa saamelaiskäräjät, joiden osallistumisesta maakuntaohjelman laatimiseen säädettäisiin lakiehdotuksen 25 §:ssä. Tässä pykälässä saamelaiskäräjiä ei kuitenkaan enää erikseen mainittaisi pykälässä sääntelyn yleisyyden lisäämisen vuoksi. Muutoksella ei ole tarkoitus muuttaa nykykäytäntöä, vaan saamelaiskäräjät on Lapissa edelleen tärkeä maakunnan liiton yhteistyötaho. Muita yhteistyötahoja maakunnissa ovat lisäksi esimerkiksi paikallisen kehittämisen yhteistyöryhmät maaseutu- ja saaristoalueilla sekä erilaiset järjestöt.

Momentin 2 kohdassa todettaisiin maakuntien liittojen velvoite ottaa huomioon kuntien erilaiset lähtökohdat ja vahvuudet ja niistä johtuvat tarpeet kehittämistyössä. Maakunnan liitto toimii yhdessä jäsenkuntien kanssa kuntien erilaisten tarpeiden ja mahdollisuuksien tunnistamiseksi. Liitto ja kunnat tekevät esimerkiksi yhteisiä selvityksiä muun muassa koulutuksen, kulttuurin, sosiaali- ja terveyssektorin ja kunnallistalouden alueilla sekä maakunnan tilaa koskevien tietojen tuottamiseksi. Tietojen perusteella alueen kehittämistoimia voidaan kohdentaa tarpeiden mukaisesti.

Momentin 3–4 kohdassa säädettäisiin maakunnan liiton osallistumisesta ja yhteistyöstä keskeisten aluekehittämiseen osallistuvien valtion aluehallintoviranomaisten strategiseen suunnitteluun ja tulosohtaukseen sekä yhteistyöstä korkeakoulujen ja muiden koulutuksen järjestäjien kanssa maakunnan aluekehittämistavoitteiden huomioimiseksi.

Valtion viranomaisista keskeisimmät aluekehittämistä toimeenpanevia viranomaisia ovat elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset sekä osittain myös aluehallintovirastot. Maakuntien yhteistyöstä niiden strategisessa suunnittelussa ja tulosohtauksessa säädetään elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annetun lain 7 §:ssä sekä vastaavalla tavalla aluehallintovirastoista annetun lain (896/2009) 8 §:ssä sekä tarkemmin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annetussa valtioneuvoston asetuksen 17 §:ssä ja vastaavasti aluehallintovirastoista annetussa valtioneuvoston asetuksen (906/2009, AVI-asetus) 14 §:ssä.

Ehdotuksen mukaan maakuntien liitot osallistuvat nykyiseen tapaan tarvittavin osin virastojen strategiseen suunnitteluun kuuluvan yhteisen strategia-asiakirjan laatimiseen sekä lisäksi ELY-keskusten ja tarvittavin osin myös aluehallintovirastojen tulossopimusten laatimiseen. Strategia-asiakirjan ja tulossopimusten laatimisessa otetaan huomioon muun muassa maakuntaohjelmat. Koska maakunnan kehitys perustuu paljolti siihen, että koulutuksen suunnittelussa huomioidaan myös alueen tarpeet, on yhteistyö korkeakoulujen ja muiden oppilaitosten kanssa tärkeää. Erityisesti maakuntien liittojen yhteistyö yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen kanssa on tärkeää alueen kehittämisen ja erityisesti yritystoiminnan kannalta, jotta koulutus- ja osaamistavoitteet sekä työvoiman saatavuus vastaisi alueen ja yritysten tavoitteita ja tarpeita. Siksi ehdotetaan, että momentin 4 kohdassa säädettäisiin maakuntien liittojen yhteistyöstä korkeakoulujen ja muiden koulutuksen tarjoajien kanssa.

Momentin 5 kohdassa kuvattaisiin maakunnan liiton tehtävää maakunnan yleisen kehittämisen edistäjänä ja edunvalvojana. Maakunnan yleisen kehittämisen edistäminen ja edunvalvonta ovat maakunnan kehittämiseen keskeisesti vaikuttavien asioiden tai hankkeiden edistämistä sekä maakuntaa koskevaa tiedotustoimintaa, jonka tavoitteena on lisätä maakunnan asukkaiden hyvinvointia ja maakunnan menestystä. Maakunnan liitto toteuttaa edunvalvontaa yhteistyössä

alueen kansanedustajien, euroedustajien, puolueiden piirijärjestöjen, elinkeinoelämän organisaatioiden ja kuntien sekä kuntayhtymien ja muiden tarpeellisten tahojen kanssa.

18 §. Maakuntien liittojen yhteistyö. Pykälässä säädettäisiin maakuntien liittojen yhteistyöstä. Tarkoituksena on, että maakuntien liitot päättäisivät yhteistyössä asioista, joissa on useamman maakunnan liiton kannalta tarpeellista tehdä 17 §:n 1 momentissa mainituissa asioissa yhteistyötä. Yhteistyö voisi koskea myös muualla laissa säädettyjä tehtäviä tai rahoituslain mukaisia tehtäviä. Muista tehtävistä esimerkkinä olisi tarve koota liittojen tehtäviä kansallisen vastinrahoituksen ja interreg-ohjelmien ja interreg-ulkorajaohjelmien hallinnollisten tarkastusten tehtäviä.

Yhteistyötä ei nykyään tehdä vain rajamaakuntien kanssa, vaan myös eri puolilla maata olevilla maakunnilla saattaa olla esimerkiksi yhteisiä kansainvälisiä tehtäviä. Yhteistyön laajuudesta ja päätettävien asioiden merkittävyydestä riippuen liitot voisivat sopia siitä päätöksentekotasosta, jolla päätös tulee tehdä. Maakuntien liitoilla on erilaisia yhteistyömuotoja, joista vakiintuneinta on suuralueittainen yhteistyö. Suuralueittaisen yhteistyön aluejako perustuu Euroopan parlamentin ja neuvoston antamaan asetukseen 1059/2003 (muutettu 31/2011). Suuralueita ovat Helsinki-Uusimaa ja muu Etelä-Suomi, Länsi-Suomi, Pohjois- ja Itä-Suomi ja Ahvenanmaa.

Pykälän 2 momentissa olisi informatiivinen viittaus säännöksiin, joissa säädetään maakuntien liittojen tiettyjen tehtävien kokoamisesta. Mainittujen tehtävien kokomainen edellyttäisi aina tiettyjen edellytysten täyttymistä ja hyväksyntää. Tehtäviä voidaan koota siten, että maakunnan liitto hoitaa tiettyjä valtionapuviranomaisen tai muita tehtäviä toisen maakunnan liiton toimialueella, jos toimialueen laajentamisella voidaan turvata tehtävissä tarvittavan erityisasiantuntemuksen saatavuus, moitteeton varainhoito tai tehtäviä koskeva eriyttämisvaatimus taikka tehtävien kokoaminen on tarkoituksenmukaista muun vastaavan syyn vuoksi. Eri tehtävien kokoamisesta maakunnan liittojen osalta ja tiettyjen liittojen nimeämisestä on tarkoitus säätää valtioneuvoston asetuksessa alueiden kehittämisestä ja alue- ja rakennepolitiikan toimeenpanosta.

19 §. Maakunnan yhteistyöryhmä. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että maakunnassa tulee olla 24 §:n 1 momentissa tarkoitettun aluekehittämispäätöksen, maakunnan pitkän aikavälin strategisten linjausten, maakuntaohjelman ja muiden alueen kehittämiseen vaikuttavien kansallisten suunnitelmien ja sopimusten sekä Euroopan unionin osarahoittamisen ohjelmien toimeenpanon strategista yhteensovittamista varten maakunnan yhteistyöryhmä. Yhteistyöryhmän keskeisenä tehtävänä olisi lisäksi toimia yleisasetuksen 6 artiklan mukaisena kumppanuuselimenä. Myös jäsenistön kokoonpanoon sovelletaan yleisasetuksen 6 artiklan säännöksiä.

Yhteistyöryhmän asettamisesta ja kokoonpanosta sekä toimikaudesta säädettäisiin pykälän 2 momentissa. Maakunnan liiton hallitus asettaisi maakunnan yhteistyöryhmän ja nimittäisi sen puheenjohtajan kuten nykyisin. Se myös vahvistaisi yhteistyöryhmän työjärjestyksen. Työjärjestyksessä määriteltäisiin muun muassa 21 §:n 3 momentissa tarkoitettujen maakunnan yhteistyöryhmässä käsiteltävien hankkeiden koosta ja sisällöstä. Eri maakuntien välillä olisi hyvä pyrkiä hankehakemusten yhdenmukaiseen määrittelyyn muun muassa hakijoiden yhdenvertaisen kohtelun vuoksi, kuitenkin kunkin alueen erityispiirteet huomioon ottaen.

Yhteistyöryhmässä edustettuina olevista tahoista säädettäisiin pykälän 3 momentissa nykyistä yleisemmin. Maakunnan liiton tulisi kuitenkin huolehtia siitä, että maakunnan yhteistyöryhmän toiminnan ja päätösten valmistelussa on varmistettu riittävä asiantuntemus eri hallinnonalojen

toimintojen ja kumppaneiden osalta. Vakiintuneita aluekehittämisen maakuntien liittojen yhteistyötahoja ovat alueen kunnat, ohjelmaa rahoittavat valtion viranomaiset sekä aluekehittämisen kannalta keskeiset järjestöt. Yhteistyöhön tavallisesti osallistuvia järjestöjä ovat vaihdelleen eri maakunnissa olleet esimerkiksi työntekijä- ja elinkeinoelämän, ympäristö- ja tasa-arvon edistämistä hoitavat järjestöt. Alueellisesti vaihdellen edustettuina tahoina voisivat olla myös aluehallintovirasto, Metsäkeskus, korkeakoulujen tai ammatillisen toisen asteen oppilaitoksen edustajat tai paikallisen kehittämisen järjestöt. Niiden maakuntien yhteistyöryhmissä, joiden Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan välittävän toimielimen tehtävää hoitaa keskitetysti toinen ELY-keskus, tulisi tiedonkulun varmistamiseksi olla edustettuina sekä alueen ELY-keskuksen että keskitettyä tehtävää hoitavan ELY-keskuksen edustajat. Lapin maakunnassa yhteistyöryhmän jäsenenä tulisi olla saamelaiskäräjien edustaja. Yhteistyöryhmän toimikaudesta säädettäisiin voimassa olevan säännöksen mukaisesti.

Pykälän 4 momentin mukaan yhteistyöryhmä voisi asettaa jaostoja ja kutsua asiantuntijoita. Toimintamalli vastaa nykyistä käytäntöä. Yhteistyöryhmän ja sen jaoston jäsenien sovellettaisiin rikosoikeudellista virkavastuuta sekä vahingonkorvausvastuuta koskevia säännöksiä. Koska maakunnan yhteistyöryhmän tehtäviin kuuluu julkista valtaa sisältäviä tehtäviä, sen toimintaan sovelletaan lisäksi hallinnon yleislakeja.

Pykälän 5 momentissa säädettäisiin, että valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa säännöksiä toimikaudesta, sihteeristöstä ja sen tehtävistä sekä tarkempia säännöksiä yhteistyöryhmän kokoonpanosta.

20 §. Maakunnan yhteistyöryhmän tehtävät. Pykälässä määriteltäisiin edellä 19 §:n 1 momentissa määriteltyä tarkemmin maakunnan yhteistyöryhmän tehtävät. Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan maakunnan yhteistyöryhmän tehtävänä olisi käsitellä maakunnassa valmisteltavia suunnittelu-, ohjaus- ja sopimusasiakirjoja niiden valmisteluvaiheessa. Käsiteltäviä kansallisia asiakirjoja olisivat esimerkiksi maakunnan pitkän aikavälin strategiset linjaukset, maakuntaohjelma, maakuntakaava sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ja tarvittavilta osin aluehallintoviraston esitykset strategiseksi tulostavoiteasiakirjaksi. Maakuntien liittojen osallistumisesta ja menettelystä ELY-keskuksia ja aluehallintovirastoja strategiseen ohjaukseen säädetään niitä koskevissa laeissa ja asetuksissa. Sen lisäksi yhteensovittamisen varmistamiseksi tulostavoiteasiakirjojen olisi hyvä käsitellä maakunnan yhteistyöryhmässä. Ohjausasiakirjojen käsittelystä maakunnan yhteistyöryhmässä säädetään nykyisin lain 28 §:n 1 momentin 2 kohdassa. Sääntelyn yleisyyden lisäämiseksi tätä tehtävää ei kuitenkaan enää erikseen mainittaisi vaan se sisältyisi ehdotettuun 1 kohtaan. Muita käsiteltäviä suunnitteluasiakirjoja olisivat maakunnan liikennejärjestelmäsuunnitelma sekä maakuntaohjelmaa toteuttavat yhteistyö- ja vastaavat sopimukset. Lisäksi yhteistyöryhmä käsitelisi Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelmaan liittyviä suunnitelmia ja muita asiakirjoja 2–6 kohdassa säädetyllä tavalla.

Momentin 2 kohdan mukaan maakunnan yhteistyöryhmä hyväksyisi Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman alueellisen rahoitus suunnitelman ja siihen sisältyvät rahoituksen painopisteet. Rahoitus suunnitelmasta säädettäisiin lain 29 §:ssä. Rahoitus suunnitelmissa kuvattaisiin Suomen alue- ja rakennepolitiikan varojen alueellinen kohdentaminen. Rahoituksen kohdentaminen kuvattaisiin toimintalinjoittain ja viranomaisittain seuraavaksi kahdeksi vuodeksi hallintoviranomaisen ilmoittaman maakunnittaisen kulmaluvun perusteella. Ehdotus on tarkoitettu otettavaksi huomioon varojen jakoa valmisteltaessa. Hallintoviranomaisella on oikeus poiketa alueiden ehdotuksesta ohjelman täysipainoisen toteutumisen varmistamiseksi. Lisäksi

suunnitelmassa ilmoitettaisiin arvio kuntarahoituksesta ja muusta julkisesta rahoituksesta toimintalinjoittain ja viranomaisittain. Lisäksi rahoitussuunnitelmassa voitaisiin esittää mahdollinen varojen kohdentaminen ylimaakunnalliseen toimintaan ja ilmoitettaisiin tähän toimintaan sovittu välittävä toimielin, jotta varojen osoittaminen tapahtuisi hallinnollisesti mahdollisen kevyesti suoraan rahoituspäätöksen tekeväälle viranomaiselle.

Momentin 3 kohdan mukaan maakunnan yhteistyöryhmän tulisi edesauttaa laajojen, aluekehittämisen kannalta merkittävien hankekokonaisuuksien valmistelua ja edistää niiden toteuttamista muun muassa eri rahoituslähteitä yhdistelemällä. Tehtävä vastaa nykyisen säännöksen 1 momentin 5 kohtaa. Momentin 4 kohdan mukaan yhteistyöryhmä antaisi 21 §:n 3 momentin mukaisen sitovan lausunnon Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelmaan sisältyvästä alueellisesta hankehakemuksesta. Tehtävä vastaa nykyisen lain 28 §:n 1 momentin 4 kohtaa. Lausunnon merkityksestä välittävän toimielimen päätöksenteolle säädettäisiin tarkemmin 21 §:n 3 momentissa.

Momentin 5 kohdassa säädettäisiin yhteistyöryhmän tehtävästä laatia ehdotus Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelmasta rahoitettavien hankkeiden tarkentaviksi alueelliseksi valintaperusteiksi. Yhteistyöryhmän tulisi ilmoittaa niistä hallintoviranomaiselle sekä huolehtia tarvittavista menettelytavoista niiden soveltamiseksi alueella. Tarkentavat alueelliset valintaperusteet eivät saisi olla ristiriidassa yleisasetuksen 67 artiklan sekä seurantakomitean hyväksymien (yleisasetuksen 35 artikla) ja hallintoviranomaisen vahvistamien valintaperusteiden kanssa. Tehtävä vastaisi voimassa olevaa säännöstä.

Momentin 6 kohdan mukaan maakunnan yhteistyöryhmän tulisi raportoida alue- ja rakennepolitiikan ohjelman toteutumisesta hallintoviranomaiselle ja tarvittaessa se voisi esittää hallintoviranomaiselle ohjelmaa koskevia muutostarpeita. Tehtävä vastaa nykyisen lain 28 §:n 1 momentin 8 kohtaa. Momentin 7 kohdassa yhteistyöryhmän tehtäväksi ehdotetaan velvollisuutta tiedottaa alue- ja rakennepolitiikan ohjelman toimeenpanosta. Tiedotusvelvollisuuden toteuttaminen varmistetaan maakunnan liiton ja ELY-keskuksen valmisteluyhteistyössä. Säännös vastaa nykyisen 28 §:n 1 momentin 9 kohtaa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin valtuudesta määrätä maakunnan yhteistyöryhmän työjärjestyksessä myös muita tehtäviinsä liittyviä sekä kansallisiin että alue- ja rakennepolitiikan ohjelman toimeenpanoon liittyviä tehtäviä.

21 §. Maakunnan yhteistyöryhmän päätöksenteko ja hallintomenettely. Pykälässä määriteltäisiin maakunnan yhteistyöryhmässä ja sen sihteeristössä noudatettavasta päätöksenteko- ja hallintomenettelystä. Maakunnan yhteistyöryhmään sovellettaisiin pykälän 1 momentin mukaan kuntalain eräitä säännöksiä, ellei lakiesityksessä toisin säädetä. Muilta osin yhteistyöryhmään ja sen sihteeristöön sovellettaisiin mitä hallintolaissa säädetään.

Yhteistyöryhmän päätöksenteosta ehdotetaan säädettäväksi pykälän 2 momentissa. Yhteistyöryhmän tulisi pyrkiä päätöksenteossaan yksimielisyyteen. Jos kuitenkin päätöstä ei voida tehdä yksimielisesti, päätökseksi tulisi se mielipide, jota jäsenistä kaksi kolmannelta äänestäneistä on kannattanut. Säännös vastaa nykyistä lakia.

Pykälän 3 momentin mukaan maakunnan yhteistyöryhmä antaisi välittävälle viranomaiselle lausunnon hankkeesta, joka on alueen kehittämisen tai kokonaiskustannusarvioltaan merkittävä

ja jolle haetaan Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelmasta. Säännös vastaa nykyisen lain 27 §:n 4 momenttia. Säännös tarkoittaisi, että välittävä toimielin ei voisi poiketa maakunnan yhteistyöryhmän hanketta puoltavasta lausunnosta, ellei se voisi osoittaa, että tuen myöntäminen olisi vastoin Euroopan unionin tai kansallista lainsäädäntöä tai että hanke ei ole ohjelmanmukainen. Ohjelmanmukaisuus tarkoittaa, että hankkeen tavoitteiden tulee sopia ohjelman tavoitteisiin, hankkeen tulee olla soveltuva rahoitettavaksi jostakin ohjelman erityistavoitteesta ja hanke on ohjelman valintaperusteiden mukainen. Tätä maakunnan yhteistyöryhmän lausuntomenettelyä on tarkoitus käyttää vain maakunnan kehittämisen kannalta merkittävimmissä hankkeissa sekä laajoissa ja kokonaiskustannusarvioltaan suurissa hankkeissa. Maakunnan yhteistyöryhmän on huolehdittava siitä, että lausuttavat hankkeet käsitellään viivytyksettä. Ennen kuin ne tuodaan yhteistyöryhmään lausuntoa varten, on yhteistyöryhmän sihteeristön varmistettava, että hankkeet ovat sekä ohjelman että lainsäädännön mukaisia. Jos välittävä toimielin ei puoltavasta lausunnosta huolimatta rahoittaisi hanketta, olisi sen annettava maakunnan yhteistyöryhmälle tästä viivytyksettä tieto sekä perustelut kieltäytymiselle.

Lisäksi pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että yhteistyöryhmä ei kuitenkaan antaisi lausuntoa yksittäisen yrityksen valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi vuosina 2021–2028 annetun lain mukaisesta yrityksen kehittämisavustusta koskevasta hakemuksesta. Säännöksen sanamuoto poikkeaisi nykyisen lain 27 §:n 5 momentin sanamuodosta, mutta tarkoittaisi sisällöllisesti samaa ja jo nykyisin omaksuttu toimintapa jatkuisi muutoksitta.

22 §. Maakunnan yhteistyöryhmän suhde välittävään toimieliimeen. Pykälässä säädettäisiin maakunnan yhteistyöryhmän ja välittävän toimielimien välisestä suhteesta. Säännös vastaisi nykyisen lain 27 §:n 4 momentissa säädettyä. Pykälän mukaan välittävä toimielin ei voisi rahoittaa hanketta, jos maakunnan yhteistyöryhmä on antanut sille esitellystä hankkeesta kielteisen lausunnon. Puoltavasta yhteistyöryhmän päätöksestä poikkeaminen olisi kuitenkin mahdollista, jos tuen myöntämiselle olisi EU- tai kansallisesta lainsäädännöstä johtuva este tai jos hanke ei olisi alue- ja rakennepolitiikan ohjelman mukainen. Poikkeavasta päätöksestä tulisi antaa tieto yhteistyöryhmälle ja välittävän toimielimien tulisi tuoda yhteistyöryhmän tietoon poikkeamisen perusteet.

Yhteistyöryhmän lausuntoa koskevaan päätökseen ei saisi hakea muutosta valittamalla ja menettely vastaisi nykyistä sääntelyä. Muutoksenhausta säädettäisiin lakiesityksen 45 §:ssä. Yhteistyöryhmän lausunto on osa hankkeen valmisteluprosessia ja lopullisen päätöksen tekee rahoitushakemuksen vastaanottanut viranomainen. Yksittäistä hanketta koskeva muutoksenhaku määräytyy rahoituspäätöksen tehnyttä viranomaista koskevien rahoituslain muutoksenhakua koskevien säännösten mukaisesti.

23 §. Maakunnan yhteistyöryhmän tiedonsaanti. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi maakunnan yhteistyöryhmän oikeudesta saada tietoonsa tehtäviensä hoitamiseksi tarvittavia tietoja. Pykälä on uusi.

Pykälän 1 momentin mukaan välittävän toimielimien olisi toimitettava maakunnan yhteistyöryhmälle säännöllisesti tiedot valtakunnallisiin teemoihin sisältyvistä Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelmasta rahoitettavista hankkeista ja 2 kohdan mukaan yhteenvetotiedot saapuneista yritystukihakemuksista ja -päätöksistä. Momentin 1 momentin 1 kohdan mukaan valtakunnallisesta teemasta vastaavalla välittävällä toimielimellä olisi vastuu antaa kaikille maakunnan yhteistyöryhmille riittävät tiedot alue- ja rakennepolitiikan ohjelmasta rahoitettavista hankkeista. Aikaisemmin vastuu oli asianomaisella ministeriöllä. Tämä tarkoittaisi myös

hankehausta ja teemojen muutoksista tiedottamista. Maakunnan yhteistyöryhmä tarvitsee hankkeista riittävät tiedot yhteen sovittaakseen valtakunnallista ja alueellista hanketoimintaa toimialueellaan. Valtakunnallisten teemojen koordinaatiohankkeiden vastuulla olisi säännöllinen, ja toiminnan yhteensovittamisen kannalta riittävä, tiedonvaihto välittävän toimielimen ja maakunnan yhteistyöryhmän välillä molempiin suuntiin. Myös ohjelmakauden 2021–2027 EU:n alue- ja rakennepolitiikan rahastojen digitaalinen palveluratkaisu EURA 2021 -järjestelmää voidaan hyödyntää toiminnan yhteensovittamisen tukena.

Pykälän 1 momentin 2 kohdan mukaan yhteistyöryhmän olisi tarpeellista saada säännöllisesti välittävältä toimielimeltä yhteenvetotiedot saapuneista yritystukihakemuksista sekä tehdyistä yritystukipäätöksistä. Listaukset toteutuneista yritystukihankkeista olisi normaalisti saatavilla EURA 2021 -tietopalvelussa. Raportointimenettelystä voitaisiin jatkossa sopia maakunnan yhteistyöryhmän työjärjestyksessä, mikä antaisi joustavuutta eri alueiden käytäntöihin. Säännöllisellä raportoinnilla olisi kuitenkin tarkoitus varmistaa, että yrityshankkeita koskevissa päätöksissä otettaisiin huomioon yhteistyöryhmän rahoituksen kohdentamista koskevat alueelliset periaatteet ja linjaukset.

Pykälän 2 momentin mukaan 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuihin yhteenvetoihin ei saa sisällyttää viranomaisen toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999, julkisuuslaki) 24 §:n 1 momentin 20 kohdan nojalla yksityisen liikesalaisuuden piiriin kuuluvia salassa pidettäviä tietoja, joita voi olla esimerkiksi yritystukihankkeiden hankehakemuksissa ja -suunnitelmissa ja rahoitussuunnitelmissa. Sama koskisi luonnollisesti myös muita julkisuuslain tai erityislain perusteella salassa pidettäviä tietoja.

3 luku Ohjelmatyö ja yhteistyömenettelyt

24 §. Aluekehittämispäätös. Pykälän 1 momentin mukaan valtioneuvosto päättäisi hallituskaussittain valtakunnallisista alueiden kehittämisen painopisteistä. Asiakirjan nimi olisi nykyisin jo yleisesti käytettävä ja voimassa olevassa laissakin käytetty *aluekehittämispäätös* valtakunnallisten alueiden kehittämisen painopisteet -nimityksen sijaan.

Päätös olisi luonteeltaan strateginen ja siinä määriteltäisiin alueiden kehittämisen sisällölliset painopisteet ja niihin liittyvät tavoitteet. Valtioneuvoston päätös ohjaisi eri hallinnonalojen ja maakuntien alueiden kehittämistä ja toimenpiteiden yhteensovittamista. Päätöksen painopisteet tulisi esimerkiksi ottaa huomioon maakunnan liittojen maakuntaohjelmassa (25 §). Yhteen sovitettavilla toimenpiteillä tarkoitettaisiin esimerkiksi erilaisia edistämistoimia ja hankkeita. Työ- ja elinkeinoministeriön olisi aloitettava aluekehittämispäätöksen valmistelu, kun hallitus vaihtuu. Alueiden uudistumisen neuvottelukunta ohjaisi päätöksen valmistelua. Aluekehittämispäätös valmisteltaisiin poikkihallinnollisesti eri ministeriöiden ja maakuntien liittojen kanssa. Valmisteluun kuuluisi myös muu laajempi sidosryhmäyhteistyö. Kukin hallitus voisi tarkistaa oman hallituskautensa aikana painopisteet tarvittaessa esimerkiksi hallituksen strategian tarkistamisen perusteella. Päätöksen konkretisoimiseksi toimeenpanoa varten ministeriöt laatisivat toimeenpanosuunnitelman, joka sisältäisi myös seurantaindikaattorit toimeenpanon seurantaan varten. Suunnitelman laatimisesta säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella. Toimeenpanosuunnitelman hyväksyisi alueiden uudistumisen neuvottelukunta ja se ohjaisi aluekehittämispäätöksen toimeenpanoa ministeriöissä ja eri hallinnonaloilla. Alueiden uudistumisen neuvottelukunta edistäisi ja seuraisi päätöksen toteuttamista. Maakunnat ottaisivat päätöksen huomioon oman maakuntansa kehittämisessä ja soveltaisi niitä alueensa olosuhteisiin.

Pykälän 2 momentissa esitetään, että valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa säännöksiä aluekehittämispäätöksen valmistelusta, sisällöstä, toimeenpanosta ja toteutumisen seurannasta.

25 §. Maakuntaohjelma. Pykälän 1 momentin mukaan maakunta laatisi maakunnan pitkän aikavälin strategisiin linjauksiin perustuvan maakuntaohjelman, jossa tarkennettaisiin maakunnan aluekehittämiseen liittyviä tavoitteita ja niiden toimeenpanoa lähivuosina. Maakuntaohjelmassa tulisi ottaa huomioon valtioneuvoston tekemän 24 §:ssä tarkoitetun aluekehittämispäätöksen painopisteet. Lisäksi säädettäisiin, että maakuntaohjelmaan sisältyy tai sen yhteydessä laadittaisiin maakunnan älykkään erikoistumisen strategia.

Maakuntaohjelmassa kuvattaisiin niitä tavoitteita ja painopisteitä, joilla eri viranomaiset ja muut tahot kehittäisivät aluetta lähivuosien aikana. Valtakunnallisen alueiden kehittämisen kokonaisuuden kannalta olisi tärkeää, että maakuntaohjelmassa tarkasteltaisiin alueen kehittämiseen keskeisesti vaikuttavia osa-alueita kuten elinkeinojen, työllisyyden, maaseudun, hyvinvoinnin, osaamisen, kulttuurin, elinympäristön, saavutettavuuden, turvallisuuden ja kotouttamisen kehittämistä maakunnassa. Maakuntaohjelma sisältäisi myös Euroopan unionin alue- ja rakennepoliitiikan toimeenpanoa ohjaavan älykkään erikoistumisen strategian. Strategia voitaisiin laatia myös erillisenä maakuntaohjelmaan kuuluvana asiakirjana. Älykkään erikoistumisen strategian tulisi sisältää ajantasainen analyysi innovaatiotoiminnan haasteista ja innovaatioiden leviämisen pullonkauloista, strategiasta vastaavan toimivaltaisen tahon määrittelyn, strategian seuranta- ja arviointivälineet, kuvaus yrittäjyyttä edistävän prosessin tehokkaasta toiminnasta, toimet maakunnan tutkimus- ja innovaatiojärjestelmien parantamiseksi, toimet teollisuuden muutosprosessin tukemiseksi ja kansainvälistä yhteistyötä koskevat toimet älykkään erikoistumisen painopistealoilla.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin maakuntaohjelman valmistelua yhteistyössä kuntien, muiden viranomaisten sekä alueiden kehittämiseen osallistuvien yhteisöjen ja järjestöjen sekä muiden toimijoiden kanssa. Valmistelussa mukana olevat tahot voivat vaihdella riippuen maakunnasta. Esimerkiksi Lapin maakunnassa saamelaiskulttuuria koskevan osan valmistelisi saamelaiskäräjät. Osallistava valmistelutyö sitouttaisi eri toimijat yhteisesti laadittujen tavoitteiden toteuttamiseen. Säännös vastaa nykyisen lain 32 §:n 1 momenttia. Maakuntaohjelman hyväksyisi maakuntavaltuusto valtuustokausittain neljän vuoden määräajaksi, kuten nykyisinkin. Maakuntaohjelmaa voitaisiin tarkistaa tarvittaessa.

Pykälän 3 momentissa ehdotetaan, että valtioneuvoston asetuksella voitaisiin säätää tarkemmin maakuntaohjelmaa laadittaessa noudatettavasta sisällön rakenteesta, valmistelusta ja aikataulusta. Tarkoituksena olisi yhteistyössä maakuntien kanssa sovittaa yhteen maakuntaohjelmissa noudatettavaa sisältörakennetta ja valmistelua esimerkiksi vaikutusarviointien laatimiseksi sekä ohjelmien laatimisaikatauluja. Yhtenäisillä menettelyillä ja aikatauluilla turvattaisiin mahdollisuus muodostaa valtakunnallinen, vertailukelpoinen ja samanaikainen käsitys maa eri osien kehittämisen tarpeista ja tavoitteista.

Voimassa olevan lain 33 §:n mukaista maakuntaohjelman toimeenpanosuunnitelmaa ei jatkossa enää laadittaisi. Toimeenpanosuunnitelmaan aikaisemmin sisältyneitä alueen maakuntaohjelmaa toteuttavia hanke- ja toimenpide-esityksiä ja muita alueen kehittämistarpeita käsiteltäisiin jatkossa 27 §:ssä ehdotetuissa aluekehittämiskeskusteluissa. Samassa momentissa säädetyt alue- ja rakennepoliitiikan alueellisen rahoituksen kohdentamiseksi hallintoviranomaisen pyy-

täisi maakunnilta rahoitussuunnitelmat. Menettelystä säädettäisiin ehdotuksen 29 §:n 5 momentin mukaisesti tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Maakunnan yhteistyöryhmä hyväksyisi alueellisen rahoitussuunnitelman nykyistä vastaavasti.

26 §. Maakuntaohjelman asema. Pykälän säädettäisiin, että maakuntaohjelma olisi otettava huomioon maakunnan alueella toimivien viranomaisten toiminnassa. Lisäksi viranomaisten tulisi 1 momentin mukaan aina arvioida omien toimenpiteidensä vaikutuksia suhteessa maakuntaohjelmaan.

Pykälän 2 momentin mukaan viranomaisten olisi pyydettävä maakunnan liitolta lausunto sellaisista suunnitelmista tai toimenpiteistä, jotka poikkeaisivat merkittävästi maakuntaohjelmasta tai saattaisivat heikentää palvelujen saatavuutta, työllisyyttä tai elinvoimaa alueella. Velvoite koskisi paikallisia viranomaisia kuin myös valtakunnallisia viranomaisia. Momentti vastaa sisällöllisesti nykyisen lain 34 §:n 1 ja 2 momentissa säädettyjä menettelyjä.

27 §. Alueiden kehittämisen keskustelut. Pykälän 1 momentin mukaan valtioneuvoston ja alueita edustavien tahojen on keskusteltava säännöllisesti alueiden kehittämisen tavoitteista ja niiden toimeenpanosta. Keskustelujen valmistelua ja toteuttamista koordinoisi työ- ja elinkeinoministeriö, jolle valtioneuvoston työjaossa kuuluu alueiden kehittäminen.

Maakuntien liitot aluekehittämisviranomaisina koordinoisivat alueellaan keskustelujen valmistelua sekä kutsuisivat keskusteluihin myös muita alueellisia osallistujia käsiteltävistä aiheista riippuen. Alueita edustaisivat maakunnan liiton edustajien ohella kulloinkin käsiteltävistä teemoista riippuen esimerkiksi kuntien ja kaupunkien, oppilaitosten, työ- ja elinkeinoelämän järjestöjen, kehittämisyritysten tai muiden tahojen edustajat. Erityisesti elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten, sekä joissa tapauksissa myös aluehallintovirastojen, osallistuminen aluekehittämistä toimeenpanevina viranomaisina keskusteluihin olisi tarpeen. Lapin maakunnassa liiton tulee huolehtia saamelaiskäräjien mahdollisuudesta osallistua aluekehittämistä koskevien keskustelujen valmisteluun ja keskusteluihin, silloin kun käsiteltävät teemat koskevat saamelaisten kotiseutualueella saamelaisten kieleen ja kulttuuriin liittyviä teemoja. Valtioneuvoston puolelta osallistujina olisivat pääsääntöisesti ministeriöiden johtavat virkamiehet. Keskustelut tukisivat valtion ja maakuntien alueiden kehittämisen yhteistyötä.

Keskustelut käytäisiin säännöllisesti, tarpeen mukaan myös vuosittain. Keskustelujen sisältö, laajuus ja myös valtioneuvoston edustajat eli eri hallinnonalojen osallistuminen voisi vaihdella. Keskustelut voisivat olla myös joillekin maakunnille yhteisiä ja koskea tiettyä teemaa. Hallituksen vaihtuessa keskustelut olisivat laajemmat ja niihin liittyisi aluekehittämissäätöjen valmistelu. Keskusteluissa olisi kyse valtion ja alueiden vuorovaikutus- ja kumppanuusmenettelystä, jossa ei tehdä sitovia ratkaisuja tai päätöksiä. Keskustelujen johtopäätökset kirjattaisiin muistioon, jonka tulisi olla keskustelujen osapuolien hyväksymä. Keskustelujen tarkoituksena olisi edistää ja jäsentää valtion ja alueiden välistä säännöllistä vuorovaikutusta ja tukea maakuntien omaehtoista kehittämistä. Keskustelut perustuisivat aluekehittämissäätöjen, maakuntaohjelmaan ja aluekehityksen ajankohtaiseen tilannekuvaan. Keskustelujen pohjana voitaisiin käyttää myös muita aluekehittämisen ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan valtakunnallista ja maakuntakohtaista ajankohtaista aineistoa sekä ministeriöiden aluekehittämiseen vaikuttavia keskeisiä strategioita.

Pykälän 2 momentin mukaan keskustelut edistäisivät lain 2 §:n mukaisesti valtion, maakuntien liitojen ja muiden toimijoiden yhteistyötä ja vuorovaikutusta alueiden kehittämisen tavoitteiden

saavuttamiseksi. Keskusteluiden tavoitteena olisi pyrkiä valtion ja maakuntien yhteisen näkemyksen muodostamiseen alueiden kehittämisen tavoitteista, toimeenpanosta ja toimintaedellytyksistä alueiden kehittämisen suunnittelua ja toimeenpanoa varten. Keskusteluissa pyrittäisiin tunnistamaan alueiden vahvuuksiin perustuvia mahdollisuuksia sekä kehitykseen vaikuttavia pullonkauloja ja etsimään niihin ratkaisuehdotuksia. Yhteinen näkemys otettaisiin huomioon eri toimijoiden talouden ja toiminnan suunnittelussa. Jos yhteistä näkemystä ei saavutettaisi, voitaisiin keskustelujen johdosta laadittavaan asiakirjaan kirjata myös mahdolliset eriävät näkemykset. Keskusteluissa käsiteltävistä asioista voitaisiin tehdä lain 28 §:n mukaisia yhteistyösopimuksia. Keskusteluissa käsiteltäisiin aluekehittämiseen liittyviä, horisontaalisesti merkittäviä, eri hallinnonaloja koskevia ajankohtaisia, sisällöllisesti ja taloudellisesti merkittäviä asioita ja tavoitteita, jotka liittyisivät aluekehittämispäätökseen, maakuntaohjelmaan ja aluekehityksen ajankohtaiseen tilannekuvaan. Tällaisia olisivat esimerkiksi äkillisiin rakennemuutoksiin, digitalisaatioon, työvoiman liikkuvuuteen, kansalaislähtöiseen paikalliskehittämiseen sekä maaseudun ja kaupungin vuorovaikutukseen liittyvät asiat, joissa tarvitaan usean hallinnonalan toimenpiteitä. Keskusteluissa käsiteltäisiin myös Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelmien ja kansallisten ohjelmien ja sopimusten toteutumista maakunnan alueella ja näkökulmasta. Ministeriöt osallistuisivat alueiden kehittämiseen oman toimialansa työkaluilla, joiden resursien ja toimenpiteiden kohdentamisesta ne päättäisivät hallinnonalojen omissa prosesseissa.

Valtio ja maakuntien liitot valmistautuisivat keskusteluihin molemmat tahoillaan tehden omat, yhteen sovitettavat esityksensä keskustelussa käsiteltävistä teemoista. Esityksissä tulisi huomioida myös ylimaakunnalliset tavoitteet, kuten kasvuvyöhykkeiden kehittäminen. Maakuntien liittojen olisi varmistuttava, että alueen kunnilla ja muilla keskeisillä toimijoilla olisi riittävät mahdollisuudet vaikuttaa maakunnan liiton esitykseen. Esitystä olisi siksi tarpeen käsitellä maakunnan yhteistyöryhmässä. Työ- ja elinkeinoministeriö valmistelisi maakuntakohtaiset keskustelun teemat näiden pohjalta. Keskusteluissa aluelähtöisiä aloitteita ja kehittämistyötä tarkasteltaisiin suhteessa valtakunnallisiin tavoitteisiin ja päinvastoin.

Pykälän 3 momentissa esitetään, että valtioneuvoston asetuksella voitaisiin säätää tarkemmin keskustelujen järjestämisestä ja menettelyistä (muun muassa niiden säännöllisyydestä ja maakuntien yhteisistä teemakeskusteluista), keskusteluihin osallistuvista tahoista sekä keskustelujen johtopäätösten kirjaamisesta ja seurannasta.

28 §. Yhteistyösopimukset. Alueiden kehittämistä koskevien tavoitteiden toteuttamiseksi pykälässä ehdotetaan nykyisen lain 45 §:n mukaisen yhteistyösopimusmenettelyn jatkamista. Yhteistyösopimus voitaisiin laatia valtion, maakunnan liiton, kuntien ja toimenpiteiden rahoittamiseen osallistuvien muiden viranomaisten ja muiden alueiden kehittämiseen osallistuvien tahojen kanssa. Sopimuksia olisivat esimerkiksi eri toimijoiden kaupunkien, maakuntien liittojen tai muiden kanssa solmittavat sopimukset, jotka voivat koskea esimerkiksi alueellisten ekosysteemien kehittämistä, positiivista työllisyys-, talous- ja investointikehitystä sekä alueiden välistä yhteistyötä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että yhteistyösopimuksen olisi oltava yhteensopiva aluekehittämispäätöksen ja asianomaisten maakuntaohjelman kanssa kuten nykyisin. Sen varmistamiseksi asianomaista maakunnan liittoa olisi kuultava sopimuksen valmistelun yhteydessä, jollei se olisi itse sopimuksen osapuoli. Menettelyllä varmistettaisiin, että maakunnan aluekehittämisen toimenpiteiden kokonaisuus olisi johdonmukainen maakuntaohjelmassa määriteltujen tavoitteiden kanssa.

29 §. *Euroopan unionin kumppanuussopimuksen ja alue- ja rakennepolitiikan ohjelman valmistelu ja toimeenpano.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan kumppanuussopimuksen ja ohjelman valmistelusta ja niissä noudatettavista menettelyistä.

Pykälän 1 momentissa säädetään, että yleisasetuksen 7 artiklan tarkoitetun kumppanuussopimuksen ja 16 artiklan mukaisen alue- ja rakennepolitiikan ohjelman antamisesta Euroopan komissiolle päättäisi valtioneuvosto. Esittelijänä toimisi työ- ja elinkeinoministeriö, jonka tehtäviin ohjelman valmistelu 9 §:n mukaan kuuluu.

Pykälän 2 momentissa todettaisiin, että kansalliseen alue- ja rakennepolitiikan ohjelman tavoitteita toteutetaan sekä valtakunnallisin että alueellisin toimenpitein. Yleisasetuksessa säädetään kumppanuussopimuksen ja alue- ja rakennepolitiikan ohjelman sisällöstä. Niiden olisi sisällettävä yleisasetuksen 8 ja 17 artiklassa tarkoitetut asiat. Pykälän 2 momentin mukaan niitä laadittaessa olisi otettava huomioon aluekehittämispäätöksen painopisteet. Ohjelman ja kumppanuussopimuksen muuttamisessa noudatetaan, mitä niiden valmistelusta säädetään yleisasetuksessa, ohjelman osalta III osaston I luvussa ja kumppanuussopimuksen osalta II osaston I luvussa.

Pykälän 3 momentin mukaan ohjelman valtakunnallisesta valmistelusta vastaisi työ- ja elinkeinoministeriö. Tämä tehtävä mainitaan myös ministeriön tehtäviä koskevassa 9 §:ssä. Ohjelmaan perustuvien valtakunnallisten teemojen valmistelusta vastaavat asianomaiset ministeriöt työ- ja elinkeinoministeriön johdolla yhteistyössä alueiden kanssa. Maakuntien liitot vastaisivat Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman alueellisesta valmistelusta ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan varojen alueellisten rahoitussuunnitelmien valmistelusta. Ohjelman alueellinen valmistelu tukee työ- ja elinkeinoministeriön 9 §:n 5 kohdan mukaista tehtävää ja varmistaa alueiden tarpeiden ja näkemysten huomioimisen osana ohjelmavalmistelua. Liitot tekevät valmistelun tiiviissä yhteistyössä erityisesti ELY-keskusten kanssa, mutta myös muiden alueellisten kumppaneiden kanssa. Rahoitussuunnitelmissa kuvattaisiin rahoituksen kohdentaminen toimintalinjoittain ja viranomaisittain seuraavaksi kahdeksi vuodeksi. Ehdotus on tarkoitettu otettavaksi huomioon varojen jakoa valmisteltaessa. Hallintoviranomaisella on oikeus poiketa alueiden ehdotuksesta ohjelman täysipainoisen toteutumisen varmistamiseksi. Rahoitussuunnitelman valmistelussa keskeistä on yhteistyö ELY-keskusten kanssa. Rahoitussuunnitelman hyväksyy maakunnan yhteistyöryhmä.

Vielä 3 momentin mukaan valmistelun ja toimeenpanon yhteensovittamisesta sekä yleisasetuksen 6 artiklan mukaisesta kumppanuudesta ja monitasoisen hallinnoinnin mukaisesta käsitteystä keskushallinnossa vastasi 15 §:ssä tarkoitettu alueiden uudistumisen neuvottelukunta. Aluetasolla kumppanuustaho on maakunnan yhteistyöryhmä 20 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaisesti. Ohjelman ja kumppanuussopimuksen muuttamisessa noudatetaan, mitä niiden valmistelusta säädetään yleisasetuksen 19 artiklassa.

Pykälän 4 momentin mukaan ohjelman valtakunnallisten teeman käsittelyä varten ja toteuttamisen tukemiseksi voisi asianomainen ministeriö asettaa johtoryhmän. Johtoryhmä voitaisiin asettaa yhtä tai useampaa teemaa varten. Johtoryhmän puheenjohtajana toimisi asianomainen ministeriö ja jäsenenä olisi aina teeman välittävä toimielin. Muita jäseniä voisivat olla esimerkiksi teeman toteuttamisen ja yhteensovittamisen kannalta keskeiset muut ministeriöt. Johtoryhmä tekee esityksen hankevalinnasta välittävälle toimielimelle. Johtoryhmän jäsenten on oltava esteettömiä hankkeiden arviointiin.

Pykälän 5 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä ohjelmien ja suunnitelmien valmistelusta, sisällöstä ja muuttamisesta sekä valtakunnallisten teemojen johtoryhmän kokoonpanosta, tehtävistä ja välittävistä toimielimestä maakunnan liittojen osalta sekä alueellisten rahoitussuunnitelmien laadinnasta. ELY-keskusten osalta välittävästä toimielimestä säädetään elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annetussa valtioneuvoston asetuksessa.

30 §. Kestävä kaupunkikehittäminen. Pykälässä esitetään säädettäväksi EAKR-asetuksen 9 artiklan mukaisesta kestävästä kaupunkikehittämisestä ja sen ohjelmamenettelystä.

Pykälän 1 momentin mukaan alue- ja rakennepoliittikan ohjelman kestävästä kaupunkikehittämisestä tukevien yhdenmukaisten toimenpiteiden toteuttamiseksi kaupungit laatisivat kestävästä kaupunkikehittämisestä suunnitelman. Yhdenmukaisten toimenpiteillä eli eri rahastoilla ja rahoituslähteillä toteuttava suunnitelma vastaa yleisasetuksen 22 artiklan a-kohdan mukaista alueellisista strategioita. Ohjelmakaudella 2021–2027 pykälässä tarkoitettu suunnitelma muodostuisi valtion ja pääkaupunkiseudun ja yliopisto- ja yliopistokeskuskaupunkien välillä solmittavista ekosysteemisopimuksista kansainvälisesti vetovoimaisten innovaatioympäristöjen ja kokeilu ympäristöjen kehittämiseksi. Sopimus voidaan tehdä kaupungin tai kaupunkiseudun kanssa. Suunnitelman sisältövaatimuksista säädetään yleisasetuksen 23 artiklassa. Suunnitelmaehdotuksen eli ekosysteemisopimusehdotusten laatiminen olisi yleisasetuksen 23 artiklan 2 kohdan mukaan kaupunkien vastuulla ja sen olisi oltava kaupungin oman strategian mukainen. Suunnitelman ja sille aluekehitysrahastosta myönnettävän rahoituskehyksen hyväksyisi työ- ja elinkeinoministeriö. Suunnitelmaa toteuttavia kaupunkeja ei enää valitsisi työ- ja elinkeinoministeriö, vaan Euroopan unionin alue- ja rakennepoliittikan ohjelmakokonaisuuden antamisesta Euroopan komissiolle päättäisi 29 §:n mukaisesti valtioneuvosto.

Edelleen pykälän 1 momentin mukaan kaupungit perustaisivat suunnitelman toimeenpanemiseksi johtoryhmän. Pääsääntöisesti jokainen kaupunki perustaisi oman johtoryhmänsä, mutta johtoryhmä voisi olla myös kaupunkien yhteinen, jos kaupungit yhdessä näin päättävät. Johtoryhmän kokoonpanosta päättäisi kaupunki. Johtoryhmän keskeisenä tehtävänä olisi vastata hankkeiden tarkoituksenmukaisuusharkinnasta eli seurantakomitean määrittelemien valintakriteereiden perusteella priorisoida ja valita rahoitettavaksi aluekehitysrahaston hankkeita. Varsinaiset hankepäätökset ja laillisuus- ja ohjelmanmukaisuusharkinnan tekisi tehtävään nimetty välittävä toimielin. Menettely on yleisasetuksen 23 artiklan 3 kohdan mukainen. Sosiaalirahaston ja oikeudenmukaisen siirtymän rahaston hankkeiden osalta johtoryhmän käsittely olisi vain hankevalintaa valmisteleva ja välittävä toimielin vastaisi sekä hankkeiden laillisuus-, ohjelmanmukaisuus- että tarkoituksenmukaisuusharkinnasta. Myös kansallisen alueiden kehittämisen rahoituksen osalta maakunnan liitto vastaisi vastaavasti johtoryhmän valmistelun jälkeen sekä hankkeiden laillisuus-, suunnitelmanmukaisuus- että tarkoituksenmukaisuusharkinnasta. Kestävien kaupunkikehittämisen hankkeiden rahoittamisesta säädettäisiin rahoituslain 10–12 §:ssä.

Pykälän 2 momentin mukaan suunnitelman toteuttamiseksi voidaan myöntää rahoitusta myös kansallisista alueiden kehittämisen varoista, sosiaalirahastosta tai oikeudenmukaisen siirtymän rahastosta. Suunnitelman toteuttamiseksi myönnettävästä kansallisista alueiden kehittämisen varoista, sosiaalirahaston ja oikeudenmukaisen siirtymän rahaston rahoituskehyksestä päättäisi asianomainen maakunnan yhteistyöryhmä tai valtioneuvosto työ- ja elinkeinoministeriön esittelystä normaalin ohjelmaprosessin mukaisesti. Tämä vastaa nykyistä lainsäädäntöä.

Pykälän 3 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä kestäväan kaupunkikehittämisen toiminnassa noudatettavasta menettelystä ja johtoryhmästä.

4 luku Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien hallinnointi

31 §. *Työ- ja elinkeinoministeriön ja ulkoministeriön tehtävät Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien hallinnoinnissa.* Pykälän 1 momentin mukaan työ- ja elinkeinoministeriö hoitaisi Interreg-asetuksessa tarkoitetut Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien jäsenvaltiolle kuuluvat tehtävät. Nämä tehtävät liittyvät Euroopan alueellinen yhteistyö (Interreg) -tavoitteen mukaisten Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien valmisteluun, hallinnointiin, arviointiin, seurantaan ja valvontaan. Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikasta työ- ja elinkeinoministeriön tehtävänä säädetään työ- ja elinkeinoministeriöstä annetun valtioneuvoston asetuksen 1 §:n 4 kohdassa.

Pykälän 2 momentin mukaan ulkoministeriö vastaisi Euroopan unionin ulkosuhteisiin ja ulkosuhderahoitukseen liittyvien asioiden valmistelusta ja Suomen kantojen määrittelystä Interreg-ulkorajaohjelmissa. Ulkoministeriön toimivallasta säädetään ulkoministeriöstä annetulla valtioneuvoston asetuksella (1171/2005). Ministeriöiden välisestä yhteistyöstä säädetään valtioneuvostosta annetun lain (1752/2003) 2 §:ssä. Ministeriöiden työnjako säilyisi ennallaan nykyiseen verrattuna.

Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien toimeenpanosta säädetään Euroopan unionin lainsäädännössä Euroopan aluekehitysrahastosta ja ulkoisista rahoitusvälineistä tuettavaa Euroopan alueellinen yhteistyö -tavoitetta (Interreg) koskevista erityissäännöksistä annettavassa Euroopan Parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) N:o / (Interreg-asetus). Interreg-ulkorajaohjelmia rahoitetaan lisäksi naapuruus-, kehitys- ja kansainvälisen yhteistyön välineestä, josta säädetään naapuruus-, kehitys- ja kansainvälisen yhteistyön välineen perustamisesta annettavassa Euroopan Parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) N:o / (NDICI-asetus).

32 §. *Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien sekä rahoitussopimuksen valmistelu ja hyväksyminen.* Pykälän 1 momentin mukaan työ- ja elinkeinoministeriö vastaisi Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien valmistelusta. Interreg-asetuksen 16 artiklan mukaan ohjelmat valmistellaan osallistuvien maiden kesken. Ohjelman valmisteluun on otettava mukaan yleisasetuksen 6 artiklassa tarkoitetut ohjelmakumppanit. Ohjelmakumppaneille tarkoitetaan Euroopan rakenne- ja investointirahastoissa harjoitettavaa kumppanuutta koskevista eurooppalaisista käytäntesäännöistä annetun komission delegoidun asetuksen (EU) N:o 240/2014 mukaisia ohjelmakumppaneita.

Interreg-ohjelmat ja Interreg-ulkorajaohjelmat olisi Suomessa valmisteltava yhteistyössä ohjelma-alueen maakuntien liittojen, muiden ministeriöiden ja muiden ohjelmakumppanien kanssa. Ohjelmaan osallistuvilla maakuntien liitoilla olisi keskeinen vastuu ehdotusten tekemisestä ohjelman sisällöksi. Maakuntien liittojen rooli on olennainen erityisesti rajat ylittävän yhteistyön ohjelmissa eli Interreg-asetuksen 3 artiklassa tarkoitettujen ns. A-ohjelmien valmistelussa. Näissä ohjelmissa maakuntien liitot osallistuvat usein ohjelmointikomitean tai muun valmisteluorganisaation toimintaan suoraan jäseninä. Interreg-asetuksen mukaisissa, maantieteellään laajemmissa ohjelmissa eli valtioiden välissä ohjelmissa (ns. B-ohjelmat) ja alueiden välisen yhteistyön ohjelmissa (ns. C-ohjelmat), ohjelmavalmisteluorganisaatioihin on mahdollista osallistaa vain rajattu määrä suomalaisia toimijoita. Tällöin Interreg-ohjelman valmistelu Suomessa voitaisiin järjestää erillisen koordinaatio- tai valmisteluryhmän kautta. Muut ministeriöt

osallistuvat kunkin Interreg-ohjelman tai Interreg-ulkorajaohjelman valmisteluun oman osaamisalansa kautta. Ministeriöiden näkemyksiä kuullaan mm. ohjelmien seurantaa varten perustettujen yhteysverkkojen kautta. Kunkin ohjelman sisältö on valmisteltava yhteistyössä ohjelmaan osallistuvien maiden toimivaltaisten viranomaisten ja muiden ohjelmakumppaneiden kanssa.

Pykälän 2 momentin mukaan valtioneuvosto päättäisi kaikkien Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien hyväksymisestä Suomen osalta. Menettely vastaisi nykyisen ohjelmakauden 2014–2020 menettelyä. Interreg-ohjelmat ja Interreg-ulkorajaohjelmat on hyväksyttävä Interreg-asetuksen 16 artiklan mukaan kaikissa osallistuvissa maissa ennen kuin ne toimitetaan komissioon.

Pykälän 3 momentin mukaan työ- ja elinkeinoministeriö hyväksyisi Interreg-ulkorajaohjelmien toimeenpanoa koskevan rahoitussopimuksen, joka tehdään kumppanimaan ja komission välillä. Kumppanimaalla tarkoitetaan Suomen Interreg-ulkorajaohjelmien tapauksessa Venäjän federaatiota. Rahoitussopimuksen voi Interreg-asetuksen 60 artiklan mukaan allekirjoittaa myös jäsenvaltio, jossa hallintoviranomainen sijaitsee. Työ- ja elinkeinoministeriö on allekirjoittanut rahoitussopimukset ohjelmakaudella 2014–2020. Ennen rahoitussopimuksen tekemistä työ- ja elinkeinoministeriö kuulisi Interreg-ulkorajaohjelmien hallintoviranomaisia.

33 §. *Seurantakomiteoiden jäsenet Interreg-ohjelmissa ja Interreg-ulkorajaohjelmissa.* Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien seurantakomiteoista säädetään Interreg-asetuksen 28 artiklassa. Artiklan mukaan osallistuvat maat perustavat yhteisymmärryksessä hallintoviranomaisen kanssa komitean seuraamaan kunkin ohjelman toteutusta kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun komissio on hyväksynyt asianomaisen ohjelman. Interreg-asetuksen mukaan seurantakomitea vahvistaa oman työjärjestyksensä. Seurantakomitean kokoonpanosta säädetään Interreg-asetuksen 29 artiklassa, jonka mukaan Interreg-ohjelmaan tai Interreg-ulkorajaohjelmaan osallistuvat maat sopivat ohjelman seurantakomitean kokoonpanosta ja huolehtivat maiden ja ohjelmakumppanien tasapainoisesta edustuksesta komiteassa.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien seurantakomiteoiden suomalaisten jäsenten nimittämisestä, jonka tekisi valtioneuvosto. Työ- ja elinkeinoministeriö päättäisi seurantakomiteoiden suomalaisten jäsenten vaihdoksista. Menettely vastaisi nykyistä käytäntöä. Pykälän 2 momentin mukaan työ- ja elinkeinoministeriö vastaisi suomalaisten jäsenten nimittämisestä seurantakomiteoiden perustamiin muihin komiteoihin tai työryhmiin, kuten nykyisinkin. Muihin komiteoihin tai työryhmiin nimetyt organisaatiot päättäisivät itse edustajansa muutoksista niissä tapauksissa, joissa jäsen vaihtuu kesken toimikauden. Käytäntö vastaisi nykyistä menettelyä. Muilla komiteoilla ja työryhmillä viitataan Interreg-asetuksen 22 artiklassa tarkoitettuihin seurantakomiteoiden perustamiin ohjauskomiteoihin, jotka päättävät hankkeiden valinnasta. Ohjelmakaudella 2014–2020 eri Interreg-ohjelmat ja Interreg-ulkorajaohjelmat ovat perustaneet erilaisia komiteoita erityisesti hankevalinnan tueksi. Ohjauskomiteasta on käytetty myös esimerkiksi nimityksiä valintakomitea ja hallintokomitea. Työryhmistä käytössä on ollut alueellinen arviointiryhmä (regional assessment group, RAG). Seurantakomitean tehtävistä säädetään Interreg-asetuksen 22 ja 30 artikloissa. Seurantakomitean tehtävät ovat luonteeltaan sellaisia, että niitä voidaan pitää perustuslain 124 §:n mukaisena julkisen vallan käyttönä. Kyse ei kuitenkaan olisi perustuslaissa tarkoitettua merkittävän julkisen vallan käyttämisestä, koska seurantakomitean päätökset vahvistaa aina hallintoviranomainen.

Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan otettavaksi perustuslain 124 §:ssä tarkoitetut hyvän hallinnon ja oikeusturvan toteuttamiseksi tarvittavat säännökset. Seurantakomiteoiden, muiden komiteoiden ja työryhmien suomalaisiin jäseniin sovellettaisiin rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä. Tällä tarkoitetaan rikoslain 40 luvun säännösten soveltamista. Jäseniin sovelletaan myös, mitä vahingonkorvauslaissa säädetään vahingonkorvausvastuusta seurantakomitean tehtäviä hoidettaessa aiheutetun vahingon korvaamiseen.

34 §. *Hallintoviranomainen ja kirjanpitotoiminto Interreg-ohjelmissa ja Interreg-ulkorajaohjelmissa.* Pykälässä säädettäisiin Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien hallintoviranomaisesta ja kirjanpitotoiminnosta Suomessa. Kuhunkin ohjelmaan osallistuvat maat nimeävät nämä viranomaiset Interreg-asetuksen 45 artiklan mukaisesti, käytännössä nimeäminen tapahtuu ohjelma-asiakirjassa. Hallintoviranomainen suorittaa Interreg-asetuksen 46 artiklassa tarkoitettuja tehtäviä koko ohjelma-alueella. Yleisasetuksen 66 artiklan mukaan hallintoviranomainen vastaa ohjelman hallinnoinnista, jotta ohjelman tavoitteet voidaan toteuttaa. Erityisesti hallintoviranomaisen tehtävänä on hoitaa ohjelmien hallinnointiin liittyviä tehtäviä 68 artiklan mukaisesti, tukea seurantakomitean työtä 69 artiklan mukaisesti sekä kirjata ja tallentaa sähköiseen järjestelmään kustakin toimesta tiedot, joita tarvitaan seurantaan, arviointia, varainhoitoa, varmennuksia ja tarkastuksia varten. Interreg-ohjelmissa ja Interreg-ulkorajaohjelmissa hankevalinnoista vastaavat edellä 33 §:ssä tarkoitetut seurantakomiteat tai seurantakomitean alaisuuteen perustetut muut komiteat tai työryhmät.

Hallintoviranomainen voi Interreg-asetuksen 46 artiklan mukaan vastata myös yleisasetuksen 68 artiklassa tarkoitetuista hankkeiden hallinnollisista tarkastuksista. Interreg-ohjelmaan tai Interreg-ulkorajaohjelmaan osallistuvat maat voivat kuitenkin myös päättää, että hallinnolliset tarkastukset suoritetaan nimeämällä kansallisesti taho tai henkilö (*valvoja*), joka vastaisi näistä tarkastuksista alueellaan olevien tuen saajien osalta.

Kirjanpitotoiminnosta ja sen tehtävistä säädetään yleisasetuksen 70 artiklassa ja Interreg-asetuksen 47 artiklassa. Kirjanpitotoiminnon tehtävät vastaisivat pääosin aiemman todentamisviranomaisen tehtäviä. Keskeisimpänä erona on, että kirjanpitotoiminnolla ei olisi yleisasetuksen 70 artiklan mukaan oikeutta tehdä tarkastuksia tuen saajien tasolla, mihin todentamisviranomaisella on ollut oikeus. Hallinto- ja valvontajärjestelmää on tältä osin yksinkertaistettu yleisasetuksessa ja poistettu mahdolliset päällekkäiset toiminnot, jotta voitaisiin vähentää riskiä siitä, että tuen saajiin kohdistetaan eri tasoilla päällekkäisiä tarkastuksia. Kirjanpitotoiminnon keskeisiin tehtäviin kuuluu muun muassa maksupyyntöjen laatiminen ja toimittaminen Euroopan komissiolle yleisasetuksen 85 artiklan mukaisesti sekä tilityksen laatiminen 92 artiklan mukaisesti ja kaikkia tilityksen osatekijöitä koskevien tietojen säilyttäminen sähköisessä järjestelmässä.

Pykälän 1 momentin mukaan hallintoviranomaisena voisi toimia ja kirjanpitotoimintoa voisi Suomessa hoitaa joko maakunnan liitto tai eurooppalaisesta alueellisen yhteistyön yhtymästä annetussa laissa (1340/2015) tarkoitettu yhtymä, kuten nykyisinkin. Käytännössä kuhunkin Interreg-ohjelmaan tai Interreg-ulkorajaohjelmaan osallistuvat maat päättävät, missä maassa ohjelman hallintoviranomainen ja kirjanpitotoiminto sijaitsevat ja nimeävät nämä viranomaiset Interreg-asetuksen 45 artiklan mukaisesti. Viranomaisten on sijaittava Euroopan unionin jäsenmaassa. Ohjelmakaudella 2014–2020 Suomessa on toiminut neljä Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien hallintoviranomaista. Interreg Central Baltic -ohjelman hallintoviranomainen toimii Varsinais-Suomen liiton yhteydessä. Interreg-ulkorajaohjelmien osalta Suomessa toimii ohjelmakaudella 2014–2020 kolme hallintoviranomaista seuraavasti: Kaakkois-

Suomi-Venäjä -ohjelman hallintoviranomainen Etelä-Karjalan liiton yhteydessä, Karelia-ohjelman hallintoviranomainen Pohjois-Pohjanmaan liiton yhteydessä ja Kolarctic-ohjelman hallintoviranomainen Lapin liiton yhteydessä.

Pykälän 2 momentin mukaan hallintoviranomainen vastaisi Interreg-ohjelman tai Interreg-ulkorajaohjelman hallinnoinnista ja täytäntöönpanosta moitteettoman varainhoidon periaatteita noudattaen. Hallintoviranomainen hoitaisi Interreg-asetuksen 46 artiklassa tarkoitetut tehtävät sekä tehtävät, joista kunkin ohjelman ohjelma-asiakirjassa ja rahoitussopimuksessa sovittaisiin.

Pykälän 3 momentin mukaan hallintoviranomainen voisi lisäksi hoitaa ohjelmia koskevia kansallisia tehtäviä, lähinnä kansallisen vastinrahoituksen myöntämistä suomalaisille tuen saajille. Interreg-ulkorajaohjelmissa hallintoviranomaiset ovat ohjelmakaudella 2014–2020 vastanneet kansallisen vastinrahoituksen myöntämisestä koko ohjelma-alueella. Käytäntöä on tarkoitus jatkaa ohjelmakaudella 2021–2027. Hallintoviranomaisen oikeudesta hoitaa Interreg-ohjelmaa ja Interreg-ulkorajaohjelmaa koskevia kansallisia tehtäviä säädettäisiin rahoituslaissa.

35 §. *Tarkastusviranomainen Interreg-ohjelmissa ja Interreg-ulkorajaohjelmissa.* Interreg-asetuksen 45 artiklan mukaan ohjelmaan osallistuvat maat nimeävät ohjelmalle tarkastusviranomaisen. Suomalaisena tarkastusviranomaisena toimisi valtiovarainministeriön valtiovarain controller -toiminto (VVC). Tarkastusviranomainen ei voisi enää uudella ohjelmakaudella toimia maakunnan liitossa, kuten ohjelmakaudella 2014–2020. Tarkastusviranomaisena on Suomessa toiminut ohjelmakaudella 2014–2020 valtiovarainministeriön valtiovarain controller -toiminto kaikissa muissa ohjelmissa, paitsi Interreg Central Baltic -ohjelmassa, jonka tarkastusviranomaisena on toiminut Varsinais-Suomen liitto. Myös Central Baltic -ohjelman hallintoviranomainen on toiminut Varsinais-Suomen liiton yhteydessä. Tehtävien eriyttämisen näkökulmasta olisi perusteltua siirtää myös tämän ohjelman tarkastusviranomainen valtiovarainministeriön valtiovarain controller -toimintoon. Siirrolla voitaisiin varmistaa menettelyjen yhdenmukaisuus kaikissa niissä ohjelmissa, joissa hallintoviranomainen sijaitsee Suomessa. Tarkastusviranomaisen kustannukset katettaisiin kunkin Interreg-ohjelman tai Interreg-ulkorajaohjelman ohjelmavaroista.

Tarkastusviranomaisen tehtävistä säädetään yleisasetuksessa, pääosin 71 artiklassa. Tarkastusviranomaisen tehtävistä Interreg-ohjelmissa ja Interreg-ulkorajaohjelmissa säädetään lisäksi Interreg-asetuksen 48 ja 49 artikloissa. Tarkastusviranomainen vastaa järjestelmätarkastuksista, laatii tarkastuslausunnon ja vuotuisen tarkastuskertomuksen. Muutoksena nykyiseen ohjelmakauteen verrattuna Interreg-asetuksen mukaan toimien tarkastus tehdään jatkossa otantamenetelmää käyttäen perustuen ohjelmakohtaiseen riskiarvioon. Tarkastusviranomainen suorittaa näin ollen toimien tarkastuksen vain silloin, kun ohjelma valikoituu Interreg-asetuksen 49 artiklassa tarkoitettuun Euroopan laajuiseen otokseen.

Interreg-asetuksen 45 artiklan mukaan tarkastusviranomaisen ja hallintoviranomaisen on sijaittava samassa maassa.

36 §. *Tarkastajaryhmien suomalainen jäsen Interreg-ohjelmissa ja Interreg-ulkorajaohjelmissa.* Edellä 35 §:ssä tarkoitettua tarkastusviranomaista avustaa tarkastajaryhmä silloin, kun tarkastusviranomaisella ei ole Interreg-ohjelmaan tai Interreg-ulkorajaohjelmaan osallistuvien maiden antamaa lupaa suorittaa Interreg-asetuksen 48 ja 49 artiklassa tarkoitettuja tehtäviä koko

ohjelma-alueella. Valtiovarainministeriön valtiovarain controller -toiminto hoitaisi Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien tarkastajaryhmien jäsenen tehtävät Suomen osalta. Käytäntö olisi sama kuin ohjelmakaudella 2014–2020.

Tarkastajaryhmään kuuluu edustaja jokaisesta ohjelmaan osallistuvasta maasta. Tarkastajaryhmän suomalainen jäsen vastaa Suomessa tehdyistä tuen saajiin kohdistuvista tarkastuksista. Tuen saajiin kohdistuva tarkastusmenettely on kuvattu Interreg-asetuksen 49 artiklassa. Tarkastajaryhmän puheenjohtajana toimii kunkin ohjelman tarkastusviranomainen. Käytännössä tarkastusviranomaista avustaa Interreg-ohjelmissa ja Interreg-ulkorajaohjelmissa aina tarkastajaryhmä.

37 §. *Hallinnolliset tarkastukset Interreg-ohjelmissa ja Interreg-ulkorajaohjelmissa.* Hallintoviranomainen voi Interreg-asetuksen 46 artiklan mukaan vastata yleisasetuksen 68 artiklassa tarkoitetuista hallinnollisista tarkastuksista. Interreg-ohjelmaan tai Interreg-ulkorajaohjelmaan osallistuvat maat voivat kuitenkin myös päättää, että hallinnolliset tarkastukset tehdään nimeämällä kansallisesti taho tai henkilö (*valvoja*), joka vastaisi näistä tarkastuksista alueellaan olevien tuen saajien osalta. Maakuntien liitot toimisivat Interreg-asetuksen 46 artiklan 4 kohdassa tarkoitettuina valvojina Suomessa. Maakuntien liitot suorittaisivat hallinnolliset tarkastukset niissä Interreg-ohjelmissa ja Interreg-ulkorajaohjelmissa, joissa hallintoviranomainen ei suorita hallinnollisia tarkastuksia. Eri viranomaisten tarkastusoikeuksista Interreg-ohjelmissa ja Interreg-ulkorajaohjelmissa säädettäisiin rahoituslaissa. Rahoituslaissa säädettäisiin myös tarkastusvaltuuden antamisesta toiselle viranomaiselle tai tilintarkastajalle.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin edellytyksistä koota hallinnollisten tarkastusten tekemistä. Tehtäviä voitaisiin koota siten, että jokin maakunnan liitto suorittaisi hallinnolliset tarkastukset myös toisen maakunnan liiton toimialueella. Tehtäviä voitaisiin koota, jos näin voitaisiin turvata tehtävissä tarvittavan erityisasiantuntemuksen saatavuus, moitteeton varainhoito tai tehtäviä koskeva eriyttämisvaatimus. Maakunnan liiton tehtävien kokoaminen voisi olla tarkoituksenmukaista myös muun vastaavan syyn vuoksi. Tehtävien kokoamisen olisi perustuttava 18 §:ssä tarkoitettuun maakuntien liittojen väliseen sopimukseen. Kokoamisesta ehdotetaan otettavaksi asetuksenantovaltuus 5 momenttiin. Asetuksessa olisi tarkoitus nimetä hallinnollisista tarkastuksista vastaaviksi valvojiksi yksi tai useampi maakunnan liitto.

Pykälän 3 momentin mukaan työ- ja elinkeinoministeriö voisi siirtää valvojan tehtävän toiselle maakunnan liitolle, jos valvojana toimiva maakunnan liitto ei suorittaisi asianmukaisesti yleisasetuksen 68 artiklassa tarkoitettuja hallinnollisia tarkastuksia tai ei hoitaisi tämän lain nojalla annetussa asetuksessa tarkoitettuja tehtäviä taikka sillä ei enää olisi tässä laissa tai tämän lain nojalla annetussa asetuksessa säädettyjä edellytyksiä toimia. Varmistaakseen vastuunsa moitteettoman varainhoidon periaatteen toteutumisesta työ- ja elinkeinoministeriöllä olisi velvollisuus siirtää valvojan tehtävät toiselle, mikäli kohtuullisen ajankaan jälkeen valvojana toimiva maakunnan liitto ei olisi kyennyt suoriutumaan tehtävistään tai täyttämään sille asetettuja edellytyksiä.

Pykälän 4 momentin mukaan 3 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa työ- ja elinkeinoministeriön olisi neuvoteltava valvojana toimivan maakunnan liiton kanssa puutteiden korjaamisesta ja annettava sille kohtuullinen määräaika puutteiden korjaamiseksi. Valvojana toimivan maakunnan liiton ja työ- ja elinkeinoministeriön väliset erimielisyydet olisi ensisijaisesti pyrittävä rat-

kaisemaan neuvottelemalla. Työ- ja elinkeinoministeriö voisi kuitenkin ryhtyä mainittuihin toimenpiteisiin välittömästi ilman neuvottelua, jos valvojan toiminnassa olisi havaittu vakavia puutteita tai laiminlyöntejä.

Pykälän 5 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä valvojalle asetettavista vaatimuksista, tehtävistä, noudatettavista menettelyistä ja tehtävien koostamisesta hallinnollisissa tarkastuksissa. Asetuksessa olisi tarkoitus nimetä hallinnollisista tarkastuksista vastaaviksi valvojiksi yksi tai useampi maakunnan liitto.

Työ- ja elinkeinoministeriön oikeudesta tarkastaa valvojina toimivia maakuntien liittoja säädettäisiin rahoituslain 70 §:ssä.

38 §. *Kansallisen vastinrahoituksen ja teknisen tuen kansallisen rahoitusosuuden jakaminen Interreg-ohjelmissa ja Interreg-ulkorajaohjelmissa.* Kansallinen vastinrahoitus Interreg-ohjelmille ja Interreg-ulkorajaohjelmille otettaisiin valtion talousarvioon. Valtion talousarvioon otettaisiin myös Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien teknisen tuen kansallinen rahoitusosuus. Interreg-ohjelmiin ja Interreg-ulkorajaohjelmiin osallistuvat maat rahoittavat teknistä tukea kansallisista varoista jokaisessa ohjelmassa erikseen sovitun mukaisesti. Valtioneuvosto päättää määrärahojen jakamisesta valtioneuvoston ohjesäännön 4 §:n 3 kohdan mukaisesti.

Pykälän 2 momentin 1 kohdan mukaan työ- ja elinkeinoministeriö päättäisi kansallisen vastinrahoituksen osoittamisesta maakuntien liitoille myönnettäväksi Interreg-ohjelmien mukaisiin hankkeisiin valtion talousarvioon otettujen määrärahojen puitteissa ja valtioneuvoston määrärahojen jakamisesta tehdyn päätöksen mukaisesti. Vastaavasti momentin 2 kohdan mukaan työ- ja elinkeinoministeriö päättäisi kansallisen vastinrahoituksen osoittamisesta hallintoviranomaisille myönnettäväksi Interreg-ulkorajaohjelmien mukaisiin hankkeisiin valtion talousarvioon otettujen määrärahojen puitteissa ja valtioneuvoston määrärahojen jakamisesta tehdyn päätöksen mukaisesti. Lisäksi työ- ja elinkeinoministeriö päättäisi momentin 3 kohdan mukaan Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien teknisen tuen kansallisen rahoitusosuuden osoittamisesta Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien hallintoviranomaisille valtion talousarvioon otettujen määrärahojen puitteissa. Teknisen tuen kansallisen rahoitusosuuden kautta Suomi osallistuu kunkin ohjelman hallinnointikustannuksiin eikä kyseessä ole alueellinen varojen jako. Teknisen tuen kansallinen rahoitusosuus budjetoitaisiin ja maksettaisiin pääsääntöisesti etupainotteisesti.

Kansallisen vastinrahoituksen ja teknisen tuen kansallisen rahoitusosuuden budjetointi, määrärahojen jako ja valtuusseuranta olisivat työ- ja elinkeinoministeriön vastuulla, kuten nykyisin.

39 §. *Kansallisen vastinrahoituksen hallinnointi Interreg-ohjelmissa ja Interreg-ulkorajaohjelmassa.* Maakuntien liitot hoitaisivat Interreg-ohjelmien ja hallintoviranomaiset Interreg-ulkorajaohjelmien kansallisen vastinrahoituksen hallinnointiin, myöntämiseen, maksamiseen, seurantaan, valvontaan ja jatkotoimenpiteisiin liittyvät tehtävät. Ohjelmakaudella 2014–2020 maakuntien liitot ovat vastanneet kansallisesta vastinrahoituksesta rajat ylittävien Interreg-ohjelmien (ns. A-ohjelmat) osalta. Työ- ja elinkeinoministeriö on puolestaan vastannut kansallisesta vastinrahoituksesta valtioiden välisissä Interreg-ohjelmissa (ns. B-ohjelmat) ja alueiden välisissä Interreg-ohjelmissa (ns. C-ohjelmat). Työ- ja elinkeinoministeriön vastuulla nyt olevat tehtävät siirtyisivät maakuntien liittojen tehtäväksi tulevalla ohjelmakaudella. Interreg-ulkorajaohjel-

mien osalta noudatettaisiin ohjelmakaudella 2014–2020 käytössä ollutta menettelyä, jossa kunkin ohjelman hallintoviranomainen vastaa oman ohjelmansa kansallisen vastinrahoituksen hallinnoinnista.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin edellytyksistä koota 1 momentissa tarkoitettuja liittojen ja hallintoviranomaisina toimivien maakuntien liittojen tehtäviä. Tehtäviä voitaisiin koota siten, että jokin maakunnan liitto tai hallintoviranomainen hoitaisi kansallisen vastinrahoitukseen liittyviä tehtäviä myös toisen maakunnan liiton toimialueella. Tehtäviä voitaisiin koota, jos näin voitaisiin turvata tehtävissä tarvittavan erityisasiantuntemuksen saatavuus, moitteeton varainhoito tai tehtäviä koskeva eriyttämisvaatimus. Tehtävien kokoaminen voisi olla tarkoituksenmukaista myös muun vastaavan syyn vuoksi. Tehtävien kokoamisen olisi perustuttava 18 §:ssä tarkoitettuun maakuntien liittojen väliseen sopimukseen. Kokoamisesta ehdotetaan otettavaksi asetuksenantovaltuus 3 momenttiin.

Pykälän 3 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä maakuntien liitoille ja hallintoviranomaisille asetettavista vaatimuksista sekä niiden tehtävistä ja tehtävien kokoamisesta kansallisen vastinrahoituksen hallinnoinnissa. Asetuksessa olisi tarkoitus nimetä Interreg-ohjelmien kansallisen vastinrahoituksen hallinnointitehtäviin yksi tai useampi toimivaltainen maakunnan liitto.

Työ- ja elinkeinoministeriön oikeudesta tarkastaa kansallista vastinrahoitusta hallinnoivia maakuntien liittoja ja hallintoviranomaisia säädettäisiin rahoituslain 72 §:ssä.

40 §. *Työ- ja elinkeinoministeriön suhde kansallista vastinrahoitusta hallinnoivaan maakunnan liittoon ja hallintoviranomaiseen.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi työ- ja elinkeinoministeriön suhteesta Interreg-ohjelmien kansallista vastinrahoitusta hallinnoivaan maakunnan liittoon ja Interreg-ulkorajaohjelmien kansallista vastinrahoitusta hallinnoivaan hallintoviranomaiseen. Pykälän 1 momentin luettelo ei olisi tyhjentävä.

Pykälän 1 momentin 1 kohdassa säädettäisiin työ- ja elinkeinoministeriön oikeudesta asettaa kansallisen vastinrahoituksen osoittamispäätöksessä maakunnan liiton tai hallintoviranomaisen noudatettavaksi kansallisen vastinrahoituksen myöntämistä, maksamista, seuranta, valvontaa ja jatkotoimenpiteitä koskevia sitovia ehtoja. Ehtojen asettamisoikeus olisi vastaava kuin ohjelmakaudella 2014–2020 rajat ylittävien Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien osalta on ollut.

Momentin 2 kohdan mukaan työ- ja elinkeinoministeriö voisi jättää osoittamatta 38 §:n 2 momentissa tarkoitetun maakunnan liiton tai hallintoviranomaisen määrärahan, jos maakunnan liitto tai hallintoviranomainen ei hoitaisi asianmukaisesti 39 §:ssä tarkoitettuja tehtäviä tai täyttäisi tässä laissa tai tämän lain nojalla annetussa asetuksessa säädettyjä vaatimuksia. Jos pykälän 2 momentin mukaiset neuvottelut eivät johtaisi kohtuullisessa ajassa sellaiseen ratkaisuun, jonka perusteella työ- ja elinkeinoministeriön olisi mahdollista varmistua maakunnan liitolle tai hallintoviranomaiselle asetettujen velvoitteiden noudattamisesta ja toimeenpanosta, ministeriöllä olisi velvollisuus esittää kyseisen maakunnan liiton tai hallintoviranomaisen kansallisen vastinrahoituksen jakoon muutosta. Tämä tarkoittaisi, että tälle taholle ei jaettaisi kansallisen vastinrahoituksen vuotuisia valtuuksia.

Momentin 3 kohdan mukaan työ- ja elinkeinoministeriö voisi määrätä maakunnan liitolle tai hallintoviranomaiselle osoitetun kansallisen vastinrahoituksen kokonaan tai osittain takaisin perittäväksi, jos maakunnan liitto tai hallintoviranomainen olisi käyttänyt varoja muuhun tarkoitukseen kuin ne on osoitettu tai olisi varoja käyttäessään olennaisesti rikkonut lakia tai työ- ja elinkeinoministeriön asettamia varojen käytön ehtoja.

Momentin 4 kohdan mukaan työ- ja elinkeinoministeriö voisi siirtää kansalliseen vastinrahoitukseen liittyvät tehtävät toiselle maakunnan liitolle tai hallintoviranomaiselle, jos maakunnan liitto tai hallintoviranomainen ei hoitaisi asianmukaisesti 39 §:n mukaisia tehtäviä tai tässä laissa tai tämän lain nojalla annettavassa asetuksessa säädettyjä edellytyksiä toimia ei enää olisi. Työ- ja elinkeinoministeriöllä olisi velvollisuus siirtää kansallisen vastinrahoitukseen liittyvät tehtävät toiselle, mikäli kohtuullisen ajankaan ja 2 momentissa tarkoitettujen neuvottelun jälkeen maakunnan liitto tai hallintoviranomainen ei olisi kyennyt suoriutumaan tehtävistään tai täyttämään sille asetettuja edellytyksiä.

Pykälän 2 momentin mukaan, kun työ- ja elinkeinoministeriö päättäisi määrärahan jakamatta jättämisestä tai harkitsisi tehtävän siirtämistä toiselle maakunnan liitolle tai hallintoviranomaiselle, se neuvottelisi maakunnan liiton tai hallintoviranomaisen kanssa puutteiden korjaamisesta ja antaisi sille kohtuullisen määräajan niiden korjaamiseksi. Maakunnan liiton tai hallintoviranomaisen ja työ- ja elinkeinoministeriön väliset erimielisyydet olisi ensisijaisesti pyrittävä ratkaisemaan neuvottelemalla.

Jos pykälän 2 momentin mukaiset neuvottelut työ- ja elinkeinoministeriön ja maakunnan liiton tai hallintoviranomaisen välillä eivät johtaisi kohtuullisessa ajassa sellaiseen ratkaisuun, jonka perusteella työ- ja elinkeinoministeriön olisi mahdollista varmistua maakunnan liitolle tai hallintoviranomaiselle asetettujen velvoitteiden noudattamisesta ja toimeenpanosta, työ- ja elinkeinoministeriöllä olisi velvollisuus esittää kyseisen maakunnan liiton tai kyseisen hallintoviranomaisen määrärahojen jakoon muutosta. Tämä tarkoittaisi, että maakunnan liitolle tai hallintoviranomaiselle ei jaettaisi vuotuisia valtuuksia. Työ- ja elinkeinoministeriö voisi ryhtyä mainittuihin toimenpiteisiin välittömästi ilman neuvottelua, jos maakunnan liiton tai hallintoviranomaisen toiminnassa olisi havaittu vakavia puutteita tai laiminlyöntejä.

Työ- ja elinkeinoministeriön oikeudesta tarkastaa kansallista vastinrahoitusta hallinnoivia maakuntien liittoja ja hallintoviranomaisia säädetään rahoituslain 72 §:ssä.

41 §. *Eräät toimeenpanojärjestelyt Interreg-ohjelmissa ja Interreg-ulkorajaohjelmissa.* Pykälässä säädettäisiin työ- ja elinkeinoministeriön ja hallintoviranomaisen oikeudesta sopia tavanomaisina pidettävistä Interreg-ohjelman tai Interreg-ulkorajaohjelman hallinnointitehtävien toimeenpanojärjestelyistä Euroopan komission ja muiden ohjelmaan osallistuvien maiden viranomaisten sekä Euroopan jälleenrakennus- ja kehityspankin kanssa. Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien toimeenpano voi vaatia tällaisten järjestelyjen tekemistä esimerkiksi rahaliikenteen turvaamiseksi Venäjältä Interreg-ulkorajaohjelman hallintoviranomaiselle. Tavanomaisina tehtävinä ei voitaisi pitää asioita, jotka kuuluvat lainsäädännön alaan tai jotka muutoin edellyttävät eduskunnan suostumusta.

5 luku Erinäiset säännökset

42 §. *Ohjelmien arviointi ja seuranta.* Pykälään ehdotetaan otettavaksi säännökset lakiehdotuksen mukaisten ohjelmien arvioinnista ja seurannasta.

Pykälän 1 momentin mukaan ohjelmien ja suunnitelmien valmistelusta vastaavien viranomaisten velvollisuudesta selvittää ja arvioida ympäristövaikutukset säädetään viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista (200/2005) annetussa laissa. Lain 3 §:ssä säädetään viranomaisten velvollisuudesta huolehtia suunnitelmien tai ohjelmien ympäristövaikutusten selvittämisestä ja arvioimisesta riittävässä määrin valmistelun kuluessa, jos suunnitelman tai ohjelman toteuttamisella saattaa olla merkittäviä ympäristövaikutuksia. Lain 4 §:ssä määritellään tarkemmin suunnitelmat tai ohjelmat, jotka edellyttävät ympäristöarviointia. Lakia tarkentavassa valtioneuvoston asetuksessa suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista (347/2005) 1 §:n 4 kohdassa säädetään, että ympäristövaikutusten arviointi tulee nykyisin tehtäväksi voimassa olevan lain mukaisten kestävän kaupunkikehittämisen suunnitelmasta, maakuntaohjelmasta ja Euroopan aluekehitysrahastosta ja Euroopan sosiaalirahastosta osarahoitetusta kansallisesta toimenpideohjelmasta. Mainittua asetusta tultaneen muuttamaan tältä osin vastaamaan uutta annettavaa lainsäädäntöä.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan, että työ- ja elinkeinoministeriö valmistelisi aluekehittämispäätöksen toteutumisen seurantatiedot alueiden uudistumisen neuvottelukunnan käsittelyä varten yhteistyössä muiden ministeriöiden ja maakuntien liittojen kanssa. Aluekehittämispäätöksen toteuttamisesta vastaavat eri ministeriöt ja niiden hallinnonalojen viranomaiset sekä maakunnissa maakuntien liitot yhteistyössä muiden alueviranomaisten kanssa. Aluekehittämispäätöksen toimeenpanosuunnitelmassa määriteltäisiin aluekehityksen suunnan ja painopisteiden tavoitetilan saavuttamisen seurantaindikaattorit. Toteutumisen seurantatiedot koottaisiin eri lähteistä ja tahoilta ja käsiteltäisiin säännöllisesti alueiden uudistumisen neuvottelukunnassa. Toimeenpanoa käsiteltäisiin myös edellä 27 §:ssä tarkoitetuissa valtion ja maakuntien alueiden kehittämisen keskusteluissa.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että maakuntaohjelmien toteuttamisen seurannasta ja arvioinnista vastaisi maakunnan liitto yhteistyössä ohjelmaa toteuttavien viranomaisten kanssa. Maakuntaohjelmaa toteuttavien viranomaisten olisi toimitettava maakunnan liitolle maakuntaohjelman seurantaa koskevat tarpeelliset tiedot. Momentissa säädettäisiin myös maakuntaohjelmien tavoitteiden toimeenpanoa koskevien arviointien laatimisesta. Arviointi tulisi tehdä vähintään kerran ohjelmakauden aikana. Arviointien tulisi niiden riippumattomuuden ja luotettavuuden varmistamiseksi olla ulkopuolisten arvioitsijoiden tekemiä. Lapin maakuntaohjelman saamelaiskulttuuria koskevan osion toteuttamista tulee arvioida osana Lapin maakuntaohjelman arviointia. Säännös vastaa nykyisen lain 46 §:n 4 ja 5 momentteja.

Pykälän 4 momentissa ehdotetaan, että laissa tarkoitettujen ohjelmien toteutumista ja vaikutuksia arvioitaisiin ja seurattaisiin kussakin ohjelmassa määriteltujen seurantamenettelyjen mukaisesti. Momentti vastaa nykyisen lain säännöstä.

Pykälän 5 momenttiin otettaisiin viittaus, että 29 §:ssä tarkoitettun Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman arvioinnista säädetään yleisasetuksessa, erityisesti sen 39 artiklassa. Aiemmasta ohjelmakaudesta poiketen ohjelman ennakkoarviointi ei ole enää pakollinen.

Pykälän 6 momentissa ehdotetaan, että valtioneuvoston asetuksella voitaisiin säätää 1–4 momentissa tarkoitetuissa arvioinnissa ja seurannassa noudettavista menettelyistä ja käytettävistä tunnusluvuista.

43 §. Tukialuejako. Pykälässä säädettäisiin tukialuejaosta. Pykälän 1 momentissa ehdotetaan, että valtioneuvosto voisi asetuksella määrätä maan heikoimmin kehittyneet alueet kehittämistarpeiden perusteella I ja II -tukialueiksi. Momentti vastaisi pääosin nykyisen lain 47 §:n 1 momenttia. Tukialueista on nykyisin voimassa valtioneuvoston asetus alueiden kehittämisestä ja rakennerahastotoiminnan hallinnoinnista annetussa laissa tarkoitetuista tukialueista (445/2014). Uuden lain nojalla annettaisiin vastaava asetus, kun aluetuen suuntaviivat on ensin päätetty Euroopan unionin tasolla.

Tukialuejako tapahtuisi kokonaisten kuntien ja tarvittaessa myös kuntien osien muodostamien alueiden pohjalta. Alueita määritettäessä otettaisiin huomioon Euroopan unionin alueluokitusjärjestelmä (NUTS) ja hallinnollisista rajoista riippumaton alueiden tunnistaminen sekä tarkemmallalla tasolla ainakin alueen asukkaiden työssäkäynti ja asiointi, kuntien välinen yhteistyö ja liikenneyhteydet. NUTS-aluejaolla tarkoitetaan eurooppalaista tilastollista alueluokitusta (Nomenclature des Unités Territoriales Statistiques), jonka mukaisesti laaditaan kaikki Euroopan unionin yhteiset alueelliset tilastot. Suomen NUTS-aluejaossa Manner-Suomi ja Ahvenanmaa muodostavat NUTS 1 aluetason ja suuralueet NUTS 2 tason. Hallinnollisista rajoista riippumattomalla alueluokituksella tarkoitetaan menettelyä, jolla luokitellaan alueet paikkatietoihin perustuen ja kuntarajoista riippumatta kaupunki- ja maaseututyyppeihin. Suomi nimeää tukialueet Euroopan unionin alueellisen tuen suuntaviivojen mukaisesti. Suuntaviivoissa määritellään kriteerit alueiden nimeämiselle sekä tukialueiden väestökattavuus jäsenvaltiokohtaisesti. Kansallisesti tukialuemäärittelyjä valmisteltaessa voidaan lisäksi huomioida työssäkäynti ja muita alueiden toiminnallisuuteen liittyviä kriteereitä esimerkiksi tilanteissa, joissa aluetuen suuntaviivojen kriteereitä täyttäviä alueita on enemmän kuin voidaan nimetä. Koska aluejakopäätöksillä olisi suora vaikutus eri alueilla sallittuihin tukitasoihin, niistä päättäisi valtioneuvosto. Tukialuepäätös koskee useita eri ministeriöitä ja muita toimijoita ja on tärkeää, että työ- ja elinkeinoministeriön valmistelu on laaja-alaista ja poikkihallinnollista. Ennen esityksen toimittamista valtioneuvoston käsittelyyn, on esityksestä pyydyttävä lausunnot normaalin hallintomenettelyn mukaisesti.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin saaristoalueiden määräämisestä tukialueiksi kuten voimassa olevan lain 47 §:n 3 momentissa. Säännöksen mukaan valtioneuvosto voisi määrätä kunnan ja sellaisen muun kunnan saaristo-osan, johon valtioneuvosto on päättänyt sovellettavan saaristokuntaa koskevia säännöksiä, I tai II -tukialueeksi. Ennen valtioneuvoston käsittelyä asiassa tulisi kuulla saariston kehityksestä annetun lain (494/1981) 14 §:ssä tarkoitettua saaristoasiain neuvottelukuntaa.

44 §. Muutoksenhaku. Pykälässä säädettäisiin tämän lain nojalla tehtävien päätösten muutoksenhausta. Muutoksenhakumenettelyssä on huomioitu 1.1.2020 voimaan tullut laki oikeudenkäynnistä hallintoasioissa (808/2019, hallintoprosessilaki).

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin muutoksenhausta työ- ja elinkeinoministeriön tämän lain nojalla tehtäviin päätöksiin. Ehdotetussa laissa säädettäisiin nykyistä tarkemmin työ- ja elinkeinoministeriön toimivallasta ja toimintakeinoista suhteessa välittäviin toimielimiin ja Interreg-ohjelmaa hallinnoiviin maakuntien liittoihin ja hallintoviranomaisiin. Ministeriöllä olisi esimerkiksi toimivaltaa periä takaisin näille tahoille jaettuja kansallisia määrärahoja. Nykyisestä laista poiketen, voisi ministeriön päätökseen hakea oikaisua. Oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen voisi hakea muutosta hallintovalituksella. Momentin mukaan työ- ja elinkeinoministeriön päätös voitaisiin panna täytäntöön muutoksenhausta huolimatta, jollei muutoksenhakuviranomainen toisin määrää.

Ehdotetun 2 momentti vastaisi voimassa olevaa lakia. Ehdotuksen mukaan maakunnan liiton tämän lain nojalla tekemiin päätöksiin saisi vaatia oikaisua. Oikaisuvaatimuksesta ja kunnallisvalituksesta säädetään kuntalaissa. Saman momentin mukaan muutoksenhausta maakunnan yhteistyöryhmän päätökseen haettaisiin muutosta oikaisua hakematta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin kuntalaissa säädetään muutoksenhausta kuntayhtymän päätökseen.

Pykälän 3 momentissa olisi informatiivinen viittaus rahoituslakiin. Maakunnan liiton Euroopan unionin alue- ja rakennepoliitiikan ohjelman välittävä toimielimenä tekemään tukia koskevaan päätökseen tai Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien kansallista vastinrahoitusta koskevaan yksittäiseen maakunnan liiton tai hallintoviranomaisen päätökseen sovellettaisiin, mitä rahoituslain 81 §:ssä säädetään.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin muutoksenhakukielloista. Lain 16 §:n 2 momentin mukaisiin seurantakomitean päätöksiin tai 21 §:n 3 momentin mukaisia lausuntoja koskeviin päätöksiin ei saisi hakea erikseen muutosta valittamalla. Seurantakomitean päätöstä seuraa aina joko hallintoviranomaisen tai valtioneuvoston päätös. Yhteistyöryhmän lausuntoon ei saisi hakea muutosta, koska lopullisen hankepäätöksen tekee välittävä toimielin, jonka päätökseen voisi hakea muutosta rahoituslain mukaan.

Pykälän 5 momenttiin otettaisiin informatiivinen viittaus hallintoprosessilakiin. Ehdotetun lain nojalla valtioneuvosto esimerkiksi asettaa 15 §:ssä tarkoitetun neuvottelukunnan ja 16 §:ssä tarkoitetun seurantakomitean sekä tekee päätöksiä määrärahojen jaosta. Hallintoprosessilain 8 §:n mukaisesti tällaisesta valtioneuvoston yleisistunnon päätöksestä valitetaan korkeimpaan hallinto-oikeuteen.

45 §. Voimaantulo. Pykälässä säädettäisiin lain voimaantulosta. Tarkoitus olisi, että laki tulisi voimaan 1 päivänä syyskuuta 2021. Tällä lailla kumottaisiin laki alueiden kehittämisestä ja rakennerahastotoiminnan hallinnoinnista (7/2014) ja laki ulkorajan ylittävistä yhteistyöstä (657/2015) niihin myöhemmin tehtyine muutoksineen.

46 §. Siirtymäsäännökset. Pykälässä säädettäisiin, että Euroopan unionin alue- ja rakennepoliitiikan rakennerahasto-ohjelmien, jäsenvaltioiden välisten rakennerahasto-ohjelmien, Euroopan naapuruusvälineestä osarahoitettavien Euroopan unionin ulkorajat ylittävän yhteistyön yhteisten toimintaohjelmien ja kansallisen alueiden kehittämisen toimeenpanoon, joka on kesken tämän lain tullessa voimaan, sekä niiden hallinnointiin, seurantaan ja tarkastukseen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä. Tähän sisältyisi esimerkiksi lain voimaan tullessa käynnissä olevien suunnitelmien ja ohjelmien toteuttamisen loppuun, niiden seurannan ja mahdollisista tarkastuksista, raportoinnista ja muista vastaavista jälkitoimista huolehtimisen.

Pykälän 2 momenttiin otettaisiin siirtymäsäännös koskien valtioneuvoston voimassa olevan lain nojalla asettamaa alueiden uudistumisen neuvottelukuntaa ja ohjelmakauden 2014–2020 rakennerahasto-ohjelman täytäntöönpanon, vaikuttavuuden ja tuloksellisuuden seuranta varten asetettua seurantakomiteaa. Lain voimaan tullessa toimiva alueiden uudistumisen neuvottelukunta jatkaisi työtään asettamispäätöksen mukaisen toimikauden loppuun asti ja neuvottelukunnan toimintaan sovellettaisiin ehdotettavaa uutta lakia. Myös rakennerahasto-ohjelman seurantakomitean osalta säädettäisiin, että se jatkaa toimintaansa toimikauden loppuun asti. Koska seurantakomitean työskentely on ohjelmakausikohtaista, sen toimintaan sovellettaisiin kuitenkin ehdotetun säännöksen mukaan aikaisempaa alueiden kehittämisestä ja rakennerahastohankkeiden

hallinnoinnista annettua lakia. Ehdotetun lain 16 §:n nojalla asetettaisiin erikseen Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman 2021–2027 seurantakomitea.

8.2 Laki alueiden kehittämisen ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan hankkeiden rahoittamisesta

1 luku Yleiset säännökset ja viranomaisten toimivalta

1 §. Lain soveltamisala. Pykälässä säädettäisiin lain soveltamisalasta. Pykälän 1 momentin mukaan alueiden kehittämistä tuettaisiin Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan rahastoista ja valtion talousarvioon otetuilla kansallisilla alueiden kehittämisen varoilla sen mukaan kuin tässä laissa säädetään. Tässä laissa säädettäisiin alueiden kehittämisen ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan hankkeiden rahoittamisesta ja toimeenpanosta. Lailla on tarkoitus säätää tuen myöntämisen perusteista ja menettelyistä samoin kuin tuen maksamisen menettelyistä, rahoituksen käytöstä, käytön valvonnasta ja muista menettelyistä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin niistä tuista, joita tämän lain nojalla myönnettäisiin ja joihin lakia sovellettaisiin. Lain 3–5 lukujen soveltamisala olisi kuitenkin rajattu vain tiettyihin ohjelmiin, mistä säädettäisiin erikseen pykälän 3–5 momentissa.

Pykälän 2 momentin 1 kohdan mukaan lakia sovellettaisiin kuten nykyisinkin kansallisista alueiden kehittämisen varoista myönnettäviin tukiin. Kansallisista alueiden kehittämisen varoista tukia voisivat lain 9 §:n nojalla myöntää toimivaltaiset maakuntien liitot sekä lain 16 §:n nojalla työ- ja elinkeinoministeriö.

Pykälän 2 momentin 2 kohdan mukaan lakia sovellettaisiin tukiin, joita rahoitetaan Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman varoista ohjelmakaudella 2021–2027. Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelma määritellään 4 §:n 4 kohdassa Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027 -ohjelmaksi. Mainitun ohjelman varoista tukia voisivat lain 9 §:n nojalla myöntää toimivaltaiset maakuntien liitot, 12 §:n nojalla toimivaltaiset elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset ja 15 §:n nojalla Ruokavirasto.

Pykälän 2 momentin 3 kohdan mukaan lakia sovellettaisiin lisäksi Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien 9 §:n mukaiseen kansalliseen vastinrahoitukseen ohjelmakaudella 2021–2027. Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien kansallista vastinrahoitusta voisivat lain 9 §:n nojalla myöntää toimivaltaiset maakuntien liitot.

Interreg-ohjelmissa ja Interreg-ulkorajaohjelmissa otettaisiin käyttöön komission asetuksen (EU) 651/2014, annettu 17 päivänä kesäkuuta 2014, tiettyjen tukimuotojen toteamisesta sisämarkkinoille soveltuviksi perussopimuksen 107 ja 108 artiklan mukaisesti (*yleinen ryhmäpoikkeusasetus*) perusteella sovellettavaksi tuleva Interreg-ohjelmia ja Interreg-ulkorajaohjelmia koskeva ryhmäpoikkeus, joka täyttää määritelmällisesti Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun valtiontuen käsitteen. Tämän tuen osalta taloudellisen toimintaan myönnettävän tuen yleisistä edellytyksistä annettu laki (429/2016) tulisi sovellettavaksi mainitun lain 1 §:n soveltamisalan mukaan Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien kansalliseen vastinrahoitukseen.

Pykälän 3 momentin mukaan lain 3 luvun säännöksiä sovellettaisiin ainoastaan Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman toimeenpanoon ohjelmakaudella 2021–2027. Lain 3

luku sisältäisi Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman toimeenpanoa koskevat erityissäännökset. Lain 3 luvun säännöksiä sovellettaisiin ohjelman toimeenpanoon kaikilla ohjelmaa toteuttavilla hallinnonaloilla ja kaikissa ohjelman toimeenpanoon osallistuvissa viranomaisissa sen lisäksi, mitä alueiden kehittämisestä ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan toimeenpanosta annetussa laissa säädetään, ellei muussa lainsäädännössä säädettäisi toisin tämän lain säännösten soveltamisesta.

Tämän lain 3 luvun ja toimeenpanolain säännösten ohella ohjelman toimeenpanoon osallistuvat viranomaiset soveltaisivat myös asiaa koskevaa kansallista tukilainsäädäntöä. Tämän lain 9, 12 ja 15 §:n mukaisten tukien osalta tukilainsäädännöllä tarkoitettaisiin tätä lakia. Muulla tämän lain valmisteluvaiheessa ennakoitavissa olevalla kansallisella tukilainsäädännöllä tarkoitettaisiin valmisteilla olevaa lakiehdotusta valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi vuosina 2021–2028.

Pykälän 4 momentin mukaan lain 4 luvun säännöksiä sovellettaisiin ainoastaan Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien kansallisen vastinrahoituksen toimeenpanoon ohjelmakaudella 2021–2027. Lain 4 luku sisältäisi Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien kansallisen vastinrahoituksen toimeenpanoa koskevat erityissäännökset, joita sovellettaisiin kansallisen vastinrahoituksen toimeenpanoon sen lisäksi, mitä tämän lain 1, 2 ja 6 luvuissa sekä toimeenpanolain 4 luvussa säädetään. Tämän lain 4 luvun säännökset olisivat pääsääntöisesti uusia.

Pykälän 5 momentin mukaan lain 5 luvun säännöksiä sovellettaisiin ainoastaan Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien varojen käyttöä koskeviin tarkastuksiin ohjelmakaudella 2021–2027. Lain 5 luku sisältäisi Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien tarkastusta koskevat säännökset, joita sovellettaisiin mainittujen ohjelmien tarkastukseen sen lisäksi, mitä toimeenpanolain 4 luvussa säädetään.

Tätä lakia ei sovelleta asioihin, joissa lainsäädäntövalta kuuluu Ahvenanmaan itsehallintolain 18 §:n mukaan Ahvenanmaan maakunnalle. Lakiehdotuksen mukaiset ohjelmat koskevat aloja, joissa lainsäädäntövalta kuuluu pääosin Ahvenanmaan maakunnalle. Ahvenanmaan itsehallinnon lainsäädäntövaltaan kuuluvat itsehallintolain 18 §:n mukaan muun muassa elinkeinotoimintaa koskevat ja työllisyyden edistämistä koskevat asiat. Näiltä osin ja muilta Ahvenanmaan itsehallinnon piiriin kuuluvilta osin lakia ei sovellettaisi Ahvenanmaan maakunnassa. Näin ollen tätä lakia ei sovellettaisi ohjelmaan, jonka toimeenpanosta vastaa Ahvenanmaan maakunnan viranomainen eikä tukeen, jonka myöntämisestä vastaa Ahvenanmaalla toimiva viranomainen tai muu julkinen taho. Sellaisen ohjelman osalta, joka itsehallintolain mukaan kuuluu valtakunnan lainsäädäntövaltaan, säädettäisiin hallintotehtävien siirrosta maakunnan itsehallintoviranomaiselle itsehallintolain 32 §:ssä tarkoitettulla sopimusasetuksella. Itsehallintolain 32 §:n 1 momentin mukaan maakunnan hallituksen suostumuksella voidaan valtakunnan hallinnolle kuuluvia tehtäviä asetuksella (sopimusasetus) siirtää määräajaksi tai toistaiseksi maakunnan viranomaiselle. Tällaisiin valtakunnan viranomaiselta maakunnan hallinnolle siirrettyihin hallinto-tehtäviin sovelletaan edelleen valtakunnan lakia.

2 §. Suhde Euroopan unionin lainsäädäntöön. Pykälässä selvennettäisiin lain suhdetta Euroopan unionin lainsäädäntöön. Pykälä olisi informatiivinen. Momentissa lueteltaisiin Euroopan parlamentin ja neuvoston kansallisesti suoraan sovellettavat asetukset, joita tällä lailla täsmennettäisiin ja täydennettäisiin niiden asioiden osalta, jotka asetuksissa jäävät kansallisen säänte-

lyn varaan ja kansalliseen liikkumavaraan. Nämä olisivat Euroopan aluekehitysrahastoa, Euroopan sosiaalirahasto plussaa, koheesiorahastoa, oikeudenmukaisen siirtymän rahastoa ja Euroopan meri- ja kalatalousrahastoa koskevista yleisistä säännöksistä ja rahoitussäännöistä sekä turvapaikka- ja maahanmuuttorahastoa, sisäisen turvallisuuden rahastoa ja rajaturvallisuuden ja viisumipolitiikan rahoitusvälinettä koskevista rahoitussäännöistä annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) / (*yleisasetus*); Euroopan aluekehitysrahastosta ja koheesiorahastosta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) / (*EAKR-asetus*); Euroopan sosiaalirahasto plussasta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) / (*ESR-asetus*); Oikeudenmukaisen siirtymän rahaston perustamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) / (*JTF-asetus*); Euroopan aluekehitysrahastosta ja ulkoisista rahoitusvälineistä tuettavaa Euroopan alueellinen yhteistyö -tavoitetta koskevista erityissäännöksistä annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) / (*Interreg-asetus*); Naapuruus-, kehitys- ja kansainvälisen yhteistyön välineen perustamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) / .

3 §. Suhde valtionavustuslakiin. Pykälässä säädettäisiin ehdotetun lain suhteesta valtionavustuslakiin (688/2001). Pykälän mukaan tämän lain nojalla tarkoitettuihin tukiin sovelletaan yleislakina valtionavustuslakia siltä osin kuin tässä laissa ei toisin säädetä.

4 §. Määritelmät. Pykälässä määriteltäisiin laissa käytettävät keskeiset käsitteet.

Pykälän 1 kohdan *tuella* tarkoitettaisiin tässä laissa tarkoitetun viranomaisen myöntämää avustusta tiettyyn toimintaan tai hankkeeseen.

Pykälän 2 kohdan *kansallisilla alueiden kehittämisen varoilla* tarkoitettaisiin valtion talousarvioon otettua alueiden kehittämisen, alueiden kestävän kasvun ja elinvoiman tukemisen määrärahaa.

Pykälän 3 kohdan *Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan rahastoilla* tarkoitettaisiin Euroopan aluekehitysrahastoa, Euroopan sosiaalirahasto plussaa, jäljempänä Euroopan sosiaalirahasto, ja oikeudenmukaisen siirtymän rahastoa.

Pykälän 4 kohdan *Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelmalla* tarkoitettaisiin Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027 -ohjelmaa.

Pykälän 5 kohdan *valtakunnallisilla teemoilla* tarkoitettaisiin Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelmaan perustuvia valtakunnallisia tavoitteita ja toimintaa, joita ohjataan ja rahoitetaan keskitetysti ja joiden valmistelu on tehty ministeriöiden keskeisten strategioiden pohjalta yhteistyössä alueiden viranomaisten ja muiden toimijoiden kanssa.

Pykälän 6 kohdan *Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman varoilla* tarkoitettaisiin valtion talousarvioon otettuja Euroopan unionin talousarviosta Suomelle myönnettyjä ja niitä vastaavia Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027 -ohjelman valtion rahoitusosuuksia.

Pykälän 7 kohdan *Euroopan aluekehitysrahaston varoilla* tarkoitettaisiin valtion talousarvioon otettuja Euroopan unionin talousarviosta Suomelle myönnettyjä Euroopan aluekehitysrahaston rahoitusosuuksia ja niitä vastaavia Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027 -ohjelman valtion rahoitusosuuksia.

Pykälän 8 kohdan *Euroopan sosiaalirahaston varoilla* tarkoitettaisiin valtion talousarvioon otettuja Euroopan unionin talousarviosta Suomelle myönnettyjä Euroopan sosiaalirahaston rahoitusosuuksia ja niitä vastaavia Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027 -ohjelman valtion rahoitusosuuksia.

Pykälän 9 kohdan *oikeudenmukaisen siirtymän rahaston varoilla* tarkoitettaisiin valtion talousarvioon otettuja Euroopan unionin talousarviosta Suomelle myönnettyjä oikeudenmukaisen siirtymän rahaston rahoitusosuuksia ja niitä vastaavia Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027 -ohjelman valtion rahoitusosuuksia.

Pykälän 10 kohdan *Interreg-ohjelmilla* tarkoitettaisiin Euroopan alueellinen yhteistyö -tavoitteen mukaisia Euroopan unionin sisärajat ylittäviä yhteistyöohjelmia. Suomi toteuttaa näitä ohjelmia yhteistyössä naapurimaidensa, esimerkiksi Ruotsin kanssa. Ohjelmakaudella 2014–2020 Suomi osallistuu yhdeksään Interreg-ohjelmaan.

Pykälän 11 kohdan *Interreg-ulkorajaohjelmilla* tarkoitettaisiin Euroopan alueellinen yhteistyö -tavoitteen mukaisia Euroopan unionin ulkorajat ylittäviä yhteistyöohjelmia, joita rahoitetaan myös 2 §:n 6 kohdassa tarkoitettusta Naapuruus-, kehitys- ja kansainvälisen yhteistyön välineestä. Suomi toteuttaa ohjelmakaudella 2014–2020 kolmea Interreg-ulkorajaohjelmaa yhteistyössä Venäjän kanssa. Interreg-ulkorajaohjelma -käsite on uusi. Laissa ulkorajan ylittävistä yhteistyöstä ohjelmatyyppeihin viitataan käsitteellä Euroopan unionin ulkorajat ylittävän yhteistyön yhteinen toimintaohjelma. Interreg-ulkorajaohjelmiin on viitattu ohjelmakaudella 2014–2020 vakiintuneesti myös käsitteellä ENI-ohjelmat. ENI viittaa Euroopan naapuruusvälineeseen, jota ei enää ole ohjelmakaudella 2014–2020 erillisenä välineenä.

Pykälän 12 kohdan *kansallisella vastinrahoituksella* tarkoitettaisiin valtion talousarvioon otettua valtion rahoitusosuutta Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien hankkeiden tukemiseksi.

Pykälän 13 kohdan *välittävällä toimielimellä* tarkoitettaisiin alueiden kehittämisestä ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan toimeenpanosta annetun lain 10 §:ssä tarkoitettua viranomaista.

Pykälän 14 kohdan *yhteishankkeella* tarkoitettaisiin kansallisista alueiden kehittämisen varoista rahoitettavaa useamman tuen saajan yhdessä toteuttamaa hanketta, johon tuki myönnetään tuen hakijoiden yhteisestä hakemuksesta yhdellä päätöksellä.

Pykälän 15 kohdan *ryhmähankkeella* tarkoitettaisiin Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman varoista rahoitettavaa useamman tuen saajan yhdessä toteuttamaa hanketta, johon tuki myönnetään hakijoiden yhteiseen hankesuunnitelmaan perustuvasta kunkin hakijan hakemuksesta erillisillä päätöksillä.

Pykälän 16 kohdan *jatkotoimenpiteillä* tarkoitettaisiin tuen palauttamista, takaisinperintää, maksamisen keskeyttämistä ja lopettamista koskevia toimenpiteitä.

5 §. Tuen myöntämisen yleiset edellytykset. Pykälässä säädettäisiin tuen myöntämisen yleisistä edellytyksistä. Pykälän 1 momentin mukaan tukea voitaisiin myöntää valtion talousarvioon otettujen määrärahojen puitteissa, jos kaikki momentissa säädetyt edellytykset täyttyisivät.

Momentin 1 kohdan mukaan myönnettävän tuen tulisi olla perusteltua valtion talousarvioon otettuun määrärahaan liittyvän ohjelman, suunnitelman tai sopimuksen tavoitteiden ja vaikuttavuuden kannalta. Ohjelmalla tarkoitettaisiin Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelmaa, Interreg-ohjelmia, Interreg-ulkorajaohjelmia, kansallisia alue- ja kaupunkikehittämisen ohjelmia kuten seutukaupunkiohjelmaa tai maakuntaohjelmia ja niitä tarkentavia alueellisia kasvu- tai selviytymissuunnitelmia. Sopimuksilla tarkoitettaisiin toimeenpanolain 28 §:n mukaisia yhteistyösopimuksia, joita voidaan laatia valtion, maakunnan liiton, kunnan, toimenpiteiden rahoittamiseen osallistuvien muiden viranomaisten ja muiden alueiden kehittämiseen osallistuvien tahojen kanssa. Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman varoista myönnettävän tuen olisi aina oltava perusteltua mainitun ohjelman tavoitteiden ja vaikuttavuuden kannalta. Kansallisista alueiden kehittämisen varoista myönnettävän tuen perusteena tulisi olla ohjelma, suunnitelma tai sopimus.

Momentin 2 kohdassa säädettäisiin, että tuella tulisi olla merkittävä vaikutus tuen käytön kohteena olevan toiminnan toteuttamiseksi. Merkittävästä vaikutuksesta olisi kyse ainakin silloin, kun toiminnan toteuttaminen ilman tukea ei olisi mahdollista tai toteutus jäisi olennaisesti suppeammaksi tai vaikuttavuudeltaan olennaisesti vaatimattommaksi.

Momentin 3 kohdan mukaan tuettavan toiminnan olisi oltava voittoa tavoittelematonta. Tämän lain nojalla rahoitettavien kehittämis- ja investointihankkeiden tarkoituksena tai tavoiteltavana tuloksena ei saa olla voiton tuottaminen hankkeen tuen saajaorganisaatiolle.

Momentin 4 kohdan mukaan kehittämishankkeena tuettavan toiminnan tulosten tulisi olla yleisesti hyödynnettävissä. Tällä tarkoitettaisiin, että kehittämishankkeiden tulos- ja tuotosmateriaalit ovat julkisia ja laajasti hyödynnettävissä. Toimintaan, jota koskee tulosten yleisen hyödynnettävyyden edellytys, ei tästä syystä voisi liittyä liike- tai ammattisalaisuuksia eikä tulosten julkaisemista voitaisi estää liike- tai ammattisalaisuuteen vedoten. Lain 6 §:ssä säädettäisiin erikseen hankkeen toimenpiteisiin osallistuvia taloudellista toimintaa harjoittavia yksiköitä koskevista poikkeuksista voittoa tavoittelemattomuuden ja kehittämishankkeen tulosten yleisen hyödynnettävyyden osalta.

Momentin 5 kohdan mukaan tuen kohteena olevien investointien tulisi hyödyttää alueen kehittämistä yhtä toimijaa laajemmin. Tällä tarkoitettaisiin, että tukea ei myönnettäisi vain yhtä tuen saajaa, yritystä tai muuta toimijaa hyödyttäviin investointeihin, vaan tuen kohteena olevien investointien tulisi edistää toimeenpanolain 2 §:ssä säädettyjä alueiden kehittämisen tavoitteita yhtä toimijaa laajemmin.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin siitä, että yhteishankkeen ja ryhmähankkeen yleisiä edellytyksiä arvioitaessa kyseistä yhteishanketta tai ryhmähanketta arvioitaisiin kokonaisuutena. Yhteishankkeen tai ryhmähankkeen kaikkien hakijoiden tulee kuitenkin täyttää tuen saajaa koskevat edellytykset, joista säädettäisiin lain 7 §:ssä.

Pykälän 3 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä tuen myöntämisen yleisistä edellytyksistä.

6 §. Kehittämishankkeena ja investointihankkeena tuettavaa toimintaa koskeva poikkeus. Pykälässä säädettäisiin poikkeuksista 5 §:n 1 momentin 3 ja 4 kohdassa tarkoitettuihin tuen myöntämisen yleisiin edellytyksiin. Pykälä koskisi hankkeita, joiden toimenpiteisiin osallistuu talou-

dellista toimintaa harjoittavia yksiköitä hyödynsaajina. Lain 5 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettua toiminnan voittoa tavoittelemattomuuden edellytystä ja 4 kohdassa tarkoitettua kehittämishankkeen tulosten yleisesti hyödynnettävyyden edellytystä ei sovellettaisi hankkeen hyödynsaajina olevien taloudellista toimintaa harjoittavien yksiköiden toimintaan siltä osin kuin tuki on tukipäätöksessä kohdennettu niille Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan soveltamisesta vähämerkityksiseen tukeen annetussa komission asetuksessa (EU) 1407/2013 (*de minimis* -asetus) tarkoitettuna vähämerkityksisenä tukena.

Taloudellista toimintaa harjoittaviksi yksiköiksi eli yrityksiksi katsotaan niiden oikeudellisesta muodosta riippumatta kaikki sellaiset yksiköt, jotka harjoittavat taloudellista toimintaa. Taloudellista toimintaa on kaikki toiminta, jossa tavaroita tai palveluja tarjotaan markkinoilla. Kehittämishankkeessa, jota koskee tulosten yleisen hyödynnettävyyden edellytys, voi olla mukana myös yrityskohtaisia toimenpiteitä osana laajempaa kehittämiskokonaisuutta. Hankkeen kehittämistoimien johdosta hyödynsaajaorganisaatioissa aikaansaatavien tulosten ei olisi välttämättä olla yleisesti hyödynnettäviä siltä osin kuin tuki on tukipäätöksessä kohdennettu hyödynsaajille vähämerkityksisenä tukena. Säännöksen tarkoituksena on helpottaa yritysten ja muiden taloudellista toimintaa harjoittavien yksiköiden osallistumista hankkeen tukitoimenpiteisiin tämentämällä, että vähämerkityksisenä tukena hyödynsaajille kohdennettavien hankkeen tukitoimenpiteiden seurauksena hyödynsaajaorganisaatioissa voi syntyä myös sellaisia liike- ja ammattisalaisuuksia sisältäviä tuloksia, joihin ei liity julkaisuvelvollisuutta. Yleinen tiedotusvelvollisuus koskisi kehittämishankkeita kuitenkin myös siltä osin kuin tukea on kohdennettu hyödynsaajille vähämerkityksellisenä tukena. Tällä tarkoitettaisiin sitä, että kehittämistoimista tulisi tiedottaa tukipäätöksen ehtojen mukaisesti yleisellä tasolla ilman, että yksittäisen hyödynsaajaorganisaation kehittämistoimien liike- tai ammattisalaisuudet vaarantuisivat.

7 §. Tuen saajaa koskevat edellytykset. Pykälässä säädettäisiin tuen saajaa koskevista edellytyksistä. Pykälän 1 momentin mukaan tuen saaja voisi olla julkisoikeudellinen yhteisö, kuten valtio, kunta, kuntayhtymä, seurakunta tai muu julkisoikeudellinen yhteisö taikka yksityisoikeudellinen oikeushenkilö, osakeyhtiö, rekisteröity yhdistys tai säätiö. Yhteishankkeen ja ryhmähankkeen kaikkien hakijoiden olisi täytettävä tuen saajalle asetetut edellytykset.

Pykälän 2 momentissa edellytettäisiin, että tuen saajalla olisi riittävät taloudelliset ja muut, kuten toiminnalliset ja osaamiseen liittyvät edellytykset, hankkeen toteuttamiseksi. Lisäksi edellytettäisiin, että tuen saajalla on riittävät edellytykset toiminnan jatkuvuudesta huolehtimiseksi hankkeen päättymisen jälkeen, jollei jatkuvuudesta huolehtiminen ole toiminnan luonteen vuoksi tarpeetonta. Toiminnan jatkuvuudesta huolehtimista ei edellytettäisi esimerkiksi sellaisissa kertaluontoisissa tutkimus- ja selvityshankkeissa tai kokeiluissa, joihin perustuvan toiminnan jatkamista olisi harkittava tapauskohtaisesti erikseen.

Pykälän 3 momentti sisältäisi asetuksenantovaltuuden, jonka nojalla tuen saajaa koskevista edellytyksistä voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

8 §. Tuen myöntämisen esteet. Pykälässä säädettäisiin tuen myöntämisen esteistä. Pykälän 1 momentin mukaan tukea ei myönnettäisi, jos tuen hakija olisi olennaisesti laiminlyönyt velvolluuksiaan suorittaa veroja tai lakisääteisiä maksuja tai hakijalla olisi olennaisia maksuhäiriöitä, ellei rahoittava viranomainen erityisestä syystä pidä tuen myöntämistä tarkoituksenmukaisena. Lähtökohtana harkinnanvaraisia tukia myönnettäessä olisi se, että tuen saaja olisi hoitanut asianmukaisesti julkisoikeudelliset ja yksityisoikeudelliset velvoitteensa. Tukea voitaisiin kuitenkin myöntää, jos velvoitteiden laiminlyönti olisi vain vähäistä. Tukea voisi erityisestä syystä

myöntää myös silloin, kun velvoitteiden laiminlyönti olisi olennaista, mutta velvoitteiden hoitamisesta olisi tehty sitova maksusuunnitelma, jota olisi jo jonkin aikaa noudatettu. Lisäksi tukea voisi erityisestä syystä myöntää myös silloin, kun velvoitteiden laiminlyönti olisi poikkeuksellisesta olosuhteesta johtuen olennaista, mutta hakija olisi esittänyt riittävän selvityksen viireillä olevasta maksusuunnitelmasta. Poikkeuksellisella olosuhteella tarkoitettaisiin muun muassa ennalta arvaamattomia ja äkillisiä olosuhdemuutoksia, joihin ei ole voitu varautua, kuten esimerkiksi covid-19-pandemia. Tuen myöntäminen olennaisten velvoitteiden laiminlyöntien tapauksissa olisi kuitenkin hyvin poikkeuksellista ja olisi aina perustuttava tapauskohtaiseen perusteltuun ja dokumentoituun arviointiin.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin siitä, että tukea ei myönnetä yleisenä toimintatukena. Tämän lain mukaiset tuet ovat erityisavustuksia. Erityisavustuksia ei voida myöntää eikä käyttää tuen hakijana ja tuen saajana olevan organisaation perustoimintaan. Hanke on aina erotettava tuen saajan muusta toiminnasta erilliseksi määräaikaiseksi kokonaisuudekseen.

Pykälän 3 momentin mukaan Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua valtiontukea ei myönnettäisi tämän lain mukaisena tukena. Tätä lakia sovellettaessa valtiontukea ei pidettäisi de minimis -asetuksessa tarkoitettua vähämerkityksistä tukea eikä yleisessä ryhmäpoikkeusasetuksessa tarkoitettua Interreg-ohjelmia ja Interreg-ulkorajaohjelmia koskevaa tukea.

SEUT 107 artiklan 1 kohta koskee valtiontuen määritelmää ja kieltoa. Sen mukaan, jäsenvaltion myöntämä taikka valtion varoista muodossa tai toisessa myönnetty tuki, joka vääristää tai uhkaa vääristää kilpailua suosimalla jotakin yritystä tai tuotannonalaa ei sovellu yhteismarkkinoille, siltä osin kuin se vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan. Valtiontuen kriteereinä pidetään käytännössä julkisten varojen kanavoimista taloudellista toimintaa harjoittaville yksiköille siten, että tuki kohdistuu ja suosii tiettyjä yrityksiä, toimialoja tai alueita; vääristää tai uhkaa vääristää kilpailua (potentiaalinen uhka riittää) ja vaikuttaa jäsenmaiden väliseen kauppaan (kynnys alhainen).

De minimis -asetuksen nojalla vähämerkityksisenä tukena pidetään enintään 200 000 euron tukea, joka myönnetään yhdelle yritykselle kolmen peräkkäisen verovuoden kuluessa. Enimmäismäärään lasketaan Suomen kaikkien viranomaisien samana ajanjaksona de minimis -tukena myöntämä rahoitus mihin tahansa yrityksen kustannuksiin. 'Yhden yrityksen' käsite on määritelty de minimis -asetuksen 2 artiklassa.

Interreg-ohjelmissa ja Interreg-ulkorajaohjelmissä otettaisiin käyttöön ryhmäpoikkeusasetukseen perustuva Interreg-ohjelmia ja Interreg-ulkorajaohjelmia koskeva ryhmäpoikkeus. Jos Interreg-ohjelmien tai Interreg-ulkorajaohjelmien hankkeen Euroopan unionin rahoitusosuus on myönnetty ryhmäpoikkeusasetukseen perustuvana tukena tai vähämerkityksisenä tukena, Interreg-ohjelman kansallista vastinrahoitusta myöntävän toimivaltaisen maakunnan liiton tai Interreg-ulkorajaohjelman kansallista vastinrahoitusta myöntävän Interreg-ohjelman hallintoviranomaisen on tarkasteltava myös vastaavan kansallisen vastinrahoituksen myöntämistä ja varmistuttava siitä, ettei valtiontukisääntöjä rikota. Taloudelliseen toimintaan myönnettävän tuen yleisistä edellytyksistä annettu laki tulisi sovellettavaksi mainitun lain 1 §:n soveltamisalan mukaan Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmiin kansalliseen vastinrahoitukseen. Tuen myöntämisen esteenä olisi muun ohella yritystukineuvottelukunnan lausunto siitä, ettei Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien kansallisen vastinrahoituksen myöntämiseen suunniteltu tukiohjelma täytä Euroopan unionin lainsäädännön valtiontuen edellytyksiä.

Pykälän 4 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä tuen myöntämisen esteistä.

9 §. Maakunnan liiton toimivalta. Pykälässä säädettäisiin maakunnan liiton toimivallasta tässä laissa tarkoitettujen tukien myöntämisessä, tukilajeista ja tukien käyttötarkoituksesta. Maakunnan liiton toimivallasta Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman välittävänä toimeenpanolain 10 §:ssä sekä toimeenpanolain nojalla annettavalla valtioneuvoston asetuksella.

Pykälän 1 momentin 1 kohdassa säädettäisiin tukilajeista, joita toimivaltainen maakunnan liitto voisi myöntää kansallisista alueiden kehittämisen varoista, Euroopan aluekehitysrahaston varoista sekä oikeudenmukaisen siirtymän rahaston varoista. Pykälän 1 momentin 1 kohdan a alakohdan mukaan toimivaltainen maakunnan liitto voisi myöntää tukea edellä mainituista varoista alueiden kehittämistä, kestävää kasvua ja elinvoimaa edistäviin kehittämishankkeisiin ja niihin sisältyviin investointeihin (*alueellinen kehittämistuki*). Tällaisina hankkeina pidettäisiin esimerkiksi hankkeita, joiden tavoitteena on elinkeinorakenteen monipuolistaminen, kuntien välisen alueiden kehittämisen yhteistyön edistäminen tai innovaatioiden kehittämisen edellytysten luominen. Tukea voitaisiin myöntää kuntien välisen elinkeinopoliittisen yhteistyön edistämistä ja yritysten toimintaedellytysten kehittämistä koskeviin hankkeisiin, yritystoimintaa edistävien organisaatioiden hanketoimintaan, yritystoiminnan kannalta tarpeellisiin selvityshankkeisiin sekä yritysten tarvitsemien palvelujen ja yritysten yhteistyön edistämistä koskeviin kehittämishankkeisiin. Alueellisen kehittämistuen investointien enimmäisosuudesta säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella. Maakunnan liitto ei voisi myöntää tukea ELY-keskuksen toimivaltaan kuuluviin elinkeino-, työllisyys-, liikenne- ja ympäristöhankkeisiin (elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annettu laki ja valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi vuosina 2021-2028 annettava laki).

Pykälän 1 momentin 1 kohdan b alakohdan mukaan maakunnan liitto voisi myöntää tukea edellä mainituista varoista opetus- ja kulttuuriministeriön toimialaan kuuluviin kehittämis- ja investointihankkeisiin. Hankkeet voisivat olla kehittämishankkeita, investointihankkeita tai hankkeita, joissa on sekä kehittämis- että investointitoimenpiteitä.

Pykälän 1 momentin 1 kohdan c alakohdan mukaan maakunnan liitto voisi myöntää tukea edellä mainituista varoista yhden tai useamman kunnan taikka kuntayhtymän yhdessä toteuttamiin yritysten toimintaedellytyksiä tukeviin perusrakenteen investointihankkeisiin (*perusrakenteen investointituki*). Kuntayhtymillä tarkoitettaisiin myös liikelaitoskuntayhtymiä. Tuen tulisi olla perusteltua aluekehityksen, erityisesti yritystoiminnan toimintaedellytysten kannalta. Perusrakenteen investointituella voitaisiin rahoittaa esimerkiksi tiestöön, laajakaistainfrastruktuuriin, satamiin tai toimitiloihin kohdistuvia toimenpiteitä, joita kunnat tai kuntayhtymät itse toteuttavat ja joilla on huomattavaa merkitystä alueen elinkeinotoiminnan kannalta.

Euroopan aluekehitysrahaston varoista sekä oikeudenmukaisen siirtymän rahaston varoista myönnettävän perusrakenteen investointituen kohteet ja tuettavat alueet määritellään ja rajataan tarkemmin Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman ohjelma-asiakirjassa.

Pykälän 1 momentin 2 kohdan mukaan toimivaltainen maakunnan liitto voisi myöntää kansallista vastinrahoitusta Interreg-ohjelman tai Interreg-ulkorajaohjelman hankkeisiin. Maakunnan liiton kansallista vastinrahoitusta koskevasta toimivallasta säädetään toimeenpanolain 39 §:ssä sekä toimeenpanolain nojalla annettavalla valtioneuvoston asetuksella.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että maakunnan liitto toimii valtionavustuslaissa tarkoitettuna valtionapuviranomaisena myöntämiään tukia koskevista asioista.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin toimivaltaisen maakunnan liiton mahdollisuudesta myöntää alueellista kehittämistukea sekä Interreg-ohjelman tai Interreg-ulkorajaohjelman kansallista vastinrahoitusta myös itse toteuttamiinsa hankkeisiin. Itse toteutettaviin hankkeisiin sovellettaisiin, mitä tässä laissa ja lain nojalla annettavassa valtioneuvoston asetuksessa muutoinkin säädetään kyseisistä tukilajeista ja hankkeista. Itse toteutettavaa hanketta olisi käsiteltävä vastaavasti kuin ulkopuolisen tuen saajan hanketta. Itse toteutettavan hankkeen toteutukseen liittyvät tuen saajan tehtävät olisi eriytettävä rahoittavan viranomaisen ja välittävän toimielimen tehtävistä moitteettoman varainhoidon periaatetta noudattaen. Euroopan unionin alue- ja rakennepoliittikan ohjelman varoista rahoitettavien välittävän toimielimen itse toteutettavien hankkeiden osalta tehtävien eriyttämiseen sovelletaan, mitä yleisasetuksen 65 artiklan 4 kohdassa säädetään.

Pykälän 4 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa säännöksiä myönnettävästä tuesta ja tuen käyttökohteista.

10 §. *Maakunnan liiton harkintavalta eräissä tapauksissa.* Pykälässä säädettäisiin maakunnan liiton harkintavallasta opetus- ja kulttuuriministeriön toimialaan kuuluvissa hankkeissa sekä kestävä kaupunkikehittämisen hankkeissa.

Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan maakunnan liiton olisi ennen 9 §:n 1 momentin 1 kohdan b alakohdassa tarkoitetun tuen myöntämistä pyydettävä opetus- ja kulttuuriministeriöltä lausunto hankkeista, jotka koskevat korkeakouluverkon muutoksia.

Pykälän 1 momentin 2 kohdan mukaan maakunnan liiton olisi pyydettävä opetus- ja kulttuuriministeriöltä lausunto vastaavasti myös valtakunnallisesti merkittävistä investointihankkeista, joilla voi olla olennaista vaikutusta valtion talousarvioon.

Pykälän 1 momentin 3 kohdan mukaan maakunnan liiton olisi pyydettävä opetus- ja kulttuuriministeriöltä lausunto muista taloudellisesti tai valtakunnallisesti merkittävimmistä opetus- ja kulttuuriministeriön toimialaan kuuluvista hankkeista. Merkittävänä pidetään esimerkiksi euro-määräiseltä arvoltaan suuria hankkeita, merkittäviä tutkimus-, kehittämis-, ja innovaatiohankkeita sekä muita hankkeita, joiden vaikutusten arvioidaan olevan taloudellisesti tai valtakunnallisesti merkittäviä.

Pykälän 1 momentin 4 kohdan mukaan maakunnan liiton olisi pyydettävä opetus- ja kulttuuriministeriöltä lausunto kansallisista alueiden kehittämisen varoista rahoitettavista hankkeista, jotka koskevat korkeakoulututkintoon johtavan koulutuksen aloittamista.

Euroopan unionin alue- ja rakennepoliittikan ohjelman varoista rahoitettavat korkeakoulututkintoon johtavan koulutuksen aloittamista koskevat hankkeet kuuluvat Euroopan sosiaalirahaston varoista ja oikeudenmukaisen siirtymän rahaston varoista rahoitettavien vastaavien toimien piiriin ja elinkeino- liikenne- ja ympäristökeskuksen 12 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaiseen toimivaltaan. Niihin liittyvästä lausuntomenettelystä säädetään erikseen 13 §:ssä. Maakunnan liiton lausuntopyyntöä koskeva menettely vastaisi aiempaa sääntelyä.

Pykälän 2 momentin mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö antaisi maakunnan liittoon sitovan lausunnon 1 momentissa tarkoitetun hankkeen lainmukaisuudesta sekä siitä, onko hanke opetus-

ja kulttuuriministeriön korkeakoulu- ja tiedepolitiikan tai ammatillisen koulutuksen tavoitteiden mukainen. Lausuntomenettelyn tarkoituksena on varmistaa, ettei hankkeessa poiketa laista, asetuksesta, toimialaa koskevasta eduskunnan tai valtioneuvoston päätöksestä eikä opetus- ja kulttuuriministeriön tai Opetushallituksen ratkaisuvallasta kuuluvasta lakiin perustuvasta päätöksestä. Opetus- ja kulttuuriministeriön lausunto olisi aiempaa sääntelyä vastaavasti maakunnan liittoa sitova siltä osin, kun se perustuu edellä mainittuihin säädöksiin tai päätöksiin. Tällä tarkoitettaisiin, että toimivaltainen maakunnan liitto ei voisi myöntää tukea sellaiselle hankkeelle, joka opetus- ja kulttuuriministeriön lausunnon mukaan olisi edellä mainittujen säädösten, päätösten tai tavoitteiden vastainen.

Pykälän 3 momentin mukaan maakunnan liiton olisi myönnettävä kestävän kaupunkikehittämisen toteuttamiseksi tarkoitettu Euroopan aluekehitysrahaston varoista myönnettävä tuki toimeenpanolain 30 §:n 1 momentissa tarkoitettua kaupungin asettaman johtoryhmän esityksen mukaisena, jos tuen myöntäminen on lain, Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman sekä edellä mainitussa momentissa tarkoitettua suunnitelman mukaista. Suunnitelmalla tarkoitettaisiin tässä yhteydessä kunkin kaupungin tai kaupunkiryhmän valtion kanssa tekemää ekosysteemisopimusta. Johtoryhmä vastaisi hankkeiden tarkoituksenmukaisuusharkinnasta. Täten johtoryhmä asettaisi tärkeysjärjestykseen ja valitsisi rahoitettavaksi Euroopan aluekehitysrahaston hankkeita toimeenpanolain 16 §:ssä tarkoitettua seurantakomitean hyväksymien ja hallintoviranomaisen vahvistamien valintaperusteiden mukaisesti. Varsinaiset tukipäätökset sekä laillisuus- ja ohjelmanmukaisuusharkinnan tekisi toimivaltainen välittävä toimielin. Momentissa säädettävä menettely perustuisi yleisasetuksen 23 artiklan 3 kohtaan ja se koskisi Euroopan aluekehitysrahaston hankkeita. Menettely vastaisi aiempaa sääntelyä. Euroopan sosiaalirahaston ja oikeudenmukaisen siirtymän rahaston hankkeiden osalta johtoryhmän rooli olisi vain hankevalintaa valmisteleva ja välittävä toimielin vastaisi normaalin hankkeiden valintaprosessin mukaisesti myös tarkoituksenmukaisuusharkinnasta. Kestävästä kaupunkikehittämisestä ja sen johtoryhmästä säädetään muilta osin toimeenpanolain 30 §:ssä sekä toimeenpanolain nojalla annettavalla valtioneuvoston asetuksella.

Pykälän 4 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä opetus- ja kulttuuriministeriön toimialaan kuuluviin hankkeisiin sovellettavasta lausuntomenettelystä.

11 §. Maakunnan liiton tehtävien kokoaminen. Pykälässä olisi informatiivinen säännös, jonka mukaan maakunnan liiton 9 §:ssä tarkoitettujen tehtävien kokoamisesta säädetään toimeenpanolain 10, 18 ja 37 §:ssä.

12 §. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen toimivalta. Pykälässä säädettäisiin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen toimivallasta tässä laissa tarkoitettujen tukien myöntämisessä, tukilajeista ja tukien käyttötarkoituksesta.

Pykälän 1 momentin 1 kohdassa säädettäisiin tukilajeista, joita toimivaltainen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voisi myöntää Euroopan aluekehitysrahaston varoista ja oikeudenmukaisen siirtymän rahaston varoista. Pykälän 1 momentin 1 kohdan a alakohdan mukaan toimivaltainen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voisi myöntää tukea Euroopan aluekehitysrahaston varoista ja oikeudenmukaisen siirtymän rahaston varoista rahoitettaviin ilmastomuutoksen hillintään ja ilmastomuutokseen sopeutumiseen sekä ympäristöön ja luonnonvaroihin liittyviin kehittämis- ja investointihankkeisiin. Ympäristöön ja luonnonvaroihin liittyviä

hankkeita ovat muun ohella JTF-asetuksen 8 artiklassa tarkoitetut investoinnit laitosalueen kunnostamiseen, maan saneeraukseen ja käyttötarkoituksen muuttamiseen. Euroopan aluekehitysrahaston varoista sekä oikeudenmukaisen siirtymän rahaston varoista myönnettävän tuen kohteet ja tuettavat alueet määritellään ja rajataan tarkemmin Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman ohjelma-asiakirjassa.

Pykälän 1 momentin 1 kohdan b alakohdan mukaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voisi myöntää tukea Euroopan aluekehitysrahaston varoista ja oikeudenmukaisen siirtymän rahaston varoista rahoitettaviin liikenteeseen ja infrastruktuuriin liittyviin kehittämis- ja investointihankkeisiin. Tuen tulisi olla perusteltua alueen kehittämisen kannalta. Hankkeilla tulisi olla välitön yhteys yritysten ja elinkeinoelämän toimintaedellytysten parantamiseen. Tuen kohteet ja tuettavat alueet määritellään tarkemmin Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman ohjelma-asiakirjassa.

Pykälän 1 momentin 2 kohdan mukaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voisi myöntää tukea Euroopan sosiaalirahaston varoista ja oikeudenmukaisen siirtymän rahaston varoista työllisyyden, osaamisen ja sosiaalisen osallisuuden tukemiseen liittyviin kehittämishankkeisiin.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus toimii myöntämääns tukia koskeissa asioissa valtionavustuslaissa tarkoitettuna valtionapuviranomaisena.

Pykälän 3 momentin mukaan toimivaltainen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voisi myöntää tukea myös itse toteuttamiinsa tässä pykälässä tarkoitettuihin hankkeisiin. Itse toteuttaviin hankkeisiin sovellettaisiin, mitä tässä laissa ja tämän lain nojalla annettavassa valtioneuvoston asetuksessa muutoinkin säädetään kyseisistä tukilajeista ja hankkeista. Itse toteutettavaa hanketta olisi käsiteltävä vastaavasti kuten ulkopuolisen tuen saajan hanketta. Itse toteutettavan hankkeen toteutukseen liittyvät tuen saajan tehtävät olisi eriytettävä välittävän toimielimen tehtävistä moitteettoman varainhoidon periaatetta noudattaen. Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman varoista rahoitettavien välittävän toimielimen itse toteutettavien hankkeiden osalta tehtävien eriyttämiseen sovelletaan, mitä yleisasetuksen 65 artiklan 4 kohdassa säädetään.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten toimivallasta Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman välittävänä toimielimenä säädetään toimeenpanolain 10 §:ssä sekä toimeenpanolain nojalla annettavalla valtioneuvoston asetuksella.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annetulla valtioneuvoston asetuksella välittävän toimielimen tehtävät ovat rakennerahasto-ohjelman 2014–2020 toimeenpanemiseksi keskitetty Hämeen, Etelä-Savon, Keski-Suomen ja Pohjois-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksiin. Tässä laissa toimivaltaisella elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella tarkoitetaan mainittuja neljää ELY-keskusta.

Tehtävien keskittämisestä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten virastoverkostossa säädetään elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annetussa laissa ja sen nojalla annetussa valtioneuvoston asetuksessa. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annetun lain 5 §:n mukaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus huolehtii sille säädettyjen tehtävien hoitamisesta toimialueellaan ja käyttää sille kuuluvaa toimivaltaa siten kuin siitä mainitussa laissa tai muussa laissa säädetään. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi kuitenkin hoitaa tehtäviä

myös useamman kuin yhden elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen toimialueella, jos toimialueen laajentamisella voidaan tehostaa mainittujen keskusten toimintaa ja valtion henkilöstö- ja muiden voimavarojen käyttöä, parantaa palvelujen saatavuutta, edistää alueen suomen- ja ruotsinkielisen sekä saamelaiskäräjistä annetussa laissa tarkoitettua saamelaisten kotiseutualueella saamenkielisen vähemmistön kielellisten oikeuksien toteutumista tai turvata tehtävissä tarvittavan erityisasiantuntemuksen saatavuus taikka toimialueen laajentaminen on tarkoituksemukainen muun vastaavan syyn vuoksi. Vastuualueiden sijoittumisesta elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksiin ja keskusten toimialueen laajentamisesta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Pykälän 4 momentti sisältäisi asetuksenantovaltuuden. Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa säännöksiä myönnettävästä tuesta ja tuen käyttökohteista.

13 §. *Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen harkintavalta eräissä tapauksissa.* Pykälässä säädettäisiin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen harkintavallasta opetus- ja kulttuuriministeriön toimialaan kuuluvissa hankkeissa.

Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen olisi ennen 12 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaisen tuen myöntämistä Euroopan sosiaalirahaston varoista tai oikeudenmukaisen siirtymän rahaston varoista pyydettävä opetus- ja kulttuuriministeriöltä lausunto sen toimialaan kuuluvista hankkeista, jotka koskevat korkeakoulututkintoon johtavan koulutuksen aloittamista.

Pykälän 1 momentin 2 kohdan mukaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen olisi pyydettävä opetus- ja kulttuuriministeriöltä lausunto vastaavasti myös sen toimialaan kuuluvista hankkeista, jotka koskevat korkeakouluverkon muutoksia. Säännös olisi uusi. Lausuntoa koskeva menettely olisi vastaava kuin mistä säädetään maakunnan liiton rahoittamien opetus- ja kulttuuriministeriön toimialaan kuuluvien hankkeiden osalta lain 10 §:ssä.

Pykälän 2 momentin mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö antaisi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusta sitovan lausunnon 1 momentissa tarkoitetun hankkeen lainmukaisuudesta sekä siitä, onko hanke opetus- ja kulttuuriministeriön korkeakoulu- ja tiedepolitiikan tavoitteiden mukainen. Lausuntomenettelyn tarkoituksena on varmistaa, ettei hankkeessa poiketa laista, asetuksesta, toimialaa koskevasta eduskunnan tai valtioneuvoston päätöksestä eikä opetus- ja kulttuuriministeriön tai Opetushallituksen ratkaisultaan kuuluvasta lakiin perustuvasta päätöksestä. Opetus- ja kulttuuriministeriön lausunto olisi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusta sitova siltä osin, kun se perustuu edellä mainittuihin säädöksiin tai päätöksiin. Tällä tarkoitettaisiin, että toimivaltainen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus ei voisi myöntää tukea sellaiselle hankkeelle, joka opetus- ja kulttuuriministeriön lausunnon mukaan olisi edellä mainittujen säädösten, päätösten tai tavoitteiden vastainen.

Pykälän 3 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä opetus- ja kulttuuriministeriön toimialaan kuuluviin hankkeisiin sovellettavasta lausuntomenettelystä.

14 §. *Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman valtakunnallisten teemojen hankkeet.* Pykälä sisältäisi lain 9 §:ssä tarkoitettua maakunnan liiton toimivaltaa ja lain 12 §:ssä tarkoitettua elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen toimivaltaa täsmentäviä säännöksiä val-

takunnallisten teemojen hankkeiden osalta. Valtakunnallisten teemojen hankkeisiin sovellettaisiin, mitä kyseisistä tukilajeista muutoinkin säädetään tämän lain 9 ja 12 §:ssä. Pykälän 1 momentin mukaan valtion talousarviossa osa Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman varoista osoitettaisiin valtakunnallisiin teemoihin. Valtakunnallisiin teemoihin suunnattava osuus eriteltäisiin valtion talousarvion selvitysosassa.

Pykälän 2 momentissa olisi informatiivinen säännös siitä, että valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin niistä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista ja maakuntien liitoista, jotka toimivat välittävinä toimieliminä valtakunnallisten teemojen hankkeiden osalta.

Pykälän 3 momentin mukaan valtakunnallisista teemoista säädettäisiin toimeenpanolaissa. Momentti on luonteeltaan informatiivinen.

15 §. Ruokaviraston toimivalta. Pykälässä säädettäisiin Ruokaviraston toimivallasta tämän lain mukaisen tuen myöntämisessä, tukilajista ja tuen käyttötarkoituksesta. Ruokaviraston toimivallasta Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman välittävänä toimielimenä säädetään toimeenpanolain 10 §:ssä sekä toimeenpanolain nojalla annettavalla valtioneuvoston asetuksella.

Pykälän 1 momentin mukaan Ruokavirasto voisi myöntää tukea Euroopan sosiaalirahaston varoista vähävaraisten aineellisen avun hankkeisiin. Vähävaraisten aineellisen puutteen torjumiin myönnettävästä tuesta ja sen tukikelpoisista kustannuksista säädetään ESR-asetuksen III luvussa. Aineellisen avun kohteet ja tuettavat alueet määritellään tarkemmin Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman ohjelma-asiakirjassa.

Ruokavirasto voisi myöntää tukea myös itse toteuttamiinsa tässä pykälässä tarkoitettuihin hankkeisiin. Itse toteutettaviin hankkeisiin sovellettaisiin, mitä tässä laissa ja lain nojalla annettavassa valtioneuvoston asetuksessa säädetään kyseisestä tukilajista ja hankkeista. Itse toteutettavaa hanketta olisi käsiteltävä vastaavasti kuten ulkopuolisen tuen saajan hanketta. Itse toteutettavan hankkeen toteutukseen liittyvät tuen saajan tehtävät olisi eriytettävä välittävän toimielimen tehtävistä moitteettoman varainhoidon periaatetta noudattaen. Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman varoista rahoitettavien välittävän toimielimen itse toteutettavien hankkeiden osalta tehtävien eriyttämiseen sovelletaan, mitä yleisasetuksen 65 artiklan 4 kohdassa säädetään.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin siitä, että Ruokavirasto toimii valtionavustuslaissa tarkoitettuna valtionapuviranomaisena myöntämiään tukia koskevista asioista.

Pykälän 3 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa säännöksiä myönnettävästä tuesta ja tuen käyttökohteista.

16 §. Työ- ja elinkeinoministeriön toimivalta myöntää tukia. Pykälässä säädettäisiin tuesta, jota työ- ja elinkeinoministeriö voisi myöntää kansallisista alueiden kehittämisen varoista rahoitettaviin hankkeisiin sekä tuen käyttötarkoituksesta.

Pykälän 1 momentin mukaan työ- ja elinkeinoministeriö voisi myöntää kansallisista alueiden kehittämisen varoista tukea valtakunnallisesti merkittävään alueiden kehittämiseen liittyvään toimintaan sekä toimintaan, jonka hyödyntäminen useammalla kuin yhdellä alueella edellyttää päätöksen tekemistä ministeriössä. Tällaista toimintaa olisivat muun muassa erilaiset alueiden

välistä temaattista tai toiminnallista verkostoitumista tukevat hankkeet, laajat alueiden kehittämistä tukevat selvitykset, foorumit ja muut hankkeet. Näitä toimia voitaisiin valmistella vuorovaikutuksessa maakuntien liittojen kanssa esimerkiksi alueiden uudistumisen neuvottelukunnan työn tai muussa yhteydessä. Ministeriö voisi myöntää tukea esimerkiksi erilaisiin innovatiivisiin ja kokeileviin hankkeisiin. Tukea voitaisiin myöntää sopimusperusteiseen yhteistyöhön. Päätös tehtäisiin ministeriössä vain silloin, kun hankkeen toteuttaminen koskisi useampaa kuin yhtä aluetta tai edellyttäisi valtakunnallista päätöksentekoa. Lisäksi työ- ja elinkeinoministeriö voisi myöntää tukea kansallisen alueiden kehittämisen määrärahan hallinnoimisesta aiheutuviin koh- tuullisiin kulutusmenoihin, mukaan lukien henkilöstön palkkaaminen ja henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien tila- ja muiden kustannusten maksaminen.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että ministeriö voisi myöntää tukea myös itselleen. Ministeriön itselleen myöntämällä kansallisilla alueiden kehittämisen varoilla tuettaisiin kansallisesti alueiden kehittämisen tavoitteiden toteuttamista ja aluekehittäjien välistä vuorovaikutusta, verkostoitumista ja tiedonvaihtoa. Määrärahalla voitaisiin tukea aluekehityksen tilannekuvatyötä ja sen kehittämistä sekä vahvistaa aluekehityksen tietoperustaa kaikkien alueiden käyttöön tulevien tilasto- tai muiden aineistojen hankinnalla taikka toteuttamalla selvitys-, tutkimus- ja arviointihankkeita. Työ- ja elinkeinoministeriö voisi käyttää määrärahaa myös sen hallinnoimisesta aiheutuviin kohtuullisiin kulutusmenoihin mukaan lukien henkilöstön palkkaamiseen ja henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien tila- ja muiden kustannusten maksamiseen.

Pykälän 3 momentissa todettaisiin, että ministeriö toimii valtionavustuslaissa tarkoitettuna valtionapuviranomaisena myöntämiään tukia koskevissa asioissa. Säännökset vastaisivat voimassa olevaa sääntelyä.

Pykälän 4 momentissa olisi informatiivinen säännös, jonka mukaan työ- ja elinkeinoministeriön muusta toimivallasta alueiden kehittämisessä ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan toimeenpanossa säädetään toimeenpanolaissa.

Pykälän 5 momentissa säädettäisiin, että valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa säännöksiä myönnettävästä tuesta ja tuen käyttökohteista.

17 §. Tuen määrä ja hyväksyttävät kustannukset. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin myönnettävän tuen määrästä. Pykälän 1 momentin mukaan tässä laissa tarkoitettu tuki ei saisi kattaa hankkeesta aiheutuvien hyväksyttävien kustannusten täyttää määrää. Tämä tarkoittaa, että hankkeen toteuttaminen edellyttäisi tässä laissa tarkoitettujen tukien lisäksi myös tuen hakijan omarahoitusta tai sitä korvaavaa ulkopuolista kuntien, muuta julkista tai yksityistä rahoitusosuutta. Tuen hakijan omarahoitusosuudesta ja sitä korvaavasta muusta ulkopuolisesta rahoituksesta säädetään tarkemmin tämän lain 18 §:ssä. Edellytyksestä voisi momentin mukaan poiketa ainoastaan erityisestä syystä, joka tulee aina perustella nimenomaisesti hanketta koskevassa tukipäätöksessä. Erityisenä syynä voitaisiin pitää sitä, että hankkeeseen ei sen luonteen vuoksi ole saatavissa muuta rahoitusta. Tällaisia voivat olla esimerkiksi viranomaisen itse toteuttamat hankkeet. Erityisenä syynä voitaisiin rahoittavan viranomaisen harkinnan mukaan pitää myös sitä, että tuen hakija on pieni toimija, esimerkiksi järjestö tai yhdistys, joka ei toteuta euromääräiseltä arvoltaan merkittävää ja vaikutuksiltaan laajaa hanketta. Tukilajeja koskevasta tuen enimmäismäärästä säädettäisiin tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Pykälän 2 momentin mukaan edellä 1 momentissa säädettyä ei sovellettaisi 15 §:ssä tarkoitettuihin vähävaraisten aineellisen avun hankkeisiin, joissa tuen määrä voisi kattaa hankkeesta aiheutuvien kustannusten täyden määrän. Näissä hankkeissa omarahoituksen tai muun ulkopuolisen rahoitusosuuden edellyttäminen ei olisi tarkoituksenmukaista tuettavan toiminnan tarkoitus huomioon ottaen.

Pykälän 3 momentin mukaan hyväksyttävänä kustannuksina pidettäisiin todellisia, tarpeellisia ja määrältään kohtuullisia taikka valtioneuvoston asetuksella säädettyä kustannusmallin tai rahoitusmuodon mukaisia kustannuksia, joista on vähennetty hankkeen tuottamat ja viimeistään viimeisen maksamista koskevan hakemuksen jättämiseen mennessä saadut tulot. Kustannusmallit ja rahoitusmuodot voisivat liittyä ennalta arvioituihin keskimääräistettyihin kustannuksiin. Ne voivat olla myös kytköksissä hankkeessa saavutettuihin tuloksiin. Myös kustannusmallien yhdistelmät olisivat mahdollisia samassa hankkeessa. Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan rahastoissa kustannusmalleilla ja rahoitusmuodoilla tarkoitettaisiin yleisasetuksen 48 artiklassa tarkoitettuja kustannusmalleja ja rahoitusmuotoja, joiden kansallisesta soveltamisesta säädetäisiin tarkemmin kustannusten tukikelpoisuudesta annettavalla valtioneuvoston asetuksella. Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan rahastojen varoista rahoitettavissa tuissa käytettäisiin pääsääntöisesti niin sanottuja yksinkertaistettuja kustannusmalleja.

Hankkeen tuloista säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Pykälän 4 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä tuen enimmäismäärästä ja hyväksyttävistä kustannuksista sekä säännöksiä kustannusmalleista ja rahoitusmuodoista.

18 §. Tuen hakijan omarahoitusosuus. Pykälän 1 momentissa säädetäisiin tuen hakijan omarahoitusosuudesta. Hakijan tulisi osallistua hankkeesta aiheutuviin kustannuksiin omalla rahoituksellaan, ellei tästä poikkeamiseen olisi erityistä syytä. Rahoittava viranomainen voisi omarahoituksen sijasta hyväksyä hankkeeseen tuen hakijan omarahoitusosuuden osittain tai kokonaan korvaavan tuen hakijaorganisaation ulkopuolisen kuntien, muun julkisen tai yksityisen rahoitusosuuden. Omarahoitusosuuden edellyttämisellä olisi tuen hakijaa ja tuen saajaa hankkeeseen sitouttava vaikutus. Omarahoitusosuutta koskevalla edellytyksellä olisi myös hankkeen asianmukaista toteuttamista ohjaava vaikutus. Lähtökohtana on, että tuen hakijan on hankkehakemuksessaan esitettävä rahoitusosuus, jonka tämä sijoittaa itse hankkeeseen. Tuki voidaan kuitenkin erityisestä syystä myöntää myös edellyttämättä omarahoitusosuutta. Erityisenä syynä voitaisiin pitää sitä, että hankkeeseen ei sen luonteen vuoksi ole saatavissa omarahoitusta. Tällaisia voivat olla esimerkiksi viranomaisten itse toteuttamat hankkeet. Erityisenä syynä voitaisiin myös pitää sitä, että hakija kokoaa hankkeeseen tarvittavan muun rahoituksen eri rahoituslähteistä. Lisäksi erityisenä syynä voitaisiin rahoittavan viranomaisen harkinnan mukaan pitää myös sitä, että tuen hakija on pieni toimija, esimerkiksi järjestö tai yhdistys, joka ei toteuta euromääräiseltä arvoltaan merkittävää ja vaikutuksiltaan laajaa hanketta. Jollei hankkeessa edellytetä omarahoitusosuutta, rahoittavan viranomaisen on perusteltava asia tukipäätöksessä nimenomaisesti. Tällöin tukipäätöksen perusteluissa tulisi ottaa nimenomaisesti kantaa myös siihen, millä tavalla tämän lain 7 §:n 2 momentissa säädetyistä tuen saajaa koskevista yleisistä taloudellisista ja muista edellytyksistä on varmistuttu. Interreg-ohjelmissa ja Interreg-ulkoraja-ohjelmissa ohjelman hallintoviranomainen toimittaa hankkeelle Interreg-asetuksen 22 artiklassa tarkoitetun asiakirjan, jonka muoto riippuu hallintoviranomaisessa käytettävistä menettelyistä. Asiakirja voi olla nimeltään esimerkiksi tukisopimus. Tässä asiakirjassa määritellään myös hankkeen rahoitussuunnitelma.

Pykälän 2 momentti koskisi ainoastaan kansallisista alueiden kehittämisen varoista rahoitettavia hankkeita. Momentissa säädettäisiin kansallisista alueiden kehittämisen varoista rahoitettavissa hankkeissa tuen hakijan omarahoitusosuuden tai sitä korvaavan muun rahoitusosuuden sijaan hyväksyttävästä rahaa edellyttämättömästä panostuksesta. Momentin mukaan kansallisista alueiden kehittämisen varoista rahoitettavissa hankkeissa 1 momentissa tarkoitetun omarahoituksen tai muun rahoitusosuuden sijaan voitaisiin rahoittavan viranomaisen harkinnan mukaan hyväksyä hankkeessa tarvittava ja todennettavissa oleva hankkeeseen maksutta saatava työpanos, tuotantopanos, hyödyke tai muu vastaava rahaa edellyttämätön panostus. Rahoittavan viranomaisen tulee ottaa rahaa edellyttämätöntä panostusta koskevat ehdot tukipäätökseen.

Pykälän 3 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä kansallisista alueiden kehittämisen varoista rahoitettavissa hankkeissa omarahoituksen tai sitä korvaavan ulkopuolisen rahoitusosuuden sijaan hyväksyttävästä rahaa edellyttämättömästä panostuksesta.

2 luku Tukimenettely

19 §. Tuen hakeminen. Pykälässä säädettäisiin tukimenettelystä tuen hakemisen osalta. Tukea haettaisiin tämän lain 9, 12, 15 ja 16 §:ssä tarkoitettulta toimivaltaiselta viranomaiselta. Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman välittävistä toimielimistä sekä Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien kansallisen vastinrahoituksen toimivaltaisista viranomaisista säädettäisiin tarkemmin toimeenpanolain nojalla annettavalla valtioneuvoston asetuksella.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin tukihakemuksen ajoituksesta. Tukea olisi haettava kirjallisesti ennen hankkeen aloittamista. Tällä vaatimuksella pyritäisiin aiempaa sääntelyä vastaavasti välttämään tuen myöntämistä sellaiseen hankkeeseen, jonka toteuttamiseen tuen myöntämisellä ei olisi vaikutusta tai jossa tuella olisi vain vähäinen vaikutus.

Pykälän 2 momentin 1 kohdassa säädettäisiin tuen hakijan velvoitteista silloin, kun tukea haettaisiin de minimis -asetuksessa tarkoitettuna vähämerkityksisenä tukena. Tuen hakijan olisi tällöin annettava tukihakemuksessaan rahoittavalle viranomaiselle selvitys hakijalle jo myönnetystä vähämerkityksisestä tuesta ja siitä, että vähämerkityksisen tuen yhteismäärä ei ylitä Euroopan unionin lainsäädännössä säädettyä vähämerkityksisen tuen enimmäismäärää kuluvan ja kahden edellisen verovuoden aikana.

De minimis -asetuksen nojalla vähämerkityksisenä tukena pidetään enintään 200 000 euron tukea, joka myönnetään yhdelle yritykselle kolmen peräkkäisen verovuoden kuluessa. Enimmäismäärään lasketaan Suomen kaikkien viranomaisten samana ajanjaksona vähämerkityksisenä tukena myöntämä rahoitus mihin tahansa kyseisen yrityksen kustannuksiin. 'Yhden yrityksen' käsite on määritelty de minimis -asetuksen 2 artiklassa.

Pykälän 2 momentin 2 kohdan mukaan sellaisissa hankkeissa, joissa hankkeen toimenpiteisiin osallistuu hyödynsaajina taloudellista toimintaa harjoittavia yksiköitä, tuen hakijan olisi liitettävä tukihakemukseen selvitys niille kohdennettavista tukitoimenpiteistä vähämerkityksisen tuen kohdentumisen arviointia varten. Jos hankkeen toimenpiteistä kohdentuu vähämerkityksistä tukea hyödynsaajina oleville taloudellista toimintaa harjoittaville yksiköille, edellytyksenä on, että vähämerkityksisen tuen yhteismäärä ei ylitä Euroopan unionin lainsäädännössä säädettyä vähämerkityksisen tuen enimmäismäärää kuluvan ja kahden edellisen verovuoden aikana.

minkään kyseisiin tukitoimenpiteisiin osallistuvan taloudellista toimintaa harjoittavan yksikön osalta. Taloudellista toimintaa harjoittaviksi yksiköiksi eli yrityksiksi katsotaan niiden oikeudellisesta muodosta riippumatta kaikki yksiköt, jotka harjoittavat taloudellista toimintaa. Taloudellista toimintaa on kaikki toiminta, jossa tavaroita tai palveluja tarjotaan markkinoilla. Mukaan lasketaan hankkeen kohderyhmään kuuluvat, hankkeen hyödynsaajana olevat taloudellista toimintaa harjoittavat yksiköt, jotka saavat hankkeen tukitoimenpiteisiin osallistumisesta taloudellista hyötyä eli etuuden. Etuus ei tässä tapauksessa tarkoita hankkeeseen osallistuvalla taloudellista toimintaa harjoittavalle yksikölle maksettavaa rahasuoritusta, vaan ilmaista tai alihinnoiteltua palvelua tai muuta vastaavaa etuutta. Etuuden arvo, josta on vähennetty hankkeen tukitoimenpiteisiin osallistuvan taloudellista toimintaa harjoittavan yksikön maksuosuus, myönnetään vähämerkityksisenä tukena osallistuvalla taloudellista toimintaa harjoittavalle yksikölle, edellyttäen että EU:n perussopimuksen 107 artiklan 1 kohdassa määritetyt valtiontukea koskevat perusteet täyttyvät kyseisen tukitoimenpiteen osalta siihen osallistuvalla yksikölle ja jos muut vähämerkityksistä tukea koskevat edellytykset täyttyvät.

Pykälän 2 momentin 3 kohdan mukaan tuen hakijan olisi liitettävä tukihakemukseen arvio hankkeen toteuttamisaikana tuottamista tuloista, ellei vähämerkityksistä tukea tai valtiontukea koskevasta lainsäädännöstä muuta johdu.

Pykälän 3 momentin mukaan kansallisista alueiden kehittämisen varoista myönnettävää tukea sekä Interreg-ohjelmien ja Interreg- ulkorajaohjelmien kansallista vastinrahoitusta haettaisiin sähköisesti siihen tarkoitettuun järjestelmässä tai kirjallisesti toimivaltaisen viranomaisen tarkoitusta varten vahvistamalla lomakkeella. Hakemus olisi allekirjoitettava.

Pykälän 4 momentin mukaan Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelmasta rahoitettaviin edellä 9, 12 ja 15 §:ssä tarkoitettuihin hankkeisiin tukea haetaan sähköisesti siten kuin 51 ja 52 §:ssä säädetään. Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelmassa tuen hakeminen olisi mahdollista ainoastaan sähköisesti. Tämän lain 51 §:ssä säädetään digitaalisesta tukimnettelystä ja 52 §:ssä vahvasta sähköisestä tunnistamisesta.

Pykälän 5 momentin mukaan, jos vähämerkityksisen tuen seuranta varten on perustettu de minimis -asetuksen 6 artiklan 2 kohdan mukainen kansallinen tietovaranto, jossa on täydelliset tiedot kaikesta viranomaisten myöntämästä vähämerkityksisestä tuesta, 2 momentin 1 kohtaa ei sovellettaisi sen jälkeen, kun tietovarannon tiedot kattavat kolme verovuotta. Lain valmisteluajankohtana Suomessa ei ole otettu käyttöön kansallista tietovarantoa, josta rahoittava viranomainen voisi tarkistaa hakijalle aiemmin myönnettyt vähämerkityksiset tuet, minkä vuoksi tuen hakijan on annettava asiasta erillinen selvitys hakiessaan tukea.

Pykälän 6 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä tuen hakemisesta.

20 §. *Sopimus kansallisista alueiden kehittämisen varoista rahoitettavasta yhteishankkeesta.* Pykälässä säädettäisiin vain kansallisista alueiden kehittämisen varoista rahoitettavan yhteishankkeen tuen saajien välisestä sopimuksesta ja sen sisällöstä. Yhteishankkeen sopimusta koskevat säännökset vastaisivat aiempaa sääntelyä.

Pykälän 1 momentissa yhteishankkeen tuen saajille säädettäisiin velvollisuus tehdä hankkeen toteuttamisesta yksityisoikeudellinen sopimus. Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan sopimuksessa tulisi määrätä yhteishankkeen tuen saajien keskinäiset oikeudet ja velvollisuudet

hankkeen toteuttamisessa. Momentin 2 kohdan mukaan sopimuksessa tulisi määrätä se yhteishankkeen tuen saaja, joka toimisi yhteishankkeen päätoteuttajana ja vastaisi siten yhteishankkeen sisäisestä koordinaatiosta ja yhteydenpidosta toimivaltaisen viranomaisen kanssa.

Pykälän 2 momentin mukaan yhteishankkeessa kaikki tuen saajat vastaisivat hankkeen toteuttamisesta yhteisvastuullisesti.

Pykälän 3 momentissa olisi informatiivinen säännös, jonka mukaan Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman varoista rahoitettavan ryhmähankkeen sopimuksesta säädetään 40 §:ssä.

Pykälän 4 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä yhteishankkeesta ja siinä noudatettavasta menettelystä.

21 §. Tukipäätös. Pykälässä säädettäisiin tukipäätökseen otettavista ehdoista ja muista päätökseen liittyvistä yksilöidyistä tiedoista. Siltä osin kuin tässä laissa ei toisin säädetä, tukipäätökseen sovelletaan valtionavustuslain 11 §:ää, jossa säädetään valtionavustuspäätökseen otettavista asioista. Tukipäätöstä koskee yleislakina myös hallintolaki. Hallintolain 45 §:ssä säädetään päätöksen perusteleminen. Päätös on perusteltava. Perusteluissa on ilmoitettava, mitkä seikat ja selvitykset ovat vaikuttaneet ratkaisuun sekä mainittava sovelletut säännökset.

Pykälän 1 momentin mukaan tukipäätöksellä hyväksyttäisiin tuettavaa hanketta koskeva hankesuunnitelma ja hankkeen toteuttamisaika. Säännös vastaisi aiempaa sääntelyä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin tukipäätöksen ehdoista. Momentin mukaan tukipäätökseen tulisi ottaa ehdot 1) hankkeen tuen saajan velvollisuudesta säilyttää hankkeen aineisto ja aineiston säilyttämisaika; 2) kehittämishankkeena tuettavan toiminnan tulosten yleisestä hyödyntämisestä ja julkaisemisesta; 3) 24 §:ssä tarkoitetusta investointeihin myönnetyn tuen kohteena olevan omaisuuden käyttöajasta; 4) 26 §:ssä tarkoitetusta ohjausryhmästä ja siinä käsiteltävistä asioista, jos hankkeessa edellytetään ohjausryhmän perustamista; 5) tilintarkastuksesta, jos hankkeessa edellytetään sitä; 6) tuen maksamisesta enakkona ennen kustannusten syntymistä, jos ennakon maksaminen on perusteltua hankkeen toteuttamisen kannalta 29 §:ssä tarkoitetulla tavalla.

Pykälän 3 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä tukipäätöksestä ja siinä määrättävistä ehdoista.

22 §. Muutoshakemus. Pykälä olisi uusi. Säännöksen tarkoituksena on selkeyttää tukimenettelyä ottamalla muutoshakemusta koskeva nimenomainen säännös lain tasolle. Muutoshakemuksen tekeminen hankkeen toteutuksen muuttuessa on kuitenkin ollut mahdollista myös aiemman sääntelyn nojalla. Pykälässä säädettäisiin tuen saajan velvollisuudesta tehdä muutoshakemus silloin, kun jo rahoituksen saaneen hankkeen toteutuksessa tapahtuu muutoksia, jotka edellyttävät aiemman tukipäätöksen tai sen yhteydessä hyväksytyn hankesuunnitelman muuttamista.

Pykälän 1 momentin mukaan tuen saajan olisi haettava muutosta tukipäätökseensä, jos hanketta tai sen osaa ei voida toteuttaa tukipäätöksen ja sen liitteenä olevan hankesuunnitelman mukaisena.

Pykälän 2 momentin mukaan yhteishankkeessa tuen saajien olisi 1 momentissa säädetyn lisäksi haettava muutosta, jos jokin tuen saaja ei enää täytä tuen myöntämisen yleisiä edellytyksiä tai hankekokonaisuuteen on tarpeen lisätä tai siitä on tarpeen poistaa yksi tai useampi tuen saaja.

Pykälän 3 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä muutoshakemuksesta ja säännöksiä sen tekemisen edellytyksistä.

23 §. Muutospäätös. Pykälän 1 momentin mukaan päätöksen tukipäätöksen muuttamisesta tekee rahoittava viranomainen. Muutospäätökseen otettaviin asioihin sovellettaisiin, mitä 21 §:ssä säädetään tukipäätöksestä ja sen ehdoista.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin muutospäätöksestä 1 momenttia täydentävästi yhteishankkeen ja ryhmähankkeen osalta. Pykälän 2 momentin mukaan rahoittava viranomainen voisi hyväksyä yhteishankkeen tai ryhmähankkeen toteuttamisen jatkamisen 22 §:n 2 momentissa tarkoitettua yhteishankkeen tai ryhmähankkeen tuen saajien hakemuksesta, jos muuttunut hankekokonaisuus kuitenkin edelleen täyttää alkuperäisen hankekokonaisuuden tavoitteet ja sille asetetut edellytykset. Edellytyksillä tarkoitettaisiin tässä laissa säädettäviä tuen saajaa koskevia ja tuen myöntämisen yleisiä edellytyksiä sekä Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan rahastojen ohjelmasta rahoitettavien hankkeiden osalta lisäksi seurantakomitean hyväksymiä ja hallintoviranomaisen vahvistamia valintaperusteita.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että muuttuneesta hankkeesta aiheutuvat kustannukset voitaisiin hyväksyä aikaisintaan 22 §:ssä tarkoitetun muutosta koskevan hakemuksen vireille tulosta alkaen. Muutosten hyväksyminen perustuisi aina rahoittavan viranomaisen tapauskohtaiseen harkintaan. Säännös vastaisi aiempaa käytäntöä.

Pykälän 4 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä muutospäätöksestä, sen myöntämisen edellytyksistä ja siihen sisällytettävistä ehdoista.

24 §. Tuen kohteena olevan omaisuuden käyttö. Pykälässä säädettäisiin investointeihin myönnetyn tuen kohteena olevan omaisuuden käyttöajasta. Tuen saajan olisi käytettävä 9 §:n 1 momentissa ja 12 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuihin hankkeisiin sisältyviin investointeihin myönnetyn tuen kohteena olevaa omaisuutta tukipäätöksessä määrättyssä käyttötarkoituksessa vähintään viiden vuoden ajan hankkeen viimeisen maksamista koskevan päätöksen tekopäivästä. Rahoittava viranomainen voi erityisestä syystä määrätä tukipäätöksessä edellä tarkoitettulle omaisuudelle pidemmän käyttöajan, joka saa olla enintään kymmenen vuotta hankkeen viimeisen maksamista koskevan päätöksen tekopäivästä.

Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman varoista rahoitettaviin infrastruktuuri- tai tuotannollisia investointeja sisältäviin hankkeisiin ja niiden tuen saajiin sovelletaan yleisasetuksen 59 tarkoitettua toimien pysyvyyttä koskevaa velvoitetta, josta säädetään täydentävästi tämän lain 43 §:ssä.

25 §. Eräät tuen saajan velvollisuudet. Pykälän 1 momentissa olisi informatiivinen säännös, jossa viitataan julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annettuun lakiin (1397/2016). Mainitun lain 5 §:n 1 momentin mukaan hankintalaissa tarkoitettu hankintayksikkö on minkä tahansa hankinnan tekijä silloin, kun se on saanut hankinnan tekemistä varten

tukea yli puolet hankinnan arvosta muun muassa valtion, kuntien ja kuntayhtymien viranomaiselta. Näissä tapauksissa myös yksityisoikeudelliseen tuen saajaan sovelletaan julkista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annettua lakia.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin siitä, että tuen saajan on esitettävä toimivaltaiselle viranomaiselle hankkeen toteuttamisesta selvitys seurantaan varten tukipäätöksen ehtojen mukaisesti. Selvityksestä olisi käytävä ilmi, miten hankkeelle asetetut tavoitteet on toteutettu ja muut tukipäätöksen ehtojen mukaiset tiedot.

Pykälän 3 momentin mukaan tuen saaja olisi velvollinen säilyttämään kaiken hankkeeseen liittyvän kirjanpitoaineiston ja muun aineiston tukipäätöksen ehtojen mukaisesti niin, että tuen käytön valvonta on mahdollista. Hankkeeseen liittyvän kirjanpitoaineiston säilyttämiseen sovelletaan, mitä kirjanpitolain (1336/1997) 2 luvun 9 ja 10 §:ssä säädetään. Kirjanpitoaineiston lisäksi tuen saajan olisi säilytettävä kaikki tarpeelliset tiedot, selvitykset, asiakirjat, tallenteet sekä muu aineisto, joilla voi olla merkitystä tuen myöntämisen perusteiden täyttymistä, käyttöä ja tuen ehtojen noudattamista valvottaessa.

Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelmasta rahoitettavien hankkeiden aineiston säilyttämiseen sovelletaan tämän momentin lisäksi, mitä tämän lain 46 §:ssä säädetään. Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien kansallista vastinrahoitusta koskevan aineiston säilyttämiseen sovelletaan tämän momentin lisäksi, mitä tämän lain 69 §:ssä säädetään.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin tuen saajan velvoitteista liittyen hanketta koskeviin tarkastuksiin. Hankkeeseen kohdistuvia tarkastuksia voivat tehdä esimerkiksi toimivaltainen valtionapuviranomainen, valtiontalouden tarkastusvirasto ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan rahastojen varoista rahoitettavien hankkeiden osalta lisäksi esimerkiksi hallintoviranomainen, tarkastusviranomainen, Euroopan komissio ja Euroopan tilintarkastustuomioistuin. Momentin mukaan tuen saajan olisi korvauksetta annettava tuen käyttöä koskevaa tarkastusta tekeväälle taholle kaikki tarkastuksen kannalta tarpeelliset tiedot, selvitykset, asiakirjat, pääsy tietojärjestelmiin, tallenteet ja muu aineisto ja sekä muutoinkin avustettava tarkastuksessa.

Pykälän 5 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa säännöksiä tuen saajan velvollisuuksista ja tarkempia säännöksiä 2 momentissa tarkoitettua seurantaan varten annettavasta selvityksestä.

26 §. Hankkeen ohjausryhmä. Pykälän 1 momentin mukaan hankkeen ohjausta ja seurantaan varten voitaisiin asettaa ohjausryhmä, jos se on perusteltua hankkeen laajuus, sisältö ja vaikutukset huomioon ottaen tai muutoin tarkoituksenmukaista hankkeen toteuttamisen kannalta. Vastaavanlainen mahdollisuus hankkeen toteutuksen tueksi asetettavasta ohjausryhmästä sisältyy aiempaan lainsäädäntöön. Säännös nostettaisiin entiseltä asetustasolta laintasolle ohjausryhmän hankkeen toteutusta tukevan roolin ja vaikuttavuuden korostamiseksi. Ohjausryhmän tehtävät liittyisivät ehdotetussa laissa nimenomaan hankkeen toteutuksen tukemiseen, etenemisen seuraamiseen ja tiedon välittämiseen rahoittavalle viranomaiselle. Sekä rahoittavalle viranomaiselle että tuen saajalle olisi tärkeää saada tietoa ja näkemyksiä hankkeen kannalta keskeisiltä tahoilta siitä, eteneekö hanke suunnitellusti, toteutuvatko hanke ja sen toimenpiteet sekä tuotokset ja tulokset siten, kuin tukea myönnettäessä on edellytetty. Ohjausryhmän tehtäviin ei kuuluisi tuen saajan, tuettavan hankkeen tai sen toteutuksen taikka hankkeen rahoituksen arviointi tukea myönnettäessä. Ohjausryhmällä ei olisi oikeutta tehdä rahoittavalle viranomaiselle kuuluvia päätöksiä. Vastuu hankkeen toteuttamisesta olisi yksinomaan tuen saajalla.

Kansallisen vastinrahoituksen osalta Interreg-ohjelman ja Interreg-ulkorajaohjelman hankkeelle asetetaan ohjausryhmä ohjelman ja Interreg-asetuksen säännösten mukaisesti. Interreg-ohjelman ja Interreg-ulkorajaohjelman kansallista vastinrahoitusta varten ei pääsääntöisesti aseteta erillistä ohjausryhmää.

Pykälän 2 momentin mukaan ohjausryhmän asettamisesta päättäisi rahoittava viranomainen hanketta koskevassa tukipäätöksessä. Rahoittava viranomainen nimeäisi edustajansa hankkeen ohjausryhmään asiantuntijaksi. Ohjausryhmään nimitettävä rahoittavan viranomaisen edustaja ei ole ohjausryhmän jäsen tai varajäsen vaan läsnäolo- ja puheoikeuden omaava asiantuntija.

Pykälän 3 momentin mukaan ohjausryhmän jäsenet ja pysyvät asiantuntijat nimeäisi tuen saaja, lukuun ottamatta 2 momentissa tarkoitettua rahoittavan viranomaisen edustajaa.

Pykälän 4 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä ohjausryhmän asettamisesta ja siinä noudatettavasta menettelystä sekä säännöksiä ohjausryhmän tehtävistä.

27 §. Tuen maksamisen hakeminen. Pykälässä säädettäisiin tuen maksamisen hakemista koskevasta menettelystä ja tuen saajan velvoitteista tuen maksamisen hakemisessa. Pykälän 1 momentin mukaan tuen maksamista olisi haettava toimivaltaiselta viranomaiselta sähköisesti siihen tarkoitettussa järjestelmässä tai kirjallisesti maksamista koskevaa hakemusta varten toimivaltaisen viranomaisen vahvistamalla lomakkeella. Hakemus olisi allekirjoitettava. Euroopan unionin alue- ja rakennepoliitiikan ohjelmasta rahoittavien hankkeiden tuen maksamista haetaan sähköisesti siten kuin 51 ja 52 §:ssä säädetään.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin tuen saajan velvollisuudeksi esittää pyydettyä tuen maksamista haettaessa selvitys hankinnan toteuttamisesta, jos tuki hankinnasta aiheutuviin kustannuksiin on myönnetty hyväksyttäviin tosiasiallisesti aiheutuneisiin kustannuksiin perustuen. Rahoittava viranomainen voi asettaa tukipäätöksessä ehtoja hankintoja koskevista selvityksistä tai pyytää erikseen hankintoja koskevia asiakirjoja tarkastettavaksi riskiperusteisesti tuen maksamista haettaessa. Selvitystä ei edellytettäisi tuen maksamista haettaessa, jos tuki hankinnasta aiheutuviin kustannuksiin on myönnetty sellaisen valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädettävän yksinkertaistetun kustannusmallin tai rahoitusmuodon mukaan, jossa ei edellytetä tositteita ja selvityksiä tosiasiallisesti aiheutuneista kustannuksista. Selvitystä ei vastaavasti myöskään edellytettäisi silloin kun kyse on Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien kansalliseen vastinrahoitukseen sovellettavista kyseisessä ohjelmassa käytettävistä kustannusmalleista ja rahoitusmuodoista.

Pykälän 3 momentin mukaan tuen saajan olisi tuen maksamista koskevassa hakemuksessaan ilmoitettava hankkeen toteuttamisaikana tuottamat tulot, ellei vähämerkityksistä tukea tai valtiontukea koskevasta lainsäädännöstä muuta johdu.

Pykälän 4 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä maksamisen hakemisesta ja siinä noudatettavasta menettelystä sekä säännöksiä hakemisen määräajasta siltä osin kuin ei ole kyse 28 §:ssä tarkoitettusta määräajasta.

28 §. Tuen viimeisen erän maksamisen hakemista koskeva määräaika. Pykälässä säädettäisiin tuen viimeisen erän maksamisen hakemista koskevasta määräajasta. Euroopan unionin alue- ja rakennepoliitiikan ohjelman osalta tuen maksamisen hakemista koskevan määräajan asettaminen

olisi perusteltua kansallisen liikkumavaran puitteissa ottaen huomioon, mitä Euroopan unionin talousarviositoumusten vapauttamista koskevista periaatteista ja säännöistä säädetään yleisasetuksen 99–101 artiklassa. Säännöksen tarkoituksena on tältä osin varmistaa Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman täysimääräinen toteutuminen sekä Euroopan unionin rahoitusosuuden täysimääräinen tulouttaminen Suomelle yleisasetukseen perustuvan kiertonopeusvaateen mukaisesti.

Pykälän 1 momentin mukaan tuen saajan olisi haettava tuen viimeisen erän maksamista neljän kuukauden kuluessa hankkeen päättymisestä. Tuen maksamisesta vastaavan toimivaltaisen viranomaisen velvollisuus tuen viimeisen erän maksamiseen päättyisi, jos tuen saaja ei ole noudattanut mainittua määräaika. Tähän johtaisivat tilanteet, joissa tuen saaja omalla passiivisuudellaan vastoin laissa ja tukipäätöksessä nimenomaisesti asetettua määräaika laistaisi huolellisuusvelvoitteistaan.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin tuen saajan ilmoittamasta painavasta syystä johtuvasta poikkeuksesta 1 momentissa säädetyn määräajan noudattamiseen. Tuen maksamisesta vastaava toimivaltainen viranomainen voisi päättää, että tuki maksetaan 1 momentissa tarkoitetun määräajan jälkeen tehdystä tuen maksamista koskevasta hakemuksesta, jos tuen saaja olisi esittänyt painavan syyn hakemuksen viivästymiseen. Tuen saajan olisi ilmoitettava painavasta syystä tuen maksamisesta vastaavalle toimivaltaiselle viranomaiselle ennen mainitussa momentissa tarkoitetun määräajan päättymistä.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin ylivoimaisesta esteestä tai muusta poikkeuksellisesta olosuhteesta johtuvasta poikkeuksesta 1 momentissa säädetyn määräajan noudattamiseen. Momentin mukaan tuen maksamisesta vastaava toimivaltainen viranomainen voisi myös päättää, että tuki maksetaan tuen saajan 1 momentissa tarkoitetun määräajan jälkeen tekemästä tuen maksamista koskevasta hakemuksesta, jos tuen saaja olisi ilmoittanut itseensä kohdistuneesta ylivoimaisesta esteestä tai muusta poikkeuksellisesta olosuhteesta. Edelleen momentissa säädettäisiin siitä, että tuen saajan olisi ilmoitettava ylivoimaisesta esteestä tai muusta poikkeuksellisesta olosuhteesta tuen maksamisesta vastaavalle toimivaltaiselle viranomaiselle 15 arkipäivän kuluessa siitä, kun ilmoitus on mahdollista tehdä. Poikkeuksellisella olosuhteella tarkoitettaisiin muun muassa ennalta arvaamattomia ja äkillisiä olosuhdemuutoksia, joihin ei ole voitu varautua ja jotka estävät tuen maksamisen hakemista koskevan määräajan noudattamisen, kuten esimerkiksi hankkeen vastuuhenkilön tai tuen maksamista koskevaan hakemuksen laatimisen kannalta olennaisen vastuuhenkilön äkillinen vakava sairastuminen.

29 §. Tuen ja sen ennakon maksaminen. Pykälässä säädettäisiin tuen ja sen ennakon maksamisesta. Hallintolain 44 §:n 1 momentissa säädetään hallintopäätöksen sisällöstä. Maksamista koskevan päätöksen on oltava kirjallinen ja siitä on käytävä ilmi 1) päätöksen tehnyt viranomainen ja päätöksen tekemisen ajankohta; 2) asianosaiset, joihin päätös välittömästi kohdistuu; 3) päätöksen perustelut ja yksilöity tieto siitä, mihin asianosainen on oikeutettu tai velvoitettu taikka miten asia on muutoin ratkaistu; sekä 4) sen henkilön nimi ja yhteystiedot, jolta asianosainen voi pyytää tarvittaessa lisätietoja päätöksestä.

Pykälän 1 momentin mukaan tuki maksettaisiin ilman aiheetonta viivytystä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin tuen maksamisesta ennakkona. Poikkeuksena 2 momentin pääsäännöstä tuen ensimmäinen erä voitaisiin maksaa ennakkona ennen kuin kustannukset ovat syntyneet. Ennakkoa voitaisiin maksaa, jos se olisi perusteltua hankkeen toteuttamisen kannalta.

Ennakon maksamista voitaisiin pitää perusteltuna momentissa tarkoitettulla tavalla silloin, kun tuetun hankkeen tai toiminnan käynnistäminen tai toteuttaminen tukipäätöksessä tarkoitettussa aikataulussa ja laajuudessa edellyttäisi, että tuen saaja saa toimintaan tai hankkeeseen tukea ennakkona. Ennakon maksaminen olisi poikkeuksellista ja se perustuisi aina rahoittavan viranomaisen tukipäätöksen yhteydessä tekemään tapauskohtaiseen harkintaan. Myös Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien kansallista vastinrahoitusta voidaan maksaa ennakkona perustellusta syystä.

Lisäksi 2 momentissa säädettäisiin, että julkisoikeudelliselle yhteisölle ennakkoa ei lähtökohdaisesti maksettaisi. Tästä voisi momentin mukaan poiketa ainoastaan erityisestä syystä, joka tulee aina perustella nimenomaisesti hanketta koskevassa tukipäätöksessä. Interreg-ulkorajaohjelmien kansallisen vastinrahoituksen osalta erityisenä syynä ennakon maksamiselle julkisoikeudelliselle yhteisölle voitaisiin pitää ohjelmassa ja Interreg-asetuksen 60 artiklassa tarkoitettussa rahoitus sopimuksessa sovittuja yhteisiä menettelytapoja ja sääntöjä.

Pykälän 3 momentin mukaan tarkempia säännöksiä tuen maksamisesta ja sitä koskevasta menettelystä voitaisiin antaa valtioneuvoston asetuksella. Myös ennakon kuittamisesta ja ennakon enimmäismäärästä voitaisiin antaa säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

30 §. Tuen maksamisen esteet. Pykälässä säädettäisiin sellaisista tuen maksamista koskevan hakemuksen käsittelyn yhteydessä ratkaistavaksi tulevista tilanteista, joissa yksittäistä tuen maksamista koskevassa hakemuksessa maksuun haettu tuki tai sen osa olisi ainakin jätettävä maksamatta. Hyväksyttävistä kustannuksista säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Pykälän 1 momentin 1 kohdassa säädettäisiin, että tukea ei maksettaisi, jos tuen saaja ei olisi todentanut kertakorvauksena myönnetyn tuen tukipäätöksessä maksamisen edellytykseksi määritellyjä tuloksia, tuotoksia tai toimenpiteitä. Tukea ei maksettaisi muissakaan tulokseen, tuotokseen tai toteutettaviin toimenpiteisiin perustuvissa kustannusmalleissa ja rahoitusmuodoissa siltä osin, kun tuen saaja ei pysty todentamaan tukipäätöksessä edellytetyjä tuloksia, tuotoksia tai toimenpiteitä. Kertakorvauksesta ja muista tulokseen, tuotokseen ja toteutettuihin toimenpiteisiin perustuvista kustannus- ja rahoitusmalleista säädettäisiin tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien kansalliseen vastinrahoitukseen sovelletaan kyseisessä ohjelmassa käytettäviä kustannusmalleja ja rahoitusmuotoja.

Pykälän 1 momentin 2 kohdan mukaan tukea ei maksettaisi, jos tuen saaja ei ole esittänyt tuen maksamista varten tarvittavaa hyväksyttävää selvitystä maksamista koskevassa hakemuksessa eikä toimivaltaisen viranomaisen täydennyspyynnössään asettamassa kohtuullisessa määräajassa. Tuen saajan tulisi tuen maksamisen hakemisen yhteydessä esittää tukipäätöksessä ja sen ehdoissa edellytettävät oikeat ja riittävät tiedot sekä muut seikat, joka toimivaltainen viranomainen tarvitsee tuen maksamista koskevan hakemuksen ratkaisemiseksi. Asiakirjan täydentämisestä säädetään hallintolain 22 §:ssä.

Pykälän 1 momentin 2 kohdan mukaisena selvityksenä voitaisiin Interreg-ohjelmien kansallisen vastinrahoituksen osalta pitää myös tämän lain 62 §:ssä tarkoitettua sopimusta.

Pykälän 2 momentin mukaan tässä pykälässä säädettyä sovellettaisiin sen tukiosuuden maksamiseen, johon esteet kohdistuvat.

31 §. Maksamisen keskeyttäminen. Pykälän mukaan tuen maksaminen voitaisiin keskeyttää, jos on perusteltua aihetta epäillä, että tuen saaja ei menettele 24 §:ssä tarkoitettulla tavalla. Mainitussa pykälässä säädetään investointeihin myönnetyn tuen kohteena olevan omaisuuden käyttöajasta. Muilta osin maksamisen keskeytyksestä säädetään valtionavustuslain 19 §:ssä.

Keskeyttämis päätös on turvaamistoimi, jolla tuen maksaminen tilapäisesti keskeytetään asian tarkemman selvittämisen ajaksi. Tuen saaja voisi hakea muutosta tuen maksamisen keskeyttämisestä koskevaan päätökseen siten kuin tämän lain 80 ja 81 §:ssä säädetään. Selvittämisen jälkeen toimivaltaisen viranomaisen olisi tehtävä päätös maksamisen jatkamisesta tai maksamisen lopettamisesta ja tarvittaessa takaisinperinnästä.

32 §. Tuen palauttaminen. Pykälä sisältää informatiivisen säännöksen, jonka mukaan tuen palauttamisesta säädetään valtionavustuslain 20 §:ssä. Edelleen pykälässä säädettäisiin palautusvelvollisuuteen vaikuttavasta euomäärästä. Poiketen valtionavustuslain 20 §:ssä säädetystä, tuki tai sen osa saataisiin jättää palauttamatta, jos palautettava määrä on enintään 250 euroa.

33 §. Velvollisuus tuen maksamisen lopettamiseen ja takaisinperintään. Pykälässä säädettäisiin valtionavustuslain 21 §:ssä säädettyä täydentävästi toimivaltaista viranomaista velvoittavista perusteista määrätä tuen maksamisen lopetettavaksi ja jo maksettu tuki tai sen osa takaisin perittäväksi. Pykälässä säädetävissä tilanteissa toimivaltaisella viranomaisella ei olisi takaisinperintään ryhtymisen suhteen harkintavaltaa, vaan sen olisi päätöksellään määrättävä tuen maksaminen lopetettavaksi ja jo maksettu tuki tai sen osa perittäväksi takaisin. Suhteellisuusperiaatteen mukaisesti takaisinperinnässä edellytetään virheen olennaisuutta. Suhteellisuusperiaatteen mukaisesti pykälää sovellettaessa olisi jo maksetun tuen takaisinperintä rajoitettava virhettä vastaavaan määrään. Takaisinperintä voisi kuitenkin kohdistua koko myönnettyyn tukeen, jos tukea ei olisi ilmenneen tilanteen mukaisissa olosuhteissa tullut lainkaan myöntää tai jos virheen seurauksena tukea ei olennaisilta osin voida käyttää tukipäätöksen mukaisella tavalla tai sen todentaminen muodostuisi mahdottomaksi tuen saajasta johtuvasta syystä. Toimivaltaisen viranomaisen olisi kuitenkin annettava tuen saajalle mahdollisuus korjata puutteet ja virheet kohtuullisessa ajassa olosuhteet huomioon ottaen.

Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan tuen maksamisen lopettamisen ja takaisinperinnän perusteena olisi se, että tuen myöntämisen jälkeen on käynyt ilmi, että tuen myöntämisen edellytykset eivät täyty. Tuen myöntämisen yleisistä edellytyksistä säädettäisiin 5 §:ssä ja tuen myöntämisen esteistä 8 §:ssä sekä tuen myöntämisen erityisistä esteistä Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelmassa 37 §:ssä. Toimivaltaisen viranomaisen tietoon voisi tulla, että tuen myöntämisen edellytykset eivät ole alun perinkään täyttyneet eli tukea ei olisi tullut myöntää lainkaan. Tuen saaja on myös voinut käyttää tukea väärin eli esimerkiksi yleisenä toimintatukena. Viranomaisen tietoon voisi myös hankkeen toteuttamisaikana tulla, että tuen myöntämisen edellytykset eivät enää täyty, jolloin toimivaltaisen viranomaisen on selvitettävä tuen myöntämisen edellytysten täyttyminen ja tarvittaessa 30 §:n nojalla keskeytettävä tuen maksaminen selvityksen ajaksi.

Pykälän 1 momentin 2 kohdassa tuen maksamisen lopettamisen ja takaisinperinnän perusteeksi säädettäisiin tuen maksamisen, valvonnan tai tarkastuksen vaikeuttaminen. Kohdan mukaan toimivaltaisen viranomaisen olisi päätöksellään määrättävä tuen maksaminen lopetettavaksi sekä jo maksettu tuki tai sen osa takaisin perittäväksi, jos tuen saaja on kieltäytynyt antamasta tuen maksamista, valvontaa tai tarkastusta varten tarpeellisia tietoja, asiakirjoja tai muuta aineistoa taikka muutoin avustamasta tarkastuksessa. Valvonnalla ja tarkastuksella tarkoitettaisiin myös

Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman välittävän toimeilimen suorittamaa paikalla tehtävää varmennusta. Käytännössä kyseessä voisi olla muun muassa aineiston salaaminen valvonnassa tai tarkastuksessa, valvonnasta tai tarkastuksesta kieltäytyminen taikka valvonnan, tarkastuksen tai tuen maksamiseen liittyvän valvonnan tarkoituksen saavuttamisen estäminen tai vaikeuttaminen kieltäytymällä antamasta tarvittavia tietoja tai muulla yhteistyöhaluttomalla menettelyllä. Kieltäytyminen sallimasta lainkaan lakiin perustuvaa valvontaa tai tarkastusta on yleensä peruste periä tuki kokonaisuudessaan takaisin. Samoin takaisinperintä kokonaisuudessaan tulisi kysymykseen, jos maksatuksen, valvonnan tai tarkastuksen yhteydessä tuen saaja antaisi olennaisesti virheellisiä tai harhaanjohtavia tietoja tai aineistoja.

Pykälän 1 momentin 3 kohdan mukaan tuen maksamisen lopettamisen ja takaisinperinnän perusteena olisi se, että tuen saaja olisi 24 §:ssä tarkoitetun käyttöajan kuluessa lopettanut investointeihin myönnetyn tuen kohteena olevan toiminnan tai supistanut sitä olennaisesti taikka luovuttanut omistus- tai hallintaoikeuksin investointeihin myönnetyn tuen kohteena olevaa omaisuutta. Investointeihin myönnetyn tuen kohteena olevan toiminnan lopettaminen käyttöajan kuluessa johtaisi tuen takaisinperintään. Keskeinen peruste tuen takaisinperinnälle olisi tällöin tuella toiminnalla tukea haettaessa ja myönnettäessä tavoiteltujen myönteisten vaikutusten saavuttamatta jääminen tai lakkaaminen. Tuen saaminen näin ollen velvoittaisi käynnistämään ja ylläpitämään investointeihin myönnetyn tuen kohteena olevaa toimintaa sille määrätyn ajan. Vastaavasti tuen kohteena olevan toiminnan olennainen supistaminen johtaisi supistamista vastaavan suuruisen investointeihin kohdistuneen tuen osan takaisinperintään.

Investointeihin myönnetyn tuen kohteena olevan omaisuuden taikka osan siitä toiselle taholle luovuttaminen omistus- tai hallintaoikeuksin johtaisi tuen takaisinperintään. Luovuttamisella toiselle taholle tarkoitettaisiin toimia, joiden johdosta tuen kohteena oleva omaisuus siirtyisi toisen tahon omistukseen tai hallintaan taikka muulla tavalla hyödynnettäväksi.

Pykälän 1 momentin 4 kohdan nojalla tuen maksamisen lopettamisen ja takaisinperinnän perusteena olisi, että tuen saaja on asetettu konkurssiin ja tuen saajan toiminnassa olisi tehty rikoslain (39/1889) 39 luvussa tarkoitettu velallisen rikos. Yksinomaan konkurssiin asettamista ei pidettäisi takaisinperinnän perusteena, eikä tavanomaiseksi arvioidun konkurssin johdosta olisi aiheutta enempään toimenpiteisiin. Siltä osin kuin velallisen rikos on konkurssiin asetettaessa vasta selvitettävänä, saatavaa on valvottava ja tarvittaessa ratkaistava asia takaisinperintäpäätöksellä rikosasian tultua ratkaistuksi.

Pykälän 1 momentin 5 kohdan mukaan tuen maksamisen lopettamisen ja takaisinperinnän perusteena olisi, että tuen saaja olisi muutoin olennaisesti rikkonut tuen käyttöä koskevia säännöksiä tai tukipäätöksen ehtoja.

Pykälän 2 momentin mukaan toimivaltaisen viranomaisen olisi päätöksellään määrättävä tuen maksaminen lopetettavaksi sekä jo maksettu tuki tai sen osa takaisin perittäväksi, jos 9 §:n 1 momentin 1 kohdan c alakohdassa tarkoitettuna perusrakenteen investointitukena myönnetyn tuen kohteena olevan omaisuuden omistussuhteet olisivat muuttuneet olennaisesti 24 §:ssä tarkoitetun käyttöajan kuluessa ja muutos hyödyttäisi aiheettomasti jotakin yritystä tai julkista yhteisöä taikka tapahtuisi huomattava muutos, joka vaikuttaisi hankkeen luonteeseen, alkuperäisiin tavoitteisiin tai toteuttamisen edellytyksiin. Säännös vastaisi perusrakenteen investointitukea koskevaa aiempaa sääntelyä.

Pykälän 3 momentin mukaan toimivaltaisen viranomaisen olisi päätöksellään määrättävä tuen maksaminen lopetettavaksi sekä jo maksettu tuki tai sen osa takaisin perittäväksi myös, jos investointiin myönnetyn tuen kohteena oleva omaisuus olisi tuhoutunut, vahingoittunut, anastettu tai kadonnut 24 §:ssä tarkoitetun käyttöajan kuluessa. Tuen maksamisen lopettaminen ja takaisinperintä tulisi kyseeseen, jos tuen saaja ei olisi hankkinut tuhoutuneen, vahingoittuneen, anastetun tai kadonneen omaisuuden tilalle kohtuullisessa ajassa hinnaltaan ja laadultaan tukipäätöksen mukaista käyttötarkoitusta vastaavaa omaisuutta. Tuen saajalla olisi velvollisuus menettellä toiminnan laadun edellyttämällä huolellisuudella. Jos tuen kohteena oleva omaisuus tuhoutuisi, vahingoittuisi, anastettaisiin tai katoaisi, olisi tuen saajalla velvollisuus ryhtyä asianmukaisiin toimenpiteisiin asian selvittämiseksi sekä siitä ilmoittamiseksi viipymättä toimivaltaiselle viranomaiselle. Tarkoituksena olisi estää perusteettoman edun saaminen omaisuuden tuhoutumisen tai vahingoittumisen johdosta. Mahdollisesta vakuutuskorvauksesta tai muusta korvauksesta perittäisiin takaisin määrä, joka vastaisi maksettua tukea. Muulla korvauksella tarkoitettaisiin erityisesti vahingonkorvausta.

Pykälän 4 momentin mukaan, jos takaisinperittävä määrä on enintään 250 euroa, se voidaan jättää perimättä.

Perimättä jättämistä arvioitaisiin aina samalla kertaa jatkotoimenpidemenettelyn kohteena olevien virheiden yhteenlaskettuun euromäärään nähden, eikä havainto- tai kustannuskohtaisesti.

34 §. *Harkinnanvarainen tuen maksamisen lopettaminen ja takaisinperintä.* Pykälässä säädettäisiin harkinnanvaraisesta tuen maksamisen lopettamisesta ja takaisinperinnästä. Pykälässä säädetyissä tilanteissa olisi kyse sellaisista tuen saajan menettelyistä, jotka eivät välttämättä olisi sillä tavalla olennaisia, että niiden seurauksena pitäisi järjestelmällisesti olla tuen maksamisen lopettaminen tai takaisinperintä.

Pykälän 1 momentin mukaan poiketen siitä, mitä valtionavustuslain 22 §:n 6 kohdassa säädetään, toimivaltainen viranomainen voisi päätöksellään määrätä tuen maksamisen lopetettavaksi sekä jo maksetun tuen tai sen osan takaisin perittäväksi aina mainitussa lainkohdassa tarkoitetuissa tilanteissa.

Pykälän 2 momentin mukaan, sen lisäksi, mitä valtionavustuslain 22 §:ssä säädetään, toimivaltainen viranomainen voisi päätöksellään määrätä tuen maksamisen lopetettavaksi sekä jo maksetun tuen tai sen osan takaisin perittäväksi myös, jos tuen saaja on jättänyt esittämättä tukipäätöksessä edellytetyllä tavalla selvityksen hankkeen toteuttamisesta seurantaan varten. Selvityksellä tarkoitettaisiin tukipäätöksen ehdoissa edellytetyjä ja tuen saajaa velvoittavia tietoja esimerkiksi hankkeen toiminnasta, toteutetuista toimenpiteistä, tuotoksista ja tuloksista. Hankkeen seurantaan varten toimitettavista seurantatiedoista säädettäisiin tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Pykälän 3 momentin mukaan toimivaltainen viranomainen voisi päätöksellään määrätä tuen maksamisen lopetettavaksi sekä jo maksetun tuen tai sen osan takaisin perittäväksi myös, jos tuen saaja on tosiasiallisesti menettänyt valtionavustuslain 22 §:ssä tai tämän lain 33 §:ssä tarkoitettuun rinnastettavalla tavalla antamalla tuen myöntämiseen, maksamiseen tai käyttämiseen liittyvälle seikalle muun kuin asian todellista luonnetta tai tarkoitusta vastaavan oikeudellisen muodon. Momentissa tarkoitettu tilanne olisi kysymyksessä tuen saajan ryhtyessä toimiin tai järjestelyihin, jotka asiallisesti vastaisivat edellä mainittuja takaisinperintäperusteita, mutta joille on annettu asian todellisesta luonteesta tai tarkoituksesta poikkeava muoto.

Pykälän 4 momentin mukaan, jos takaisinperittävä määrä on enintään 250 euroa, se voidaan jättää perimättä. Perimättä jättämistä arvioitaisiin aina samalla kertaa jatkotoimenpidemenettelyn kohteena olevien virheiden yhteenlaskettuun euromäärään nähden, eikä havainto- tai kustannuskohtaisesti.

35 §. Takaisinperinnän määräaika. Pykälässä säädettäisiin tuen maksamisen keskeyttämiseen ja lopettamiseen sekä takaisinperintään sovellettavista määräajoista. Pykälän 1 momentin mukaan, poiketen siitä, mitä valtionavustuslain 28 §:n 1 momentissa säädetään toimivaltaisen viranomaisen olisi tehtävä 31, 33 ja 34 §:ssä tarkoitettu tuen maksamisen keskeyttämistä, tuen maksamisen lopettamista ja takaisinperintää koskeva päätös aina viipymättä, kun sen tietoon on tullut sellainen seikka, jonka nojalla tuen maksamisen keskeyttämiseen tai lopettamiseen taikka tuen takaisinperintään voidaan ryhtyä. Mitä kussakin tilanteessa tarkoitetaan viipymättä tapahtuvalla päätöksenteolla, riippuisi olennaisesti yksittäistapauksellisista olosuhteista. Selvissä tapauksissa ja julkisen edun turvaamisen vaatiessa esimerkiksi tuen maksamisen keskeyttämistä, olisi päätös voitava tehdä jokseenkin välittömästi. Useimmiten voitaisiin kuitenkin varata kohdittuullinen aika toimivaltaiselle viranomaiselle asian käsittelyä varten. Viipymättä tapahtuva päätöksenteko tarkoittaisi kuitenkin selkeästi nopeampaa asian käsittelyä kuin mitä toimivaltaisessa viranomaisessa yleensä noudatetaan hallintoasian käsittelyssä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin ajasta, jonka kuluessa tuen ja sille laskettavan koron tai viivästyskoron takaisin perimiseen olisi mahdollista ryhtyä. Momentin mukaan perimiseen ei saisi enää ryhtyä, kun kymmenen vuotta on kulunut hankkeen viimeisen maksamista koskevan päätöksen tekopäivästä. Niissä tapauksissa, joita koskisi 24 §:ssä tarkoitettu investointeihin myönnetyn tuen kohteena olevan omaisuuden käyttöaika, laskettaisiin kymmenen vuoden määräaika tämän ajan päättymisestä. Esimerkiksi jos tukipäätöksessä omaisuuden käyttöajaksi olisi asetettu viisi vuotta hankkeen viimeisen maksamista koskevan päätöksen tekopäivästä, takaisinperintään voitaisiin ryhtyä viidentoista vuoden kuluessa hankkeen viimeisen maksamista koskevan päätöksen tekopäivästä.

Pykälän 3 momentin mukaan päätös voitaisiin tehdä 2 momentissa säädetyn määräajan jälkeenkin, jos Euroopan unionin lainsäädännössä sitä edellytetään.

36 §. Kuittaus. Pykälässä säädettäisiin tuen palauttamisesta tai perimisestä kuittaamalla. Asiasta säädettäisiin valtionavustuslain 30 §:stä poiketen siten, että tämän lain nojalla myönnettävän tuen palauttaminen tai takaisin periminen kuittaamalla voisi kohdistua ainoastaan samaan hankkeeseen myöhemmin maksettavaan tukeen.

Euroopan unionin alue- ja rakennepoliitiikan ohjelman varoista ja kansallisista varoista myönnettyyn tukeen kohdistuvat jatkotoimenpiteet on pidettävä erillään yleisasetukseen ja sen liitteeseen XI perustuvien jäljitysketjuvaatimuksien vuoksi.

Pykälän 1 momentin mukaan toimivaltainen viranomainen voisi päätöksellään määrätä tuen palautettavan tai takaisinperittävän määrän korkoineen perittäväksi siten, että toimivaltainen viranomainen vähentää sen samaan hankkeeseen myöhemmin maksettavasta tuesta. Kuittauksen edellytyksenä olisi kuitenkin, että takaisinperintäpäätös olisi saanut lainvoiman.

Pykälän 2 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä tuen palautettavan tai takaisinperittävän määrän kuittamisen menettelystä.

3 luku Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman toimeenpanoa koskevat erityissäännökset

37 §. *Tuen myöntämisen erityiset esteet Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelmassa.* Pykälässä säädettäisiin tuen myöntämisen erityisistä esteistä, joita sovellettaisiin kaikkiin Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman varoista myönnettäviin tukiin niihin sovellettavan tukilainsäädännön lisäksi. Sovellettavaa tukilainsäädäntöä koskevat perustelut ovat 1 §:n 3 momentin perusteluissa. Tämän lain nojalla myönnettävän tuen osalta pykälän säännöksiä sovellettaisiin sen lisäksi, mitä tuen myöntämisen yleisistä edellytyksistä säädetään 5 ja 6 §:ssä, tuen saajaa koskevista edellytyksistä 7 §:ssä ja tuen myöntämisen esteistä 8 §:ssä.

Pykälän mukaan Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman varoista ei voisi myöntää tukea, jos hanke tai tuen saaja ei täyttäisi siihen sovellettavia yleisasetuksen 67 artiklassa tarkoitettuja seurantakomitean hyväksymiä ja hallintoviranomaisen vahvistamia yleisiä valintaperusteita.

38 §. *Hakuilmoituksen julkaiseminen ja hakuaika Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelmassa.* Pykälässä säädettäisiin kaikkia Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman varoista rahoitettavia tukia koskevien hakuilmoitusten julkaisemisesta ja hakuajasta. Pykälän säännöksiä sovellettaisiin sen lisäksi, mitä tuen hakemisesta säädetään kyseistä tukea koskevassa tukilainsäädännössä. Tämän lain nojalla myönnettävän tuen osalta pykälän säännöksiä sovellettaisiin sen lisäksi, mitä tuen hakemisesta säädetään 19 §:ssä.

Pykälän 1 momentin 1 kohdassa säädettäisiin siitä, että välittävän toimielimen olisi julkaistava hakuilmoitus toimivaltaansa kuuluvien tukien osalta tarkoituksenmukaisessa laajuudessa siten, että se on tasapuolisesti hakijoiden saatavilla.

Pykälän 1 momentin 2 kohdan mukaan välittävän toimielimen olisi asetettava hakuilmoituksessa tuen hakemiselle hakuaika, joita voisi olla myös useita vuodessa. Hakuaikojen väliin voisi myös tarvittaessa jättää aika, jolloin hakemuksia ei lainkaan otettaisi vastaan, esimerkiksi hakuaikana saapuneiden hakemusten ratkaisemiseksi. Välittävä toimielin voisi avata myös jatkuvan haun, jolloin tämän olisi käytävä selkeästi ilmi hakuilmoituksesta.

Pykälän 1 momentin 3 kohdassa säädettäisiin hakuilmoituksen keskeisistä sisältövaatimuksista. Kohdan mukaan hakuilmoituksessa olisi kuvattava selkeästi ainakin hankkeita koskeva valintamenettely ja valintaperusteet sekä tuen myöntämisen pääasialliset edellytykset ja ehdot.

Asianmukaiset perusteet ja menettelyt hankkeiden valintaa varten kuuluvat yleisasetuksen liitteen X mukaisesti Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan rahastojen hallinto- ja valvontajärjestelmän keskeisiin vaatimuksiin. Rahastojen täytäntöönpanon ja ohjelmia koskevan viestinnän avoimuudesta säädetään yleisasetuksen II jaksossa. Hakuilmoituksia koskevien tietojen julkaisemisesta säädetään yleisasetuksen 44 artiklassa ja hankkeiden valintaperusteista ja menettelyistä 67 artiklassa.

Pykälän 2 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä hakuilmoituksesta sekä säännöksiä valintaperusteista ja haku- ja valintamenettelystä.

39 §. *Päätös Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman varoista myönnettävästä tuesta.* Pykälän säännöksiä sovellettaisiin kaikkiin Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan

ohjelman varoista myönnettävien tukien tukipäätöksiin niihin sovellettavan tukilainsäädännön lisäksi. Tämän lain nojalla myönnettävän tuen osalta pykälän säännöksiä sovellettaisiin sen lisäksi, mitä tukipäätöksestä säädetään 21 §:ssä.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin keskeisistä ehdoista, jotka olisi otettava Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan rahastoista myönnettävää tukea koskevaan tukipäätökseen. Yleisasetuksen 67 artiklan ja liitteen X hallinto- ja valvontajärjestelmän keskeisten vaatimusten mukaisesti tuen saajalle olisi toimitettava tukipäätös, jonka olisi sisältää kaikki hanketta koskevat tuen edellytykset ja erityisvaatimukset.

Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan tukipäätökseen olisi otettava ehdot yleisasetuksen 42 ja 45 artiklassa säädetystä tuen saajaa koskevista hankkeen tiedotusta ja viestintää koskevista velvollisuuksista. Viestintävelvollisuuksien laiminlyönnin yhteydessä noudatettavasta menettelystä säädettäisiin tämän lain 42 §:ssä.

Pykälän 1 momentin 2 kohdassa säädettäisiin, että tukipäätökseen tulisi ottaa yleisasetuksen 59 artiklaan perustuva ehto koskien toimien pysyvyyttä, jos hanke sisältää infrastruktuuri-investointeja tai tuotannollisia investointeja. Hankkeiden pysyvyydestä säädettäisiin tämän lain 43 §:ssä.

Pykälän 2 momentti sisältäisi asetuksenantovaltuuden. Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä tukipäätöksestä ja siinä määrättävistä ehdoista.

40 §. *Sopimus Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman varoista rahoitettavasta ryhmähankkeesta.* Pykälässä säädettäisiin vain Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman varoista rahoitettavan ryhmähankkeen tuen saajien välisestä sopimuksesta ja sen sisällöstä. Säännös olisi uusi. Ryhmähankkeen sopimusta koskevat säännökset vastaisivat pääosin aiempaa sääntelyä yhteishankkeen sopimuksesta ja tämän lain 20 §:n säännöksiä kansallisista alueiden kehittämisen varoista rahoitettavan yhteishankkeen sopimuksesta.

Pykälän 1 momentissa ryhmähankkeen tuen saajille säädettäisiin velvollisuus tehdä hankkeen toteuttamisesta yksityisoikeudellinen sopimus. Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan sopimuksessa olisi määrättävä ryhmähankkeen tuen saajien keskinäiset oikeudet ja velvollisuudet hankkeen toteuttamisessa. Momentin 2 kohdan mukaan sopimuksessa olisi määrättävä se ryhmähankkeen tuen saaja, joka toimisi ryhmähankkeen päätoteuttajana ja vastaisi siten yhteishankkeen sisäisestä koordinaatiosta.

Pykälän 2 momentin mukaan ryhmähankkeen kaikki tuen saajat vastaisivat ryhmähankkeen toteuttamista yhdessä yhteiseen hankesuunnitelmaan perustuen. Ryhmähankkeessa kukin tuen saaja vastaisi 32–34 §:ssä tarkoitetusta tuen takaisin maksamisesta kuitenkin vain oman hankkeensa osalta.

Pykälän 3 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman varoista rahoitettavasta ryhmähankkeesta ja siinä noudatettavasta menettelystä.

41 §. *Tuen myöntäminen ryhmähankkeelle Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman varoista.* Pykälän 1 momentin mukaan Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman varoista voitaisiin myöntää tukea useamman hakijan ryhmähankkeelle. Säännös olisi uusi.

Ryhmähanke vastaisi rakenteellisesti tässä laissa tarkoitettua vain alueiden kehittämisen kansallisista varoista rahoitettavaa yhteishanketta siltä osin, että myös ryhmähankkeen kaikki tuen saajat vastaivat ryhmähankkeen toteuttamisesta yhdessä yhteiseen hankesuunnitelmaan perustuen. Ryhmähankkeessa kuitenkin kukin tuen saaja kantaisi taloudellisen vastuun itsenäisesti vain oman hankkeensa osalta ilman yhteisvastuuta, mikä tukisi myös pienten toimijoiden osallistumismahdollisuuksia ryhmähankkeeseen.

Pykälän 2 momentin mukaan välittävä toimielin tekisi erillisen päätöksen jokaisesta ryhmähankkekokonaisuuteen kuuluvasta hakemuksesta.

Pykälän 3 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä tuen myöntämisestä Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman varoista rahoitettavalle ryhmähankkeelle.

42 §. *Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman viestintävelvollisuuksien laiminlyönnistä aiheutuvat seuraamukset.* Pykälän mukaan, jos tuen saaja ei noudata yleisasetuksen 42 ja 45 artiklassa

säädettyjä tukipäätöksen mukaisia tiedotusta ja viestintää koskevia velvollisuuksiaan, välittävän toimielimen olisi tuen maksamista koskevassa päätöksessä määrättävä mainitun asetuksen 45 artiklan 3 kohdan mukainen velvollisuuksien rikkomiseen suhteutettu vähennys hankkeelle maksettavasta tuesta tai määrättävä vastaava jo maksettu tuen osuus takaisin perittäväksi. Tuen maksamisen yhteydessä tehtävä vähennys tulisi kyseeseen silloin, jos viestintää koskevien velvoitteiden laiminlyönti on tullut ilmi tuen maksamista koskevan hakemuksen käsittelyn tai tukikelpoisuustarkastuksen yhteydessä ja tuen saaja ei olisi kohtuullisessa määräajassa toteuttanut korjaavia toimia velvoitteiden noudattamiseksi. Takaisinperintä tulisi kyseeseen esimerkiksi silloin, kun viestintää koskevien velvoitteiden laiminlyönti tulisi ilmi hanketta koskevassa välittävän toimielimen tekemässä paikan päällä tehtävässä varmennuksessa tai tarkastuksessa. Viestintävelvoitteiden laiminlyönnistä johtuvasta rahoitusoikaisusta säädetään yleisasetuksen 45 artiklan 3 kohdassa. Säännös olisi uusi.

43 §. *Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman infrastruktuuri-investointeja tai tuotannollisia investointeja sisältävän hankkeen pysyvyyttä koskevat erityissäännökset.* Pykälässä säädettäisiin Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan rahastojen varoista rahoitettavien infrastruktuuri-investointeja tai tuotannollisia investointeja sisältävien hankkeiden pysyvyyttä koskevista erityissäännöksistä. Pysyvyydellä tarkoitetaan sitä, että infrastruktuuri-investointeja tai tuotannollisia investointeja sisältäviin hankkeisiin ei saa kohdistua yleisasetuksen 59 artiklassa tarkoitettuja hankkeessa tuettavan toiminnan tai sen toteuttamisedellytyksiin kohdistuvia muutoksia. Pysyvyyttä koskevat säännökset ovat luonteeltaan takaisinperintänormeja ja ne ehdotetaan siirrettäväksi aiemmalta asetustasolta (rakennerahastoista osarahoitettavien kustannusten tukikelpoisuudesta annettu valtioneuvoston asetus 358/2014), lain tasolle. Pykälän 1 momentin mukaan pykälää sovellettaisiin sen lisäksi, mitä tuen kohteena olevan omaisuuden käyttöajasta säädetään 24 §:ssä ja tuen maksamisen lopettamisesta ja takaisinperinnästä 33 §:ssä.

Pykälän 2 momentin mukaan rahoitettavan infrastruktuuri-investointeja tai tuotannollisia investointeja sisältävän hankkeen toiminnan tulee olla pysyvää yleisasetuksen 59 artiklassa tarkoite-

tulla tavalla vähintään viiden vuoden ajan viimeisen tuen maksamista koskevan päätöksen tekopäivästä, jollei valtiontukea koskevassa lainsäädännössä pysyvyyden määräajasta muuta säädetä.

Pykälän 3 momentin 1 kohdan mukaan välittävän toimielimen olisi päätöksellään määrättävä tuen maksaminen lopetettavaksi ja jo maksettu tuki takaisin perittäväksi, jos infrastruktuuri-investointeja tai tuotannollisia investointeja sisältävänä hankkeena tuetun toiminnan tuotannollinen toiminta lopetetaan tai siirretään sen suuralueen ulkopuolelle, jolla hanke on saanut tukea ennen 2 momentissa tarkoitetun määräajan päättymistä. Suuralueella tarkoitettaisiin yleisasetuksen 59 artiklan mukaisesti NUTS 2-tason aluetta.

Pykälän 3 momentin 2 kohdan nojalla välittävän toimielimen olisi päätöksellään määrättävä tuen maksaminen lopetettavaksi ja jo maksettu tuki takaisin perittäväksi, jos infrastruktuuri-investointeja tai tuotannollisia investointeja sisältävän hankkeen omistussuhteissa tapahtuu ennen 2 momentissa tarkoitetun määräajan päättymistä muutos, joka hyödyttää aiheettomasti jotakin yritystä tai julkista yhteisöä.

Pykälän 3 momentin 3 kohdan nojalla välittävän toimielimen olisi päätöksellään määrättävä tuen maksaminen lopetettavaksi ja jo maksettu tuki takaisin perittäväksi, jos hankkeen toiminnan osalta tapahtuu ennen 2 momentissa tarkoitetun määräajan päättymistä huomattava muutos, joka vaikuttaa sen luonteeseen, tavoitteisiin tai täytäntöönpanon edellytyksiin siten, että toiminnan alkuperäiset tavoitteet vaarantuvat.

Pykälän 4 momentin mukaan välittävän toimielimen olisi perittävä takaisin aiheettomasti maksettu määrä, joka on suhteessa siihen ajanjaksoon jona tuen saaja ei ole noudattanut pysyvyyttä koskevia säännöksiä. Jos kyseessä on 33 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettu takaisinperintä, eli tuen saaja on asetettu konkurssiin ja tuen saajan toiminnassa on tehty rikoslain 39 luvussa tarkoitettu velallisen rikos, välittävän toimielimen olisi kuitenkin perittävä takaisin infrastruktuuri-investointeja tai tuotannolliseen investointiin maksettu tuki täysimääräisesti.

Pykälän 5 momentin mukaan pykälää ei sovellettaisi, jos tuotannollisen toiminnan lopettaminen johtuu sellaisesta konkurssista, jossa tuen saajan toiminnassa ei ole tehty rikoslain 39 luvussa tarkoitettua velallisen rikosta. Lähtökohtaisesti konkurssia ei pidettäisi sellaisina menettelyinä, jotka johtaisivat pysyvyyttä koskevien säädösten soveltamiseen tuotannon lopettamisen yhteydessä. Poikkeuksena olisi kuitenkin sellainen konkurssi, joka voidaan luonnehtia petolliseksi. Petollisuudella tarkoitetaan tässä rikoslain 39 luvussa velallisen rikoksista säädettyjen tekojen tunnusmerkit täyttävää menettelyä tai tekoa.

44 §. Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman varoista myönnetyn tuen takaisinperittävälle määrälle laskettavan koron kohtuullistaminen. Pykälässä säädettäisiin hallinto-oikeudellisen kohtuusperiaatteen soveltamisesta. Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan rahastoista myönnetyn tuen takaisinperintää olisi mahdollista kohtuullistaa vain koron osalta. Menettely olisi sama kuin ohjelmakaudella 2014–2020.

Pykälän mukaan välittävä toimielin voisi pykälässä mainituilla perusteilla jättää virheellisesti tai perusteetta maksetun Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman varoista myönnetyn tuen takaisinperittävällä määrälle laskettavan koron osittain tai kokonaan perimättä. Pe-

rusteena koron perimättä jättämiseen ehdotetaan pykälässä säädettäväksi täysimääräisen perimisen kohtuuttomuus suhteessa tuen saajan olosuhteisiin tai toimintaan kokonaisuutena tarkastellen.

Takaisinperinnän perusteena olevaan menettelyyn nähden kohtuuttomana voitaisiin pitää takaisinperittävälle määrälle laskettavan koron takaisinperintää, joka kohdistettaisiin sinänsä oikeita tietoja antaneeseen tuen saajaan ja jos takaisinperinnän perusteena olevassa menettelyssä olisi vain vähäiseksi tai epäolennaiseksi katsottava virhe tai poikkeama. Koron kohtuullistamista voisi puoltaa myös se, että menettelyyn olisi osaltaan vaikuttanut viranomaisen virheellinen menettely tai takaisinperintämenettelyn kestäminen viranomaisen toiminnasta johtuen kohtuuttoman kauan. Koron kohtuullistaminen ei tule kysymykseen, jos takaisinperintä johtuisi tuen saajan tahallisuudesta tai väärinkäytöstä.

Pykälän 2 momentin mukaan takaisinperittävää määrää ei voisi kohtuullistaa.

45 §. *Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman varoista myönnetyn tuen takaisinperinnän määräaika.* Pykälän säännöksiä sovellettaisiin Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman varoista myönnettyjen tukien takaisinperintää koskevien päätösten määräaikaan sen lisäksi, mitä takaisinperintää koskevan päätöksen määräajasta säädetään 35 §:ssä.

Pykälän mukaan Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman varoista myönnetyn tuen takaisinperintää koskeva päätös voitaisiin tehdä 35 §:n 2 momentissa tarkoitetun kymmenen vuoden määräajan jälkeenkin, jos Euroopan unionin lainsäädännössä sitä edellytetään. Edelleen pykälässä säädettäisiin siitä, että 35 §:n 2 momentissa tarkoitettua määräaika ei sovellettaisi tuen takaisinperintään, jos vireillä on oikeudenkäynti tai jos on syytä epäillä petosta. Yleisasetuksen 64 artiklan 2 kohdan nojalla Euroopan komissio voi tehdä tarkastuksia enintään kolmen kalenterivuoden ajan sen jälkeen, kun tilit, joihin asianomaiset menot sisältyivät, on hyväksytty. Tätä määräaika ei kuitenkaan sovelleta hankkeisiin, joiden osalta epäillään petosta. Yleisasetuksen 76 artiklassa säädetään asiakirjatodisteiden säilyttämisestä ja asiakirjatodisteita koskevan määräajan kulumisen keskeyttämisestä joko oikeudenkäynnin johdosta tai komission pyynnöstä. Tämän vuoksi takaisinperintää koskeva päätös voitaisiin tehdä myös edellä tarkoitettua kymmenen vuoden määräajan jälkeenkin. Säännös vastaisi aiempaa Euroopan unionin lainsäädäntöön perustuvaa menettelyä.

46 §. *Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman varoista rahoitettavan hankkeen tuen saajan velvollisuus säilyttää aineisto.* Pykälässä säädettäisiin Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman varoista rahoitettavan hankkeen tuen saajan velvollisuudesta säilyttää aineisto.

Pykälän 1 momentin mukaan pykälän säännöksiä sovellettaisiin kaikkiin Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman varoista rahoitettaviin hankkeisiin. Pykälän säännöksiä sovellettaisiin sen lisäksi, mitä aineiston säilyttämisestä säädetään kyseistä tukea koskevassa tukilainsäädännössä. Tämän lain nojalla myönnettävän tuen osalta pykälän säännöksiä sovellettaisiin sen lisäksi, mitä hankkeen tuen saajan aineiston säilyttämisvelvollisuudesta säädetään 25 §:n 3 momentissa.

Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman varoista rahoitettavan hankkeen tuen saajan olisi säilytettävä kirjanpitoaineisto ja hankkeen muu aineisto vähintään viiden vuoden ajan laskettuna sen vuoden päättymistä seuraavan vuoden alusta, jona hankkeen viimeinen maksuerä

on maksettu tuen saajalle. Kuitenkin aina, jos kansallisessa lainsäädännössä taikka vähämerkityksistä tukea tai valtiontukea koskevassa Euroopan unionin lainsäädännössä edellytetään pidempää säilyttämisaikaa, noudatettaisiin sitä.

Tämän lain 50 §:ssä tarkoitettu Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman tietojärjestelmä olisi Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman viranomaisten yhteinen tietovaranto ja hankehallinnon sähköinen viranomaisarkisto. Tietojärjestelmä ei kuitenkaan olisi tuen hakijoiden eikä tuen saajien sähköinen arkisto. Tuen saajien olisi arkistoitava hankkeisiinsa liittyvät aineistot ja asiakirjat oman organisaationsa tiedonohjaussuunnitelman tai muun menettelyn mukaisesti ja säilytettävä aineisto siten kuin 25 §:n 3 momentissa ja tässä pykälässä säädetään. Kirjanpitoaineiston lisäksi tuen saajan olisi säilytettävä kaikki tarpeelliset tiedot, selvitykset, asiakirjat, tallenteet sekä muu aineisto, joilla voi olla merkitystä tuen myöntämisen perusteiden täyttymistä, käyttöä ja tuen ehtojen noudattamista valvottaessa yleisasetuksen 63 artiklan 5 kohdan ja liitteen XI mukaisten jäljitysketjua koskevien vaatimusten täyttymisen varmistamiseksi.

Pykälän 2 momentin mukaan välittävä toimielin voisi jatkaa tuen saajalle annettavalla kirjallisella ilmoituksella 1 momentissa tarkoitettua säilyttämisaikaa, jos yleisasetuksen 76 artiklan 2 kohdassa säädetyt edellytykset täyttyvät. Mainitun artiklan mukaan säilyttämisaikaa jatketaan joko oikeudenkäynnin johdosta tai komission pyynnöstä.

47 §. *Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman varojen käyttöä koskevat tarkastukset.* Pykälässä säädettäisiin Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman viranomaisten tarkastusoikeuksista. Toimeenpanolaissa sekä tässä laissa säädettävien tehtävien hoitamiseksi olisi välttämätöntä, että hallintoviranomaisella, kirjanpitotoiminnolla, tarkastusviranomaisella ja välittävillä toimielimillä olisi riittävän laaja oikeus tehdä Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman varojen käyttöön kohdistuvia tarkastuksia.

Pykälän 1 momentin mukaan hallintoviranomaisella olisi yleisasetuksen 66 ja 68 artiklaan perustuen oikeus tehdä Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman varojen käyttöön liittyviä välittäviin toimielimiin sekä tuen saajiin kohdistuvia tarkastuksia. Yleisasetuksen 66 artiklan nojalla hallintoviranomaisella on kokonaisvastuu Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman hallinnoinnista varainhoitoasetuksen moitteettoman varainhoidon periaatteiden mukaisesti. Yleisasetuksen 66 artiklan 1 kohdan d alakohdan mukaan hallintoviranomaisen tehtävänä on valvoa välittäviä toimielimiä. Yleisasetuksen 68 artiklassa säädetään tarkemmin hallintoviranomaisen suorittamasta ohjelman hallinnoinnista, johon kuuluu muun muassa sääntöjenvastaisuuksien havaitseminen ja ehkäiseminen.

Pykälän 2 momentin mukaan tarkastusviranomaisella olisi yleisasetuksen 71–75 artiklaan perustuen oikeus tehdä Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman varojen käyttöön liittyviä hallintoviranomaiseen, kirjanpitotoimintoon, välittäviin toimielimiin sekä tuen saajiin kohdistuvia tarkastuksia. Tarkastusviranomaisen tehtävänä on tarkastuksilla varmistaa, että Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman hallinto- ja valvontajärjestelmä toimii moitteettomasti ja tehokkaasti, jotta komissio saisi riippumattoman varmuuden hallinto- ja valvontajärjestelmän tehokkaasta toiminnasta ja komissiolle toimitettuun tilitykseen sisältyvien menojen laillisuudesta ja sääntöjenmukaisuudesta. Tarkastuksia tehdään järjestelmätarkastuksina ja hankkeisiin kohdistuvina tarkastuksina. Hankkeisiin kohdistuvat tarkastukset perustuvat otoksiin. Tarkastusviranomaisen tehtävistä ja sen vastuulla olevista tarkastuksista säädetään yleisasetuksen 71 artiklassa.

Pykälän 3 momentin mukaan kirjanpito toiminnolla olisi yleisasetuksen 70 ja 92 artiklaan perustuen oikeus tehdä Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman varojen käyttöön liittyviä hallintoviranomaiseen ja välittäviin toimielimiin kohdistuvia tarkastuksia. Yleisasetuksen 70 artiklan mukaisesti kirjanpito toiminnolla ei olisi oikeutta tehdä tarkastuksia tuen saajien tasolla.

Pykälän 4 momentin mukaan välittävällä toimielimellä olisi yleisasetuksen 68 artiklan 1 kohdan a alakohtaan perustuen oikeus tehdä Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman varojen käyttöön liittyviä tuen saajiin kohdistuvia tarkastuksia. Tällä tarkoitettaisiin paikan päällä tehtäviä varmennuksia. Edelleen momentissa olisi informatiivinen säännös, jonka mukaan välittävän toimielimen valtionapuviranomaisena tekemästä tarkastuksesta säädetään valtionavustuksen 16–18 §:ssä.

Pykälän 5 momentissa säädettäisiin siitä, että 1, 2 ja 4 momentissa tarkoitettujen viranomaisten tarkastusoikeus koskisi yksittäistä hanketta tarkastettaessa hanketta ja sen rahoitusta kokonaisuudessaan. Edelleen momentissa säädettäisiin siitä, että hallintoviranomaisella, tarkastusviranomaisella ja Ruokavirastolla olisi oikeus tehdä ESR-asetuksen 22 artiklassa tarkoitettuja vähäraisten aineellisen avun hankkeisiin kohdistuvia tarkastuksia, jotka voivat kattaa kaikki hankkeen toteutuksen vaiheet ja aineellisen avun jakeluketjujen tasot. Mainitun artiklan mukaisesti tarkastus ei kattaisi aineellisen avun loppukäyttäjien tarkastusta, ellei riskinarvioinnissa ole todettu erityistä sääntöjenvastaisuuksien tai petosten riskiä.

48 §. *Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman varojen käyttöä koskevat tarkastusvaltuudet.* Pykälässä säädettäisiin hallintoviranomaisen, tarkastusviranomaisen ja kirjanpito toiminnon oikeudesta valtuuttaa toinen viranomainen tai tilintarkastaja tekemään 47 §:ssä tarkoitettua tarkastuksen puolestaan.

Pykälän 1 momentin mukaan hallintoviranomainen, tarkastusviranomainen ja kirjanpito toiminto voisivat tehdä 47 §:n tarkoitetun tarkastuksen itse tai valtuuttaa toisen viranomaisen tai tilintarkastajan tekemään sen puolestaan. Toisen viranomaisen tai ulkopuolisen tilintarkastajan valtuuttamisesta tulisi toimivaltaisen viranomaisen tehdä asianmukaisesti dokumentoitu hallintopäätös. Muun viranomaisen tai ulkopuolisen tilintarkastajan valtuuttaminen tarkastuksen tekemiseen voisi olla perusteltua tarkastuksen asianmukaisen ja kustannustehokkaan suorittamisen kannalta. Momentissa rajattaisiin ne tilintarkastajat, joita voidaan valtuuttaa tekemään tarkastuksia. Tarkastuksia tekemään voitaisiin nimetä vain tilintarkastuslaissa (1141/2015) tai julkishallinnon ja -talouden tilintarkastuksesta annetussa laissa (1142/2015) tarkoitettu tilintarkastaja tai tilintarkastusyhteisö. Valtuutetun tilintarkastusyhteisön olisi nimettävä tarkastuksesta päävastuussa oleva tilintarkastaja. Tilintarkastusyhteisön velvollisuudesta ilmoittaa päävastuussa olevasta tilintarkastajasta sekä häntä koskevista edellytyksistä säädetään tilintarkastuslaissa sekä julkishallinnon ja -talouden tilintarkastuksesta annetussa laissa. Tilintarkastajat ja tilintarkastusyhteisöt tekisivät tarkastuksen yksilöidyissä rajoissa. Koska pykälässä mahdollistettaisiin myös muiden kuin viranomaisten suorittamat tarkastukset, jotka kohdistuvat sekä viranomaisiin että yksittäisiin tuen saajiin, asiasta säädettäisiin lailla.

Pykälän 2 momentin mukaan ulkopuolinen asiantuntija voisi hallintoviranomaisen, tarkastusviranomaisen tai kirjanpito toiminnon pyynnöstä avustaa tarkastuksessa. Ulkopuolisella asiantuntijalla tarkoitettaisiin tarkastuksessa tarvittavaa erityisasiantuntemusta omaavaa henkilöä. Tämä voisi olla tarpeen, esimerkiksi jos investointihankkeen tarkastuksessa edellytettäisiin teknisten

ominaisuuksien arviointia. Tarkastuksen johto ja vastuu tarkastuksen asianmukaisesta tekemisestä olisi ulkopuolista asiantuntijaa käytettäessäkin 47 §:ssä tarkoitettulla viranomaisella.

Pykälän 3 momentin mukaan tilintarkastajaan ja ulkopuoliseen asiantuntijaan sovellettaisiin heidän toimiessaan tässä pykälässä tarkoitetuissa tehtävissä hallintolakia, viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia, valtion virkamieslain (750/1994) 14 ja 15 §:ää ja kielilakia (423/2003). Edelleen momentissa säädettäisiin siitä, että tilintarkastajaan ja ulkopuoliseen asiantuntijaan sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä heidän hoitaessaan tässä laissa tarkoitettuja tehtäviä. Informatiivisuuden vuoksi momentissa todettaisiin myös, että vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa. Muiden kuin viranomaisten suorittamien tarkastusten osalta olisi kyseessä perustuslain 124 §:ssä tarkoitettun julkisen hallintotehtävien siirtäminen muulle kuin viranomaiselle. Tämän vuoksi 3 momenttiin olisi perusteltua ottaa hallintomenettelyä, muuta yleishallinto-oikeutta, rikosoikeudellista virkavastuuta ja vahingonkorvauslakia koskevat viittaussäännökset. Tehtävät ovat luonteeltaan sellaisia, että niitä voidaan pitää perustuslain 124 §:n mukaisena julkisen vallan käyttönä. Tarkastusta suorittavan ei voida kuitenkaan katsoa käyttävän perustuslain 124 §:n mukaista merkittävää julkista valtaa.

Valtion virkamieslain 14 ja 15 §:ssä säädetään virkamieheltä vaadittavasta asianmukaisesta käyttäytymisestä virantoimituksessa. Virkamiehen on valtion virkamieslain 14 §:n mukaan muun muassa suoritettava tehtävänsä asianmukaisesti ja viivytyksettä ja hänen on käyttäydyttävä asemansa ja tehtäviensä edellyttämällä tavalla. Valtion virkamieslain 15 §:n mukaan virkamies ei saa vaatia, hyväksyä tai ottaa vastaan taloudellista tai muuta etua, jos se voi heikentää luottamusta virkamieheen tai viranomaiseen. Euroopan unionin alue- ja rakennepoliittikan ohjelman varojen käyttöön liittyvä tarkastus on tosiasiallista toimintaa, johon sisältyy julkisen vallan käyttöä. Sen vuoksi on tarkastuksen kohteiden oikeusaseman ja tarkastustoimintaa koskevan luottamuksen kannalta tärkeää, että myös muihin kuin virkamiesasemassa oleviin tarkastajiin ja tarkastuksessa avustaviin henkilöihin sovelletaan näitä säännöksiä.

49 §. *Euroopan unionin alue- ja rakennepoliittikan ohjelman tarkastajan toimivalta.* Pykälässä säädettäisiin hallintoviranomaisen, tarkastusviranomaisen ja tarkastukseen valtuutetun viranomaisen tai tilintarkastajan toimivallasta suhteessa tuen saajaan sekä oikeudesta saada virka-apua. Pykälän 1 momentin mukaan tarkastuksen asianmukaista tekemistä varten hallintoviranomaisella, tarkastusviranomaisella ja niiden valtuuttamalla 48 §:ssä tarkoitettulla viranomaisella ja tilintarkastajalla olisi oikeus päästä tuen käytön kannalta merkityksellisiin rakennuksiin, toimitiloihin ja paikkoihin. Tarkastusta ei kuitenkaan saisi tehdä pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävissä tiloissa.

Pykälän 2 momentin mukaan tarkastusta tekevällä olisi oikeus tarkastaa kaikki tarkastuksen kannalta tarpeelliset tiedot, selvitykset, asiakirjat, tietojärjestelmät, tallenteet, muu aineisto ja olosuhteet. Tarkastajalla olisi oikeus ottaa edellä tarkoitettu aineisto tilapäisesti haltuunsa, jos tarkastuksen asianmukainen tekeminen sitä edellyttää. Haltuun otetut asiakirjat ja muu aineisto tulisi viipymättä palauttaa, kun tarkastaminen ei enää edellytä niiden hallussapitoa. Haltuunotto voisi tulla kyseeseen silloin, kun asiaa ei voitaisi tarkastuksen vaatimalla tavalla selvittää tarkastuksen yhteydessä ja aineiston haltuunotto olisi välttämätöntä. Haltuunoton kohteena voisi olla kaikki tarkastusoikeuden piirissä olevat asiakirjat, tallenteet ja muu aineisto.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että tarkastusta tekevällä olisi oikeus saada poliisi-, tulli-, vero- ja ulosottoviranomaisilta virka-apua tarkastuksen tekemisessä. Virka-apua voitaisiin pyytää tilanteissa, joissa tarvitaan toisen viranomaisen erityisosaamista, välineistöä tai toimivaltuuksia.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin siitä, että tarkastukseen sovellettaisiin lisäksi, mitä hallintolain 39 §:ssä säädetään. Mainitun pykälän mukaan viranomaisen on ilmoitettava toimivaltansa kuuluvan tarkastuksen aloittamisajankohdasta asianosaiselle, jota asia välittömästi koskee, jollei ilmoittaminen vaaranna tarkastuksen tarkoituksen toteutumista. Asianosaisella on oikeus olla läsnä tarkastuksessa sekä esittää mielipiteensä ja kysymyksiä tarkastukseen liittyvistä seikoista. Tarkastuksen kuluessa asianosaiselle on, mikäli mahdollista, kerrottava tarkastuksen tavoitteista, sen suorittamisesta ja jatkotoimenpiteistä. Tarkastus on suoritettava aiheuttamatta tarkastuksen kohteelle tai sen haltijalle kohtuutonta haittaa. Edelleen mainitun pykälän mukaan tarkastajan on viipymättä laadittava tarkastuksesta kirjallinen tarkastuskertomus, josta tulee käydä ilmi tarkastuksen kulku ja tarkastajan tekemät keskeiset havainnot. Tarkastuskertomus on annettava tiedoksi tarkastuksessa läsnäoloon oikeutetulle asianosaiselle.

50 §. Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman tietojärjestelmä. Pykälässä säädettäisiin Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman hanke- ja tukiasioiden hallinnoinnista tietojärjestelmässä. Pykälän 1 momentin mukaan tässä laissa tarkoitetut viranomaiset hallinnoivat Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman hanke- ja tukiasioita tietojärjestelmässä. Pykälän 1 momentti sisältäisi informatiivisen säännöksen siitä, että tässä pykälässä tarkoitettu tietojärjestelmä on yleisasetuksen 63 artiklassa tarkoitettu sähköinen järjestelmä. Yleisasetuksen 63 artiklan 7 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että tuen saajien ja ohjelmasta vastaavien viranomaisten välinen tiedonvaihto hoidetaan kokonaisuudessaan sähköisten tiedonvaihtojärjestelmien avulla. Tietojärjestelmästä käytettäisiin nimeä EURA 2021-järjestelmä. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin myös siitä, että työ- ja elinkeinoministeriö olisi julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetussa laissa (906/2019) tarkoitettu tietojärjestelmän tiedonhallintayksikkö. Tietojärjestelmän omistajana työ- ja elinkeinoministeriö vastaisi siitä, että tietojärjestelmä täyttää jäsenvaltiolle yleisasetuksessa sekä tässä laissa säädetyt lakisääteiset edellytykset.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin tietojärjestelmään tallennettavista tiedoista sekä tietojärjestelmästä hankehallinnoinnin sähköisenä viranomaisarkistona. Välittävät toimet vastaisivat siitä, että tietojärjestelmään tallennettaisiin tuen hakemista, myöntämistä, maksamista, seuranta, jatkotoimenpiteitä ja valvontaa koskevat tässä laissa ja toimeenpanolaissa tarkoitettujen tehtävien hoitamiseksi tarpeelliset tiedot. Tietojärjestelmään tallennettaisiin myös sen käyttötarkoituksen kannalta tarpeellisia henkilötietoja, kuten tuen hakijan ja tuen saajan ilmoittamien yhteyshenkilöiden nimet, heidän asemansa organisaatiossa ja yhteystiedot. Lisäksi tietojärjestelmään tallennettaisiin hankkeisiin osallistuvien organisaatioiden yhteyshenkilöiden nimet ja muut tarvittavat tiedot. Edellä mainittujen yhteyshenkilöiden henkilötietojen tallentaminen olisi perusteltua, koska niitä tarvitaan tuen hakijan ja tuen saajan sekä välittävän toimielimen väliseen yhteydenpitoon vireillä olevan asian käsittelyyn liittyen. Järjestelmän käytön edellytyksiä ja sähköistä tukimenettelyä on perusteltu tarkemmin 51 ja 52 §:n perusteluissa.

Edelleen pykälän 2 momentin mukaan tietojärjestelmään tallennetuista tiedoista muodostuisi tässä laissa ja toimeenpanolaissa tarkoitettujen Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman viranomaisten yhteinen tietovaranto ja hankehallinnoinnin sähköinen viranomaisarkisto.

Yhteisen tietovarannon ja viranomaisarkiston muodostuminen on mahdollista, koska tietojärjestelmä itsessään toimii asianhallintajärjestelmänä.

Tietojärjestelmä ei olisi tuen hakijoiden eikä tuen saajien sähköinen arkisto. Tuen saajien tulisi arkistoida hankkeisiinsa liittyvät aineistot ja asiakirjat oman organisaationsa tiedonohjaussuunnitelman tai muun menettelyn mukaisesti ja säilyttää aineisto siten kuin 25 §:n 3 momentissa ja 46 §:ssä säädetään.

Tietojärjestelmän käytön ja yleisasetukseen perustuvan aineiston säilytysvelvollisuutta koskevan ajan päätyttyä sähköisesti arkistoitu aineisto siirrettäisiin valtionhallinnon käytössä olevaan keskitettyyn sähköisen arkistoinnin ratkaisuun. Ohjelmakaudella 2014–2020 käytetty EURA 2014 -järjestelmä täyttää SÄHKE2-normin (Sähköisten asiakirjallisten tietojen käsittely, hallinta ja säilyttäminen) määräykset. Arkistolaitos on määrännyt arkistolain (831/1994) 8 §:n nojalla työ- ja elinkeinoministeriön säilyttämään EURA 2014 -järjestelmään sisältyvät pysyvästi säilytettävät asiakirjatiedot yksinomaan sähköisessä muodossa. Ohjelmakauden 2021–2027 tietojärjestelmän tietoaineistojen säilytystarpeen määrittämiseen sovellettaisiin julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain 21 §:ää.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin tässä pykälässä tarkoitettuun tietojärjestelmään sisältyvästä erillisestä henkilötietoja koskevasta tietovarannosta, jossa Euroopan sosiaalirahaston ja oikeudenmukaisen siirtymän rahaston hankkeisiin osallistuvien henkilöiden 56 §:n 1 momentissa tarkoitettut henkilötiedot muodostaisivat henkilörekisterin. Henkilörekisterin rekisterinpitäjä olisi työ- ja elinkeinoministeriö. Henkilörekisterin sisältämiä henkilötietoja käytettäisiin yleisasetuksen 37 ja 66 artiklassa sekä ESR-asetuksen 15 artiklassa ja JTF-asetuksen 12 artiklassa edellytettyä seurantaa ja komissiolle raportointia varten. Työ- ja elinkeinoministeriö vastaa toimeenpanolain 9 §:n 1 momentin 7 kohdassa tarkoitettuna hallintoviranomaisena siitä, että sähköiseen järjestelmään tallennetaan yleisasetuksen 66 artiklan 1 kohdan e alakohdan mukaisesti kustakin hankkeesta tiedot, joita tarvitaan seurantaa ja arviointia varten.

Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman hanke- ja tukiasioiden yhteydessä ei käsitellä tietosuoja-asetuksen 9 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja erityisiä henkilötietoja. Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman tietojärjestelmään tallennettavien henkilötietojen käsittely voidaan toteuttaa tarkoituksenmukaisesti yksinomaan tietosuoja-asetuksen ja tietosuojalain nojalla. Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman tietojärjestelmän erilliseen henkilötietoja koskevaan tietovarantoon tallennettavien henkilötietojen käsittelyyn sovellettaisiin tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohtaa, joten rekisterinpitäjän velvoitteesta ja käsittelyperustasta on siten säädettävä laissa.

51 §. *Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman digitaalinen tukimenettely.* Pykälässä säädettäisiin Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman digitaalisesta tukimenettelystä. Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelmasta myönnettävien tukien tuen hakijaa ja tuen saajaa koskevat asiakirjat olisi muodostettava, välitettävä, rekisteröitävä ja säilytettävä 50 §:ssä tarkoitetussa tietojärjestelmässä. Digitaalinen tukimenettely olisi osa sähköistä asianhallintajärjestelmää.

Pykälän 1 momentissa lueteltaisiin digitaalisen tukimenettelyn asiakirjat, joita olisivat tukihaemus ja myönnettyä tukea tai hanketta koskeva muutoshakemus, tukipäätös ja muutospäätös, tuen maksamista koskeva hakemus, tuen maksamista koskeva päätös, hankkeen toimintaa ja tuloksia kuvaavat seurantaraportit ja hankkeen toiminnan päätyttyä toimitettava loppuraportti

sekä päätökset tuen palauttamisesta, tuen takaisinperinnästä ja muista jatkotoimenpiteistä. Myös kaikkia tietojärjestelmässä muodostettuja päätöksiä koskevat oikaisuvaatimukset sekä näiden oikaisuvaatimusten johdosta tehtävät päätökset muodostettaisiin, välitettäisiin, rekisteröitäisiin ja säilytettäisiin yksinomaan Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman tietojärjestelmässä. Vastaava lakisääteinen sähköisen asioinnin vaatimus on ollut käytössä rakennerahastojen ohjelmakaudella 2014–2020 käytetyssä EURA 2014 -järjestelmässä.

Asiakirjojen välittämistä ja säilyttämistä koskeva vaatimus koskisi myös niitä tuen hakijan ja tuen saajan tietojärjestelmän ulkopuolella muodostamia liitetiedostoja, joita edellytettäisiin toimitettavaksi tietojärjestelmässä muodostettavien 1 momentissa mainittujen asiakirjojen pakollisina liitteinä.

Pykälän 2 momentissa olisi informatiivinen säännös, jonka mukaan päätöksen allekirjoittamisesta säädetään sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetun lain (13/2003) 16 §:ssä, ja päätöksen tiedoksi antamisesta mainitun lain 19 §:ssä.

Pykälän 3 momentti sisältää asetuksenantovaltuuden. Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä 50 §:ssä tarkoitettussa tietojärjestelmässä muodostettavista, välitettävistä, rekisteröitävistä ja säilytettävistä asiakirjoista.

52 §. *Vahva sähköinen tunnistaminen Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman tietojärjestelmää käytettäessä.* Pykälässä säädettäisiin vahvan tunnistautumisen velvollisuudesta käytettäessä 50 §:ssä tarkoitettua tietojärjestelmää. Pykälän mukaan tietojärjestelmän jokaisen käyttäjän olisi tunnistauduttava tietojärjestelmän käyttäjäksi vahvan sähköisen tunnistamisen avulla. Suomen julkishallinnon organisaatioiden sähköiset asiointipalvelut edellyttävät pääsääntöisesti vahvaa tunnistamista, jotta käyttäjän henkilöllisyys voidaan varmistaa. Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman tietojärjestelmää käytettäessä henkilön tunnistaminen ei yksinään riittäisi vaan lisäksi on varmistettava henkilön yhteys organisaatioon ja henkilön oikeus edustaa organisaatiotaan kyseisessä asiointissa. Edellä 51 §:n 1 momentissa lueteltujen asiakirjojen käsittelyyn ja niihin liittyvien hallinnointitoimenpiteiden hoitamiseen edellytettäisiin vahvaa tunnistautumista. Vahvaa tunnistautumista edellytettäisiin myös muihin tietojärjestelmän palvelujen käyttöön, joissa edellytetään käyttäjän henkilöllisyyden varmistamista tai asiakirjojen allekirjoittamista. Vahvaa sähköistä tunnistautumista edellytettäisiin sekä tuen hakijaorganisaatioiden ja tuen saajaorganisaatioiden käyttäjiltä että viranomaisen käyttäjiltä.

Pykälä sisältää informatiivisen viittauksen vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä luottamuspalveluista annettuun lakiin (617/2009), jossa säädetään vahvasta sähköisestä tunnistamisesta. Pykälän mukaan edellä 54 §:n 2 momentissa tarkoitettuja julkisia tietoja saa kuitenkin tarkastella ilman vahvaa sähköistä tunnistamista.

53 §. *Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman tietojärjestelmän tietojen saanti ja luovuttaminen teknisen rajapinnan avulla.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin muun kuin 50 §:ssä tarkoitettun tietojärjestelmän omistajalle asetettavista edellytyksistä tietoja siirrettäessä teknisen rajapinnan avulla Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman tietojärjestelmään. Momentin mukaan kyseisen tietojärjestelmän (*liitännäisjärjestelmä*) omistajan olisi noudatettava Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman tietojärjestelmän sisältövaatimuksia ja tiedonohjaussuunnitelmaa hallintoviranomaisen edellyttämällä tavalla. Edelleen momentissa säädettäisiin siitä, että liitännäisjärjestelmän omistajan olisi avattava tekninen rajapinta

hallintoviranomaiselle, kirjanpitotoiminnolle ja tarkastusviranomaiselle sekä 48 §:ssä tarkoitettulle tarkastusta suorittavalle valtuutetulle viranomaiselle ja tilintarkastajalle liitännäisjärjestelmän sellaisiin tietoihin, joihin mainituilla viranomaisilla on tämän lain, toimeenpanolain tai 2 §:ssä tarkoitettujen asetusten nojalla oikeus lakisääteisten tehtävien hoitamiseksi.

Tiedonhallintalain 22 §:ssä säädetään tietojen luovuttamisesta teknisen rajapinnan avulla viranomaisten välillä. Yleisasetuksen 63 artiklan 7 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että tuen saajien ja ohjelmasta vastaavien viranomaisten välinen tiedonvaihto hoidetaan kokonaisuudessaan sähköisten tiedonvaihtojärjestelmien avulla yleisasetuksen liitteen XII mukaisesti. Säännöllisesti toistuvaa ja vakiosisältöistä tietojen sähköistä luovuttamista liitännäisjärjestelmästä ei voida mainitusta yleisasetuksen 63 artiklaan perustuvasta sähköisen tiedonvaihdon edellytyksestä johtuen toteuttaa muulla tavalla kuin teknisen rajapinnan avulla.

Pykälän 2 momentin mukaan 50 §:ssä tarkoitettu tietojärjestelmästä saataisiin luovuttaa tietoja teknisen rajapinnan avulla muulle kuin tässä laissa tarkoitettulle viranomaiselle, muulle julkiselle yhteisölle ja Euroopan unionin toimielimelle, jos niillä on lakiin perustuva oikeus saada tiedot. Tietojärjestelmästä voidaan luovuttaa tietoja soveltaen, mitä yleisasetuksessa ja Euroopan unionin varainhoitoa koskevissa säännöksissä säädetään sähköisestä järjestelmästä ja sen sisältövaatimuksista.

Pykälän 3 momentti sisältäisi asetuksenantovaltuuden. Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa säännöksiä liitännäisjärjestelmän sisältöä koskevista vaatimuksista.

54 §. Euroopan unionin alue- ja rakennepoliittikan ohjelman tietojärjestelmään tallennettujen tietojen julkisuus ja julkaiseminen. Pykälässä säädettäisiin Euroopan unionin alue- ja rakennepoliittikan tietojärjestelmään tallennettujen tietojen julkisuudesta ja julkaisemisesta sekä henkilötietojen suojasta. Pykälän 1 momentti on luonteeltaan informatiivinen. Pykälän 1 momentissa olisi informatiivinen säännös, jonka mukaan edellä 50 §:ssä tarkoitettuun tietojärjestelmään tallennettujen tietojen julkisuudesta säädetään viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa ja siihen tallennettujen henkilötietojen suojasta luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2016/679 (yleinen tietosuojasetus), jäljempänä *tietosuojasetus*, ja tietosuojalaissa (1050/2018).

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin siitä, että hallintoviranomaisen olisi julkaistava yleisasetuksen 44 artiklan 1 kohdassa tarkoitettulla verkkosivustolla mainitun asetuksen 37 artiklassa tarkoitettujen ohjelman toteutumiseen liittyvät Euroopan komissiolle siirretyt tiedot sekä 44 artiklan 3 kohdassa tarkoitettujen hankkeiden, tuen saajien, julkisten hankintojen toimittajien ja tuen määrää koskevat tiedot. Lisäksi verkkosivustolla julkaistaisiin 5 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaiset kehittämissuunnitelmien yleisesti hyödynnettävissä olevat tukihakemuksessa suunnitellut ja hankkeen loppuraportissa raportoidut tulokset. Julkisuuslain mukaan viranomaisella on velvollisuus tuottaa ja jakaa tietoja aktiivisesti. Vastaavanlainen hallintoviranomaisen järjestämä tietopalvelu on ollut verkkopalveluna käytössä ohjelmakaudella 2014–2020 (<https://www.eura2014.fi/rrtiepa/index.php>).

55 §. Hallintoviranomaisen ja tarkastusviranomaisen oikeus saada Euroopan sosiaalirahaston hankkeeseen ja oikeudenmukaisen siirtymän rahaston hankkeeseen osallistuvan henkilön henkilötiedot. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin hallintoviranomaisen oikeudesta saada, rekiste-

röidä ja käsitellä Euroopan sosiaalirahaston hankkeeseen ja oikeudenmukaisen siirtymän rahaston hankkeeseen osallistuvan henkilön 56 §:n 1 momentissa tarkoitettut henkilötiedot. Käsittelyn lainmukaisuudesta säädetään tietosuojasetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohdassa, jonka mukaan käsittely on lainmukaista, jos käsittely on tarpeen rekisterinpitäjän lakisääteisen velvoitteen noudattamiseksi. Tietosuojasetuksen 6 artiklan 2 kohdan mukaan jäsenvaltiot voivat ottaa käyttöön yksityiskohtaisempia säännöksiä tietosuojasetuksessa vahvistettujen sääntöjen soveltamisen mukauttamiseksi sellaisessa käsittelyssä, joka tehdään 6 artiklan 1 kohdan c alakohdan noudattamiseksi määrittämällä täsmällisemmin tietojenkäsittely- ja muita toimenpiteitä koskevat erityiset vaatimukset, joilla varmistetaan laillinen ja asianmukainen tietojenkäsittely muun muassa muissa erityisissä käsittelytilanteissa siten kuin tietosuojasetuksen IX luvussa säädetään.

Tietosuojasetuksen 6 artiklan 3 kohdan mukaan 1 kohdan c alakohdassa tarkoitetun käsittelyn perustasta on säädettävä joko Euroopan unionin oikeudessa tai rekisterinpitäjään sovellettavassa jäsenvaltion lainsäädännössä. Käsittelyn oikeusperusteesta säädetään yleisasetuksessa, ESR-asetuksessa ja JTF-asetuksessa. Kansallisesta oikeusperusteesta henkilötietojen käsittelyn osalta tietosuojasetuksen mahdollistaman kansallisen liikkumavaran puitteissa säädetään tässä laissa, jota sovelletaan rekisterinpitäjään.

Hallintoviranomaisen toimivallasta on säädetty toimeenpanolain 9 §:n 1 momentin 7 kohdassa ja tehtävistä yleisasetuksessa, erityisesti 66 artiklassa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin tarkastusviranomaisen oikeudesta tarkastaa henkilörekisterin henkilötietoja. Tarkastusviranomaisella on oikeus tarkastaa 50 §:n 3 momentissa tarkoitetun henkilörekisterin henkilötietoja moitteettoman varainhoidon periaatteiden toteutumisen varmistamiseksi. Tarkastusviranomaisen toimivallasta on säädetty toimeenpanolain 14 §:ssä ja tarkastusoikeudesta tämän lain 47 §:ssä sekä yleisasetuksessa, erityisesti 71 artiklassa.

56 §. *Euroopan sosiaalirahaston hankkeeseen ja oikeudenmukaisen siirtymän rahaston hankkeeseen osallistuvan henkilön henkilötietojen tallentaminen ja säilyttäminen.* Pykälän 1 momentin mukaan edellä 50 §:n 3 momentissa tarkoitettuun henkilörekisteriin tallennettaisiin sen hankkeen hankekoodi, johon hankkeeseen osallistuva henkilö osallistuu. Edelleen momentissa säädettäisiin luettelo Euroopan sosiaalirahaston hankkeeseen ja oikeudenmukaisen siirtymän rahaston hankkeeseen osallistuvan henkilön henkilötiedoista, joiden käsittely olisi sallittua 55 §:n 1 momentissa säädettyihin tarkoituksiin. Säädös olisi uusi. Luettelossa olevia tietoja saisi käsitellä, kun tiedot ovat käsittelytarkoituksen kannalta tarpeellisia ja välttämättömiä rajoittuen kuitenkin luettelossa oleviin henkilötietoihin. Luettelossa ehdotetaan säädettäväksi Euroopan sosiaalirahaston hankkeeseen ja oikeudenmukaisen siirtymän rahaston hankkeeseen osallistuvan rekisteröitävän henkilön henkilötiedot, jotka tallennettaisiin tämän lain 50 §:n 3 momentissa tarkoitettuun henkilörekisteriin. Näitä tietoja olisivat osallistuvan henkilön 1) henkilötunnus, 2) ikä, 3) sukupuoli, 4) nimet, 5) yhteystiedot, 6) tieto turvakiellosta, 7) koulutustasosta korkein suoritettu tutkinto ja 8) hankkeessa suoritettu tutkinto tai muu ammattipätevyys, 9) tieto siitä, onko henkilö työtön, pitkäaikaistyötön vai työssä, työllistyykö hän yrittäjänä tai ammatinharjoittajana, onko hän koulutuksessa, onko hän ryhtynyt työnhakuun vai onko hän työelämän ulkopuolella ja 10) päivämäärät, joina henkilö on aloittanut ja lopettanut hankkeessa. Kohdassa 4) nimet tarkoittaisi henkilön sukunimeä ja etunimiä. Kohdassa 5) yhteystiedot tarkoittaisi henkilön postiosoitetta, sähköpostiosoitetta ja puhelinnumeroa. Kohdassa 8) tieto työmarkkina-asemasta tarkoittaisi henkilön itse ilmoittamaa omaa sosioekonomista asemaansa koskevaa tietoa

siitä, onko henkilö työtön vai työssä, työllistyykö hän yrittäjänä tai ammatinharjoittajana, onko hän koulutuksessa vai onko hän työelämän ulkopuolella.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin hankkeeseen osallistuvan henkilön velvollisuudesta todentaa henkilöllisyytensä. Henkilö ilmoittaisi itse henkilötunnuksensa rekisteriin siihen tarkoitettussa digitaalisessa palvelussa, jolloin henkilöllisyys todentuisi vahvan sähköisen tunnistamisen avulla. Vahvasta sähköisestä tunnistamisesta säädetään vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä luottamuspalveluista annetussa laissa. Jos henkilöllä ei kuitenkaan olisi mahdollisuutta itse käyttää ilmoittamiseen käytettävää digitaalista palvelua, varmistettaisiin ilmoittaminen henkilörekisteriin tuen saajan toimesta. Henkilö voisi myös käyttää omaa avustajaa. Tuen saajalla olisi oikeus pyytää henkilöltä nähtäväksi henkilöllisyyden todentava asiakirja esimerkiksi, jos hankkeeseen osallistuvan henkilön henkilöllisyydestä ei olisi varmuutta tai jos henkilön ilmoittama henkilötunnus osoittautuisi virheelliseksi.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin myös siitä, että henkilöllä ei olisi oikeutta saada henkilörekisteriin tallennettuja tietojaan oikaistaviksi eikä poistettaviksi sen päivän jälkeen, jona hän on lopettanut hankkeessa. Se, että henkilöllä ei olisi oikeutta saada rekisterinpitäjää poistamaan häntä koskevia henkilörekisteriin tallennettuja henkilötietoja, perustuu tietosuoja-asetuksen 17 artiklan 3 kohdan b alakohdan sekä työ- ja elinkeinoministeriön rekisterinpitäjänä sovellettaaviin yleisasetuksen 37 ja 66 artiklaan sekä ESR-asetuksen 15 artiklaan ja JTF-asetuksen 12 artiklaan perustuviin hallintoviranomaisen lakisääteisiin velvoitteisiin. Tietosuoja-asetuksen 17 artiklan 3 b kohdan mukaan artiklan 1 ja 2 kohtia (tietojen poistamisoikeutta) ei sovelleta, jos henkilötietojen käsittely on tarpeen rekisterinpitäjään sovellettavaan unionin oikeuteen tai jäsenvaltion lainsäädäntöön perustuvan, käsittelyä edellyttävän lakisääteisen velvoitteen noudattamiseksi.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin henkilörekisteriin tallennettujen tietojen poistamisesta. Henkilön tietojen säilyttäminen enintään viisi vuotta ohjelman sulkemisesta olisi perusteltua yleisasetuksen 76 artiklaan perustuen. Henkilötietojen poistaminen ennen kuin yleisasetuksessa säädetty määräaika olisi kulunut Euroopan unionin alue- ja rakennepoliittikan ohjelman osalta kokonaisuudessaan, vaarantaisi moitteettoman varainhoidon periaatteen toteutumisen ohjelman osalta, eikä siksi olisi myöskään yleisen edun mukaista. Vastaavasta syystä myöskään eri tietoryhmien erillinen poistaminen ennen momentissa säädettyä määräaikaa ei olisi tarkoituksenmukaista. Käsittely on tarpeellista yleisen tietosuoja-asetuksen 17 artiklan 3 kohdan b alakohdan perusteella ja siksi poistamista ei voida suorittaa ilman aiheetonta viivytystä siten kuin yleisen tietosuoja-asetuksen 17 artiklan 1 kohdassa säädetään.

57 §. *Euroopan sosiaalirahaston hankkeeseen ja oikeudenmukaisen siirtymän rahaston hankkeeseen osallistuvan henkilön henkilötietojen käsittelijä ja tämän tehtävät.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin tuen saajan velvollisuudesta toimia henkilötietojen käsittelijänä suorittaessaan Euroopan sosiaalirahaston hankkeeseen ja oikeudenmukaisen siirtymän rahaston hankkeeseen osallistuvan henkilön henkilötietojen käsittelyyn liittyviä tehtäviä rekisterinpitäjän lukuun. Tuen saajan toimesta tehtävä hankkeeseen osallistuvan henkilön henkilötietojen käsittely olisi tarpeellista hankkeen toteuttamiseksi tukipäätöksen ehtojen mukaisesti. Henkilötietojen käsittely henkilörekisterissä koskisi 56 §:n 1 momentin luettelon mukaisia tietoja. Tuen saaja saisi tallentaa, hakea ja käyttää henkilörekisterin henkilötietoja. Vastuiden ja velvoitteiden toteuttamiseksi momentissa säädettäisiin informatiivisesti henkilötietojen käsittelyyn ja käsittelijään sovellettavasta tietosuoja-asetuksesta ja tietosuojalaista.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin tuen saajaa velvoittavasti hankkeeseen osallistuvien henkilöiden ilmoittautumisvelvollisuudesta huolehtimisesta siten, että hankkeeseen osallistuva henkilö ilmoittaa 56 §:n 1 momentissa tarkoitettut henkilötiedot 50 §:n 3 momentissa tarkoitettuun henkilörekisteriin. Edelleen momentissa säädettäisiin tuen saajan velvollisuudesta avustaa hankkeeseen osallistuvaa henkilöä tallentamaan tämän henkilötiedot henkilörekisteriin. Lisäksi momentissa säädettäisiin siitä, ettei tuen saajalla olisi oikeutta ulkoistaa hankkeeseen osallistuvien henkilöiden henkilötietojen käsittelyä eikä myöskään siirtää henkilötietoja toiseen rekisteriin. Kielto koskisi myös henkilötietojen luovuttamista tai ilmaisemista sivulliselle.

Osallistuvien henkilöiden henkilötietojen käsittely on osa tuen saajan tukipäätöksen mukaisia velvoitteita. Henkilötietojen käsittelyn ulkoistamisen kieltäminen ja tietojen toiseen rekisteriin siirtämisen kieltäminen on perusteltua ottaen huomioon, mitä tietosuoja-asetuksen 24 artiklassa säädetään rekisterinpitäjän vastuusta toteuttaa ja panna täytäntöön sellaiset organisatoriset toimenpiteet, joilla voidaan varmistaa ja osoittaa, että henkilötietojen käsittelyssä noudatetaan tietosuoja-asetusta. Myös muunlainen henkilötietojen luovuttaminen ja ilmaiseminen sivulliselle olisi kiellettyä. Perustuslain 10 §:n 1 momentin mukaisesti on henkilötietojen suojasta säädettävä lailla. Pykälän 2 momentissa tarkoitettujen kieltojen on tarkoitus suojata henkilötietoja riskeerusteisesti ottaen huomioon, että suurin osa hankkeiden tuen saajista on muita kuin viranomaisia.

58 §. *Henkilörekisteriin tallennettujen tietojen luovuttaminen.* Pykälän 1 momentissa olisi informatiivinen säännös, jonka mukaan hallintoviranomaisen velvollisuudesta luovuttaa tilastollinen aineisto ilman henkilön tunnistetietoja Euroopan komissiolle säädetään yleisasetuksen 37 artiklassa sekä ESR-asetuksen 15 artiklassa ja JTF-asetuksen 12 artiklassa. Hallintoviranomaisen on raportoitava yleisasetuksen 37 artiklan 1 kohtaan perustuen määrävälein Euroopan komissiolle henkilörekisterin henkilötietojen pohjalta muodostettu tilastollinen aineisto kumulatiivisesti ilman henkilön tunnistetietoja. Ilman tunnistetietoja oleva tilastollinen aineisto on anonyymisoitua summaustason tilastototietoa.

Pykälän 2 momentin mukaan hallintoviranomaisella olisi ESR-asetuksen 15 artiklaan ja JTF-asetuksen 12 artiklaan perustuen oikeus luovuttaa rekisteröidyn henkilön 56 §:n 1 momentissa tarkoitettut henkilötiedot Tilastokeskukselle tilastollisen aineiston muodostamista varten.

Pykälän 3 momentin mukaan hallintoviranomaisella olisi yleisasetuksen 39 artiklan 3 kohdan mukaan velvollisuus antaa Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman arvioinnit toiminnallisesti riippumattomien asiantuntijoiden tehtäviksi. Hallintoviranomaisella olisi oikeus ohjelman arvioimiseksi salassapitosäännösten estämättä luovuttaa ohjelmaa arvioiville henkilörekisteriin rekisteröityjen 56 §:n 1 momentissa tarkoitettut henkilötiedot ja tilastollisen aineiston.

Pykälän 4 momentin mukaan tässä pykälässä säädetyin lisäksi henkilörekisterin tietoja saadaan luovuttaa ainoastaan tilastollisena aineistona ilman tunnistetietoja historiallisia tutkimustarkoituksia ja tilastollisia tarkoituksia varten.

4 luku Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien kansallisen vastinrahoituksen toimeenpanoa koskevat erityissäännökset

59 §. *Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien kansallisen vastinrahoituksen myöntämisen erityiset edellytykset.* Pykälässä säädettäisiin Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaoh-

jelmien kansallisen vastinrahoituksen myöntämisen erityisistä edellytyksistä, joita sovellettaisiin kansalliseen vastinrahoitukseen sen lisäksi, mitä 5 §:ssä säädetään tuen myöntämisen yleisistä edellytyksistä ja 7 §:ssä tuen saajaa koskevista edellytyksistä.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin 5 §:ää täydentävästi Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien kansallisen vastinrahoituksen myöntämisen edellytyksistä. Momentin mukaan sen lisäksi, mitä 5 §:ssä säädetään, Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien kansallisen vastinrahoituksen myöntämisen edellytyksenä olisi se, että Interreg-asetuksen 28 artiklassa tarkoitettu seurantakomitea on 22 artiklassa tarkoitettulla tavalla hyväksynyt hankkeen ohjelmasta rahoitettavaksi. Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien kansallisen vastinrahoituksen myöntämisen edellytyksenä olisi myös, että hallintoviranomainen on hyväksynyt hankkeen ohjelmasta rahoitettavaksi. Hankkeen hyväksyntä Interreg-ohjelmissa ja Interreg-ulkorajaohjelmissä tapahtuu Interreg-asetuksen 22 artiklassa tarkoitettulla hallintoviranomaisen asiakirjalla, jonka muoto riippuu hallintoviranomaisessa käytettävistä menettelyistä. Asiakirja voi olla nimeltään esimerkiksi tukisopimus. Jos hanke tai sen osa toteutetaan ohjelma-alueen ulkopuolella, hankkeen valinta edellyttää Interreg-asetuksen 22 artiklan mukaan hallintoviranomaisen nimenomaista hyväksyntää seurantakomiteassa tai soveltuvien osin muussa komiteassa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin 7 §:ää täydentävästi Interreg-ohjelmien kansallisen vastinrahoituksen tuen saajaa koskevista edellytyksistä. Momentin mukaan sen lisäksi mitä 7 §:ssä säädetään, Interreg-ohjelmien kansallisen vastinrahoituksen myöntämisen edellytyksenä olisi, että Interreg-ohjelman tuen saajalla on toimipaikka Suomessa (*suomalainen tuen saaja*). Toimipaikkavaatimus tarkoittaisi käytännössä sitä, että tuen saajalla olisi oltava yritys- ja yhteisötietolaissa (244/2001) tarkoitettu yritys- ja yhteisötunnus (Y-tunnus). Interreg-ulkorajaohjelmissä noudatettaisiin jatkossakin aiempaa käytäntöä, jossa kansallista vastinrahoitusta myönnettäisiin osana hankkeen kokonaisrahoitusta kaikille tuen saajille ohjelmassa päätettyjen sääntöjen mukaisesti. Edelleen momentissa säädettäisiin, että Interreg-ohjelman tuen saajan toimipaikkaa koskevasta edellytyksestä voitaisiin poiketa, jos tuen saaja on Interreg-asetuksen 2 artiklan määritelmässä tarkoitettu rajat ylittävä oikeussubjekti. Rajat ylittävällä oikeussubjektilla tarkoitetaan oikeussubjektia, joka on perustettu jonkin Interreg-ohjelmaan osallistuvan maan lainsäädännön mukaisesti edellyttäen, että sen perustajana ovat alueelliset viranomaiset tai muut elimet vähintään kahdesta osallistujamaasta. Tällaisia oikeussubjekteja voisivat olla esimerkiksi Saamelaisneuvosto tai raja-alueiden neuvostot. Toimivaltaisen maakunnan liiton olisi erityisesti näissä tapauksissa varmistettava, ettei tuen saaja voisi saada rahoitusta useasta rahoituslähteestä siten, että rahoitus ylittää hankkeen nettokustannukset. Tällaista muuta rahoitusta voisi olla esimerkiksi muiden ohjelmaan osallistuvien maiden kansallinen rahoitus.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin 7 §:ää täydentävästi tuen saajia koskevista edellytyksistä. Kaikkien Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien kansallisen vastinrahoituksen hakijoiden olisi täytettävä tuen saajalle asetetut edellytykset. Menettely vastaisi aiempaa käytäntöä.

Pykälän 4 momentin mukaan Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien kansallinen vastinrahoitus voitaisiin myöntää Interreg-asetuksen 25 artiklassa tarkoitetun pienhankerahaston hankkeeseen vain mainitussa artiklassa tarkoitetulle lopulliselle vastaanottajalle. Pienhankerahaston lopulliseen vastaanottajaan sovellettaisiin Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien kansallisen vastinrahoituksen osalta, mitä tässä laissa säädetään tuen hakijasta ja tuen saajasta. Pienhankerahastolla tarkoitetaan yleisasetuksen 2 artiklan määritelmän mukaan Interreg-ohjelman toimea, jolla valitaan ja pannaan täytäntöön hankkeet, joiden taloudellinen merkitys on pieni. Interreg-asetuksen 25 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu pienhankerahaston tuen saaja on

pienhankerahaston hallinnoija. Pienhankerahaston lopulliset vastaanottajat toteuttavat kyseisen pienhankerahaston pieniä hankkeita, 'pienhankkeet'. Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien kansallista vastinrahoitusta osoitetaan nimenomaisesti kyseisen ohjelman mukaisiin hankkeisiin. Tästä syystä on perusteltua rinnastaa pienhankerahaston lopullinen vastaanottaja Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien kansallisen vastinrahoituksen osalta 2 momentissa tarkoitettuun suomalaiseen tuen saajaan.

60 §. *Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien kansallisen vastinrahoituksen hyväksyttävät kustannukset.* Pykälässä säädettäisiin Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien kansallisen vastinrahoituksen hyväksyttävistä kustannuksista 17 §:stä poikkeavasti. Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien kansallisen vastinrahoituksen määrään sovellettaisiin, mitä tuen määrästä säädetään 17 §:ssä.

Pykälän mukaan, poiketen siitä, mitä 17 §:n 3 momentissa säädetään, Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien kansallisen vastinrahoituksen kustannukset olisivat hyväksyttäviä, jos ne olisivat yleisasetuksen, Interreg-asetuksen, EAKR-asetuksen, ohjelman, Interreg-asetuksen 60 artiklassa tarkoitetun rahoitussopimuksen ja Interreg-asetuksen 37 artiklan 2 kohdassa tarkoitettujen seurantakomitean yhteisellä päätöksellä vahvistettujen kustannusten tukikelpoisuutta koskevien täydentävien sääntöjen mukaisia. Interreg-asetuksen 37 artiklan mukaan osallistuvien maiden on seurantakomiteassa tehtävällä yhteisellä päätöksellä vahvistettava Interreg-ohjelmaa varten menojen tukikelpoisuutta koskevat täydentävät säännöt ainoastaan sellaisten menoluokkien osalta, jotka eivät kuulu yleisasetuksen, EAKR-asetuksen tai Interreg-asetuksen soveltamisalaan. Kyseiset täydentävät säännöt kattavat koko ohjelma-alueen. Interreg-asetuksen 38 artiklan mukaan ohjelmaan osallistuvat maat voivat seurantakomiteassa myös sopia, että yhteen tai useampaan mainitun asetuksen 39–44 artiklassa tarkoitettuun luokkaan kuuluvat menot eivät ole tukikelpoisia yhdessä tai useammassa Interreg-ohjelman toimintalinjassa.

Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan rahastoista rahoitettavien kustannusten tukikelpoisuudesta annettavaa valtioneuvoston asetusta ei sovellettaisi Interreg-ohjelmiin ja Interreg-ulkorajaohjelmiin eikä niiden kansalliseen vastinrahoitukseen. Aiempaa käytäntöä vastaavasti kansallisen vastinrahoituksen tukikelpoisuussäännöt määräytyisivät ohjelmaan sovellettavien tukikelpoisuussääntöjen mukaisesti.

61 §. *Interreg-ohjelmien kansallisen vastinrahoituksen hakeminen ja sitä koskeva määräaika.* Pykälään ehdotetaan otettavaksi Interreg-ohjelmien kansallisen vastinrahoituksen hakemista ja sen määräaika koskevat erityissäännökset, jotka täydentäisivät ja osin poikkeaisivat siitä, mitä tuen hakemisesta säädetään 19 §:ssä.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin poikkeuksesta siihen, mitä 19 §:n 1 momentissa säädetään. Poiketen siitä, mitä 19 §:n 1 momentissa säädetään, Interreg-ohjelman kansallista vastinrahoitusta voitaisiin hakea hankkeen käynnistymisen jälkeen. Aiemman käytännön mukaisesti Interreg-ohjelman kansallista vastinrahoitusta voisi hakea hankkeelle vasta sen jälkeen, kun ohjelman seurantakomitea on hyväksynyt hankkeen rahoitettavaksi. Hankkeen hyväksyntä Interreg-ohjelmissa ja Interreg-ulkorajaohjelmissa tapahtuu Interreg-asetuksen 22 artiklassa tarkoitetulla hallintoviranomaisen asiakirjalla, jonka muoto riippuu hallintoviranomaisessa käytettävistä menettelyistä. Asiakirja voi olla nimeltään esimerkiksi tukisopimus.

Pykälän 2 momentin mukaan tuen saajan olisi haettava Interreg-ohjelman kansallista vastinrahoitusta neljän kuukauden kuluessa siitä, kun hallintoviranomainen päättää Euroopan unionin

rahoitusosuuden myöntämisestä hankkeelle. Toimeenpanolain 39 §:ssä tarkoitetun toimivaltaisen maakunnan liiton velvollisuus kansallista vastinrahoitusta koskevan hakemuksen käsitteilyyn päättyisi, jos tuen saaja ei ole noudattanut mainittua määräaika. Tähän johtaisivat tilanteet, joissa tuen saaja omalla passiivisuudellaan vastoin laissa nimenomaisesti asetettua määräaika laistaisi huolellisuusvelvoitteistaan.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin tuen saajan ilmoittamasta painavasta syystä johtuvasta poikkeuksesta 2 momentissa säädetyn määräajan noudattamiseen. Poiketen siitä, mitä 2 momentissa säädetään, toimeenpanolain 39 §:ssä tarkoitettu toimivaltainen maakunnan liitto voisi päättää, että Interreg-ohjelman kansallista vastinrahoitusta myönnetään 2 momentissa tarkoitetun määräajan jälkeen tehdystä hakemuksesta, jos tuen saaja on esittänyt painavan syyn hakemuksen viivästymiseen. Tuen saajan olisi ilmoitettava painavasta syystä toimivaltaiselle maakunnan liitolle ennen mainitussa momentissa tarkoitetun määräajan päättymistä.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin ylivoimaisesta esteestä tai muusta poikkeuksellisesta olosuhteesta johtuvasta poikkeuksesta 2 momentissa säädetyn määräajan noudattamiseen. Momentin mukaan toimivaltainen maakunnan liitto voisi myös päättää, että Interreg-ohjelman kansallista vastinrahoitusta voidaan myöntää 2 momentissa tarkoitetun määräajan jälkeen tehdystä hakemuksesta, jos tuen saaja olisi ilmoittanut itseensä kohdistuneesta ylivoimaisesta esteestä tai muusta poikkeuksellisesta olosuhteesta. Edelleen momentissa säädettäisiin siitä, että tuen saajan olisi ilmoitettava ylivoimaisesta esteestä tai muusta poikkeuksellisesta olosuhteesta toimivaltaiselle maakunnan liitolle 15 arkipäivän kuluessa siitä, kun ilmoitus on mahdollista tehdä. Poikkeuksellisella olosuhteella tarkoitettaisiin muun muassa ennalta arvaamattomia ja äkillisiä olosuhdemuutoksia, joihin ei ole voitu varautua ja jotka estävät hakemista koskevan määräajan noudattamisen, kuten esimerkiksi covid-19-pandemia.

Pykälän 5 momentin mukaan, jos suomalaisia tuen saajia on Interreg-ohjelman hankkeessa useita ja kansallista vastinrahoitusta on tarkoitus käyttää usean tuen saajan hyväksi, tulisi sen tuen saajan, joka vastaa yhteisen hakemuksen kokoamisesta (*kokoava tuen saaja*) hakea kansallista vastinrahoitusta kaikkien puolesta. Kokoavana tuen saajana toimisi suomalaisten tuen saajien keskuudestaan nimeämä tuen saaja. Tämä vastaisi aiempaa menettelyä.

Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien hankkeet ovat aina luonteeltaan yhteishankkeita, joissa on pääsääntöisesti oltava tuen saajia vähintään kahdesta ohjelmaan osallistuvasta maasta. Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien tuen saajien välisestä yhteistyöstä säädetään Interreg-asetuksessa ja kunkin ohjelman säännöissä. Suomalaisia tuen saajia voi olla yksittäisessä hankkeessa yksi tai useampia. Interreg-ulkorajaohjelmissa noudatettaisiin jatkossakin aiempaa käytäntöä, jossa kansallista vastinrahoitusta myönnettäisiin osana hankkeen kokonaisrahoitusta kaikille tuen saajille Interreg-ulkorajaohjelman sääntöjen mukaisesti.

Pykälän 6 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä Interreg-ohjelmien kansallisen vastinrahoituksen hakumenettelystä.

62 §. *Sopimus Interreg-ohjelman kansallisesta vastinrahoituksesta usean tuen saajan kesken.* Pykälässä säädettäisiin Interreg-ohjelmien kansallisesta vastinrahoituksesta usean tuen saajan kesken tehtävästä sopimuksesta ja sen sisällöstä. Sopimusta koskevat säännökset vastaisivat pääosin aiempaa sääntelyä yhteishankkeen sopimuksesta ja tämän lain 20 §:n säännöksiä kansallisista alueiden kehittämisen varoista rahoitettavan yhteishankkeen sopimuksesta. Sopimuksen avulla kansallista vastinrahoitusta hallinnoiva maakunnan liitto voisi varmistua siitä, että 61

§:n 5 momentissa tarkoitettulla kokoavalla tuen saajalla on oikeus hakea Interreg-ohjelman kansallista vastinrahoitusta muiden tuen saajien puolesta.

Pykälän 1 momentin mukaan 61 §:n 5 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa tuen saajille asetettaisiin velvollisuus tehdä hankkeen toteuttamisesta yksityisoikeudellinen sopimus. Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan sopimuksessa tulisi määrätä tuen saajien keskinäiset oikeudet ja velvollisuudet. Momentin 2 kohdan mukaan sopimuksessa tulisi määritellä kokoava tuen saaja, joka vastaisi yhteydenpidosta toimivaltaisen maakunnan liiton kanssa.

Pykälän 2 momentin mukaan Interreg-ohjelman kansallista vastinrahoitusta koskevan sopimuksen osapuolina olevat tuen saajat vastaisivat 32–34 §:ssä tarkoitettua tuen takaisin maksamisesta yhteisvastuullisesti.

Pykälän 3 momentin mukaan tuen saajien olisi muutettava sopimusta, jos jokin tuen saaja ei enää täyttäisi tuen myöntämisen yleisiä edellytyksiä tai Interreg-ohjelman kansallisen vastinrahoituksen myöntämisen erityisiä edellytyksiä taikka sopimukseen olisi tarpeen lisätä tai siitä olisi tarpeen poistaa yksi tai useampi tuen saaja.

Pykälän 4 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä usean tuen saajan kesken tehtävästä Interreg-ohjelman kansallista vastinrahoitusta koskevasta sopimuksesta ja säännöksiä sopimuksen tekemisessä noudatettavasta menettelystä.

63 §. *Tukipäätös ja muutospäätös Interreg-ohjelman ja Interreg-ulkorajaohjelman kansallisesta vastinrahoituksesta.* Pykälään ehdotetaan otettavaksi Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien kansallisen vastinrahoituksen tukipäätöstä ja muutospäätöstä koskevat erityissäännökset, jotka täydentäisivät ja osin poikkeaisivat siitä, mitä tukipäätöksestä säädetään 21 §:ssä ja muutospäätöksestä 23 §:ssä.

Pykälän 1 momentin mukaan, sen lisäksi, mitä 21 §:ssä säädetään, Interreg-ohjelman kansallisen vastinrahoituksen myöntämisestä voitaisiin 61 §:n 5 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa tehdä yksi tukipäätös. Tämä vastaisi aiempaa menettelyä.

Sen lisäksi, mitä 23 §:ssä säädetään, jos hallintoviranomainen on hyväksynyt hanketta koskevan muutoksen, jolla on vaikutusta kansallisen vastinrahoituksen määrään, jakautumiseen tai keston, olisi pykälän 2 momentin 1 kohdan mukaan toimivaltaisen maakunnan liiton tehtävä Interreg-ohjelman hankkeen kansallista vastinrahoitusta koskevan tukipäätöksen muutospäätös ja 2 kohdan mukaan Interreg-ulkorajaohjelman hallintoviranomaisen olisi tehtävä Interreg-ulkorajaohjelman hankkeen kansallista vastinrahoitusta koskevan tukipäätöksen muutospäätös. Muutospäätöksellä voisi olla vaikutuksia myös hankkeen tukikelpoiseen kustannuksiin. Interreg-ohjelman tai Interreg-ulkorajaohjelman hanke muodostaa kokonaisuuden, jonka rahoitus muodostuu hankkeen Euroopan unionin rahoituksesta, kansallisesta vastinrahoituksesta ja mahdollisesta muusta rahoituksesta. Jos hanketta muutetaan siten, että sillä on vaikutusta hankkeen rahoitukseen, on kokonaisuuden säilyttämiseksi myös kansallista vastinrahoitusta koskevaa päätöstä muutettava vastaavasti.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin poikkeuksesta siihen, mitä 23 §:n 3 momentissa säädetään. Poiketen siitä, mitä 23 §:n 3 momentissa säädetään, muuttuneesta hankkeesta johtuvat kustannukset voitaisiin hyväksyä Interreg-ohjelman tai Interreg-ulkorajaohjelman hallintoviranomaisen hyväksymän muutoksen mukaisesti. Kustannusten tukikelpoisuutta ei siis määritä 23 §:n 3

momentin mukainen hakemuksen vireilletulo. Interreg-ohjelman kansallisen vastinrahoituksen muutosta haetaan vasta Interreg-ohjelmassa hyväksytyn muutoksen jälkeen. Interreg-ulkorajaohjelmissa noudatettaisiin jatkossakin aiempaa käytäntöä, jossa kansallista vastinrahoitusta myönnettäisiin osana hankkeen kokonaisrahoitusta kaikille tuen saajille Interreg-ulkorajaohjelman sääntöjen mukaisesti. Interreg-ulkorajaohjelmissa muutospäätöstä kansalliseen vastinrahoitukseen haettaisiin samalla, kun haetaan muutosta hankkeen kokonaisrahoitukseen.

Pykälän 4 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien kansallisen vastinrahoituksen-tukipäätöksestä ja siihen otettavista ehdoista.

64 §. *Interreg-ohjelman ja Interreg-ulkorajaohjelman kansallisen vastinrahoituksen maksaminen.* Pykälässä säädettäisiin Interreg-ohjelman ja Interreg-ulkorajaohjelman kansallisen vastinrahoituksen maksamisen erityisistä edellytyksistä.

Pykälän 1 momentin mukaan Interreg-ohjelman ja Interreg-ulkorajaohjelman kansallisen vastinrahoituksen viimeisen erän maksamiseen ei sovellettaisi 28 §:ää. Interreg-ohjelman ja Interreg-ulkorajaohjelman hallintoviranomainen määrittelee aikataulun hankkeen Euroopan unionin rahoitusosuuden maksamiselle. Interreg-ohjelman ja Interreg-ulkorajaohjelman kansallisen vastinrahoituksen maksamisessa noudatetaan vastaavaa aikataulua. Interreg-ohjelman kansallisen vastinrahoituksen maksamisen hakemisesta säädetään rahoitus-asetuksessa ja säädökset koskevat myös viimeisen erän maksamista. Interreg-ulkorajaohjelmissa noudatettaisiin jatkossakin aiempaa käytäntöä, jossa kansallisen vastinrahoituksen maksamista haettaisiin osana hankkeen kokonaisrahoitusta kaikille tuen saajille Interreg-ulkorajaohjelman sääntöjen mukaisesti. Tämä koskee myös viimeisen erän maksamisen hakemista kaikkien hankkeen rahoituslähteiden osalta.

Pykälän 2 momentin mukaan interreg-ohjelman kansallisen vastinrahoituksen maksamisen edellytyksenä olisi, että 61 §:n 5 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa osapuolet ovat tehneet 62 §:ssä tarkoitettun sopimuksen. Käytännössä sopimus toimitettaisiin Interreg-ohjelman kansallista vastinrahoitusta hallinnoivalle maakunnan liitolle ensimmäisen maksatushakemuksen liitteenä.

65 §. *Interreg-ohjelman ja Interreg-ulkorajaohjelman kansallisen vastinrahoituksen maksamisen keskeyttäminen.* Pykälässä säädettäisiin Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien kansallisen vastinrahoituksen maksamisen keskeyttämisestä. Pykälää sovellettaisiin Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien kansallisen vastinrahoituksen maksamisen keskeyttämiseen sen lisäksi, mitä tuen maksamisen keskeyttämisestä säädetään 31 §:ssä.

Sen lisäksi, mitä 31 §:ssä säädetään, jos hallintoviranomainen on määrännyt hankkeen Euroopan unionin rahoitusosuuden maksamisen keskeytettäväksi, pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan toimivaltaisen maakunnan liiton olisi päätöksellään määrättävä Interreg-ohjelman hankkeen kansallisen vastinrahoituksen maksaminen keskeytettäväksi ja 2 kohdan mukaan Interreg-ulkorajaohjelman hallintoviranomaisen olisi päätöksellään määrättävä Interreg-ulkorajaohjelman hankkeen kansallisen vastinrahoituksen maksaminen keskeytettäväksi.

Keskeyttämisspätös on turvaamistoimi, jolla tuen maksaminen tilapäisesti keskeytetään asian tarkemman selvittämisen ajaksi. Tuen saaja voisi hakea muutosta tuen maksamisen keskeyttämisestä koskevaan päätökseen siten kuin tämän lain 81 §:ssä säädetään. Selvittämisen jälkeen

toimivaltaisen maakunnan liiton tai Interreg-ulkorajaohjelman hallintoviranomaisen olisi tehtävä päätös Interreg-ohjelman tai Interreg-ulkorajaohjelman kansallisen vastinrahoituksen maksamisen jatkamisesta tai maksamisen lopettamisesta ja tarvittaessa takaisinperinnästä.

66 §. *Velvollisuus Interreg-ohjelman ja Interreg-ulkorajaohjelman kansallisen vastinrahoituksen takaisinperintään.* Pykälässä säädettäisiin toimivaltaisen maakunnan liiton velvollisuudesta Interreg-ohjelman ja Interreg-ulkorajaohjelman hallintoviranomaisen velvollisuudesta Interreg-ulkorajaohjelman kansallisen vastinrahoituksen takaisinperintään. Pykälää sovellettaisiin Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien kansallisen vastinrahoitukseen sen lisäksi, mitä velvoittavasta takaisinperinnästä säädetään 33 §:ssä.

Sen lisäksi, mitä 33 §:ssä säädetään, jos hallintoviranomainen on määrännyt hankkeen Euroopan unionin rahoitusosuuden takaisin perittäväksi, pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan toimivaltaisen maakunnan liiton olisi päätöksellään määrättävä jo maksettu Interreg-ohjelman hankkeen kansallinen vastinrahoitus takaisin perittäväksi ja 2 kohdan mukaan Interreg-ulkorajaohjelman hallintoviranomaisen olisi päätöksellään määrättävä jo maksettu Interreg-ulkorajaohjelman hankkeen kansallinen vastinrahoitus takaisin perittäväksi. Interreg-ohjelman tai Interreg-ulkorajaohjelman hanke muodostaa kokonaisuuden, jonka rahoitus muodostuu hankkeen Euroopan unionin rahoituksesta, kansallisesta vastinrahoituksesta ja mahdollisesta muusta rahoituksesta. Mikäli hankkeen Euroopan unionin rahoitusosuus on määrätty takaisin perittäväksi, olisi tukikelvottomiin kustannuksiin kohdistuva kansallinen vastinrahoitus myös perittävä vastaavasti takaisin.

67 §. *Interreg-ohjelman ja Interreg-ulkorajaohjelman kansallisen vastinrahoituksen takaisinperittävälle määrälle laskettavan koron kohtuullistaminen.* Pykälässä säädettäisiin valtionavustuslain 26 §:stä poiketen hallinto-oikeudellisen kohtuusperiaatteen soveltamisesta. Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien kansallisen vastinrahoituksen takaisinperintää olisi mahdollista kohtuullistaa vain koron osalta. Menettely vastaisi Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman varoista myönnetyn tuen takaisinperittävälle määrälle laskettavan koron kohtuullistamista koskevaa menettelyä, josta säädetään 44 §:ssä.

Jos virheellisesti tai perusteetta maksetun Interreg-ohjelman tai Interreg-ulkorajaohjelman kansallisen vastinrahoituksen takaisinperittävälle määrälle laskettavan koron täysimääräinen periminen olisi tuen saajan olosuhteet tai toiminta huomioon ottaen kokonaisuutena tarkastellen kohtuutonta, pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan toimivaltainen maakunnan liitto voisi jättää Interreg-ohjelman kansallisen vastinrahoituksen takaisinperittävälle määrälle laskettavan koron kokonaan tai osittain perimättä ja 2 kohdan mukaan Interreg-ulkorajaohjelman hallintoviranomainen voisi jättää Interreg-ulkorajaohjelman kansallisen vastinrahoituksen takaisinperittävälle määrälle laskettavan koron kokonaan tai osittain perimättä.

Takaisinperinnän perusteena olevaan menettelyyn nähden kohtuuttomana voitaisiin pitää takaisinperittävälle määrälle laskettavan koron takaisinperintää, joka kohdistettaisiin sinänsä oikeita tietoja antaneeseen tuen saajaan ja jos takaisinperinnän perusteena olevassa menettelyssä olisi vain vähäiseksi tai epäolennaiseksi katsottava virhe tai poikkeama. Koron kohtuullistamista voisi puoltaa myös se, että menettelyyn olisi osaltaan vaikuttanut viranomaisen virheellinen menettely tai takaisinperintämenettelyn kestäminen viranomaisen toiminnasta johtuen kohtuuttoman kauan. Koron kohtuullistaminen ei tule kysymykseen, jos takaisinperintä johtuisi tuen saajan tahallisuudesta tai väärinkäytöstä.

Pykälän 2 momentin mukaan takaisinperittävää määrää ei voisi kohtuullistaa.

68 §. *Interreg-ohjelman ja Interreg-ulkorajaohjelman kansallisen vastinrahoituksen takaisinperinnän määräaika.* Pykälän säännöksiä sovellettaisiin Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien kansallisen vastinrahoituksen takaisinperintää koskevien päätösten määräaikaan sen lisäksi, mitä takaisinperintää koskevan päätöksen määräajasta säädetään 35 §:ssä.

Pykälän mukaan Interreg-ohjelman ja Interreg-ulkorajaohjelman kansallisen vastinrahoituksen takaisinperintää koskeva päätös voitaisiin tehdä 35 §:n 2 momentissa tarkoitetun kymmenen vuoden määräajan jälkeenkin, jos Euroopan unionin lainsäädännössä edellytetään Euroopan unionin rahoitusosuuden takaisinperintää. Edelleen pykälässä säädettäisiin siitä, että 35 §:n 2 momentissa tarkoitettua määräaikaa ei sovellettaisi kansallisen vastinrahoituksen takaisinperintään, jos vireillä on oikeudenkäynti tai jos on syytä epäillä petosta. Interreg-ohjelman tai Interreg-ulkorajaohjelman hanke muodostaa kokonaisuuden. Mikäli hankkeen Euroopan unionin rahoitusosuus on määrätty takaisin perittäväksi, olisi tukikelvottomiin kustannuksiin kohdistuva kansallinen vastinrahoitus myös perittävä takaisin. Yleisasetuksen 64 artiklan 2 kohdan nojalla Euroopan komissio voi tehdä tarkastuksia enintään kolmen kalenterivuoden ajan sen jälkeen, kun tilit, joihin asianomaiset menot sisältyivät, on hyväksytty. Tätä määräaikaa ei kuitenkaan sovelleta hankkeisiin, joiden osalta epäillä petosta. Yleisasetuksen 76 artiklassa säädetään asiakirjatodisteiden säilyttämisestä ja asiakirjatodisteita koskevan määräajan kulumisen keskeyttämisestä joko oikeudenkäynnin johdosta tai komission pyynnöstä. Tämän vuoksi Euroopan unionin rahoitusosuutta koskeva takaisinperintäpäätös voitaisiin tehdä myös edellä tarkoitetun kymmenen vuoden määräajan jälkeenkin. Tällöin olisi vastaavasti myös tukikelvottomiin kustannuksiin kohdistuva Interreg-ohjelman tai Interreg-ulkorajaohjelman kansallinen vastinrahoitus perittävä takaisin. Menettely vastaisi Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman menettelyä, josta säädetään 45 §:ssä.

69 §. *Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien kansallista vastinrahoitusta koskevan aineiston säilyttäminen.* Pykälässä säädettäisiin toimivaltaisen maakunnan liiton, Interreg-ulkorajaohjelman hallintoviranomaisen sekä tuen saajan Interreg-ohjelman ja Interreg-ulkorajaohjelman kansallista vastinrahoitusta koskevan aineiston säilyttämisestä. Pykälän säännöksiä sovellettaisiin Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien kansallista vastinrahoitusta koskevan aineiston säilyttämiseen sen lisäksi, mitä tuen saajan aineiston säilyttämisvelvollisuudesta säädetään 25 §:n 3 momentissa.

Pykälän 1 momentin mukaan toimivaltainen maakunnan liitto olisi velvollinen säilyttämään kaiken Interreg-ohjelman ja Interreg-ulkorajaohjelman hallintoviranomainen olisi velvollinen säilyttämään kaiken Interreg-ulkorajaohjelman kansalliseen vastinrahoitukseen liittyvän kirjanpitoaineiston ja muun aineiston kansallisen vastinrahoituksen osoittamispäätöksen ehtojen mukaisesti niin, että kansallisen vastinrahoituksen käytön valvonta on mahdollista.

Pykälän 2 momentin mukaan sen lisäksi, mitä 25 §:n 3 momentissa säädetään, Interreg-ohjelman tai Interreg-ulkorajaohjelman kansallista vastinrahoitusta saavan tuen saajan olisi säilytettävä kirjanpitoaineisto ja hankkeen muu aineisto vähintään viiden vuoden ajan laskettuna sen vuoden päättymistä seuraavan vuoden alusta, jona kansallisen vastinrahoituksen viimeinen maksuerä on maksettu tuen saajalle. Kuitenkin aina, jos kansallisessa lainsäädännössä taikka vähämerkityksistä tukea tai valtiontukea koskevassa Euroopan unionin lainsäädännössä edellytetään pidempää säilyttämisaikaa, noudatettaisiin sitä. Tuen saajien olisi arkistoitava hankkeisiinsa liittyvät aineistot ja asiakirjat oman organisaationsa tiedonohjaussuunnitelman tai muun

menettelyn mukaisesti ja säilytettävä aineisto siten kuin 25 §:n 3 momentissa ja tässä pykälässä säädetään. Kirjanpitoaineiston lisäksi tuen saajan olisi säilytettävä kaikki tarpeelliset tiedot, selvitykset, asiakirjat, tallenteet sekä muu aineisto, joilla voi olla merkitystä kansallisen vastinrahoituksen myöntämisen perusteiden täyttymistä, käyttöä ja kansallisen vastinrahoituksen ehtojen noudattamista valvottaessa.

5 luku Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien varojen käyttöä koskevat tarkastukset

70 §. *Hallinnollisia tarkastuksia koskevat tarkastukset.* Pykälässä säädettäisiin Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien hallinnollisiin tarkastuksiin liittyvistä tarkastusoikeuksista.

Pykälän 1 momentin mukaan toimeenpanolain 37 §:ssä tarkoitetuilla valvojina toimivilla maakuntien liitoilla olisi oikeus tehdä tuen saajiin kohdistuvia hallinnollisia tarkastuksia niissä Interreg-ohjelmissa ja Interreg-ulkorajaohjelmissa, joissa hallinnollisia tarkastuksia ei tee hallintoviranomainen. Hallintoviranomainen voi Interreg-asetuksen 46 artiklan mukaan vastata yleisasetuksen 68 artiklassa tarkoitetuista hallinnollisista tarkastuksista. Interreg-ohjelmaan tai Interreg-ulkorajaohjelmaan osallistuvat maat voivat kuitenkin myös päättää, että hallinnolliset tarkastukset tehdään nimeämällä kansallisesti taho tai henkilö (*valvoja*), joka vastaisi näistä tarkastuksista alueellaan olevien tuen saajien osalta. Maakuntien liitot toimisivat Interreg-asetuksen 46 artiklassa tarkoitettuina valvojina Suomessa. Maakuntien liittojen tarkastusoikeus koskisi yksittäistä hanketta tarkastettaessa hanketta ja sen rahoitusta kokonaisuudessaan. Hallinnollisten tarkastusten suorittamiseksi olisi välttämätöntä, että valvojina toimivilla maakuntien liitoilla olisi riittävän laaja oikeus suorittaa Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien tuen saajiin kohdistuvia tarkastuksia.

Pykälän 2 momentin mukaan työ- ja elinkeinoministeriöllä olisi oikeus tarkastaa valvojina toimivien maakuntien liittojen tässä pykälässä tarkoitettua tarkastustoimintaa. Työ- ja elinkeinoministeriö vastaa Interreg-asetuksen 46 artiklan mukaisesta valvojen nimeämisestä ja siten myös valvontajärjestelmän toimivuudesta Suomessa. Työ- ja elinkeinoministeriöllä olisi oltava riittävän laaja oikeus tarkastaa valvojina toimivia maakuntien liittoja. Työ- ja elinkeinoministeriön toimivalta tarkastaa valvojina toimivia maakuntien liittoja perustuisi toimeenpanolain 31 §:ssä säädettyihin työ- ja elinkeinoministeriön tehtäviin. Työ- ja elinkeinoministeriön suhteesta valvojana toimivaan maakunnan liittoon säädetään mainitun lain 37 §:ssä, jossa säädetään esimerkiksi ministeriön oikeudesta puuttua vakaviin laiminlyönteihin.

71 §. *Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien varojen käyttöä koskevat tarkastukset.* Pykälässä säädettäisiin Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien viranomaisten tarkastusoikeuksista. Toimeenpanolaissa sekä tässä laissa säädettyjen tehtävien hoitamiseksi olisi välttämätöntä, että hallintoviranomaisella, tarkastusviranomaisella, kirjanpitotoiminnolla sekä toimeenpanolain 36 §:ssä tarkoitettulla tarkastajaryhmän suomalaisella jäsenellä olisi riittävän laaja oikeus tehdä Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien varojen käyttöön liittyviä tarkastuksia.

Pykälän 1 momentin mukaan hallintoviranomaisella olisi yleisasetuksen 66 ja 68 sekä Interreg-asetuksen 46 artiklaan perustuen oikeus tehdä Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien varojen käyttöön liittyviä tuen saajiin kohdistuvia tarkastuksia.

Pykälän 2 momentin mukaan tarkastusviranomaisella olisi yleisasetuksen 71–75 sekä Interreg-asetuksen 48 ja 49 artiklaan perustuen oikeus tehdä Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien varojen käyttöön liittyviä hallintoviranomaiseen, kirjanpito toimintoon ja tuen saajiin kohdistuvia tarkastuksia. Tarkastusviranomaisen tehtävänä on tarkastuksilla varmistaa, että Interreg-ohjelman tai Interreg-ulkorajaohjelman hallinto- ja valvontajärjestelmä toimii moitteettomasti ja tehokkaasti, jotta komissio saisi riippumattoman varmuuden hallinto- ja valvontajärjestelmän tehokkaasta toiminnasta ja komissiolle toimitettuun tilitykseen sisältyvien menojen laillisuudesta ja sääntöjen mukaisuudesta.

Pykälän 3 momentin mukaan kirjanpito toiminnolla olisi yleisasetuksen 70 ja 92 sekä Interreg-asetuksen 47 artiklaan perustuen oikeus tehdä Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien varojen käyttöön liittyviä hallintoviranomaiseen kohdistuvia tarkastuksia. Yleisasetuksen 70 artiklan mukaisesti kirjanpito toiminnolla ei olisi oikeutta tehdä tarkastuksia tuen saajien tasolla.

Pykälän 4 momentin mukaan toimeenpanolain 36 §:ssä tarkoitettulla tarkastajaryhmän suomalaisella jäsenellä olisi Interreg-asetuksen 48 ja 49 artiklaan perustuen oikeus tehdä Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien varojen käyttöön liittyviä tuen saajiin kohdistuvia tarkastuksia.

Pykälän 5 momentissa säädettäisiin siitä, että edellä 1, 2 ja 4 momentissa tarkoitettujen viranomaisten tarkastusoikeus koskisi yksittäistä hanketta tarkastettaessa hanketta ja sen rahoitusta kokonaisuudessaan.

72 §. *Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien kansallisen vastinrahoituksen käyttöä koskevat tarkastukset.* Pykälässä säädettäisiin Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien kansallisen vastinrahoituksen käyttöä koskevista tarkastusoikeuksista.

Pykälän 1 momentissa olisi informatiivinen säännös, jonka mukaan toimivaltaisen maakunnan liiton valtionapuviranomaisena tekemästä Interreg-ohjelmien kansallisen vastinrahoituksen käyttöön liittyvästä tarkastuksesta ja Interreg-ulkorajaohjelman hallintoviranomaisen valtionapuviranomaisena tekemästä Interreg-ulkorajaohjelmien kansallisen vastinrahoituksen käyttöön liittyvästä tarkastuksesta säädetään valtionavustuslain 16–18 §:ssä.

Pykälän 2 momentin mukaan työ- ja elinkeinoministeriöllä olisi oikeus tehdä Interreg-ohjelmien kansallisen vastinrahoituksen käyttöön liittyviä toimivaltaisiin maakunnan liittoihin ja tuen saajiin sekä Interreg-ulkorajaohjelmien kansallisen vastinrahoituksen käyttöön liittyviä Interreg-ulkorajaohjelmien hallintoviranomaisiin ja tuen saajiin kohdistuvia tarkastuksia. Työ- ja elinkeinoministeriön toimivalta tehdä Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien kansallisen vastinrahoituksen käyttöön liittyviä tarkastuksia perustuisi toimeenpanolain 31 ja 38 §:ssä säädettyihin työ- ja elinkeinoministeriön tehtäviin ja siihen, mitä työ- ja elinkeinoministeriön suhteesta kansallista vastinrahoitusta hallinnoiviin maakuntien liittoihin ja Interreg-ulkorajaohjelmien hallintoviranomaisiin säädetään mainitun lain 40 §:ssä. Edelleen työ- ja elinkeinoministeriön toimivalta tehdä Interreg-ohjelman tai Interreg-ulkorajaohjelman kansallisen vastinrahoituksen tuen saajiin kohdistuvia tarkastuksia perustuisi edellä mainittuihin toimeenpanolain pykäliin.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin siitä, että tässä pykälässä tarkoitettujen viranomaisten tarkastusoikeus koskisi yksittäistä hanketta tarkastettaessa hanketta ja sen rahoitusta kokonaisuudessaan.

73 §. *Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien varojen käyttöä koskevat tarkastusvaltuudet.* Pykälässä säädettäisiin edellä 70–72 §:ssä tarkoitettujen viranomaisten oikeudesta valtuuttaa toinen viranomainen tai tilintarkastaja tekemään mainituissa pykälissä tarkoitettua tarkastuksen puolestaan.

Pykälän 1 momentin mukaan edellä 70–72 §:ssä tarkoitettut viranomaiset voisivat tehdä mainituissa pykälissä tarkoitettua tarkastuksen itse tai valtuuttaa toisen viranomaisen tai tilintarkastajan tekemään sen puolestaan. Toisen viranomaisen tai ulkopuolisen tilintarkastajan valtuuttamisesta tulisi toimivaltaisen viranomaisen tehdä asianmukaisesti dokumentoitu hallintopäätös. Muun viranomaisen tai ulkopuolisen tilintarkastajan valtuuttaminen tarkastuksen tekemiseen voisi olla perusteltua tarkastuksen asianmukaisen ja kustannustehokkaan suorittamisen kannalta. Valtuutuksella ei voida siirtää laissa ja valtioneuvoston asetuksella säädettyjä tehtäviä toiselle viranomaiselle tai tilintarkastajalle. Momentissa rajattaisiin ne tilintarkastajat, joita voidaan valtuuttaa tekemään tarkastuksia. Tarkastuksia tekemään voitaisiin nimetä vain tilintarkastuslaissa tai julkishallinnon ja -talouden tilintarkastuksesta annetussa laissa tarkoitettu tilintarkastaja tai tilintarkastusyhteisö. Valtuutetun tilintarkastusyhteisön olisi nimettävä tarkastuksesta päävastuussa oleva tilintarkastaja. Tilintarkastusyhteisön velvollisuudesta ilmoittaa päävastuussa olevasta tilintarkastajasta sekä häntä koskevista edellytyksistä säädetään tilintarkastuslaissa sekä julkishallinnon ja -talouden tilintarkastuksesta annetussa laissa. Tilintarkastajat ja tilintarkastusyhteisöt tekisivät tarkastuksen yksilöidyissä rajoissa. Koska pykälässä mahdollistettaisiin myös muiden kuin viranomaisten tekemät tarkastukset, jotka kohdistuvat sekä viranomaisiin että yksittäisiin tuen saajiin, asiasta säädettäisiin lailla.

Pykälän 2 momentin mukaan ulkopuolinen asiantuntija voisi 70–72 §:ssä tarkoitettua viranomaisen pyynnöstä avustaa tarkastuksessa. Ulkopuolisella asiantuntijalla tarkoitettaisiin tarkastuksessa tarvittavaa erityisasiantuntemusta omaavaa henkilöä. Tarkastuksen johto ja vastuu tarkastuksen asianmukaisesta tekemisestä olisi ulkopuolista asiantuntijaa käytettäessäkin mainituissa pykälissä tarkoitettulla viranomaisella.

Pykälän 3 momentin mukaan tilintarkastajaan ja ulkopuoliseen asiantuntijaan sovellettaisiin heidän toimiessaan tässä pykälässä tarkoitetuissa tehtävissä hallintolakia, viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia, valtion virkamieslain 14 ja 15 §:ää ja kielilakia. Edelleen momentissa säädettäisiin siitä, että tilintarkastajaan ja ulkopuoliseen asiantuntijaan sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä heidän hoitaessa tässä laissa tarkoitettuja tehtäviä. Informatiivisuuden vuoksi momentissa todettaisiin myös, että vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa. Muiden kuin viranomaisten tekemien tarkastusten osalta olisi kyseessä perustuslain 124 §:ssä tarkoitettua julkisen hallintotehtävien siirtäminen muulle kuin viranomaiselle. Tämän vuoksi 3 momenttiin olisi perusteltua ottaa hallintomenettelyä, muuta yleishallinto-oikeutta, rikosoikeudellista virkavastuuta ja vahingonkorvauslakia koskevat viittaussäännökset. Tehtävät ovat luonteeltaan sellaisia, että niitä voidaan pitää perustuslain 124 §:n mukaisena julkisen vallan käyttönä. Tarkastusta tekevän ei voida kuitenkaan katsoa käyttävän perustuslain 124 §:n mukaista merkittävää julkista valtaa.

Valtion virkamieslain 14 ja 15 §:ssä säädetään virkamieheltä vaadittavasta asianmukaisesta käyttäytymisestä virantoimituksessa. Virkamiehen on valtion virkamieslain 14 §:n mukaan muun muassa suoritettava tehtävänsä asianmukaisesti ja viivytyksettä ja hänen on käyttäydyttävä asemansa ja tehtäviensä edellyttämällä tavalla. Valtion virkamieslain 15 §:n mukaan virkamies ei saa vaatia, hyväksyä tai ottaa vastaan taloudellista tai muuta etua, jos se voi heikentää luottamusta virkamieheen tai viranomaiseen. Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien

varojen käyttöön liittyvä tarkastus on tosiasiallista toimintaa, johon sisältyy julkisen vallan käyttöä. Sen vuoksi on tarkastuksen kohteiden oikeusaseman ja tarkastustoimintaa koskevan luottamuksen kannalta tärkeää, että myös muihin kuin virkamiesasemassa oleviin tarkastajiin ja tarkastuksessa avustaviin henkilöihin sovelletaan näitä säännöksiä.

74 §. *Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien tarkastajan toimivalta.* Pykälässä säädetäisiin edellä 70–72 §:ssä tarkoitettujen viranomaisten ja niiden valtuuttaman 73 §:ssä tarkoitettun viranomaisen ja tilintarkastajan toimivallasta suhteessa tuen saajaan sekä oikeudesta saada virka-apua.

Pykälän 1 momentin mukaan edellä 70–72 §:ssä tarkoitettun tarkastuksen asianmukaista tekemistä varten mainituissa pykälissä tarkoitetuilla viranomaisilla ja niiden valtuuttamalla 73 §:ssä tarkoitettulla viranomaisella tai tilintarkastajalla olisi oikeus päästä tuen käytön kannalta merkityksellisiin rakennuksiin, toimitiloihin ja paikkoihin. Tarkastusta ei kuitenkaan saisi tehdä pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävissä tiloissa.

Pykälän 2 momentin mukaan tarkastusta tekevällä olisi oikeus tarkastaa kaikki tarkastuksen kannalta tarpeelliset tiedot, selvitykset, asiakirjat, tietojärjestelmät, tallenteet, muu aineisto ja olosuhteet. Tarkastajalla olisi oikeus ottaa edellä mainittu aineisto tilapäisesti haltuunsa, jos tarkastuksen asianmukainen tekeminen sitä edellyttää. Haltuun otetut asiakirjat ja muu aineisto tulisi viipymättä palauttaa, kun tarkastaminen ei enää edellytä niiden hallussapitoa. Haltuunotto voisi tulla kyseeseen silloin, kun asiaa ei voitaisi tarkastuksen vaatimalla tavalla selvittää tarkastuksen yhteydessä ja aineiston haltuunotto olisi välttämätöntä. Haltuunoton kohteena voisivat olla kaikki tarkastusoikeuden piirissä olevat asiakirjat, tallenteet ja muu aineisto.

Pykälän 3 momentissa säädetäisiin, että tarkastusta tekevällä olisi oikeus saada poliisi-, tulli-, vero- ja ulosottoviranomaisilta virka-apua tarkastuksen tekemisessä. Virka-apua voitaisiin pyytää tilanteissa, joissa tarvitaan toisen viranomaisen erityisosaamista, välineistöä tai toimivaltuuksia.

Pykälän 4 momentissa säädetäisiin siitä, että tarkastukseen sovellettaisiin lisäksi, mitä hallintolain 39 §:ssä säädetään. Mainitun pykälän mukaan viranomaisen on ilmoitettava toimivaltuutensa kuuluvan tarkastuksen aloittamisajankohdasta asianosaiselle, jota asia välittömästi koskee, jollei ilmoittaminen vaaranna tarkastuksen tarkoituksen toteutumista. Asianosaisella on oikeus olla läsnä tarkastuksessa sekä esittää mielipiteensä ja kysymyksiä tarkastukseen liittyvistä seikoista. Tarkastuksen kuluessa asianosaiselle on, mikäli mahdollista, kerrottava tarkastuksen tavoitteista, sen suorittamisesta ja jatkotoimenpiteistä. Tarkastus on suoritettava aiheuttamatta tarkastuksen kohteelle tai sen haltijalle kohtuutonta haittaa. Edelleen mainitun pykälän mukaan tarkastajan on viipymättä laadittava tarkastuksesta kirjallinen tarkastuskertomus, josta tulee käydä ilmi tarkastuksen kulku ja tarkastajan tekemät keskeiset havainnot. Tarkastuskertomus on annettava tiedoksi tarkastuksessa läsnäoloon oikeutetulle asianosaiselle.

6 luku Erinäiset säännökset

75 §. *Viranomaisten oikeus saada ja luovuttaa tietoja.* Pykälässä säädetäisiin viranomaisten tietojen saannista ja luovuttamisesta. Tässä laissa tarkoitettujen viranomaisten tiedonsaantioikeus rajattaisiin koskemaan kyseisille viranomaisille tässä laissa ja toimeenpanolaissa säädettyjen tehtävien hoitamista varten välttämättömiä tietoja. Vastaavasti tietojen luovuttamisoikeus toiselle viranomaiselle, julkista tehtävää hoitavalle taholle ja Euroopan unionin toimielimelle

koskisi vain niiden lakisääteisten tehtävien hoitamiseksi välttämättömiä tietoja. Tiedonsaantioikeutta ei siten ehdoteta tarpeettomasti lavennettavaksi.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin välttämättömistä tiedoista, joita viranomaiset saisivat tässä laissa tarkoitettujen tehtävien hoitamiseksi. Momentin mukaan työ- ja elinkeinoministeriöllä, hallintoviranomaisella, kirjanpito toiminnolla, tarkastusviranomaisella, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksilla, maakuntien liitoilla ja Ruokavirastolla olisi oikeus viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa tarkoitettujen salassapitosäännösten estämättä saada maksutta muulta viranomaiselta, julkista tehtävää hoitavalta taholta tuen hakijaa ja tuen saajaa, niiden taloudellista asemaa, liike- ja ammattitoimintaa ja niille julkisista varoista myönnettyä rahoitusta ja muuta tuen kannalta merkittävää olosuhdetta koskevia tietoja, jotka ovat välttämättömiä tässä laissa ja toimeenpanolaissa sekä yleisasetuksessa ja muissa 2 §:n mukaisissa asetuksissa tarkoitettujen tehtävien hoitamiseksi. Muilla tässä momentissa mainituilla viranomaisilla kuin kirjanpito toiminnolla, olisi oikeus saada tarpeellisia tietoja tuen käytöstä myös tuen saajalta.

Pykälän 2 momentin mukaan edellä 1 momentissa mainituilla viranomaisilla olisi oikeus salassapitosäännösten estämättä saada maksutta Verohallinnolta luonnollista henkilöä, tuen hakijaa ja tuen saajaa koskevat tiedot, jotka ovat välttämättömiä tuen myöntämiseksi, maksamiseksi tai tuen käytön valvomiseksi. Verohallinnon harmaan talouden selvitysyksikön laatimia velvoitteidenhoitoselvityksiä käytettäisiin sen selvittämiseksi, onko tuen saaja tukea hakiessa tai tuen maksamista hakiessa olennaisesti laiminlyönyt velvollisuuksiaan suorittaa veroja tai muita julkisoikeudellisia maksuja. Tuen myöntämisen edellytyksenä on, että hakijalla on riittävät hallinnolliset ja taloudelliset resurssit hankkeen toimeenpanoon ja hallinnointiin tukipäätöksen ehtojen edellyttämällä tavalla. Koska tuen hakemiseen ja käyttöön liittyy väärinkäytön riski, tuen myöntämisessä, maksamisessa ja tuen käytön valvonnassa on tärkeää varmistua siitä, että tuen saaja ja sen vastuuhenkilöt toimivat asianmukaisesti. Tuen myöntämistä tai maksamista ei voida katsoa tarkoituksenmukaiseksi tilanteissa, joissa tuen saaja on olennaisesti laiminlyönyt verojen tai muiden julkisoikeudellisten maksujen suorittamisen. Tämän vuoksi toimivaltaisilla viranomaisilla olisi välttämätön tarve selvittää hakijoiden julkisten velvoitteiden hoitamista osana tuen myöntämis-, maksamis- ja tuen käytön valvontaprosessia.

Pykälän 3 momentin mukaan työ- ja elinkeinoministeriöllä olisi oikeus salassapitosäännösten estämättä saada toimivaltaisilta viranomaisilta tiedot kansallisten alueiden kehittämisen varojen sekä Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien kansallisen vastinrahoituksen hallinnoinnista, hakemisesta, myöntämisestä, maksamisesta, seurannasta, jatkotoimenpiteistä ja valvonnasta, jotka ovat välttämättömiä toimeenpanolaissa tarkoitettujen tehtävien hoitamiseksi. Työ- ja elinkeinoministeriön tietojensaantioikeus toimivaltaisilta viranomaisilta kansallisten alueiden kehittämisen varojen sekä Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien kansallista vastinrahoituksen osalta olisi välttämätöntä sen kannalta, että työ- ja elinkeinoministeriö voisi budjetoida, jakaa ja seurata mainittuja määrärahoja tarkoituksenmukaisella tavalla. Edelleen momentissa säädettäisiin hallintoviranomaisen, kirjanpito toiminnon ja tarkastusviranomaisen oikeudesta vastaavasti saada salassapitosäännösten estämättä välittäviltä toimielimiltä edellä tarkoitettuja tietoja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman osalta Euroopan unionin lainsäädännössä edellytettyjen moitteettoman varainhoidon periaatteiden toteutumisen varmistamiseksi.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin tietojen luovuttamisesta. Momentin mukaan edellä 1 momentissa mainituilla viranomaisilla olisi oikeus salassapitosäännösten estämättä luovuttaa tässä

pykälässä tarkoitetut tiedot muulle viranomaiselle, julkista tehtävää hoitavalle taholle ja Euroopan unionin toimielimelle niiden lakisääteisten tehtävien hoitamiseksi. Euroopan unionin toimielimille luovutettavista tiedoista säädetään yleisasetuksessa ja muissa 2 §:ssä mainituissa asetuksissa.

Pykälässä ei säädettäisi tietojen luovutustavasta. Julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain 22 §:n 1 momentin mukaan viranomaisten on toteutettava säännöllisesti toistuva ja vakiosisältöinen sähköinen tietojen luovuttaminen tietojärjestelmien välillä teknisten rajapintojen avulla, jos vastaanottavalla viranomaisella on tietoihin laissa säädetty tiedonsaantioikeus. Säännöllisesti toistuva ja vakiosisältöinen tietojen sähköinen luovuttaminen voidaan toteuttaa muulla tavalla, jos teknisen rajapinnan toteuttaminen tai käyttö ei ole teknisesti tai taloudellisesti tarkoituksenmukaista. Viranomainen voi avata teknisen rajapinnan tiedonsaantiin oikeutetulle viranomaiselle myös muissa tilanteissa.

76 §. Päätöksen allekirjoittaminen. Pykälän mukaan tässä laissa tarkoitettu viranomaisen päätös olisi allekirjoitettava. Edelleen pykälässä olisi informatiivinen säännös, jonka mukaan päätöksen sähköisestä allekirjoittamisesta säädetään sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetun lain 16 §:ssä.

Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman hanke- ja tukiasioita koskevien päätösten allekirjoittamisesta säädetään 51 §:n 2 momentissa.

77 §. Kansallisten alueiden kehittämisen varojen käyttöä koskevat tarkastukset. Pykälässä säädettäisiin kansallisten alueiden kehittämisen varojen käyttöä koskevista tarkastusoikeuksista. Toimeenpanolaissa sekä tässä laissa säädettävien tehtävien hoitamiseksi olisi välttämätöntä, että työ- ja elinkeinoministeriöllä ja toimivaltaisilla maakuntien liitoilla olisi riittävän laaja oikeus tehdä kansallisten alueiden kehittämisen varojen käyttöön kohdistuvia tarkastuksia.

Pykälän 1 momentin mukaan työ- ja elinkeinoministeriöllä olisi oikeus tehdä kansallisten alueiden kehittämisen varojen käyttöön liittyviä maakuntien liittoihin sekä tuen saajiin kohdistuvia tarkastuksia. Työ- ja elinkeinoministeriön toimivalta tehdä maakuntien liittoihin kohdistuvia kansallisten alueiden kehittämisen varojen käyttöön liittyviä tarkastuksia perustuisi toimeenpanolain 9 §:ssä säädettyihin työ- ja elinkeinoministeriön tehtäviin ja mainitun lain 12 §:ssä säädettyyn työ- ja elinkeinoministeriön toimivaltaan kansallisten alueiden kehittämisen varojen hallinnoinnissa. Edelleen työ- ja elinkeinoministeriön toimivalta tehdä maakuntien liittojen tämän lain 9 §:n nojalla kansallisista alueiden kehittämisen varoista myöntämien tukien tuen saajiin kohdistuvia tarkastuksia perustuisi edellä mainittuihin toimeenpanolain pykäliin. Työ- ja elinkeinoministeriöllä olisi lisäksi vastaavasti oikeus tehdä tämän lain 16 §:n nojalla myöntämänsä tuen osalta tuen saajiin kohdistuvia tarkastuksia.

Pykälän 2 momentissa olisi informatiivinen säännös, jonka mukaan toimivaltaisen maakunnan liiton valtionapuviranomaisena tekemästä tarkastuksesta säädetään valtionavustuslain 16–18 §:ssä.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin siitä, että tässä pykälässä tarkoitettujen viranomaisten tarkastusoikeus koskisi yksittäistä hanketta tarkastettaessa hanketta ja sen rahoitusta kokonaisuudessaan.

78 §. *Kansallisten alueiden kehittämisen varojen käyttöä koskevat tarkastusvaltuudet.* Pykälässä säädettäisiin työ- ja elinkeinoministeriön oikeudesta valtuuttaa toinen viranomainen tai tilintarkastaja tekemään 77 §:ssä tarkoitetun tarkastuksen puolestaan.

Pykälän 1 momentin mukaan työ- ja elinkeinoministeriön voisi tehdä 77 §:n tarkoitetun tarkastuksen itse tai valtuuttaa toisen viranomaisen tai tilintarkastajan tekemään sen puolestaan. Toisen viranomaisen tai ulkopuolisen tilintarkastajan valtuuttamisesta tulisi työ- ja elinkeinoministeriön tehdä asianmukaisesti dokumentoitu hallintopäätös. Muun viranomaisen tai ulkopuolisen tilintarkastajan valtuuttaminen tarkastuksen tekemiseen voisi olla perusteltua tarkastuksen asianmukaisen ja kustannustehokkaan suorittamisen kannalta. Momentissa rajattaisiin ne tilintarkastajat, joita voidaan valtuuttaa tekemään tarkastuksia. Tarkastuksia tekemään voitaisiin nimetä vain tilintarkastuslaissa tai julkishallinnon ja -talouden tilintarkastuksesta annetussa laissa tarkoitettu tilintarkastaja tai tilintarkastusyhteisö. Valtuutetun tilintarkastusyhteisön olisi nimettävä tarkastuksesta päävastuussa oleva tilintarkastaja. Tilintarkastusyhteisön velvollisuudesta ilmoittaa päävastuussa olevasta tilintarkastajasta sekä häntä koskevista edellytyksistä säädetään tilintarkastuslaissa sekä julkishallinnon ja -talouden tilintarkastuksesta annetussa laissa. Tilintarkastajat ja tilintarkastusyhteisöt tekisivät tarkastuksen yksilöidyissä rajoissa. Koska pykälässä mahdollistettaisiin myös muiden kuin viranomaisten tekemät tarkastukset, jotka kohdistuvat sekä viranomaisiin että yksittäisiin tuen saajiin, asiasta säädettäisiin lailla.

Pykälän 2 momentin mukaan ulkopuolinen asiantuntija voisi työ- ja elinkeinoministeriön pyynnöstä avustaa tarkastuksessa. Ulkopuolisella asiantuntijalla tarkoitettaisiin tarkastuksessa tarvittavaa erityisasiantuntemusta omaavaa henkilöä. Tarkastuksen johto ja vastuu tarkastuksen asianmukaisesta suorittamisesta olisi ulkopuolista asiantuntijaa käytettäessäkin työ- ja elinkeinoministeriön.

Pykälän 3 momentin mukaan tilintarkastajaan ja ulkopuoliseen asiantuntijaan sovellettaisiin heidän toimiessaan tässä pykälässä tarkoitetuissa tehtävissä hallintolakia, viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia, valtion virkamieslain 14 ja 15 §:ää ja kielilakia. Edelleen momentissa säädettäisiin siitä, että tilintarkastajaan ja ulkopuoliseen asiantuntijaan sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä heidän hoitaessa tässä laissa tarkoitettuja tehtäviä. Informatiivisuuden vuoksi momentissa todettaisiin myös, että vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa. Muiden kuin viranomaisten tekemien tarkastusten osalta olisi kyseessä perustuslain 124 §:ssä tarkoitetun julkisen hallintotehtävien siirtäminen muulle kuin viranomaiselle. Tämän vuoksi 3 momenttiin olisi perusteltua ottaa hallintomenettelyä, muuta yleishallinto-oikeutta, rikosoikeudellista virkavastuuta ja vahingonkorvauslakia koskevat viittaussäännökset. Tehtävät ovat luonteeltaan sellaisia, että niitä voidaan pitää perustuslain 124 §:n mukaisena julkisen vallan käyttönä. Tarkastusta suorittavan ei voida kuitenkaan katsoa käyttävän perustuslain 124 §:n mukaista merkittävää julkista valtaa.

Valtion virkamieslain 14 ja 15 §:ssä säädetään virkamieheltä vaadittavasta asianmukaisesta käyttäytymisestä virantoimituksessa. Virkamiehen on valtion virkamieslain 14 §:n mukaan muun muassa suoritettava tehtävänsä asianmukaisesti ja viivytyksettä ja hänen on käyttäydyttävä asemansa ja tehtäviensä edellyttämällä tavalla. Valtion virkamieslain 15 §:n mukaan virkamies ei saa vaatia, hyväksyä tai ottaa vastaan taloudellista tai muuta etua, jos se voi heikentää luottamusta virkamieheen tai viranomaiseen. Kansallisten alueiden kehittämisen varojen käyttöön liittyvä tarkastus on tosiasiallista toimintaa, johon sisältyy julkisen vallan käyttöä. Sen vuoksi on tarkastuksen kohteiden oikeusaseman ja tarkastustoimintaa koskevan luottamuksen

kannalta tärkeää, että myös muihin kuin virkamiesasemassa oleviin tarkastajiin ja tarkastuksessa avustaviin henkilöihin sovelletaan näitä säännöksiä.

79 §. *Kansallisten alueiden kehittämisen varojen tarkastajan toimivalta.* Pykälässä säädettäisiin työ- ja elinkeinoministeriön sekä tarkastukseen valtuutetun viranomaisen ja tilintarkastajan toimivallasta suhteessa tuen saajaan sekä oikeudesta saada virka-apua. Pykälän 1 momentin mukaan työ- ja elinkeinoministeriön ja sen valtuuttamalla viranomaisella ja tilintarkastajalla olisi oikeus päästä tuen käytön kannalta merkityksellisiin rakennuksiin, toimitiloihin ja paikkoihin. Tarkastusta ei kuitenkaan saisi tehdä pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävissä tiloissa.

Pykälän 2 momentin mukaan tarkastusta tekevällä olisi oikeus tarkastaa kaikki tarkastuksen kannalta tarpeelliset tiedot, selvitykset, asiakirjat, tietojärjestelmät, tallenteet, muu aineisto ja olosuhteet. Tarkastajalla olisi oikeus ottaa edellä tarkoitettu aineisto tilapäisesti haltuunsa, jos tarkastuksen asianmukainen tekeminen sitä edellyttää. Haltuun otetut asiakirjat ja muu aineisto tulisi viipymättä palauttaa, kun tarkastaminen ei enää edellytä niiden hallussapitoa. Haltuunotto voisi tulla kyseeseen silloin, kun asiaa ei voitaisi tarkastuksen vaatimalla tavalla selvittää tarkastuksen yhteydessä ja aineiston haltuunotto olisi välttämätöntä. Haltuunoton kohteena voisi- vat olla kaikki tarkastusoikeuden piirissä olevat asiakirjat, tallenteet ja muu aineisto.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että tarkastusta tekevällä olisi oikeus saada poliisi-, tulli-, vero- ja ulosottoviranomaisilta virka-apua tarkastuksen tekemisessä. Virka-apua voitaisiin pyytää tilanteissa, joissa tarvitaan toisen viranomaisen erityisosaamista, välineistöä tai toimivaltuuksia.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin siitä, että tarkastukseen sovellettaisiin lisäksi, mitä hallintolain 39 §:ssä säädetään. Mainitun pykälän mukaan viranomaisen on ilmoitettava toimivaltansa kuuluvan tarkastuksen aloittamisajankohdasta asianosaiselle, jota asia välittömästi koskee, jollei ilmoittaminen vaaranna tarkastuksen tarkoituksen toteutumista. Asianosaisella on oikeus olla läsnä tarkastuksessa sekä esittää mielipiteensä ja kysymyksiä tarkastukseen liittyvistä seikoista. Tarkastuksen kuluessa asianosaiselle on, mikäli mahdollista, kerrottava tarkastuksen tavoitteista, sen suorittamisesta ja jatkotoimenpiteistä. Tarkastus on suoritettava aiheuttamatta tarkastuksen kohteelle tai sen haltijalle kohtuutonta haittaa. Edelleen mainitun pykälän mukaan tarkastajan on viipymättä laadittava tarkastuksesta kirjallinen tarkastuskertomus, josta tulee käydä ilmi tarkastuksen kulku ja tarkastajan tekemät keskeiset havainnot. Tarkastuskertomus on annettava tiedoksi tarkastuksessa läsnäoloon oikeutetulle asianosaiselle.

80 §. *Muutoksenhaku maakunnan liiton kansallisten alueiden kehittämisen varojen hanke- ja tukiasioita koskevaan päätökseen.* Pykälässä säädettäisiin oikaisuvaatimuksesta maakunnan liiton kansallisten alueiden kehittämisen varojen hanke- ja tukiasioita koskevaan päätökseen ja siitä, että oikaisuvaatimukseen ja kunnallisvalitukseen sovellettaisiin, mitä kuntalaissa säädetään.

Pykälän mukaan maakunnan liiton tämän lain nojalla tekemään kansallisten alueiden kehittämisen varojen hanke- ja tukiasioita koskevaan päätökseen saisi vaatia oikaisua. Oikaisuvaatimuksesta ja kunnallisvalituksesta säädetään kuntalaissa.

81 §. *Muutoksenhaku työ- ja elinkeinoministeriön päätökseen ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman välittävän toimielimen hanke- ja tukiasioita sekä toimivaltaisen maa-*

kunnan liiton ja Interreg-ulkorajaohjelman hallintoviranomaisen Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien kansallista vastinrahoitusta koskevaan päätökseen. Pykälän 1 momentin mukaan työ- ja elinkeinoministeriön tämän lain nojalla tekemään päätökseen sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen, maakunnan liiton ja Ruokaviraston Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman välittävänä toimielimenä tekemään hanke- ja tukiasioita koskevaan päätökseen sekä toimivaltaisen maakunnan liiton ja Interreg-ulkorajaohjelman hallintoviranomaisen Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien kansallista vastinrahoitusta koskevaan päätökseen saisi vaatia oikaisua. Tässä pykälässä tarkoitettuun oikaisuvaatimukseen sovelletaan, mitä hallintolaissa säädetään.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin siitä, että oikaisuvaatimus Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman hanke- ja tukiasioita koskevaan päätökseen ja siihen annettava päätös tehdään sähköisesti 50 §:ssä tarkoitettussa tietojärjestelmässä.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin siitä, että muutoksenhakuun tässä pykälässä tarkoitettuun päätökseen sovelletaan, mitä oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019) säädetään.

82 §. Täytäntöönpano. Pykälässä säädettäisiin tässä laissa tarkoitetun päätöksen täytäntöönpanosta. Pykälän mukaan tämän lain nojalla tehty päätös voitaisiin panna täytäntöön muutoksenhausta huolimatta, ellei muutoksenhakuviranomainen toisin määrää. Takaisinperittävä määrä korkoineen voitaisiin 36 §:n mukaisesti määrätä perittäväksi myös siten, että toimivaltainen viranomainen vähentää sen samaan hankkeeseen myöhemmin maksettavasta tuesta. Päätöksen täytäntöönpanon edellytyksenä olisi kuitenkin, että päätös on saanut lainvoimin.

Viivytyksettä täytäntöön pantavia päätöksiä olisivat erityisesti 31 §:ssä tarkoitetut tuen maksamisen keskeyttämistä koskevat päätökset. Asianosaisen mahdollisuus saada tehokasta oikeussuojaa täytäntöönpanokelpoisuudesta huolimatta olisi turvattu siten, että muutoksenhakuviranomainen voi tarvittaessa keskeyttää täytäntöönpanon.

Edelleen pykälässä säädettäisiin siitä, että edellä 32–34 §:n nojalla tehty lainvoimainen päätös olisi suoraan ulosottokelpoinen. Saatavan perimisestä säädetään verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetussa laissa (706/2007).

83 §. Voimaantulo. Pykälän 1 momentin voimaantulosäännöksessä ehdotetaan säädettäväksi siitä, että laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Jotta Suomi voisi varmistaa Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelmakauden 2021–2027 toimeenpanon käynnistämisen ja rahoituksen hyödyntämisen kokonaisuudessaan, lain ehdotetaan tulevan voimaan samanaikaisesti toimeenpanolain kanssa.

Pykälän 2 momentin mukaan ehdotetulla lailla kumottaisiin alueiden kehittämisen ja rakennerahastohankkeiden rahoittamisesta annettu laki (8/2014).

84 §. Siirtymäsäännökset. Pykälän 1 momentin mukaan sellaisten hankkeiden rahoittamiseen, joita koskevat tukihakemukset ovat vireillä tämän lain tullessa voimaan, sovellettaisiin tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Pykälän 2 momentin mukaan ennen tämän lain voimaantuloa myönnettyyn tukeen sovellettaisiin tuen myöntämisajankohtana voimassa olleita säännöksiä.

Pykälän 3 momentin mukaan Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan rakennerahasto-ohjelmista, jäsenvaltioiden välisistä rakennerahasto-ohjelmista sekä Euroopan naapuruusvälineestä osarahoitettavien Euroopan unionin ulkorajat ylittävän yhteistyön yhteisistä toimintaohjelmista, joiden toimeenpano on kesken tämän lain tullessa voimaan, myönnettyyn ja vielä myönnettävään tukeen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

8.3 Laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista 20.11.2009/897

3 §. *Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten toimiala ja tehtävät.* Pykälän 1 momentin 11 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi siten, että siinä käytettäisiin lakiehdotuksissa 1 ja 2 käytettävää käsitettä alue- ja rakennepolitiikka.

10 §. *Asioiden ratkaisuvälit.* Pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että siinä käytettäisiin lakiehdotuksissa 1 ja 2 käytettävää käsitettä alue- ja rakennepolitiikka.

22 §. *Yhteistyö maakuntien liittojen ja kuntien kanssa.* Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että siinä oleva informatiivinen lakiviittaus muutettaisiin viittaukseksi ehdotettuun alueiden kehittämisestä ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan toimeenpanosta annettuun lakiin.

8.4 Laki eurooppalaisesta alueellisen yhteistyön yhtymästä 20.11.2015/1340

9 §. *Yhtymän toimintaan sovellettavat säännökset.* Pykälän 1 momentissa säädetään eurooppalaisen alueellisen yhteistyön yhtymään sovellettavasta lainsäädännöstä silloin, kun se toimii Euroopan alueellinen yhteistyö -tavoitteen mukaisten ohjelmien viranomaistehtävissä. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että käytettäisiin nykyisen todentamisviranomaisen sijaan lakiehdotuksissa 1 ja 2 sekä tulevilla ohjelmakaudella Euroopan alueellinen yhteistyö -tavoitteen ohjelmien hallintoon, varainhoitoon ja valvontaan sovellettavissa Euroopan unionin säädöksissä käyttöön otettavaa käsitettä kirjanpito toiminto.

Lisäksi informatiivinen lakiviittaus alueiden kehittämisestä ja rakennerahastotoiminnan hallinnoinnista annettuun lakiin muutettaisiin viittaukseksi ehdotettuun alueiden kehittämisestä ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan toimeenpanosta annettuun lakiin. Vastaavasti informatiivinen lakiviittaus alueiden kehittämisen ja rakennerahastohankkeiden rahoittamisesta annettuun lakiin muutettaisiin viittaukseksi ehdotettuun alueiden kehittämisen ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan hankkeiden rahoittamisesta annettuun lakiin.

8.5 Laki yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmästä 24.5.2017/293

2 §. *Lain soveltamisala.* Pykälän 3 momenttiin sisältyy informatiivinen viittaus rakennerahastotoiminnan tietojen saantia ja luovuttamista koskeviin säännöksiin. Momenttia muutettaisiin siten, että informatiivinen lakiviittaus muutettaisiin viittaukseksi ehdotettuun alueiden kehittämisen ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan hankkeiden rahoittamisesta annettuun lakiin. Samalla käsite rakennerahasto-ohjelma korvattaisiin lakiehdotuksissa 1–2 käytettävällä käsitteellä EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelma.

Lakiehdotukseen 2 otettavan siirtymäsäännöksen mukaan lain voimaan tullessa vireillä oleviin hakemuksiin, ennen lain voimaan tuloa myönnettyyn tukeen sekä myös eräiltä osin myönnettävään tukeen sovelletaan lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä. Näin ollen esimerkiksi rakennerahastojen ohjelmakauden 2014–2020 toimeenpanoon sovellettaisiin lain voimaan tullessa voimassa olevia säännöksiä myös myöhemmin myönnettävän tuen osalta. Käytännössä ohjelmakauden hankkeiden hallinnointi jatkuisi usean vuoden ajan. Myös asiakastietojärjestelmän tietoja voitaisiin luovuttaa aikaisemmin voimassa olleen sanamuodon mukaisesti kyseisen ohjelmakauden toimeenpanon tarpeisiin.

8.6 Laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista 29.12.2016/1397

143 §. *Tietojen luovuttaminen toiselle viranomaiselle.* Pykälän 1 momentissa säädetään Kilpailu- ja kuluttajaviraston oikeudesta luovuttaa valvonnassa saamansa tieto tai asiakirja. Momentin 12 kohdan mukaan tietoja voidaan luovuttaa työ- ja elinkeinoministeriölle, joka toimii nykyisen rakennerahasto-ohjelman hallintoviranomaisena. Kohtaa ehdotetaan muutettavaksi siten, että siinä käytettäisiin lakiehdotuksissa 1 ja 2 käytettyä käsitettä alue- ja rakennepoliittikka. Jatkossakin hallintoviranomaisena toimisi työ- ja elinkeinoministeriö.

Lisäksi mainittua 12 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi siten, että kohtaan sisällytettäisiin informatiivinen lakiviittaus sekä voimassa olevaan alueiden kehittämisestä ja rakennerahastotoiminnan hallinnoinnista annettuun lakiin että ehdotettuun alueiden kehittämisestä ja Euroopan unionin alue- ja rakennepoliittikan toimeenpanosta annettuun lakiin (1. lakiehdotus). Viittaus myös voimassa olevaan lakiin, joka ehdotetaan kumottavaksi, olisi tarpeen säilyttää, koska voimassa olevaa lakia tultaisiin soveltamaan siihen otettavan siirtymäsäännöksen mukaan käynnissä oleviin hankkeisiin ja hankkeisiin, joita koskeva hakemus on vireillä ehdotetun uuden lain voimaan tullessa sekä lain voimaan tullessa käynnissä olevan rakennerahastojen ohjelmakauden 2014–2020 toimeenpanoon. Käytännössä ohjelmakauden hankkeiden hallinnointi jatkuisi usean vuoden ajan.

8.7 Laki Harmaan talouden selvitysyksiköstä 21.12.2010/1207

6 §. *Velvoitteidenhoitoselvityksen käyttötarkoitus.* Pykälän 1 momentissa säädetään siitä, mihin käyttötarkoitukseen velvoitteidenhoitoselvityksiä voidaan laatia. Momentin 7 kohdan mukaan velvoitteidenhoitoselvitys voidaan laatia tukemaan hallintoviranomaistehtävien hoitamista. Koska hallintoviranomaisen tehtäviä on siirretty yleisasetuksen mahdollistamalla tavalla niin sanottujen välittävien toimielinten tehtäväksi, on välittävät toimielimet kuten maakuntien liitot ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset voineet saada velvoitteidenhoitoselvityksiä käytännön valtionapuviranomaistyön tueksi. Välittävän toimielimen tehtävästä hoitaa hallintoviranomaisen tehtäviä hallintoviranomaisen lukuun ja sen vastuulla säädettäisiin jatkossa 1. lakiehdotuksen 10 §:ssä.

Pykälän 1 momentin 7 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi siten, että kohtaan sisällytettäisiin informatiivinen lakiviittaus sekä voimassa olevaan alueiden kehittämisestä ja rakennerahastotoiminnan hallinnoinnista annettuun lakiin että ehdotettuun alueiden kehittämisestä ja Euroopan unionin alue- ja rakennepoliittikan toimeenpanosta annettuun lakiin. Viittaus myös voimassa olevaan lakiin, joka ehdotetaan kumottavaksi, olisi tarpeen säilyttää, koska voimassa olevaa lakia tultaisiin soveltamaan siihen otettavan siirtymäsäännöksen mukaan käynnissä oleviin hankkeisiin ja hankkeisiin, joita koskeva hakemus on vireillä ehdotetun uuden lain voimaan tullessa sekä lain voimaan tullessa käynnissä olevan rakennerahastojen ohjelmakauden 2014–

2020 toimeenpanoon. Käytännössä ohjelmakauden hankkeiden hallinnointi jatkuisi usean vuoden ajan.

8.8 Laki julkisen hallinnon yhteispalvelusta 2.3.2007/223

10 a §. Viranomaisten tehtävät. Pykälän 2 momenttiin sisältyy informatiivinen viittaus maakuntien liittojen tehtäviä koskevaan säännökseen. Ehdotetussa alueiden kehittämisestä ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan toimeenpanosta annetun lain 17 §:ssä säädettäisiin nykyistä vastaavasti maakunnan liiton yhtenä tehtävänä edistää julkisen hallinnon yhteispalvelua alueellaan. Julkisen hallinnon yhteispalvelusta annetun lain 10 a §:n 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että informatiivinen lakiviittaus alueiden kehittämisestä ja rakennerahastotoiminnan hallinnoinnista annettuun lakiin muutettaisiin viittaukseksi ehdotettuun alueiden kehittämisestä ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan toimeenpanosta annettuun lakiin ja se maakunnan liiton tehtäviä koskevaan pykälään.

8.9 Laki liikennejärjestelmästä ja maanteistä 23.6.2005/503

15 c §. Maakunnan liikennejärjestelmäsuunnittelu. Pykälään sisältyy informatiivinen viittaus maakuntien liittojen tehtäviä koskevaan säännökseen. Ehdotetussa alueiden kehittämisestä ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan toimeenpanosta annetun lain 17 §:ssä säädettäisiin nykyistä vastaavasti maakunnan liiton yhtenä tehtävänä vastata maakunnan liikennejärjestelmäsuunnittelun yhteistyön johtamisesta ja sen yhteensovittamisesta maakunnan muiden suunnitelmien ja valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman kanssa muualla kuin Helsingin seudulla. Liikennejärjestelmästä ja maanteistä annetun lain 15 c §:ää ehdotetaan muutettavaksi siten, että informatiivinen lakiviittaus alueiden kehittämisestä ja rakennerahastotoiminnan hallinnoinnista annettuun lakiin muutettaisiin viittaukseksi ehdotettuun alueiden kehittämisestä ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan toimeenpanosta annettuun lakiin.

8.10 Laki Ruokavirastosta 18.5.2018/371

2 §. Tehtävät. Pykälässä säädetään Ruokaviraston tehtävistä. Ruokavirasto toimisi 1. lakiehdotuksen mukaan yhtenä alue- ja rakennepolitiikan ohjelman välittävistä toimielimistä. Ruokavirasto hoitaisi ESR+ -ohjelmaan sisältyvän vähävaraisimmille suunnatun perushyödykkeinä annettavan aineellisen avun toimeenpanotehtäviä. Aiemmin Ruokavirasto on hoitanut vastaavia toimeenpanotehtäviä vähävaraisimmille suunnatun eurooppalaisen avun rahaston (FEAD) hallintoviranomaisena Suomessa. Tästä tehtävästä säädettäisiin edelleen ruokavirastosta annetun lain 3 momentissa ja se jatkuisi nykyisen FEAD-ohjelmakauden loppuun saakka.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 4 momentti, johon otettaisiin informatiivinen viittaus 1 ja 2 lakiehdotuksiin. Alueiden kehittämisestä ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan toimeenpanosta annettavassa laissa (1. lakiehdotus) säädettäisiin Ruokavirastosta yhtenä välittävänä toimielimenä sekä välittävien toimielinten tehtävistä ja niille asetettavista vaatimuksista. Laissa Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan hankkeiden rahoittamisesta (2. lakiehdotus) säädettäisiin tukimenettelystä. Uuden 4 momentin johdosta siirtyisi nykyinen 4 momentti 5 momentiksi. Mainitussa momentissa säädetään asetuksenantovaltuudesta.

9 Lakia alemman asteinen sääntely

Ehdotetun toimeenpanolain nojalla annettaisiin valtioneuvoston asetus alueiden kehittämisestä ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan toimeenpanosta (toimeenpanoasetus). Ehdotetun rahoituslain nojalla annettaisiin valtioneuvoston asetus alueiden kehittämisen ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan hankkeiden rahoittamisesta (rahoitusasetus) sekä Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan rahastoista rahoitettavien kustannusten tukikelpoisuudesta (tukikelpoisuusasetus).

Toimeenpanoasetuksessa säädettäisiin tarkemmin aluekehittämisen ja EU:n alue- ja rakennepolitiikan viranomaisista ja niiden tehtävistä sekä aluekehittämisen yhteistyöelimien tehtävistä. Lisäksi asetuksella annettaisiin tarkempia säännöksiä ohjelmatyöstä ja ohjelmien (maakuntaohjelma, EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelma, Interreg-ohjelmat ja Interreg-ulkorajaohjelmat) toimeenpanosta, hallinnoinnista ja yhteistyömenettelyistä.

Rahoitusasetuksessa säädettäisiin tarkemmin rahoituslain nojalla myönnettävän tuen käyttökohteista ja hyväksyttävistä kustannuksista. Lisäksi asetukseen otettaisiin tarkempia säännöksiä eri tukilajien ja Interreg-ohjelmien hankkeisiin myönnettävän kansallisen vastinrahoituksen hakemisesta, tuen myöntämisestä, tuen enimmäismääristä ja maksamisesta. Rahoitusasetuksessa säädettäisiin myös kansallisista alueiden kehittämisen varoista rahoitettujen hankkeiden kustannusten tukikelpoisuudesta.

Tukikelpoisuusasetuksessa säädettäisiin EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelman varoista rahoitettavien hankkeiden kustannusten korvauserusteista, eli käytävissä olevista kustannusmalleista ja rahoitusmuodoista, kustannusten tukikelpoisuuden yleisistä edellytyksistä sekä hyväksyttävistä kustannuksista ja niihin liittyvistä menettelyistä. Asetusta sovellettaisiin kaikkiin avustusmuotoisiin tukiin, joita rahoitetaan EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelman varoista ohjelmakaudella 2021–2027, ellei siitä muualla toisin säädetä.

Ehdotetun toimeenpanolain 9 §:n mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä työ- ja elinkeinoministeriön tehtävistä yleisasetuksen mukaisen Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman laatimisessa, alue- ja rakennepolitiikan sekä kansallisten alueiden kehittämisen varojen osoittamisessa, tehtävistä Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman hallintoviranomaisena sekä kirjanpito toiminnon tehtävien hoitamisesta.

Ehdotetun toimeenpanolain 10 §:n mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä välittävälle toimielimille asetettavista vaatimuksista, niille annettavista tehtävistä ja tehtävien kokoamisesta.

Ehdotetun toimeenpanolain 14 §:n mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tarkastusviranomaisen tehtävistä.

Ehdotetun toimeenpanolain 15 §:n mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa säännöksiä alueiden uudistumisen neuvottelukunnan kokoonpanosta sekä tarkempia säännöksiä sen tehtävistä.

Ehdotetun toimeenpanolain 16 §:n mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa säännöksiä seurantakomitean tehtävistä ja sihteeristöstä sekä tarkempia säännöksiä seurantakomitean kokoonpanosta ja toimikaudesta.

Ehdotetun toimeenpanolain 19 §:n mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa säännöksiä maakunnan yhteistyöryhmän toimikaudesta, yhteistyöryhmän sihteeristöstä ja sen tehtävistä sekä tarkempia säännöksiä yhteistyöryhmän kokoonpanosta.

Ehdotetun toimeenpanolain 24 §:n mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa säännöksiä aluekehittämispäätöksen valmistelusta, sisällöstä, toimeenpanosta ja toteutumisen seurannasta.

Ehdotetun toimeenpanolain 25 §:n mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä maakuntaohjelman sisällön rakenteesta, ohjelman valmistelusta sekä ohjelman valmistelun aikataulusta.

Ehdotetun toimeenpanolain 27 §:n mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä alueiden kehittämisen keskustelujen järjestämisestä, keskusteluun osallistuvista tahoista sekä keskustelujen johtopäätösten kirjaamisesta ja niiden seurannasta.

Ehdotetun toimeenpanolain 29 §:n mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä ohjelmien ja suunnitelmien valmistelusta, sisällöstä ja muuttamisesta, valtakunnallisen teeman johtoryhmien kokoonpanosta, tehtävistä ja välittävästä toimielimestä sekä alueellisten rahoitussuunnitelmien laadinnasta.

Ehdotetun toimeenpanolain 30 §:n mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä kestävästä kaupunkikehittämisen suunnitelmasta, toiminnassa noudatettavasta menettelystä ja johtoryhmästä.

Ehdotetun toimeenpanolain 37 §:n valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä Interreg-asetuksen 46 artiklassa tarkoitetulle valvojalle asetettavista vaatimuksista, tehtävistä, noudatettavista menettelyistä ja tehtävien kokoamisesta hallinnollisissa tarkastuksissa.

Ehdotetun toimeenpanolain 39 §:n mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä maakuntien liitoille ja Interreg-ulkorajaohjelmien hallintoviranomaisille asetettavista vaatimuksista sekä niiden tehtävistä ja tehtävien kokoamisesta kansallisen vastinrahoituksen hallinnoinnissa.

Ehdotetun toimeenpanolain 42 §:n mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä ohjelmien arvioinnissa ja seurannassa noudettavista menettelyistä ja kerättävistä tiedoista.

Ehdotetun toimeenpanolain 43 §:n mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan maan heikoimmin kehittyneet alueet määrätä kehittämistarpeiden perusteella I ja II -tukialueiksi.

Ehdotetun rahoituslain 5 §:n mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tuen myöntämisen yleisistä edellytyksistä.

Ehdotetun rahoituslain 7 §:n mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tuen saajaa koskevista edellytyksistä.

Ehdotetun rahoituslain 8 §:n mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tuen myöntämisen esteistä.

Ehdotetun rahoituslain 9 §:n mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa säännöksiä maakunnan liiton myöntämästä tuesta ja tuen käyttökohteista.

Ehdotetun rahoituslain 10 §:n mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä opetus- ja kulttuuriministeriön toimialaan kuuluvien hankkeisiin sovellettavasta lausuntomenettelystä, kun tuen myöntää maakunnan liitto.

Ehdotetun rahoituslain 12 §:n mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa säännöksiä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen myöntämästä tuesta ja tuen käyttökohteista.

Ehdotetun rahoituslain 13 §:n mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä opetus- ja kulttuuriministeriön toimialaan kuuluvien hankkeisiin sovellettavasta lausuntomenettelystä, kun tuen myöntää elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus.

Ehdotetun rahoituslain 14 §:n mukaan valtioneuvoston asetuksella säädetään niistä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista ja maakuntien liitoista, jotka toimivat välittävinä toimieliminä valtakunnallisten teemojen hankkeiden osalta.

Ehdotetun rahoituslain 15 §:n mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa säännöksiä Ruokaviraston myöntämästä tuesta ja tuen käyttökohteista.

Ehdotetun rahoituslain 16 §:n mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa säännöksiä työ- ja elinkeinoministeriön myöntämästä tuesta ja tuen käyttökohteista.

Ehdotetun rahoituslain 17 §:n mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tuen enimmäismäärästä ja hyväksyttävistä kustannuksista sekä säännöksiä kustannusmalleista ja rahoitusmuodoista.

Ehdotetun rahoituslain 18 §:n mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä kansallisista alueiden kehittämisen varoista rahoitettavissa hankkeissa omarahoituksen tai sitä korvaavan ulkopuolisen rahoitusosuuden sijaan hyväksyttävästä rahaa edellyttämättömästä panostuksesta.

Ehdotetun rahoituslain 19 §:n mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tuen hakemisesta.

Ehdotetun rahoituslain 20 §:n mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä yhteishankkeesta ja siinä noudatettavasta menettelystä.

Ehdotetun rahoituslain 21 §:n mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tukipäätöksestä ja siinä määrättävistä ehdoista.

Ehdotetun rahoituslain 22 §:n mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä muutoshakemuksesta ja säännöksiä sen tekemisen edellytyksistä.

Ehdotetun rahoituslain 23 §:n mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä muotospäätöksestä, sen myöntämisen edellytyksistä ja siihen sisällytettävistä ehdoista.

Ehdotetun rahoituslain 25 §:n mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa säännöksiä tuen saajan velvollisuuksista ja tarkempia säännöksiä hankkeen toteutumisen seurantaan varten annettavasta selvityksestä.

Ehdotetun rahoituslain 26 §:n mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä hankkeen ohjausryhmän asettamisesta ja siinä noudatettavasta menettelystä sekä säännöksiä ohjausryhmän tehtävistä.

Ehdotetun rahoituslain 27 §:n mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä maksamisen hakemisesta ja siinä noudatettavasta menettelystä sekä säännöksiä muun kuin tuen viimeisen erän hakemisen määräajasta.

Ehdotetun rahoituslain 29 §:n mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tuen maksamisesta ja sitä koskevasta menettelystä sekä säännöksiä ennakon kuittauksesta ja ennakon enimmäismäärästä.

Ehdotetun rahoituslain 36 §:n mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tuen palautettavan tai takaisinperittävän määrän kuittaamisen menettelystä.

Ehdotetun rahoituslain 38 §:n mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman hakuilmoituksesta sekä säännöksiä valintaperusteista ja haku- ja valintamenettelystä.

Ehdotetun rahoituslain 39 §:n mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman varoista myönnettävän tuen tukipäätöksestä ja siinä määrättävistä ehdoista.

Ehdotetun rahoituslain 40 §:n mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman varoista rahoitettavasta ryhmähankkeesta ja siinä noudatettavasta menettelystä.

Ehdotetun rahoituslain 41 §:n mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tuen myöntämisestä Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman varoista rahoitettavalle ryhmähankkeelle.

Ehdotetun rahoituslain 51 §:n mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman tietojärjestelmässä muodostettavista, välitettävistä, rekisteröitävistä ja säilytettävistä asiakirjoista.

Ehdotetun rahoituslain 53 §:n mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa säännöksiä Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan rahastojen tietojärjestelmän liitännäisjärjestelmän sisältöä koskevista vaatimuksista.

Ehdotetun rahoituslain 61 §:n mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä Interreg-ohjelmien kansallisen vastinrahoituksen hakumenettelystä.

Ehdotetun rahoituslain 62 §:n mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä usean tuen saajan kesken tehtävästä Interreg-ohjelman kansallista vastinrahoitusta koskevasta sopimuksesta ja säännöksiä sopimuksen tekemisessä noudatettavasta menettelystä.

Ehdotetun rahoituslain 63 §:n mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien kansallisen vastinrahoituksen tukipäättöksestä ja siihen otettavista ehdoista.

10 Voimaantulo

Ehdotetaan, että lait tulevat voimaan 1 päivänä syyskuuta 2021.

11 Toimeenpano ja seuranta

Alueiden kehittämisen ja sen lainsäädännön kokonaisuuden toimeenpanon seurantaan varten eduskunnalle on tarkoitus antaa selonteko vuonna 2024. Alueiden kehittämisen järjestelmän toimivuudesta ja rahoituksen vaikuttavuudesta kerätään kokemuksia, seuranta- ja arviointitietoa muun muassa alueiden kehittämisen keskusteluihin liittyvän prosessin sekä ohjelmien ja sopimuksellisen kehittämisen kautta.

EU:n alue- ja rakennepolitiikan seuranta tehdään sekä EU-tasolla että kansallisella tasolla sekä toimenpiteiden vaikuttavuuden sekä hyvän hallinnon periaatteiden toteutumisen varmistamiseksi. EU:n alue- ja rakennepolitiikan toimet perustuvat suoraan EU:n perustamista tehdyn sopimuksen SEUT-artikloihin ja toimeenpano on sidottu EU:n monivuotiseen talousarvioon. Joka kolmas vuosi komissio antaa taloudellista, sosiaalista ja alueellista yhteenkuuluvuutta koskevan kertomuksen, jossa arvioidaan politiikan vaikuttavuutta eli Euroopan kehittyneisyyseroja. Kertomus sisältää myös arvion tekijöistä, jotka yhdistävät Euroopan rakenne- ja investointirahastojen tuloksellisuuden hyvään hallintoon. Seuraava kertomus annetaan vuonna 2020. Alue- ja rakennepolitiikan seuranta tehdään vuosittain ohjelmien vuosikertomuksissa ja niin sanotussa edistymiskertomuksessa, joka kohteiden on laajemmin jäsenmaan EU-rakenne- ja investointirahastojen rahastojen yhteensovitus ja vaikuttavuus. Alue- ja rakennepolitiikan toimeenpanon seurantaan varten ohjelmilla on seurantakomitea, joka toimii kumppanuusperiaatteen mukaisesti hallintoviranomaisen johdolla.

12 Suhde muihin esityksiin

12.1 Esityksen riippuvuus EU-asetusten valmistelusta

Esityksen mukaisten lakiehdotusten on tarkoitus täydentävää ja tarkentaa kansallisesti EU:n alue- ja rakennepolitiikan rahastojen ohjelmakautta 2021–2027 koskevia toukokuussa 2018, tammikuussa 2020 ja toukokuussa 2020 annettuja ehdotuksia Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksiksi COM(2018) 375 lopullinen ja COM(2020) 450 lopullinen (yleisasetusehdotus), COM(2018) 372 lopullinen ja COM(2020) 452 lopullinen EAKR-asetusehdotus, COM(2018) 382 lopullinen ja COM(2020) 447 lopullinen (ESR+-asetusehdotus), COM(2018) 374 lopullinen (Interreg-asetusehdotus) ja COM(2018) 460 lopullinen (NDICI-asetusehdotus) ja COM(2020) 22 lopullinen ja COM(2020) 460 lopullinen (JTF-asetusehdotus). Käsillä olevan hallituksen esityksen mukaisia lakiehdotuksia ei voida hyväksyä ennen kuin Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset on hyväksytty.

Kaikkiin asetusehdotuksiin liittyy toistaiseksi avoimia kysymyksiä, joilla voi olla vaikutuksia ehdotetun 1. lain (toimeenpanolain) pykäliin 3–5, 9–14, 29, 30, 32–37 sekä 42 § ja ehdotetun 2. lain (rahoituslain) 1, 2, 4 §:ään ja 3–5 lukiin (37–71 §). Asetusehdotusten valmistelutilannetta on kuvattu tarkemmin edellä jaksossa 1.2.

Edellä tarkoitetuilla Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksilla säädettäisiin EU:n alue- ja rakennepolitiikan toimeenpanosta talousarvion ja elpymisvälineen mukaisin EU-varoin. Asetusehdotukset liittyvät komission ehdotukseen EU:n vuosien 2021–2027 pitkän aikavälin talousarvioksi (rahoituskehys) ja komission ehdotuksiin EU:n omien varojen järjestelmän uudistamiseksi. Neuvosto vahvisti 17.12.2020 neuvoston asetuksen (EU, Euratom) 2020/2093 vuosia 2021–2027 koskevaksi monivuotiseksi rahoituskehykseksi. Neuvoston vahvisti 14.12.2020 päätöksen EU:n omien varojen järjestelmästä annetun neuvoston päätöksen (EU, Euratom) 2020/2053 hyväksymisestä. Omien varojen päätös sisältää tavanomaiset säännökset EU:n talousarvion rahoittamisen perusteista. Sen lisäksi omien varojen päätökseen on otettu säännökset poikkeuksellisista ja väliaikaisista lisämäärärahoista covid-19-kriisin seurauksiin puuttumiseksi. Näistä lisämäärärahoista osa suunnattaisiin JTF-rahaston ohjelmiin. Neuvoston päätös on hyväksyttävä jokaisessa jäsenvaltiossa. Jos tämä omien varojen päätöksen ratifiointi viivästyy, on tällä vaikutus JTF-asetuksen ja siten myös hallituksen esityksen mukaisten lakiehdotusten hyväksymiseen. Omien varojen päätöksen kokonaisuudesta on vireillä hallituksen esitys (HE 260/2020 vp).

12.2 Esityksen riippuvuus muista esityksistä

Samanaikaisesti tämän hallituksen esityksen kanssa on työ- ja elinkeinoministeriössä valmisteltu hallituksen esitys valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi vuosina 2021–2028 annettavaksi laiksi (yritystukilaki). Mainitulla esityksellä on yhteys erityisesti 2. lakiehdotukseen ja yritystukilain valmistelussa on huomioitu nyt käsillä oleva ehdotus. Lakien keskinäinen yhteys johtuu siitä, että yritystukien (yrityksen kehittämisavustus ja toimintaympäristön kehittämisavustus) rahoittamisen lähteenä voidaan hyödyntää alue- ja rakennepolitiikan rahastoihin kuuluvaa EAKR-rahaston varoja. Tähän esitykseen sisältyvän 2. lakiehdotuksen säännöksiä sovellettaisiin siten myönnettäviin yritystukiin siltä osin kuin yritystukilaissa niin säädetään. Hallituksen esitys uudeksi yritystukilaksi tullaan tämän hetkisten tietojen mukaan antamaan eduskunnalle samanaikaisesti tämän esityksen kanssa.

Eduskunnan käsiteltävänä on hallituksen esitys hyvinvointialueiden perustamista ja sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen uudistusta koskevaksi lainsäädännöksi sekä Euroopan paikallisen itsehallinnon peruskirjan 12 ja 13 artiklan mukaisen ilmoituksen antamiseksi (HE 241/2020). Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki hyvinvointialue- ja maa-kuntajakolaiksi. Voimassa oleva maakuntajakolaki ehdotetaan kumottavaksi. Tämän esityksen 1. lakiehdotuksessa laiksi alueiden kehittämistä ja EU:n alue- ja rakennepolitiikan toimeenpanosta viitataan eräissä kohdin maakuntajakolakiin. Mikäli mainittu lakiehdotus hyvinvointi- ja maakuntajakolaiksi hyväksytään, tulee se ottaa huomioon tässä esityksessä ehdotetun 1. lakiehdotuksen 5 ja 7 §:n muotoilussa.

Hallituksen esityksen 6. lakiehdotuksessa ehdotetaan teknistä muutosta julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain 143 §:n 12 kohtaan. Eduskunnan käsiteltävänä on esitys eduskunnalle julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain, vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain, julkisista puolustus- ja turvallisuushankinnoista annetun lain 47 §:n sekä rikosrekisterilain 6 b §:n muuttamisesta (HE 244/2020 vp). Kyseisessä esityksessä ehdotetaan muutettavaksi hankintalain 143 §:n 14 kohtaa ja lisättäväksi uudet 15 ja 16 kohta. Tähän hallituksen esitykseen sisältyvä ehdotus mainitun lain 143 §:n 12 kohdan muuttamisesta ei ole riippuvainen eduskunnan käsiteltävänä jo olevan esityksen käsittelystä.

Eduskuntakäsittelyn aikana EU-asetusten valmistelun etenemisestä mahdollisesti johtuvat muutostarpeet tulee huomioida sekä käsillä olevien lakiehdotusten, että myöhemmin yritystukilakia koskevan ehdotuksen käsittelyssä.

13 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

Yleistä

Voimassa olevat lait alueiden kehittämisestä ja rakennerrahastotoiminnan hallinnoinnista ja alueiden kehittämisen ja rakennerrahastohankkeiden rahoittamisesta on säädetty ilman perustuslakivaliokunnan myötävaikutusta. Kuitenkin aikaisemmissa lausunnoissaan PeVL 14/1999 vp, PeVL 21/2002 vp ja PeVL 40/2000 vp perustuslakivaliokunta on arvioinut aluekehittämislainsäädäntöä erityisesti perustuslain 121 §:n mukaisen kunnallisen itsehallinnon ja 124 §:n mukaisen virkamieshallintoperiaatteen kannalta. Lisäksi perustuslakivaliokunta on arvioinut EU:n ulkorajoilla toteutettavien yhteisiä toimintaohjelmia koskevaa lainsäädäntöä perustuslain näkökulmasta lausunnossaan PeVL 14/2008 vp.

Saamelaisien oikeudet

Perustuslain 17 §:n 3 momentin mukaan saamelaisilla alkuperäiskansana sekä romaneilla ja muilla ryhmillä on oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Saamelaisien oikeudesta käyttää saamen kieltä viranomaisessa säädetään lailla. Saamelaisille turvataan oikeus alkuperäiskansana ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan siihen liittyvine kansainvälisistä sopimuksista ilmenevine oikeuksineen. Kulttuurinsuojaan kuuluu oikeus perinteisiin elinkeinoihin. (HE 309/1993 vp) Perustuslain 121 §:n 4 momentin mukaan saamelaisilla on saamelaisien kotiseutualueella kieltään ja kulttuuriaan koskeva itsehallinto sen mukaan kuin lailla säädetään.

YK:n kansalais- ja poliittisia oikeuksia koskevan yleissopimuksen (KP-sopimus) 27 artiklan mukaan niissä valtioissa, joissa on kansallisia, uskonnollisia tai kielellisiä vähemmistöjä, tällaisiin vähemmistöihin kuuluvilta henkilöiltä ei saa kieltää oikeutta yhdessä muiden ryhmänsä jäsenten kanssa nauttia omasta kulttuuristaan, tunnustaa ja harjoittaa omaa uskontoaan tai käyttää omaa kieltään. KP-sopimuksella saamelaisille turvataan kulttuurin elinkelpoisena säilyminen, mikä sisältää saamelaiskulttuurille aiheutuvan huomattavan haitan kiellon. KP-sopimukselle on Suomessa annettu lain asema asetuksella kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevan kansainvälisen yleissopimuksen sekä siihen liittyvän valinnaisen pöytäkirjan voimaansaattamisesta (8/1976). KP-sopimusta valvovan YK:n ihmisoikeuskomitean (IOK) mukaan alkuperäiskansojen kohdalla 27 artiklaa tulee lukea yhdessä artiklan 1 (kansojen itsemääräämisoikeus) kanssa.

Ehdotetun 1. lain 17 §:n 1 momentin 8 kohtaan lisättäisiin voimassa olevaan lainsäädäntöön nähdessä uusi muotoilu, jonka mukaan maakunnan liiton tehtävänä olisi edistää kulttuuria osana maakunnallista strategiatyötä, saamelaisien kotiseutualueella heidän oikeuttaan omaan kieleensä ja kulttuuriinsa sekä maakunnallista identiteettiä ja asukkaiden osallistumista maakunnan kehittämiseen. Säännös toistaisi perustuslain 17 §:n 3 momentin säännöksen ja kohdistaisi saamen kieltä ja kulttuuria koskevan perusoikeuden huomioon ottamisen erityisesti Lapin liiton tehtäväksi. Ehdotetun 1. lain 25 §:n 2 momentin mukaan Lapin maakunnassa maakuntaohjelman saamelaiskulttuuria koskevan osan valmistelisi saamelaiskäräjät. Sama säännös on myös nykyisin voimassa olevassa alueiden kehittämisestä ja rakennerrahastotoiminnan hallinnoinnista

annetussa laissa. Säännös on aikanaan lisätty perustuslakivaliokunnan lausunnossaan esittämän perusteella (PeVL 21/2002 vp).

Julkisen hallintotehtävän antaminen muulle kuin viranomaiselle

Perustuslain 124 §:n mukaan julkinen hallintotehtävä voidaan antaa muulle kuin viranomaiselle vain lailla tai lain nojalla, jos se on tarpeen tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi eikä vaaranna perusoikeuksia, oikeusturvaa tai muita hyvän hallinnon vaatimuksia. Merkittävää julkisen vallan käyttöä sisältäviä tehtäviä voidaan kuitenkin antaa vain viranomaiselle. Perustuslakivaliokunnan käytännössä on katsottu, että oikeusturvan ja hyvän hallinnon vaatimusten toteutumisen varmistaminen perustuslain 124 §:n tarkoittamassa merkityksessä edellyttää, että asian käsittelyssä noudatetaan hallinnon yleislakeja (kuten hallintolakia, kielilakia ja saamen kielilakia samoin kuten viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia) ja että asioita käsittelevät toimivat virkavastuulla. (PeVL 33/2004 vp, s. 7, jossa viittaus PeVL 46/2002 vp, s.10).

Ehdotetun 2. lain 73 §:ssä säädettäisiin maakunnan liitoille oikeus valtuuttaa toinen viranomainen tai yksityinen hoitamaan saman lain 70–72 §:ssä tarkoitetut hallinnolliset tarkastukset valvojaksi nimetyn maakunnan liiton puolesta. Toisen viranomaisen tai ulkopuolisen tilintarkastajan valtuuttamisesta tulisi toimivaltaisen viranomaisen tehdä asianmukaisesti dokumentoitu hallintopäätös. Jos liitto päättäisi valtuuttaa tehtävään yksityisen tilintarkastusyhteisön, kyse olisi perustuslain 124 §:ssä tarkoitetun julkisen hallintotehtävän antamista muulle kuin viranomaiselle. Muun viranomaisen tai ulkopuolisen tilintarkastajan valtuuttaminen tarkastuksen tekemiseen voisi olla perusteltua tarkastuksen asianmukaisen ja kustannustehokkaan suorittamisen kannalta. Valtuutuksella ei voida siirtää laissa ja valtioneuvoston asetuksella säädettyjä tehtäviä toiselle viranomaiselle tai tilintarkastajalle. Valvojan tehtävät ovat luonteeltaan sellaisia, että niitä voidaan pitää perustuslain 124 §:n mukaisena julkisen vallan käyttönä. Valvoja antaisi raporttinsa hankkeiden kulujen tukikelpoisuudesta hallintoviranomaiselle, mutta päätökset tarkastushavaintojen johdosta tekisi aina tuen maksava viranomainen. Tarkastusta tekevän ei voida kuitenkaan katsoa käyttävän perustuslain 124 §:n mukaista merkittävää julkista valtaa. Koska ehdotettuun 2. lakiehdotuksen 73 §:ään otettaisiin hallinnolliset tarkastukset suorittavan valvojan osalta viittaukset hallinnon yleislakien noudattamiseen samoin kuin säännös valvojana toimimisesta virkavastuusta ja vahingonkorvausvastuusta, eivät ehdotukset koskien seurantakomiteoita olisi ongelmallisia perustuslain 124 §:n näkökulmasta.

Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan PeVL 14/1999 vp, joka koskee hallituksen esitystä laiksi rakennerahasto-ohjelmien kansallisesta hallinnoinnista HE 140/1999 vp, arvioinut maakunnan yhteistyöryhmää ja seurantakomiteaa perustuslain 124 §:n kannalta ja niiden hallinnollista asemaa sekä ministeriön (tuolloin sisäministeriö) ohjausta maakunnan liiton osalta kuntien itsehallinnon näkökulmasta. Lausunnon mukaan maakunnan yhteistyöryhmä on erityislaatuinen valtion ja kunnan viranomaiskoneiston ulkopuolinen toimielin. Sillä on useita rakennerahasto-ohjelman toimeenpanoa ja alueen kehittämiseen vaikuttavien toimenpiteiden yhteensovittamista koskevia tehtäviä. Tällaiset tehtävät ovat tyypillisiä viranomaistehtäviä, joiden toteuttamiseen liittyy muun muassa merkittäviä taloudellisia intressejä. (PeVL 14/1999 vp, s. 1–2)

Perustuslakivaliokunta on arvioinut lausunnossaan PeVL 21/2002 vp, joka koskee hallituksen esitystä alueiden kehittämislaiksi HE 55/2002 vp, että maakunnan yhteistyöryhmän tehtävät ovat perustuslain 124 §:ssä tarkoitettuja julkisia hallintotehtäviä. Kysymys ei perustuslakivalio-

kunnan näkemyksen mukaan kuitenkin ole merkittävää julkisen vallan käyttöä sisältävistä tehtävistä, joten tehtävän antaminen muulle kuin viranomaiselle on tältä osin mahdollista. Perustuslakivaliokunta on katsonut, että yhteistyöryhmien vakiintunut asema puoltaa sääntelyn taroituksenmukaisuutta ja katsonut, että sääntely täyttää perustuslain 124 §:stä johtuvat vaatimukset, kun maakunnan yhteistyöryhmä noudattaa hallintomenettelylakia (nyk. hallintolaki 434/2003), sen jäsenet toimivat virkavastuulla ja oikeusturva on järjestetty asianmukaisesti. (PeVL 21/2002 vp, s. 2)

Ehdotettu 1. laki sisältää säännöksiä maakunnan yhteistyöryhmästä ja sen tehtävistä. Maakuntien yhteistyöryhmää koskevan sääntelyn ehdotetaan pysyvän ennallaan. Käsillä olevan hallituksen esityksen 1. lakiehdotuksen 21 §:n 1 momentissa säädettäisiin maakunnan yhteistyöryhmän hallintomenettelystä. Sen mukaan yhteistyöryhmän päätöksentekoon ja hallintomenettelyyn sovelletaan, mitä kuntalain 50, 54, 55 sekä 57–62 §:ssä säädetään kuntien yhteistoiminnasta, ja muilta osin yhteistyöryhmän hallintomenettelyyn sovelletaan hallintolakia. Maakunnan yhteistyöryhmän ja sen asettaman jaoston jäsenen virkavastuusta säädettäisiin esityksen 1. lain 19 §:n 4 momentissa ja muutoksenhausta maakunnan yhteistyöryhmän päätökseen 1. lain 45 §:n 2 momentissa (kuntalain mukainen muutoksenhaku). Maakunnan yhteistyöryhmä antaisi sitovan lausunnon rahoituksesta päättävälle välittävälle toimielimelle, mutta lopullinen päätöksenteko ja laillisuusharkinta maakunnan yhteistyöryhmän lausuttavana olevista hankkeista jää aina rahoittavalle viranomaiselle. Maakunnan yhteistyöryhmää koskeva sääntely ei olisi ongelmallinen perustuslain 124 §:n näkökulmasta.

Ehdotetun 1. lain 16 §:ssä säädettäisiin Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman seurantakomiteasta. Saman lakiehdotuksen 33 §:ssä säädettäisiin Interreg-asetuksen 28 artiklassa tarkoitettuun seurantakomiteaan suomalaisten jäsenten nimeämisestä. Perustuslakivaliokunta on aiemmin arvioinut INTERREG- ja URBAN -yhteisöaloiteohjelmien toimeenpanoa varten asetettavan hallintokomitean asemaa ja katsonut sen käyttävän julkista valtaa (PeVL 40/2000 vp, s. 2–3). Ehdotetussa laissa vastavan tyyppistä tehtävää varten olisi 33 §:ssä tarkoitettuja seurantakomiteoita tai muita komiteoita. Perustuslakivaliokunta on myös arvioidessaan rakennerahasto-ohjelmien kansallista hallinnointia arvioinut seurantakomitealla olevan julkista valtaa ja viranomaistehtäviä ja pitänyt tästä johtuen välttämättömänä, että hyvän hallinnon ja oikeusturvan takeista säädetään täsmällisesti (PeVL 14/1999 vp, s. 1–2). Koska 1. lakiehdotukseen otettaisiin seurantakomiteoiden ja muiden komiteoiden osalta viittaukset hallinnon yleislakien noudattamiseen samoin kuin säännös jäsenten virkavastuusta, eivät ehdotukset koskien seurantakomiteoita olisi ongelmallisia perustuslain 124 §:n näkökulmasta.

Ehdotetun 1. lain 15 §:ssä säädettäisiin alueiden uudistumisen neuvottelukunnasta. Neuvottelukunnan tarkoitus on olla eri hallinnonalojen ja maakuntien liittojen ja muiden toimijoiden välinen yhteistyöelin ja sen asettaisi valtioneuvoston yleisistunto. Neuvottelukunnalla ei olisi itseästä päätösvaltaa, eikä sille annettaisi julkisia hallintotehtäviä eikä neuvottelukunta käyttäisi julkista valtaa, mistä syystä sitä ei arvioida perustuslain 124 §:n valossa.

Täysivaltaisuus

Ehdotetun 1. lain 33 §:ssä säädettäisiin Interreg-asetuksen 28 artiklassa tarkoitettua seurantakomitean suomalaisista jäsenistä. Seurantakomiteoiden jäsenenä olisi myös toisen ohjelmaan osallistuvan valtion kansalaisia. Seurantakomiteoiden julkisen vallan käyttämisestä tarkoittavien tehtävien osalta sääntely on merkityksellistä perustuslain 1 §:n 1 momentin täysivaltaisuussäännöksen kannalta.

Perustuslakivaliokunta on arvioinut lausunnossaan PeVL 14/2008 vp, joka koskee lakiehdotusta HE 42/2008 vp (hallituksen esitys laiksi ulkorajayhteistyön hallinnosta), Interreg-asetuksen mukaista seurantakomiteaa koskevaa sääntelyä täysivaltaisuuden näkökulmasta. Ehdotetulla 1. lailla kumottaisiin mainittu laki ulkorajan ylittävistä yhteistyöstä ja tarvittava sääntely sisältyisi ehdotettuihin 1. ja 2. lakiehdotuksiin. Sääntely vastaisi asiallisesti mainittua ulkorajayhteistyön hallinnosta annettua lakia. Perustuslakivaliokunnan lausunnossaan esittämän arvion mukaan Interreg-ohjelman seurantakomiteaa koskeva sääntely sisälsi oikeusturvan ja hyvän hallinnon näkökulmasta asianmukaiset säännökset hallinnon yleislakien soveltamisesta komitean työskentelyssä ja komitean suomalaisten jäsenten virkavastuusta. Perustuslakivaliokunta on pitänyt myös perusteltuna, että hallinnon yleislakeihin viitataan Interreg-ohjelman seurantakomiteaa koskevassa laissa erikseen, koska toimielimeen kuuluu myös ulkomaisia jäseniä. Vastaava sääntely sisältyisi 1. lakiehdotukseen. Komitealle ei kuulu tarkastus- tai muuta valvontavaltaa, ja se tekee päätöksensä yksimielisesti. Perustuslakivaliokunta ei ole pitänyt vastaavien toimielinten tällaisia toimivaltuuksia ongelmallisina täysivaltaisuuden näkökulmasta (PeVL 14/2008 vp, s. 2, jossa viittaus PeVL 40/2000 vp, s. 3).

Kunnallinen itsehallinto

Perustuslain 121 §:n 2 momentin mukaan kuntien hallinnon yleisistä perusteista ja kunnille annettavista tehtävistä säädetään lailla. Ehdotetun 1. lain 6 §:n 3 momentissa ja 7 §:ssä säädettäisiin maakunnan liitosta, joka samoin kuin voimassa olevassa laissa, olisi kuntayhtymä. Ehdotuksen mukaan alueiden kehittämiseen liittyvien tehtävien hoitamisesta kussakin maakunnassa vastaa maakunnan liitto aluekehittämisviranomaisena. Sääntelyä selkiytettäisiin nykyisestä ko koamalla sääntely uuteen maakunnan liittoa koskevaan 7 §:ään, jossa säädettäisiin asiallisesti nykyistä sääntelyä vastaavasti että jokaisessa maakuntajakolaissa tarkoitetussa maakunnassa on oltava maakunnan liitto, jossa alueen kuntien on oltava jäseninä. Perustuslakivaliokunta on todennut, että pakkokuntayhtymistä tai niitä vastaavista yhteistoimintaelimistä on säädetty tavalisessa lainsäädäntöjärjestyksessä jo usean vuosikymmenen ajan (PeVL 32/2001 vp, s. 2; PeVL 31/1996 vp, s. 1).

Maakunnan liitto voi 1. lakiehdotuksen 10 §:n mukaan toimia yleisasetuksen 65 artiklan 3 kohdassa tarkoitettuna välittävänä toimielimenä. Maakunnan liiton välittävän toimielimen tehtäviä voidaan mainitun pykälän 3 momentin mukaan koota siten, että jokin maakunnan liitto hoitaa välittävälle toimielimelle säädettyjä tehtäviä toisen maakunnan liiton toimialueella. Tehtävien kokoaminen olisi mahdollista myös 1. lakiehdotuksen 37 §:ssä tarkoitetun valvojan tehtävän ja 39 §:ssä tarkoitetun kansallisen vastinrahoituksen hallinnointitehtävän osalta. Tehtävien kokoaminen vain tietyille maakuntien liitoille perustuisi liitojen väliseen sopimukseen 1. lakiehdotuksen 17 §:n mukaisesti, mutta nimeäminen välittäväksi toimielimeksi tai 37 §:ssä tarkoitetuksi valvojaksi edellyttäisi lisäksi työ- ja elinkeinoministeriön hyväksyntää. Valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin tarkemmin kokoamisesta, muun lisäksi se, mitkä maakunnan liitot tehtäviä sopimusten perusteella hoitavat. Koska maakunnan liittojen tehtävien hoitaminen koottuna perustuisi liittojen väliseen sopimukselliseen yhteistyöhön ja lakiin otettaisiin perussäännökset tehtävistä ja tehtävien kokoamisesta, ei sääntely muodostu ongelmalliseksi kunnallisen itsehallintoa koskevan perustuslain säännöksen kannalta.

Lausunnossaan PeVL 14/1999 vp perustuslakivaliokunta on arvioinut sisäministeriön maakunnan liittoihin kohdistuvaa ohjausta rakennerahasto-ohjelmien hallinnoinnissa. Ministeriöllä on lausunnon kohteena olevan lakiehdotuksen samoin kuin nyt käsillä olevan ehdotuksen mukaan

toimivalta antaa kuntayhtymänä toimiville maakunnan liittoja sitovaa ohjausta, vaikka maakuntien liitot ovat kuntien itsehallinnon toimijoita. Perustuslakivaliokunta on katsonut, ettei ministeriön ohjaus ole valtiosääntöoikeudellisesti ongelmallista kuntien itsehallinnon kannalta. Perustuslakivaliokunnan mukaan ministeriön sitovalle ohjaukselle on painavia perusteita, sillä ministeriön ohjaus kuten erilaiset ehdot ovat välttämättömiä EY:n (nykyisin EU) lainsäädäntöön perustuvien velvoitteiden täyttämiseksi. Ministeriön ehdot täsmentävät velvoitteita, jotka muutoinkin sitovat maakuntien liittoja, eivätkä merkitse oleellisesti uudenlaisia sisällöllisiä velvoitteita (PeVL 14/1999 vp, s. 2–3).

Ahvenanmaan itsehallinto

Perustuslain 120 §:n mukaan Ahvenanmaan maakunnalla on itsehallinto sen mukaan kuin Ahvenanmaan itsehallintolaissa erikseen säädetään. Ahvenanmaan itsehallinnon lainsäädäntövaltaan kuuluvat itsehallintolain 18 §:n mukaan muun muassa elinkeinotoimintaa koskevat ja työllisyyden edistämistä koskevat asiat. Näiltä osin ja muilta Ahvenanmaan itsehallinnon piiriin kuuluvilta osin ehdotettuja lakeja ei sovellettaisi Ahvenanmaan maakunnassa eikä ohjelmaan, jonka toimeenpanosta vastaa Ahvenanmaan maakunnan viranomainen eikä tukeen, jonka myöntämisestä vastaa Ahvenanmaalla toimiva viranomainen tai muu julkinen tahon.

Valtakunnan lainsäädäntövaltaan kuuluvan hallintotehtävän siirtämisestä maakunnan itsehallintoviranomaiselle voidaan maakunnan hallituksen suostumuksella säätää itsehallintolain 32 §:ssä tarkoitetulla sopimusasetuksella. Tasavallan presidentti antaa sopimusasetukset. Sopimusasetuksella hallintotehtävä voidaan siirtää määrääjäksi tai toistaiseksi maakunnan viranomaiselle. Tällöin maakunnan hallinnolle siirrettyihin hallintotehtäviin sovellettaisiin valtakunnan lakia, tässä yhteydessä käsillä olevia lakiehdotuksia.

Henkilötietojen suoja

Yleisasetuksen 63 artiklan 7 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että tuen saajien ja ohjelmasta vastaavien viranomaisten välinen tiedonvaihto hoidetaan kokonaisuudessaan sähköisten tiedonvaihtojärjestelmien avulla. EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelman tukimenetely olisi ehdotetun 2. lain nojalla täysin digitaalinen (50, 51 ja 52 §) kuten myös ohjelmakaudella 2014–2020 perustuen alueiden kehittämisen ja rakennerahastohankkeiden rahoittamisesta annetun lain 23 ja 29 §:ään. Ehdotettavaa sääntelyä on arvioitava perustuslaissa turvatun henkilötietojen suojaa koskevan säännöksen näkökulmasta.

Ehdotetun 2. lain 50 §:ssä säädettäisiin EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelman tietojärjestelmästä, jolla hallinnoidaan ohjelman hanke- ja tukiasioita. Kyse olisi asiointijärjestelmästä, johon jokainen käyttäjä kirjautuu vahvan sähköisen tunnistautumisen avulla. Vahvasta sähköisestä tunnistautumisesta edellä tarkoitettuun tietojärjestelmään ehdotetaan säädettäväksi 2. lain 52 §:ssä. Tietojärjestelmän käyttäjän tunnistamiseen sovellettaisiin vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä luottamuspalveluista annettua lakia.

EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelman tietojärjestelmään tallennettaisiin sen käyttötarkoituksen kannalta tarpeellisia henkilötietoja, kuten tuen hakijan ja tuen saajan ilmoittamien yhteyshenkilöiden nimet, heidän asemansa organisaatiossa ja yhteystiedot. Lisäksi tietojärjestelmään tallennettaisiin hankkeisiin osallistuvien muiden organisaatioiden yhteyshenkilöiden nimet ja

yhteystiedot. Yhteyshenkilöiden henkilötietojen tallentaminen olisi perusteltua, koska niitä tarvitaan tuen hakijan ja tuen saajan sekä välittävän toimielimen väliseen yhteydenpitoon vireillä olevan asian käsittelyyn liittyen.

EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelman tietojärjestelmän sisältämät henkilötiedot liittyisivät saapuneisiin tukihakemuksiin sekä hakemusten ja hankkeiden käsittelyyn. Tiedot olisivat tietojärjestelmän viranomaiskäyttäjien käytettävissä hankkeiden hallinnointia ja valvontaa varten. Tietojärjestelmään tallennetut tiedot on suojattu asiattomalta katselulta, muuttamiselta ja hävittämislä. Suojaus perustuu käyttöoikeushallintaan, tietokantojen ja palvelinten tekniseen suojaukseen, tilojen fyysiseen suojaukseen, kulunvalvontaan, tietoliikenteen suojaukseen sekä tietojen varmuuskopiointiin. Pääsy tietojärjestelmään perustuu julkishallinnon asiointipalveluiden yhteisen Suomi.fi-tunnistuspäalvelun kautta tapahtuvaan vahvaan sähköiseen tunnistamiseen sekä Suomi.fi-valtuuksiin.

Ehdotetun 2. lain mukaisten EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelman hanke- ja tukiasioiden yhteydessä ei käsitellä tietosuoja-asetuksen 9 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja erityisiä henkilötietoja. EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelman tietojärjestelmään tallennettavien henkilötietojen käsittely voidaan toteuttaa tarkoituksenmukaisesti yksinomaan tietosuoja-asetuksen ja tietosuojalain nojalla, lukuun ottamatta ehdotetun 2. lain 50 §:n 3 momentissa tarkoitettuun erilliseen tietovarantoon tallennettavien henkilötietojen käsittelyä. Edellä tarkoitettuun erilliseen tietovarantoon tallennetut henkilötiedot muodostaisivat henkilörekisterin. Työ- ja elinkeinoministeriö on tietojärjestelmän ja myös siihen sisältyvän erillisen tietovarannon rekisterinpitäjä. Henkilörekisteriin tallennettaisiin niiden henkilöiden henkilötiedot, jotka ovat osallistujina Euroopan sosiaalirahaston hankkeissa ja oikeudenmukaisen siirtymän rahaston hankkeissa ja joiden tiedot on raportoitava anonymisoituna summaustason tilastotietona Euroopan komissiolle. Henkilörekisteriin tallennettavat luonnollisen henkilön henkilötiedot olisi lueteltu tyhjentävästi 56 §:n 1 momentissa.

Voimassa olevan aluekehittämislainsäädännön voimaantulon jälkeen on annettu tietosuoja-asetus, jonka soveltaminen alkoi 25.5.2018. Perustuslakivaliokunta on katsonut lausunnossaan PeVL 14/2018 vp s. 3, että henkilötietojen suojan toteuttaminen tulisi ensisijaisesti taata tietosuoja-asetuksen ja kansallisen yleislain nojalla. Perustuslakivaliokunnan mielestä lähtökohtaisesti riittävää on, että henkilötietojen suojaa ja käsittelyä koskeva sääntely on yhteensopivaa tietosuoja-asetuksen kanssa.

Perustuslakivaliokunnan mukaan kansallisen henkilötietojen käsittelyä koskevan erityislainsäädännön säätämistä tulee välttää. Erityislainsäädäntö tulee varata vain tilanteisiin, joissa se on yhtäältä sallittua tietosuoja-asetuksen kannalta ja toisaalta välttämätöntä henkilötietojen suojan toteuttamiseksi (PeVL 2/2018 vp, s. 5). Perustuslakivaliokunta viittaa lausunnossaan EU-tuomioistuimen vakiintuneeseen oikeuskäytäntöön, jonka mukaan kansallista sääntelyä ei saa antaa asetuksen soveltamisalalla, ellei asetus nimenomaisesti velvoita tai valtuuta täydentävään kansalliseen sääntelyyn tai muuhun päätöksentekoon. Perustuslakivaliokunnan mukaan yksityiskohtaisemman sääntelyn tarpeen ja sisällön osalta on otettava huomioon myös tietosuoja-asetuksen tavoitteet ja sääntelytapa.

Perustuslakivaliokunta on ottanut kansallisen henkilötietojen käsittelyä koskevan erityissääntelyn tarpeeseen nimenomaisesti kantaa käsitellessään tietosuoja-asetusta täydentävää tietosuojalakia ja rikosasioiden tietosuojalakia todeten, että henkilötietojen suoja tulee jatkossa turvata ensisijaisesti tietosuoja-asetuksen ja säädettävän kansallisen yleislainsäädännön nojalla, ja että

erityislainsäädännön säätämiseen tulee jatkossa suhtautua pidättyvästi (PeVL 14/2018 vp, s. 4–5). Perustuslakivaliokunnan mukaan tietosuoja-asetuksen yksityiskohtainen sääntely mahdollistaa myös viranomaistoiminnan sääntelyn osalta aikaisempaa sääntelymallia huomattavasti yleisemmän, henkilötietojen suojaa ja käsittelyn perusteita sääntelevän lakitasoisen sääntelyn (PeVL 14/2018, s. 5).

Perustuslakivaliokunnan mielestä oli kuitenkin selvää, että erityislainsäädännön tarpeellisuutta on arvioitava myös tietosuoja-asetuksenkin edellyttämän riskiperustaisen lähestymistavan mukaisesti kiinnittämällä huomiota tietojen käsittelyn aiheuttamiin uhkiin ja riskeihin. Mitä korkeampi riski käsittelystä aiheutuu luonnollisen henkilön oikeuksille ja vapauksille, sitä perustellumpaa on yksityiskohtaisempi sääntely (PeVL 14/2018 vp, s. 5).

Perustuslain 10 §:n 1 momentin mukaan henkilötietojen suojasta säädetään tarkemmin lailla. Perustuslakivaliokunnan vakiintuneen käytännön mukaan lainsäätäjän liikkumavaraa rajoittaa tämän säännöksen lisäksi myös se, että henkilötietojen suoja osittain sisältyy samassa momentissa turvatus yksityiselämän suojan piiriin. Kysymys on kaiken kaikkiaan siitä, että lainsäätäjän tulee turvata tämä oikeus tavalla, jota voidaan pitää hyväksyttävänä perusoikeusjärjestelmän kokonaisuudessa. Valiokunta on käytännössään pitänyt henkilötietojen suojan kannalta tärkeinä sääntelykohteina ainakin rekisteröinnin tavoitetta, rekisteröitävien henkilötietojen sisältöä, niiden sallittuja käyttötarkoituksia mukaan luettuna tietojen luovutettavuus sekä tietojen säilytysaikaa henkilörekisterissä ja rekisteröidyn oikeusturvaa. Näiden seikkojen sääntelyn lain tasolla tulee lisäksi olla kattavaa ja yksityiskohtaista (PeVL 2/2018 vp, s. 5).

Luonnollisten henkilöiden henkilötietojen käsittelyä ja erityislainsäädännön tarpeellisuutta on tarkasteltu ja arvioitu riskiperusteisesti yleisasetuksen edellyttämän EU:n alue- ja rakennepoliitiikan ohjelman hallinto- ja valvontajärjestelmän toimivuuden sekä toiminnan tavoitteiden ja yhtäältä Euroopan sosiaalirahaston hankkeeseen ja oikeudenmukaisen siirtymän rahaston hankkeeseen osallistuvan luonnollisen henkilön oikeuksien ja vapauksien kannalta. Yleisasetuksen 63 artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltiolla on oltava ohjelmaa varten hallinto- ja valvontajärjestelmä ja jäsenvaltion on varmistettava hallinto- ja valvontajärjestelmän toiminta moitteettoman varainhoidon periaatteen sekä yleisasetuksen liitteessä X lueteltujen keskeisten vaatimusten mukaisesti. Yleisasetuksen 63 artiklan 4 kohdan mukaisesti jäsenvaltioiden on huolehdittava seurantajärjestelmän ja indikaattoreita koskevien tietojen laadusta ja luotettavuudesta. EU-lainsäädäntö ja kansallinen EU:n alue- ja rakennepoliitiikan ohjelman hallinto- ja valvontajärjestelmä muodostavat moniulotteisen ja hankkeeseen osallistuvan luonnollisen henkilön kannalta vaikeaselkoisen kokonaisuuden. Päämääränä on henkilötietojen käsittelyä, luovuttamista ja raportointia koskeva selkeä sääntely, jonka perusteella yksilöllä on mahdollisuus saada täsmällisesti selko siitä, mitä henkilötietoja hänestä kerätään ja mihin nimenomaiseen tarkoitukseen sekä kuinka pitkäksi aikaa.

Näin ollen on perusteltua ja välttämätöntä säätää kansallisen liikkumavaran puitteissa henkilötietoja koskevasta kokonaisuudesta sisältäen rekisterinpitäjän, käsittelijän, luonnollisen henkilön henkilötietojen luovuttamisen ja käyttämisen, jotta kaikkien osapuolten oikeudet ja velvollisuudet olisivat täsmällisesti ja yksiselitteisesti määritelty, koska sääntelyn ymmärtäminen olisi muutoin tavalliselle ihmiselle miltei mahdotonta.

Ehdotetun 2. lain 55 §:ssä säädettäisiin hallintoviranomaisen ja tarkastusviranomaisen oikeudesta henkilötietoihin, 56 §:ssä henkilötiedoista sekä niiden tallentamisesta ja säilyttämisestä,

57 §:ssä Euroopan sosiaalirahaston hankkeeseen ja oikeudenmukaisen siirtymän rahaston hankkeeseen osallistuvan henkilön henkilötietojen käsittelijästä ja käsittelijän tehtävistä ja 58 §:ssä henkilörekisteriin tallennettujen tietojen luovuttamisesta.

Hallintoviranomaisen oikeus saada, rekisteröidä ja käsitellä 56 §:n 1 momentissa tarkoitettujen henkilötiedot sekä luovuttaa edellä tarkoitettuja tiedot ohjelman seurantaan ja arviointia varten Euroopan komissiolle tilastollisena aineistona ilman tunnistetietoja perustuu hallintoviranomaisen lakisääteiseen raportointivelvollisuuteen. Tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohdan mukaan henkilötietojen käsittely on lainmukaista, jos käsittely on tarpeen rekisterinpitäjän lakisääteisen velvoitteen noudattamiseksi.

Henkilötietojen käsittelijänä toimisi Euroopan sosiaalirahaston hankkeen ja oikeudenmukaisen siirtymän rahaston hankkeeseen hanketoteuttaja eli tuen saaja.

Tuen saaja saisi henkilötiedot osallistuvalla henkilöltä hänen ilmoittautuessaan tuen saajan toteuttamaan hankkeeseen siihen tarkoitettussa digitaalisessa palvelussa vahvan sähköisen tunnistamisen avulla. Koska tuen saajan velvollisuudeksi asetettaisiin 57 §:ssä siitä huolehtiminen, että hankkeeseen osallistuvat henkilöt ovat ilmoittaneet henkilötietonsa, olisi perusteltua säätää käsittelijän valvonnasta. Perustuslain 124 § ei muodosta estettä tämän tehtävän siirtämiselle viran-omaistalouden ulkopuolelle.

Kotirauha

Ehdotetun 2. lain 49 §:ään sisältyisi säännös EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelman hallintoviranomaisen, tarkastusviranomaisen ja niiden valtuuttaman viranomaisen tai tilitarkastajan oikeudesta tehdä tarkastuksia. Vastaava tarkastusoikeus olisi 70–72 §:ssä tarkoitetuilla viranomaisilla Interreg-ohjelmissa ja Interreg-ulkorajaohjelmissa ehdotetun 74 §:n mukaan sekä kansallisten alueiden kehittämisen varojen osalta 79 §:ssä. Tarkastukset voivat koskea myös rahoituksen saajia, ja niiden sääntelyssä tulee siksä ottaa huomioon perustuslain 10 §:n 1 momentissa turvattu kotirauha. Perustuslakivaliokunta on aiemmin arvioinut ministeriön tarkastusoikeuksia INTER-REG- ja URBAN -yhteisöaloiteohjelmissa ja tällöin edellyttänyt sääntelyn täydentämistä eräiltä osin (PeVL 40/2000 vp, s. 3). Nyt ehdotettavissa säännöksissä todettaisiin nimenomaisesti, että tarkastusta ei saisi suorittaa pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävissä tiloissa. Säännökset eivät siten ole ongelmallisia kotirauhansuojan kannalta.

Viranomaisen sopimuksentekevalta

Perustuslain 93 §:n 1 momentin mukaan Suomen ulkopoliittikkaa johtaa tasavallan presidentti yhteistoiminnassa valtioneuvoston kanssa. Eduskunta hyväksyy kuitenkin kansainväliset velvoitteet ja niiden irtisanomisen sekä päättää kansainvälisten velvoitteiden voimaansaattamisesta siltä osin kuin tässä perustuslaissa säädetään. Sodasta ja rauhasta presidentti päättää eduskunnan suostumuksella.

Perustuslain 94 §:n 1 momentin mukaan eduskunta hyväksyy sellaiset valtiosopimukset ja muut kansainväliset velvoitteet, jotka sisältävät lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä tai ovat muutoin merkitykseltään huomattavia taikka vaativat perustuslain mukaan muusta syystä eduskunnan hyväksymisen. Eduskunnan hyväksyminen vaaditaan myös tällaisen velvoitteen irtisanomiseen.

Ehdotetun 1. lain 32 §:n 3 momentin mukaan Interreg-ulkorajaohjelmien toimeenpanoa koskevan rahoitussopimuksen tekee työ- ja elinkeinoministeriö siten kuin Interreg-asetuksen 60 artiklassa säädetään. Ehdotetun lain 42 §:n mukaan työ- ja elinkeinoministeriö tai hallintoviranomainen voi sopia tavanomaisina pidettävistä Interreg-ohjelman tai Interreg-ulkorajaohjelman hallinnointitehtävien toimeenpanemisesta Euroopan komission ja muiden ohjelmaan osallistuvien valtioiden viranomaisten sekä Euroopan jälleenrakennus- ja kehityspankin kanssa.

Perustuslakivaliokunta on antanut lausunnon PeVL 14/2008 vp koskien hallituksen esitystä laiksi ulkorajayhteistyön hallinnosta (HE 42/2008 vp). Esitys on sisältänyt säännökset euroopalaisen naapuruuden ja kumppanuuden välineestä osarahoitettavien yhteisön ulkorajoilla toteutettavien yhteisten toimintaohjelmien valmistelusta, hallinnoinnista, seurannasta, valvonnasta ja tarkastuksesta. Vastaavat säännökset ovat käsillä olevan hallituksen esityksen 1. lain pykälissä 32 (valmistelu), 33 (seuranta) ja 34 (hallinnointi) sekä 2. lain pykälissä 70–72 (tarkastus), jotka koskevat Euroopan aluekehitysrahastosta ja ulkoisista rahoitusvälineistä tuettavaa Euroopan alueellinen yhteistyö -tavoitetta (Interreg) ja naapuruus-, kehitys- ja kansainvälisen yhteistyön välinettä (NDICI-asetus). Perustuslakivaliokunta on edellä mainitussa lausunnossaan EU:n ulkorajayhteistyöstä PeVL 14/2008 vp todennut, että toisen valtion tai kansainvälisen järjestön kanssa tehtävän sopimuksen tekovallan perustaminen viranomaiselle on poikkeuksellinen järjestely. Tällaisen sopimuksentekovallan perustamiselle on perustuslakivaliokunnan käytännössä asetettu eräitä edellytyksiä: valtuutus ei saa olla rajoittamaton valtuutuksen saajaan ja sisältöön nähden, minkä ohella valtuutuksessa on ilmaistava ne viranomais- tai muut tahot, joiden kanssa sopimuksia voidaan tehdä (PeVL 40/2000 vp, s. 2, PeVL 16/2004 vp, s. 4/I). Lisäksi viranomaiselle ei voida tavallisella lailla perustaa sopimuksentekovaltaa asioissa, joista päättäminen vaatii eduskunnan hyväksymisen (PeVL 16/2004 vp, s. 4/I).

Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan PeVL 5/2007 vp todennut, että viranomaisten väliseen yhteistyöhön liittyvistä teknisluonteisista seikoista on nykyisin tavanomaista sopia asianomaisten valtioiden viranomaisten kesken tehtävillä ns. kansainvälisillä hallintosopimuksilla. Suomen viranomais- tai viranomainen voi tehdä tällaisia sopimuksia vain asialliselta merkitykseltään vähäisistä asioista. Tällaiset sopimukset eivät muodostu ongelmalliseksi sopimuksentekovaltaa koskevien perustuslain 93 ja 94 §:n säännösten kannalta.

Toisaalta Interreg-asetuksen 60 artiklan 6 kohdan mukaan, jos Interreg-ohjelman hallintoviranomaisen sijaintijäsenvaltio päättää allekirjoittaa rahoitussopimuksen 4 kohdan a alakohdan mukaisesti, kyseistä rahoitussopimusta on pidettävä välineenä, jolla toteutetaan EU:n talousarviota varainhoitoasetuksen mukaisesti, eikä SEUT-sopimuksen 216–219 artiklassa tarkoitettuna kansainvälisenä sopimuksena.

On jonkin verran epäselvää, voidaanko Interreg-rahoitussopimusta pitää viranomaisten välisenä hallintosopimuksena vai viranomaisen sopimuksentekovaltaan kuuluvana valtiosopimuksena, jonka tekemistä koskeva valtuutus on rajoitettu. Riippumatta siitä, millainen asema Interreg-rahoitussopimuksella viime kädessä on, sopimusta ei ole perustuslakivaliokunnan käytännössä pidetty perustuslain 93 ja 94 §:n alaan kuuluvana eikä näin ollen valtiosääntöoikeudellisesti ongelmallisena. Interreg-asetuksen 60 artiklan 6 kohdan mukaisesti EU:n lainsäädännössä rahoitussopimuksella ei ole kansainvälisen sopimuksen asemaa. Ehdotettu 1. lain sääntely Interreg-ulkorajaohjelmien toimeenpanoa koskevasta rahoitussopimuksesta ei siten ole ongelmallinen perustuslain 93 ja 94 §:n säännösten kannalta.

Kielelliset oikeudet

Ehdotetun 2. lain 11 §:n mukaan maakuntien liittojen tehtäviä voitaisiin koota siten, että jokin maakunnan liitto hoitaa valtionapuviranomaisen tehtäviä toisen maakunnan liiton toimialueella. Ehdotetun 1. lain 10 §:n 6 momentissa säädettäisiin asetuksenantovaltuudesta, jonka nojalla valtioneuvoston asetuksella voitaisiin säätää EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelman välittävän toimielinten tehtävien kokoamisesta. Myös ELY-keskusten osalta alue- ja rakennepolitiikan välittävän toimielimen tehtäviä keskitettäisiin nykyisellä tavoin, kuten elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annetussa valtioneuvoston asetuksessa säädetään. Tehtävien kokoamisen lisäksi kielelliset oikeudet tulee turvata annettaessa julkinen hallintotehtävä muulle kuin viranomaiselle perustuslain 124 §:n mukaisesti viittaamalla perustuslakivaliokunnan edellyttämällä tavalla hallinnon yleislakeihin, mukaan lukien kielilain noudattamiseen. Näiden säännösten perustuslainmukaisuutta käsitellään edellä.

Perustuslakivaliokunta on arvioinut maakuntien yhteistoiminnan järjestämisen perustuslainmukaisuutta ja todennut, että ehdotettu kuntien yhteistoiminnan sääntely ei perustuslakivaliokunnan aiemman käytännön valossa ole ongelmallista kuntien itsehallinnon perustuslainsuojan näkökulmasta (PeVL 21/2009 vp, s. 4, jossa viittaus ks. PeVL 32/2001 vp, s. 2, PeVL 37/2006 vp, s. 5). Perustuslakivaliokunta on kuitenkin tässä yhteydessä huomauttanut, että perustuslain 122 §:stä ja 17 §:stä seuraavat kielellisiin oikeuksiin liittyvät velvoitteet on otettava huomioon myös maakunnan liittojen yhteistoiminta-alueita järjestettäessä. (PeVL 21/2009 vp, s. 4). Näin on valiokunnan mukaan myös silloin, kun valtion alue- ja paikallishallintoviranomaisten toimialueita järjestetään lakia alemman asteisin säännöksin ja päätöksin (PeVL 21/2009 vp, s. 3, jossa viittaus PeVL 29/2006 vp, s. 2/II, PeVL 42/2006 vp, s. 3).

Ehdotetun 2. lain 11 §:n mukainen tehtävien kokoaminen tulisi säännöksen mukaan olla tarkoituksenmukaista, kokoamisella tulisi olla hallintoviranomaisen hyväksyntä ja kokoamisesta säädettäisiin asetuksella. Näillä keinoin voitaisiin turvata myös kansalaisten kielellisten oikeuksien toteutuminen maakuntien liittojen tehtäviä koottaessa. ELY-asetuksen 31 §:ssä on nimenomaisesti säädetty, että Hämeen ja Keski-Suomen ELY-keskuksessa on kummassakin ruotsinkielinen palveluryhmä välittävän toimielimen tehtävien hoitamista varten. Ehdotettu tehtävien kokoamista koskeva sääntely ja sitä koskevat asetuksenantovaltuudet eivät olisi ongelmallisia perustuslaissa turvattujen kielellisten oikeuksien näkökulmasta.

Muuta

Ehdotuksen lausuntokierroksella huomiota on kiinnitetty siihen, että ehdotetun 2. lain 13 §:n 3 momentin, 16 §:n 1 momentin ja 17 §:n 2 momentin mukaan viranomaiset (maakunnan liitto, ELY-keskus ja työ- ja elinkeinoministeriö) voisivat myöntää tukea myös itse toteuttamiinsa hankkeisiin. Ehdotus vastaa voimassa olevaa lakia. Oikeusministeriön esitysluonnoksesta antamassa lausunnossa on tältä osin viitattu perustuslakivaliokunnan lausuntoon PeVL 21/2009 vp, jota koskevaan esitykseen sisältyi ehdotus asian käsittelemisen siirtämisestä toiseen virastoon viraston esteellisyyden perusteella. Perustuslakivaliokunta katsoi, että epäselvästä viraston esteellisyyden käsitteestä on syytä luopua ja muotoilla säännökset kokonaisuudessaan toisin. Samalla valiokunta edellytti arviota siitä, voisiko kysymyksen ratkaista säännöksillä virastojen sisäisten vastuualueiden asemasta (PeVL 21/2009 vp, s. 5). Valiokunnan esiin nostamat esteellisyttä koskevat seikat on vakiintuneesti huomioitu EU:n alue- ja rakennepolitiikan rahastojen varojen myöntämisessä. Yleisasetuksen 65 artiklan 4 kohdan ja varain-hoitoasetuksen (Euroo-

pan parlamentin ja neuvoston asetuksen 1046/2018) perusteella tukea myöntäviltä viranomaisilta edellytetään myös jatkossa, että tukeen liittyvät tehtävät, kuten tuen myöntäminen, maksaminen ja jatkotoimenpiteet sekä hankkeen toteuttaminen, on organisaatiossa eriytetty toisistaan riittäväällä tavalla moitteettoman varainhoidon periaatteiden mukaisesti. Asia on avattu 2. lakiehdotuksen säännöskohtaisissa perusteluissa.

Edellä mainitun johdosta katsotaan, että lakiehdotukset voitaisiin hyväksyä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä.

Ponsi

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

alueiden kehittämisestä ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan toimeenpanosta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Lain tarkoitus

Tässä laissa säädetään kansallisen aluepolitiikan ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan toimeenpanosta ja yhteensovittamisesta.

2 §

Alueiden kehittäminen ja kehittämisen tavoitteet

Alueiden kehittäminen on valtion, maakuntien liittojen, kuntien ja muiden toimijoiden vuorovaikutukseen perustuvaa hallinnonalojen välistä yhteistyötä ja monitasoista toimintaa, joka perustuu kansallisiin ja alueiden erilaisiin vahvuuksiin ja tarpeisiin.

Alueiden kehittämisen tavoitteena on edistää alueiden kestävä kehitystä, kasvua ja kilpailukykyä, asukkaiden hyvinvointia ja elinympäristön laatua. Alueiden kehittämisellä:

1) vahvistetaan kasvua tukevaa elinkeino- ja innovaatorakennetta, alueiden älykästä erikoistumista ja taloudellista tasapainoa, kestävä alue- ja yhdyskuntarakennetta sekä saavutettavuutta;

2) tuetaan asukkaiden työllisyyttä, osaamista, yhtäläisiä mahdollisuuksia ja sosiaalista osallisuutta sekä maahanmuuttajien kotoutumista;

3) parannetaan elinympäristön laatua sekä hillitään ilmastonmuutosta ja edistetään siihen sopeutumista;

4) vähennetään alueiden välisiä ja sisäisiä kehityseroja;

5) parannetaan alueiden omia vahvuuksia ja erikoistumista sekä edistetään niiden kulttuuria.

3 §

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan kansallisen alueiden kehittämisen ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan rahastoista rahoitettavien suunnitelmien ja ohjelmien valmisteluun, hallinnointiin, arviointiin, seurantaan ja yhteensovittamiseen.

Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan rahastot ovat:

- 1) Euroopan aluekehitysrahasto;
- 2) Euroopan sosiaalirahasto plussa (*Euroopan sosiaalirahasto*);
- 3) oikeudenmukaisen siirtymän rahasto.

Euroopan aluekehitysrahastosta tuettavien Interreg-ohjelmien hallinnointiin sovelletaan 4 lukua. Mainittua lukua sovelletaan myös Euroopan aluekehitysrahastosta sekä Naapuruus-, kehitys- ja kansainvälisen yhteistyön välineestä tuettavien Interreg-ulkorajaohjelmien hallinnointiin.

4 §

Suhde Euroopan unionin lainsäädäntöön

Tällä lailla täydennetään seuraavien Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusten kansallista soveltamista:

1) Euroopan aluekehitysrahastoa, Euroopan sosiaalirahasto plussaa, koheesiorahastoa, oikeudenmukaisen siirtymän rahastoa ja Euroopan meri- ja kalatalousrahastoa koskevista yleisistä säännöksistä ja rahoitussäännöistä sekä turvapaikka- ja maahanmuuttorahastoa, sisäisen turvallisuuden rahastoa ja rajaturvallisuuden ja viisumipolitiikan rahoitusvälinettä koskevista rahoitussäännöistä annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetetus (EU) / (*yleisasetus*);

2) Euroopan aluekehitysrahastosta ja koheesiorahastosta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetetus (EU) / (*EAKR-asetus*);

3) Euroopan sosiaalirahasto plussasta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetetus (EU) / ;

4) Oikeudenmukaisen siirtymän rahaston perustamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetetus (EU) / ;

5) Euroopan aluekehitysrahastosta ja ulkoisista rahoitusvälineistä tuettavaa Euroopan alueellinen yhteistyö -tavoitetta (Interreg) koskevista erityissäännöksistä annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetetus (EU) / (*Interreg-asetus*);

6) Naapuruus-, kehitys- ja kansainvälisen yhteistyön välineen perustamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetetus (EU) / .

5 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *alueella* maakuntajakolaissa (1159/1997) tarkoitettujen maakuntien alueita lukuun ottamatta Ahvenanmaan maakuntaa;

2) *kansallisilla alueiden kehittämisen varoilla* valtion talousarvioon otettua alueiden kehittämisen, alueiden kestävän kasvun ja elinvoiman tukemisen määrärahaa;

3) *Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelmalla* Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027 -ohjelmaa;

4) *valtakunnallisilla teemoilla* Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelmaan perustuvia valtakunnallisia tavoitteita ja toimintaa, joita ohjataan ja rahoitetaan keskitetysti ja joiden valmistelu on tehty ministeriöiden keskeisten strategioiden pohjalta yhteistyössä alueiden viranomaisten ja muiden toimijoiden kanssa;

5) *Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman varoilla* valtion talousarvioon otettuja Euroopan unionin talousarviosta Suomelle myönnettyjä Euroopan aluekehitysrahaston, Euroopan sosiaalirahaston ja oikeudenmukaisen siirtymän rahaston ja niitä vastaavia Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027 -ohjelman valtion rahoitusosuuksia;

6) *Interreg-ohjelmilla* Euroopan alueellinen yhteistyö -tavoitteen mukaisia Euroopan unionin sisärajat ylittäviä yhteistyöohjelmia;

7) *Interreg-ulkorajaohjelmilla* Euroopan alueellinen yhteistyö -tavoitteen mukaisia Euroopan unionin ulkorajat ylittäviä yhteistyöohjelmia;

8) *kansallisella vastinrahoituksella* valtion talousarvioon otettua valtion rahoitusosuutta Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien hankkeiden tukemiseksi;

9) *teknisen tuen kansallisella rahoitusosuudella* Suomen kansallista rahoitusosuutta Interreg-ohjelman ja Interreg-ulkorajaohjelman teknisestä tuesta;

10) *välittävällä toimielimellä* hallintoviranomaisen yleisasetuksen 65 artiklan 3 kohdan nojalla nimeämää viranomaista, joka suorittaa tehtäviä hallintoviranomaisen lukuun ja vastuulla;

11) *jatkotoimenpiteillä* tuen palauttamista, takaisinperintää, maksamisen keskeyttämistä ja lopettamista koskevia päätöksiä.

2 luku

Viranomaiset ja niiden tehtävät

6 §

Vastuu alueiden kehittämisestä

Vastuu alueiden kehittämisestä on valtiolla ja kunnilla.

Alueiden kehittämisen valtakunnallinen vastuu on valtiolla. Alueiden kehittämisen suunnittelu, yhteensovittaminen ja seuranta kuuluvat työ- ja elinkeinoministeriölle.

Alueiden kehittämiseen liittyvien kunnan tehtävien hoitamisesta alueella vastaa 7 §:ssä tarkoitettu maakunnan liitto aluekehittämisviranomaisena.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista ja niiden tehtävistä alueiden kehittämisessä säädetään elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annetussa laissa (897/2009).

7 §

Maakunnan liitto

Jokaisessa maakuntajakolaissa tarkoitetussa maakunnassa on oltava maakunnan liitto. Alueen kuntien on oltava alueensa maakunnan liiton jäseniä.

Maakunnan liitto on kuntalain (410/2015) 55 §:ssä tarkoitettu kuntayhtymä. Mainitun pykälän 1 momentissa säädetystä poiketen maakunnan liiton nimessä ei tarvitse mainita sanaa kuntayhtymä.

Maakunnan liiton ylimmän päättävän toimielimen jäsenten tulee olla jäsenkuntien valtuutettuja. Edustettuina olevien ryhmien ääniosuuksien tulee mainittuun toimielimeen valittaessa vastata jäsenkuntien valtuustoissa edustettuina olevien eri ryhmien kuntavaaleissa saamaa ääniosuutta maakunnan alueella vaalilaissa (714/1998) säädetyn suhteellisuusperiaatteen mukaisesti. Jokaisella jäsenkunnalla tulee olla vähintään yksi edustaja mainitussa toimielimessä. Maakunnan liiton muiden toimielinten kokoonpanosta säädetään kuntalain 58 §:n 3 momentissa.

8 §

Alueiden kehittämisen suunnittelu

Valtioneuvosto päättää hallituskaudella toteutettavista valtakunnallisista alueiden kehittämisen painopisteistä tekemällä tämän lain 24 §:ssä tarkoitetun aluekehittämispäätöksen.

Maakuntien liitot edistävät alueidensa kehittämistä laatimalla maakunnan pitkän aikavälin strategiaan linjauksiin perustuvan tämän lain 25 §:ssä tarkoitetun maakuntaohjelman. Alueen kehittämisen suunnittelusta vastaa maakunnan liitto yhteistyössä kuntien, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten ja muun valtion aluehallinnon sekä muiden aluekehittämiseen osallistuvien tahojen kanssa.

Valtioneuvosto, ministeriöt, maakuntien liitot ja muut viranomaiset voivat laatia alueiden kehittämisen tavoitteiden toteuttamiseksi ohjelmia ja yhteistyösopimuksia.

9 §

Työ- ja elinkeinoministeriön tehtävät

Työ- ja elinkeinoministeriön tehtävänä on:

1) sovittaa yhteen alueiden kehittämisen suunnittelun, toteuttamisen ja seurannan kokonaisuutta;

2) valmistella aluekehittämispäätös;

3) hoitaa Suomen tavoitteiden edistämistä Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikassa;

4) laatia yleisasetuksen 7 artiklassa tarkoitettu kumppanuussopimus Euroopan komission kanssa alue- ja rakennepolitiikan rahastojen ja Euroopan meri- ja kalatalousrahaston ohjelmien rahoituksen kohdentamisesta, tavoitteista ja toteutustavasta;

5) laatia yleisasetuksen 16 artiklan mukainen ohjelma Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan rahastojen osalta;

6) päättää Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan varojen osoittamisesta välittävälle toimielimille sekä kansallisten alueiden kehittämisen varojen osoittamisesta maakuntien liitoille valtion talousarvioon otettujen määrärahojen puitteissa;

7) toimia yleisasetuksen 65 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuna Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman hallintoviranomaisena ja hoitaa mainitun asetuksen 66 artiklassa tarkoitettua tehtäviä;

8) hoitaa yleisasetuksen 70 artiklassa tarkoitettu Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman kirjanpito toiminto.

Työ- ja elinkeinoministeriö hoitaa 1 momentin 1–5 kohdassa tarkoitettuja tehtäviä yhteistyössä muiden ministeriöiden, maakuntien liittojen, kuntien, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten ja muiden julkisten ja yksityisten toimijoiden kanssa.

Työ- ja elinkeinoministeriön on hallinnollisesti eriytettävä 1 momentin 7 ja 8 kohdissa tarkoitettua tehtäviä toisistaan yleisasetuksen 65 artiklan 4 kohdassa tarkoitettulla tavalla.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 1 momentin 5–8 kohdassa tarkoitetuista tehtävistä.

10 §

Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman välittävä toimielin

Yleisasetuksen 65 artiklan 3 kohdassa tarkoitettuja välittäviä toimielimiä ovat elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset, Ruokavirasto ja maakuntien liitot. Välittävän toimielimen tulee täyttää sekä Euroopan unionin että kansallisen lainsäädännön mukaiset tehtävien hoitamista koskevat vaatimukset.

Välittävän toimielimen on hoidettava sille annettuja hallintoviranomaisen tehtäviä hallintoviranomaisen lukuun ja sen vastuulla. Välittävälle toimielimelle annettujen tehtävien hoitamisesta Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman tukiasioissa säädetään alueiden kehittämisestä ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan hankkeiden rahoittamisesta annetussa laissa (/) (rahoituslaki).

Maakunnan liiton välittävän toimielimen tehtäviä voidaan koota siten, että jokin maakunnan liitto hoitaa välittävälle toimielimelle säädettyjä tehtäviä toisen maakunnan liiton toimialueella, jos tällä tavoin voidaan turvata tehtävissä tarvittavan erityisasiantuntemuksen saatavuus, moitteeton varainhoito tai tehtäviä koskeva eriyttämisvaatimus taikka tehtävien kokoaminen on tarkoituksenmukaista muun vastaavan syyn vuoksi. Maakunnan liittojen tehtävien kokoamisen on perustuttava 18 §:ssä tarkoitettuun maakuntien liittojen väliseen sopimukseen.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen välittävän toimielimen tehtäviä voidaan koota siten, että jokin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus hoitaa välittävälle toimielimelle säädettyjä tehtäviä toisen keskuksen toimialueella.

Välittävän toimielimen tehtävien kokoamisella on oltava hallintoviranomaisen hyväksyntä. Hallintoviranomainen nimeää välittävät toimielimet päätöksellä.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä välittävälle toimielimelle asetettavista vaatimuksista, niille annettavista tehtävistä ja tehtävien kokoamisesta.

11 §

Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman hallintoviranomaisen suhde välittävään toimielimeen

Hallintoviranomainen voi:

- 1) asettaa varojen osoittamispäätöksessä välittävälle toimielimelle tuen myöntämistä, maksamista, seurantaa, valvontaa ja jatkotoimenpiteitä koskevia sitovia ehtoja;
- 2) velvoittaa välittävän toimielimen määräajassa ryhtymään asianmukaisiin toimenpiteisiin, joilla sääntöjenvastaisuudesta johtuva virhe oikaistaan tai sen toistuminen estetään;
- 3) jättää osoittamatta 9 §:n 1 momentin 6 kohdassa tarkoitetun välittävän toimielimen määrärahan, jos välittävä toimielin ei hoida asianmukaisesti 10 §:ssä tarkoitettuja tehtäviä tai täytä yleisasetuksen liitteen X mukaisia tai tässä laissa säädettyjä vaatimuksia;
- 4) määrätä 9 §:n 1 momentin 6 kohdassa tarkoitetut välittävälle toimielimelle osoitetut varat kokonaan tai osittain takaisin perittäviksi, jos välittävä toimielin on käyttänyt varoja muuhun tarkoitukseen kuin ne on osoitettu tai on varoja käyttäessään olennaisesti rikkonut lakia tai hallintoviranomaisen asettamia varojen käytön ehtoja;
- 5) siirtää välittävän toimielimen tehtävän toiselle, jos välittävä toimielin ei hoida asianmukaisesti 10 §:ssä tarkoitettuja tehtäviä tai täytä yleisasetuksen liitteen X mukaisia tai tässä laissa säädettyjä vaatimuksia.

Ennen 1 momentin 3 ja 5 kohdassa tarkoitettuja toimenpiteitä hallintoviranomaisen on neuvoteltava välittävän toimielimen kanssa puutteiden korjaamisesta ja annettava sille kohtuullinen määräaika puutteiden korjaamiseksi. Hallintoviranomainen voi ryhtyä kuitenkin mainittuihin toimenpiteisiin välittömästi ilman neuvottelua, jos välittävän toimielimen toiminnassa on havaittu vakavia puutteita tai laiminlyöntejä.

12 §

Työ- ja elinkeinoministeriön toimivalta kansallisten alueiden kehittämisen varojen hallinnonnissa

Työ- ja elinkeinoministeriö voi:

1) asettaa kansallisten alueiden kehittämisen varojen osoittamispäätöksessä maakunnan liitolle tuen myöntämistä, maksamista, seuranta- ja valvontaa ja jatkotoimenpiteitä koskevia sitovia ehtoja;

2) määrätä maakunnan liitolle osoitetut kansallisten alueiden kehittämisen varat kokonaan tai osittain takaisin perittäviksi, jos maakunnan liitto on käyttänyt varoja muuhun tarkoitukseen kuin ne on osoitettu tai on varoja käyttäessään olennaisesti rikkonut lakia tai varojen käytön ehtoja.

13 §

Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman kirjanpitotoiminnon suhde välittävään toimielimeen

Työ- ja elinkeinoministeriö voi kirjanpitotoimintoa hoitaessaan yhdessä hallintoviranomaisen kanssa asettaa 9 §:n 1 momentin 6 kohdan mukaiseen varojen osoittamispäätökseen välittävien toimielinten noudatettaviksi sellaisia sitovia ehtoja, jotka ovat välttämättömiä kirjanpitotoiminnon hoitamiseksi.

Työ- ja elinkeinoministeriö voi kirjanpitotoimintoa hoitaessaan velvoittaa hallintoviranomaisen ja välittävän toimielimen määrääjässä ryhtymään asianmukaisiin toimenpiteisiin, joilla yleisasetuksen 2 artiklan 29 ja 40 kohdassa tarkoitettu sääntöjenvastaisuudesta johtuva virhe oikaistaan tai sen toistuminen estetään.

14 §

Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman tarkastusviranomainen

Valtiovarainministeriö toimii yleisasetuksen 65 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuna Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman tarkastusviranomaisena.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tarkastusviranomaisen tehtävistä.

15 §

Alueiden uudistumisen neuvottelukunta

Työ- ja elinkeinoministeriön yhteydessä toimii alueiden uudistumisen neuvottelukunta. Valtioneuvosto asettaa neuvottelukunnan ja nimittää sen puheenjohtajan valtioneuvoston toimikaudeksi.

Neuvottelukunnan tehtävänä on:

1) sovittaa yhteen ja seurata alueiden kehittämisen strategista kokonaisuutta ja sen vaikuttavuutta;

2) ohjata valtioneuvoston aluekehittämispäätöksen valmistelua sekä edistää ja seurata sen toteuttamista;

- 3) edistää valtakunnallisten ja alueellisten toimijoiden yhteistyötä;
 - 4) ennakoida ja seurata aluekehitystä ja välittää tietoa kehittämistarpeista;
 - 5) käsitellä alueiden kehittämiseen liittyviä keskeisiä uudistuksia.
- Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa säännöksiä neuvottelukunnan kokoonpanosta sekä tarkempia säännöksiä sen tehtävistä.

16 §

Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman seurantakomitea

Valtioneuvosto asettaa yleisasetuksen 33 artiklassa tarkoitetun Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman seurantakomitean ohjelmakauden ajaksi sekä nimittää työ- ja elinkeinoministeriöstä seurantakomitean puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan. Seurantakomiteasta, sen kokoonpanosta ja tehtävistä säädetään mainitun asetuksen 33–35 artiklassa.

Seurantakomitean on pyrittävä päätöksenteossaan yksimielisyyteen. Jos päätöstä ei voida tehdä yksimielisesti, päätökseksi tulee kanta, jota kaksi kolmannesta äänestäneistä on kannattanut.

Seurantakomitean jäsenen sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä hänen hoitaessa 1 momentissa tarkoitettua tehtävää. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa (412/1974).

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa säännöksiä seurantakomitean tehtävistä ja sihteeristöstä sekä tarkempia säännöksiä seurantakomitean kokoonpanosta ja toimikaudesta.

17 §

Maakunnan liiton tehtävät

Maakunnan liitto vastaa aluekehittämisen strategisesta kokonaisuudesta ja siinä tehtävässä:

- 1) valmistelee ja toimeenpanee maakunnan pitkän aikavälin strategian;
 - 2) edistää alueensa elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä ja alueen älykästä erikoistumista;
 - 3) hoitaa sille rahoituslaissa säädetyt tehtävät;
 - 4) edistää saavutettavuutta sekä vastaa maakunnan liikennejärjestelmäsuunnittelun yhteistyön johtamisesta ja suunnitelman yhteensovittamisesta maakunnan muiden suunnitelmien ja valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman kanssa muualla kuin Helsingin seudulla;
 - 5) edistää luonnonvarojen kestävää käyttöä ja ilmastonmuutoksen hillintää ja siihen sopeutumista ja laadukkaan elinympäristön tilaa koskevan suunnittelun yhteistyötä sekä vastaa suunnittelun yhteensovittamisesta maakunnan muun suunnittelun kanssa;
 - 6) edistää kuntien välistä, kuntien ja maakunnan välistä sekä maakuntien välistä yhteistyötä sekä maakunnan kansallisia ja kansainvälisiä yhteyksiä;
 - 7) seurata ja ennakoida aluekehitystä sekä toimintaympäristön ja osaamistarpeiden muutoksia;
 - 8) edistää kulttuuria osana maakunnallista strategiatyötä, saamelaiden kotiseutualueella heidän oikeuttaan omaan kieleensä ja kulttuuriinsa sekä maakunnallista identiteettiä ja asukkaiden osallistumista maakunnan kehittämiseen;
 - 9) edistää julkisen hallinnon yhteispalveluista annetussa laissa (223/2007) tarkoitettua yhteispalvelua alueellaan;
 - 10) hoitaa muut sille erikseen säädetyt ja jäsenkuntien sille osoittamat tehtävät.
- Maakunnan liitto hoitaa tehtäviään:

- 1) toimimalla laajassa yhteistyössä alueiden kehittämiseen osallistuvien viranomaisten sekä julkisten ja yksityisten toimijoiden kanssa;
- 2) ottamalla huomioon kuntien erilaisista lähtökohdista johtuvat tarpeet ja vahvuudet;
- 3) osallistumalla keskeisten aluekehittämiseen osallistuvien valtion aluehallintoviranomaisten strategiseen suunnitteluun ja tulosohjaukseen;
- 4) tekemällä yhteistyötä korkeakoulujen ja koulutuksen järjestäjien kanssa maakunnan aluekehittämistavoitteiden huomioon ottamiseksi;
- 5) edistämällä maakunnan yleistä kehittämistä ja etuja.

18 §

Maakuntien liittojen yhteistyö

Maakuntien liitot voivat sopia tehtävien kokoamisesta tai muusta yhteistyöstä asioissa, joissa se on 17 §:n ja muiden tämän lain mukaisten tai rahoituslain 9 §:ssä tarkoitettujen tehtävien asianmukaisen hoidon kannalta tarpeellista.

Maakunnan liiton välittävän toimielimen tehtävien, kansallisen vastinrahoituksen hallinnointitehtävien ja hallinnollisia tarkastuksia koskevien tehtävien kokoamisesta säädetään 10, 37 ja 39 §:ssä.

19 §

Maakunnan yhteistyöryhmä

Aluekehittämistä koskevien suunnitelmien, ohjelmien ja sopimusten valmistelun ja toimeenpanon yhteensovittamista varten maakunnassa on maakunnan yhteistyöryhmä. Yhteistyöryhmä toimii yleisasetuksen 6 artiklassa tarkoitettuna kumppanuuselimenä Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman osalta.

Maakunnan liiton hallitus asettaa maakunnan yhteistyöryhmän, nimittää sen puheenjohtajan ja vahvistaa sen työjärjestyksen.

Yhteistyöryhmässä tulee olla kattavasti edustettuina alueen kehittämisen kannalta keskeiset tahot yleisasetuksen 6 artiklan mukaisesti.

Yhteistyöryhmä voi asettaa jaostoja ja kutsua asiantuntijoita. Yhteistyöryhmän ja sen asettaman jaoston jäsenen sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä heidän hoitaessa tässä pykälässä tarkoitettuja tehtäviä. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa säännöksiä yhteistyöryhmän toimikaudesta, sihteeristöstä ja sihteeristön tehtävistä sekä tarkempia säännöksiä yhteistyöryhmän kokoonpanosta.

20 §

Maakunnan yhteistyöryhmän tehtävät

Maakunnan yhteistyöryhmän tehtävänä on:

- 1) käsitellä maakunnassa valmisteltavia suunnittelu-, ohjaus- ja sopimusasiakirjoja niiden valmisteluvaiheessa;
- 2) hyväksyä Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman 29 §:n 3 momentissa tarkoitettu alueellinen rahoitussuunnitelma ja siihen sisältyvät rahoituksen painopisteet;

3) edesauttaa laajojen, aluekehittämisen kannalta merkittävien hankekokonaisuuksien valmistelua ja edistää niiden toteuttamista;

4) antaa 21 §:n 3 momentin mukainen sitova lausunto hankehakemuksesta, jolle haetaan tukea Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelmasta;

5) laatia ehdotus hallintoviranomaiselle Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelmasta rahoitettavien hankkeiden tarkentaviksi alueelliseksi valintaperusteiksi;

6) raportoida Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman toteutumisesta hallintoviranomaiselle ja tarvittaessa esittää sille ohjelmaa koskevia muutostarpeita;

7) tiedottaa Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman toimeenpanosta.

Maakunnan yhteistyöryhmän työjärjestyksessä voidaan määrätä, että yhteistyöryhmä hoitaa myös muita 1 momentissa tarkoitettuihin tehtäviin liittyviä sekä kansallisiin että Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman toimeenpanoon liittyviä tehtäviä.

21 §

Maakunnan yhteistyöryhmän päätöksenteko ja hallintomenettely

Ellei tässä laissa toisin säädetä, maakunnan yhteistyöryhmän ja sen sihteeristön päätöksentekoon ja hallintomenettelyyn sovelletaan, mitä kuntalain 50, 54, 55 sekä 57–62 §:ssä säädetään kuntien yhteistoiminnasta. Muilta osin yhteistyöryhmän ja sen sihteeristön hallintomenettelyyn sovelletaan, mitä hallintolaissa (434/2003) säädetään.

Yhteistyöryhmän on pyrittävä päätöksenteossaan yksimielisyyteen. Jos päätöstä ei voida tehdä yksimielisesti, päätökseksi tulee mielipide, jota kaksi kolmannelle äänestäneistä on kannattanut.

Maakunnan yhteistyöryhmä antaa välittävälle toimielimelle lausunnon alueellisesta hankkeesta, joka on alueen kehittämisen kannalta tai kokonaiskustannusarvioltaan merkittävä ja jolle haetaan tukea Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelmasta. Maakunnan yhteistyöryhmä ei kuitenkaan anna lausuntoa valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi vuosina 2021–2028 annetun lain (/) mukaisesta yrityksen kehittämisavustusta koskevasta tukihakemuksesta.

22 §

Maakunnan yhteistyöryhmän suhde välittävään toimielimeen

Välittävä toimielin ei voi myöntää maakunnan kehittämisen kannalta merkittävälle tai kokonaiskustannusarvioltaan suurelle alueelliselle hankkeelle Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman tukea, jos yhteistyöryhmä ei ole puoltanut hanketta. Välittävä toimielin voi poiketa yhteistyöryhmän rahoittamista koskevasta puoltavasta lausunnosta, jos tuen myöntäminen olisi vastoin Euroopan unionin tai kansallista lainsäädäntöä taikka jos hanke ei olisi ohjelmanmukainen. Ennen maakunnan yhteistyöryhmän lausunnosta poikkeavan päätöksen tekemistä välittävän toimielimen on annettava yhteistyöryhmälle tieto asiasta ja perusteltava ratkaisunsa.

23 §

Maakunnan yhteistyöryhmän tiedonsaanti

Välittävän toimielimen on toimitettava maakunnan yhteistyöryhmälle säännöllisesti:

1) tiedot valtakunnallisiin teemoihin sisältyvistä Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelmasta rahoitettavista hankkeista; ja

2) yhteenveto saapuneista yritystukihakemuksista ja tehdyistä yritystukipäätöksistä.

Edellä 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuihin yhteenvetoihin ei saa sisältyä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 24 §:n 1 momentin 20 kohdassa tarkoitettuja yksityisen liikesalaisuuden piiriin kuuluvia salassa pidettäviä tietoja eikä muita salassa pidettäviksi säädettyjä tietoja.

3 luku

Ohjelmatyö ja yhteistyömenettelyt

24 §

Aluekehittämispäätös

Valtioneuvosto päättää hallituskausittain valtakunnallisista alueiden kehittämisen painopisteistä (*aluekehittämispäätös*). Aluekehittämispäätöksellä ohjataan eri hallinnonalojen ja maakuntien liittojen alueiden kehittämistä ja toimenpiteiden yhteensovittamista.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa säännöksiä aluekehittämispäätöksen valmistelusta, sisällöstä, toimeenpanosta ja toteutumisen seurannasta.

25 §

Maakuntaohjelma

Maakunnan liitto laatii maakunnan pitkän aikavälin strategisiin linjauksiin perustuvan maakuntaohjelman, jossa tarkennetaan maakunnan aluekehittämiseen liittyviä tavoitteita ja niiden toimeenpanoa. Maakuntaohjelmassa otetaan huomioon aluekehittämispäätöksen painopisteet. Maakuntaohjelmaan sisältyy tai sen yhteydessä laaditaan maakunnan älykkään erikoistumisen strategia.

Maakuntaohjelma valmistellaan yhteistyössä kuntien, muiden viranomaisten sekä alueiden kehittämiseen osallistuvien yhteisöjen ja järjestöjen sekä muiden tahojen kanssa. Lapin maakunnassa saamelaiskulttuuria koskevan osan valmistelee saamelaiskäräjät. Maakuntaohjelman hyväksyy maakuntavaltuusto valtuustokausittain. Maakuntaohjelmaa voidaan tarkistaa tarvittaessa.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä maakuntaohjelman sisällön rakenteesta, ohjelman valmistelusta sekä ohjelman valmistelun aikataulusta.

26 §

Maakuntaohjelman asema

Maakunnan alueella toimivien viranomaisten tulee ottaa toiminnassaan huomioon maakuntaohjelma ja edistää sen toteuttamista. Viranomaisten on myös muutoin arvioitava toimenpiteidensä vaikutuksia alueen kehitykseen.

Viranomaisten on pyydettävä maakunnan liitolta lausunto sellaisista suunnitelmista ja toimenpiteistä, jotka poikkeavat merkittävästi maakuntaohjelmasta tai saattavat heikentää palvelujen saatavuutta, työllisyyttä tai elinvoimaa alueella.

27 §

Alueiden kehittämisen keskustelut

Valtioneuvoston ja alueita edustavien tahojen on keskusteltava säännöllisesti alueiden kehittämisen tavoitteista ja niiden toimeenpanosta. Keskustelut perustuvat aluekehittämispäätöksen, maakuntaohjelmiin ja aluekehityksen tilannekuvaan. Keskusteluja koordinoi työ- ja elinkeinoministeriö. Alueilla keskusteluihin valmistautumisesta vastaavat maakuntien liitot.

Keskustelut edistävät valtion ja alueiden yhteistyötä ja vuorovaikutusta alueiden kehittämisen tavoitteiden saavuttamiseksi ja tukevat maakuntien omaehtoista kehittämistä. Keskusteluissa pyritään valtion ja alueiden yhteisen näkemyksen muodostamiseen alueiden kehittämisen tavoitteista, toimeenpanosta ja toimintaedellytyksistä otettavaksi huomioon eri toimijoiden toiminnan ja talouden suunnittelussa.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä keskustelujen järjestämisestä, keskusteluun osallistuvista tahoista sekä keskustelujen johtopäätösten kirjaamisesta ja niiden seurannasta.

28 §

Yhteistyösopimukset

Alueiden kehittämistä koskevien tavoitteiden toteuttamiseksi voidaan laatia yhteistyösopimuksia valtion, maakunnan liiton, kunnan, toimenpiteiden rahoittamiseen osallistuvien muiden viranomaisten ja muiden alueiden kehittämiseen osallistuvien tahojen kanssa.

Edellä 1 momentissa tarkoitettujen sopimusten yhteensopivuuden varmistamiseksi maakuntaohjelman kanssa asianomaista maakunnan liittoa tulee kuulla sopimuksen valmistelun yhteydessä, ellei se ole itse sopimusosapuoli.

29 §

Euroopan unionin kumppanuussopimuksen ja alue- ja rakennepolitiikan ohjelman valmistelu ja toimeenpano

Yleisasetuksen 7 artiklassa tarkoitetun kumppanuussopimuksen ja 16 artiklassa tarkoitetun alue- ja rakennepolitiikan ohjelman antamisesta Euroopan komissiolle päättää valtioneuvosto.

Alue- ja rakennepolitiikan ohjelman tavoitteita toteutetaan valtakunnallisin ja alueellisin toimenpitein. Kumppanuussopimusta ja alue- ja rakennepolitiikan ohjelmaa laadittaessa on otettava huomioon aluekehittämispäätös.

Alue- ja rakennepolitiikan ohjelman kokonaisuuden valmistelusta vastaa työ- ja elinkeinoministeriö. Ohjelmaan perustuvien valtakunnallisten teemojen valmistelusta vastaavat asianomaiset ministeriöt työ- ja elinkeinoministeriön johdolla. Maakuntien liitot vastaavat Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman alueellisesta valmistelusta ja alueellisten rahoitussuunnitelmien valmistelusta. Valtakunnallisen ja alueellisen valmistelun ja toimeenpanon yhteensovittamisesta sekä yleisasetuksen 6 artiklassa tarkoitetusta kumppanuudesta sekä monitasoisen

hallinnon mukaisesta käsittelystä keskushallinnossa vastaa alueiden uudistumisen neuvottelukunta.

Alue- ja rakennepolitiikan ohjelman yhden tai useamman valtakunnallisen teeman käsittelyä varten ja toteuttamisen tukemiseksi voi asianomainen ministeriö asettaa johtoryhmän.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä ohjelmien ja suunnitelmien valmistelusta, sisällöstä ja muuttamisesta, valtakunnallisen teeman johtoryhmän kokoonpanosta, tehtävistä ja välittävistä toimielimistä sekä alueellisten rahoitussuunnitelmien laadinnasta.

30 §

Kestävä kaupunkikehittäminen

EAKR-asetuksen 9 artiklassa tarkoitettua kestävästä kaupunkikehittämisestä tukevien yhdenmukaistettujen toimenpiteiden toteuttamiseksi tehtävän suunnitelman ja sille Euroopan aluekehitysrahastosta myönnettävän rahoituskehyksen hyväksyy työ- ja elinkeinoministeriö. Suunnitelman toimeenpanemiseksi sitä toteuttavat kaupungit asettavat johtoryhmän.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua suunnitelman toteuttamiseksi voidaan myöntää rahoitusta myös kansallisista alueiden kehittämisen varoista, Euroopan sosiaalirahastosta tai oikeudenmukaisen siirtymän rahastosta.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä kestävästä kaupunkikehittämisestä suunnitelmasta, toiminnasta noudatettavasta menettelystä ja johtoryhmästä.

4 luku

Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien hallinnointi

31 §

Työ- ja elinkeinoministeriön ja ulkoministeriön tehtävät Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien hallinnoinnissa

Työ- ja elinkeinoministeriö hoitaa Interreg-asetuksessa tarkoitettua Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien jäsenvaltiolle kuuluvat tehtävät.

Ulkoministeriö vastaa Euroopan unionin ulkosuhteisiin ja ulkosuhderahoitukseen liittyvien asioiden valmistelusta ja Suomen kantojen määrittelystä Interreg-ulkorajaohjelmissa.

32 §

Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien sekä rahoitussopimuksen valmistelu ja hyväksyminen

Työ- ja elinkeinoministeriö vastaa Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien Interreg-asetuksen 16 artiklassa tarkoitettua ohjelmavalmistelusta yhteistyössä ohjelma-alueen maakuntien liittojen, muiden ministeriöiden sekä muiden ohjelmakumppanien kanssa.

Valtioneuvosto päättää Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien hyväksymisestä Suomen osalta.

Interreg-ulkorajaohjelmien toimeenpanoa koskevan rahoitussopimuksen Suomen osalta tekee työ- ja elinkeinoministeriö. Sopimuksen tekemisestä säädetään Interreg-asetuksen 60 artiklassa.

Ennen rahoitussopimuksen tekemistä työ- ja elinkeinoministeriön on kuultava Interreg-ulkorajaohjelmien hallintoviranomaisia.

33 §

Seurantakomiteoiden jäsenet Interreg-ohjelmissa ja Interreg-ulkorajaohjelmissa

Valtioneuvosto nimittää suomalaiset jäsenet Interreg-asetuksen 28 artiklassa tarkoitettuihin seurantakomiteoihin. Työ- ja elinkeinoministeriö päättää seurantakomiteoiden suomalaisten jäsenten vaihdoksista.

Työ- ja elinkeinoministeriö nimittää suomalaiset jäsenet Interreg-asetuksen 22 artiklassa tarkoitettuihin seurantakomiteoiden perustamiin muihin komiteoihin tai työryhmiin. Toimikauden aikana tapahtuvista vaihdoksista tässä momentissa tarkoitetuissa muissa komiteoissa tai työryhmissä päättää se toimija, jota vaihtuva jäsen edustaa.

Seurantakomiteoiden, muiden komiteoiden ja työryhmien suomalaisiin jäseniin sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä heidän hoitaessa Interreg-asetuksen 22 ja 30 artiklassa tarkoitettuja tehtäviä. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa.

34 §

Hallintoviranomainen ja kirjanpito toiminto Interreg-ohjelmissa ja Interreg-ulkorajaohjelmissä

Interreg-asetuksen 45 artiklassa tarkoitettuna hallintoviranomaisena voi toimia ja 47 artiklassa tarkoitettua kirjanpito toimintoa voi Suomessa hoitaa maakunnan liitto tai eurooppalaisen alueellisen yhteistyön yhtymästä annetussa laissa (1340/2015) tarkoitettu suomalainen yhtymä.

Hallintoviranomainen hallinnoi ja toimeenpanee Interreg-ohjelman tai Interreg-ulkorajaohjelman moitteettoman varainhoidon periaatteita noudattaen ja hoitaa Interreg-asetuksen 46 artiklassa tarkoitettuja tehtäviä sekä tehtävät, joista sovitaan ohjelma-asiakirjassa ja rahoitussopimuksessa.

Hallintoviranomaisen oikeudesta hoitaa Interreg-ohjelmaa ja Interreg-ulkorajaohjelmaa koskevia kansallisia tehtäviä säädetään rahoituslaissa.

35 §

Tarkastusviranomainen Interreg-ohjelmissa ja Interreg-ulkorajaohjelmissä

Valtiovarainministeriö toimii Interreg-asetuksen 45 artiklassa tarkoitettuna tarkastusviranomaisena.

36 §

Tarkastajaryhmien suomalainen jäsen Interreg-ohjelmissa ja Interreg-ulkorajaohjelmissä

Valtiovarainministeriö hoitaa Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien Interreg-asetuksen 48 artiklassa tarkoitettujen tarkastajaryhmien jäsenen tehtävät Suomen osalta.

37 §

Hallinnolliset tarkastukset Interreg-ohjelmissa ja Interreg-ulkorajaohjelmissa

Maakuntien liitot toimivat Interreg-asetuksen 46 artiklassa tarkoitettuina valvojina Suomessa. Maakuntien liitot suorittavat yleisasetuksen 68 artiklassa tarkoitetut hallinnolliset tarkastukset niissä Interreg-ohjelmissa ja Interreg-ulkorajaohjelmissa, joissa hallintoviranomainen ei suorita hallinnollisia tarkastuksia.

Maakunnan liiton tässä pykälässä tarkoitettuja tehtäviä voidaan koota siten, että jokin maakunnan liitto suorittaa hallinnolliset tarkastukset toisen maakunnan liiton toimialueella, jos tällä tavoin voidaan turvata tehtävissä tarvittavan erityisasiantuntemuksen saatavuus, moitteeton varainhoito tai tehtäviä koskeva eriyttämisvaatimus taikka tehtävien kokoaminen on tarkoituksenmukaista muun vastaavan syyn vuoksi. Maakunnan liittojen tehtävien kokoamisen on perustuttava 18 §:ssä tarkoitettuun maakuntien liittojen väliseen sopimukseen.

Työ- ja elinkeinoministeriö voi siirtää valvojan tehtävän toiselle maakunnan liitolle, jos valvojana toimiva maakunnan liitto ei suorita asianmukaisesti yleisasetuksen 68 artiklassa tarkoitettuja hallinnollisia tarkastuksia tai ei hoida tämän lain nojalla annetussa asetuksessa tarkoitettuja tehtäviä taikka sillä ei enää ole tässä laissa tai sen nojalla annetussa asetuksessa säädettyjä edellytyksiä toimia.

Ennen 3 momentissa tarkoitettua toimenpidettä työ- ja elinkeinoministeriön on neuvoteltava maakunnan liiton kanssa puutteiden korjaamisesta ja annettava maakunnan liitolle kohtuullinen määräaika puutteiden korjaamiseksi. Työ- ja elinkeinoministeriö voi ryhtyä kuitenkin mainittuihin toimenpiteisiin välittömästi ilman neuvottelua, jos valvojan toiminnassa on havaittu vakavia puutteita tai laiminlyöntejä.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä valvojalle asetettavista vaatimuksista, tehtävistä, noudatettavista menettelyistä ja tehtävien kokoamisesta hallinnollisissa tarkastuksissa.

38 §

Kansallisen vastinrahoituksen ja teknisen tuen kansallisen rahoitusosuuden jakaminen Interreg-ohjelmissa ja Interreg-ulkorajaohjelmissa

Määräraha Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien kansallista vastinrahoitusta ja teknisen tuen kansallista rahoitusosuutta varten otetaan valtion talousarvioon. Valtioneuvosto päättää valtion talousarvioon otettujen määrärahojen jakamisesta.

Työ- ja elinkeinoministeriö päättää:

- 1) kansallisen vastinrahoituksen osoittamisesta maakuntien liitoille myönnettäväksi Interreg-ohjelmien mukaisiin hankkeisiin valtion talousarvioon otettujen määrärahojen puitteissa ja valtioneuvoston määrärahojen jakamisesta tehdyn päätöksen mukaisesti;
- 2) kansallisen vastinrahoituksen osoittamisesta hallintoviranomaisille myönnettäväksi Interreg-ulkorajaohjelmien mukaisiin hankkeisiin valtion talousarvioon otettujen määrärahojen puitteissa ja valtioneuvoston määrärahojen jakamisesta tehdyn päätöksen mukaisesti;
- 3) Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien teknisen tuen kansallisen rahoitusosuuden osoittamisesta Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien hallintoviranomaisille valtion talousarvioon otettujen määrärahojen puitteissa.

39 §

Kansallisen vastinrahoituksen hallinnointi Interreg-ohjelmissa ja Interreg-ulkorajaohjelmissa

Maakuntien liitot hoitavat Interreg-ohjelmien ja hallintoviranomaiset hoitavat Interreg-ulkorajaohjelmien kansallisen vastinrahoituksen hallinnointiin, myöntämiseen, maksamiseen, seurantaan, valvontaan ja jatkotoimenpiteisiin liittyvät tehtävät.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuja kansallisen vastinrahoituksen hallinnointitehtäviä voidaan koota siten, että jokin maakunnan liitto tai hallintoviranomainen hoitaa kansallisen vastinrahoituksen hallinnointitehtäviä toisen maakunnan liiton toimialueella, jos tällä tavoin voidaan turvata tehtävissä tarvittavan erityisasiantuntemuksen saatavuus, moitteeton varainhoito tai tehtäviä koskeva eriyttämisvaatimus taikka tehtävien kokoaminen on tarkoituksenmukaista muun vastaavan syyn vuoksi. Maakunnan liittojen tehtävien kokoamisen on perustuttava tämän lain 18 §:ssä tarkoitettuun maakuntien liittojen väliseen sopimukseen.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä maakuntien liitoille ja hallintoviranomaisille asetettavista vaatimuksista sekä niiden tehtävistä ja tehtävien kokoamisesta kansallisen vastinrahoituksen hallinnoinnissa.

40 §

Työ- ja elinkeinoministeriön suhde kansallista vastinrahoitusta hallinnoivaan maakunnan liittoon ja hallintoviranomaiseen

Työ- ja elinkeinoministeriö voi kansallisen vastinrahoituksen osalta:

1) asettaa varojen osoittamispäätöksessä maakunnan liitolle Interreg-ohjelmien ja hallintoviranomaiselle Interreg-ulkorajaohjelmien kansallisen vastinrahoituksen myöntämistä, maksamista, seurantaan, valvontaan ja jatkotoimenpiteitä koskevia sitovia ehtoja;

2) jättää osoittamatta 38 §:n 2 momentissa tarkoitettua maakunnan liiton tai hallintoviranomaisen määrärahan, jos maakunnan liitto tai hallintoviranomainen ei hoida asianmukaisesti 39 §:ssä tarkoitettuja tehtäviä tai täytä tässä laissa tai sen nojalla annetussa asetuksessa säädettyjä vaatimuksia;

3) määrätä maakunnan liitolle tai hallintoviranomaiselle osoitetun kansallisen vastinrahoituksen kokonaan tai osittain takaisin perittäväksi, jos maakunnan liitto tai hallintoviranomainen on käyttänyt varoja muuhun tarkoitukseen kuin ne on osoitettu tai on varoja käyttäessään olennaisesti rikkonut lakia tai varojen käytön ehtoja;

4) siirtää maakunnan liiton tai hallintoviranomaisen kansallisen vastinrahoituksen hallinnointiin liittyvät tehtävät toiselle maakunnan liitolle tai hallintoviranomaiselle, jos maakunnan liitto tai hallintoviranomainen ei hoida asianmukaisesti 39 §:ssä tarkoitettuja tehtäviä tai tässä laissa tai sen nojalla annetussa asetuksessa säädettyjä edellytyksiä toimia ei enää ole.

Ennen edellä 1 momentin 2 ja 4 kohdassa tarkoitettuja toimenpiteitä työ- ja elinkeinoministeriön on neuvoteltava maakunnan liiton tai hallintoviranomaisen kanssa puutteiden korjaamisesta ja annettava sille kohtuullinen määräaika puutteiden korjaamiseksi. Työ- ja elinkeinoministeriö voi kuitenkin ryhtyä mainittuihin toimenpiteisiin välittömästi ilman neuvottelua, jos maakunnan liiton tai hallintoviranomaisen toiminnassa on havaittu vakavia puutteita tai laiminlyöntejä.

41 §

Eräät toimeenpanojärjestelyt Interreg-ohjelmissa ja Interreg-ulkorajaohjelmissa

Työ- ja elinkeinoministeriö ja hallintoviranomainen voivat sopia tavanomaisina pidettävistä Interreg-ohjelman ja Interreg-ulkorajaohjelman hallinnointitehtävien toimeenpanojärjestelyistä

Euroopan komission ja muiden ohjelmaan osallistuvien maiden viranomaisten sekä Euroopan jälleenrakennus- ja kehityspankin kanssa.

5 luku

Erinäiset säännökset

42 §

Ohjelmien arviointi ja seuranta

Tässä laissa tarkoitettujen ohjelmien ja suunnitelmien ja suunnitelmien valmistelusta vastaavien viranomaisten velvollisuudesta selvittää ja arvioida ympäristövaikutukset säädetään viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista annetussa laissa (200/2005).

Työ- ja elinkeinoministeriö valmistelee alueiden uudistumisen neuvottelukunnan käsittelyä varten aluekehittämispäätöksen toteutumisen seurantatiedot yhteistyössä muiden ministeriöiden ja maakuntien liittojen kanssa.

Maakunnan liitto seuraa ja arvioi maakuntaohjelman toteuttamista yhteistyössä maakuntaohjelmaa toteuttavien viranomaisten kanssa. Ulkopuolinen arvioitsija arvioi maakuntaohjelman tavoitteiden toimeenpanoa vähintään kerran ohjelmakauden aikana.

Tässä laissa tarkoitettujen ohjelmien toteutumista ja vaikutuksia seurataan ja arvioidaan kussakin ohjelmassa määriteltujen seurantamenettelyjen mukaisesti.

Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman arvioinnista säädetään yleisasetuksen 39 artiklassa.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 1–4 momentissa tarkoitettussa arvioinnissa ja seurannassa noudettavista menettelyistä ja kerättävistä tiedoista.

43 §

Tukialuejako

Valtioneuvoston asetuksella voidaan määrätä maan heikoimmin kehittyneet alueet kehittämistarpeiden perusteella I ja II -tukialueiksi. Jako tapahtuu kokonaisten kuntien ja tarvittaessa myös kunnan osien muodostamien alueiden perusteella. Alueita määrättäessä otetaan huomioon Euroopan unionin alueluokitusjärjestelmä ja hallinnollisista rajoista riippumaton alueiden tunnistaminen sekä ainakin alueen asukkaiden työssäkäynti ja asiointi, kuntien välinen yhteistyö ja liikenneyhteydet.

Valtioneuvosto voi saariston kehityksen edistämiseksi annetun lain (494/1981) 14 §:ssä tarkoitettua saaristoasiain neuvottelukuntaa kuultuaan määrätä mainitun lain 9 §:n nojalla saaristokunnaksi määrätyn kunnan ja sellaisen muun kunnan saaristo-osan, johon valtioneuvosto on päättänyt sovellettavan saaristokuntaa koskevia säännöksiä, I tai II -tukialueeksi.

44 §

Muutoksenhaku

Työ- ja elinkeinoministeriön päätökseen saa vaatia oikaisua. Oikaisuvaatimuksesta säädetään hallintolaissa. Muutoksenhausta hallintotuomioistuimeen säädetään oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019). Päätös voidaan panna täytäntöön muutoksenhausta huolimatta, jollei muutoksenhakuviranomainen toisin määrää.

Maakunnan liiton päätökseen saa vaatia oikaisua ja hakea muutosta soveltaen, mitä kuntalaissa säädetään. Maakunnan yhteistyöryhmän päätökseen haetaan kuitenkin muutosta oikaisua vaatimatta soveltaen, mitä kuntalaissa säädetään.

Muutoksenhakuun maakunnan liiton Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman välittävänä toimeksiannettuna tekemästä päätöksestä sekä muutoksenhakuun maakunnan liiton Interreg-ohjelman kansallisesta vastinrahoituksesta ja hallintoviranomaisen Interreg-ulkorajaohjelman kansallisesta vastinrahoituksesta tekemästä päätöksestä sovelletaan kuitenkin, mitä rahoituslain 81 §:ssä säädetään.

Edellä 16 §:n 2 momentissa tarkoitettuihin päätöksiin ja 21 §:n 3 momentissa tarkoitettuihin lausuntoja koskeviin päätöksiin ei saa hakea erikseen muutosta valittamalla.

Muutoksenhausta valtioneuvoston yleisistunnon päätökseen säädetään oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa.

45 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tällä lailla kumotaan alueiden kehittämisestä ja rakennerahastotoiminnan hallinnoinnista annettu laki (7/2014) ja ulkorajan ylittävistä yhteistyöistä annettu laki (657/2015).

46 §

Siirtymäsäännökset

Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan rakennerahasto-ohjelmien, jäsenvaltioiden välisen rakennerahasto-ohjelmien, Euroopan naapuruusvälineestä osarahoitettavien Euroopan unionin ulkorajat ylittävän yhteistyön yhteisten toimintaohjelmien ja kansallisen alueiden kehittämisen toimeenpanoon, jotka ovat kesken tämän lain tullessa voimaan, sekä niihin liittyvään hallinnointiin, seurantaan ja tarkastukseen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Tämän lain voimaan tullessa toimiva alueiden uudistumisen neuvottelukunta toimii toimikautensa loppuun 15 §:ssä tarkoitettuna neuvottelukuntana. Tämän lain voimaan tullessa toimiva seurantakomitea toimii toimikautensa loppuun ja siihen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

2.

Laki

alueiden kehittämisen ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan hankkeiden rahoittamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset ja viranomaisten toimivalta

1 §

Lain soveltamisala

Alueiden kehittämistä tuetaan Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan rahastoista ja valtion talousarvioon otetuilla kansallisilla alueiden kehittämisen varoilla sen mukaan kuin tässä laissa säädetään.

Tätä lakia sovelletaan:

- 1) kansallisista alueiden kehittämisen varoista myönnettäviin 9 ja 16 §:n mukaisiin tukiin;
- 2) Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman varoista ohjelmakaudella 2021–2027 myönnettäviin 9, 12 ja 15 §:n mukaisiin tukiin;
- 3) Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien 9 §:n mukaiseen kansalliseen vastinrahoitukseen ohjelmakaudella 2021–2027.

Tämän lain 3 luvun säännöksiä sovelletaan Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman toimeenpanoon ohjelmakaudella 2021–2027.

Tämän lain 4 luvun säännöksiä sovelletaan Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien kansallisen vastinrahoituksen toimeenpanoon ohjelmakaudella 2021–2027.

Tämän lain 5 luvun säännöksiä sovelletaan Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien varojen käyttöä koskeviin tarkastuksiin ohjelmakaudella 2021–2027.

2 §

Suhde Euroopan unionin lainsäädäntöön

Tällä lailla täydennetään seuraavien Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusten kansallista soveltamista:

- 1) Euroopan aluekehitysrahastoa, Euroopan sosiaalirahasto plussaa, koheesiorahastoa, oikeudenmukaisen siirtymän rahastoa ja Euroopan meri- ja kalatalousrahastoa koskevista yleisistä säännöksistä ja rahoitussäännöistä sekä turvapaikka- ja maahanmuuttorahastoa, sisäisen turvallisuuden rahastoa ja rajaturvallisuuden ja viisumipolitiikan rahoitusvälinettä koskevista rahoitussäännöistä annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) / (*yleisasetus*);

- 2) Euroopan aluekehitysrahastosta ja koheesiorahastosta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) / (*EAKR-asetus*);
- 3) Euroopan sosiaalirahasto plussasta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) / (*ESR-asetus*);
- 4) Oikeudenmukaisen siirtymän rahaston perustamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) / (*JTF-asetus*);
- 5) Euroopan aluekehitysrahastosta ja ulkoisista rahoitusvälineistä tuettavaa Euroopan alueellinen yhteistyö -tavoitetta (Interreg) koskevista erityissäännöksistä annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) / (*Interreg-asetus*);
- 6) Naapuruus-, kehitys- ja kansainvälisen yhteistyön välineen perustamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) / .

3 §

Suhde valtionavustuslakiin

Siltä osin kuin tässä laissa ei toisin säädetä, tässä laissa tarkoitettuihin tukiin sovelletaan valtionavustuslakia (688/2001).

4 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

- 1) *tuella* tässä laissa tarkoitetun viranomaisen myöntämää avustusta tiettyyn toimintaan tai hankkeeseen;
- 2) *kansallisilla alueiden kehittämisen varoilla* valtion talousarvioon otettua alueiden kehittämisen, alueiden kestävä kasvun ja elinvoiman tukemisen määrärahaa;
- 3) *Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan rahastoilla* Euroopan aluekehitysrahastoa, Euroopan sosiaalirahasto plussaa, jäljempänä Euroopan sosiaalirahasto, ja oikeudenmukaisen siirtymän rahastoa;
- 4) *Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelmalla* Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027 -ohjelmaa;
- 5) *valtakunnallisilla teemoilla* Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelmaan perustuvia valtakunnallisia tavoitteita ja toimintaa, joita ohjataan ja rahoitetaan keskitetysti ja joiden valmistelu on tehty ministeriöiden keskeisten strategioiden pohjalta yhteistyössä alueiden viranomaisten ja muiden toimijoiden kanssa;
- 6) *Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman varoilla* valtion talousarvioon otettuja Euroopan unionin talousarviosta Suomelle myönnettyjä ja niitä vastaavia Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027 -ohjelman valtion rahoitusosuuksia;
- 7) *Euroopan aluekehitysrahaston varoilla* valtion talousarvioon otettuja Euroopan unionin talousarviosta Suomelle myönnettyjä Euroopan aluekehitysrahaston rahoitusosuuksia ja niitä vastaavia Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027 -ohjelman valtion rahoitusosuuksia;
- 8) *Euroopan sosiaalirahaston varoilla* valtion talousarvioon otettuja Euroopan unionin talousarviosta Suomelle myönnettyjä Euroopan sosiaalirahaston rahoitusosuuksia ja niitä vastaavia Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027 -ohjelman valtion rahoitusosuuksia;

9) *oikeudenmukaisen siirtymän rahaston varoilla* valtion talousarvioon otettuja Euroopan unionin talousarviosta Suomelle myönnettyjä oikeudenmukaisen siirtymän rahaston rahoitusosuuksia ja niitä vastaavia Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027 -ohjelman valtion rahoitusosuuksia;

10) *Interreg-ohjelmilla* Euroopan alueellinen yhteistyö -tavoitteen mukaisia Euroopan unionin sisärajat ylittäviä yhteistyöohjelmia;

11) *Interreg-ulkorajaohjelmilla* Euroopan alueellinen yhteistyö -tavoitteen mukaisia Euroopan unionin ulkorajat ylittäviä yhteistyöohjelmia;

12) *kansallisella vastinrahoituksella* valtion talousarvioon otettua valtion rahoitusosuutta Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien hankkeiden tukemiseksi;

13) *välittävällä toimielimellä* alueiden kehittämisestä ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan toimeenpanosta annetun lain (/ ,toimeenpanolaki) 10 §:ssä tarkoitettua viranomaista;

14) *yhteishankkeella* kansallisista alueiden kehittämisen varoista rahoitettavaa useamman tuen saajan yhdessä toteuttamaa hanketta, johon tuki myönnetään tuen hakijoiden yhteisestä hakemuksesta yhdellä päätöksellä;

15) *ryhmähankkeella* Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman varoista rahoitettavaa useamman tuen saajan yhdessä toteuttamaa hanketta, johon tuki myönnetään hakijoiden yhteiseen hankesuunnitelmaan perustuvasta kunkin hakijan hakemuksesta erillisillä päätöksillä;

16) *jatkotöidenpiteillä* tuen palauttamista, takaisinperintää, maksamisen keskeyttämistä ja lopettamista koskevia toimenpiteitä.

5 §

Tuen myöntämisen yleiset edellytykset

Tukea voidaan myöntää valtion talousarvioon otettujen määrärahojen puitteissa, jos:

1) tuki on perusteltua valtion talousarvioon otettuun määrärahaan liittyvän ohjelman, suunnitelman tai sopimuksen tavoitteiden ja vaikuttavuuden kannalta;

2) tuella on merkittävä vaikutus tuen käytön kohteena olevan toiminnan toteuttamiseksi;

3) tuettava toiminta on voittoa tavoittelematonta;

4) kehittämishankkeena tuettavan toiminnan tulokset ovat yleisesti hyödynnettävissä; ja

5) tuen kohteena olevat investoinnit hyödyttävät alueen kehittämistä yhtä toimijaa laajemmin.

Yhteishanketta ja ryhmähanketta arvioidaan kokonaisuutena.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tuen myöntämisen yleisistä edellytyksistä.

6 §

Kehittämishankkeena ja investointihankkeena tuettavaa toimintaa koskeva poikkeus

Jos hankkeen toimenpiteisiin osallistuu hyödynsaajina taloudellista toimintaa harjoittavia yksiköitä, ei 5 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaista voittoa tavoittelemattomuuden edellytystä ja kehittämishankkeen tulosten 4 kohdan mukaista yleisesti hyödynnettävyyden edellytystä sovelleta niiden toimintaan siltä osin kuin tuki on tukipäätöksessä kohdennettu taloudellista toimintaa harjoittaville yksiköille Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan soveltamisesta vähämerkityksiseen tukeen annetussa komission asetuksessa (EU) 1407/2013 (*de minimis* -asetus) tarkoitettuna vähämerkityksisenä tukena.

7 §

Tuen saajaa koskevat edellytykset

Tukea voidaan myöntää julkisoikeudelliselle yhteisölle ja yksityisoikeudelliselle oikeushenkilölle. Jos kyse on yhteishankkeesta tai ryhmähankkeesta, kaikkien hakijoiden on täytettävä tuen saajalle asetetut edellytykset.

Tuen saajalla tulee olla riittävät taloudelliset ja muut edellytykset hankkeen toteuttamiseksi ja riittävät edellytykset toiminnan jatkuvuudesta huolehtimiseksi hankkeen päättymisen jälkeen, jollei jatkuvuudesta huolehtiminen ole toiminnan luonteen vuoksi tarpeetonta.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tuen saajaa koskevista edellytyksistä.

8 §

Tuen myöntämisen esteet

Tukea ei myönnetä, jos tuen hakija on olennaisesti laiminlyönyt velvollisuuksiaan suorittaa veroja tai lakisääteisiä maksuja tai hakijalla on olennaisia maksuhäiriöitä, ellei rahoittava viranomainen erityisestä syystä pidä tuen myöntämistä tarkoituksenmukaisena.

Tukea ei myönnetä yleisenä toimintatukena.

Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua valtiontukea ei myönnetä tämän lain mukaisena tukena. Tätä lakia sovellettaessa valtiontukena ei pidetä de minimis -asetuksessa tarkoitettua vähämerkityksistä tukea eikä tiettyjen tukimuotojen toteamisesta sisämarkkinoille soveltuviksi perussopimuksen 107 ja 108 artiklan mukaisesti annetussa komission asetuksessa (EU) 651/2014 tarkoitettua Interreg-ohjelmia ja Interreg-ulkorajaohjelmia koskevaa tukea.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tuen myöntämisen esteistä.

9 §

Maakunnan liiton toimivalta

Toimivaltainen maakunnan liitto voi myöntää:

1) tukea kansallisista alueiden kehittämisen varoista, Euroopan aluekehitysrahaston varoista ja oikeudenmukaisen siirtymän rahaston varoista:

a) alueiden kehittämistä, kestäväää kasvua ja elinvoimaa edistäviin kehittämishankkeisiin ja niihin sisältyviin investointeihin (*alueellinen kehittämistuki*);

b) opetus- ja kulttuuriministeriön toimialaan kuuluviin kehittämis- ja investointihankkeisiin;

c) kuntien ja kuntayhtymien toteuttamiin yritysten toimintaedellytyksiä tukeviin perusrakenteen investointihankkeisiin (*perusrakenteen investointituki*).

2) kansallista vastinrahoitusta Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien hankkeisiin.

Maakunnan liitto toimii valtionavustuslaissa tarkoitettuna valtionapuviranomaisena myöntämääns tukia koskevissa asioissa.

Toimivaltainen maakunnan liitto voi myöntää alueellista kehittämistukea sekä Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien kansallista vastinrahoitusta myös itse toteuttamiinsa hankkeisiin.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa säännöksiä myönnettävästä tuesta ja tuen käyttökohteista.

10 §

Maakunnan liiton harkintavalta eräissä tapauksissa

Ennen 9 §:n 1 momentin 1 kohdan b alakohdassa tarkoitetun tuen myöntämistä maakunnan liiton on pyydettävä opetus- ja kulttuuriministeriöltä lausunto sen toimialaan kuuluvista:

- 1) hankkeista, jotka koskevat korkeakouluverkon muutoksia;
- 2) valtakunnallisesti merkittävistä investointihankkeista, joilla voi olla olennaista vaikutusta valtion talousarvioon;
- 3) muista taloudellisesti tai valtakunnallisesti merkittävimmistä hankkeista;
- 4) kansallisista alueiden kehittämisen varoista rahoitettavista hankkeista, jotka koskevat korkeakoulututkintoon johtavan koulutuksen aloittamista.

Opetus- ja kulttuuriministeriö antaa maakunnan liittoa sitovan lausunnon 1 momentissa tarkoitettujen hankkeiden lainmukaisuudesta sekä siitä, onko hanke opetus- ja kulttuuriministeriön korkeakoulu- ja tiedepolitiikan tai ammatillisen koulutuksen tavoitteiden mukainen.

Maakunnan liiton on myönnettävä Euroopan aluekehitysrahaston varoista kestävän kaupunkikehittämisen toteuttamiseksi tarkoitettu tuki toimeenpanolain 30 §:n 1 momentissa tarkoitetun kaupunkien johtoryhmän esityksen mukaisena, jos tuen myöntäminen on lain, Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman sekä edellä mainitussa momentissa tarkoitetun suunnitelman mukaista.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä opetus- ja kulttuuriministeriön toimialaan kuuluvien hankkeisiin sovellettavasta lausuntomenettelystä.

11 §

Maakunnan liiton tehtävien kokoaminen

Maakunnan liiton 9 §:ssä tarkoitettujen tehtävien kokoamisesta säädetään toimeenpanolain 10, 18 ja 37 §:ssä.

12 §

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen toimivalta

Toimivaltainen elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskus voi myöntää tukea:

- 1) Euroopan aluekehitysrahaston varoista ja oikeudenmukaisen siirtymän rahaston varoista:
 - a) ilmastomuutoksen hillintään ja ilmastomuutokseen sopeutumiseen sekä ympäristöön ja luonnonvaroihin liittyviin kehittämis- ja investointihankkeisiin;
 - b) liikenteeseen ja infrastruktuuriin liittyviin kehittämis- ja investointihankkeisiin;
- 2) Euroopan sosiaalirahaston varoista ja oikeudenmukaisen siirtymän rahaston varoista työllisyyden, osaamisen ja sosiaalisen osallisuuden tukemiseen liittyviin kehittämishankkeisiin.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus toimii valtionavustuslaissa tarkoitettuna valtionapuviranomaisena myöntämiään tukia koskevissa asioissa.

Toimivaltainen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi myöntää tukea myös itse toteuttamiinsa tässä pykälässä tarkoitettuihin hankkeisiin.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa säännöksiä myönnettävästä tuesta ja tuen käyttökohteista.

13 §

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen harkintavalta eräissä tapauksissa

Ennen 12 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetun tuen myöntämistä elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskuksen on pyydettävä opetus- ja kulttuuriministeriöltä lausunto sen toimialaan kuuluvista hankkeista, jotka koskevat:

- 1) korkeakoulututkintoon johtavan koulutuksen aloittamista;
- 2) korkeakouluverkon muutoksia.

Opetus- ja kulttuuriministeriö antaa elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskusta sitovan lausunnon 1 momentissa tarkoitettujen hankkeiden lainmukaisuudesta sekä siitä, onko hanke opetus- ja kulttuuriministeriön korkeakoulu- ja tiedepolitiikan tavoitteiden mukainen.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä opetus- ja kulttuuriministeriön toimialaan kuuluihin hankkeisiin sovellettavasta lausuntomenettelystä.

14 §

Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman valtakunnallisten teemojen hankkeet

Valtion talousarviossa osa Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman varoista osoitetaan erikseen valtakunnallisiin teemoihin.

Valtioneuvoston asetuksella säädetään niistä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista ja maakuntien liitoista, jotka toimivat välittävinä toimieliminä valtakunnallisten teemojen hankkeiden osalta.

Valtakunnallisista teemoista säädetään toimeenpanolaissa.

15 §

Ruokaviraston toimivalta

Ruokavirasto voi myöntää tukea Euroopan sosiaalirahaston varoista vähävaraisten aineellisen avun hankkeisiin. Ruokavirasto voi myöntää tukea myös itse toteuttamiinsa tässä pykälässä tarkoitettuihin hankkeisiin.

Ruokavirasto toimii valtionavustuslaissa tarkoitettuna valtionapuviranomaisena myöntämään tukia koskeissa asioissa.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa säännöksiä myönnettävästä tuesta ja tuen käyttökohteista.

16 §

Työ- ja elinkeinoministeriön toimivalta myöntää tukia

Työ- ja elinkeinoministeriö voi myöntää tukea kansallisista alueiden kehittämisen varoista:

- 1) valtakunnallisesti merkittävään alueiden kehittämiseen liittyvään toimintaan;
- 2) toimintaan, jonka hyödyntäminen useammalla kuin yhdellä alueella edellyttää päätöksen tekemistä ministeriössä;
- 3) sopimusperusteiseen yhteistyöhön;
- 4) kansallisen alueiden kehittämisen määrärahan hallinnoimiseen tarvittaviin kohtuullisiin kulusmenoihin.

Työ- ja elinkeinoministeriö voi myöntää tukea myös itselleen.

Työ- ja elinkeinoministeriö toimii valtionavustuslaissa tarkoitettuna valtionapuviranomaisena myöntämiään tukia koskevista asioista.

Työ- ja elinkeinoministeriön muusta toimivallasta alueiden kehittämisessä ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan toimeenpanossa säädetään toimeenpanolaissa.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa säännöksiä myönnettävästä tuesta ja tuen käyttökohteista.

17 §

Tuen määrä ja hyväksyttävät kustannukset

Tässä laissa tarkoitettu tuki ei saa kattaa hankkeesta aiheutuvien kustannusten täyttä määrää, ellei siihen ole erityistä syytä.

Edellä 1 momentissa säädettyä ei sovelleta 15 §:ssä tarkoitettuihin vähävaraisten aineellisen avun hankkeisiin.

Hankkeen hyväksyttävänä kustannuksina pidetään todellisia, tarpeellisia ja määrältään kohtuullisia taikka valtioneuvoston asetuksella säädettyä kustannusmallin tai rahoitusmuodon mukaisia kustannuksia, joista on vähennetty hankkeen tuottamat ja viimeistään viimeisen maksamista koskevan hakemuksen jättämiseen mennessä saadut tulot.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tuen enimmäismäärästä ja hyväksyttävistä kustannuksista sekä säännöksiä kustannusmalleista ja rahoitusmuodoista.

18 §

Tuen hakijan omarahoitusosuus

Tuen hakijan tulee osallistua omalla rahoituksellaan hankkeesta aiheutuviin kustannuksiin, ellei tästä poikkeamiseen ole erityistä syytä. Omarahoitusosuus saadaan korvata osittain tai kokonaan muulla rahoituksella.

Kansallisista alueiden kehittämisen varoista rahoitettavissa hankkeissa 1 momentissa tarkoitetun omarahoituksen tai muun rahoitusosuuden sijaan voidaan hyväksyä hankkeessa tarvittava ja todennettavissa oleva hankkeeseen maksutta saatava työpanos, tuotantopanos, hyödyke tai muu vastaava rahaa edellyttämätön panostus.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä kansallisista alueiden kehittämisen varoista rahoitettavissa hankkeissa omarahoituksen tai sitä korvaavan ulkopuolisen rahoitusosuuden sijaan hyväksyttävästä rahaa edellyttämättömästä panostuksesta.

2 luku

Tukimenettely

19 §

Tuen hakeminen

Tukea on haettava ennen hankkeen aloittamista.

Tukihakemukseen on liitettävä:

1) selvitys hakijan jo saamasta vähämerkityksisestä tuesta ja siitä, ettei hakijan saaman tuen enimmäismäärä ylitä vähämerkityksistä tukea koskevassa lainsäädännössä säädettyä tuen enimmäismäärää, jos tukea haetaan de minimis -asetuksessa tarkoitettuna vähämerkityksisenä tukena;

2) selvitys hyödynsaajina taloudellista toimintaa harjoittaville yksiköille kohdennettavista tukitoimenpiteistä vähämerkityksisen tuen arviointia varten, jos hankkeeseen osallistuu sellaisia yksiköitä;

3) arvio hankkeen toteuttamisaikana tuottamista tuloista, jollei vähämerkityksistä tukea tai valtiontukea koskevasta lainsäädännöstä muuta johdu.

Kansallisista alueiden kehittämisen varoista myönnettävää tukea sekä Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien kansallista vastinrahoitusta haetaan sähköisesti siihen tarkoitettuun järjestelmässä tai kirjallisesti toimivaltaisen viranomaisen vahvistamalla lomakkeella. Hakemus on allekirjoitettava.

Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelmasta rahoitettaviin 9, 12 ja 15 §:ssä tarkoitettuihin hankkeisiin tukea haetaan sähköisesti siten kuin 51 ja 52 §:ssä säädetään.

Jos vähämerkityksisen tuen seuranta varten on perustettu kansallinen tietovaranto, jossa on täydelliset tiedot kaikesta viranomaisten myöntämästä vähämerkityksisestä tuesta, 2 momentin 1 kohtaa ei sovelleta sen jälkeen, kun tietovarannon tiedot kattavat kolme verovuotta.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tuen hakemisesta.

20 §

Sopimus kansallisista alueiden kehittämisen varoista rahoitettavasta yhteishankkeesta

Yhteishankkeen tuen saajien on tehtävä hankkeen toteuttamisesta sopimus, jossa määrätään:

1) yhteishankkeen tuen saajien keskinäiset oikeudet ja velvollisuudet;

2) se yhteishankkeen tuen saaja, joka toimii yhteishankkeen päätoteuttajana ja vastaa yhteishankkeen koordinaatiosta ja yhteydenpidosta toimivaltaisen viranomaisen kanssa.

Yhteishankkeessa kaikki tuen saajat vastaavat hankkeen toteuttamisesta yhteisvastuullisesti.

Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman varoista rahoitettavan ryhmähankkeen sopimuksesta säädetään 40 §:ssä.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä yhteishankkeesta ja siinä noudatettavasta menettelystä.

21 §

Tukipäätös

Tukipäätöksessä hyväksytään tuettavaa hanketta koskeva hankesuunnitelma ja hankkeen toteuttamisaika.

Tukipäätökseen on otettava ehdot:

1) tuen saajan velvollisuudesta säilyttää hankkeen aineisto ja aineiston säilyttämisajasta;

2) kehittämishankkeena tuettavan toiminnan tulosten yleisestä hyödyntämisestä ja julkaisemisesta;

3) 24 §:ssä tarkoitettuun investointeihin myönnetyn tuen kohteena olevan omaisuuden käyttöajasta;

4) 26 §:ssä tarkoitettuun ohjausryhmästä ja siinä käsiteltävistä asioista, jos hankkeessa edellytetään ohjausryhmän perustamista;

5) tilintarkastuksesta, jos hankkeessa edellytetään sitä;

6) tuen maksamisesta enakkona ennen kustannusten syntymistä, jos ennakon maksaminen on perusteltua hankkeen toteuttamisen kannalta 29 §:ssä tarkoitetulla tavalla.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tukipäätöksestä ja siinä määrättävistä ehdoista.

22 §

Muutoshakemus

Jos hanketta tai sen osaa ei voida toteuttaa tukipäätöksen ja sen liitteenä olevan hankesuunnitelman mukaisesti, tuen saajan on haettava päätökseen muutosta.

Yhteishankkeessa ja ryhmähankkeessa tuen saajien on 1 momentissa säädetyn lisäksi haettava muutosta tukipäätökseen, jos jokin tuen saaja ei enää täytä tuen myöntämisen yleisiä edellytyksiä tai hankekokonaisuuteen on tarpeen lisätä tai siitä on tarpeen poistaa yksi tai useampi tuen saaja.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä muutoshakemuksesta ja säännöksiä sen tekemisen edellytyksistä.

23 §

Muutospäätös

Päätöksen tukipäätöksen muuttamisesta tekee rahoittava viranomainen.

Rahoittava viranomainen voi hyväksyä yhteishankkeen tai ryhmähankkeen toteuttamisen jatkamisen 22 §:n 2 momentissa tarkoitetusta yhteishankkeen tai ryhmähankkeen tuen saajien hakemuksesta, jos muuttunut hankekokonaisuus kuitenkin edelleen täyttää alkuperäisen hankekokonaisuuden tavoitteet ja sille asetetut edellytykset.

Muuttuneesta hankkeesta johtuvat kustannukset voidaan hyväksyä aikaisintaan muutoshakemuksen vireille tulosta alkaen.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä muutospäätöksestä, sen myöntämisen edellytyksistä ja siihen sisällytettävistä ehdoista.

24 §

Tuen kohteena olevan omaisuuden käyttö

Tuen saajan on käytettävä 9 §:n 1 momentissa ja 12 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuihin hankkeisiin sisältyviin investointeihin myönnetyn tuen kohteena olevaa omaisuutta tukipäätöksessä määrättyssä käyttötarkoituksessa vähintään viiden vuoden ajan hankkeen viimeisen maksamista koskevan päätöksen tekopäivästä. Rahoittava viranomainen voi erityisestä syystä määrätä tukipäätöksessä edellä tarkoitetulle omaisuudelle pidemmän käyttöajan, joka saa olla enintään kymmenen vuotta hankkeen viimeisen maksamista koskevan päätöksen tekopäivästä.

25 §

Eräät tuen saajan velvollisuudet

Hankintayksiköistä ja niiden velvollisuudesta kilpailuttaa hankintansa ja käyttöoikeussopimuksensa säädetään julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetussa laissa (1397/2016).

Tuen saajan on esitettävä toimivaltaiselle viranomaiselle hankkeen toteuttamisesta selvitys seurantaan varten tukipäätöksen ehtojen mukaisesti.

Tuen saaja on velvollinen säilyttämään kaiken hankkeeseen liittyvän kirjanpitoaineiston ja muun aineiston tukipäätöksen ehtojen mukaisesti niin, että tuen käytön valvonta on mahdollista. Hankkeeseen liittyvän kirjanpitoaineiston säilyttämiseen sovelletaan, mitä kirjanpitolain (1336/1997) 2 luvun 9 ja 10 §:ssä säädetään.

Tuen saajan on korvauksetta annettava tuen käyttöä koskevaa tarkastusta tekevä taholle kaikki tarkastuksen kannalta tarpeelliset tiedot, selvitykset, asiakirjat, pääsy tietojärjestelmiin, tallenteet ja muu aineisto ja sekä muutoinkin avustettava tarkastuksessa.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa säännöksiä tuen saajan velvollisuuksista ja tarkempia säännöksiä 2 momentissa tarkoitettua seurantaan varten annettavasta selvityksestä.

26 §

Hankkeen ohjausryhmä

Hankkeen ohjausta ja seurantaan varten voidaan asettaa ohjausryhmä, jos se on perusteltua hankkeen laajuus, sisältö ja vaikutukset huomioon ottaen tai muutoin tarkoituksenmukaista hankkeen toteuttamisen kannalta.

Ohjausryhmän asettamisesta päättää rahoittava viranomainen tukipäätöksessä. Rahoittava viranomainen nimeää edustajansa ohjausryhmään asiantuntijaksi.

Ohjausryhmän jäsenet ja pysyvät asiantuntijat nimeää tuen saaja lukuun ottamatta 2 momentissa tarkoitettua rahoittavan viranomaisen edustajaa.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä ohjausryhmän asettamisesta ja siinä noudatettavasta menettelystä sekä säännöksiä ohjausryhmän tehtävistä.

27 §

Tuen maksamisen hakeminen

Tuen maksamista on haettava toimivaltaiselta viranomaiselta sähköisesti siihen tarkoitettussa järjestelmässä tai kirjallisesti maksamista koskevaa hakemusta varten toimivaltaisen viranomaisen vahvistamalla lomakkeella. Hakemus on allekirjoitettava.

Jos tuki hankinnasta aiheutuviin kustannuksiin on myönnetty hyväksyttäviin tosiasiallisesti aiheutuneisiin kustannuksiin perustuen, tuen saajan on tuen maksamista hakiessaan esitettävä pyydettyä selvitys hankinnan toteuttamisesta.

Tuen saajan on ilmoitettava maksamista koskevassa hakemuksessa hankkeen toteuttamiskäytännön tuottamat tulot, ellei vähämerkityksistä tukea tai valtiontukea koskevasta lainsäädännöstä muuta johdu.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä maksamisen hakemisesta ja siinä noudatettavasta menettelystä sekä säännöksiä hakemisen määräajasta siltä osin kuin ei ole kyse 28 §:ssä tarkoitettua määräajasta.

28 §

Tuen viimeisen erän maksamisen hakemista koskeva määräaika

Tuen saajan on haettava tuen viimeisen erän maksamista neljän kuukauden kuluessa hankkeen päättymisestä. Toimivaltaisen viranomaisen velvollisuus maksaa tuen viimeinen erä päättyy, jos tuen saaja ei ole noudattanut mainittua määräaika.

Toimivaltainen viranomainen voi päättää, että tuki maksetaan 1 momentissa tarkoitetun määräjälkeen tehdystä hakemuksesta, jos tuen saaja on esittänyt painavan syyn hakemuksen viivästymiseen. Tuen saajan on ilmoitettava painavasta syystä ennen mainitussa momentissa tarkoitettua määräajan päättymistä.

Toimivaltainen viranomainen voi myös päättää, että tuki maksetaan 1 momentissa tarkoitetun määräjälkeen tehdystä hakemuksesta, jos tuen saaja on ilmoittanut itseensä kohdistuneesta ylivoimaisesta esteestä tai muusta poikkeuksellisesta olosuhteesta. Tuen saajan on ilmoitettava ylivoimaisesta esteestä tai muusta poikkeuksellisesta olosuhteesta toimivaltaiselle viranomaiselle 15 arkipäivän kuluessa siitä, kun ilmoitus on mahdollista tehdä.

29 §

Tuen ja sen ennakon maksaminen

Tuki maksetaan ilman aiheetonta viivytystä.

Tuen ensimmäinen erä voidaan maksaa enakkona ennen kustannusten syntymistä, jos se on perusteltua hankkeen toteuttamisen kannalta. Julkisoikeudelliselle yhteisölle ei kuitenkaan makseta ennakkoa, jollei siihen ole erityistä syytä.

Tarkempia säännöksiä tuen maksamisesta ja sitä koskevasta menettelystä voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella. Myös ennakon kuittaamisesta ja ennakon enimmäismäärästä voidaan antaa säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

30 §

Tuen maksamisen esteet

Tukea ei makseta, jos:

1) tuen saaja ei ole todentanut sellaisen hankkeen tuloksia, tuotoksia tai toimenpiteitä, johon on myönnetty tukea toiminnan tulosten tai tuotosten saavuttamista tai määrättyjen toimenpiteiden toteuttamista koskevana kertakorvauksena taikka muulla tulokseen tai tuotokseen perustuvalla kustannusmallilla tai rahoitusmuodolla;

2) tuen saaja ei ole esittänyt tuen maksamista varten tarvittavaa hyväksyttävää selvitystä maksamista koskevassa hakemuksessa eikä toimivaltaisen viranomaisen täydennyspyynnössään asettamassa kohtuullisessa määräajassa.

Tässä pykälässä säädettyä sovelletaan sen tukiosuuden maksamiseen, johon esteet kohdistuvat.

31 §

Maksamisen keskeyttäminen

Tuen maksaminen voidaan keskeyttää, jos on perusteltua aihetta epäillä, että tuen saaja ei menettele 24 §:ssä tarkoitetulla tavalla. Muilta osin maksamisen keskeytyksestä säädetään valtionavustuslain 19 §:ssä.

32 §

Tuen palauttaminen

Tuen palauttamisesta säädetään valtionavustuslain 20 §:ssä. Poiketen kuitenkin mainitussa pykälässä säädetystä, tuki tai sen osa saadaan jättää palauttamatta, jos palautettava määrä on enintään 250 euroa.

33 §

Velvollisuus tuen maksamisen lopettamiseen ja takaisinperintään

Sen lisäksi, mitä valtionavustuslain 21 §:ssä säädetään, toimivaltaisen viranomaisen on päätöksellään määrättävä tuen maksaminen lopetettavaksi sekä jo maksettu tuki tai sen osa takaisin perittäväksi, jos:

- 1) tuen myöntämisen jälkeen on käynyt ilmi, että tuen myöntämisen edellytykset eivät täyty;
- 2) tuen saaja on kieltäytynyt antamasta tuen maksamista, valvontaa tai tarkastusta varten tarpeellisia tietoja, asiakirjoja tai muuta aineistoa taikka muutoin avustamasta tarkastuksessa;
- 3) tuen saaja on 24 §:ssä tarkoitetun käyttöajan kuluessa lopettanut investointeihin myönnetyn tuen kohteena olevan toiminnan tai supistanut sitä olennaisesti taikka luovuttanut omistus- tai hallintaoikeuksin investointeihin myönnetyn tuen kohteena olevaa omaisuutta;
- 4) tuen saaja on 24 §:ssä tarkoitetun investointeihin myönnetyn tuen kohteena olevan omaisuuden käyttöajan kuluessa asetettu konkurssiin ja tuen saajan toiminnassa on tehty rikoslain (39/1889) 39 luvussa tarkoitettu velallisen rikos;
- 5) tuen saaja on muutoin olennaisesti rikkonut tuen käyttöä koskevia säännöksiä tai tukipäätöksen ehtoja.

Toimivaltaisen viranomaisen on päätöksellään määrättävä tuen maksaminen lopetettavaksi sekä jo maksettu tuki tai sen osa takaisin perittäväksi myös, jos 9 §:n 1 momentin 1 kohdan c alakohdassa tarkoitettuna perusrakenteen investointitukena myönnetyn tuen kohteena olevan omaisuuden omistussuhteet ovat muuttuneet olennaisesti 24 §:ssä tarkoitetun käyttöajan kuluessa ja muutos hyödyttää aiheettomasti jotakin yritystä tai julkista yhteisöä taikka tapahtuu huomattava muutos, joka vaikuttaa hankkeen luonteeseen, alkuperäisiin tavoitteisiin tai toteuttamisen edellytyksiin.

Toimivaltaisen viranomaisen on päätöksellään määrättävä tuen maksaminen lopetettavaksi sekä jo maksettu tuki tai sen osa takaisin perittäväksi myös, jos investointiin myönnetyn tuen kohteena oleva omaisuus on tuhoutunut, vahingoittunut, anastettu tai kadonnut 24 §:ssä tarkoitetun käyttöajan kuluessa eikä tuen saaja ole kohtuullisessa ajassa hankkinut tilalle hinnaltaan ja laadultaan vastaavaa omaisuutta.

Jos takaisinperittävä määrä on enintään 250 euroa, se voidaan jättää perimättä.

34 §

Harkinnanvarainen tuen maksamisen lopettaminen ja takaisinperintä

Poiketen siitä, mitä valtionavustuslain 22 §:n 1 momentin 6 kohdassa säädetään, toimivaltainen viranomainen voi päätöksellään määrätä tuen maksamisen lopetettavaksi sekä jo maksetun tuen tai sen osan takaisin perittäväksi aina mainitussa lainkohdassa tarkoitetuissa tilanteissa.

Sen lisäksi, mitä valtionavustuslain 22 §:ssä säädetään, toimivaltainen viranomainen voi päätöksellään määrätä tuen maksamisen lopetettavaksi sekä jo maksetun tuen tai sen osan takaisin

perittäväksi myös, jos tuen saaja on jättänyt esittämättä tukipäätöksessä edellytetyllä tavalla selvityksen hankkeen toteuttamisesta seuranta varten.

Toimivaltainen viranomainen voi päätöksellään määrätä tuen maksamisen lopetettavaksi sekä jo maksetun tuen tai sen osan takaisin perittäväksi myös, jos tuen saaja on tosiasiallisesti menettänyt valtionavustuslain 22 §:ssä tai tämän lain 33 §:ssä tarkoitettuun rinnastettavalla tavalla antamalla tuen myöntämiseen, maksamiseen tai käyttämiseen liittyvälle seikalle muun kuin asian todellista luonnetta tai tarkoitusta vastaavan oikeudellisen muodon.

Jos takaisinperittävä määrä on enintään 250 euroa, se voidaan jättää perimättä.

35 §

Takaisinperinnän määräaika

Poiketen siitä, mitä valtionavustuslain 28 §:n 1 momentissa säädetään, toimivaltaisen viranomaisen on tehtävä 31, 33 ja 34 §:ssä tarkoitettu päätös aina viipymättä, kun sen tietoon on tullut sellainen seikka, jonka nojalla tuen maksamisen keskeyttämiseen tai lopettamiseen taikka tuen takaisinperintään voidaan ryhtyä.

Tuen, sille laskettavan koron tai viivästyskoron takaisinperintään ei saa enää ryhtyä, kun kymmenen vuotta on kulunut hankkeen viimeisen maksamista koskevan päätöksen tekopäivästä. Jos takaisinperittävän tuen kohteena olevaa omaisuutta koskee 24 §:ssä tarkoitettu käyttöaika, lasketaan kymmenen vuoden määräaika tämän ajan päättymisestä.

Päätös voidaan tehdä 2 momentissa säädetyn määräajan jälkeenkin, jos Euroopan unionin lainsäädännössä sitä edellytetään.

36 §

Kuittaus

Poiketen siitä, mitä valtionavustuslain 30 §:ssä säädetään, toimivaltainen viranomainen voi määrätä tuen palautettavan tai takaisinperittävän määrän korkoineen perittäväksi siten, että toimivaltainen viranomainen vähentää sen samaan hankkeeseen myöhemmin maksettavasta tuesta. Kuittauksen edellytyksenä on, että takaisinperintäpäätös on saanut lainvoiman.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tuen palautettavan tai takaisinperittävän määrän kuittaamisen menettelystä.

3 luku

Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman toimeenpanoa koskevat erityissäännökset

37 §

Tuen myöntämisen erityiset esteet Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelmassa

Sen lisäksi, mitä tämän lain nojalla myönnettävän tuen myöntämisen esteistä säädetään 8 §:ssä, Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman varoista ei myönnetä tukea, jos hanke tai tuen saaja ei täytä siihen sovellettavia yleisasetuksen 67 artiklassa tarkoitettuja seurantakomitean hyväksymiä ja hallintoviranomaisen vahvistamia yleisiä valintaperusteita.

38 §

Hakuilmoituksen julkaiseminen ja hakuaika Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelmassa

Sen lisäksi, mitä tämän lain nojalla myönnettävän tuen hakemisesta säädetään 19 §:ssä, kaikkiin Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman varoista myönnettäviin tukiin sovelletaan seuraavaa:

- 1) hakuilmoitus on julkaistava tarkoituksenmukaisessa laajuudessa siten, että se on tasapuolisesti hakijoiden saatavilla;
- 2) hakuilmoituksessa on asetettava tuen hakemiselle hakuaika tai, jos tukea voidaan hakea jatkuvasti, on tämän käytävä ilmi hakuilmoituksesta;
- 3) hakuilmoituksessa on kuvattava selkeästi hankkeita koskeva valintamenettely ja valintaperusteet sekä tuen myöntämisen pääasialliset edellytykset ja ehdot.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä hakuilmoituksesta sekä säännöksiä valintaperusteista ja haku- ja valintamenettelystä.

39 §

Päätös Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman varoista myönnettävästä tuesta

Sen lisäksi, mitä tämän lain nojalla tehtävästä tukipäätöksestä säädetään 21 §:ssä, on päätöksen, joka koskee Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman varoista myönnettävää tukea, otettava ehdot:

- 1) yleisasetuksen 42 ja 45 artiklassa säädetyistä tuen saajaa koskevista hankkeen tiedotusta ja viestintää koskevista velvollisuuksista;
- 2) yleisasetuksen 59 artiklaan perustuvasta toimien pysyvyyttä koskevasta velvollisuudesta, jos hanke sisältää infrastruktuuri-investointeja tai tuotannollisia investointeja.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tukipäätöksestä ja siinä määrättävistä ehdoista.

40 §

Sopimus Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman varoista rahoitettavasta ryhmähankkeesta

Ryhmähankkeen tuen saajien on tehtävä hankkeen toteuttamisesta sopimus, jossa määrätään:

- 1) ryhmähankkeen tuen saajien keskinäiset oikeudet ja velvollisuudet;
- 2) se ryhmähankkeen tuen saaja, joka toimii ryhmähankkeen päätoteuttajana ja vastaa ryhmähankkeen koordinaatiosta.

Ryhmähankkeen kaikki tuen saajat vastaavat ryhmähankkeen toteuttamisesta yhdessä yhteiseen hankesuunnitelmaan perustuen. Ryhmähankkeessa kukin tuen saaja vastaa 32–34 §:ssä tarkoitettua tuen takaisin maksamisesta kuitenkin vain oman hankkeensa osalta.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman varoista rahoitettavasta ryhmähankkeesta ja siinä noudatettavasta menettelystä.

41 §

Tuen myöntäminen ryhmähankkeelle Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman varoista

Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman varoista voidaan myöntää tukea useamman hakijan ryhmähankkeelle.

Välittävä toimielin tekee erillisen päätöksen jokaisesta ryhmähankekokonaisuuteen kuuluvasta hakemuksesta.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tuen myöntämisestä Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman varoista rahoitettavalle ryhmähankkeelle.

42 §

Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman viestintävelvollisuuksien laiminlyönnistä aiheutuvat seuraamukset

Jos tuen saaja ei noudata yleisasetuksen 42 ja 45 artiklassa säädettyjä tukipäätöksen mukaisia tiedotusta ja viestintää koskevia velvollisuuksiaan, välittävän toimielimen on tuen maksamista koskevassa päätöksessä määrättävä mainitun asetuksen 45 artiklan 3 kohdan mukainen velvollisuuksien rikkomiseen suhteutettu vähennys hankkeelle maksettavasta tuesta tai määrättävä vastaava jo maksettu tuen osuus takaisin perittäväksi.

43 §

Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman infrastruktuuri-investointeja tai tuotannollisia investointeja sisältävän hankkeen pysyvyyttä koskevat erityissäännökset

Sen lisäksi, mitä investointeihin myönnetyn tuen kohteena olevan omaisuuden käyttöajasta säädetään 24 §:ssä ja tuen maksamisen lopettamisesta ja takaisinperinnästä 33 §:ssä, Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman varoista rahoitettavien infrastruktuuri-investointeja tai tuotannollisia investointeja sisältäviin hankkeisiin ja niiden tuen saajiin sovelletaan tätä pykälää.

Edellä 1 momentissa tarkoitetun toiminnan tulee olla pysyvää yleisasetuksen 59 artiklassa tarkoitetulla tavalla vähintään viiden vuoden ajan viimeisen tuen maksamista koskevan päätöksen tekopäivästä, jollei valtiontukea koskevassa lainsäädännössä pysyvyyden määräajasta muuta säädetä.

Välittävän toimielimen on päätöksellään määrättävä tuen maksaminen lopetettavaksi ja jo maksettu tuki takaisin perittäväksi, jos ennen 2 momentissa tarkoitetun määräajan päättymistä infrastruktuuri-investointeja tai tuotannollisia investointeja sisältävänä hankkeena tuetun toiminnan:

- 1) tuotannollinen toiminta lopetetaan tai siirretään sen yleisasetuksen 59 artiklassa tarkoitetun suuralueen ulkopuolelle, jolla hanke on saanut tukea;
- 2) infrastruktuurin omistussuhteissa tapahtuu muutos, joka hyödyttää aiheettomasti jotakin yritystä tai julkista yhteisöä;
- 3) osalta tapahtuu huomattava muutos, joka vaikuttaa sen luonteeseen, tavoitteisiin tai täytännönpäron edellytyksiin siten, että toiminnan alkuperäiset tavoitteet vaarantuvat.

Välittävän toimielimen on perittävä takaisin aiheettomasti maksettu määrä, joka on suhteessa siihen ajanjaksoon, jona tuen saaja ei ole noudattanut pysyvyyttä koskevia säännöksiä. Jos kyseessä on 33 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettu takaisinperintä, välittävän toimielimen on kuitenkin perittävä takaisin infrastruktuuri-investointiin tai tuotannolliseen investointiin maksettu tuki täysimääräisesti.

Tätä pykälää ei sovelleta, jos tuotannollisen toiminnan lopettaminen johtuu sellaisesta konkurssista, jossa tuen saajan toiminnassa ei ole tehty rikoslain 39 luvussa tarkoitettua velallisen rikosta.

44 §

Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman varoista myönnetyn tuen takaisinperittävälle määrälle laskettavan koron kohtuullistaminen

Välittävä toimielin voi jättää virheellisesti tai perusteetta maksetun Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman varoista myönnetyn tuen takaisinperittävällä määrälle laskettavan koron osittain tai kokonaan perimättä, jos koron täysimääräinen periminen olisi tuen saajan olosuhteet tai toiminta huomioon ottaen kokonaisuutena tarkastellen kohtuutonta.

Takaisinperittävää määrää ei voi kohtuullistaa.

45 §

Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman varoista myönnetyn tuen takaisinperinnän määräaika

Sen lisäksi, mitä tämän lain nojalla myönnetyn tuen takaisinperinnän määräajasta säädetään 35 §:ssä, Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman varoista myönnetyn tuen takaisinperintää koskeva päätös voidaan tehdä määräajan jälkeenkin, jos Euroopan unionin lainsäädännössä sitä edellytetään. Mainitussa pykälässä säädettyä määräaikaa ei sovelleta tuen takaisinperintään, jos vireillä on oikeudenkäynti tai jos on syytä epäillä petosta.

46 §

Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman varoista rahoitettavan hankkeen tuen saajan velvollisuus säilyttää aineisto

Sen lisäksi, mitä tämän lain nojalla rahoitettavan hankkeen tuen saajan velvollisuudesta säilyttää aineisto säädetään 25 §:n 3 momentissa, Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman varoista rahoitettavan hankkeen tuen saajan on säilytettävä kirjanpitoaineisto ja hankkeen muu aineisto vähintään viiden vuoden ajan laskettuna sen vuoden päättymistä seuraavan vuoden alusta, jona hankkeen viimeinen maksuerä on maksettu tuen saajalle, jollei kansallisessa lainsäädännössä taikka vähämerkityksistä tukea tai valtiontukea koskevassa Euroopan unionin lainsäädännössä edellytetä pidempää säilyttämisaikaa.

Välittävä toimielin voi jatkaa tuen saajalle annettavalla kirjallisella ilmoituksella 1 momentissa tarkoitettua säilyttämisaikaa. Säilyttämisaajan jatkamisesta säädetään yleisasetuksen 76 artiklan 2 kohdassa.

47 §

Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman varojen käyttöä koskevat tarkastukset

Hallintoviranomaisella on yleisasetuksen 66 ja 68 artiklaan perustuen oikeus tehdä Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman varojen käyttöön liittyviä välittäviin toimielimiin sekä tuen saajiin kohdistuvia tarkastuksia.

Tarkastusviranomaisella on yleisasetuksen 71–75 artiklaan perustuen oikeus tehdä Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman varojen käyttöön liittyviä hallintoviranomaiseen, kirjanpito toimintoon, välittäviin toimielimiin sekä tuen saajiin kohdistuvia tarkastuksia.

Kirjanpito toiminnolla on yleisasetuksen 70 ja 92 artiklaan perustuen oikeus tehdä Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman varojen käyttöön liittyviä hallintoviranomaiseen ja välittäviin toimielimiin kohdistuvia tarkastuksia.

Välittävällä toimielimellä on yleisasetuksen 68 artiklan 1 kohdan a alakohtaan perustuen oikeus tehdä Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman varojen käyttöön liittyviä tuen saajiin kohdistuvia tarkastuksia. Välittävän toimielimen valtionapuviranomaisena tekemästä tarkastuksesta säädetään valtionavustuslain 16–18 §:ssä.

Edellä 1, 2 ja 4 momentissa tarkoitettujen viranomaisten tarkastusoikeus koskee yksittäistä hanketta tarkastettaessa hanketta ja sen rahoitusta kokonaisuudessaan. Lisäksi hallintoviranomaisella, tarkastusviranomaisella ja Ruokavirastolla on oikeus tehdä ESR-asetuksen 22 artiklassa tarkoitettuja vähävaraisten aineellisen avun hankkeisiin kohdistuvia tarkastuksia, jotka voivat kattaa kaikki hankkeiden toteutuksen vaiheet ja aineellisen avun jakeluketjujen tasot.

48 §

Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman varojen käyttöä koskevat tarkastusvaltuudet

Hallintoviranomainen, tarkastusviranomainen ja kirjanpito toiminto voivat tehdä 47 §:ssä tarkoitetun tarkastuksen itse tai valtuuttaa toisen viranomaisen tai tilintarkastajan tekemään sen puolestaan. Tilintarkastajan on oltava tilintarkastuslaissa (1141/2015) tai julkishallinnon ja -talous tilintarkastuksesta annetussa laissa (1142/2015) tarkoitettu tilintarkastaja tai tilintarkastusyhteisö. Valtuutetun tilintarkastusyhteisön on nimettävä tarkastuksesta päävastuussa oleva tilintarkastaja.

Ulkopuolinen asiantuntija voi 47 §:ssä tarkoitetun viranomaisen pyynnöstä avustaa tarkastuksessa.

Tilintarkastajaan ja ulkopuoliseen asiantuntijaan sovelletaan heidän toimiessaan tässä pykälässä tarkoitetuissa tehtävissä hallintolakia, viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia (621/1999), valtion virkamieslain (750/1994) 14 ja 15 §:ää ja kielilakia (423/2003). Tilintarkastajaan ja ulkopuoliseen asiantuntijaan sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä heidän hoitaessaan tässä laissa tarkoitettuja tehtäviä. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa (412/1974).

49 §

Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman tarkastajan toimivalta

Edellä 47 §:ssä tarkoitetun tarkastuksen asianmukaista tekemistä varten hallintoviranomaisella, tarkastusviranomaisella ja niiden valtuuttamalla 48 §:ssä tarkoitettulla viranomaisella ja

tilintarkastajalla on oikeus päästä tuen käytön kannalta merkityksellisiin rakennuksiin, toimitiloihin ja paikkoihin. Tarkastusta ei kuitenkaan saa suorittaa pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävissä tiloissa.

Tarkastusta tekevällä on oikeus tarkastaa kaikki tarkastuksen kannalta tarpeelliset tiedot, selvitykset, asiakirjat, tietojärjestelmät, tallenteet, muu aineisto ja olosuhteet. Tarkastajalla on oikeus ottaa edellä tarkoitettu aineisto haltuunsa, jos tarkastuksen asianmukainen tekeminen sitä edellyttää. Haltuun otetut asiakirjat ja muu aineisto tulee viipymättä palauttaa, kun tarkastaminen ei enää edellytä niiden hallussapitoa.

Tarkastusta tekevällä on oikeus saada poliisi-, tulli-, vero- ja ulosottoviranomaisilta virka-apua tarkastuksen tekemisessä.

Tarkastukseen sovelletaan lisäksi, mitä hallintolain 39 §:ssä säädetään.

50 §

Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman tietojärjestelmä

Tässä laissa tarkoitettut viranomaiset hallinnoivat Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman hanke- ja tukiasioita tietojärjestelmässä. Tietojärjestelmä on yleisasetuksen 63 artiklassa tarkoitettu sähköinen järjestelmä. Työ- ja elinkeinoministeriö on julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetussa laissa (906/2019) tarkoitettu tietojärjestelmän tiedonhallintayksikkö.

Tietojärjestelmään tallennetaan tuen hakemista, myöntämistä, maksamista, seuranta, jatko-toimenpiteitä ja valvontaa koskevat tässä laissa ja toimeenpanolaissa tarkoitettujen tehtävien hoitamiseksi tarpeelliset tiedot. Tietojärjestelmään tallennetuista tiedoista muodostuu tässä laissa ja toimeenpanolaissa tarkoitettujen Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman viranomaisten yhteinen tietovaranto ja hankehallinnon sähköinen viranomaisarkisto.

Tietojärjestelmään tallennetaan erillisenä tietovarantona Euroopan sosiaalirahaston ja oikeudenmukaisen siirtymän rahaston hankkeisiin osallistuvien henkilöiden 56 §:n 1 momentissa tarkoitettut henkilötiedot. Henkilötiedot muodostavat henkilörekisterin, joka on osa tässä pykälässä tarkoitettua tietojärjestelmää. Työ- ja elinkeinoministeriö on henkilörekisterin rekisterinpitäjä.

51 §

Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman digitaalinen tukimenettely

Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman tuen hakijaa ja tuen saajaa koskevat seuraavat asiakirjat on muodostettava, välitettävä, rekisteröitävä ja säilytettävä 50 §:ssä tarkoitettussa tietojärjestelmässä:

- 1) tukihakemus ja muutoshakemus;
- 2) tukipäätös ja muutospäätös;
- 4) tuen maksamista koskeva hakemus;
- 4) tuen maksamista koskeva päätös;
- 5) hankkeen seuranta- ja loppuraportit;
- 6) oikaisuvaatimus;
- 7) oikaisuvaatimusta koskeva päätös;
- 8) päätös tuen palauttamisesta, tuen takaisinperinnästä ja muista jatkotoimenpiteistä.

Päätöksen allekirjoittamisesta säädetään sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetun lain (13/2003) 16 §:ssä, ja päätöksen tiedoksi antamisesta mainitun lain 19 §:ssä.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 50 §:ssä tarkoitettussa tietojärjestelmässä muodostettavista, välitettävistä, rekisteröitävistä ja säilytettävistä asiakirjoista.

52 §

Vahva sähköinen tunnistaminen Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman tietojärjestelmää käytettäessä

Edellä 50 §:ssä tarkoitetun tietojärjestelmän jokaisen käyttäjän on tunnistauduttava vahvan sähköisen tunnistamisen avulla. Vahvasta sähköisestä tunnistamisesta säädetään vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä luottamuspalveluista annetussa laissa (617/2009). Jäljempänä 54 §:n 2 momentissa tarkoitettuja julkisia tietoja saa kuitenkin tarkastella ilman vahvaa sähköistä tunnistamista.

53 §

Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman tietojärjestelmän tietojen saanti ja luovuttaminen teknisen rajapinnan avulla

Jos 50 §:ssä tarkoitettuun tietojärjestelmään siirretään tietoja teknisen rajapinnan avulla muusta järjestelmästä, kyseisen järjestelmän (*liitännäisjärjestelmä*) omistajan on noudatettava Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman tietojärjestelmän sisältövaatimuksia ja tiedonohjaussuunnitelmaa hallintoviranomaisen edellyttämällä tavalla. Liitännäisjärjestelmän omistajan on avattava tekninen rajapinta hallintoviranomaiselle, kirjanpitotoiminnolle ja tarkastusviranomaiselle sekä 48 §:ssä tarkoitettulle valtuutetulle viranomaiselle ja tilintarkastajalle liitännäisjärjestelmän sellaisiin tietoihin, joihin mainituilla viranomaisilla on tämän lain, toimeenpanolain tai 2 §:ssä mainittujen asetusten nojalla oikeus lakisääteisten tehtäviensä hoitamiseksi.

Edellä 50 §:ssä tarkoitettua tietojärjestelmästä saadaan luovuttaa tietoja teknisen rajapinnan avulla muulle kuin tässä laissa tarkoitettulle viranomaiselle, muulle julkiselle yhteisölle ja Euroopan unionin toimielimelle, jos niillä on lakiin perustuva oikeus saada tiedot. Tietojärjestelmästä voidaan luovuttaa tietoja soveltaen, mitä yleisasetuksessa ja Euroopan unionin varainhoitoa koskevista säännöksistä säädetään sähköisestä järjestelmästä ja sen sisältövaatimuksista.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa säännöksiä liitännäisjärjestelmän sisältöä koskevista vaatimuksista.

54 §

Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman tietojärjestelmään tallennettujen tietojen julkisuus ja julkaiseminen

Edellä 50 §:ssä tarkoitettuun tietojärjestelmään tallennettujen tietojen julkisuudesta säädetään viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa, ja siihen tallennettujen henkilötietojen suojasta luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2016/679 (yleinen tietosuojasetus), jäljempänä *tietosuojasetus*, ja tietosuojalaissa (1050/2018).

Hallintoviranomaisen on julkaistava yleisasetuksen 44 artiklan 1 kohdassa tarkoitettulla verkkosivustolla mainitun asetuksen 37 artiklassa tarkoitettut ohjelman toteutumiseen liittyvät Euroopan komissiolle siirretyt tiedot sekä 44 artiklan 3 kohdassa tarkoitettut hankkeita, tuen saajia, julkisten hankintojen toimittajia ja tuen määrää koskevat tiedot. Lisäksi verkkosivustolla julkaistaan 5 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaiset kehittämissuunnitelmien yleisesti hyödynnettävissä olevat tukihakemuksessa suunnitellut ja hankkeen loppuraportissa raportoidut tulokset.

55 §

Hallintoviranomaisen ja tarkastusviranomaisen oikeus saada Euroopan sosiaalirahaston hankkeeseen ja oikeudenmukaisen siirtymän rahaston hankkeeseen osallistuvan henkilön henkilötiedot

Hallintoviranomaisella on oikeus saada Euroopan sosiaalirahaston hankkeeseen ja oikeudenmukaisen siirtymän rahaston hankkeeseen osallistuvan henkilön 56 §:n 1 momentissa tarkoitettut henkilötiedot, rekisteröidä ne ja käsitellä niitä yleisasetuksen 37 ja 66 artiklassa sekä ESR-asetuksen 15 artiklassa ja JTF-asetuksen 12 artiklassa sille säädettyjen Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman seuranta- ja arviointia koskevien tehtävien hoitamiseksi.

Tarkastusviranomaisella on oikeus tarkastaa 50 §:n 3 momentissa tarkoitettujen henkilörekisterin tietoja 47 §:n 2 momentissa tarkoitettujen lakisääteisten tehtäviensä hoitamiseksi.

56 §

Euroopan sosiaalirahaston hankkeeseen ja oikeudenmukaisen siirtymän rahaston hankkeeseen osallistuvan henkilön henkilötietojen tallentaminen ja säilyttäminen

Edellä 50 §:n 3 momentissa tarkoitettuun henkilörekisteriin tallennetaan sen hankkeen hankkoodi, johon henkilö osallistuu, ja seuraavat Euroopan sosiaalirahaston hankkeeseen ja oikeudenmukaisen siirtymän rahaston hankkeeseen osallistuvan rekisteröitävän henkilötiedot:

- 1) henkilötunnus;
- 2) ikä;
- 3) sukupuoli;
- 4) nimet;
- 5) yhteystiedot;
- 6) tieto turvakiellosta;
- 7) koulutustasosta korkein suoritettu tutkinto;
- 8) hankkeessa suoritettu tutkinto tai muu ammattipätevyys;
- 9) tieto siitä, onko henkilö työtön, pitkäaikaistyötön vai työssä, työllistyykö hän yrittäjänä tai ammatinharjoittajana, onko hän koulutuksessa, onko hän ryhtynyt työnhakuun vai onko hän työelämän ulkopuolella;
- 10) päivämäärät, joina henkilö on aloittanut ja lopettanut hankkeessa.

Hankkeeseen osallistuvan rekisteröitävän henkilön henkilöllisyys on todennettava. Hänellä ei ole oikeutta saada henkilörekisteriin tallennettuja tietojaan oikaistaviksi eikä poistettaviksi sen päivän jälkeen, jona hän on lopettanut hankkeessa.

Rekisterinpitäjän on poistettava tässä pykälässä tarkoitettut tiedot viimeistään viiden vuoden kuluttua Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman sulkemisesta. Henkilötietoja ei kuitenkaan saa poistaa, jos tiedon säilyttäminen on välttämätöntä lakiin perustuvan tehtävän hoitamiseksi tai Euroopan unionin toimielimen suorittaman tai muun lakisääteisen tarkastuksen suorittamiseksi taikka vireillä on oikeudenkäynti tai hankkeessa on syytä epäillä petosta.

57 §

Euroopan sosiaalirahaston hankkeeseen ja oikeudenmukaisen siirtymän rahaston hankkeeseen osallistuvan henkilön henkilötietojen käsittelijä ja tämän tehtävät

Tuen saaja toimii 50 §:n 3 momentissa tarkoitetun henkilörekisterin henkilötietojen käsittelijänä suorittaessaan Euroopan sosiaalirahaston hankkeeseen ja oikeudenmukaisen siirtymän rahaston hankkeeseen osallistuvan henkilön henkilötietojen käsittelyyn liittyviä toimenpiteitä rekisterinpitäjän lukuun. Tuen saaja saa tallentaa, hakea ja käyttää henkilörekisterin henkilötietoja, jos se on tarpeen hankkeen toteuttamiseksi tukipäätöksen ehtojen mukaisesti. Henkilötietojen käsittelystä sekä henkilötietojen käsittelijän vastuista ja velvollisuuksista säädetään tietosuoja-asetuksessa ja tietosuojalaissa.

Tuen saajan on huolehdittava siitä, että Euroopan sosiaalirahaston hankkeeseen ja oikeudenmukaisen siirtymän rahaston hankkeeseen osallistuvat henkilöt ilmoittavat 56 §:n 1 momentissa tarkoitetut henkilötietonsa 50 §:n 3 momentissa tarkoitettuun henkilörekisteriin. Tuen saajan on myös hankkeeseen osallistuvan henkilön pyynnöstä avustettava tätä 56 §:n 1 momentissa tarkoitettujen henkilötietojen tallentamisessa. Tuen saajalla ei ole oikeutta siirtää osallistuvien henkilöiden henkilötietojen käsittelyä toiselle, siirtää henkilötietoja toiseen rekisteriin eikä luovuttaa tai ilmaista niitä sivulliselle.

58 §

Henkilörekisteriin tallennettujen tietojen luovuttaminen

Hallintoviranomaisen velvollisuudesta luovuttaa tilastollinen aineisto ilman henkilön tunnistetietoja Euroopan komissiolle säädetään yleisasetuksen 37 artiklassa sekä ESR-asetuksen 15 artiklassa ja JTF-asetuksen 12 artiklassa.

Hallintoviranomaisella on ESR-asetuksen 15 artiklaan ja JTF-asetuksen 12 artiklaan perustuen oikeus luovuttaa rekisteröidyn henkilön 56 §:n 1 momentissa tarkoitetut henkilötiedot Tilastokeskukselle tilastollisen aineiston muodostamista varten.

Hallintoviranomaisella on yleisasetuksen 39 artiklan 3 kohdan mukaan velvollisuus antaa Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman arvioinnit toiminnallisesti riippumattomien asiantuntijoiden tehtäviksi. Hallintoviranomaisella on oikeus ohjelman arvioimiseksi salassapitosäännösten estämättä luovuttaa ohjelmaa arvioiville henkilörekisteriin rekisteröityjen 56 §:n 1 momentissa tarkoitetut henkilötiedot ja tilastollisen aineiston.

Tässä pykälässä säädetyn lisäksi henkilörekisterin tietoja saadaan luovuttaa ainoastaan tilastollisena aineistona ilman tunnistetietoja historiallisia tutkimustarkoituksia ja tilastollisia tarkoituksia varten.

4 luku

Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien kansallisen vastinrahoituksen toimeenpanoa koskevat erityissäännökset

59 §

Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien kansallisen vastinrahoituksen myöntämisen erityiset edellytykset

Sen lisäksi, mitä 5 §:ssä säädetään, Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien kansallisen vastinrahoituksen myöntämisen edellytyksenä on, että Interreg-asetuksen 28 artiklassa tarkoitettu seurantakomitea on 22 artiklassa tarkoitettulla tavalla hyväksynyt hankkeen ohjelmasta rahoitettavaksi. Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien kansallisen vastinrahoituksen

myöntämisen edellytyksenä on myös, että hallintoviranomainen on hyväksynyt hankkeen ohjelmasta rahoitettavaksi.

Sen lisäksi, mitä 7 §:ssä säädetään, Interreg-ohjelmien kansallisen vastinrahoituksen myöntämisen edellytyksenä on, että Interreg-ohjelman tuen saajalla on toimipaikka Suomessa (*suomalainen tuen saaja*). Interreg-ohjelman tuen saajan toimipaikkaa koskevasta edellytyksestä voidaan poiketa, jos tuen saaja on Interreg-asetuksen 2 artiklan määritelmässä tarkoitettu rajat ylittävä oikeussubjekti.

Sen lisäksi, mitä 7 §:ssä säädetään, kaikkien Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien kansallisen vastinrahoituksen hakijoiden on täytettävä tuen saajalle asetetut edellytykset.

Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien kansallinen vastinrahoitus voidaan myöntää Interreg-asetuksen 25 artiklassa tarkoitetun pienhankerahaston hankkeeseen vain mainitussa artiklassa tarkoitettulle lopulliselle vastaanottajalle. Pienhankerahaston lopulliseen vastaanottajaan sovelletaan Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien kansallisen vastinrahoituksen osalta, mitä tässä laissa säädetään tuen hakijasta ja tuen saajasta.

60 §

Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien kansallisen vastinrahoituksen hyväksyttävät kustannukset

Poiketen siitä, mitä 17 §:n 3 momentissa säädetään, Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien kansallisen vastinrahoituksen kustannukset ovat hyväksyttäviä, jos ne ovat yleisasetuksen, Interreg-asetuksen, EAKR-asetuksen, ohjelman, Interreg-asetuksen 60 artiklassa tarkoitetun rahoitussopimuksen ja Interreg-asetuksen 37 artiklan 2 kohdassa tarkoitettujen seuranta-komitean yhteisellä päätöksellä vahvistettujen kustannusten tukikelpoisuutta koskevien täydentävien sääntöjen mukaisia.

61 §

Interreg-ohjelmien kansallisen vastinrahoituksen hakeminen ja sitä koskeva määräaika

Poiketen siitä, mitä 19 §:n 1 momentissa säädetään, Interreg-ohjelman kansallista vastinrahoitusta voidaan hakea hankkeen käynnistymisen jälkeen.

Tuen saajan on haettava Interreg-ohjelman kansallista vastinrahoitusta neljän kuukauden kuluessa siitä, kun hallintoviranomainen päättää Euroopan unionin rahoitusosuuden myöntämisestä hankkeelle. Toimeenpanolain 39 §:ssä tarkoitetun toimivaltaisen maakunnan liiton velvollisuus tuen myöntämiseen päättyy, jos tuen saaja ei ole noudattanut mainittua määräaika.

Toimivaltainen maakunnan liitto voi päättää, että Interreg-ohjelman kansallista vastinrahoitusta myönnetään 2 momentissa tarkoitetun määräajan jälkeen tehdystä hakemuksesta, jos tuen saaja on esittänyt painavan syyn hakemuksen viivästymiseen. Tuen saajan on ilmoitettava painavasta syystä ennen mainitussa momentissa tarkoitetun määräajan päättymistä.

Toimivaltainen maakunnan liitto voi myös päättää, että Interreg-ohjelman kansallista vastinrahoitusta myönnetään 2 momentissa tarkoitetun määräajan jälkeen tehdystä hakemuksesta, jos tuen saaja on ilmoittanut itseensä kohdistuneesta ylivoimaisesta esteestä tai muusta poikkeuksellisesta olosuhteesta. Tuen saajan on ilmoitettava ylivoimaisesta esteestä tai muusta poikkeuksellisesta olosuhteesta toimivaltaiselle maakunnan liitolle 15 arkipäivän kuluessa siitä, kun ilmoitus on mahdollista tehdä.

Jos suomalaisia tuen saajia on Interreg-ohjelman hankkeessa useita ja kansallista vastinrahoitusta on tarkoitus käyttää usean tuen saajan hyväksi, tulee sen tuen saajan, joka vastaa yhteisen

hakemuksen kokoamisesta (*kokoava tuen saaja*), hakea Interreg-ohjelman kansallista vastinrahoitusta kaikkien puolesta.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä Interreg-ohjelmien kansallisen vastinrahoituksen hakumenettelystä.

62 §

Sopimus Interreg-ohjelman kansallisesta vastinrahoituksesta usean tuen saajan kesken

Edellä 61 §:n 5 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa tuen saajien on tehtävä sopimus, jossa määrätään:

- 1) tuen saajien keskinäiset oikeudet ja velvollisuudet;
- 2) kokoava tuen saaja, joka vastaa yhteydenpidosta toimivaltaisen maakunnan liiton kanssa.

Interreg-ohjelman kansallista vastinrahoitusta koskevan sopimuksen osapuolina olevat tuen saajat vastaavat 32–34 §:ssä tarkoitettua tuen takaisin maksamisesta yhteisvastuullisesti.

Tuen saajien on muutettava sopimusta, jos jokin tuen saaja ei enää täytä tuen myöntämisen yleisiä edellytyksiä tai Interreg-ohjelman kansallisen vastinrahoituksen myöntämisen erityisiä edellytyksiä taikka sopimukseen on tarpeen lisätä tai siitä on tarpeen poistaa yksi tai useampi tuen saaja.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä usean tuen saajan kesken tehtävästä Interreg-ohjelman kansallista vastinrahoitusta koskevasta sopimuksesta ja säännöksiä sopimuksen tekemisessä noudatettavasta menettelystä.

63 §

Tukipäätös ja muutospäätös Interreg-ohjelman ja Interreg-ulkorajaohjelman kansallisesta vastinrahoituksesta

Sen lisäksi, mitä 21 §:ssä säädetään, Interreg-ohjelman kansallisen vastinrahoituksen myöntämisestä voidaan 61 §:n 5 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa tehdä yksi tukipäätös.

Sen lisäksi, mitä 23 §:ssä säädetään, jos hallintoviranomainen on hyväksynyt hanketta koskevan muutoksen, jolla on vaikutusta kansallisen vastinrahoituksen määrään, jakautumiseen tai keston:

- 1) toimivaltaisen maakunnan liiton on tehtävä Interreg-ohjelman hankkeen kansallista vastinrahoitusta koskevan tukipäätöksen muutospäätös;
- 2) Interreg-ulkorajaohjelman hallintoviranomaisen on tehtävä Interreg-ulkorajaohjelman hankkeen kansallista vastinrahoitusta koskevan tukipäätöksen muutospäätös.

Poiketen siitä, mitä 23 §:n 3 momentissa säädetään, muuttuneesta hankkeesta johtuvat kustannukset voidaan hyväksyä hallintoviranomaisen hyväksymän muutoksen mukaisesti.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien kansallisen vastinrahoituksen tukipäätöksestä ja siihen otettavista ehdoista.

64 §

Interreg-ohjelman ja Interreg-ulkorajaohjelman kansallisen vastinrahoituksen maksaminen

Interreg-ohjelman ja Interreg-ulkorajaohjelman kansallisen vastinrahoituksen viimeisen erän maksamiseen ei sovelleta 28 §:ää.

Interreg-ohjelman kansallisen vastinrahoituksen maksamisen edellytyksenä on, että 61 §:n 5 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa osapuolet ovat tehneet 62 §:ssä tarkoitetun sopimuksen.

65 §

Interreg-ohjelman ja Interreg-ulkorajaohjelman kansallisen vastinrahoituksen maksamisen keskeyttäminen

Sen lisäksi, mitä 31 §:ssä säädetään, jos hallintoviranomainen on määrännyt hankkeen Euroopan unionin rahoitusosuuden maksamisen keskeytettäväksi:

- 1) toimivaltaisen maakunnan liiton on päätöksellään määrättävä Interreg-ohjelman hankkeen kansallisen vastinrahoituksen maksaminen keskeytettäväksi;
- 2) Interreg-ulkorajaohjelman hallintoviranomaisen on päätöksellään määrättävä Interreg-ulkorajaohjelman hankkeen kansallisen vastinrahoituksen maksaminen keskeytettäväksi.

66 §

Velvollisuus Interreg-ohjelman ja Interreg-ulkorajaohjelman kansallisen vastinrahoituksen takaisinperintään

Sen lisäksi, mitä 33 §:ssä säädetään, jos hallintoviranomainen on määrännyt hankkeen Euroopan unionin rahoitusosuuden takaisin perittäväksi:

- 1) toimivaltaisen maakunnan liiton on päätöksellään määrättävä jo maksettu Interreg-ohjelman hankkeen kansallinen vastinrahoitus takaisin perittäväksi;
- 2) Interreg-ulkorajaohjelman hallintoviranomaisen on päätöksellään määrättävä jo maksettu Interreg-ulkorajaohjelman hankkeen kansallinen vastinrahoitus takaisin perittäväksi.

67 §

Interreg-ohjelman ja Interreg-ulkorajaohjelman kansallisen vastinrahoituksen takaisinperittävälle määrälle laskettavan koron kohtuullistaminen

Jos virheellisesti tai perusteetta maksetun Interreg-ohjelman tai Interreg-ulkorajaohjelman kansallisen vastinrahoituksen takaisinperittävälle määrälle laskettavan koron täysimääräinen periminen olisi tuen saajan olosuhteet tai toiminta huomioon ottaen kokonaisuutena tarkastellen kohtuutonta:

- 1) toimivaltainen maakunnan liitto voi jättää Interreg-ohjelman kansallisen vastinrahoituksen takaisinperittävälle määrälle laskettavan koron kokonaan tai osittain perimättä;
- 2) Interreg-ulkorajaohjelman hallintoviranomainen voi jättää Interreg-ulkorajaohjelman kansallisen vastinrahoituksen takaisinperittävälle määrälle laskettavan koron kokonaan tai osittain perimättä.

Takaisinperittävää määrää ei voi kohtuullistaa.

68 §

Interreg-ohjelman ja Interreg-ulkorajaohjelman kansallisen vastinrahoituksen takaisinperinnän määräaika

Sen lisäksi, mitä takaisinperinnän määräajasta säädetään 35 §:ssä, Interreg-ohjelman ja Interreg-ulkorajaohjelman kansallisen vastinrahoituksen takaisinperintää koskeva päätös voidaan tehdä määräajan jälkeenkin, jos Euroopan unionin lainsäädännössä edellytetään Euroopan unionin rahoitusosuuden takaisinperintää. Mainitussa pykälässä säädettyä määräaikaa ei sovelleta kansallisen vastinrahoituksen takaisinperintään, jos vireillä on oikeudenkäynti tai jos on syytä epäillä petosta.

69 §

Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien kansallista vastinrahoitusta koskevan aineiston säilyttäminen

Toimivaltainen maakunnan liitto on velvollinen säilyttämään kaiken Interreg-ohjelman ja Interreg-ulkorajaohjelman hallintoviranomainen on velvollinen säilyttämään kaiken Interreg-ulkorajaohjelman kansalliseen vastinrahoitukseen liittyvän kirjanpitoaineiston ja muun aineiston kansallisen vastinrahoituksen osoittamispäätöksen ehtojen mukaisesti niin, että kansallisen vastinrahoituksen käytön valvonta on mahdollista.

Sen lisäksi mitä 25 §:n 3 momentissa säädetään, Interreg-ohjelman tai Interreg-ulkorajaohjelman kansallista vastinrahoitusta saavan tuen saajan on säilytettävä kirjanpitoaineisto ja hankkeen muu aineisto vähintään viiden vuoden ajan laskettuna sen vuoden päättymistä seuraavan vuoden alusta, jona kansallisen vastinrahoituksen viimeinen maksuerä on maksettu tuen saajalle, jollei kansallisessa lainsäädännössä taikka vähämerkityksistä tukea tai valtiontukea koskevassa Euroopan unionin lainsäädännössä edellytetään pidempää säilyttämisaikaa.

5 luku

Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien varojen käyttöä koskevat tarkastukset

70 §

Hallinnollisia tarkastuksia koskevat tarkastukset

Toimeenpanolain 37 §:ssä tarkoitetuilla valvojina toimivilla maakuntien liitoilla on oikeus tehdä tuen saajiin kohdistuvia hallinnollisia tarkastuksia niissä Interreg-ohjelmissa ja Interreg-ulkorajaohjelmissa, joissa hallinnollisia tarkastuksia ei tee hallintoviranomainen. Maakuntien liittojen tarkastusoikeus koskee yksittäistä hanketta tarkastettaessa hanketta ja sen rahoitusta kokonaisuudessaan.

Työ- ja elinkeinoministeriöllä on oikeus tarkastaa valvojina toimivien maakuntien liittojen tässä pykälässä tarkoitettua tarkastustoimintaa.

71 §

Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien varojen käyttöä koskevat tarkastukset

Hallintoviranomaisella on yleisasetuksen 66 ja 68 sekä Interreg-asetuksen 46 artiklaan perustuen oikeus tehdä Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien varojen käyttöön liittyviä tuen saajiin kohdistuvia tarkastuksia.

Tarkastusviranomaisella on yleisasetuksen 71–75 sekä Interreg-asetuksen 48 ja 49 artiklaan perustuen oikeus tehdä Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien varojen käyttöön liittyviä hallintoviranomaiseen, kirjanpito toimintoon ja tuen saajiin kohdistuvia tarkastuksia.

Kirjanpito toiminnolla on yleisasetuksen 70 ja 92 sekä Interreg-asetuksen 47 artiklaan perustuen oikeus tehdä Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien varojen käyttöön liittyviä hallintoviranomaiseen kohdistuvia tarkastuksia.

Toimeenpanolain 36 §:ssä tarkoitettulla tarkastajaryhmän suomalaisella jäsenellä on Interreg-asetuksen 48 ja 49 artiklaan perustuen oikeus tehdä Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien varojen käyttöön liittyviä tuen saajiin kohdistuvia tarkastuksia.

Edellä 1, 2 ja 4 momentissa tarkoitettujen viranomaisten tarkastusoikeus koskee yksittäistä hanketta tarkastettaessa hanketta ja sen rahoitusta kokonaisuudessaan.

72 §

Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien kansallisen vastinrahoituksen käyttöä koskevat tarkastukset

Toimivaltaisen maakunnan liiton valtionapuviranomaisena tekemästä Interreg-ohjelmien kansallisen vastinrahoituksen käyttöön liittyvästä tarkastuksesta ja Interreg-ulkorajaohjelman hallintoviranomaisen valtionapuviranomaisena tekemästä Interreg-ulkorajaohjelmien kansallisen vastinrahoituksen käyttöön liittyvästä tarkastuksesta säädetään valtionavustuslain 16–18 §:ssä. Työ- ja elinkeinoministeriöllä on oikeus tehdä Interreg-ohjelmien kansallisen vastinrahoituksen käyttöön liittyviä toimivaltaisiin maakunnan liittoihin ja tuen saajiin sekä Interreg-ulkorajaohjelmien kansallisen vastinrahoituksen käyttöön liittyviä Interreg-ulkorajaohjelmien hallintoviranomaisiin ja tuen saajiin kohdistuvia tarkastuksia.

Tässä pykälässä tarkoitettujen viranomaisten tarkastusoikeus koskee yksittäistä hanketta tarkastettaessa hanketta ja sen rahoitusta kokonaisuudessaan.

73 §

Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien varojen käyttöä koskevat tarkastusvaltuudet

Edellä 70–72 §:ssä tarkoitettut viranomaiset voivat tehdä mainituissa pykälissä tarkoitettua tarkastuksen itse tai valtuuttaa toisen viranomaisen tai tilintarkastajan tekemään sen puolestaan. Tilintarkastajan on oltava tilintarkastuslaissa tai julkishallinnon ja -talouden tilintarkastuksesta annetussa laissa tarkoitettu tilintarkastaja tai tilintarkastusyhteisö. Valtuutetun tilintarkastusyhteisön on nimettävä tarkastuksesta päävastuussa oleva tilintarkastaja.

Ulkopuolinen asiantuntija voi 70–72 §:ssä tarkoitettua viranomaisen pyynnöstä avustaa tarkastuksessa.

Tilintarkastajaan ja ulkopuoliseen asiantuntijaan sovelletaan heidän toimiessaan tässä pykälässä tarkoitetuissa tehtävissä hallintolakia, viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia, valtion virkamieslain 14 ja 15 §:ää ja kielilakia. Tilintarkastajaan ja ulkopuoliseen asiantuntijaan sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä heidän hoitaessa tässä laissa tarkoitettuja tehtäviä. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa.

74 §

Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien tarkastajan toimivalta

Edellä 70–72 §:ssä tarkoitetun tarkastuksen asianmukaista tekemistä varten mainituissa pykälissä tarkoitetuilla viranomaisilla ja niiden valtuuttamalla 73 §:ssä tarkoitettulla viranomaisella ja tilintarkastajalla on oikeus päästä tuen käytön kannalta merkityksellisiin rakennuksiin, toimintoihin ja paikkoihin. Tarkastusta ei kuitenkaan saa tehdä pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävissä tiloissa.

Tarkastusta tekevällä on oikeus tarkastaa kaikki tarkastuksen kannalta tarpeelliset tiedot, selvitykset, asiakirjat, tietojärjestelmät, tallenteet, muu aineisto ja olosuhteet. Tarkastajalla on oikeus ottaa edellä mainittu aineisto haltuunsa, jos tarkastuksen asianmukainen tekeminen sitä edellyttää. Haltuun otetut asiakirjat ja muu aineisto tulee viipymättä palauttaa, kun tarkastaminen ei enää edellytä niiden hallussapitoa.

Tarkastusta tekevällä on oikeus saada poliisi-, tulli-, vero- ja ulosottoviranomaisilta virka-apua tarkastuksen tekemisessä.

Tarkastukseen sovelletaan lisäksi, mitä hallintolain 39 §:ssä säädetään.

6 luku

Erinäiset säännökset

75 §

Viranomaisten oikeus saada ja luovuttaa tietoja

Työ- ja elinkeinoministeriöllä, hallintoviranomaisella, kirjanpitotoiminnolla, tarkastusviranomaisella, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksilla, maakuntien liitoilla ja Ruokavirastolla on oikeus viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa tarkoitettujen salassapitosäännösten estämättä saada maksutta toiselta viranomaiselta ja julkista tehtävää hoitavalta taholta tuen hakijaa ja tuen saajaa, niiden taloudellista asemaa, liike- ja ammattitoimintaa ja niille julkisista varoista myönnettyä rahoitusta ja muuta tuen kannalta merkittävää olosuhdetta koskevia tietoja, jotka ovat välttämättömiä tässä laissa ja toimeenpanolaissa sekä yleisasetuksessa ja muissa 2 §:ssä mainituissa asetuksissa tarkoitettujen tehtävien hoitamiseksi. Muilla tässä momentissa mainituilla viranomaisilla kuin kirjanpitotoiminnolla on oikeus saada tarpeellisia tietoja tuen käytöstä myös tuen saajalta.

Edellä 1 momentissa mainituilla viranomaisilla on oikeus salassapitosäännösten estämättä saada maksutta Verohallinnolta luonnollista henkilöä, tuen hakijaa ja tuen saajaa koskevat tiedot, jotka ovat välttämättömiä tuen myöntämiseksi, maksamiseksi tai tuen käytön valvomiseksi.

Työ- ja elinkeinoministeriöllä on oikeus salassapitosäännösten estämättä saada toimivaltailta viranomaisilta tiedot kansallisten alueiden kehittämisen varojen sekä Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien kansallisen vastinrahoituksen hallinnoinnista, hakemisesta, myöntämisestä, maksamisesta, seurannasta, jatkotoimenpiteistä ja valvonnasta, jotka ovat välttämättömiä toimeenpanolaissa tarkoitettujen tehtävien hoitamiseksi. Hallintoviranomaisella, kirjanpitotoiminnolla ja tarkastusviranomaisella on oikeus salassapitosäännösten estämättä saada välittäviltä toimielimiltä edellä tarkoitettuja tietoja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman osalta.

Edellä 1 momentissa mainituilla viranomaisilla on oikeus salassapitosäännösten estämättä luovuttaa tässä pykälässä tarkoitettut tiedot muulle viranomaiselle, julkista tehtävää hoitavalle taholle ja Euroopan unionin toimielimelle niiden lakisääteisten tehtävien hoitamiseksi. Euroopan unionin toimielimille luovutettavista tiedoista säädetään yleisasetuksessa ja muissa 2 §:ssä mainituissa asetuksissa.

76 §

Päätöksen allekirjoittaminen

Tässä laissa tarkoitettu viranomaisen päätös on allekirjoitettava. Päätöksen sähköisestä allekirjoittamisesta säädetään sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetun lain 16 §:ssä.

77 §

Kansallisten alueiden kehittämisen varojen käyttöä koskevat tarkastukset

Työ- ja elinkeinoministeriöllä on oikeus tehdä kansallisten alueiden kehittämisen varojen käyttöön liittyviä maakuntien liittoihin ja tuen saajiin kohdistuvia tarkastuksia.

Toimivaltaisen maakunnan liiton valtionapuviranomaisena tekemästä tarkastuksesta säädetään valtionavustuslain 16–18 §:ssä.

Tässä pykälässä tarkoitettujen viranomaisten tarkastusoikeus koskee yksittäistä hanketta tarkastettaessa hanketta ja sen rahoitusta kokonaisuudessaan.

78 §

Kansallisten alueiden kehittämisen varojen käyttöä koskevat tarkastusvaltuudet

Työ- ja elinkeinoministeriö voi tehdä 77 §:ssä tarkoitetun tarkastuksen itse tai valtuuttaa toisen viranomaisen tai tilintarkastajan tekemään sen puolestaan. Tilintarkastajan on oltava tilintarkastuslaissa tai julkishallinnon ja -talouden tilintarkastuksesta annetussa laissa tarkoitettu tilintarkastaja tai tilintarkastusyhteisö. Valtuutetun tilintarkastusyhteisön on nimettävä tarkastuksesta päävastuussa oleva tilintarkastaja.

Ulkopuolinen asiantuntija voi työ- ja elinkeinoministeriön pyynnöstä avustaa tarkastuksessa.

Tilintarkastajaan ja ulkopuoliseen asiantuntijaan sovelletaan heidän toimiessaan tässä pykälässä tarkoitetuissa tehtävissä hallintolakia, viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia, valtion virkamieslain 14 ja 15 §:ää ja kielilakia. Tilintarkastajaan ja ulkopuoliseen asiantuntijaan sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä heidän hoitaessa tässä laissa tarkoitettuja tehtäviä. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa.

79 §

Kansallisten alueiden kehittämisen varojen tarkastajan toimivalta

Edellä 77 §:ssä tarkoitetun tarkastuksen asianmukaista tekemistä varten työ- ja elinkeinoministeriöllä ja 78 §:ssä tarkoitetulla valtuutetulla viranomaisella ja tilintarkastajalla on oikeus päästä tuen käytön kannalta merkityksellisiin rakennuksiin, toimitiloihin ja paikkoihin. Tarkastusta ei kuitenkaan saa tehdä pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävissä tiloissa.

Tarkastusta tekevällä on oikeus tarkastaa kaikki tarkastuksen kannalta tarpeelliset tiedot, selvitykset, asiakirjat, tietojärjestelmät, tallenteet, muu aineisto ja olosuhteet. Tarkastajalla on oikeus ottaa edellä tarkoitettu aineisto haltuunsa, jos tarkastuksen asianmukainen tekeminen sitä edellyttää. Haltuun otetut asiakirjat ja muu aineisto tulee viipymättä palauttaa, kun tarkastaminen ei enää edellytä niiden hallussapitoa.

Tarkastusta tekevällä on oikeus saada poliisi-, tulli-, vero- ja ulosottoviranomaisilta virka-apua tarkastuksen tekemisessä.

Tarkastukseen sovelletaan lisäksi, mitä hallintolain 39 §:ssä säädetään.

80 §

Muutoksenhaku maakunnan liiton kansallisten alueiden kehittämisen varojen hanke- ja tukiasioita koskevaan päätökseen

Maakunnan liiton tämän lain nojalla tekemään kansallisten alueiden kehittämisen varojen hanke- ja tukiasioita koskevaan päätökseen saa vaatia oikaisua. Tässä pykälässä tarkoitettuun oikaisuvaatimukseen ja muutoksenhakuun sen johdosta annettavaan päätökseen sovelletaan, mitä kunnallisvalituksesta säädetään kuntalaissa (410/2015).

81 §

Muutoksenhaku työ- ja elinkeinoministeriön päätökseen ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman välittävän toimielimen hanke- ja tukiasioita sekä toimivaltaisen maakunnan liiton ja Interreg-ulkorajaohjelman hallintoviranomaisen Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien kansallista vastinrahoitusta koskevaan päätökseen

Työ- ja elinkeinoministeriön tämän lain nojalla tekemään päätökseen sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen, maakunnan liiton ja Ruokaviraston Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman välittävänä toimielimenä tekemään hanke- ja tukiasioita koskevaan päätökseen sekä toimivaltaisen maakunnan liiton ja Interreg-ulkorajaohjelman hallintoviranomaisen Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien kansallista vastinrahoitusta koskevaan päätökseen saa vaatia oikaisua. Tässä pykälässä tarkoitettuun oikaisuvaatimukseen sovelletaan, mitä hallintolaissa säädetään.

Oikaisuvaatimus Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman hanke- ja tukiasioita koskevaan päätökseen ja siihen annettava päätös tehdään sähköisesti 50 §:ssä tarkoitetussa tietojärjestelmässä.

Muutoksenhakuun tässä pykälässä tarkoitettuun päätökseen sovelletaan, mitä oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019) säädetään.

82 §

Täytäntöönpano

Tämän lain nojalla tehty päätös voidaan panna täytäntöön muutoksenhausta huolimatta, jollei muutoksenhakuviranomainen toisin määrää.

Edellä 32–34 §:n nojalla tehty lainvoimainen päätös on suoraan ulosottokelpoinen. Saatavan perimisestä säädetään verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetussa laissa (706/2007).

83 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tällä lailla kumotaan alueiden kehittämisen ja rakennerahastohankkeiden rahoittamisesta annettu laki (8/2014).

84 §

Siirtymäsäännökset

Sellaisten hankkeiden rahoittamiseen, joita koskevat tukihakemukset ovat vireillä tämän lain tullessa voimaan, sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Ennen tämän lain voimaantuloa myönnettyyn tukeen sovelletaan tuen myöntämisaikana voimassa olleita säännöksiä.

Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan rakennerahasto-ohjelmista, jäsenvaltioiden välisistä rakennerahasto-ohjelmista sekä Euroopan naapuruusvälineestä osarahoitettavien Euroopan unionin ulkorajat ylittävän yhteistyön yhteisistä toimintaohjelmista, joiden toimeenpano on kesken tämän lain tullessa voimaan, myönnettyyn ja vielä myönnettävään tukeen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

3.

Laki

elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annetun lain (897/2009) 3 §:n 1 momentin 11 kohta, 10 §:n 2 momentti ja 22 §, sellaisina kuin niistä on 3 §:n 1 momentin 11 kohta laissa 933/2013 ja 22 § laissa 489/2014, seuraavasti:

3 §

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten toimiala ja tehtävät

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset hoitavat niille erikseen säädettyjä tehtäviä seuraavilla toimialoilla:

11) eräät tässä momentissa tarkoitettuihin toimialoihin liittyvät Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman toimenpanotehtävät ja aluekehitystehtävät.

10 §

Asioiden ratkaisuvallta

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen johtaja voi ottaa ratkaistavakseen asian, joka koskee keskuksen yhteisiä toimintoja sekä asian, joka koskee keskuksen yhteistä Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelmatyötä. Keskuksen johtaja ei voi kuitenkaan ottaa ratkaistavakseen asiaa, joka kuuluu keskuksen vastuualueen tehtäviin ja toimivaltaan.

22 §

Yhteistyö maakuntien liittojen ja kuntien kanssa

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus osallistuu alueiden kehittämisestä ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan toimeenpanosta annetussa laissa (/) tarkoitettuun aluekehittämistyöhön.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

4.

Laki

eurooppalaisesta alueellisen yhteistyön yhtymästä annetun lain 9 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan eurooppalaisesta alueellisen yhteistyön yhtymästä annetun lain (1340/2015) 9 §:n
1 momentti seuraavasti:

9 §

Yhtymän toimintaan sovellettavat säännökset

Yhtymän hoitaessa Euroopan alueellinen yhteistyö -tavoitteen mukaisten ohjelmien hallintoviranomaisen tai kirjanpitotoiminnon tehtäviä sen tehtäviin ja toimivaltuuksiin sekä muutoksenhakuun sovelletaan, mitä alueiden kehittämisestä ja Euroopan unionin alue- ja rakennepoliitiikan toimeenpanosta annetussa laissa (/) ja alueiden kehittämisen ja Euroopan unionin alue- ja rakennepoliitiikan hankkeiden rahoittamisesta annetussa laissa (/) säädetään hallintoviranomaisena toimivan tai kirjanpitotoimintoa hoitavan maakunnan liiton tehtävistä ja toimivaltuuksista.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

5.

Laki

yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmästä annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmästä annetun lain (293/2017) 2 §:n 3 momentti seuraavasti:

2 §

Lain soveltamisala

Tietojen saannista ja luovuttamisesta Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelmassa säädetään alueiden kehittämisen ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan hankkeiden rahoittamisesta annetun lain (/) 53 §:ssä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

6.

Laki

julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain 143 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain (1397/2016) 143 §:n 1 momentin 12 kohta seuraavasti:

143 §

Tietojen luovuttaminen toiselle viranomaiselle

Kilpailu- ja kuluttajavirasto voi omasta aloitteestaan luovuttaa salassapitosäännösten estämättä valvonnassa saamansa tiedon tai asiakirjan, jos se on tarpeen:

12) Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman hallintoviranomaiselle alueiden kehittämistä ja rakennerahastotoiminnan hallinnoinnista annetun lain (7/2014) 8 §:ssä sekä alueiden kehittämistä ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan toimeenpanosta annetun lain (/) 9 §:n 1 momentin 7 kohdassa tarkoitetun tehtävän hoitamista varten;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

7.

Laki

Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain (1207/2010) 6 §:n 1 momentin 7 kohta, sellaisena kuin se on laissa 308/2016, seuraavasti:

6 §

Velvoitteidenhoitoselvityksen käyttötarkoitus

Velvoitteidenhoitoselvitys laaditaan tukemaan:

7) alueiden kehittämisestä ja rakennerahastotoiminnan hallinnoinnista annetun lain (7/2014) 8 §:ssä sekä alueiden kehittämisestä ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan toimeenpanosta annetun lain (/) 9 §:n 1 momentin 7 kohdassa tarkoitetun tehtävän hoitamista;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

8.

Laki

julkisen hallinnon yhteispalvelusta annetun lain 10 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan julkisen hallinnon yhteispalvelusta annetun lain (223/2007) 10 a §:n 2 momentti,
sellaisena kuin se on laissa 247/2017, seuraavasti:

10 a §

Viranomaisten tehtävät

Maakuntien liittojen yhteispalvelua koskevista tehtävistä säädetään alueiden kehittämisestä ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan toimeenpanosta annetun lain (/) 17 §:ssä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

9.

Laki

liikennejärjestelmästä ja maanteistä annetun lain 15 c §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan liikennejärjestelmästä ja maanteistä annetun lain (503/2005) 15 c §, sellaisena kuin se on laissa 572/2018, seuraavasti:

15 c §

Maakunnan liikennejärjestelmäsuunnittelu

Alueiden kehittämisestä ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan toimeenpanosta annetun lain (/) 17 §:ssä säädetään maakunnan liikennejärjestelmäsuunnittelua koskevasta maakunnan liiton tehtävästä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

10.

Laki

Ruokavirastosta annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään Ruokavirastosta annetun lain (371/2018) 2 §:ään uusi 4 momentti, jolloin nykyinen 4 momentti siirtyy 5 momentiksi, seuraavasti:

2 §

Tehtävät

Ruokaviraston Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman välittävän toimielimen tehtävistä säädetään alueiden kehittämisestä ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan toimeenpanosta annetussa laissa (/) ja alueiden kehittämisen ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan hankkeiden rahoittamisesta annetussa laissa (/).

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä 8.4.2021

Pääministeri

Sanna Marin

Elinkeinoministeri Mika Lintilä

3.

Laki**elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annetun lain (897/2009) 3 §:n 1 momentin 11 kohta, 10 §:n 2 momentti ja 22 §, sellaisina kuin niistä on 3 §:n 1 momentin 11 kohta laissa 933/2013 ja 22 § laissa 489/2014, seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

3 §

3 §

*Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten toimiala ja tehtävät**Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten toimiala ja tehtävät*

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset hoitavat niille erikseen säädettyjä tehtäviä seuraavilla toimialoilla:

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset hoitavat niille erikseen säädettyjä tehtäviä seuraavilla toimialoilla:

11) eräät edellä mainittuihin tehtäviin liittyvät rakennerahasto- ja aluekehitystehtävät.

11) eräät tässä momentissa tarkoitettuihin toimialoihin liittyvät Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman toimenpanotehtävät ja aluekehitystehtävät.

10 §

10 §

*Asioiden ratkaisulta**Asioiden ratkaisulta*

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen johtaja voi ottaa ratkaistavakseen asian, joka koskee keskuksen yhteisiä toimintoja sekä asian, joka koskee keskuksen yhteistä rakennerahasto-ohjelmatyötä. Keskuksen johtaja ei voi kuitenkaan ottaa ratkaistavakseen asiaa, joka kuuluu keskuksen vastuualueen tehtäviin ja toimivaltaan.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen johtaja voi ottaa ratkaistavakseen asian, joka koskee keskuksen yhteisiä toimintoja sekä asian, joka koskee keskuksen yhteistä Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelmatyötä. Keskuksen johtaja ei voi kuitenkaan ottaa ratkaistavakseen asiaa, joka kuuluu keskuksen vastuualueen tehtäviin ja toimivaltaan.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

22 §

*Yhteistyö maakuntien liittojen ja kuntien
kanssa*

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus osallistuu alueiden kehittämisestä ja rakenne-
rahastotoiminnan hallinnoinnista annetussa
laissa (7/2014) tarkoitettuun aluekehittämis-
työhön.

22 §

*Yhteistyö maakuntien liittojen ja kuntien
kanssa*

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus osallistuu *alueiden kehittämisestä ja Euroo-
pan unionin alue- ja rakennepolitiikan toi-
meenpanosta* annetussa laissa (/) tarkoit-
tuun aluekehittämistyöhön.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

4.

Laki

eurooppalaisesta alueellisen yhteistyön yhtymästä annetun lain 9 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan eurooppalaisesta alueellisen yhteistyön yhtymästä annetun lain (1340/2015) 9 §:n
1 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

9 §

9 §

Yhtymän toimintaan sovellettavat säännökset

Yhtymän toimintaan sovellettavat säännökset

Yhtymän hoitaessa Euroopan alueellinen yhteistyö -tavoitteen toimintaohjelmien hallinto- tai todentamisviranomaisen tehtäviä, yhtymän tehtäviin ja toimivaltuuksiin sekä muutoksenhakuun sovelletaan, mitä alueiden kehittämisestä ja rakennerahastotoiminnan hallinnoinnista annetussa laissa (7/2014) ja alueiden kehittämisen ja rakennerahastohankkeiden rahoittamisesta annetussa laissa (8/2014) säädetään hallintoviranomaisena ja todentamisviranomaisena toimivan maakunnan liiton tehtävistä ja toimivaltuuksista.

Yhtymän hoitaessa Euroopan alueellinen yhteistyö -tavoitteen *mukaisten ohjelmien hallintoviranomaisen tai kirjanpitotoiminnon* tehtäviä *sen* tehtäviin ja toimivaltuuksiin sekä muutoksenhakuun sovelletaan, *mitä* alueiden kehittämisestä ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan toimeenpanosta annetussa laissa (/) ja alueiden kehittämisen ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan hankkeiden rahoittamisesta annetussa laissa (/) säädetään hallintoviranomaisena toimivan tai kirjanpitotoimintoa hoitavan maakunnan liiton tehtävistä ja toimivaltuuksista.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

5.

Laki

yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmästä annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmästä annetun lain (293/2017) 2 §:n 3 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2 §

2 §

Lain soveltamisala

Lain soveltamisala

Tietojen saannista ja luovuttamisesta raken-
nerahasto-ohjelmassa säädetään alueiden ke-
hittämisen ja rakennerahastohankkeiden ra-
hoittamisesta annetun lain (8/2014) 28 §:ssä.

Tietojen saannista ja luovuttamisesta *Eu-
roopan unionin alue- ja rakennepolitiikan oh-
jelmassa* säädetään *alueiden kehittämisen ja
Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan
hankkeiden rahoittamisesta* annetun lain (/)
53 §:ssä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

6.

Laki

julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain 143 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain (1397/2016) 143 §:n 1 momentin 12 kohta seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

143 §

143 §

Tietojen luovuttaminen toiselle viranomaiselle

Tietojen luovuttaminen toiselle viranomaiselle

Kilpailu- ja kuluttajavirasto voi omasta aloitteestaan luovuttaa salassapitosäännösten estämättä valvonnassa saamansa tiedon tai asiakirjan, jos se on tarpeen:

Kilpailu- ja kuluttajavirasto voi omasta aloitteestaan luovuttaa salassapitosäännösten estämättä valvonnassa saamansa tiedon tai asiakirjan, jos se on tarpeen:

12) rakennerahasto-ohjelman hallintoviranomaiselle alueiden kehittämisestä ja rakennerahastotoiminnan hallinnoinnista annetun lain (7/2014) 8 §:ssä tarkoitetun tehtävän hoitamista varten;

12) *European unionin alue- ja rakennepoliitiikan* ohjelman hallintoviranomaiselle alueiden kehittämisestä ja rakennerahastotoiminnan hallinnoinnista annetun lain (7/2014) 8 §:ssä *sekä alueiden kehittämisestä ja Euroopan unionin alue- ja rakennepoliitiikan toimeenpanosta* annetun lain (/) 9 §:n 1 momentin 7 kohdassa tarkoitetun tehtävän hoitamista varten;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

7.

Laki

Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain (1207/2010) 6 §:n 1 momentin 7 kohta, sellaisena kuin se on laissa 308/2016, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

6 §

6 §

Velvoitteidenhoitoselvityksen käyttötarkoitus

Velvoitteidenhoitoselvityksen käyttötarkoitus

Velvoitteidenhoitoselvitys laaditaan tuke-
 maan:

Velvoitteidenhoitoselvitys laaditaan tuke-
 maan:

7) alueiden kehittämisestä ja rakennerahas-
 toiminnan hallinnoinnista annetun lain
 (7/2014) 8 §:ssä tarkoitetun tehtävän hoita-
 mista;

7) alueiden kehittämisestä ja rakennerahas-
 toiminnan hallinnoinnista annetun lain
 (7/2014) 8 §:ssä sekä alueiden kehittämisestä
 ja Euroopan unionin alue- ja rakennepoliti-
 kan toimeenpanosta annetun lain (/) 9 §:n 1
 momentin 7 kohdassa tarkoitetun tehtävän
 hoitamista;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

8.

Laki

julkisen hallinnon yhteispalvelusta annetun lain 10 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan julkisen hallinnon yhteispalvelusta annetun lain (223/2007) 10 a §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 247/2017, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

10 a §

10 a §

Viranomaisten tehtävät

Viranomaisten tehtävät

Maakuntien liittojen yhteispalvelua koskevista tehtävistä säädetään alueiden kehittämisestä ja rakennerahastotoiminnan hallinnoinnista annetussa laissa (7/2014).

Maakuntien liittojen yhteispalvelua koskevista tehtävistä säädetään *alueiden kehittämisestä ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan toimeenpanosta* annetun lain (/) 17 §:ssä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

9.

Laki

liikennejärjestelmästä ja maanteistä annetun lain 15 c §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan liikennejärjestelmästä ja maanteistä annetun lain (503/2005) 15 c §, sellaisena kuin se on laissa 572/2018, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

15 c §

15 c §

Maakunnan liikennejärjestelmäsuunnittelu

Maakunnan liikennejärjestelmäsuunnittelu

Alueiden kehittämisestä ja rakennerahastotoiminnan hallinnoinnista annetun lain (7/2014) 17 §:n 1 momentin 6 kohdassa säädetään maakunnan liiton tehtävästä koskien maakunnan liikennejärjestelmäsuunnittelua.

Alueiden kehittämisestä ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan toimeenpanosta annetun lain (/) 17 §:ssä säädetään maakunnan liikennejärjestelmäsuunnittelua koskevasta maakunnan liiton tehtävästä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

10.

Laki

Ruokavirastosta annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään Ruokavirastosta annetun lain (371/2018) 2 §:ään uusi 4 momentti, jolloin nykyinen 4 momentti siirtyy 5 momentiksi, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2 §
Tehtävät

Viraston tehtävistä voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

2 §

Tehtävät

Ruokaviraston Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman välittävän toimielimen tehtävistä säädetään alueiden kehittämisestä ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan toimeenpanosta annetussa laissa (/) ja alueiden kehittämisen ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan hankkeiden rahoittamisesta annetussa laissa (/).

Viraston tehtävistä voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .